

Pampiere wereld ofte wereldsche oeffeninge, waer in begrepen zijn meest alle de rijmen, en werken van J. H. Krul, al te zamen merkelyk door hem verbeterd, en met veel nieuwe rijmen verrijkt, doorgaens met schoone kopere platen verçiert, afgezondert in vier deelen

<https://hdl.handle.net/1874/30044>

P A M P I E R E
V V E R E L D

Ofte

Wereldsche Oeffeninge,

Waer in begrepen zijn meest alle
de Rijmen, en Werken,

Van

I. H. K R V L.

Al te zamen merkelyk door hem verbeterd, en met
veel nieuwe Rijmen verrijkt, doorgaens met
ſchoone kopere platen verciert,

Afgezondert

In Vier Deelen.

Tot AMSTELDAM,
In 't Iaer c I o I o c x l i v.

Met Priviligie.

INHOUD VAN DE VIER DEELEN.

Het Eerste betreft

De begeerlijkheden, en wellusten der Menschen, met de tegenstrijd van dien.

Het Tweede betreft

De misbruyken der Minne, met aenwijzinge tot beter; afgebeeld door verscheyde Historyen, en Minnebeelden.

Het Derde betreft

De machten der Koningen, en Princen, met de veranderinge van dien; afgebeeld door verscheyde Tooneel-Speelen.

Het Vierde betreft

De vreugd der Ionkheyd, door veel zoete minnelijke, als eerlijke Zang-rijmen, van de welke een gedeelte op Nooten, en met 2 à 3 stemmen gestelt zijn, tot vermaak der Musijk lieverts.

O P D R A C H T,

Aen

De hoogloffelijke, wel wijze, en zeer
voorzienige H E E R E N,

D E E. E. H E E R E N

B V R G E R M E E S T E R E N

Van

Onze wijdvermaerde koop-ftad

A M S T E L D A M.

Mijne H E E R E N,

E N Philofooph S O C R A T E S,
gezeeten in zijn Schoole,
vraegde zijne Leer-Iongers,
Quid de Magistro? zy aen haren
Meefter, *Quid de Discipulis?* dit
gepafst op mijn voornemen,
om deze mijne Pampiere We-
reld aen uw E. E. Achtbare op te dragen; vraeg-
de ik mijn Mufa, *Quid de Magistratu?* waer op mijn
Kunft-vrou dezen antwoord heeft gezongen :

Uw Heeren heerfchen zoo, dat hare heerfchappy,

Voed vreedde, gunft, en kunft, in d' Amftel burgery.

Deze, als sporen aen mijn genegentheden, drij-
ven my zoo verre, dat ik mijn onwaerdigheden,
aen den Altaer uwer E. E. onuytspreekelijker
waardije, koom op offeren, gevoed met zulk

vertrouwen , dat de glans van uwe heufheden
mijne begane faelgreepen, daerze zijn mogten,
met een straeltje van verfchooning zal beje-
genen.

Den grooten ALEXANDER, een wonder
des werelds, heeft den vermaerden Poët H O-
M E R V M, hoe wel hem onbekent, zeer bemind,
alleenig om zijn fchrijven ; zulks dat den Ko-
ning zich noyt liever vergezelschapt heeft ge-
vonden, als met het boekxken I L I A D A, ge-
maekt door H O M E R V S.

P Y R R H V S, Koning der Epiroten, gebooren
over de twee hondert Iaren na dat E S C H I N E S
leefde, heeft noch in zijne tijd, de boeken van
dien Philofooph in zulker waerde doen hou-
den, dat hy groote fchatten van goud daer aen
besteed heeft ; blijkelyk dat deze kunften lof-
lyk zijn.

Ik , een geringen na volger der Poëten , heb
mijn gebeden aen Apollo uytgestort , dat zijne
Godheyd deze mijne onrijpe vruchten zoo
fmaek'lyk wilde maken, datze eenige zoetighe-
den aen mijne hoogloffelijke Heeren, en trou-
hertige Burgervaderen mochten voort bren-
gen , op datze, alzo onder de befcherminge
harer E. E. Achtbaerheden , veylig mochten
rusten , en bevrijd zijn voor haer wangunftige
lasteraers, die al voor lang, op deze mijne oeffe-
ninge gefchrolt hebben; ik beken het garen, 't is
mijn pop , maer niet mijn Afgod , ik speel 'er
meê

meê als 't tijd is , om geen tijd vruchteloos te laten, ook is het niet vergeefs gepopt, daer het spel te nut gedijd ; zulks is gebleken aen onze Tooneel-speelen , welker vruchten de Ouderlooze Armen , en Arme Ouden , der beyder Gods-huyzen , onberoemelijk , genooten hebben , na datze op onze Amstelsche Tooneelen vertoont zijn ; boven dat zijn zy my een steun geweest , zoo wanneer de ongunst van 't geluk my 't noodlot op den hals drong, zulks dat ik haer vermaek , met nut gemengt, aen mijne E. E. Achtbare Heeren op offer , met demoedige verzoeking dat haer onwaerdige kleynheyd , onder 't beschut van uw E. E. onwaerdeerlijke Grootheyd , mach beruften , tot een oprecht ken-teeken van mijn schuldige plicht , als burgerlijke genegentheyd tot mijne Hoogloffelijke Overheyd ; mochtENZE zoo waerd gekent werden, zouden zy veel meerder vreugde aen haren voortbrenger veroorzaken , als zy wel gedaen hebben aen haer beminners , 't geen wenscht , en hoopt ,

*Hoogloffelijke, veel wijze, zeer voorzienige
Achtbare Heeren ,*

Uw E. E.

Aller onderdanigste, goedwilligste, Dienaer
als Burger ,

IAN HERMANS KRVL.

V O O R - R E D E N .

Lzoo, waerdige Lezer, in voorige Eeuwe de wereld is verzien geweest met wijze, en wel geleerde Philosophen, welker wijsheid het allerwijste heeft gemist, en wier geleerdheid niet heeft kunne leeren de nootwendige, en oprechte, kennis van de ware Godzaligheid der Zielen.

Den Filosooph *Estilphones* stelde de zaligheid in groote macht, en rijkdommen des Werelds; *Semenides* hield de zoodanigen zalig, de welke van de Menschen wel begeert, en gelieft werden; *Architas* stelde de zaligheid in gewinninge der geslachten; *Chryssippus* in oprechtinge van heerlijke, en uytstekende gebouwselen; *Sophocles* stelde de zaligheid daer in, dat yemand een Soon hadde tot zijn Erfgenaem; *Phalemon* stelde de zaligheid in welsprekentheyd; *Themistocles*, dat yemand van Edel, en aenzienlijk, geslachte voort quam; *Aristides*, in veel schatten, en overvloedige goederen; *Euripides*, stelde de zaligheid, in Schoone Vrouwen.

O wijzen, zonder wijsheid! door gebrek van ware kennis, dezen al te zamen geven my niet zoo grooten oorzaak van verwondering, als wel doen de wijzen, en geleerden van onzen tijd, welker geesten, naer der Zielen, verlicht zijn met de ware kennisse van de oprechte zaligheid; geloovende in den waerachtigen God; zijnen Eenigen Zoon Christum; en Heyligmakinge des H. Geests; dit niet tegenstaende, zijn al meerendeels van het gevoelen der voriger Philosophen.

Wie is 'er onder 't Christendom, die met *Estilphone* niet en zoekt de rijkdommen, en overvloedige schatten des werelds? en dat in zulker voegen, als oft de zaligheid daer in gelegen waer; daer nochtans de Allerwijste, de zelfde zegt te wezen *ydelheid der ydelheden*; wie is 'er nu ter wereld die zich niet en bevljigt, na de leering *Semenidis*, om geacht en begeert te zijn by alle menschen? namentlijk by de Grooten; wie is 'er, die met *Architas* niet en arbeyd om winninge der geslachten? wie is 'er die, na de leering van *Chryssippo*, niet en zoekt uyt te munten in uytstekende gebouwselen van huizinge? wie is 'er, die nu niet en tracht, na de leering *Sophocles*, om zijn Zonen machtige erven na te laten? wie is 'er, die niet aen en neemt alle moeyelijke oeffeninge, na de leering van *Phalemon*, om de eer van welsprekentheyd te verkrijgen? wie is 'er, die zich niet en beroemt, na de leering *Themistocles*, te zijn van een aenzienlijk, en hoog geslacht gebooren? wie is 'er, die zich zelfs niet en belaft, ja gebrekkelijkheden lijden wil, om, na de leering *Aristidis*, overvloedige goederen by een te rapen? wie is 'er, o *Euripides*! die, zoo gy nu in onzen tijd waert, gy niet en zoud bevinden uwen navolger te wezen? ziende onze tijden swanger van al deze mislagen; waerdige Lezer, heb ik uw E. deze mijne werken, onder den naem van *Pampiere VVereld*, ofte *VVereldsche oeffeninge*, wille voor stellen; en door het eerste deel, verscheyde diergelijke aenwijzen, niet om die te volgen, maer te leeren kennen, en wel kennende, haer te mijden, om alzoo de verderffenisse der zielen, door haer komende, niet deelachtig te mogen werden; dies wy uw E. in deze *Pampiere VVereld*, deze wereldsche ydelheden voor oogen stellen, met zoodanige oeffeninge, als ik heb kunne vinde, bequaem te zijn, om haer bedriegelijkheden af te keeren; waer toe ik den Lezer, boven alle de anderen, het eerste deel wil aen prijzen, om de lusten te oeffenen in nutte, als noodwendige, oeffeningen hier ter Wereld.

Het tweede, aengaende de minnende Ionkheyd, vertoont de misbryken der zelviger, met aenwijzinge van hedendaegsche swarigheden, uyt dien ontfaen; ziende, onder onze Ionkheyd, weynig herten zonder Minne; weynig Minne zonder misbryk; heb ik, door wereldsche ervarenisse, veele van dien in deze *Pampiere VVereld* voor gesteld, op dat de min-plegende Ionge-lieden, haer in dezen oeffe-

oeffenende , zoude mogen hare fael-grepen , met vermaekelijkheden leeren mijden .

Het derde, zijnde Tooneel-Speelen , en by eenige gehouden als tot aenleydinge van alle Wereldfche lichtvaerdigheden, en ydelheyd ; zijn nochtans, in zulker voegen, hier ter wereld gebracht , dat wy ze niet voor zoodanig , maer veel eer, voor alzulks willen voor dragen, waer door alle lichtvaerdige ydelheden mogen afgefchaft werden.

Het vierde, zijnde onze Zang-rijmen, hoe wel minnelijk, nochtans eerlijk; zullen mijns oordeels, noyt oneerlijkheyd veroorzaken , ten ware datze van eenige bedurven Nature mochten misbruykt werden ; maer in tegendeel zullenze de verhefde herten, in de fwaermoedige toevallen, van liefdens tegenheden, dienen kunnen tot vermaek, als zijnde genees-middelen tot zoodanige ziekte, gelijk wende alzulke, die niet en kunnen gezond werden ten zy met toedoening van vergifzels, doch wel gematigt en gebruykt ; zijnde dan de minne-ziekt zoodanig, datze met Minne-rijmen , en gezangen , kan verlustigt werden, heb ik ten dien eynde, dese mijne Zang-rijmen in de Wereld gebracht ; zijnze niet zoo waerdig alsze wel behoorden ; niet zoo deftig als ik ze wel wenschte ; niet zoo zoet als ik ze garen hadde ; niet te min gedaen hebbende naer mijn vermogen, verzoeke dat den waerdigen Lezer mijn goetwilligheyd, voor de waerdigheyd, gelieve aen te nemen ; ik bekenne datze, na de nieuwe verzieninge van eenige eygenzinnige, niet gepronkt en zijn met een uytheemfchen glimp van naeuw gezifte woorden, daer dikmaels schijn voor zijn gaet, en 't zijn al geen rijken die weyts pronken ; wy vertoonen de onze voor alzulke die aengenaem voor hare liefhebbers zullen wezen. Gunstige Lezer, fla een gunstig oog op onze mis-flagen, hier ofte daer in geflopen , 't zy door de pen, oft den druk, en duyd, door een goet oordeel, alles ten beften ; zal my verbonden houden , na dezen wat nieuws in 't licht te brengen, als zijnde

Vw E. goedwilligen Dienaer

I. H. K R V L.

* * S T E R -

I. H. KRVL S

S T E R R E - F A E M .

D E E E R S T E U Y T K O M S T .

A P O L L O , M E R C V E R .

Apollo.

V

Liegt dan gefwinde God uyt hooge Hemels wolken
Naer Mijterlijke hoogt ; bid daer de lieve volken ;
Ik meen de Mufen, die steeds tot mijn dienften staen,
Om datze houden my als 't hoofd van haer ; ze gaen
Tot eener die besproeyd is met het Hypocrene
Nat, op wiens breyn-rijk hoofd mijn stralen eertijds scheene ;
By wien beruft een Rijm ter eeren die Poëet,
Die staeg in *Liefde bloeyd* ; Waer mede dat hy treed
Alleen niet tot de vloed van Pegasus geslagen,
Oft steylste van 't gebergt, maer tot mijn Hemel-magen ;
Als Iupiter, die geen mijn zelven heeft geport
Dat zijn gefwinde breyn met nat zoud zijn bestort ;
Waer meê *Homeer, Virgijl, en Naxo* zijn begooten,
Om dat zy achten hem, niet min als deze grooten ;
Hem zeg ik, die het hoog met al de gunsten dreygd ;
Hem zeg ik, waer naer dat den hooge Hemel neygd ;
Hem zeg ik, die het hoofd vol van vergifte slangen
Gaet jagen over Sticx, en laet de Adders hangen
Benevens Cerber, in de Acherontsche Poel,
En doet den Momus gaen aen Plutoos rechter stoel,
Waer dat hy zit en trild, om wachten wat tot voordeel,
Zal spreken Radamant, naer het geduchte oordeel ;
Hem zeg ik, die alleen maekt dat de Liefde weêr bloeyd,
Die door blind-yveraer waer eer te vast geboeyd ;
Hem zeg ik, die haer gaet zeer hoog verheven planten,
Als in het Maegde Choor, en in de Rey der Zancten ;
Hem zeg ik, die daer is een stut, en vaste borg,
Van Reden, en Musijk ; Hem zeg ik die draegt zorg
Voor oeffening van eer, en welstand van de palen
Van 't roem-rijk Amsteldam, waer op veel nijders smalen ;
Botmuylen, lang-oord volk, groot spreekers, zonder breyn.
O Mannelijke Krul ! uw krullen heeft alleyn
Mijn God'lijk Hart ontroerd. Ik door de daed bewoge
Heb u Mercuer gedaegt ; op dat gy uyt het hooge
Zoud vliegen naer 't gebergt, waer dat de Rijmer zit,
By al zijn wijze Schaer, aen wien zijn hoogheyd bid,

Dat

Dat hy het Eer Sonnet wil willig over geven,
Op dat dees Krul hier mach, als meê op Aerde leven,
Verçiert met Glory, en onsterffelijke Eer.

Mercur. Apol ik vlieg, en doe op 't spoedigst u begeer;
Ik ben Nieuw-gierig deze Held beleeft 't ontmoeten,
Die Iupiter gebod eerbiedelijk te groeten;
Dees Held ik zeg, die is geboren in Moeras,
En Broek-land, waer wel eer nocht rijm, nocht regel was,
Maer arme visscher-liên; toch deugdig, eerlijk, zedig,
Wiens woord hun Zegel was, getrouw, beleeft, en vredig,
Met kleyntje wel te vreên; af zonderig van haet,
Van groote Schatten, en van vuyle overdaed.
Deugd zat dees Liên in 't hert, 't was deugd waer na zy doelde;
De deugd het was waer na hun zinnen, dier tijd woelde;
De deugd ik weder zeg, met Gods-dienst vast gestelt,
Die doen zijn weg gegaen; wanneer de kracht van 't gelt,
Der deugden lieve volk'rens herten heeft gaen breken,
Heel tegens wil, en dank; maer als de vreemde streken
Der vreemdelingen zijn van deze Liên gezien,
Vloog strak de deugd om hoog, liet hun te zaem betien;
En dees, die volgde na, Helaes! tot hun verdommen,
't Geen zy eerst zagen, alsze was in hoogst geklommen,
By al de Hemel-liên, waer datze zit, en beyd
Zoo lang, tot haer de tijd, een beter weg bereyd,
Die veylig is voor zoo een Phœnix Vrouw te wand'len,
Bequaem weêrom met Eer, en trouw met hun te hand'len;
Het 't geen zy nouw vertrouwt, om datze heeft gekrult,
Een Klim-op kranzeliên, 't geen naer de harzens cult,
Van een die stichtig krult zijn bloempjes, en vermaeklijk,
Waer door yets fraeyts gewerd zeer aengenaem en smaeklijk;
Dies hem de Lauwer zy, zy zeyd, na 't nauwste recht,
Van Nimphen handen in zijn Goud-geel hayr gevlecht;
Hem zeydze die mijn eerd, en steld tot een exempel,
Mijn beeld zoo in zijn hert, als in de Amstels Tempel,
Daer by mijn Zuster hoog verheft; de Liefd ik meen,
Die naer haer lang gebied te nedrig is getreên.
O Liefd! hoe bloeyden gy verr' over hondert jaren?
Als Keyzeren u hoofd, en uw Pylaren waren;
Als zelf de Hemel neygde om u dienst te doen,
Met al de Sterren, en de Zon recht op de noen;
Als heynd, en verre Liên u pronk Altaer verçierde
Met wierook, en gebeên, als d' Amstel om u swierde,
Het golvig Y, daer by Neptuyn met Theet bekrooft,
Met water Nimphjes, die de Gryzert nu behooft;

I. H. K R V L S S T E R R E - F A E M.

Hoe zat gy doe ten toon in een verheven zetel ?
 Het heugd my waerde Vrouw, hoe nedrig, niet vermetel
 Gy handen kusten van die, die u eer aen deen ;
 Ik kan met Pallas tong de glory niet verbreen ,
 Die u waer aengedaen, en die gy weêr zult hebben ,
 Eer dat het golvig Y, de vloed brengt tot het ebben,
 Door *Krul* een Amstels kind, een liever van uw naem.

Apollo. Gaet dan mijn Heer, ey gaet ! op dat de vlugge faem,
 Zijn trouw, zijn deugd, zijn Liefd, de wereld gaet ontdekken.
Merçu. Uw Dienaer vliegt, die gy gebied nu te vertrekken. *Binnen.*

D E T W E E D E U Y T K O M S T.

De Negen M V S E N zitten om't Geberg, met den R Y M E R
 van 't Liedjen, en 't Sonnet.

Rijmer. **D** It is het, Nymphjes, dat ik op hem heb bedocht.
Musen. Dat dat dan zy gehoord.
Rijmer. Dewijl ik word verzocht
 Van zoo zoet lieven Rey, ik 't zelfde niet kan wey-
 g'ren,
 Maer zoo niet dat ik meen tot spits Parnas te fteyg'ren
 Hier door; ô neen! mijn Gunst ik deze *Krul* toe-wy,
 Niet met de daed'lijkheyd, die niet beruft in my,
 Om loven deze Man, een Rijmer hoog verheven,
 By u Goddinnekens. *Musen.* Ey! wild het Lof-Lied geven;
 Op dat dit Heylig Dal, met Stemmen word vervuld,
 En het Gekrulde Breyn, van *Krul* te deeg door kruld.

De M V S E N Zingen, en Speelen met allerley
 Instrumenten, dit Liedeken;

Stemme: Si tanto Gratiofa.

W Aer brengt gy Lauverieren , Nu heynd en wijt , ô Nymphjes ! van de dalen ?	Tot wien dat zijn gevloten De Nymphjes , die steeds niet doen dan bepey- zen ;
Waer heen zoo gaet gy swieren ? O water-lien ! komt binnen d' Amstel palen ;	Wat deugd, en eer , Zy zullen weer ,
Breyd daer u Lof , Spreyd daer het stof ,	Voor zijn weldaden geven ;
Van Roosjes, en Vyoelen ; Als dan wy zullen ,	Die Goon, en menschen ,
Kruls krulde breyn omkrullen , En door woelen.	Dat naer hun hertens menschen Leeren leven.

I I I.

I I.	Zoo leeren, dat wy schrikken
Krul zeg ik die de Goden ,	Het quaed te planten in onze gedachten ;
Ia Zon, en Maen, doet om zijn rijmen deyzen ;	Mits hy op deugd gaet mikken, Die yeder mensch behoorden 't groot te achten ;

I. H. K R V L S S T E R R E - F A E M.

*In zijn geluk,
Om buyten druk,
Het Werelds quaet te mijden;
Dat ons by vliagen,
Haer schoonheid voor komt dragen,
Vol van stryden.*

I V.

*Krul zeg ik der Poëten,
En Neerlans glans, gebaerd uyt Iupijns harze,
Op Helicon gezeten,
Komt Amstel-jeugd met slichtig rijm ver-
versche,
Zend Momum tot
Apoll zijn God,
Die hem geeft Mydas ooren;
Op dat hier zouden,
Zoo jonge lien, als ouden,
Hem bespooren.*

V.

*Vraegt gy naer Krul zijn zeden?
De deugd, en eerbaerheid in hem berusten;*

*De Gods-vrucht, en de vrede,
In al zijn doent vermakelijk verlusten,
Der vrengden Schaer,
Dies in zijn haar
Gaet streng len groene spruytjes;
Met al de Reyen
Des Hemels, voor hem breyen,
Bloem, en kruydjes.*

V I.

*Dies wild doch niet vertoeven,
Dit Krullend breynt omzing len met laurie-
ren;
Laet hy, u gunsten proeven,
O Nymphes! die door Y, en Amstel swieren;
Zoo zal hy weer,
Dat u ter eer,
Tot vloeyend rijm zich spoeyen,
Waer door gy mede,
Zult zoo hier, als benede,
In Liefd Bloeyen.*

M E R C V E R.

Mercu. Dat dit u hert beweegt, dat kan ik wel bespooren;
Dat Krul een rijmer is, van deugd en eer, wy hooren;
Dat hy is zulken man, als Pallas van hem roemt,
Is waer; en dat zijn hoofd omwier het zoet gebloemt,
Ik met mijn handen help, zoo gy my wild ontdekken
't Sonnet, waerom Apoll mijn heeft tot u doen trekken;
Alleen maer om dat hy zoud hoog verheven staen,
Zoo hier op 's Werelds rond, als tusschen Zon, en Maen;
Al waer Apollo hem een Zetel heeft doen stichten,
Uyt Karmozy Fluweel, uyt welk Borduyrzel lichten,
De Diamant, Granaet, Saphyr, Agaat, Robijn,
Turkois, en Krifolijt, die daer zoo sierlijk zijn,
Van Iuno ingewrocht, dat gy alleen niet geven
Zoud dit de Goon, maer wis u jong en lieve leven;
Dat tot geen ander eynd, als om d' onsterflijkheid
Hem te ontnemen, waer in de mensch bedoven leyd;
Die niet begaeft en is met zulke wetenschappen
Die eeuwig duuren, oft naer Godes Tijtel stappen.
Lijd dan mijn Heer en vriend ik dit de Goden geef,
Waer meê ik in der yl, weêr na de wolken sweef,
Op dat in 't blaeu gespan u rijm met goude letter,
Op 't schoonst getrokken word, veel zinlijker, en netter,

I. H. KRVL S T E R R E - F A E M.

Als immermeer Apell' dit maelden met Pinceel.

Rijmer. Ik dank de Godheyd voor dees deugd; maer te oncel

Is al mijn schrijven, om de Goden dat te dragen.

Mercu. Als 't hun behaegt, ik hoop dat het u zal behagen.

Rijmer. Noyt kan het sterffelijk 't onsterffelijk voldoen.

Mercu. Dat 's mits, want wy ons vreugd meê uyt u deugd bevroên,

Rijmer. Is 't zoo dan als gy zegt, zoo volg ik u gebieden.

Mercu. Dat 's wel dat gy u wil laet naer ons zin geschieden;

Dan toch eer dat ik vlieg verr' boven wolken heen,

Ik bidde gy dit zelf my voor leeft; en met een

Weêr uyt schrijft, en beschikt dat zoo staed in de blaren

Van zijn zin-rijke Boek, als 't u zal openbaren

Aen Hemels daaken, waer gy dit zult brallend zien.

Rijmer. Al wat gy ons gebied, dat zelfde zal geschien;

En wat het schrijven weêr belangt, het is geschreven.

Mercu. Zoo hoop ik dat hy zal hier, en daer boven leven.

S O N N E T.

O Hooge God, ik weet dat gy veel haaren vlechten
Van kloeke Geesten, daer de wereld noch van roemt;

Ik weet, ik weder zeg, hoe 't haar hangt met gebloemt

Van 't *blinde Grieken-hoof*t, 't geen gy daer zelf in hechten.

Ik weet Atheen, wat gy om dit volk op gingt rechten,

Dat wijfheyd lievend was, en zoete Poësy;

Ik weet hoe zeer de Eeuw van ouds om *Maar* was bly,

Als hy hier meê het Land, en Oorlog swaer besechten.

Ik weet wat Room daer na om hare *Nazo* deê;

't Is waer dat hy hier voor weêr druk en droefheyd leê,

Als hy uyt zijn Fonteyn liet lieve Rijmpjes çullen.

Deed gy 't doe, met dees die daer waren in het land;

VVaerom dees niet, niet min verrijkt met kloek verstand?

Ey komt! en hellept ons *Kruls* hoofd met Lauren Krullen.

Mercu. Ik dank u zeer; geloof dat ik Goons geest zal vullen

Met dees uw Rijmpjes, die in 't Hemels blaeu in 't kort

Staen zullen, ik moet voort. Vaer wel, die zijt bestort

Met 't Hypocreenen nat. Gy Mufen wild hem çieren,

Ik bid, met Mirthe Lof, Rooslaer, en Lauwerieren. *Mercurer Bin.*

Mufen. Dat loven wy te doen; Kom gaet meê na 't Gebergt,

Waer gy ons vreugd geniet. Te lang zijt gy gevergt

Van ons, en van de Goon. *Rijm.* Ik mijn zal willig spoeyen

Naer u believen.

Mufen. Komt wild weêr in Liefde bloeyen.

E. F. B.

LAUWER-

L A V W E R - K R A N S

Voor de zoet-vloeyende Poëet

I A N H A R M E N S Z. K R V L.

HEeft oyt den schrand're *Griek*, oft *Cicero* geschreven,
Ovidius gedicht, oft yemand van haer tijd,
Die niet van 't grove breyn, door wangunst zijn benijd,
Ia zonder dat men zach op Kunst, Deugd, Eer op leven.
Hoe zouden die u lof, ô *Krul!* dan kunnen geven,
De haters van u glans, die u t' onrecht verwijft,
Dat blinden yver teeld, geveynsden schijn-deugd prijft,
Hoe wel nochtans uw eer, en Rijmen zijn verheven
By yeder van ons Eeuw; ook brald noch op 't Tooneel,
Waer van de Musen steeds noch juygen met haer keel,
Van u onsterfflijk lof daer zy u meê Laurieren,
Die heden om de gunst der Goden offer vieren,
Om dat gy *Midas* had gekluyftert en geboeyd,
Die d' oude Maegd verschoof, maer noch *In Liefde Bloeyd.*

M. I. D. BLOK.

L O F - D I C H T,

Op de PAPIERE WERELD,

Voor I. H A R M E N S Z. K R V L.

HEt Geestelijk, dat noyt een geestlijk hert verveelt,
En smaekelijker is dan duyzend lekkernyen;
Geschiedenissen die by Minne-beelden vlyen,
En haer beminders voen in minnelijke weeld;
De Spelen, daer 't gevry zoo aerdiglijk in speeld,
Dat d' aller droeffte ziel zich daer in zouw verblyen;
En yvren d' aller straffte in 't kozen, minnen, vryen,
Te streelen, dat hy zelf zich entlijk daer in streelt;
En Zangen, daer zoo veel meer zoetigheyd uyt Zuygen
Dan oyt de Bijen uyt 'er liefste bloempjes doen,
Verplichten hen, die zich, met een van dezen voen,
Oft alle dat s' aen *Krul* zich moeten dankbaer tuygen,
Door 't vlechten van een Krans die nimmer dorr' oft quijn,
Wie kan voor zulk een werk hem minder schuldig zijn?

VERWIN U ZELVEN.

P R I V I L E G I E .

E Staten Generael der Vereenigde Nederlanden hebben geconsenteert, geaccordeert, en geotroyeert, Consenteren, accorderen, en ootroyeren mits desen *Ian Harmensz. Krul* dat hy voor den tijd van elf naest komende Iaren, alleen in dese Vereenigde Nederlanden, geassocieerde Landschappen, Leden, en Steden van dien, zal mogen doen drukken, uytgeven, en verkoopen verscheide Nederlandsche Poëtsien, waer by afgebeeld werd't wezen van de Wereld, en innerlijke gelegentheden, en eygenschappen van die zelve, by hem gecomponeert. Verbiëdende alle ende eenen yegelijke Ingezetenen der voorsz Vereenighde Nederlanden, Landchappen, Leden en Steden van dien, binnen den voorsz tijdt van elf naestkomende Iaren, de voorsz Nederlandsche Poëtsien in het geheel, ofte ten deel, in't kleyn oft groot na te drukken, doen drukken, uytgeven en verkoopen ofte elders na gedrukt binnen de opgemelte Landen te brengen, op de verbeurte van alle de nagedrukte exemplaren, en noch daer en boven van een somme van drie hondert Carolus Guldens, te appliceren daer van een derden deel ten behoeve van den Officier die de Calange doen zal; het tweede derdendeel ten behoeve van den Armen; en 't restende derdendeel ten behoeve van den voorsz *Ian Harmensz. Krul*; behoudelijk nochtans, dat hy *Krul* gehouden zal zijn op dezen onzen Ootroye te verzoeken, ook te obtineeren *Attache* van de Provincie, ofte Provincien, daer hy de voorsz Poëtsien zal willen doen drukken, venten ofte verkoopen, gedaen ten Vergaderinge van de Hoog-gemelte Staten Generael in den Hage den 15 Juny 1644.

F. L. DONIA,

Ter Ordonnantie van de zelve

CORN. MVSCH.

A T T A C H E .

E Staten van Holland, en West-Vrieland ge-examineert hebbende het Ootroy van de Heeren Staten Generael der Vereenigde Nederlanden van dato den 15 Juny lesleden, daer by hare Hoog-Moog: aen *Ian Harmensz. Krul* geotroyeert, en geaccordeert hebben, omme voor den tijd van elf Iaren, alleen in dese Vereenigde Nederlanden, geassocieerde Landschappen, en Steden van dien zal mogen doen drukken, uytgeven, en verkoopen verscheide Nederlandsche Poëtsien, waer by afgebeeld werd het wezen van de Wereld, en innerlijke gelegentheden, en eygenschappen van die zelve, by hem gecomponeert, verzoekende om op het voorsz Ootroy te hebben hare Eed: Groot-Moog: aete van *Attache* in behoorlijke forme, hebben de hoog-gemelte Heeren Staten van Holland, en West-Vrieland by den voorsz Ootroy goet gevonden en dien volgende geconsenteert, en geaccordeert, gelijk hare Eed: Groot-Moog: consenteren, en accorderen by dezen, dat den voornoemden *Ian Harmensz. Krul*, voor den tijd van elf naest komende Iaren, alleen, en met exclusie van alle anderen binnen deze Provincie zal mogen doen drukken, uytgeven, en verkoopen verscheide Nederlandsche Poëtsien, waer by afgebeeld werd het wezen van de Wereld, en innerlijke gelegentheden, en eygenschappen van die zelve boven genoemt, by hem gecomponeert, met verbod aen alle, en eenen yegelijk wie het ook zonde mogen wesen 't voorsz Boek binnen den voorsz tijdt van elf Iaren, in't geheel, ofte ten deele, in't groot, ofte kleyn na te drukken nochte doen na drukken en uytgeven, ofte elders nagedrukt, in de voorsz Provincie te brengen, om verkocht, en uytgegeven te werden zonder Consens van den voornoemden *Ian Harmensz. Krul*, op pene en verbeurte by dan voorsz Ootroye gestatueert, die hare Eed: Groot-Moog: verstaen, en ordonneeren dat tegen de *Contraventeurs* gexecuteert, en geappliceert zullen werden naer behooren; gegeven in den Hage onder 't kleyne zegel van de Voorsz Lande, den 14 July Anno 1644.

Ter Ordonnantie van de Staten,

HERBERT BEAUMONT,

I N L E Y D I N G ,

tot het volgende werk.

Oe krachtig was het Woord , dat alle werlds
zaken,
En 't gansche Aerdrijk zelfs (*uyt Niet*) bestond te
maken!

Hoe krachtig was dat woord , 't welk door
zijn eygen kracht,
De Hemel heeft gemaekt, en wereld voort ge-
bracht!

Hoe krachtig was dat woord , 't welk Aerd , en Hemel beyde
(*Vyt een verwerden hoop*) verdeelde, en verscheyde!

Hoe krachtig was dat woord , daer door dat yder ding
Zijn eerste wezen kreeg, en eygenschap ontving!

Hoe krachtig was dat woord, (*uyt Godes mond gekomen*)
Daer door de wereld heeft zijn eerst begin genomen!

Hoe krachtig was die kracht, hoe machtig is dien God,
Die alles heeft gemaekt door 't woord van zijn gebod;

Die d'Hemel heeft verrijkt met Hemelsche sieraden,
Getuygende Gods macht, en wonderlijke daden;

Die 't zuyvre Hemels blaeuw bepronkt met Zon, en Maen,

Die, yder op hun beurt, de wereld ommegeen;

Die 't Hemelsche gebouw met Sterren doet bedekken,
Wiens stralen op de Zee de schipliëns baken strekken.

Hoe krachtig was dat woord, het welk van Gode quam;

Dat woord, waer door 't begin des werlds oorsprong nam;

Dat woord dat Godlijk woord, dat eertijds van de Aerde,
Tot wellust voor de mensch, een gulde wereld baerde;

Een wereld, daer men heeft beleefd een gulde tijd;

Een wereld, daer men wist van tweedracht, nocht van nijd;

Een wereld, daer men wist van Wetten, nocht van Rechten;

Een wereld, daer men wist van oorlog, nocht van vechten;

Een wereld, daer men wist van Rechter, nocht van Schout;

Een wereld, daer den een den ander heeft vertrouwt;

Een wereld, daer den mensch zijn vryen wil mogt plegen;

Een wereld, daer men noyt tot quaed doen was genegen;

Een wereld, daer den mensch mogt leven naer 't gemoed;

Een wereld, daer noyt dwang vergoot onnozel bloed;

Een wereld, daer den mensch gerechtigheyd begeerde;

Een wereld, daer natuur de menschen deugden leerde;

Een wereld, daer de liefd, oprechtigen getrouw,

Was tusschen vader, kind, en tusschen man en vrouw;

Een wereld, daer men wift van ſchuld noch wraek te ſpreken;
 Een wereld, daer men noyt en wift van leet te wreken;
 Een wereld, daer noyt menſch verviel in eenig quaed;
 Een wereld, daer noyt menſch handhaefde boos verraed;
 Een wereld, daer men mogt in alle vryheyd wezen;
 Een wereld, daer men noyt een ſtrengen Vorſt dorſt vrezen;
 Een wereld, daer men noyt den menſch in boeyens floot;
 Een wereld, daer noyt menſch zijn tegenheyd genoot;
 Een wereld, daer noyt menſch door valſheyd wierd belogen;
 Een wereld, daer noyt menſch door liſten wierd bedrogen;
 Een wereld, daer noyt menſch door baetzucht wierd verraên;
 Een wereld, daer noyt menſch met ſtaetzucht was belaên;
 Een wereld, daer de menſch noyt zocht na heerſchappyen;
 Een wereld, daer noyt menſch een ander brocht in lyen;
 Een wereld, daer noyt dief zijn even menſch beſtal;
 Een wereld, daer noyt menſch leed eenig ongeval.
 O tijd, ô gulde tijd! ô beſte tijd van allen,
 Toen men de wereld zach, met ſteden zonder wallen,
 Met muren niet verzien, nocht grachten afgefneên,
 Van wachten onbezet, oft vyand noyt beſtreên.
 O tijd, ô gulde tijd! hoe zoet was toen het leven,
 Eer trommel en trompet den menſch tot ſtrijden dreven,
 Eer wapen ofte zwaerd (by krijgers aengetaſt)
 De landen heeft vernield, de burgers heeft belaſt.
 O tijd, ô gulde tijd! daer niemand wift van plagen,
 Maer daer een yder menſch beleefde goede dagen.
 O tijd, ô gulde tijd! daer preekſtoel, nocht daer kap,
 Nocht, geenzints nodig was, geleerde wetenſchap.
 O tijd, ô gulde tijd! toen 't nieuwers aen en miſten,
 Nocht Raedhuys met de kerk, nocht kerk met Raedhuys twiſten.
 O tijd, ô gulde tijd! toen alles was in vree,
 Een yder zijnen luſt, en niemand qualik deê.
 O tijd, ô gulde tijd! toen niemand wift van ploegen,
 En 't Aerdrijk, niet te min, gaf yder zijn genoegen.
 O tijd, ô gulde tijd! toen noyt en wierd gezaeyd,
 En eſter boven dien veel vruchten afgemaeyd.
 O tijd, ô gulde tijd! toen vette akkers groeyden,
 De velden (zonder zaed) in volle vruchten bloeyden.
 O tijd, ô gulde tijd! toen 't Aerdrijk alle goed,
 En rijpe vruchten gaf, van zelf, in overvloed.
 O tijd, ô gulde tijd! toen 't Aerdrijk voort deed komen,
 (Van zelve, ongeplant) de kruyden, en de bomen.
 O tijd, ô gulde tijd! toen 't altijd Lenten was,
 De beemden opgepronkt met klaver, en met gras.

O tijd,

O tijd, ô gulde tijd! toen Zephyrus zijn winden
 Deed ruyfchen door de blaên van telligrijke linden,
 En blies een lieve koelt van zuyde winden uyt,
 Op bergen, en op bos, op bloempjes, en op kruid.
 O tijd, ô gulde tijd! waer zigt gy nu gebleven?
 Verandering van tijd, verandering van leven.
 De wereld is verkeerdt, den tijd die is verdreydt,
 Of dat ik beter zeg, der menschen cedelheyt,
 Der menschen deugd, en liefdt, der menschen trouw, en zeden,
 Die zijn verwisselt, laes, in qua genegentheden;
 De liefde is gevluht, de deugde leydt vertreên,
 Men leeft nu na begeert, en niet na wet, oft reên;
 Oprechtigheyt die is door gierigheyt verbannen;
 Bedriegery die is met loofheyt aengespannen;
 De nydigheyt, en wraek verdrukken liefdt, en trouw;
 De boofheyt, plaegt de deugd met ramp, ellend, en rouw.
 De menschen dus verkeert, verkeeren ook de tijden,
 Want Gods rechtveerdigheyt en kan 't niet langer lijden;
 God straft, al wreekt hy niet, hy ziet het quaed wel aen,
 Hy laet de bozen hier een wijl haer gangen gaen,
 Hy gund de quaden tijd, om van het quaed te scheidn;
 Maer wee, die quaden, die van 't quaed niet afen leyden;
 De lusten, die natuur aenlocken, tot het quaed,
 Waer van de wereld nu, tot barens zwanger gaet.
 Wat ziele is van Godt met sterfflijk vlees omhangen
 Daer hert en zinnen niet met quaed doen zijn bevangen;
 Heeft immer 't zondig vlees der zonden rol gespeeld,
 Zoo werd zy nu ter tijd, na 't leven uytgebeeld;
 Heeft quaed doen immermeer de overhand genomen,
 Zoo is 't in onzen tijd, laes, op het hoogst gekomen.
 O wereld! waer is nu dien ouden gulden tijd?
 O liefde! in uw plaets is haet verzelt met nijd.
 Begeerlikheyt bezit de zetel van 't genoegen;
 Wie leeft 'er die zich nu wil na 't genoegen voegen?
 Begeerlikheyt die steld aen alle man een wet;
 Begeerlikheyt die heeft de wereld om geset;
 Begeerlikheyt die is de moeder aller quaden;
 Begeerlikheyt die voed bedriegen, en verraden;
 Begeerlikheyt die heeft den gulden tijd verteert;
 Begeerlikheyt die heeft de wereld omgekeert;
 Begeerlikheyt vernield de vryheyt, en de vrede;
 Begeerlikheyt verstroyt de landen, en de stede;
 Begeerlikheyt verwekt den oorlog, en den strijd;
 Begeerlikheyt verkeerdt de wereld, en den tijd;

4
 Begeerlikheyd die heeft bedrog , en list gefchapen ;
 Begeerlikheyd die smeed de fwaerden , en de wapen ;
 Begeerlikheyd verwoeft de landen , en de Steen ;
 Begeerlikheyd die brengt de krijgers op de been ;
 Begeerlikheyd die voed het plunderen , en moorden ,
 En oorzaekt alle quaed waer van men immer hoorden .
 O grootfte vyandin ! ô nikkerlijke vond !
 O kanker voor de ziel ! ô oorfpronk aller zond !
 O fnoed , en vals vergif wat oorzaekt gy al plagen ;
 Wat voed gy al bedroch , wat zoekt gy list , en lagen ;
 Wat brouwt gy al bederf , wat ftoekt gy felle brand ,
 En maekt tot as , en puyn zoo menich rijk , en land ;
 Wat moord gy menig ziel van Vorft , en onderdanen ;
 Wat parft gy menig hert tot zuchten , en tot tranen ;
 Hoe veel onnozel bloed vergiet gy op der Aerd ,
 Wat hebt gy menig mensch met overlast befwaerd ;
 Wat hebt gy menig Vorft uyt zijnen troon gefmeten ,
 En zelfs als eygenaer een 's anders Rijk bezeten ;
 Wat hebt gy menig mensch berooft van lijf , en goed ;
 Wat hebt gy menig ziel doen smoren in het bloed ;
 Wat hebt gy menig maegd gefchantvlekt , en gefchonnen ,
 Hoe menig vrouwen kragt , eylaes ! door u begonnen .
 Het waer een gulde wereld , het waer een gulde tijd ,
 Men wift van twist nocht krijg , van oorlog nocht van ftrijd ;
 Indien begeerlikheyd by yder wierd verdreven ,
 Men zoud als op een nieuw , een gulde tijd beleven .
 Maer , leyder ! 't is vergeefs de menschen aengezeyd ,
 Dies gy Heraclite ! de wereld recht beschreyd ,
 Helaes , niet te vergeefs en tranen uwe ogen ,
 De blinde wereld wil moedwillens zijn bedrogen ;
 Wat dat men bid of smeekt , wat dat men preekt of leerd ;
 Den mensch , die blijft den mensch ; de wereld blijft verkeerd ;
 Het herte blijft verherd , begeerte haet genoeg ,
 De wil onwillig is om zich tot deugd te voegen ,
 De rede heeft geen plaets , de liefde volgt geen wet ,
 Medogentheyd , en deugd die worden afgezet ;
 Van 't minfte tot het meest , wil 't minst het meeste wezen .
 O tijd ! die niet een zijt gelijk gy waert voor dezen ;
 Elk kleyn wil groter zijn , begeert gaet zonder maet ;
 De armoed rijkdom zoekt , de rijkdom , tracht na staet .
 Geen staet ter wereld , is nu met het zijns te vreden ,
 Vermits begeerlikheyd gaet boven deugd , en reden ;
 De deugd , de eer , de fchaemt , die zijn gelijk als dood ;
 Ootmoedigheyd te kleyn , hovaerdigheyd te groot .

Elk wil, (meer als hy mach) in pracht, zijn staet verheffen ;
 De kleyne willen nu de grooten overtreffen .
 O hedendaegsche tijd ! wat gaet 'er nu niet om ,
 De menschen zijn verblind , de wereld speeld voor mom ;
 Hoe dwingt de noot mijn pen om yets te openbaren ,
 Van 't geen d' onlukkigen ter wereld , wedervaren ;
 Hoe dwingt de noot mijn pen te schrijven van die geen ,
 Die door hun ongeduld de vromen neder treên ;
 Die om een werelds schuld haer even mensch verstiten ,
 En van een kleyn bezit beroven , en ontbloten ;
 Die 't eerlijke hert , en deugdelijk gemoed
 Vyt persen , met bedwang , tot etter , en tot bloed ;
 Hoe dwingt de noot mijn pen van menschen te vertellen ,
 Die hun in dit geval , als wreede tygers stellen ,
 Om d' ongelukkige met listen te verraên ,
 En die als eerlik zit , oneerlijk neêr te slaen ;
 Die niet een kleynen tijd zijn broeder wil gedulden ,
 Om met gelegentheyd te effenen zijn schulden .
 O mensch , ô wreden mensch ! die zelfs een mensche zijt ,
 En niet en weet hoe 't u kan lopen door de tijd .
 Ik heb 'er wel gekend , en ken 'er noch op heden ,
 Die aen haer naesten mensch het alder uysterst deden ;
 Ik heb 'er wel gekend die om een kleynen zaek ,
 Bedreven groot geweld , en namen felle wraek ,
 Die met een bitterheyd haer even mensch verdrukten ,
 En die het , op een kort , veel leliker mislukten ;
 Ik ken 'er heden noch wiens zaken qualik gaen ,
 Veel dingen overhoop , en om haer oren slaen ,
 En voelen hun te zwak haer eygen last te dragen ,
 En houden noch niet op haer naesten mensch te plagen :
 O wereld ! daer den mensch niet leerd aen zijn gemoed ,
 Hoe hy zich dragen zal in anders tegenspoed ;
 O wereld ! daer den mensch geen menschen wil verschonen ;
 O wereld ! daer den mensch geen liefde wil betonen .
 O mensch , ô wreede mensch ! zie hier een levend beeld ,
 Waer in uw wreedheyd werkt , waer in uw dwaefheyd speeld ;
 Perillus vind een vond om menschen te doen plagen ,
 Hy , die in zijnen tijd , hy , die in zijnen dagen
 Een kunstig meester stuk van plagen heeft gewrogt ,
 En een metalen stier , na 't leven , voortgebrogd ,
 Die hy voor Phalaris (een wreede tyran) doet komen ,
 Ontdekt de tyranny , (met dezen voor genomen ;)
 Als nu den koning hem heeft grondig afgevraegd ,
 Hoe dat men met den stier de boze menschen plaegd ,

Perillus heeft gezeyd , en uyt den borst gesproken ,
 Men onder deze stier, een felle brand moet stoken ,
 En steken dan de mensch daer binnen, zo zal hy ,
 De stier doen brullen : neem de proef, of 't zo niet zy.
 O werkers van verdriet , hoe maekt gy u tot slaven !
 Gy zelf smoord in de put voor anderen gegraven ;
 Zie , hoe 't in dit geval , met dees Perillo ging ,
 Zie , wat hy tot een loon voor zijne werk ontving .
 Hy (die een ander zocht met lijden te bedroeven)
 Moest, zelve in de stier , de felle brand eerst proeven :
 Zoo gaet het in 't gemeen , zoo hier als over al .
 Wie andren plagen wil , die zoekt zijn eygen val .
 Noch voordere van de tijd, en hedendaegsche dagen ,
 En hoe zich in de wereld, de menschen langer dragen ,
 Dit brengt de wereld meê , dat yder wie 'er leeft ,
 Zich hoger tonen wil als hy vermogen heeft ;
 De knecht wil meester zijn , de meyt wil jufvrouw speelen ;
 De wereld is verkeert in allerleye deelen ;
 Die diend wil zijn gedient , de meyt gebied de vrouw ,
 Van hondert nauwlijx een die is gelijk zy zouw ;
 Noyt tijd zoo slim als dees met meysjens , en met knechten ,
 Men past op eer noch plicht , hier gelt geen onderrechten ,
 Wat isser menig sloer hier binnen onze Stad ,
 Die in het lottoos land nauw halve nootdrift had ?
 Hier zijnde in de weeld, kan 't Gese noch niet herden ,
 Ey zie! een vuyle sloy wil strax een jufvrouw werden ,
 De meyt die eyscht een meyt , en Gese pronkt haer op ,
 En slingerd overstraet gelijk een kermis pop .
 Al wat de groote doen , bestaen zy na te apen ,
 Ia 't schijnd dat vaek de meyt is in de vrouw herschapien .
 Kladdende voerd de pronk, en koopt al wat ze ziet ,
 En van de huur alleen , en komt het dikwils niet ;
 De groote overdaed die nu de meysjens plegen ,
 Die gaet veêr buyten spoor, op averechze wegen ;
 Noyt dees gelijken tijd , noyt wereld zoo vol quaed ,
 Als nu , in onze Eeuw, by menschen omme gaet .
 De vuyle achterklap (gebouwt op losse logen)
 Die komt in onzen tijd de wereld door gevlogen ,
 En schend zo menig mensch met haer bedriegery ,
 Bekladdende zijn eer , schoon hy onschuldig zy .
 De vuyle achterklap , een vyandin der vromen
 Heeft menig achter rug zijn eer, en deugd benomen ;
 Benomen ? neen, maer wel belogen en beklad ,
 Met vuyle lelijkheyd daer hy geen schuld toe had .

God plaegt niet te vergeefs, de wereld met veel lijden;
 Men roept niet te vergeefs, dit zijn de leste tijden;
 Een yder ken zich zelf, zoo 't zeggen gelden mach,
 Ik zeg, de wereld roept al om den laesten dag;
 De tijden wijzen 't aen, en alle dingen leeren,
 Hoe wereld, en hoe tijd verand'ren en verkeeren;
 Wie leeft 'er na zijn plicht, gelijk hy leven moet?
 Wie leeft 'er, die te recht nu zijn beroeping doet?
 Wie leeft 'er, die zich nu houwt aen Gods wet gebonden?
 O menschen! leerd met my; de straffe volgt de zonden.
 O menschen! leg doch eens al uw gebreken af,
 Gods geessel dreygt de ziel met eyndelooze straf.
 Hoord onzen Hoveling hier van de wereld spreken,
 En hoe hy brengt in 't licht de wereldsche gebreken,
 Leerd hoe men leeren moet afkeeren van het quaed,
 Dat nu in onze tijd ter wereld omme gaet;
 Leerd van den Hoveling hoe dat men moet versmaden
 De wereld, en met een al 's werelds overdaden;
 Leerd van den Hoveling die hier ter plaets verschijnd,
 En tuygt, dat 's werelds lust als ydel rook verdwijnd.
 Leerd van mijn Hoveling hoe dat men diend te leeren,
 Hoe verre dat het hert moet gaen in het begeeren;
 Leerd van mijn Hoveling hoe dat de wereld zy,
 Een hof van alle quaed, en snoo bedriegery;
 Daer staetzucht, en gebied, de wet van deugd verfstoten;
 Daer eygenbaet, en macht, met onrecht hun vergroten;
 Daer woeker, en begeert, verkeerde gangen gaen,
 Daer loofheyd, en bedrog, d' onnozelheyd verraên;
 Leerd van mijn Hoveling de hoofliche treken myen;
 Leerd van mijn Hoveling onkuyfheyd tegen stryen;
 Leerd van mijn Hoveling de wellust, en de zond
 Versmaden met het hert, vernielen tot de grond.
 Hier staet hy voor 't gezicht van alle werelds menschen;
 Hier leerd hy yder een zijn hoogste welvaert wenschen;
 Hier leerd hy yder een, rijk, arrem, kleyn en groot,
 Te leeren aen de tijd, te denken aen de dood.

Dies wy, Gunstige Lezer! hier nu willen spreken met dien Goddelijken Filosoof Plato, God is de vvet der vvijzen, en der zotte vvet is hare lust. Welke woorden niet genoegzaem kunnen overdacht werden, om onze herten in te drukken, hoe dat de opperste, en warachtige wijsheyd is, op God te zien, en de zotten op hare wellustigheden; tot welken eynde, wy al hier een Hoveling vertonen, dewelke zeer deftig speeld de rolle van een bekeerden zondaer, om de dwazen alzoo af te trekken van de wet hun 'er lusten, tot de wet der wijsheyd, 't welk is, tot Gode; ach of God gawe dat in deze onze boze, ja goddelooze tijden, 't zelfde mocht bedacht worden; aengezien zoo veele herten zwanger gaen met ydele begeerten, hovaerdigheden, wellusten, onkuyfheyd, wraak, mydigheyd, gramschap, leugentael, dieverye, woeker, vloeken, zwerem,

en meer anderen; zulx dat het te verwonderen is, ja meer dan wonder, dat de goetheyd van dien goeden, en langmoedigen God, niet en werd in gramschap veranderd, om alzo, na de mate van zijn Goddelijke, en gestrengte rechtvaerdigheyd, de geheele wereld te verdelgen; van het welke te bezwezen niemant behoefte vry te zijn, ten zy zake, dat onze zonden in deugden veranderden; waer toe ons niet weynig en vermanen de dagelykche plagen, (van den hemel op ons nytgestort;) landen door den oorlog verwoest, steden tot asche verbrand, menschen gemoord, en verhongerd, vrouwen oneerelyk verkracht, maegden door moedwil geschend, en 't bloed der onnozelen vergoten. O verdoolde wereld! laet ik zeggen ó verdoolde menschen! 't zijn verdiensten uwer werken; ó zondige zielen! die doch altoos uwe oogten hebt op anderen, hare schulden boven d' uwe steld; laet dit alzo wezen, 't welk wel niet behoorden; ik beschuldig alle menschen, doch mijn zelven 't aldermeeste; ik zie de zonden van een ander, maer de mijnen ken ik sekerst, en spreekt met onzen Hoveling: ó mijn ziele! wat wilt gy gaen zoeken den dief buyten 's huys, daer hy alrede binnen uw kamer is? Wat wil ik zoeken anderen te leeren, daer ik veel nodiger noch dienden zelfs geleerd te werden; wie heeft 'er meerder vyand, dan den mensch, zijn eygen zelven? dies ik dan my zelver, met onzen Hoveling, wil gaen stellen op den trap van beterschap, om alzo met hem op te klimmen tot de volmaektheyd der verstervinge, verlatende alle de valsche en bedriegelyke ydelheden des werelds; ó of God gawe, dat wy Christenen onzen Hoveling wel wilden horen, en veel beter hem ook volgen; ons zelven vermanende met deze woorden: Hy en is niet wijd verscheyden van zijn zonden te beteren, die kennis heeft daer in gedooled te hebben; en alzo lange dit in 's menschen herte niet geplaetst en werd, alzo lange en kan een Christen niet anders genoemt werden, als een quaedwilligen, ofte ongelovige; want nimmer komt dien zondaer tot verlatinge der zonden, die niet bekennen wil daer in gedooled te hebben. O gy dwazen! ik meen de zondaers die noch volgen de wet der zotternyen, den leydsman der wellusten, 't verderf van haer begeerten; hou op, hou op, te dienen, en te volgen de valsche afgoden uwer moetwilliger zonden, en wellusten; keer, ey keer! u tot den wet der wijsheyd; dient, en mind voor al, dien eenig en eeuwigen God, onzen Schepper; liefst, en eerd zijn eenigen Zoon onzen Heer en Zaligmaker Christum; Geloofst in den Heyligen Geest, de welke ons heyligd ter zaligheyd; schie u af, ó zondige herten! van alle uwe zonden; laet af gy gierigerts, van al uw schrapen; laet af gy gulzigers, van uwe overdaden; laet af gy woekeraers, van uw godloofheyd; laet af hovaerdige; van uw hovaerdigheyd; laet af onkuyfche, van uwe beestigheyd; laet af gy overspeelders, van uwe echtbreuk; laet af mineedige, van uw zweeren; laet af gy rovers, van uw stelen; laet af bedriegers, van uw verraden; laet af phymstrykers, van uwe geveynstheyd; en voor het laeste, laet af gy Christenen, en (onder verbeteringh) ook alle gy Leeraren der Christenen, het onchristelyk lasteren, en oordelen ter verdoemenisse, 't welk niemand toebehoord dan Gode, den eenigsten, en rechtvaerdigsten Rechter onzer zaelen; zijn Heylige Majestejt behoord (zeg ik) het zelvige; en ons alle Christelyke vrede, broederlyke liefde, Goddelijke eenigheyd, den eenen den anderen zeer gaerne duldende. Al het welke ik (na mijn kleyn vermogen) grootelijx door onzen Hoveling, den goetwilligen lezer zoek aen te dienen; en dat wy alzo gezamentlijk God onze gebeden mogen op offeren, biddende zijn Heylige Majestejt dat hy gelieve alle herten der Christelyker Koningen, en Princen dezer wereld, alzo door zijne Goddelijke macht, en wijsheyd te bestieren, dat zy in Christelyke liefde, en vrede mogen vereenigen; hun onderdanen in alle wijsheyd regeren, wy onze Conscientien in Christelyke vryheyd belevende, God mogen loven, en danken, in deze onze ellendige dagen.

HET EERSTE BOEK,

en

EERSTE DEEL.

Afgebeeld door een Hoveling , die 't Hof verlaten
heeft ; en armlijk te lande levende,
aldus spreekt :

D En Mensch (die uyt den Mensch ontfangt van God
het leven)
Word tot verscheyde lust in zijnen tijd gedreven ;
Den eenen zoekt vermaek in oeffening van deugd ,
En scheidt uyt deze lust zijn allermeeſte vreugd ;
Een ander heeft vermaek, en lust tot zulke zaken ,
Die dikmaels in den Mensch elendig leven maken ;
Elendig is die Mensch , wiens lusten zijn gezind
Te spelen met de vreugd daer hy verdriet in vind ;
Elendig is dien Mensch , die in zijn jonge leven
Den ruymen teugel werd aen zijnen lust gegeven ;
Elendig is dien Mensch, die buyten eer en deugd,
Zijn quade lusten volgd , en zoekt in 't quaed doen vreugd ;
Wie quaed gezelschap mind , die zet zich op de wegen ,
Daer hy de lusten vind om 't quaed te wille plegen ;
Zo wie in zijnen jeugd met quaden omme gaet,
Vervreemd van deugd en eer, en word door quaden quaed.
Waer zijnder wegen, die ons meer tot quaed doen leyen ,
Als wel het Hoofs bedrog vol van pluymstrijkend vleyen ;
Waer vind men meerder lust tot eer van ydel lof,
En oeffening in 't quaed als in 't onrustig Hof ?
Waer ziet men yemand meer van jalouſy verzellen ?
Waer ziet men yemand meer van lichte vrouwen quellen ?
Waer ziet men yemand meer tot hovaerdy gezind ,
Als in 't onrustig Hof, daer yeder hoogheyd mind ?
Waer ziet men yemand meer tot haet en nijd genegen ?
Waer ziet men yemand meer de lust tot zonden plegen ?
Waer ziet men yemand meer tot zonden aengepord ,
Als daer in overdaed den mensch wellustig word ?
Ik heb tot noch mijn tijd in Hooffche lust versleten ;
Ik heb in overvloed van weeld' mijn zelfs vergeten ;
Ik heb in menig Hof mijn dagen door gebrocht ,
Zo menig Koninkrijk door wandeld, en verzocht ;

Maer,

Maer, leyder, waer ik quam, daer heb ik ondervonden,
 Hoe ligt dat daer den mensch kan vallen in de zonden;
 Kan vallen tot het quaed vermits gelegentheyd,
 De lusten daer toe lokt, de wille daar toe leyd.
 Ik zelve, stel my zelfs mijn leven eens te vooren;
 Ik spreek my zelve aen, waer toe ben ik gebooren?
 Waer toe heeft my Gods macht uyt 's moeders schoot geteeld?
 Waer toe heeft my mijn God geschapen na zijn beeld?
 Waer toe is my de naem van Christen mensch gegeven?
 Eylaes! om dat ik zouw gelijk een Christen leven,
 En dienen God den Heer, wiens schepzel dat ik ben,
 Mijn schepper gun my doch dat ik mijn zelve ken;
 En dat ik u mijn God, mijn zonden mach belyen,
 Ook alle quade lust, tot vuyle ranken, myen;
 Dat ik in waer berouw uw Godheyd val te voet,
 Op dat ik worden mach gelijk ik wezen moet.
 Ik weet dat my het Hof tot wellust pleegd te trekken,
 En 't Hooffsche leven my de ziele kan bevlecken;
 Zoo dat, dat leven my, mijn God! voortaan mishaegd,
 Ia zoo, dat zich mijn ziel daer over zeer beklaegd;
 Beklaegd, eylaes! beklaegd, en zal gedurig klagen,
 Ten aenzien dat ik my zo lelik heb gedragen;
 Heb ik na lust geleefd, nu leef ik na den geest,
 En word een ander mensch als ik wel ben geweest.

FLORENTINA; (een Hooffsche Courtoizane,) spreekt
 tot d'afgekeerden Hoveling.

GY, die wel eertijds pleegd in 't Hof te zijn verheven,
 Slijt nu hier op het land, dus ongeacht u leven;
 Gy, die wel eer in 't Hof gerezen waerd tot staet,
 Hebt al dat luk vertreên, en al die eer versmaed;
 Gy, die wel eertijds pleegd een schoone vrouw te zoeken;
 Verslijt nu hier uw tijd in 't lezen van de boeken;
 Gy, die wel eer in 't Hof uw meeste lust volbrocht,
 Wanneer gy in de min een Hooffsche maegd bezocht;
 Gy, die wel eertijds pleegd met luffers om te springen,
 En als het quam te pas, een geestig lied te zingen;
 Gy, die wel eertijds waerd wellustig by de wijn,
 Wist, hoemen most in 't Hof met Hooffsche derens zijn.
 Zijt nu als omgekeerd, en niet gelijk te vooren,
 Ia moogt nau (zo my dunkt) van zulke vreugd meer hooren;
 Ik weet niet wat 'er is, ik weet niet wat u deerd,
 Dat gy dus zijt vervremd, dat gy dus zijt verkeerd;

Gelijkervijfs de
zeerrotzen ofte harde
steenklippen, noyt en
vviijken, voor de ster-
ke storm vloedten der
vervvoester golven;
even alzoo blijft de
deugd zonder veran-
dering in een Chri-
sten ziele, zoo vvan-
neer de vuyle driften
van de zonden hare
krachtē daer op uyt-
storten, gelijk hier
blijkt aen onzen Ho-
veling, aengevocht-
ten door een leugdi-
ge, en niet min be-
vallige Ionkvrouvv,
in vviens oogen de
minnelonken hun to-
verkunften plegen,
vviens tonge de aen-
genaemte smeekingē
vveet voor te stellen,
vviens aenlokkende
en bevallige minne-
treken zoo liefelijk
vertonen; zulx dat
men zoude oordee-
len, dat geen bert zo
koel kan zijn, het
vvelke niet en zoude
aengefteken vverde
met den brand der
minne; hoe krach-
tig dat de deugd zy,
blijkt eerst te recht
als die zelvige van de
ondeugd vverd be-
streden; vvaer de
deugde vast staet,

daer strijd ondeugd
vruchteloos; 't zelf-
den is gebleken in-
dien kuyschen Ion-
geling Iosef, aenge-
vochten van zijn's
heeren bed-genoed,
de welke ons al te
zamen als een spiegel
der kuysheyd voor-
gesteld, en aangewe-
zen werd, daer in
hem te volgen; even
het zelvige willen wy
den gunstigen le-
zer aenviijzen met
onzen Hoveling,
door hem lerende al-
le Iongelingen, in
zoodanigen gevalle,
de anlokkende buy-
ten lusten der lichter
Vrouvvē, af te vve-
ren, niet alleen die
zelve lusten te det-
ven, maer daer en
boven alle middelen
van deugde aen te
vwenden, om zijn te-
gen party af te ley-
den van den vveg d'er
verderffensissen, tot
het pad der deugden,
ny't vvelker oorzaak
vvy onzen Hoveling
alhier doen spreken,
tegen onzen Hoof-
sche Ionkvrouvv, na
dat zy met deze vol-
gende reden hem
eerst bejegt heeft,

Dat gy de zoetigheyd, gepleegd in uwe jaren,
Zoo licht vergeten hebt, zoo los kunt late varen.

Schoon d' oude wagenaar zijn eerste jeugd ontliet,

Noch hoord hy garen eens het klappen van de zwiep.

Al word een exter ouwt hy kan geen springen laten.

Al wat men garen deed, daer pleegd men van te praten.

Maer 't schijnt dat lust in u zo deger is vergaen,

Al of het leven zelfs waer t' eenemael gedaen.

Kan u geen zoete tong met smeken en gebeden

Bewegen tot de min, en hare zoetigheden?

Kan u geen lodder oog bekoren tot de vreugd,

Die gy wel eertijds hebt gepleegd in uwe jeugd?

Kan u geen rode mond bewegen tot het kussen?

Lokt u mijn boezem niet de minne-brand te blussen?

Kan u mijn lieve schoot niet trekken tot het zoet,

Waer meê de lieve min u eertijds heeft gevoed?

HOu op , hou op , die zigt tot heden noch gebleven ,
 En by uw oude lust , en in dat quade leven ,
 Gy , die noch even zeer , en dat tot dezer tijd ,
 In uwe qua gewoont , en zondig leven zigt ;
Gy , (in de zoetste Lent van uw ontloken jaren)
 Laet al dit vuyl bejag , en snode ranken varen ;
 En doet (dat bid ik u) gelijk ik heb gedaen ,
 Laet alle quade lust uyt uw gedachten gaen ;
 Laet alle vuyle zucht genegen tot de zonden ,
 (Wel eer by u gepleegd , wel eer by u gevonden)
 Nu ruymen uyt uw hert , en gaen uyt uw gemoed ,
 Op dat haer snoden brand uw ziel geen hinder doet .
 't Is waer ! ik heb wel eer dat dool-pad ingetreden ,
 De wellust en het vlees gedient met al mijn leden ;
 Ik heb de geyle min met al mijn hert gezocht ;
 Ik heb aen menig maegd mijn lust en wil volbrocht ;
 Ik heb de geyle tocht , van ongebonde minne ,
 Gepleegd met al mijn hert , gezocht met al mijn zinne ;
 Ik heb zoo menig jaer , ten Hoof , mijn tijd gespild ,
 Het weelig vlees gedient , mijn qualik vaert gewild ;
 Ik heb mijn eelste jeugd in vuyligheyd versleten ,
 En door onnutte zorg mijn Heer en God vergeten ;
 Ik heb mijn quade wil haer neyging toegestaen ,
 En , met een woord gezeyd , mijn eygen zelfs verraên ;
 Ik zelve heb mijn zelfs verraden en bedrogen ;
 Ik zelve stel mijn zelfs nu mijn bedrog voor oogen ;
 Ik zelve heb mijn zelfs zoo hoogelijk misdaen ,
 Dat ik genootzaekt ben een ander weg te gaen ;
 Dat ik genootzaekt ben op ander wijs te leven ;
 Dat ik genootzaekt ben mijn zelve schuld te geven ;
 Dat ik genootzaekt ben mijn schulden te voldoen ,
 En ik , door waer berouw , my met mijn God verzoen .
 Mijn Schepper zy gedankt voor die gewenschte zegen ,
 Dat ik van mijn verderf een af keer heb gekregen ;
 Een af keer van de min , een walging van die zond ,
 Een schrik van zulke lust , die ziel en lichaem wond ;
 Een toekeer tot mijn God , aen wien ik van mijn leven ,
 En al mijn gantsch bedrijf , eens rekening moet geven .
 Ik sny de zonden af , en laet de wellust gaen ,
 En toon berouw aen God , voor 't geen ik heb misdaen .
 't Is lang genoeg geholt , het dient eens opgehouden ,
 Ik lief voortaan geen Hof , nocht ook geen Hoofsche vrouwen ;

Ik lief nu langer niet de wellust, als wel eer ;
 Ik kus noch zoete mond, nocht geyle lippen meer ;
 Ik min geen loddre lonk, nocht stralen van bruyn oogen ,
 Waar door ik menigmaal tot lusten ben getogen ;
 Ik min geen schoonheyd meer, nocht geyle minne praet ,
 Geen vriendelijke lach, geen lieffelijk gelaet ,
 Geen Hooffsche minlijkheyd , nocht minnelijke treken,
 Geen zoete vleyery , nocht dertelheyd van spreken ;
 Ik min geen ydel schoon , ik min geen Venus beeld ,
 Waer in de zotte Min met al haer lusten speeld ;
 Ik min geen purper bos op inkarnate wangen ,
 Waer meê dat my de Min zoo dikmaels heeft gevangen ;
 Ik min geen Vrouwen beeld hoe geestig opgehuld ,
 Geen hayr , dat na de kunst om roze kaken kruld ;
 Ik min geen mond gedruk, nocht geen albafter tanden,
 Nocht geen sneeuw witten hals , nocht lange blanke handen ;
 Ik min geen naekte krop op een yvoren grond ,
 Geen boezem schoon ontdaen, geen roô korale mond.
 O jeugdelyke bloem ! volmaekt van lijf en leden ,
 Wel eer heb ik geleefd na lusten , nu na reden ;
 De reden leeren my dat ik (na Godes Wet)
 Al deze ydelheyd uyt mijn gedachten zet.
 O ! wat is al dit schoon ? wat zijn alle deze lusten ?
 Wat is 't in deze vreugd met al het hert te rusten ?
 Wat is 't ? eylaes ! wat is 't , dat men zijns leven tijd ,
 In deze zotterny , en ydelheden slijt ?
 Wat is 't , eylaes ! wat is 't , in vuyle min te leven ,
 En aen de boze lust zoo lossen toom te geven ?
 Wat is 't , aen alle man vergund een open schoot ?
 Het is een loozen strik die zielen brengt ter dood.
 Als ik, ô teere spruyt ! zie op uw ydelheden ,
 Werd ik met deerenis inwendig aengestreden ,
 En over uw bedrijf , en over uwen staet ,
 Waer in (het zy gy keerd) uw ziel verloren gaet ;
 Helaes ! wat is de zond ? hoe kan men zonden plegen ?
 Hoe kan het menschen hert tot zonden zijn genegen ?
 Daer zoo een zwaren straf den zondaer werd bereyd ,
 Een straf , die duuren zal tot in der eeuwigheyd ;
 Ik bid u lieve bloem (noch in uw eelste jaren)
 Laet al dit snood bedrijf , uw zondig leven varen ;
 Steld geen bekeering uyt tot aen den ouden dag ,
 Die niemand zeker is of hyze krijgen mach ;
 't Is Gode aengenaemst in 't beste van zijn leven
 De vruchten van de deugd aen God den Heer te geven ;

Dan is een roosjen best en op zijn eelst gepluykt,
 Als 't uyt zijn knopjen eerst zijn bladertjes ontluykt;
 Den Heer is meer gediend met offer der zondaren
 In 't bloeyen hunner jeugd, als in verrotte jaren;
 Wie God de eerste vrucht van zijne jeugd vereerd,
 Dat is, wie zich van jongs tot God den Heer bekeerd,
 Die oeffent meerder deugd, en krijgt een meerder zegen;
 Dies, laet u, *Florentijn!* tot ware boet bewegen;
 Ey! sny de zonden af, en pleegd geen welluft meer,
 Maer zoekt voor alle ding, uw welluft in den Heer.

FLORENTINA.

IK (die tot dus lang toe mijn leven heb gesleten,
 Zo dat ik heb mijn God, en ook mijn zelfs vergeten,
 In ongebonden lust voor 't lichaem vreugd gezocht,
 En om de arme ziel, eylacy! noyt gedocht)
 Vind nu mijn geest geraekt door 't Goddelijk vermanen,
 Zoo dat mijn zondig hert opwerrept brakke tranen,
 't Gemoed my overtuygt van 't geen ik heb gepleegd,
 De geest voeld zich op 't hoogst inwendelijk beweegd;
 V leer zy my een les in 't geyle minne plegen,
 Als dat ik keeren moet van diergelijke wegen;
 V leer zy my een les, wanneer ik heb bestaen,
 (Door vleeschelijke lust die wegen in te gaen)
 Te keeren van dat pad, en van dat vuyle leven,
 En my (in recht berouw) tot God den Heer te geven;
 Verlaten met het hert die goddelooze zond;
 'k Zeg zonde, die de ziel, en ook het lichaem wond;
 Te scheyden van die lust die 't herte peyd met vreugde,
 En plaegt de arme ziel met duyzend ongeneugde;
 Te scheyden van die vreugd die niet en baerd als smert,
 Een ongezonde ziel, een ongeruustig hert;
 Een lichaem vol verdriet, een leven vol elenden,
 Hoe heb ik dus geleeft dat ik mijn zelfs niet kenden?
 Hoe heb ik zoo gedoold, hoe heb ik zoo gedwaeld,
 En mijn verderffenis met welluft aengehaeld?
 Hoe heb ik dus verblind geholt in 't spoor der zonden,
 En nimmermeer berouw in mijn gemoed gevonden?
 Eylaes! zo lang den mensch de vuyle zonden mind,
 Zo lang als hy daer toe gelegtheden vind,
 Kan zijn genegentheyd de zonde qualik derven,
 Gelegenheyd die doet genegentheyd verwerven;
 Nu haet ik met het hert het geen ik heb volbrocht;
 Nu vlied ik van het geen ik eertijds heb gezocht;

Nu scheid ik van het zoet, dat niet en baerd dan smerte;
 Nu strijd ik met de zond', als vyand van mijn herte;
 Nu treed ik met de voet, de rover van de deugd,
 De moorder van de ziel, de schender van de jeugd;
 Nu zoek ik met geweld mijn vyand te vernielen,
 Mijn vyand, die ik noem de kanker mijner zielen;
 Mijn vyand, die ik noem een eyndelooze pijn,
 Een pest, wiens felle brand noyt uytgebluscht zal zijn;
 Mijn vyand, dien ik noem de beul van 't eeuwig leven;
 Mijn vyand, is de zond, die wil ik nu begeven,
 Die wil ik nu voortaan ontzeggen zijnen eys,
 Nu leven na den geest, en niet meer na het vleys;
 Nu wil ik in den geest met mijnen vyand strijden;
 Nu wil ik aen de ziel geen vuyle zonden lijden;
 Nu wil ik geen meer doen, gelijk ik heb gedaen;
 Maer, met een vaste hoop, mijn vyand tegen staen;
 Nu wil ik in den Geest mijn vyand van my weeren,
 Door 't schild van mijn *Geloof* zijn aanslag wederkeeren;
 Nu wil ik lieve God, gaen vallen u te voet,
 Met tranen in 't gezicht, met zuchten in 't gemoet;
 Nu wil ik lieve God, berouw met tranen mengen,
 En tot verzoening dees aen u ten offer brengen.
 Ey! willigt my de wil, op dat ik willig zy,
 Te offeren aen u het geen gy wild van my;
 Ey! machtig my de macht op dat ik mach vernielen
 De wellust tot de zond, den vyand mijner zielen;
 Ey my! mijn lieve God, mijn Schepper en mijn Heer,
 Ontfermt u mijnder, die genaê van u begeer;
 Genade, ey genaê! fonteyne der genaden,
 O goetheyd! die noyt wil 't verderffenis der quaden;
 Wanneer den quaden in het goed zijn quaed verkeerd,
 Waer door dat gy den dood des zondaers niet begeerd.
 O goetheyd eeuwig goet! ô diepte zonder gronden!
 O liefde! door wiens bloed gy afwascht alle zonden;
 O liefde! die in my zoo diep uw stralen schiet,
 Dat alle aerdsche liefd my uyt het herte vliet;
 O liefde! 't is door u, dat ik my wil bereyen
 Te keeren tot mijn God, in God mijn leven leyen;
 O liefde! 't is door u, dat my de liefde port
 Te bidden u, dat gy in my uw liefde stort,
 Op dat ik, door de liefd, te recht mach leeren haten,
 De liefde tot de zond, en 't Hooffsche leven laten;
 O liefde! stook in my een vonkje van uw vlam,
 En smeult de lust tot as die vreugd in wellust nam;

O liefde! voed den brand van goddelijke minne,
 Op dat ik in uw vuur de wellust mach verslinne,
 Op dat ik in u brand verbranden mach de lust,
 Die geyle vlamme voed, en 't heylig branden bluft.
 O liefde! trek mijn hert van alle aerdsche dingen,
 En leer my nu voortaan het brosse vlees bedwingen,
 De wellust tegenstaen, de zonden nedertreên,
 En storten tranen met Maria Magdaleen.
 Adju, wereld adju, adju ô schim van weelden!
 Die my maer koper gaeft als gy my goud voorbeelden.
 Zoo lang ik in uw lust geleeft heb, scheend my zoet,
 Maar nu ik koom tot God, schop ik u met de voet;
 Gy hebt het beste deel des levens aengenomen
 O Felix! door wien ik tot kennis ben gekomen,
 Zijt gy geloof, naest God, als die my hebt geleerd,
 Hoe datmen zonden haet, en zich tot God bekeerd.

SILVESTER, zijnde een Hoveling, komt by
 FELIX, den afgekeerden Hoveling.

MYn lieve, en zeer aengename vrund *Silvester!* 't is my van herten lief, die vrundschap te genieten, dat gy mijn onwaardigheyd zoo waerdig kend, u zelve zoo veel tijd te gunnen, 't Hof te missen, en my in deze stille eenzaamheyd uyt vrundschap te bezoeken, zijnde daer toe aengeport (zo ik vertrouwe) door de oude kennis, de welke in onze eerste jeugd zodanig is geweest, dat ik twijfel oft 'er oyt broederlijke liefde de onze is gelijk gevonden.

Is u wel indachtig met wat lust en welgevallen gy uw vreugde pleegd te scheppen in mijn geringe rijm-kunst, ten tijden onzer studie? gedenkt u wel met hoedanige zoetigheden u mijn Pastorellen kosten vergenoegen, bevrucht wezende met hunne slechte minne-deuntjes? door de welke gy zoo menig reizen in het diepst van uw gedacht en zinnen, als in een vloed van wellust en genuchten, scheent te zwemmen? weet gy wel hoe dikmaels dat u mijn veld-deuntjes hebben aengedreven my te komen bezoeken, eer noch dien gulden *Phœbus* voort quam uyt die blaeuwe tente van den daggodin *Aurora*, om te begroeten die geneugelijke landsdowe? van de welke u mijn rijmpjens zulk een voorfmaek kosten geven, dat gy u genoodzaekt hebt gevonden, derwaerts met my te keeren, om aldaer de nimphjens tot het uytquellen van mijn gevoyfde rijmpjens te bewilligen? weet gy wel hoe dikmaels dat gy my hebt gevonden, om lommert van de boomen? 't zy op den oever van een klare water-beek, ofte op de wallen van de koele stromen, daer wy onze hoogste wellust namen in 't aenschouwen van hun kristalle vlieten, lieffelijke geur van bloempjens en kruyden, zo veel telgjens
 van

van blader-rijke boomen , onder de verliefde herders aen de godinne Citherea haren offer deden ?

Weet gy wel , mijn lieve vrund *Silvester!* hoe vaek gy toenmaels wenschten , dat gy mogt op diergelijke wijs , in zulker voegen neffens my uw leven slijten ? waer is nu die begeerte ? waer nu zodanige wenschinge ? helaes ! door verandering tot hoger , schijnt nu een meerder lust en smaek te hebben inde veranderlijke staten , en de eere der hoger dingen , als u toenmaels de voorgaende kleynigheden wisten by te brengen.

Anders is 't met my gegaen , my zeg ik , die een meerder waerdigheyd in onwaardige slechte , als wel in hoog-geachte , en uytsteken-de zaken , kan bekomen : ik , die gewisselt hebbe mijn staet-zucht aen ootmoedigheyd , mijn wellust aen de deugde , mijn overdaed aen matigheyd ; bevinde dat ik nu rijk ben in kleynigheden , daer ik van te voren arrem was in grootzigheden ; nu bevinde ik hoe veel het land leven van het Hoofsche leven is verschelende ; nu kan ik eerst te recht het eene van het ander onder scheyden ; nu kan ik oordeelen (als verzocht hebbende) welk van beyden best is , waer van de redenen zullen als getuygen zijn.

Wat het Hoofsche leven is vereyschende , daer van hebt gy de kennis ; wat het land leven niet van nooden is , dat kan ik bewijzen ; begeerende alsdan van u een onpartydig oordeel , welk van beyde gy (op mijn verklaringe) zult gelukkigst achten ; my , in deze mijne onwaardigheyd , ofte u in uwe grootzigheyd ? belangende het uwen , ben ik wel verzekert dat gy u gestadig vind bekommert , en vol zorgen ; eerstelijken om uzelfen wel gezien te maken by de Grooten , neffens dien op wat wijze gy met haer zult spreken , met wat diensten haer believen , met wat giften haer vereeren , met wat smeken haer bewegen , en dat alleenig om een hand vol ydele gunsten ; zulx dat ik wel te recht u niet anders heb te noemen , als een arme rijke , en daer by een gewillige slave.

Ten tweeden , wat middelen worden by u niet gebruykt , om het staet-zuchtig herte in zijn lust te voeden ? met wat moeyten en niet weynig kosten moet gy de hovaerdigheyd ten dienste zijn , om met de Grooten groot gerekent te werden ? wat schatten moet gy niet besteden in het opbouwen van uytnemende , en antijxze huizen , afgedeeld met kamers en saletten ? wat rijkdom moet gy niet verspillen om die zelfde te bepronken met kostele gieraden ? hoe groote sommen en verdoet gy niet in 't aenrechten van heerelijke maeltijden en banketten ? wat swarigheden en moeyten staet gy niet al uyt om machtige rijkdommen te vergaderen ? wat vreezen en bestrijden u niet die zelfde te bewaren ? wat prijkelen en loopt gy niet die schielijk te verliezen ? en voorders ; wat zwarigheden zijt gy noch al meerder onderworpen , van de welken ik alhier veylig en vry ben ? Lieve vrund *Silvester!* de

schijn maekt u gelukkig, maer in der waerheyd my de daed; zoo dat ik wel te recht mach van my zelven zeggen, 't geen wel gezeyd wierd van dien vermaerden, en wel-geleerden Catho, gelijk getuygen deze navolgende woorden: *O Felix Catho tu solus scis vivere*; 't is met waerheyd een gelukkige zaak zich zo te sterken door de reden, dat de begeerten overwonnen, de wellust vertreden, en de rijkdommen, van 't vernoegen, t'eenemaal verschoven worden; en in plaetse dat begeerlijkheyd veel menschen maekt tot slaven, door de rijkdommen; alzoo worden de rijkdommen by my slavernyen gemaakt door het genoegen; dat is, daer een goet genoegen gevonden werd, daer gebruykt men een weynig met gerustigheyd; maer die vol begeerten is, en tracht altijd na meerder, die dient de rijkdommen, en isser slave van: belangende het mijne, zal ik u te kennen geve met deze navolgende rijmpjens:

<i>Geen schat, geen goed, geen wereldds lust,</i>	<i>De meeste schat die yemand heeft,</i>
<i>En geven 't herte zoo veel rust,</i>	<i>Dat is, als 't hert gerustig leeft;</i>
<i>Als wel het rustig leven geeft</i>	<i>Dat herte leeft gerust, en bly,</i>
<i>Aen hem, die in een kleyn tje leeft.</i>	<i>Wiens rijkdom het vernoegen zy.</i>
<i>Wie in een kleyn zijn leven leyd,</i>	<i>Noyt zal men zien dat overvloed</i>
<i>En om het kleyn van 't groote scheyd,</i>	<i>Den mensch gerustig leven doet;</i>
<i>En leyd zijn groot tot kleyn der an,</i>	<i>Want overvloed is zoo van aerd,</i>
<i>Die leerd wat kleynheyd geven kan.</i>	<i>Dat zy begeert, oft vrees baerd.</i>
<i>De kleynigheyd leeft onbenijd,</i>	<i>Begeert tot meer, oft vrees tot min;</i>
<i>De kleynigheyd en heeft geen strijd;</i>	<i>De overvloed brengt onrust in,</i>
<i>De kleynigheyd leeft onbevreesd</i>	<i>De overvloed brengt zorge by</i>
<i>Gestadig met een blijde geest.</i>	<i>Waer door men ongerustig zy.</i>
<i>'k Zeg dat hy wijsfelik verkiest,</i>	<i>In kleyne staet leyd groote rust,</i>
<i>Die om het minste, 'et meest verliest;</i>	<i>Wanneer 't vernoegen gaet voor lust;</i>
<i>Het minst is 't meest, schoon 't niet en schijnd,</i>	<i>Wie 't kleyn bemind veel onrust mijd;</i>
<i>Want, in het minst, men 't meeste vijnd.</i>	<i>Wie 't groot betracht die leeft in strijd.</i>

Lieve vrund *Silvester!* speur uyt dees mijn rijmpjens de eygenschap van kleynigheyd, in de welken ik my begeven hebbende, groote gerustigheyd vinde; en zegge daerom dat het minst het meesten is; omdat het slechtste leven de meeste gerustigheyd veroorzaekt.

Door wat reden, waerde vrund *Silvester!* dat ik het Hof verlaten, en dit verachte (doch lukzalig leven) aengenomen hebbe, daer van zal ik u te rechte kennisse doen hebben, niet twijffelende aen de groote verwonderinge, die gy uyt deze mijne veranderinge zult kunnen scheppen, aengezien de wonderlijke toevallen, my in mijnen tijd bejegend, zedert uwe bywooninge ten Hove.

Getrouwt wezende (zoo u bekent zy) met mijn bevallige, edoch hooghertige *Chrisenia*, heb ik (om mijn geliefden te believen) meer

getracht na al zulke zaken , die my eerder stonden te vlieden dan te zoeken, zulx dat het my gegaen is als het eertijds ging den onervaren voer-man Phaëton, die in het rennen na den hemel, de hetten der zonne te zeer genaderd zijnde , is gevallen in de riviere Padus.

Wel te recht , mijnen vrund *Sibvester!* mach ik my vergelijken by den hoog-vliegende Icarum, die door al ten hogen vlucht, jammerlijk moest dalen; ik, door de vlegels van begeerte, zocht my op te heffen van mijne gemeene staet tot een hoger, daer toe aengevoerd door ydele winden van staetzuchtige begeerten, onder de welke niet weynig speelden de grootfche genegtheden van mijn hooghertige *Chriſenia*; waerde vrund *Sibvester!* 't is mijn onbedachtigheyd door de welke ik my te verre vinde afgedwaeld van rede, te beschuldigen (alhoewel schuldig) die gene die den hemel my had toegevoegt tot behulp in mijn leven, en overlang my door de dood wederom ontogen, vertrouwende uwe beleefde redelijkheid mijn begane misflag zal verschoonen.

Kort na dat de liefde my gezet had op den troon van hare vreugden, en, door echtelijke min-verzamings, my haer zoetigheden deed beproeven, ja den hemel (zoo het scheen) veel soorten van geluk en wellust op my uytstortende, zulks dat de aenlokkende gaven des fortuyns, my te schielijk op de trappen der begeerlijkheden hadden opgevoerd, alwaer ik, gewaer wordende haer schielijke veranderinge, plotzelijk van de hoogten mijns gelux, in de allerlaegste poel der rampen wierd afgestooten, en ter neer gedrukt.

Hoe elendig, waerde vrund *Sibvester!* ik den tijd van zeker jaren hebben Hove doorgebracht, zult gy van my hooren; gelijk de stormwinden in den tijd van onweêr, den eene buy op d'ander uytstorten; ja gelijk den ys-vloed stapeld stuk op stuk, en dat tot hooge bergen, even alzo stapelde den hemel op my ongeluk op ongeluk, tegenspoed op tegenspoed; zulx dat het meer dan wonder is, dat mijn ziele, onder de gebergten van deze mijne ellenden en zwarigheden, niet en is bezweken. Als my nu het ongeluk beroofd had van mijn middelen, en my aen d'ander kant bestreden de naturelijke moeylijkheden, benaude quellingen, droevige tegenheden, bittere armoede, ongunst der Hovelingen; zo dat ik my omlegerd vond met alle soorten van ongelukken, afkerigheyd der Grooten, vyandschap der vrunden, spijt en laster van die gene, daer ik steun en troost verhoopte van't ontfangen, dies ik nu wel te recht mach zeggen met den Poët:

*Dum fueris felix multos numerabis amicos,
Tempora si fuerint nubila, solus eris.*

Denkt eens, waerde vrund *Sibvester!* oft 'er wel meerder smert kan raken aen een vroom gemoed, als van alle de wereld (door ongeluk-

kig zijn) voor onvroom gelastert te worden? waer isser meer verdriet, als ongelukkig zijn, en daer by troosteloos te leven? vroom te zijn van herten, en als onvroom zijn verstootten? waerde vrund *Silvester!* wat getuygen zal ik nemen, om mijn ongevalste mening u t' ontdekken? of ik name alle de bloempjes, en puyk-cieraden van de godinne Flora, in wiens Palleys, ik heden dien voor hoveling; zouden die aen u genoeg zijn? oft ik daer by name alle de bladeren van deze telg-rijke boompjes; zouwt gy daer mede wel te vrede zijn? oft ik name alle de kruydjes uyt de schoot van deze lommer; zouden 'su voldoen kunnen? oft ik name alle de kristalle drupjes die dit beexken uytstort, zouwt gy die gelooven? nocht bloempjes, nocht boompjes, nocht kruydjes, nocht beexkens, en hebben macht u zulx te getuygen; wat dan? ô hemel! woonplaets van het Goddelijk, tuygt gy mijn herte, niet aen verherde, maer wel aen goetwilligen; ô gy sterren, ô gy maen, ô gy zon, ô gy Godheyd zelve! tuyg, bid ik, tuyg mijn hert, tuyg mijn wil, en mijn genegentheyd, tuyg gy hemelen, tuygt gy Gode, tuygt gy zon, maen, en sterren, tuygt gy boomen, bloemen, kruyden, tuygt gy, bid ik, altezamen mijn ongeveynsde herte, op dat ik u, mijn waerde vrund *Silvester!* vastelijk mach doen geloven, dat ik door de wangunst en Hooffsche nijdigheyd, my in mijn tegenspoed en ongeluk, (afgescheyden van het Hof) meerder wellust, rust en vreugde, weet te vinden in deze verschoven nedrigheyd, als ik oyt mijn leven heb gevonden in de hoogste eere, en wellust van het Hoofsche leven; want de Hooffsche zorgen, en moeyelijkheden die de Hovelingen aen nemen, die zijn niet om te verkrijgen 't geene zy behoeven; maer eylaes! veel meerder om het geen dat zy begeeren; al ons reyzen, al ons loopen, al ons woelen, en ons waken, is niet om onze nootdruft, maar om onze onverzadelijke begeerten te gehoorzamen; waer van zeer wel en aerdig zeyd, met deze navolgende reden, dien welgeleerden, en hoog-geachten *Antonius de Guerrara*: Och hoe meenig hebben wy gezien in Heeren Hoven, die 't veel beter geweest hadde, dat zy noyt haer vermogen noch baren wil hadden gehoorzaam geweest, want na dat zy deden al wat zy vermogten en wilden, quamen zy te doen het geen zy niet behoorden: Indien wy schuldig zijn vergiffenis te bidden die wy misdaen hebben, zo behoord een yder hem zelf veel eerder vergiffenis te bidden dan een ander; want op dezser aerden en heeft my niemand alzo veel misdaen als ik zelf my zelven wel te kort gedaen hebbe. Wie heeft my de hovaerdigheyd ingeblazen? dan mijn eygen behagen en zotheyd. Wie heeft mijn hert geschonken het fenijn des nijdigheys? dan my mijn zelfs lief-hebbende dwaesheyd. Wie heeft mijn ingewant ontfleken met het vuur des toornigheys? dan mijn eygen onlijdzzaamheyd. Wat is de corzaek dat ik in spijs zo gulzig ben geweest? dan dat ik mijn zelven lekker en snoepachtig gewend hadde. Och mijn ziele, wie wild gy de schuld geven van alle deze bekende lasten en schaden? anders niemand dan mijn eygen zelders zinlikheyd. Het is groote dwaesheyd den dief buyten's huys te loopen zoeken, daer by al binnen in den kamer is. Ik wil hier by zeggen dat het

grootte ydelhejd is, anderen te willen beklagen, aengezien de schuld aldermeest in ons is: daerom wilt het ter herten nemen dat wy nimmer zullen ophouden ons zelf te beklagen, dan als wy beginnen zullen ons te beteren. Och hoe menig en menigmael twisten en strijden in 't binnenste mijnder herten de deugd, die my getuygt goed te doen, en de zinlikhejd, die my bekoord om ydel en lichtzinnig te zijn; van welken strijd blijft mijn redelijk oordeel bedompt, mijn verstand beroerd, mijn hert veranderd, en ik zelfs van mijn zelfs geheel vervreemd. Ovidius den Poët beschrijft dat de zeer amoureuze Phillis van Rhodis, haer zelven meer beschuldigde dan haer lief, als zy zeyde:

Remigium dedi, quo me fugiturus abires.
Heu patior telis vulnera facta meis.

Omijn lieve! en van herten welbeminde Demophon, en had ik zelf mijn herte niet overgegeven om u lief te hebben, zoo en zoudet my geen geld gekost hebben, u te doen weg helpen en met u henen te zeylen, nocht gy en had niet van hier gereyft, nocht ik en had my in deze elende niet gebrocht, want eylaes! het komt door mijn eygen zelfs wapenen, dat ik my aldus heb laten wonde. Iosephus zeyd van Mariana, Homerus van Helena, Plutarchus van Cleopatra, Virgilius Maro van de Koninginne Dido, Theophrastes van Policena, Xantippus van Camilla, en Assennarius van Clodra; dat deze uytmuntende Princeffen haer alzo zeer niet en beklaegden, dat haer minnaers haer alzo niet en bedrogen, als zy haer zelfs deden, om datze hunlieden te veel geloofs gaven.

Alzo mede, waerde vrund *Sibvester!* heb ik mijn ongelukkig zijn, en de nijdighejd der Hovelingen niet zoo zeer te beklagen van het Hof wegen, maer veel meer mijn zotte zinnelikheden, en hoogdravende begeerten, door de welken ik het Hooffche leven gezocht, en hare wellusten gedient hebbe, zoo dat ik met recht nu zelve van mijn zelven wel mach zeggen, het geen Plutarchus ons verteld van dien grooten Pompejo, van den Conink Pirrho, van den vermaerden Hannibal, van den Raeds-man Mario, van den Dictator Silla, van den onverwinnelijken Cæsar, en van dien onzaligen Marco Antonio; zoo wanneer de zelvige door het ongeluk ter neder en onder de voeten verworpen lagen, hebben niet zoo zeer beklaegt de wreedhejd der Fortuyne, als zy wel deden de onachtzaamhejd, en het veel betrouwen op haerlieder voorspoed; dat ons anderen zomtjids moeyten en onrust aendoen is wel zoo, maer de zwaerste, en moeyelijkste lasten komen ons van niemand meerder dan van ons eygen zelve, want wy dikmael zelf ons zelven in de moeyten zoo verwerren, dat wy zonder merkelijke schade, en ook schande, daer uyt niet kunnen raken. Waerde vrund *Sibvester!* wat remedie om dezen te ontwijken? beter niet, mijns oordeels, dan zich af te keeren van het warrige, moeyelijke, onrustige, geveynsde en bedriegelijk Hof, zoekende voor grootte kleyne, voor hooge en verheven zake, flegte en nedrige; 't welk ik gedaen hebbende, nu mach zeggen, als wel eer gezeyt heeft, dien wijzen en vermaerden, Philosoph Plato, na dat hy in zijn jeugd
zeer

zeer wulps had geleest, den oorlog gedient, gezeeld had over zee, veel koopmanschap gedreven; eyndelijk gevraagd zijnde, in wat staet dat hy hem best te vreden hadde gevonden; gaf voor antwoord, dat 'er geen staet zonder verandering, geen eer zonder perikel, geen rijkdom zonder moeyten, geen voorspoed zonder eynde, noch geen vreugde zonder droefheyd is; dan indien ik een vredig gerust leven gevonden hebbe, dat was als ik my scheidde van alle wereldsche handeling, en bekommernissen, my begevende tot mijne boeken. Waerde *Sibvester!* 't Hof te verlaten, om dat men daer gehaet zy, is geen deugde, maer die zich daer afscheid om de deugden te oefnen, die toond dat hy de deugden lief heeft; die een veracht en nederig leven zoekt, om dat hy in het Hof, na zijnen wil, niet verheven en gecert word, die en zal niet minder onlust en verdriet in zijn kleynigheyd, (dan hy in zijn grootheyd gehad heeft) vinden; veele zullen 't Hof verachten, en misprijzen, om dat zy daer beroyd, niet wel gezien, en van hare officien gezet, en verbannen zijn; anderen doch zeer weynig, zullen dat verlaten, uyt liefde tot der deugden. O gelukkige zielen! wien de deugden zo wel smaken, dat zy alle de wellusten des Hofs overgeven, en verwisselen, aen die zalige, en gerustige wellust der gemoederen. Waerde vrund *Sibvester!* hoe gelukkig is geweest dien goeden en wijzen Catho, die, na dat hy zich gescheiden hadde uyt het Hof van Romen, den overschot zijns levens, in een arrem land-huyfken vredelijk, en wel gerust heeft door gebracht; van gelijken heeft gedaen dien machtigen Keyzer Deocletianus, den welken zijn Keyzerrijk verlatende, heeft een huysken te lande doen bouwen, en aldaer in stille gerustigheyd, en vrede zijn leven geeyndigt. Pericles, de welke van alle de Grieken zeer geacht en bemind was, na dat hy 36 jaren binnen Athenen geregeert hadde, nam verlof, en afscheid van het Hof, en den Raed van Athenen, en gink wonen in een huysken, op het land, alwaer hy boven den ingank, ofte de deure, hadde geschreven deze gedenkwaardige woorden: *Inveni portem, spes & fortuna valet;* het welk ik gestelt heb aldus in duytsche rijmen:

*Adju fortuyn, en hoop, eertijds aen u verbonden,
'k Heb nu de haven van gewenschte rust gevonden.*

Wat heeft niet gedaen dien vromen, en dapperen held der Romeynen, genaemt Scipio Africanus, de welke Spangien heeft beoorloogt, heel Africam getemt, Carthago ter nedergeworpen, en heerlijke victorien over zijne vyanden bevochten; hy heeft zich, na alle die verkregen eer, en voorspoed, uyt het Roomsche Hof gescheiden, en zijn wooninge genomen in een zeer kleyn en armlijk huysken, aldaer in vrede en gerustheyd zijn dagen afgeleest.

Na dat dien vermaerden, wijzen, en goddelijken Plato hadde geantwoord aen den Ambassaten van Cyrenen, op 't verzoek der wet-

ten voor hunlieder gemeente, deze navolgende reden, *Difficillimum est homines, amplissima fortuna ditatos, legibus continere.* Welken zin ons verklaren deze rijmkens,

*Het is een harde zaak, 't zijn zwarelijke dingen,
Die 't luk heeft na zijn wil, met Wetten te bedwingen.*

Na dien tijd, door die gestadige groote moeyten der gemeenten, heeft hy zich begeven in een dorpken buyten Athenen, aldaer zijn ruste gezocht, en na achtien jaren levens, in zalige vrede zijn dagen geeyndigt. Mijn lieve vrund *Silvester!* hoe geruustig dat dit leven is, by het Hoofsche, kund gy niet zoo zeer geloven, als wel die voor verhaelde mannen, dat bezocht, en ik, ook neffens deze, dat bevonden hebbe.

SILVESTER. Waerde man, 'k heb uw rede niet alleen gehoord, maer ook vast gedrukt in 't herte, om na dezen met een meerder bedenking daer op te werken, niet twijffelende, ofte zal my verandert vinden van leven, en genegentheyd, om te volgen de exempelen, my van V. E. voor gesteld.

FELIX. Om uwe lusten meer te voeden, waerde vrund *Silvester!* zoo draeg met u dees mijn rijmen, leest, en herleest die zelvige, op dat gy te recht meugt leeren kennen, de ydele zotte en bedriegelijke wellusten des Hofs; die zelfde wel kennende zult u gewisselijk gemoedigd vinden die zoo zeer te haten, als gy die tot dus lang toe geliefd en bemind hebt.

SILVESTER. Ik ontfangze dankbaerlijk, waerdige man! en draegze mede als een schat voor mijn ziele; zal het Hoofsche leven zoo veel tijds ontfelen, dat ik met aendacht die zal lezen, met goede opmerking wel herdenken, op dat ik alzo te recht daer uyt mach smaken de zoetigheden der deugden, om met een walging, en tegenheyd het het Hof, met alle bedriegelijke ydelheden van dien, te haten, en te vlieden. Hier mede mijn afscheyd nemende, waerde man, en gelukigen vrund *Felix!* beveel ik u de behoedenisse des Allerhoogsten, gedenkende, op het eerste u eens weder te verzoeken, om mijn gevoelen, over dit uw werksken uyt te spreken.

*Den Hoveling beklægd zich zeer over den tijd,
die hy in 't Hof heeft door gebracht.*

IK zelf, mijn zelve wil nu van mijn eygen leven,
Mijn eygen zelve gaen eens rekeninge geven;
Ik zelve, wil mijn zelf recht onderzoeken gaen,
Hoe dat in mijn gemoed mijn levens zaken staen;
Ik zelve, wil mijn zelf voorstellen mijne jaren,
Waer in ik zocht de dood, en liet het leven varen;
Want levend leefd ik niet, daer 't leven van my vlood,
Maer 't leven was in my een lang slepende dood;

Mijn

Mijn leven was geen meer dan een gestadig sterven,
 In al de jaren die ik moest ten Hove swerven;
 Mijn tijd en was geen tijd van leven, maer onrust;
 Mijn dagen zonder dag, in schaduw van deluft;
 Mijn jaren waren daer geen jaren, 't waren droomen,
 Die my beloofden 't geen ik noyt en heb bekoomen;
 Mijn vreugde was geen vreugd, want alse was beproefd,
 Zoo heeftze my daer na zeer bitterlijk bedroefd;
 Geneuchten waren geen geneuchten in dat leven,
 Maer 't waren schuymen die op losse baren dreven;
 Mijn jonkheyd was geen meer als ydel zotterny,
 Ik zelver (in mijn jeugd) wist zelve niet van my;
 't Geluk was geen geluk, hoe zeer 't my in mocht ruymen,
 Maer, 't was (te recht gezeyd) een schoot vol lichte pluymen,
 Een hand vol ydel stof, dat met de winden vliet,
 Het Hoofs geluk schijnd zoet, maer ach! ten isfet niet.
 Wanneer de lust mijn jeugd ten Hove deed verkeerem,
 Genoot ik daer de gunst, en macht van groote Heeren,
 Wien ik mijn dienstbaerheyd in 't dienen heb betoond,
 Waer voor my het geluk ten vollen heeft geloond;
 Wien ik gevolligt ben in wreede oorlogs daden;
 Wien ik ontzien heb nyt een vrees van ongenaden;
 Wien ik gezelschaphield te water en te land,
 In prijkel en gevaer, gereyft door zee en zand;
 Veel meer heb ik bezocht als yemand zouw geloven,
 Voorspoed en tegenheyd beproefd in Koninx Hoven;
 In weelde, en in druk heb ik ten Hoof geleefd,
 't Is niet als bitter wat de Hoofsche zoetheyd geeft;
 Noch moet ik van het Hof al meerder gaen verklaren,
 Alzoo my meerder is ten Hove wedervaren;
 Zomtjids heeft my de gunst, zomtjids d' ongunst gediend,
 Door schijn vertrouwd' ik vaek mijn vyand als mijn vriend;
 Veel vrienden heeft het Hof my zomtjids voorgedragen,
 De nydigheyd getreft met onverziene slagen;
 Veel aenstoot, veel verdriet en onheyl uytgestaen,
 Die ik voor vrienden hield, die hebben my verraen.
 Nu treurig en bedroeft, dan vrolijk en weêr blijde;
 Nu weelig en vol lust, dan moeylijk, en vol lijde;
 Nu arrem, dan eens rijk, nu hoog, en dan eens laeg;
 Nu vriendelijk begroet, dan neergedrukt met plaeg;
 Nu heerelijk ontzien, dan wederom verschoven;
 Nu op het hoogst versmaed van die my plach teloven;
 Op heden wel bemind, op morgen niet geacht,
 Dus heb ik laes, ten Hoof mijn leven door gebracht.

Ey! zegt my nu, mijn ziel! na rijprik overwegen,
 Wat hebt gy nu van al dees dag-reys doch verkregen?
 Niet anders dan het hooft met grijs hayr opgevuld,
 En aen mijn God gemaekt een lom van groote schuld;
 De voeten vol van gicht, de mond ontbloot van tanden,
 Mijn nieren heel verstoppt met gruys van steen en zanden;
 De bloezem van mijn jeugd met moeylijkheyd verplet,
 Huyfraet en kleders vaek voor schulden uytgezet;
 En 't hert zoo menigmael met zorgen overladen;
 Mijn ziel ontzuyvert, en besmet met vuyle daden;
 't Elendig lichaem met veel moeylijkheyd gequeld,
 De zinnen en 't verstand zoo menigmael ontsteld.
 Wat heb ik, ey mijn ziel! zoo levend, uytverkoren?
 Niet dan in ydelheyd mijn schoone tijd verloren;
 En 't best mijns levens, laes! onnut'lijk door gebrocht,
 Daer strijd te vinden was, daer heb ik rust gezocht;
 En 't quaedste noch van al is, dat ik geen behagen
 Vyt al dat leven sehiep, maer wel mijn eygen plagen;
 Zoo dat ik zelf nu met mijn zelfs nauw leven ken,
 Vermits ik op mijn zelfs geheel t' onvreden ben.
 Wat rekening zal ik, ey laes! my zelve geven?
 Wat meer verhalen van mijn onbehoorlijk leven?
 Ik quam zeer jonk ten Hoof, maer bleef niet zoo 'k'er quam,
 Ik was in al mijn doen als een onnozel lam,
 Ik was oprecht, en slecht, maer ach! 't verkeerde vaerdig,
 Want die ten Hove leeft, word met het Hof eenaerdig,
 Boosachtig wierd mijn hert, bedrieglijk mijne grond,
 Geveynsdelijk mijn tong, en dubbeld mijne mond;
 Ootmoedig was ik eerst door schaemte neer geslagen,
 Daer na brocht my het Hof tot eygen wel behagen;
 'k Was matig en geschikt, maer viel door overdaed;
 Ik scheyde van het goed, en keerde tot het quaed;
 Ik leerden dertel zijn, met grooten grootheyds plegen;
 Mijn meerder eerden ik, mijn minder viel ik tegen;
 De staet-zucht dreef my aen na Hooffsche eer te staen,
 Ia, daer en mocht met my nauw yemand ommegeen;
 Te vooren had ik God den Heer altijd voor oogen,
 Maer 't Hof en wild' in my die oeffning niet gedogen;
 Ik hield wel rekening in 't tijdelijke goed,
 Maer zelden heb ik daer gerekent in 't gemoed;
 Vaek zocht ik uyt een lust in aerdsche sehat te spelen,
 Maer zelden om van dien den armen meê te delen;
 Ik zocht begeerlikheyd allenig te voldoen,
 Om het staet-zuchtig hert in die begeert te voen;

'k Hield rekening in tijd, niet om in deugd te leven,
 Maer, om dat my de tijd zou mogen wellust geven;
 'k Hield rekening met die, die schuldig was aen my,
 En ging den armen mensch in zijnen nood verby;
 'k Hield rekening dat my te wil, mijn dienaers dienden,
 En niet hoe dat ik zou bedienen Godes vrienden;
 'k Hield rekening dat men my dienden wel te pas,
 En niet hoe veele dienst ik Gode schuldig was;
 'k Hield scherpe rekening om 't leven lang te hoeden,
 En niet om dat, helaes! met vreugd van deugd te voeden;
 Zie hier dien rekening, die 't herte plaegd met pijn,
 Of zulke schulde noyt mogt op mijn rekening zijn!
 Hoe goed waer dat mijn ziel, hoe zalig mijn geweten,
 Hoe ydel heb ik ook (foey my) mijn tijd versleten;
 Noyt ging ik ten Palleys oft 't ooge ging voor heen,
 Om zien wie boven my daer in het Hof verscheen;
 Noyt heb ik my gekeerd te wandelen op straten,
 Oft vond 'er menschen, die ik door een wangunst haten;
 Nauw heeft my eenig mensch bejegend, die 'k uyt spijt,
 Niet heb gelasterd, oft met achterklap benijd;
 Noyt ging ik 's nachts te bed dat ik my niet beklagde;
 Noyt was ik zoo gediend dat my noch niets mis haegde;
 Noyt woonden ik, daer ik met vrede heb geleefd;
 Noyt vond ik in het Hof 't geen rechte vrede geeft.
 'k Was niet een oogenblik in weelde zonder quelling,
 En nimmer zoo vernoegt oft daer by was ontstelling;
 Noch is hier 't eynde niet van mijn elendigheyd,
 Noch isser meer geweest, noch diend 'er meer gezeyd.
 Als ik een opzet nam om yet wat goeds te plegen,
 Zoo vielen my terstond wel duyzend dingen tegen,
 De inkomst van mijn goed, de renten van mijn schat,
 En hoe ik best besteên zou 't geen dat ik bezat;
 Zocht ik yet deugdelyx te lezen of te schrijven,
 Noyt gunden my de tijd daer bezich in te blijven;
 Nam ik voor my van 't Hof te scheyden mijn begeert,
 Mijn schulden hebben my terstont gearresteert;
 Was ik een uur alleen, gedachten baerden smerte,
 En 's avonds vond ik my heel ongerust van herte;
 Des morgens was ik noyt van vrees oft zorgen vry;
 Och! waer dit noch geweest de minste last voor my;
 Och! wist ik doch geen meer om van my zelfs te klagen:
 Maer ik moet zelve nu mijn zelve noch meer vragen;
 Wat hebt gy armen mensch! ten Hove niet volbrocht?
 Een ander onderdrukt, uw eygen eer gezocht;

Die meerder was dan ik , die mogt ik qualik lijden ;
 Wie gunst had boven my , die zocht ik te benijden ;
 Die ik verschoven zag , die liet ik in de nood ,
 En aen den armen mensch , ik zelden bystant bood ;
 Ia nimmer zag ik leet in die , die ik beminden ;
 In die , die 'k haeten wist ik altijd wat te vinden ;
 Wat misflag yemand had ik deed 'er altoos by ,
 En leed noyt dat men yets berispen mogt in my ;
 Al wat ik sprak wild' ik dat yder moest geloven ,
 En wie my tegen viel die hield ik als verschoven ;
 Ik wist in yder mensch altijd een dit of dat ,
 En zag noyt wat my zelfs al in het herte zat ;
 Ik zocht met laster wel een ander mensch te krenken ,
 En van mijn zelve most nauw yemand qualik denken .
 Wel aerdze dwaze mensch , hoe zijt gy voort gegaen ?
 Hoe zottelijk hebt gy uw eygen zelf verraen .
 Och ! och ! hoe menigwerf heb ik voor my genomen
 Om eenmael uyt mijn zelf tot God den Heer te komen ,
 Maer 't herte dat bleef vast gewortelt in dien grond ,
 Gebloeyd aen Hoofsche lust , geschakeld aen de zond ;
 Hoe menigmael deed ik al leezend mijn gebeden ,
 En was met mijn gedacht verstroyd in ydelheden ;
 Wat ben ik dikmaels moê gekomen uyt den Raed ,
 En heb in kleynen dienst den armen mensch versmaed ,
 Al had ik al mijn wil , noch was het niet te degen ,
 Schoon dat my niets ontbrak , 'k was noch tot yets genegen ;
 'k Wist zelf niet wat ik wild' , mijn wellust was mijn heer ,
 In volle overvloed begeerden ik noch meer ;
 Dan nam ik eens voor my van 't woelig Hof te scheyden ,
 In stille eenzaamheyd mijn leven af te leyden ,
 Om dat den Konink my niet gaf dat ik verzocht ,
 En yder my ten Hoof niet gunsts genoeg toebrocht .
 O mensch ! ô armen mensch ! hoe hebt gy u gedragen ?
 Wat hebt gy in uw hert noch meer van 't Hof te klagen ?
 'k Wist garen wat 'er nieuws ten Hove was geschied ,
 Ik zag op yder een , en op my zelve niet ;
 Ik ging zomtjids ten Hoof , en omgeen ander zaken
 Als te verspieden , wat een ander daer mogt maken ;
 Als ik het al , en al , hier dit , daer dat vernam ,
 Zoo was 't my quelling als ik tot my zelve quam ;
 'k Zocht uyt eens anders leet zomwijlen mijn verblyen ,
 In welke blijdschap ik niet vond' als meerder lyen ;
 Ik oordeelde zomwijl een zaek niet zoze lag ,
 Maer zoo ik die na gunst , oft ongunst , garen zag ;

Zoo 'k vergezelschapt was met andren , 'k was verlegen ;
 Was ik in eenzaamheid , ik viel my zelve tegen ;
 En zoo ik bezig was in werking , 'k worde moê ;
 En zoo ik ledig bleef , het brocht my schade toe ;
 Was ik gezond en wel , zoo plaegden my de vreeze ;
 Was ik niet wel te pas , ik zocht gezond te weze ;
 Zoo ik met Groote ben ten Hoof verzeld geweest ,
 (Hoe zeer by haer gezien) nocht vond ik my bevreesd .
 Der Vorsten gunst is wind , en kan te ligt verdreyen ,
 Vaek doold hy zelve , die haer wil ten besten leyen .
 Die my van noden had , die liet geen quellen af ,
 Dat ik , op zijn verzoek , hem gunstig antwoord gaf ;
 Ik wierd om mijne gunst van vreemden aengebden ,
 Van vrienden overlaf met duyzend moeylijkheden .
 Eylaes ! mijn leven is gedreven tot het end ,
 Deschoone bloem mijns jeugds verdwenen , en gefchend ;
 Mijn lusten zijn vergaen , mijn krachten heel verstreken ,
 Mijn hoog bejagen is nu voor my weg geweken ;
 Begeerten zijn te niet , de wellust al verby ,
 Mijn vrienden overleên , de dood die ziet op my .
 Och ! oft nu altemael hier meê gedaen mogt wezen ;
 Och ! oft ik hier meê nu geen meerder had te vrezen ;
 Maer lacy , neen , ô neen ! noch in mijn ouden dag ,
 Bevind ik dat in my geen ruste wezen mach ;
 O ! dat verraed'lijk hert kan zich noch niet bedwingen ;
 O ! dat verraed'lijk hert lieft noch al ydele dingen ;
 O ! die verdurven aerd , en ongezone lust
 Is noch niet uytgedooft , is noch niet uytgebluscht ;
 De boofachtige tong kan zich noch niet verbreken ,
 Maer vind noch heden smaek van Hooffsche lust te spreken ;
 Noch is begeerd niet dood , hoe na de dood my komt ;
 Mijn ziel eylaes , mijn ziel ! gaet gy voor God vermomt ?
 Wel hoe , mijn ziel , wel hoe , spreek ik van horen zeggen ?
 O neen ! 't zijn dingen die my zelfs in 't herte leggen ,
 't Is eygen eygenschap , en leerd my in der daed ,
 Hoe qualijk dat den mensch zijn qua gewoonten laet ;
 Begeert te breken , en de lusten te bedwingen
 Zijn aen het menschen hert al moeyelijke dingen ;
 't Zijn zaken , die niet ligt , maer met een groote kracht
 Verdreven moeten zijn , en uyt het hert gebracht ;
 Ia werden dikmaels laet , oft nimmermeer verdreven ,
 Voor en al eer de dood die scheyde met het leven ,
 Onlukkig zulk een ziel , die zoo lang 't quaed bemind ,
 Dat zy geen tijd , om 't quaed te laten , meer en vind ;

Onluckig zulk een ziel , die eerder niet kan rusten,
 Dan als de dood haer maekt een eynde van de lusten ;
 Och ! hoe veel scheel ik nu by die ik was wel eer ,
 Eer ik ten Hove quam zoo diend ik God den Heer ,
 Ik oeffenden de deugd , in een godvruchtig leven ,
 Aen God verbonden , had ik my tot God begeben ;
 Maer nu , eylacy ! nu , ben ik zoo laeuw , en traeg ,
 Dat ik , in tranen , mijn onachtzaamheid beklaeg ;
 Te vooren diend ik God , God gaf mijn ziel veel vreugde ,
 Door plichten van het Hof verviel ik van de deugde .
 Ay my ! mijn arme ziel sloeg ik zoo weynig acht ;
 Ay my ! dat ik om 't meest het minste heb gedacht ;
 Ay my ! dat ik niet ben dien ik was van te voren ;
 Ay my ! dat ik dus heb mijn eygen zelfs verloren ;
 Ay my ! dat ik mijn zelfs geweest ben tot een roof ,
 En na de ziel verblind , verblind , en daer by doof ;
 Ay my ! dat nu mijn tijd zoo ydel is verdweenen ,
 En geeft my anders niet als twee verkrompen beenen ,
 De handen stif van gicht , de leden zonder kracht ,
 Beroerd van ouderdom , en machteloos in macht ;
 Ay my ! als ik aenschouw mijn hoofd vol grijze haaren ,
 En vind mijn ouderdom in hoog getal van jaren ,
 Verzoek ik zelf mijn zelf , dat ik dus dor , en oud ,
 Noch op de ydelheid van wellust heb vertrouwd .
 Wanneer ik nam voor my 't Hofs ydelheid te haten ,
 En 't Hof met al het Hoofs hertgrondig te verlaten ,
 Zoo voelden ik in 't kort , mijn zinnen omgekeerd ,
 En 't geen ik haten wild' , heb ik te meer begeerd ;
 Dikmaels nam ik voor my 't gezelschap af te snyden ,
 En al het Hof-gezin te vlieden , en te mijden ;
 Zocht ik dit aen te gaen 't en duyrde nauw een dag ,
 Dat ik kost wezen daer ik geen gezelschap zag ;
 Dikmaels nam ik voor my niet gram te wille worden ,
 Ten duyrden langer niet dan dat my yemand porden ;
 Dikmaels nam ik voor my te leven kuys en vroet ,
 Maer ging van stonden aen weêr op dien ouden voet .
 Hoe heylig voor het oog , ben ik zomtjids bevonden ;
 Hoe ledig in de deugd , hoe vol in alle zonden ;
 Och , och ! wat liet ik my al dunken in de schijn ,
 Daer ik een zondaer was , wild' ik een heylig zijn ;
 Hoe opgeblazen was ik zelf my zelve tegen ,
 Ik wilden deugdzaam zijn , en was tot quaed genegen ;
 Wat heb ik zelve niet mijn zelve wijs gemaekt ,
 Waer door ik van het spoor der deugden ben geraekt ;

Hoe zeer heb ik gedwaeld in ydele gedachten,
 Gedachten die my vaek tot lelik misbruyk brachten,
 Daer ik niets van en kreeg dan yd'le ydelheyd,
 Door wien de ziele werd van deugdens spoor geleyd;
 En zoekt zoo aen de wil een loffen toom te geven,
 Waer door het herte mach in ruyme vryheyd leven.
 Denkt doch mijn ziel, ey denkt! dat gy dit niet vermeugt,
 Vermits de vryheyd is een vyand van de deugd;
 Hoe vaek pleeg ik mijn zelfs, door vryheyd te vermaken,
 Als ik mijn oogen sloeg op lichtvaerdige zaken,
 Den zotte-spelers zag in hare zotterny,
 En hield der gekken doen een vrolijkheyd voor my,
 Als ik geneuchte nam den valk te laten vliegen,
 En met den angel-roê de viskens te bedriegen;
 Te volgen op het spoor, de brakke uytgesteid,
 De winden door het wout, de haes op 't vlakke veld.
 Ach! wel te recht mach ik mijn zottigheyd beweenen,
 En dat mijn schoonen tijd, zoo ydel is verdweenen.
 O tijd, vervlogen tijd! gy drukt in mijn gemoed,
 Hoe deugdzaam dat ik ben van jongs af op gevoed,
 Eer dat ik quam in 't Hof, leefd' ik een zalig leven;
 Na dat ik my van daer ten Hove had begeben,
 Verviel ik van de deugd; eerst levend, leefd ik wel,
 Dat ik dat leven liet is nu mijn ziel een quel.
 Ik offerde den Heer des morgens mijn gebeden;
 Ik wierde zeer bestraft wanneer ik yet misdeede;
 Zoo ik eens droevig was, men troofte my terstont,
 Daer vond ik mijne ziel in 't leven, heel gezont;
 Indien ik was vergramd, terstond zy my verspraken,
 Zoo dat, een hert, hoe quaed, zijn quaedheyd moeste staken;
 Zoo ik met misdaed had vertorent God den Heer,
 Door tranen en berouw verzoenden ik hem weêr;
 Zoo levend' leefd ik best, en wil my nu begeben,
 Door Hoop, Geloof, en Liefd', tot mijn voorgaende leven,
 Te blijven buyten 't Hof, te leven zoo ik plag,
 Daer 't leven sterven leerd, op dat ik leven mach.
 Nu zeg ik u adju, ô wereld! met uw vreugde;
 Nu haet ik eerst uw lust, en keer my tot de deugde.
 Nu zeg ik u adju, ô yet schijnende niet!
 Nu zeg ik u adju, ô wereld! vol verdriet.
 Nu zeg ik u adju, met al uw Hoofsche staten,
 Waer op dat zich geen mensch heel veylig mach verlaten.
 Nu zeg ik u adju, ô wereld! die noyt dag
 Den mensch vergunt, waerin hy zeker leven mach.

Nu zeg ik u adju, ô Hoofſche ydelheden!
 Die my noyt gaeft een uur van welgewenſchte vreden;
 Nu ſcheyd ik my van u, ô Hooffche zotterny!
 Mits al uw vreugde niet is dan verdriet voor my;
 Nu ſcheyd ik my van u, ô weelde! vol van pijnen,
 Die ons het leven doet gelijk een rook verdwijnen;
 Zoo haeft uw vreugd begint, zoo haeft is die gedaen,
 Adju, wereld, adju, adju, ik laet u ſtaen.
 't Aenſtaende is zoo haeft niet op der hand gekomen,
 Oft 't heeft (al eermen 't weet) zijn eynde weêr genomen;
 Het alderhoogſt dat valt, het alderſterkſte breekt;
 Adju bedrieglijk Hof, mits gy vol prijkelſ ſteekt.
 Onluckig zulk een menſch die aen uw luſt blijft hangen,
 Ontſlagen word hy noyt die gy eens neemt gevangen;
 Ik zeg u nu adju, ô wereld! die 't gemoed
 Met felle geeffels ſlaet, en noyt verzachten doet;
 Gy zijt het wereld! ach, gy zijt het die aen zonden
 De ziele bind, die noyt door u weêr werd ontbonden.
 Ik zeg u nu adju, ô wereld! met uw eer.
 Adju, ô wereld! die 't al neemt, en geeft niet weêr.
 Nu zeg ik u adju, met uw bedrieglijkheden.
 Adju, ô wereld! die al twiſt maekt, en geen vreden;
 Beſchuldigt zonder ſchuld die, die noyt quaed en docht.
 Adju, ô wereld! die dit vaek te wege brocht.
 Adju, ô wereld! die de goeden ſcheld voor quaden,
 En legt vaek ſtraf op die, die vry is van misdaden.
 Nu zeg ik u adju, ô wereld! die verdoemd,
 En dikmaels vromen met de naem van ſchelmen noemd.
 Nu zeg ik u adju, ô wereld! die de boozen
 Voor deugdzaam houd, en maekt van vromen goddeloozen.
 Nu zeg ik u adju, die niet toond dat gy zijt,
 Want uw beloft is vreugd, maer 't geven niet dan ſtrijd.
 Nu zeg ik u adju, ô wereld! daer geen vrede
 Kan zonder tweedracht zijn; geen vryheyd onbeſtrede;
 Geen liefde zonder haet; geen ruſt van zorgen vry;
 Geen overvloed zoo groot, of daer gebreekt yets by;
 Geen eere zonder vlek; geen welluſt zonder knagen;
 Geen rijkdom zonder vrees; geen weelden zonder plagen;
 Geen voorspoed zonder nijd; geen liefde zonder leet;
 Geen hitten zonder koud; geen arbeyd zonder zweet;
 Geen vreugde zonder ſmert; geen blijdschap zonder lyen;
 Geen winſten zonder ſchaê; geen leven zonder ſtryen.
 Adju, ô wereld! ja adju, daer niemand leefd,
 In zulk een overvloed, dat hy genoeg en heeft;

Daer gierigheyd (vol op) met Tantaló moet vasten,
En daer de milden (boven maët) hun zelfs beladen.

Ik zeg u noch adju, ô wereld! in wiens Hof,
De schijn gaet boven zijn, alleen om ydel lof.

Adju, ô wereld! met u sweeren, vloeken, liegen.

Adju, ô wereld! daer men handeld met bedriegen,
Gast nooden om gewin, schoon dienen om profijt,
En daer de eygenbaet verzelschapt is met nijd;

Daer boofheyd, om 't genot, der booze lust zal stijven,

En, door verdurven aerd, van goeden laster schrijven;

Daer ondeugd in het quaed zoo vaek de goede schend,

En door het quaed doen zelf zijn eygen quaed niet kend.

Adju, ô wereld! die de boozen troost in 't dwalen,

Maer doet hun op een kort ten grave nederdalen.

Adju, ô wereld! die ons op uw wellust nood,

Maer, na dat gyze geeft ons met de voeten stoot.

Adju, ô wereld! die ons lokt met uwe daden.

Adju, ô wereld! daer het lacchen, is verraden.

Adju, ô wereld! daer men eerende, ontëerd.

En niemand yet wat doet, die niet wat weër begeerd.

Adju, ô wereld! daer men haet zonder vergeven,

Daer burgers zijn verdrukt, den vremdeling verheven,

En daer den vleyer met de aerdsche goden popt,

Daer den trouw-hertigen (door schaemte) werd verschopt.

Adju, ô wereld! die verraders geeft geschenken,

En zult getrouwe dienst (ter nauwer nood) gedenken.

Adju, ô wereld! daer de vromen werd verdrukt,

De deugd, een deugniet hiet, zoo hem 't geluk mislukt.

Adju, ô wereld! die de armen geeft bedroeven,

En sleept met hoopen toe aen die, die 't niet behoeven.

Adju, ô wereld! daer d' onnooslen werd versmaed,

Den rijken mensch bemind, den armen mensch gehaet.

Adju, ô wereld! daer de wijfheyd word verstootten,

Gy maekt de Grooten kleyn, de kleynen weër tot Grooten.

Adju, ô wereld! die het goed in quaed verkeerd,

De *Arme wijze* haet, en *zotte Rijken* eerd.

Adju, ô wereld! daer verstandigen hun schamen,

Dat gy de menschen nu verëert met valsche namen;

Gelukkig zijn hiet vroom, onlukkig zijn ondeugd.

Adju, ô wereld! die my niet-vermaken meugt;

Den snappert hiet gy wijs door overvloedig spreken;

Den boozen noemt gy kloek, om dat hy zich kan wreken;

De goede noemt gy mal; de vromen hiet gy slecht.

Adju, ô wereld! daer den meester dient voor knecht.

Daer zedig zijn , hiet laf ; en 't stil zijn , zonder leven ;
Mannierlijkheyd , geveynst ; milddadig zijn , weg geven ;
Hoerjagen , zijn verliefd ; lichtvaerdig zijn , verheugd.

Adju , ô wereld ! die my niet vermaken meugt.

Adju , ô wereld ! die verblind houd 's menschen oogen ,
d' Eergierigen doet gy beloften van verhoogen ;

Den onvernoegden vrek beloofd gy meerder schar.

Adju , ô wereld ! daer noyt mensch zijn wille had ;

Gy loofd den gulzigers lang leven by haer lusten ;

Gy doet beloften aen den ouden mensch , van rusten ;

't Is veel dat gy beloofd , maer weynig dat gy geeft.

Adju , ô wereld ! daer geen mensch zijn wensch beleefd.

Noch zeg ik u adju , ô wereld ! daer de klaerheyd

Geen schijnzel meer en geeft , van Liefde , Trou , en Waerheyd.

Adju , ô wereld ! die nauw waerheyd meer en spreekt.

Adju , ô wereld ! daer getrouwigheyd ontbreekt.

Ik zeg u noch adju , ô wereld daer den eenen

In zijn wellusten lacht ; en d' ander sterft in weenen.

Adju , ô wereld ! daer den een in armoed swerft ,

En daer den ander weêr all' overvloed verwerft.

Adju , ô wereld ! daerze dolen , die u horen ,

Hoe meerder u bemind , hoe meer zich zelfs verloren.

Ik zeg u noch adju , ô wereld ! in wiens troon ,

Den trouwtsten dienaar krijgt den alderfnootsten loon.

Adju , ô wereld ! op wiens valscheyd ik moet smalen ,

Want die u 't meeste volgd , doet gy het meeste dwalen.

Adju , ô wereld ! die by my wort valsch genaemd ,

Want die uw wille doet , die maekt gy meest beschaemd ;

Die u het meest vernoegt is minst geruft van binnen.

Adju , dan wereld ! met die de wereld minnen.

Adju , ô wereld ! daer men niet dan valscheyd ziet ,

Want die u meest verblijd , die heeft het meest verdriet ;

En wie zich al te vast vertrouwd op uw vermogen ,

Die vind zich aldermeest verlaten , en bedrogen.

Ik zeg u noch adju , ô wereld ! daer niet baet

Een uurtjen levens meer verzocht , hoe hoog van stast

En af komt yemand zy , hy kan dit niet verwerven.

Adju , ô wereld ! die geen mensch bevrijd van sterven ,

Wat dienst dat hy u doet , wat gaven hy beloofd.

Adju , ô wereld ! die 't gegeven weder roofd ;

Geen smeken u beweegt , geen schoone woorden baten.

Adju , ô wereld ! daer men 't alles moet verlaten.

Adju , ô wereld ! die uw dienaers zeer bedriegt.

Adju , ô wereld ! daer den tijd als stof vervliegt.

Adju ,

Adju, ô wereld! die vernield al 't geen gy baerden.

Adju, ô wereld! die 't al slingerd onder d' aerden.

Adju, ô wereld! die zo menigmael ontëerd,
Verftoot, en flaet die geen, die uw vrundfchap begeerd.

Adju, ô wereld! die al d' eere maekt te fchanden.

Adju, ô wereld! daer 't onveylig is te landen.

Adju, ô wereld! daer het lacchen zuchten baerd;
Daer vreugde droef heyd teeld, en vrolik zijn befwaerd.

Daer weelde armoed werd, en welluft dijt tot plagen.

Adju, ô wereld! daer de vreugd verdwijnd in knagen.

Adju, ô wereld! daer den alderrijkften menfch,
In al zijn rijkdom, niet kan leven na zijn wensch.

Adju, ô wereld! daer het al ten eynd moet komen,
Dat eenmael zijn begin, en oorfprong heeft genomen.

Noch zeg ik u adju, ô wereld! daer 't verdwijnt
En heel te niet gaet al het geen, dat heerlijk fchijnt.

Ik zeg u noch adju, ô wereld! rijkdom, ftaten,
Die anders aen den menfch niet leerd, als nijdig haten.

Noch zeg ik u adju, ô wereld! daer men leeft,
Al oft men maer het lijf, en niet de ziele heeft.

Adju, ô wereld! daer men braft tot overgeven,
En daer de gulzigers gelijk de beefte leven.

Adju, ô wereld! daer men drinkt tot fpuwen toe.

Adju, ô wereld! daer men leeft, ik weet nauw hoe.

Adju, ô wereld! die ons kijven doet tot vechten,
En daer geen rede kan de gramschap onderrechten,

Adju, ô wereld! die Gods vrees, en liefde derft,
Adju, ô wereld! daer men zondigt, tot men sterft.

Noch zeg ik u adju, ô wereld! daer ons leven
Gantsch zonder kennis, in de kindfheyd word verdreven;

Daer onze jonglingschap in onderzoek verlijft,
In moeyelijke zorg, den mannelijken tijd;

In ongemak, en pijn, in hoeften, kreunen, klagen,
Verloopt het laetfte fchoft van onze oude dagen.

Adju, ô wereld! want in u word niet verwacht
Als 't geen dat ydel is, het zy hoe waerd men acht.

Wat geeft gy d' ouderdom? twee oogen die fteets tranen,
En d' afgeleefde menfch tot rekening vermanen;

De ooren gantsch verftopt, en van gehoor ontbloot;
Den neus met druppels, en de oogen vuyrig root;

Het voorhoofd fronfelig; het lichaem houte beenen;
De maeg vol fluymen, en de borft heel raeuw van 't fteenen;

Delever heel verhit, het lichaem door vol pijn,
Dus doet gy, wereld, ons in d' oude dagen zijn.

Ik zeg u noch adju, ô wereld! daer 't behoeven,
 Zoo menig eerbaer hert, doet leven met bedroeven;
 Daer bitter hongers-noot (door schaemt.) het leven knaegd,
 Door dien 't hert zijn gebrek allenig torft, en draegd.
 Adju, ô wereld! daer de wolven 't schaep vernielen,
 Daer woeker's menschen vleesch uytmergeld tot 'er zielen,
 En daer een yder mensch vol zware schulden leefd,
 En aen zijn broeder 't minste misdaed nauw vergeeft.
 Ik zeg u noch adju, ô wereld! mits men heden
 Geen mensch kan vinden met het zijne wel te vreden;
 Want die in armoed is, na goed, en rijkdom tracht;
 Die rijk is, wil dat hem een yder eerd en acht;
 En die vernederd is, die zoekt tot staet te raken;
 En die verschoven is, die zoekt hem groot te maken;
 Wie ongelijk geschied, schoon in een kleyne zaek,
 Die daegd zijn naesten mensch ter vier schaer van de wrack;
 En die verheven is zoekt eeuwig hier te blijven.
 Wat zal ik noch al meer van u, ô wereld! schrijven?
 Hy, die staet-zuchtig is, zoekt op de wereld niet,
 Dan dat hy, na zijn wil, mach heerschen in gebied;
 Die schat-begeerig is, is steeds tot meer genegen;
 En die boofachtig is, zoekt altijd quaed te plegen.
 Wat isfer doch in u, ô wereld! 't welk niet zeyd,
 Dat al uw dingen zijn besmet met ydelheyd;
 Want niets van al het uw, oft 't is, oft 't baerd elenden;
 Los, ongestadig loopt al uwe lust ten enden;
 Die heden zit in staet, en is een machtig Heer,
 Die struykeld morgen ligt, en valt van boven neêr;
 Die heden is gezien, en vind veel gunst by Grooten,
 Die word op morgen wel gehaet, en uytgestooten.
 Wat meer, ô wereld! van uw ydelheyd vermeld?
 Wat meer, ô wereld! aen den lezer voorgesteld?
 Al wat de wereld geeft dat zijn onvaste dingen,
 Die ligt veranderen door haer veranderingen;
 Men ziet hoe 't herde stael door roeft, en water slijt;
 Het laken van de mot; de planken van de mijt;
 De vruchten van de rijp; het koren van kalander;
 Het een is, op de wer'ld, tot nadeel van het ander;
 De schurfte schent het schaep; het water dooft den brand;
 De blixzem dort het kruyd; den mol vernielt het land.
 Ik zeg u noch adju, ô wereld! daer de tijden
 Ons tot getuygen zijn, hoe alle schepzels strijden,
 Gy zijt niet dan een strijd, ô liefdelooze eeuw!
 Den bors kampt met den stier, het wilt swijn met den leeuw,

Den

Den arend met de struys, de wolven met de paerden,
 De krey tegens de wouw, al oorlog op der aerden,
 Den exter met den valk, de katte met den hond;
 De menschen met de mensch, het herte met de mond;
 De wille met de macht, begeerte met de gaven,
 Ten laetsten strijd gy zelf, ô wereld! met uw slaven;
 Ia, al wat dat 'er leefd, hoe rijk, hoe eël, hoe groot,
 Zy strijden te gelijk al t'zamen met de dood.
 Noch zeg ik u adju, ô wereld! in wiens rond
 Niets is, of 't word voor ons al hinderlijk bevonden;
 De aerde ons bestopt, het water ons verdrenkt,
 Het vuur verbrand ons, en te zwaren lucht ons krenkt;
 De winter ons befrist, de zomer smert met hetten,
 De muggen steken ons, de spinnen ons besmetten,
 De vliegen quellen ons, de vloyen zuugen 't bloed,
 De zorgen plagen ons, de vrees steurt het gemoed.
 Ik zeg u noch adju, ô wereld! daer wy leven,
 Een leven, 't welk ons niet als prijkel weet te geven;
 Want, door u gaende, kander niemant veylig gaen,
 Den eenen lijd bedrog, den ander word verraên;
 Men vind 'er steden, daer 't verdrietig valt te wonen;
 Men vind 'er heeren, die hun dienaers qualik loonen;
 Men vind 'er dienaers, die hun heeren zijn ontrouw;
 Men vind 'er meysjes, die meer heerschen dan de vrouw;
 Men vind 'er vrouwen, die haer mannen vaak onteeren;
 Men vind 'er mannen, die haer vrouwen niet begeeren;
 Men vind 'er minnaers, die op maegde schenning gaen;
 Men vind 'er maegden, die de minnaers lokken aen;
 Men vind 'er dieven, die een ander 't zijne stelen;
 Men vind 'er menschen, wiens gezelschap kan vervelen;
 Men vind 'er snapperts, door wiens tong men word bevlekt;
 Men vind 'er eygen lof, die met een yder gekt.
 Ik zeg u noch adju, ô wereld! daer geen menschen
 Ten vollen zijn volmaekt, gelijk men haer zou wenschen.
 Ik zeg u noch adju, ô wereld! daer men ziet
 Geenscheppzel zoo volmaekt, oft hem gebreekt noch yet.
 Die lang is van stature, is dikmaels scheef van leden;
 Heeft yemand goet verstand, hy stamerd in zijn reden;
 Is yemand blank van vel, hy tuytmuylt met de mond;
 Is yemand zoet van tong, hy is weër vals van grond;
 Is 't voorhoofd hoog en breed, hy is weër smal van kaken;
 Den neus te dik, of dun, kan 't aengezicht mismaken;
 Is yemand schoon geblooft, de hayren blond of geel,
 De lippen zijn weër dik, of d'oogen die zien scheel;

Is yemand schoon van mond , hy heeft weêr vuyle tanden ;
 Is yemand frey van lijf , hy heeft mismaekte handen ;
 Is yemand rap van leên , hy is licht doof , oft stom ;
 Is yemand wel ter tael , hy gaet weêr mank , oft krom.
 Noch zeg ik u adju , ô wereld ! daer de menschen
 Verscheyden zijn van aert , verscheyde dingen wenschen.
 Den een bezeyld de zee , den ander ploegt en bouwt ;
 Den eenen trouwt een vrouw , den aer blijft ongetrouwt ;
 Den eenen heeft zijn lust om in het Hof te leven ;
 Den ander , dat hy zich in stilte mach begeven ;
 Den een die rijdt te paerd , den ander gaet te voet ;
 Den eenen tracht na winst , den ander spild zijn goed.
 Adju , ô wereld ! daer de armen en de rijken ,
 In leven en in dood , malkander niet gelijken ;
 Den eenen sterrikt kleyn , den ander sterrikt groot ,
 Den eenen haestig , en den aer een langen dood ;
 Den eenen die verdrenkt , den ander word gehangen ,
 En menig (eer hy 't gift) is van de dood gevangen ;
 Den eenen door gebrek , den aer door overdaed.
 Adju , ô wereld ! daer 't zoo met het leven gaet.
 Is d' eene mensch beleefd , den ander boers van zeden ;
 En heeft den een verstand , den aer gebruykt geen reden ;
 En is den eenen wijs , den ander die is gek ;
 En heeft den eenen dit , den ander dat gebrek ;
 En is den eenen vroom , den ander zonder trouwe ;
 En is den eenen kuys , den aer mind lichte vrouwe ;
 Is d' eenen vrundelijk , den ander die is stuur ;
 En ziet den eenen zoet , den ander ziet weêr zuur ;
 Zoo d' een ootmoedig is , den ander is hovaerdig ;
 Zoo d' een zachtzinnig is , den ander is quaed aerdig ;
 Zoo d' eene lijdzaam is , den ander die is boos ;
 Zoo d' een godvruchtig is , den ander goddeloos ;
 Zoo d' een mewarig is , den ander is afkeerlijk ;
 Zoo d' eenen eerbaer is , den ander is oneerlijk.
 Ik zeg u noch adju , ô wereld ! daer wy zijn
 Gestadig overlast met moeylijkheyd , of pijn ;
 Zit ik te lange stil , dat kan ik niet wel herden ;
 En gaen ik wat te veel het doet my moede werden ;
 Hael ik gezelschap aen , ik worder van gequelt ;
 Zoo ik alleenig ben , zoo vind ik my ontfeld ;
 Zoo ik by avond gae , ben ik niet zonder vrezen ;
 Verzoek ik vrunden , licht kan ikze lastig wezen ;
 Zoo ik veel vrienden heb , zoo lijd ik overlast ;
 Verzoek ik haer te veel , ik word een onwaerd gast ;

Blijf ik op eene plaets, daer vind ik tegenhede,
 En zoo ik elders koom, ik ben daer niet te vrede.
 Adju dan wereld! want het zy waer ik my keer,
 Ik vind 'er nimmer doch het geen dat ik begeer.
 Het geen dat ik begeer, en kan ik niet verwerven,
 O valsche wereld! hoe doet gy uw slaven swerven;
 Ik, die zeer werelds ben geweest in mijnen tijd,
 Begeer, verzoek, en bid, maek my uw lusten quijt;
 Ik wil van u, dat gy my niet meer zult verveelen,
 Maer uw gemeenschap nu een ander mede deelen;
 'k Ben uw gemeenschap wars, want ik van nu voortaan,
 Niets meer begeer van u, die my noyt hebt voldaan;
 'k Snijd u gezelschap af, en scheidt uyt 's Koninx Hoven,
 Adju, ik reys van hier, en zoek mijn schat daer boven.
 Adju, wereld! adju, adju onzuivre poel,
 Van wiens genooten vreugd ik niet als smert gevoel.
 Adju, wereld! adju, als nu laet ik u varen,
 Hier meê wil ik aen u, mijn hert gaen openbaren,
 De grond van mijn gemoed doen komen aen den dag,
 Want met Democrito, ik al uw werk belag.
 Adju! dan Hof, en wereld, staet, rijkdom, goede dagen,
 Nu heb ik u in my hertgrondelijk ontslagen.
 Daerom hoop, en geluk, adju, adju, vaer wel,
 Want na dat eeuwig Hof, ik nu mijn reyze stel.

Z I E L - K L A C H T ,

Die gezongen kan worden op de stemme:

Laura zat laest by de beek.

ARmen mensch (uyt zondig zaet,
 Van een zwakke vrouw gebooren,
 En geneygt tot alle quaed)
 Opend oogen, opend ooren,
 Om te zien, en om te hooren,
 Wat gy zijt, en wezen zult;
 Hoe gy hebt geleefd voor dezen,
 Wat gy waert, en nu moet wezen,
 Dat 's een zondaer zonder schuld.

2 Wie zich beterd van zijn quaed,
 Die kan God zijn schuld betalen
 Wie na 't pad der deugden gaet,
 Die keerd af van 't zondig dwalen;
 Laet, ey laet een yder smalen
 (Door mijn fouten) op mijn eer,
 Tot mijn ongelukkig leven,
 Niet door wil, maer noot gedreven,
 't Welk gy weet mijn God, mijn Heer.

3 Lieve God! ik zucht tot u,
 En ik kan geen tranen sparen,
 Is 'er troost? zoo troost my nu,
 'k Ben de zondigst der zondaren;
 Zondig van mijn kindsche jaren,
 Zondig van mijn eerste jeugd,
 Zondig van mijn eerste leven,
 't Geen ik schuldig ben gebleven,
 Dat is beterschap in deugd.

4 't Is geen deugd, dat die misdoet
 Zoekt zijn misdaed te verschoonen;
 Maer, 't is deugde, in 't gemoed
 Aen zijn God, berouw te toonen;
 Laet de vuyle wereld loonen
 't Minste misdaed dat gy deed,
 Met haer laster, met haer schelden;
 Lieve ziel! God zal 't vergelden,
 Al wat gy om Gods wil leed.

5 Laet de wraek, met felle nijd,
 V verdrukken, u vertreden;
 Laet de wangunst, u tot spijt,
 Toonen duyzend tegenheden:
 Ey! mijn ziel, zijt noch te vreden,
 Schoon u al de wereld haet,
 Al die smaed, en al dat lyen,
 Zal de ziel tot vreugd gedyen,
 Zoo zy vast in Gode staet.

40
HET TWEEDE BOEK,

van 't

EERSTE DEEL.

zijnde den

W E G - W Y Z E R
T E R D E V G D E N .

Voor-reden.

Als dien oneyndelijken God , (Weerdigen Lezer) een God des eeuwigheijds , aen'ving het begin des Werelds , heeft hy geschapen dat groote , en onbegrijpelijke werk des Hemels en der Aerden , zijnde des Son-
daegs ; des Maendaegs , de Hoofststoffen ; Ding (daegs de Plancten ;
Woensdaegs Son en Maen ; Donderdaegs de Vogelen des Lochts , en
Visschen der Wateren ; Vrydaegs heeft hy gemaekt Adam en Evam.

In der waerheyd , rechte getuygenisse dat hy zich bewezen heeft te zijn onzen Heer , en onzen God ; die als hy nu gereet gemaekt hadde dien grooten en heerlijken Herberg , de zelfde bezet met Inwoonderen , al 't samen ingestort zijnde met een be-
zondere liefde , zulx dat den eenen dit , den and'ren dat zal lief hebben.

Alzoo verscheyden als God Almachtig de menschen geschapen heeft in verandering van personen , (niet zonder zijn Godlijke voorzichtigheyd) alzoo heeft hy ook gegeven yder mensch zijn besondere eygenschap , den eenen geneygt tot rijkdom ; den ander lie-
vende de staet-zucht en 't gebieden ; een ander edelheyd en afkomst , als diegelij-
ken. Hier mede den weerdigen Lezer te kennen gevende dat onze oogenmerk is , niet zoodanige zaken voor waerdige en heerlijke aen te raden , en te leeren betrachten ;
maer alleen de Edelheyd der deugden , door dit ons rijm-werk , voor een besondere
schat , te leeren om-helzen.

Zijnde de liefde tot wereldsche zaeken een ydele liefde , gelijk dat ydel zijn die za-
ke zelve ; wezende ons leven gelijk een Schip-vaert , ofte een pijl uytgeschooten van
de Boge die in der haeste weg vliet ; zijnde de dagen onzer jaren als schaduwten die
voorby gaen ; zijnde onze lichamen niet anders als stoffe der Aerden met den wind
vershuypende ; wat willen wy stoffe en Aerde zoeken en aenhangen 't geene met
onze lichamen tot aerde moet verkeerem ? laet ons veel liever trachten (zijnde na der
onsterflijk , van dien goeden en onsterflijken God geschapen) na zoodanige zaken , die
ons komen geven de wellust van dat onsterflijk leven des Hemels , als daer toe noodig
zijnde de werken der deugden.

Om daer toe te komen dat wy het Hemels voor dit Aerd'sche leven mochten betrach-
ten , zoo en moeten wy niet lieven de wereld en de ydelheden des werelds naer het
lichaem , zijnde even zoo verganklijk als het lichaem zelve , (gelijk wy gezeyd hebben.)
maer wy moeten lieven voor al dien grooten en warachtigen God , met alle het gene in
Gode over een komt , en Godlijk is.

Wat isser eygener aen Gode als de deuchde? zijnde een Moeder aller waerheyd; een Goddinne aller liefde; een Princeffe aller vrede; en een Voedster aller vreugde naer de ziele.

Weerdige Lezer, inziende de weerdigheyd der deugden, d' onweerdigheyd der ondeugden, kan ik V. E. het eene niet genoeg aen raden, en het ander niet genoeg tegen maken. Wat zijn de rijkdommen dezer wereld? voedzels van de wellust en diergelijke misbruyken; en wat zijn de misbruyken anders als leyds-lieden ter verdoemenisse, zijnde het schrikkelijckste dat oyt een ziele toe mach komen.

O wijze Heydenen! ó geleerde Philosophen! die geen wetten hebt gekent, der deugden; als alleen de wetten der naturen, en nochtans oprechte versmaders van de rijkdommen en goederen des werelchs geweest, zulks dat dien deugdelijken Crates zijne goederen heeft geoffert aen de Zee-baren, sprekende deze goude en Goddelijke woorden: 't Is my beter dat ik u verdrenke, dan dat ik van u verdronke worde. Wat exempel heeft ons na gelaten dien wel vernoegden Diogenes, ons tot leering met een Burgerlijken wooning te vreden te houden; ó deugde! met de welke de Heydenen ver overtrefst hebben onze heden-daegsche Christenen; ó deugde! oft gy mocht gezocht worden door deze onzer Weg-wijzer tot dien eynde, als zijnde de trappen om te klimmen na die eeuwige vruchten des Hemelsche levens.

O weerdigheyd der deugden! hoe wel zijt gy bekend geweest by dien Heydenschen schrijver Seneca, zulx dat hy zegt: dat een Zalig leven niet en bestaet in wellust, maer in deugden: iemand redelijk zijnde, en wil met dit gezelschap gaen in een Zalig leven, die moet (zegt hy) de Deugd de voor-gang laten hebben. Zijnde de deugde van zoo grooten waerde, heb ik my benaer-stigt eenige middelen daer toe aen te wijzen. Rijkdom en wellust worden door de dood verlaten; ziel en lichaem door de zelve gescheyden; hebbende die machten eens en voor altijd van God ontfangen, dat zy (zo zeker als God zeker is) ons eenmael van dit leven zal ontbloten; en dat onzeker oft het huyden zijn zal, ofte morgen; niet verzekert door onze Ionkheyd, niet verzekert door onze sterkheyd, derhalven onze gedachten stellende op de zekerheyt van sterven, op de onwijsigheyd hoe haest. Laet ons dan de Deugde, als het opperste goet na der Zielen, omhelzen en aenkleven, verzaken en afsnijden alle middelen en oorzaken ons tot ondeugt leydende, op dat wy niet en vervallen in zoodanige el-lenden als die gene, van de welke wy alhier Historischer wijze verscheyde exempelen in rijmen hebben voor gesteld, en aengeswozen; laten wy ons toonen niet minder liefde tot de Deugd te hebben, als wel de Heydenen in haren tijd; laet ons leeren van Seneca, wiens woorden waerdig zijn in onze herten gedrukt te worden, met de welke ik wil sluyten en zeggen aldus: Deware gelukzaligheyd bestaet in de Deugd, en de Deugd is genoeg omzalig te leven. Weerdige Lezer! bedenk dit wel, wel bedenkende neem het ter herten, ter herten nemende zal het kunnen dienen, daer toe dat het van ons hier voor gesteld is, te weten tot een Weg-Wijzer ter Deugden, de welke ik den weerdigen Lezer mits deze toe-eygene, doet 'er u voordeel mede, en gebruyke een goet oordeel.

HEDENDAEGSCHE MISBRUYKEN.

Gepast op het spreekwoord,

Waren 'er geen zonden, daer waren geen plagen.

Als ik der menschen doent aendachtelijk doorgronde;
 Als ik de wereld zie vol boofheyd en vol zonde;
 Als ik mijn oogen flae op 't geen men heden ziet;
 En wat 'er nu en dan ter wereld al geschied,
 Moet ik met tranen leet beweenen 's werlds zaken,
 En met een droeve geest dees treurge rijmen maken:
 Als ik de Christen Schaer van liefde zie beroofd,
 En dat den Christen mensch in Christum nauw geloofd;
 Ben ik op 't hoogst verplicht mijn geesten aen te drijven,
 Om van het misbruyk (onder Christen en) te schrijven;
 Hoe wel het Christendom geen onderricht ontbreekt;
 Hoe wel den Dienaer Gods de leering Christi preekt;
 Hoe wel de Dienaers Gods de Godloofheyd bestraffen,
 En voor een zieke ziel den medecijn verschaffen;
 Heb ik des niet te min yets op die stof gemaekt,
 Mits smakeloozen vaek een nieuwe spijszmaekt.
 Vyt liefd zoek ik den mensch, met rijmen en gedichten,
 Te leyden tot de deugd, en neffens dien te stichten;
 Te leeren met mijn pen wat rechte deugde voed,
 En hoe men tot de deugd, door liefde komen moet.
 De menschen hedendaegs in menschlijkheyd ontwennen,
 En langer liefdens aert niet weten, noch te kennen;
 De liefde, lieve God! is by den mensch vervreemd,
 Dies zonde d' overhand in 's menschen herte neemt;
 De liefde, lieve God! en is niet als voor dezen;
 Vermindering van liefd, verminderd Godes vrezen,
 Indien de vreze Gods geraekt uyt 's menschen hert,
 Men ziet dat ook de deugd als dan verbannen werd;
 De liefde, tot de deugd, de deugd van God te vrezen,
 Die schijnen by den mensch nu af geschaft te wezen;
 De liefde, die den mensch een rechte Christen maekt,
 Werd langer by den mensch als nodeloos verzaekt;
 De liefde, die het hert ter deugd behoort te dringen,
 Die is verkeerd in liefd tot tijdelijke dingen;
 De liefde, die den mensch aenleyd tot Christi leer,
 Werd hedendaegs misbruykt tot yd'le werlds eer;

De liefde, ter zalicheyd werd langer niet gevonden,
 Maer is verkeerd in lust tot goddeloze zonden;
 De liefde, werd misbruykt gelijk men daeglijx ziet,
 Oprechtigheyd en liefde, bevind men langer niet:
 Maer zulke liefde waer door den mensch word aangedreven,
 Tot rijkdom en tot staet, tot pracht en weelig leven;
 Liefde, die des menschen hert bevrugt, en zwanger maect,
 Waer door zijn graege lust na werlds eere haect;
 Liefde, die de menschen dwingt tot lust van hooge staten;
 Liefde, die geen herten ken in rechte liefde laten;
 Liefde, die het dertel vleesch in zachte lusten streeld;
 Liefde, die in 's menschen hert op ydle vreugde speeld;
 Liefde, om het werlds goed by een te mogen rapen;
 Liefde, om in overvloed veel gelts by een te schrapen;
 Liefde, tot een vuyl gewin, en overdadigheyd;
 Liefde, die meer tot begeert, als tot genoeging leyd;
 Liefde, om tot hooge staet en werlds eer te raken;
 Liefde, om hier op der aerd de kinders groot te maken;
 Liefde, die de lusten geeft volkomen haren eysch;
 Liefde, die het herte peyd met wellust van het vleysch;
 Liefde, die het herte maect tot geld en goed genegen;
 Liefde, die de werlds pracht en hovaerdy doet plegen;
 Liefde, die de haet en nijd in 's menschen herte voed;
 Liefde, die den armen noyt getrouwe bystant doet;
 Liefde, tot zijn eygen zelfs doet Christen liefde scheyden;
 Liefde, die de herten weet van liefden af te leyden;
 Liefde, die de ware wet van Christen liefde verdrijft;
 Liefde, die in 't Christen hert haer valsche wetten schrijft;
 Liefde, in een diepe drift van vuyle lust gezonken;
 Liefde, om het stinkend vleesch in prachten op te pronken;
 Liefde, om een groot ontzag te hebben by den mensch;
 Liefde, om in 's werlds macht te raken tot zijn wensch;
 Liefde, om een groote daed, en ydel roem te tonen;
 Liefde, om hier als een God, de aerde te bewonen;
 Liefde, om met anders leet, te voeden eygen lust;
 Liefde, die tot eygenbaet, in overvloed noyt rust;
 Liefde, om een eeuwig lof hier op der Aerd te planten;
 Liefde, die de zalen pronkt met gulde ledekanten;
 Liefde, die met marmoersteen de aerdsche vloeren dekt;
 Liefde, die het menschen hert tot overdaden trekt;
 Liefde, die tot aerdsche pracht de lusten weet te stieren;
 Liefde, die de huizen doet gelijk palleyzen gieren;
 Liefde, die de menschen brengt tot ydel kettery;
 Liefde, die de huizen pronkt met vuyle hovaerdy;

Liefd, die de menschen doet met ongemak bejagen,
 Ten dienste van de lust, een vreugd van goede dagen;
 Ten eynde, dat men hier veel gasterijen sticht;
 Ten eynde, dat men brengt veel zonden in het licht;
 Ten eynde, dat men mach met brassen, zuypen, slempen,
 De grondelooze poel van diepe wellust dempen;
 Ten eynde, dat men doet gelijk den rijken vrek,
 Wiens weelde zich niet kreunt den armen zijn gebrek.
 Wat doet de wereld ons al dagelijx niet blijken?
 Wat word'er niet misbruykt ter tafel van de rijken?
 Wat word'er niet gepleegt ontrent der rijken dis?
 De overvloed, eylaes! die Gode zonde is.
 Hoe is de matigheyd verbannen, en verstootten,
 By't menschelijk geslacht zoo wel de kleyn, als grooten:
 Een yder in het zijn door misbruyk, laes! misdoet,
 Vyt liefde van de lust, in snode overvloed;
 Die anders niet en baerd, gelijk ons leerd de rede,
 Als ziekte, en verderf, ja zware moeylijkhed.
 O liefde! valsche liefd, die ware liefd verkort;
 O valsche liefd! door wien de liefd verbannen word;
 O liefd! oprechte liefd, waer zyt gy doch gebleven?
 O liefd! op rechte liefd, hoe zyt gy dus verdreven?
 O liefd! op rechteliefd, wat is't een jammer ach!
 Dat men ter wereld u nauw langer kennen mach;
 O liefd! op rechte liefd, hoe zwaer zyt gy te vinden;
 O liefd! op rechte liefd, die door de felle winder
 Van qua begeerlijckheyd, en lusten dezer tijd,
 Gelijkerwijs een stof ter vlugt gedreven zyt.
 Waer zyt gy ydel hert, door hovaerdy gedreven?
 Waer zyt gy die hier zoekt in hovaerdy te leven?
 Waer zyt gy dwaze mensch! die kromme wegen gaet,
 En zonder ware liefd na werelds hoogheyd staet?
 Verblinde mensch! houd op het dool-pad in te keeren,
 En wild van Christo zelf een Christen liefde leeren.
 Waer zyt gy gierig hert, dat in de rijkdom wroet?
 Waer zyt gy die uw lust hangt aen het werelds goed?
 Waer zyt gy blinde mensch! aen valsche liefd gebonden?
 Waer zyt gy aerdsche stof genegen tot de zonden?
 Waer zyt gy die verblind in 's werelds liefde dwaeld?
 En die een zware last op uw gewisse haeld.
 Let, bid ik op 't vervolg van deze rijmeryen;
 Let, hoe gy leeren moet des werelds liefde myen;
 Let, bid ik op de wet van ware liefdens deugd,
 En dat gy valsche liefd geen meer gebruyken meugd:

Leer, uyt mijn slecht gedicht, uw ydelheyd en dromen,
 En hoe verkeerde liefde u hert heeft in genomen;
 Leer, door mijn rijmery, uw dwaefheyd af te staen,
 En door geen valsche liefde, het dool-pat in te slaen.
 De deugd zy u een baek, en wijzer aen de zinnen,
 Hoe gy verkeerde liefde, door deugde moet verwinnen;
 Gy weet het Christen ziel, dat gy niet dwalen meugt,
 Maer dat u God verbind aen wetten van de Deugd;
 Gy weet dat God den mensch heeft lijf en ziel gegeven,
 Een yder in zijn hert een vaste wet geschreven.
 God heeft dit aerdsche vleesch de ziele in geplant,
 God heeft den mensch begaeft met reden en verstant;
 Waer door hy goed en quaed zou van malkander scheid,
 En na de wetten Gods een Christen leven leyden;
 God heeft den mensch verleend een Goddelijke geest,
 Waer door hy leeren moet hoe Christus is geweest;
 Dat 's God, en ook een mensch, ja Heer van alle heeren,
 Die door zijn lijden wil de menschen liefde leeren;
 Dat Christus nu als mensch van God den Vader scheid,
 En alle menschen zond op zijne schouders leyd,
 Dat hy hier naekt en bloot ter aerden is geboren;
 Dat hy een arme stal daer toe heeft uytverkoren,
 En zoo veel jaren lang ter wereld heeft verkeerd,
 Met lijden aen den mensch der menschen plicht geleerd;
 Dit is, om ons daer door tot liefden aen te wijzen,
 De liefde, als van nood, de menschen aen te prijzen;
 De stemme des Propheet's werd over al gehoord,
 Wie zal vertellen ons het werk van zijn geboort,
 Wat is 't oft ik vergeefs daer op mijn herffens slijpe,
 Gy, wijzen Salomon en kost het niet begrijpe;
 Dies den Propheet aen ons hier meê te kennen geeft,
 Als dat geen mensch zoo wijs, op dezer aerden leefd
 Die ons dat wonder werk zoo klaerlijk ken vertalen,
 Dat wy met ons begrip dat zullen achterhalen;
 O mijn vernuft te zwak! dat ik door rijmery,
 Zou melden hoe dit werk van God begonnen zy.
 Dat God ten Hemel heeft noyt moeder uyt verkoren,
 En zonder Vader hier op Aerden is geboren.
 Den waren Zone Gods, ter wereld voort gebracht,
 Geboren uyt een Maegt van vrouwelijk geslacht;
 O wonder! van een Maegt is Christus voort gekomen,
 Een Maegt die tot dit werk noyt man en heeft vernomen;
 O wonder! dat de Maegt noyt man en heeft bekend;
 O wonder! dat noyt man dees Maegt quam ontrent;

Dies

Dies laet ons den Propheet, dees zijne woorden hooren,
 Wie zal 't vertellen hoe dat Christus is gebooren?
 O wonder! ons begrip en kennis gy verdooft,
 Nochtans waerachtig, Christen mensch, voor die geloofst;
 O krachte des geloofs! hier moet uw liefde blijken,
 Maer wil begrip, 't geloof hier in dit stuk doen wijken;
 Wat zal begrip, verstand, vernuft oft wijfheyd zijn?
 O Christen! 't is een kaers by klare zonnefchijn.
 Als uw geboorten dach, ô Christe! was gekomen,
 Waer hebt gy, zone Gods, uw leger steê genomen,
 Waer hebt gy doch de plaets van uw geboort begeert?
 Niet in een groot palleys alwaer men Princen eerd;
 Niet in een aertsche troon, nocht Koninklijke hove,
 Daer alle weelde vloeyd van onderen tot bove;
 Maer in een arme hut, een open bloote stal,
 Gepronkt met hoy, en stroo, die gy niet by geval,
 Maer, met voorzienigheyt, vrywillig hebt verkoren,
 Om arrem, naekt en bloot op Aerd te zijn geboren;
 Daer lag hy, die het al wat men ter wereld ziet,
 Alleenig toebehoord, nochtans begeerd hy't niet,
 Daer lag hy, die een Vorst en Heer was aller Heeren,
 Om ons, ô aerdsche mensch! ons nedrigheyt te leeren;
 Daer lag hy, naekt en bloot die al de werelt kleed;
 Daer lag hy, die het al om onze zonden leed;
 Daer lag hy, als de minst die nochtans is de meeste;
 Daer lag de Zone Gods, in 't midden van de beeste;
 Daer lag hy, in verdriet, in ongemak en noot;
 Daer lag dien Rijke God, koud, arm, naekt en bloot;
 Dien God, die zijn natuur van 't Goddelijk ontlede,
 En met het menschelijk in alles zich bekleede,
 Op dat de Prophecij ten vollen werd vervuld,
 Op dat zijn lijden zoud' betalen onze schuld.
 Hoe menig jaren lang heeft Christus willen lyen,
 Om ons, ik zeg om ons, van 't lyen te bevryen;
 Wat zwarigheyt en strijd heeft Christus ulytgefaen,
 Wat heeft dien goeden God niet om den mensch gedaen.
 Na lang en veel verdriet van pijnelijke plagen,
 Met doorenen gekroond, met geesselen geflagen,
 Bespogen en bespot, gepijnigd en gewond,
 Gehongert, en gedorst, ô mensch! om onze zond;
 En eyndelijk gerekt en aen het kruys gehangen,
 Daer menig druppel bloed vlood langs zijn bleeke wangen.
 O liefde! Christi liefd, die door uw lijden leerd,
 Dat gy ook van den mensch oprechte liefd' begeerd,

O liefde! Christi liefd', ô liefde ongemeten!
 O liefde! by den mensch, op heden als vergeten,
 O liefde! by den mensch zoo weynig overdacht,
 O liefde! hoe verstroyt by't menschelijk geslacht,
 O mensch! ô Christen mensch! wilt gy als Christen leven;
 Zoo moet gy u tot liefd', en lijdzaamheyd begeven.
 Gy moet uw naesten doen, gelijk u Christus leerd;
 Zijn lijden lieve mensch, uw lijdzaamheyd begeerd;
 Zijn lijden en zijn smert, zijn bitterlijke wonden,
 Vermanen u, ô mensch! te scheyden van de zonden;
 En willen dat zijn liefd' met liefde zy vervuld;
 Zijn lijden leerd dat gy zult lijden zonder schuld.
 't Is alom ons geweest dat Christus heeft geleden,
 Hy lijd de straf, wy zijn de gene die misdeden;
 O liefde! die ons leerd, en drukt in het gemoet,
 En wil dat yeder zoo aen zijne naeste doet,
 Maer ach! waer is den mensch, die zich (in liefdens zaken
 Gelijk een Christen voegd) zoekt Christelijk te maken?
 Geen Christen wet heeft plaets in 't Christen herte meer;
 De liefde Christi ons, tot regel, wet, en leer,
 (Om met ons even mensch in Christen liefd' te leven,)
 Die schijnt als uyt den mensch verbannen en verdreven;
 De zond in plaets van liefd' bezit des menschen hert;
 Den eenen mensch zijn vreugd is d' ander mensch zijn smert;
 De nijdigheyd en haet tot nadeel van de vromen,
 Die hebben 't meeste deel der menschen ingenomen;
 O nijdigheyd! ô zond! ô kanker aen de ziel!
 O nikkerlijk bedrijf! ô gruwelijk verniel!
 Van deugd, geluk, en eer, der eerlijker menschen,
 Fy menschen, die 't verdriet van hare naesten wenschen,
 Fy menschen, die de naem van Christen menschen draegt
 Daer gy uw naesten mensch met nijdigheden plaegt.
 Doch! nijdigheyd (een grove zonde)
 En werd alleenig niet bevonde
 By 't ziel geslacht, in onze tijd;
 Maer ach! ik vind zoo veel gebreken,
 Dat ikze al niet uyt ken spreken,
 O mensch! leer zelve wie gy zijt.
 Hoe menig voelt 'er 't hert bekropen,
 Van vuyle lusten in geslopen,
 Met graegte tot een snood bedrijf;
 Hoe los werd trouw en eed vergeten,
 En echts beloft ter zy gesmeten,
 Tot misbruyk van 't verganklijk lijf.

Wat speeld de geyle lust al parten,
 Ogruwel! zond in Echte harten!
 Wat list gebruykt het snode vleys?
 Om in dees goddelooze zaken,
 Het zondig herte te vermaken,
 Te boeten lust naer minnens eys.

Hoe vleyd en peyd de lust de zinnen?
 Met ydel zoet van geyle minnen,
 't Geen zich den dertle mensch inbeeld;
 Het zy in mannen, 't zy in vrouwe,
 In 't overtreên van Echte trouwe,
 Een yder zijne rolle speeld.

Wat hoor, en zien ik alle dagen?
 Wat heeft de wereld valsche lagen?
 Waer mede zy den mensch bekoord;
 Wie ken des werelds snoon bedrijven,
 Zoo zeer beklagen, oft beschrijven?
 Als het (God beterd) wel behoord.

O aerdschen aert! geneygt tot zonden,
 Wat leefd gy los en ongebonden?
 Hoe hold en sold gy in uw quel?
 Ach! hoe verftoot gy liefd, en deugde,
 En zoekt al uw vermaek en vreugde,
 In 't geen de ziel voerd na de hel.

O aerdsche stof! uyt aerd geboren,
 Hoe prikelt u de lust, met sporen,
 Na geld, na goed, na hooge staet,
 Na rijkdom, eer, en werelds weelden,
 Die aen de zielen noyt en teelden,
 Als eeuwig leet, doch! al te laet.

Hoe woelen, wroeten 's menschen zinne,
 Om overvloed van schat te winne,
 Die als zy al verkregen zijn;
 Noch geen genoeggen kunnen baren,
 Maer teelen door een gierig sparen,
 Tot meerder winning, groote pijn;

Of geven oorzaak om te leven
 In pracht, tot staetzucht aen gedreven,
 Wellust ten dienst, in overvloed;
 Aenleyding tot een quaed begeeren,
 Met Goddeloozen te verkeeren,
 Ontstaet uyt macht van geld en goed.

Hoe wist zich in voorleden tijden,
 Het heydendom hier van te mijden?

O Christen ziele! leer, eyleer!
 Van't aerdsch niet meerder te betrachten,
 Als gy u zult van noden achten,
 Tot onderhoud, in deugd en eer.

Hoe woeld en wroet het gierig herte,
 Hoe veel! om meerder lijd het smerte,
 En heeft gebrek in d' overvloed;
 Ia knaegd, en plaegd, zich alle dagen
 In quel, van onnut zorge dragen,
 Tot vuyl gewin van geld en goed.

Hoe veel! hy ken het hert niet voegen,
 Om zich in veelheyd te genoegen;
 Onnutte quelling, qua begeerd;
 Hoe veer kunt gy de mensch verleyden,
 En van het menschelijk doen scheyden,
 Gelijk ervarentheyd ons leerd.

Den gierigaert, van lust gedreven
 Tot overvloed, zoekt arrem leven,
 Veel wil hy, weynig wil daer van,
 Dit is den aerd van gierig eygen,
 Altijd tot meer en meer te neygen;
 Hoe meer, hoe min 't hem dienen kan,

Een gierigaert, in zijn gebreken,
 Werd by het vuylste dier geleden
 Dat op het gantsche aerdrick leefd;
 De wijzen geven voor een oordeel,
 Het verken levend, doet geen voordeel,
 Zoo ook, die'n gierig herte heeft.

In 't leven wroet hy voor zijn lusten,
 Zijn qua begeerd laet hem niet rusten,
 Te rapen overvloed by een;
 Hoe veel dat hy bezit in 't leven,
 (Schoon noot vereyscht) hy zal niet geven,
 Nocht yets, om Godes wil besteên.

Hy zal zich over geene armen
 In 't minst medogen, oft erbarmen,
 In noot geen vrunden bystant doen;
 Wat mach ik doch van deze spreken?
 Hem zelve zal het hert ontbreken,
 Om zich in nootdruft zelfs te voen.

Hoe veer is woeker in gekropen?
 Waer door der veel zijn uytgezopen,
 In goed, in bloed, in ziel, en lijf;
 Ik heb in 't stuk van deze zonden,

Zoo veele by den Mensch bevonden,
My fchamende dat ik het fchrijf.

O wereld! ftad van alle fteden,
Hoe vaek zucht ik, en dat met reden;
O wereld! wereld ach! ik ween,
Ik zie in u de woeker kruypen,
Om arme herten uyt te zuypen,
En 't vleefch te ftropen van het been.

O woeker! fchijn vriend van de droeven,
(ik Zeg droeve, die uw trooft behoeven)
Hoe graeft, en aeft gy hier ter steê;
Laet af, laet af, uw pont te delven,
Laet af den woeker, kend uw zelve;
Want God die mackt zijn geeffel reê.

Op, zeg ik, op ontflyt uw oogen,
O gulzigheyd! door luft bedrogen,
O dronkenfchap! ô boof heyds poel!
O voedzel! van veel quade zonden,
God beterd, hier zoo veel bevonden,
Wat zijt gy meer dan Satans boel.

Waekt op, waekt op, gy Satans flaven,
Mif bruykers van Gods goede gaven,
O dronkenfchap! wat toond gy blijk,
(Aen die, die met een gauw op merken,
Aendachtig letten op uw werken,)
Dat gy de beeften zijt gelijk.

Men vind een land daer zijne wetten,
(En waerdig om wel op te letten;)
't Gebeurd als yemand gaften heeft,
En aen den tafel is gezeten,
In vrolijkheyd met drank en eten,
Een vriendenmael ten beften geeft;

Dat dan een slave word gefchonken,
Zoo veel, dat hy werd vol en dronken,
Op dat de gaften zy geleerd,
Wat beeftigheyd den dronk ken voeden;
O heydens leering! ons ten goeden,
Hoe hoog gy deugdens wetten eert.

Hoe veer gaen nu in onze tyen
De lufften van de hovaerdyen,
Hoe opgeblazen, trots in pracht;
Hoe dertel, na de wijs, in 't kleden,
Bepronkt gy nu uw vleefch, en leden;
O aerts! en fterffelijk geflacht.

Hovaerdy, tot pracht genegen,
 Begeeft zich op verkeerde wegen;
 O hovaerdy! wat wend gy aen;
 Ik zie, ik zie u zoo veel plegen,
 Gy oorzaekt straf, zoo gy die wegen
 Begeert noch verder in te gaen.

Het spreekwoord leerd ons alle dagen,
 Dat zonden oorzaak zijn van plagen;
 Wat plagen heeft men oyt gehoord?
 Wat plagen heeft God voor genomen,
 Die ons niet op den hals en komen?
 Dat 's honger, dierte, krijg, en moord.

De straf des Heeren wy beproeven,
 Pest, diere tijden ons bedroeven,
 Iaroven, moorden, plundren, brand;
 Al dezen komen ons genaken,
 (Om zoo de herten op te waken)
 Door straf van Gods rechtvaerde hand.

O eeuw! wat voed gy droeve tijden,
 In zorge, ramp-spoet, druk en lijden;
 Benauwde tijd! al lang beproefd,
 Hoe hebt gy met verdriet en smerte
 Zoo menig ziel, zoo menig herte
 Geplaegd, gepijnigd, en bedroefd?

Noch zal 'er meerder droefheyd naken,
 De tijd noch droever tijden maken,
 Mits dien ik zie, en daeglijx speur,
 Dat menschen in de zond volherden,
 In plaets van beter, boozer werden,
 O zondig hert! uw smert betreur.

Daer is geen liefd, geen deugd, nocht trouwe,
 Geen zondig hert met recht berouwe,
 Meer lust tot quaed als innig leet;
 In plaets van zonden af te snyen,
 De zonden meer en meer gedyen,
 Den mensch van geen bekeering weet.

Zoo yemand mogt op mijn gebreken,
 Door wreede dwang van boofheyd spreken,
 En wijzen my het spreekwoord aen;
 Zoo wie een ander wil bestraffen,
 Moet zelve eerst het quaed af schaffen,
 En op den weg der deugden gaen.

Die wil ik met mijn rijmen leeren,
 Het oog op zich zelfs te keeren,

Zijn quaed mijn misdoen niet verschoond,
 Dat ik de deugd zoek aen te wijze,
 Schoon zondaer, niemant kan 't misprijze,
 Mits dien my walgt mijn qua gewoont.

Ik heb, voor my, het mijns bedreve,
 Derhalven ook voor mijn geschreve,
 Den weg der deugd in rijm gemaekt;
 En niet alleen voor die, die 't leze,
 Maer 't zal mijn hert een prikkel weze,
 Die zoo wel my als andren raekt.

Om op der deugden weg te kome,
 Heb ik noch yet wat voor genome
 Te schrijven, hoe wel zwak van macht:
 Twee dingen aen den mensch t' ontdekken,
 Die ons tot leydslien mogen strekken,
 Om tot de deugd te zijn gebracht.

Het eene dat is Godes vreze,
 Het ander wil de liefde weze;
 Waer een van deze twee gebreekt,
 En word geen Christen ziel bevonde,
 Maer qua genegentheyd tot zonde,
 'k Zeg zonden die den Heere wreekt.

Niets trekt hem Gode meer ter herten,
 Niets ken 'er Christo meerder smerten,
 Als zond, door hem zoo dier voldaan,
 Met smert, en pijn, en bitter sterven,
 (Om ons den Hemel te verwerven)
 Is Christus in zijn rijk gegaen.

Alleen heeft Christus ons door dezen,
 De liefd geleerd, en God te vrezen;
 De liefde is den mensch van nood,
 De vreze Gods moet ons bevrye,
 Van straf, van plaeg, van alle lye,
 Ia zelve van dien helsche dood.

De liefde is een Christen teken,
 De liefde ken de zonden breke,
 Een Christen werd door liefd bekend;
 De liefd toond Christelijke vruchten,
 Dat zijn haer tranen, en haer zuchten,
 Die zy tot God ten Hemel zend.

Wanneer men speurd dat Christen menschen,
 't Verderven van hun naesten wenschen,
 O God! hoe kan 't een Christen zijn,
 Die ons bewijzen wil met rede,

Dat d' oorlog nutter is dan vrede ,
O Christen ! Christen in de schijn.

Gebrek van liefde doet u dolen ,
De vrede heeft ons God bevolen ,
De vrede is een Godlijk zaet ;
En vrede moet door liefde komen ,
Maer is de liefde wech genomen ,
Zoo teeld de wereld alle quaed.

De qua begeert , van liefd gescheyden ,
Zoekt booze herten aen te leyden ,
In plaets van liefde, tot de nijd ;
Elk wil de hoogste trap betrede ,
En volgt zijn qua genegenthede,
Dit brengt ons oorlog , dieren tijd.

Begeert met zonden aengespannen,
Die hebben vreeze Gods verbannen ,
Gods vrees en liefde aen een kant ;
Nu kunnen geen goe vruchten telen ,
Elk wil den rol van meester spelen ,
O Christen ziele ! Christen schand.

Waer is Gods vrees , en liefd gebleven ?
Waer is , ô mensch ! het Christen leven ?
Waer is de trouw ? eylaes ! te niet ;
Om eygen baet de menschen woelen ,
Haer naesten armoed niet gevoelen ,
Den een is d' ander zijn verdriet.

Hoe ongelijk is 's werlds voordeel ,
Hoe ongelijk het menschen oordeel ,
Den rijkert is des wijfheyds vriend ;
Als yemand raekt in rijkdoms vreugde ,
Eylaes ! dat schrijft men toe zijn deugde ,
Daer hy nochtans de ondeugd dient.

D' onvromen mensch (tot geld genegen)
Zoo hy maer rijkdom heeft verkregen ,
En dat 't geluk zijn staet verhoogd ,
Hy werd ge-eert , ontzien , geprezen ,
Zijn rijkdom doet hem eerlijk wezen ,
Schoon hy inwendig niet en doogd.

In tegendeel , wanneer de vromen ,
Door ongeval tot armoed komen ,
Zoo is het qualijk aengeleyd ;
Hoe wel oprecht in hun geweten ,
Zy moeten (eerlijk) eerloos heeten ,
En 't gaet gelijk het spreek woord zeyd ,

Onkruid ken 't goede zaed verdrukken,
 Een vroom gemoed ken 't luk mislukken,
 Mislukt hem 't luk, hy is een guyt;
 De ondeugd zal zijn deugde schenden,
 Tot meerder last van zijn ellenden,
 Hem voor een doogni et maken uyt.

Hoe veer is Christen liefd' verbannen,
 D' een tegen d' ander aengespannen.
 Eylaes! hoe word de liefd' vertreên.
 Een yder, om zich groot te maken,
 In ydel roem van werelds zaken,
 Verkort de welvaert van 't gemeen.

Gebrek van liefde voed de zonden,
 Door zonden is den Heer verbonden
 Tot plaeg, en straffe van ons quaed;
 't Is om de zond', dat God zijn handen,
 Op Koninkrijken, en op Landen,
 Met Geeffels van zijn straffe slaet.

Dies wil ik my tot rijmen keeren,
 Waer door een Christen ziel kan leeren,
 Wat voor een Christen diend gedaen;
 Waer toe den mensch moet zijn genegen,
 Om God tot meêlij te bewegen,
 De plagen van ons af te slaen.

De liefd' gegrond in Godes vrezen,
 Kan ons een rechte middel wezen,
 Waer door Gods liefde werd gevoed.
 Dit zijn de woorden onzes Heere,
 Des zondaers dood ik niet begeere,
 Maer beterschap in ware boet.

Wie ken tot boete zich begeve,
 Die niet en wil in liefde leve?
 Hoc kan 'er vreed en eendracht zijn,
 Zoo lang de Christenen verschillen,
 En geene liefde plegen willen,
 Maer dragen 't herte vol fenijn.

Laet af, laet af, ô zwakke Christen!
 Laet af, in 't Goddelijk te twisten,
 Hier om een punt, een kleyn verschil,
 (Ia dorst ik zeggen, ydel dromen)
 De Christenen tot tweedracht komen,
 D' een Christen d' ander dwingen wil.

Eylaes! ten zijn geen Christen wetten,
 Laet ons de liefde palen zetten,

Hoe veer het Christendom moet gaen,
 Hoe veer een Christen is verbonden,
 En wat een Christen moet doorgronden,
 Waer med een Christen kan bestaen.

In God en Christum te geloven,
 'k Zeg God, die alles gaet te boven,
 God Vader, en God Zoon gelijk,
 God Schepper, wiens gelijk in waerden,
 En is in Hemel, nocht op Aerden,
 Als Majesteit van 't Hemelrijk.

't Ken-teken is van Christen menschen,
 Haer naesten als haer zelve wenschen,
 Mijns oordeels, 't staet geen Christen vry,
 Het hert in liefden af te trekken,
 Van die, die hy niet kan verwekken,
 Dat met hem een geloovig zy.

Ten past geen Christen tijd verfleeten,
 Te straffen yemand in 't geweten,
 Gelijk, God beterd, word gedaen.
 O! wild' de liefde zoo veel geven,
 Dat yder mogt zijn hert beleven,
 Mits yder voor zich zelfs moet staen.

Wanneer den Rechter zal verschijnen,
 Met helse straf, de booze pijnen,
 En plagen eeuwig met ellend;
 Die, die een ander wilde leeren,
 Op zulk een weg, en pad te keeren,
 Daer men geen Christen wette kend.

Ia, yeder een wil nu verstreken
 Een ziele-hoeder, om te trekken
 Het Christen herte na zijn zin;
 Elk wil een ander beter leeren,
 En zelve, door een quaed begeeren,
 Loopt hy verblind het dool-pad in.

Aen andren is hem veel gelegen,
 Zich zelve kend hy nauw te degen,
 Hy wil van andren veel gedaen;
 Een beter, wil hy 't best beroven,
 Een ander 't zijne doen geloven,
 Daer elk moet voor zich zelve staen.

't Is vreemd, dat nu de menschen plegen,
 Veel vlijt om andren te bewegen
 Ter zaligheit; en zorgen niet,
 Met nauw en naersteljk op merken,

Dat door oprechte Christen werken,
Haer eygen ziele nut geschied.

Elk wil een ander heylig maken,
En let niet op zijn eygen zaken,
Elkx oordeel 's anders heyl beroofd;
Ia d'een die zal den ander haten,
Hem liefd te toonen achter laten,
Om dat hy niet met hem geloofd.

O dooling! onder Christen menschen,
Elk wil zijn naesten zalig wenschen,
En op zijn zelfs hy niet en let;
O Christen mensch! elk is verbonden
Tot beterschap van zijne zonden,
Ditis de rechte Christen wet.

't Waent zich al Christen door 't geloven;
Die zich laet van 't geloof beroven,
Die wil nochtans een Christen zijn;
Schoon hy geloofd, wat vrucht kan 't geven?
Zoo men 't geloof niet wil beleven,
Is 't maer geloven in den schijn.

't Geloof (als 't nodigft) is van node,
Ter zaligheyd, geleerd van Gode;
't Is niet genoeg, dit moet 'er by,
De liefd, de hoop, en ook de vreze,
Die moeten by 't gelove weze,
Al eer men recht gelovig zy.

A Endachtige Lezer, *alzo mijn meening niet en is yemand stoffe te leveren tot twiſt redenen, maer alleenig aen te wijzen den weg ter Deugden, in deze mijne Rijmen, voorvallende de aenroeringe des geloofs, als het aldermodigſte middel waer door de zelvige kan gevonden worden, mijns oordeels niet genoeg; maer van noode daer by te moeten voegen, Liefde, Hoop, en Vrede. Op dat een Christen (vergeleken met een Schipper, in de zee baren van dit ongestadig leven, als zijnde den weg om tot de Haven der zaligheyd te komen, zoude mogen geraken.*

Den Schipman, zonder het ſchip te hebben, is 't niet mogelijk te beſoecken de kusten van Indien, ofte andere eynden dezes werelts; 't zelve hebbende, als het voornaemſte en alderneedigſt, heeft nochtans niet genoeg, maer moet zijn geaנקert, en daer by zich verzorgen met Compas.

't Geloove reedlijker wiſe, vergeleken met het Schip, is niet genoeg ter zaligheyd, laet ons gaen tot de Schrifture by Iacobum 2, 17, het gelove zonder werken, is in zich zelve dood.

Alzo wy dan alleenig door 't geloove, niet en zijn verzekert, moeten wy de reyze onzes onzekeren levens, in het ſchip van ons geloove door brengen, na den ſtreck en 't Compas der liefden, dat is niet alleenlijk in Christum gelooven, maer

ook werken van liefde, en van barmhertigheyd aen onze naesten betoonen.

Voor het tweede, moet een geloovig Christen hebben het anker des hoops, op dat zoo wanneer hem op de reyze overvallen de swarigheden dezès werelds; te weten, tegenspoet en ongeval, haet en nijd, ramp en lijden, arremoede en ongemak, droefheyt en ellenden, moeylijkheyt en swarigheden, vervolging en verdrukking; dat hy als dan zijn anker, dat is zijn hoop, uytwerpe in deze onstuyme baren, vastelijk geloovende, dat hem God Almachtig na droefheyt blijdschap, na lijden troost, na vervolging en verdrukking, eeuwige rust, en zalige webaerd zal verlenen.

Ten derden, de vrees, vergeleken met het roer, door welke het schip moet gestuurt worden, is noodig by 't geloove, aengezien hy onderworpen is zich zelfs te vervoeren in de eeuwige ellendigheden; die niet en vrees, door een ondeugdelijk, boos en godloos zondig leven, den waerachtigen God en Schepper, van alle schepzelen te vertoon; welken God, alzo hy goed en barmhertig is, zoo is hy ook streng en rechtveerdig; en aengezien dat zijne Godheyt ken vergramt en vertoorent worden door de zonden: zulx dat hy derhalven ons bezoekt met allerhande plagen, onder de welke is den oorlog, voortbrengende, branden, moorden, bloedvergieten, eerschenden, en diefgelijken; ja dat ons God den Heer verzoekt met benautheyt, hongers, pest en diere tijden. Waer door is 't? alleen door onze zonden, zijn de zonden oorzaak van deze plagen, zulx dat God die oer ons is uytstortende? zoo moet het ook waerachtig zijn, dat zijne H. Majesteyt, door beterschap van zonden, oprecht berouw en leedwezen, als waerachtige boetvaardigheyt en deugdelijke werken; in barmhertigheyt en genade kan verzoent worden. Derhalven deze voorgaende rijmen voorgesteld, die ik besluytende, zal vervolge, en de eygenschappen van de liefde, in rijmerijen afbeelde, tot een ware, en oprechten Weg-Wijzer ter Deugden.

Liefde veroorzaekt Deugden.

HEb eens een oude man, by na de tachtig jaren,
 Gehoord, een vreemde zaek, met zijne mond verklare,
 Ik zeg een vreemde zaek, die ik hier by geval,
 Tot nut en dienstigheyt, den Lezer toone zal;
 't Is nut, men zoo een zaek ten hoogsten zoekt te prijzen,
 Waer door men yemand kan op 't spoor der deugden wijzen;
 De liefde voed de deugd, als deugd met liefde gaet,
 Zijn zy de sterkste grond daer't Christendom op staet.
 Het is wel eer gebeurd, waerachtelijk gebleke,
 Gelijk ik zelve heb den Ouden hooren spreke,
 Dat binnen Amsteldam, woonachtig was een man,
 Wiens naem, en wiens geslacht, als 't nauwd, men noemen kan.
 Dees alle weeld gewend ten aenzien zijn vermogen;
 Dees van een rijk geslacht en eerlijk opgetogen;
 Dees met een jonge Vrouw in d' Echte staet verzeld;
 Dees wel begaefd met goed, en niet te min met geld,

Is eerlijk van gemoed, en deugdzaam in zijn leven,
 Genegen van het zijn den armen meed te geven;
 Hy, van een goed beleyd en van een schrandre geeft,
 Is tot een zeker kunst al lang geneygt geweest;
 't Was * Stof-scheyding die hem deed zijne meening missen, * Alchimie.
 En 't ging hem in die zaak heel buyten zijne giffen;
 Na dat hy deze kunst heeft, leyder, onderstaen,
 Zoo is het hier met hem heel qualijk afgegaen;
 Hy, deed in deze kunst een machtig geld verflinden,
 En zonder dat hy kost daer in zijn wensching vinden;
 In 't kort, hy heeft zijn goed in deze kunst verspild;
 Hy, is by yder een onwaerd, en niet gewild.
 De vrunden van zijn kant, en zijn hem niet genegen;
 De vrunden van de vrouw, die gaen de zelfde wegen;
 Hy, in het meest verdriet, en aldergrootste noot;
 Hy, zonder hoop of troost aen alle kant ontbloot;
 Hy, die zich alle hulp der menschen vind benomen,
 Is noch in meer verdriet en swarigheyd gekomen.
 En 't gaet zoo met den mensch, de rechte vrundschap wijkt;
 Geen vrundschap vind den mensch, wanneer 't geluk beswijkt;
 De vrundschap is altijd van vrunden afgevloden,
 Wanneer op 't alderhoogst de vrundschap is van noden.
 Eylaes! het Christendom (hier in te grof verblind,)
 De weelde wel, maer niet de ware vrundschap mind.
 Zoo lang de voorspoed duurd, so duurd de vrundschap mede;
 O Christen! waerom niet geleefd na wet van rede?
 Geen vrundschap is oprecht daer weelde vrundschap maekt,
 Maer daerze word getoond als men in onluk raekt.
 Op dat ik voort verhael, hoe zich de zaken keerde,
 De vrunden (in de plaets van vrundschap) hem onteerde;
 Men sloeg hem voor het hoofd, als hy om vrundschap bad,
 Men wist hem niet te wil, ook als hy niet en had;
 Hy, in de grootste noot, en heeft geen troost genooten,
 Maer wierd van yder een verschoven en verstoeten;
 Zijn leven is een strijd, een quelling vol verdriet,
 Vermits hy niemand heeft van wien hem troost geschied;
 Hy, door de hooge noot, tot bedelen gedreven,
 Heeft zich, voor eenig tijd, uytlandig gaen begeven;
 Hy, van een vroom gemoed, dat leven ongewend,
 Gaet bedelen ter plaets daer niemand hem en kend.
 O herten! hoe dus wreed, hoe kunnen Christen menschen,
 Haer ziel en zaligheyd van Christo Iesu wenschen?
 O Christen! met de mond, geen Christen met ter daet,
 Die zoo zijn even mensch in noot verlegen laet;

Hy (in dit ongeval) begeeft zich menig werve,
 Van alle menschen af, en gaet alleenig swerve,
 Hier in een eyken bosch, daer in een open veld,
 Al waer dat hy zijn hert aen God ten offer steld;
 In zuchten, en getraen, in weenen en in klagen,
 Ter oorzaak zijn verdriet in dees zijn droeve dagen;
 Hy roept, ô goede God! ik die uw dienaer ben,
 Verzoek, geeft my geen meer als ik verdragen ken;
 Mijn zonden, ik bekend, zijn oorzaak van mijn plagen,
 Die zoo veel niet en zijn, oft noch ken ikze dragen.
 Ach! als ik overdenk, hoe 't met den mensch ken gaen,
 Stort ik voor u, ô Heer! mijn zuchten en getraen;
 De droefheyd perft mijn hert tot dit weemoedig treuren,
 Wat is my, Heer! geschied, wat kan my noch gebeuren?
 De noot brengt veel te weeg, en d'armoed die zoekt list,
 't Behoeven maakt my wijs, het geen ik noyt en wist;
 Gedachten brengen voort een wonderlijk bedenken,
 Eylaes! de bittre noot ken deugd en vroomheyd krenken;
 Ik wil dat niet behoord, ik wil dat niet mach zijn,
 De armoed, goede God, brengt qua begeerd in mijn.
 Ik, die van goed geslacht, van rijken, als van vromen,
 Ter wereld ben gebracht, en eerlijk voort gekomen;
 Ik, die in eerbaerheyd, en deugd ben op gevoed,
 Ia alle weeld gewend, mijn nootdruft bidden moet;
 Ik, die nu vrundeloos, in armoed, en schanden,
 Moet bedelen mijn kost, en dolen achter landen;
 Ben nu in d'hoogste noot, die yemand hebben ken;
 Eylaes! ik haet den dag, dat ik geboren ben.
 Den naem van dezen man die laet ik na om reden,
 En een verzierden naem zal zijne plaets bekleden:
 Ik noem hem Desideer, ten aenzien hy verlangd,
 Dat hy in zijne noot een goede troost ontfangt,
 Doch 't scheen dat dat geluk, op hem niet wilde komen,
 Ten waer hy eerst noch had meer ongeval vernomen.
 Als Desiderius geen uytkomst vinden kost,
 Maer noch van huys tot huys zijn nootdruft bidden most,
 Is 't op een zeker tijd gebeurd dat zijn gedachten,
 Hem rieden dat hy zoud een hooger kans betrachten;
 Hy die in dit geval, zijn quade zinnen voed,
 Vervalt ook met het hert op ander luyden goed;
 Wat ken gebrek niet al, eylaes! te wege brengen?
 't Gebrek ken in den mensch een quade lust gehengen;
 Hy die een zeker huys, vind onder wegen staen,
 Gebruykt een loozen vond, en komt 'er binnen gaen.

Daer

Daer woond een rijken man, van Ioodsch geslacht gebooren,
 Dees spreekt hy aen, en leyd hem een verzoek te voeren,
 Oft vraegd hem yets, het geenik zekerlijk niet weet,
 En onder dit beleyd hy zijnen voordeel deed;
 Hy zag de gaten deur, hy zag verscheyde deelen,
 Bequamelijk om daer te rooven en te stelen;
 Hy vind gelegentheyd, en neemtze wel in acht,
 Doch steld zijn vooneem uyt tot aen de middernacht.
 Als hy nu van de Iood zijn affcheyd had genomen,
 Is hy, dien zelfde nacht weêr voor het huys gekomen,
 Hy voegt hem op de plaets des daegs by hem verspied,
 Hy breekt 'er door in huys, en niemand hoord 'er yet,
 Al wat 'er was dat sliep, dies hy zijn quade lusten,
 Ook garen had volbracht terwijl het alles rusten;
 Hy (die te harde klopt, oft al te luyde breekt)
 Hoord dat 'er binnen 's huys den een oft d' ander spreekt;
 In 't kort hy staekt zijn doen, en vind hem vol beschromen,
 En roept, ô groote God! waer toe ben ik gekomen?
 Drijft deze gure zucht en dampen uyt mijn hert,
 'k Zeg deze quade lust, die my de ziele smart.
 De Iood sprong van 't bed, met al de huysgezinden,
 En komen daer zy hem in onmacht neder vinden;
 Een yder (op het hoogst verwonderd en bevreesht)
 Roept, 't is die man, die hier op heden is geweest;
 De Iood in plaets van wraek, doet alle middel plegen,
 En toond zich in der daed ook dat hy is genegen,
 Om onzen zwakken vrund te helpen in zijn noot;
 Hy die hem alle dienst en alle bystand bood,
 Vraegd Desiderium, de oorzaak en de reden,
 Waerom hy in de nacht komt in zijn huys getreden?
 Hy vraegd hem wien hy is, en waer hy komt van daen?
 't Geen Desiderius hem alles doet verstaen;
 De noot, zeyd hy, my dwong, door noot was ik gedreven,
 My tot dit booze werk, en valsheyd te begeven;
 Ey! vrund vergeef het my, en denkt dat armoed, kan
 Berooven van de deugd, een aldervroomste man.
 Als nu de Iood verstond hoe dat de zaken lagen,
 Heeft hy in dit geval hem loffelijk gedragen;
 Ik die aen u bespeur, zeyd hy een goed gemoed,
 En dat gy neffens dien zijt deugdzaam opgevoed;
 Ik die uw vrunden ken, kend' uwe vader mede;
 Ik heb u hert en grond bespeurt uyt uwe rede;
 Ik zal, waer dat ik kan, in als u dienstig zijn,
 En zoeken door mijn gunst te zachten uwe pijn;

Ik zal in dit geval u troost en vrundschap toonen,
 Uw misdæd door de noot begaen, op 't hoogst verschoonen;
 Ik zal u alle dienst en trouwe vrundschap doen;
 Ik zal mijn leven lang u van mijn gaven voen;
 Gy zult, zoo lang gy wild, hier in mijn huys verkeeren,
 En zonder dat gy daer een stuyver zult verteeren.
 O liefde! rechte liefd, ô liefde! ongemeen,
 Van duyzend Christenen, zeg my, waer isser een?
 Dit doet een Ioodschen man, het Christendom tot schanden,
 Wiens naem behoord' te gaen door alle Christen landen;
 O Christen! spiegelt u, hoe zich een Iode quijt,
 Een Iode die den naem van Christo niet belijdt;
 O Christen! die u hert aftrekt van ware armen,
 Zie hier een Iode zelfs zich over dien erbarmen;
 Een, die geen Christen wet en kend, nocht onderhoud,
 Beschaemd het Christendom, d' welk Christo toebetrouwd
 Een loon huns zaligheids; een Iood, door liefd gedreven,
 Heeft hier een Christen ziel liefds plichten voorgeschreven;
 Doch! liefde heeft geen plaets, nocht voorbeeld heeft geen kracht;
 Vermaning doet geen vrucht, de deugd is niet geacht;
 Berispen beterd niet, aenwijzing hoed geen doolen;
 Ik zeg noch eens, zie toe, toezien is ons bevolen.
 Elk Christen heeft zija plicht, een plicht, die als een wet,
 In yder Christen hert, van Christo is gezet;
 Dat 's lichaems eygenschap, die hert, en zin doet neygen,
 Na liefde tot ons zelfs, als ingeboren eygen;
 Gelijk als eygen liefd; ons huysvest in het hert,
 Alzoo wil God dat ook die zelfde liefde werd,
 Aen onzen even mensch, besteed en opgedragen;
 Wie 't niet en doet, die zoekt ook God niet te behagen.
 Een leering uyt Gods woord, het geen de menschen leerd,
 Dat hy in liefde zich tot zijne naeste keerd:

*Deut. xv. cap. Is 't zake dat 'er yemand van unen broeders, die binnen uwer stads poorten
 woonen, in 't land welke de Heere uwe God u geven zal, tot armoede gckomen zal wezen, zoo
 n zuld' uw herte niet verberden, nochte uw hand niet toeshuyten, maer die den armen mensche
 open doen, en hem lenen het geen dat gy ziet dat hy behoefd; keer uw oogen niet af van unen
 armen broeder, niet willende hem leenen het geen dat hy begeerd, op dat hy tegen u niet en roe-
 ve aen den Heere, en dat u dat ter zonden niet gerekent worde: maer gy zult hem geven; nochte
 gy zult niet schalklijk met hem leven, in zijn noot te verlichten, op dat de Heer uwe God u ze-
 ne, in alle tijden, en alle dingen, daer gy uw handen aen steken zult; daer omme zoo ge-
 bied ik u, dat gy uwe hand opend aen unen behoefstigen broeder, die met u in 't land verkeerd.*

Sie hier, ô Christen mensch! een wet voor ons geschreven,
 Een wet waer na behoord het Christendom te leven;
 Een wet die onze Iood al beter heeft geleerd,
 Als wel een Christen ziel die Christi liefd begeerd;

Een Iood, die van my zal een eeuwig lof behalen
 Tot schand van 't Christendom, vol diergelijke dwalen;
 Een vroom, een deugzaam man, om dat hem d' armoed raekt,
 Werd by zijn vrunden zelfs voor deugniet uyt gemaekt;
 Een vroom, God vrezend man, beproeving Gods ontfangen,
 Van vrunden word gewenscht ter galgen opgehangen;
 Een vroom, een deugzaam man, van 't onluk neer getreên,
 Na alle smaed en spijt van zijn geslacht geleên;
 Een vroom, een deugzaam man, veel smaed en spijt genoten,
 Van yder mensch verdrukt, van vrunden uytgestoten,
 Van yder ongeacht, en voor een siel geschend,
 Vind in het eynde troost daer 's hem was onbekent.
 By vrunden uytgejaegt, by vrenden aengenomen;
 By Christenen verdrukt, by Ioden opgekomen.
 O Christen mensch! die u niet draegt zoo het betaemd;
 Eylaes! het Ioods geslacht de Christenen beschaemd.
 Als Desiderius in 't onluk was gekomen,
 Zoo heeft hy zijnen troost in God den Heer genomen;
 Hoe wel door hooge noot hy quaed te plegen zocht,
 Nochtans zijn vroom gemoed kreeg nader achterdocht,
 En heeft 't in minstedeel zich tot de daed begeven,
 Doch zonder dezen Iood, hy haddet licht bedreven.
 Men zeyd de nood breekt wet, en liefd verhinderd quaed,
 Gelijk in dit geval de daed ons blijken laet;
 De nood had hem geprest tot lusten van te stelen,
 Een Iode dat belet door 't zijne meê te deelen;
 Indien der Ioden liefd, hem niet had by gestaen,
 Ia meerder als hem van zijn vrunden was gedaen,
 't Had lichtelijk geschied dat hy hem had begeven,
 Tot meerder dievery, en ongodzalig leven;
 Maer 't is gelijkerwijs, een wijzen leeraer zeyd:
 Wie yemand stierd ter deugd, de deugd bearrebeyd;
 En die op God vertrouwt blijft nimmermeer verlegen,
 Al scheen hem ook de gunst van alle menschen tegen.
 Schoon yemand alle smaed, en tegenheyd geschied,
 Zoo hy in God vertrouwt, ten schaed hem min als niet.
 Als Desiderius, woonachtig by dees Iode,
 Al zijne toevlucht nam in het gebed tot Gode,
 En bleef stantvast in die, die 't al geschapen heeft,
 En die ter rechterhand by God den Vader leeft.
 Die spiegeld zich ten hoogst aen veler Christen zonden,
 En houd zich aen de deugd van dezen Iood verbonden,
 Te volgen 't gun aen hem de Iode had gepleegd;
 Hoe zalich is de deugd die tot der deugd beweegd.

Hy spreekt zich zelve aen , hoe ongelijk is 't leven,
 Een loode leerd my hier hoe ik my zal begeven
 Tot liefde , die den mensch zijn naesten toonen moet ,
 Daer my in tegendeel mijn maegschap anders doet.
 Als Desiderius , een langen tijd van dagen ,
 Zich cerelijk en vroom had by dees lood gedragen ;
 Zoo heeft de Iode zelfs zijn vroom gemoet bespeurd ,
 Derhalven hem veel gunst van deze lood gebeurd.
 't Geschied op zeker tijd dat hem de Iode telde
 Een goede somme gelds , die hy op winning stelde ;
 Zoo dat hy daer meê heeft zijn koopmanschap gedaen ,
 En die hem naer zijn wensch gelukkig is vergaen.
 Nu Desiderius , veroorzaekt en verbonden ,
 Tot alle dankbaerheid , deed alles wat hy konde ,
 Heeft hy aen zijnen vrund eerbiedelijk verzocht ,
 Oft hy , op deze tijd , zijn afscheyd nemen mocht ;
 De Iode zegt hem neen , ik bid wild niet vertrekken ,
 Ik draeg yets in mijn hert , dat moet ik u ontdekken ;
 Mijn geest en heeft geen rust , de ziel is ongesteld ,
 Een innerlijke strijd al mijn gedachten queld ;
 Ik volg de Ioodsche wet , en leef na die geboden ,
 Maer speur door hooger geest de dwalinge der Ioden ;
 Ik kan de Ioodsche wet niet langer goed verstaen ,
 De geest getuygt het my dat ik moet hooger gaen ;
 Ik wensch , dat ik eens sprak met eener wel ervaren ,
 Die my de gronden mogt van 't Christendom verklaren.
 Als Desiderius (op 't hoogst hier in verblijd)
 De grond van zijn gemoed , na zijn geloof , belijd ,
 En dat hy zich betoond geleerd , en wel bedreve ,
 Om reden van 't geloof , en 't Christendom te geve ,
 Zoo steld hy aen zijn vrund een goede leering voor ,
 De Iode werd verlicht en komt tot goed gehoor ;
 De Iode is zoo ver , door Desideer , gekomen ,
 Dat hy , als Christen , nu 't geloof heeft aengenomen ;
 Zie hier een vremde zaek , een wonderlijk bedrijf ,
 Een zaek die waardig is , dat ikze voort beschrijf ,
 O Christen lezer ! leer , hier met een goet opmerken ,
 Wat liefde niet kan doen , wat liefde niet kan werken ;
 De liefde , voed de liefd ; de liefd , veroorzaekt deugd ;
 Gelijk gy klareljk dat hier uyt leeren meugt ;
 't Was liefde , die de lood aen Desideer besteede ;
 't Was liefde , waer door hy zijn naekte leden kleede ;
 't Was liefde , dat hy hem ten besten heeft gekeerd ,
 En niet de doling van zijn even mensch begeerd ;

't Was liefde, dat hy hem voor verder doling hoede ;
 't Was liefde, dat hy hem van zijne tafel voede ;
 't Was liefde, dat hy hem in noot heeft by geftaen ;
 't Was liefde, dat hy hem heeft van zijn geld gedaen ;
 't Was liefde, die in hem de deugde deed beklijven ;
 't Was liefde, die hem deed standvast in deugde blijven.
 't Was deugde wederom dat liefde wierd beloond ,
 Als Defiderius zich dankbaer heeft getoond ;
 't Was deugde, als hy zocht zijn yver aen te wenden ,
 Te leeren Christum, die noch Christum niet en kenden ;
 't Was deugde, daer de liefd zoo willig was in macht ,
 Dat hy de Iode heeft tot Christendom gebracht ;
 De Iode (nu bekeerd) aenvaerd het Christen leven ,
 En laet zich Christelijk een ander name geven ;
 Als hy van zijn geloof belijd'nis had gedaen ,
 Wil hy niet anders zijn genoemt als Christiaan.
 Hoor! hoe het voorder liep, en hoe dat onder allen ,
 Met Defiderio de zaak is uytgevallen ,
 Gelijk het wezen wil, oft God het hebben wou ,
 Zoo komt 'er, by geval, aldaer ter plaets, een vrouw ;
 Een vrouw die elders heeft te reyzen voor genomen ,
 Ziet Defiderius daer van de woning komen ;
 En mit dat zy hem ziet zoo is 't dat zy hem kend ,
 Schoon door verandering, ten deelen haer ontwend ;
 Zy spreekt tot Defideer, en na verscheyde reden ,
 Zeyd, dat zijn huysvrouw is de wereld overleden ;
 Hy, die nu zijnde vry, van kinders niet belast ;
 Hy, die noch jeugdig is, doet dat de jonkheyd past ;
 Voegd zich tot alle dienst met wel genegen zinnen ,
 Om al het huysgezin tot zijne gunst te winnen ;
 En boven dien hy tracht door middel van de deugd ,
 (Als zijnde wel begaefd met schoonigheyd van jeugd ,)
 De schoone Isabel het maegden hert te stelen ,
 Die haer ook toond geneygt tot hem in alle deelen ;
 Zoo dat de vader werd van dezen onderrecht ,
 Geeft Isabel aen Defiderio ten Echt.
 O Goddelijk besluyt! nootwendig zijn uw werken ,
 En wonder uwe macht gelijk men kan bemerken ;
 Leer, Christen ziele leer, dat liefde God behaegd ,
 En wil dat yder mensch zijn naesten liefde draegd ;
 De liefd veroorzaekt deugd, door liefde en door deugden ,
 Geeft God den Heer den mensch zijn zegening in vreugden ;
 Tot slot van reden dient een woortje noch gezeyd :
 De liefde brengt de ziel in staet van zalicheyd.

NATVVRLYKE BEWEEG REDENEN
TER DEVGDEN,

Gesteld op de woorden :

G E D E N K T T E S T E R V E N .

AL wat de menschen doen , al wat de menschen plegen ,
Geschied uyt enkel drift van innerlijk genegen ;
Genegentheyd gevoed , door dagelijx gewoont ,
Op heden in den mensch (als noodig) zich vertoont ;
De menschen stellen zich al oft zy noodig moeten ,
Om hoogheyd , en om staet , om geld en rijkdom
De menschen stellen zich met meerder last en vlijt , (wroeten ;
Tot eer, tot edeldom, maer van een korten tijd ,
Als wel tot edeldom , en eer van zulke zaken ,
Die in der eeuwigheyd recht edel kunnen maken ;
Dit by den mensch gepleegt , is mis bruyk buyten reën ,
De rechte edelheyd dat is de deugd alleen ;
De rechte edelheyd dats Christelijk te strijden ,
Om Christi wille smaed en werlds oneer lijden ;
De rechte edelheyd is dat men deugd betracht ,
En al 't vergankelijk van geender waerden acht ;
De rechte edelheyd is dat men zich leer voegen ,
In kleynheyd wel te vreën , met weynig te genoegen ;
De rechte edelheyd die moet alleen bestaen ,
In zaken die de ziel ter zaligheyd aen gaen ;
De rechte edelheyd ontstaet uyt kracht van reden ,
En niet in ydelheyd die 's menschen harffens smeden.
O mensch ! als ik bedenk , en stel , voor mijn gedacht ,
Het mis bruyk dat 'er is in 't sterffelijk geslacht ,
En laet mijn innig oog op 's menschen leven dalen ,
Zien ik veel meerder als ik weet te achterhalen ;
Ik speur dat niet een mensch hier op der aerden leefd ,
Die ook in zijn beroep zijn mis bruyk niet en heeft ;
Ik zie , die zelve deugd aen andren zullen leeren ,
Dat die zomwijlen ook van 't spoor der deugde keeren ;
Ik zie ook menigmael dat die , die deugde prijst ,
De deugd verstoot , schoon hy ter deugd een ander wijst ;
Die , die het toezien op een ander is bevolen ,
En hoed zich zelve niet in ydelheyd te dolen ;
Die , die op 's werlds troon als Goden zijn geëerd ,
En zijn noch niet genoeg ! het geen de tijd ons leerd ;

Geen menschen hedendaegs, het zy ook in wat staten,
 Die met het hare hun oprecht genoeg laten;
 Die overvloedig leefd in wellust, rijkdom, eer,
 Gund het gemoed geen rust, maer leyd het aen op meer;
 Die min bezit, hoe wel genoeg, heeft zorg en vreze,
 Om dat hy garen zoud meer als zijn meerder weze;
 Die weynig heeft zoekt veel, als hy 't bekomen heeft,
 Men ziet nochtans dat hy in lust tot meerder leefd,
 Elk een wil meer als aer, en dat in alle deelen:
 De kray wil arend zijn, de knecht de meester spelen;
 Den koopman konink zijn, den onderdaen een heer;
 Begeerte in den mensch loopt huylendaegs te veer.
 Eylaes! hoe woeld en wroet de mensch in aertsche zaken,
 En zoekt hier op der aerd zijn eere groot te maken;
 Wat wort 'er list gebruykt by die, die zijn gemoed,
 En zelfs het herte hangt aen het verganklijk goed?
 Hoe doold begeerlijkheyd op kromme omme wegen,
 Al eer zy haren wil in 't hebben heeft verkregen?
 Als 't dan verkregen is en averchts vergaert,
 Zoo word het of misbruykt, of wel onnut bespaerd;
 De staetzucht leyd het aen, en zoekt zich groot te maken,
 En door zijn groote naem tot hooge staet te raken:
 En als 't na wil en wensch tot staet al is getreên,
 Zoo is 't staetzuchtig hert noch efter niet te vreên.
 Zoo lang daer hooger is, zal hy na hooger stijgen;
 Een ander mans bezit zoekt hy voor hem te krijgen.
 Zoo yemand is gemeen in middel, macht, en staet,
 Men ziet dat hy in pracht boven zijn meerder gaet.
 O mensch! verdoolde mensch! een les diend hier geschreven;
 Aen Alexander, van den Filosooph, gegeven,
 Ik zeg Diogenes, die deftig heeft gezeyd,
 Ik ben een Vorst, gy slaef, ô groote Majesteit,
 Ten aenzien dat begeert u nimmermeer laet rusten,
 Daerom zijt gy een slaef, om dat gy diend uw lusten,
 Mijn lusten dienen my, ik dwing, en drukke neêr,
 En daerom is 't dat ik my zelve acht een heer.
 O les! ô goude les! doch weynig diese leeren;
 Geen leering leerd men meer, als hebben en begeeren.
 Ik bid u aerdze mensch, dat gy uw oogen slaet,
 Op 's werelds ydelheyt en wankelbare staet,
 En op de brofheyd van dit kort onzeker leven;
 Waer 's Alexander nu met al zijn macht gebleven?
 Waer hy die onder hem de wereld had gebrocht?
 Waer hy die door begeert na noch een wereld zocht?

Waer zijn zy die hier Troon en Keyzerrijk bezaten ?

Eylacy ! door de dood ontruymt , en na gelaten.

Schoon , dat men na zijn lust mach leven menig dag ,

Ja menig jaren lang zijn lusten plegen mach ;

Wie heeft 'er hondert jaer zijn lusten van genomen ?

Wie is het zeker tot de hondert jaer te komen ?

Genomen dat het al naer uwen wil geschied ,

Ten eynde zijnde, ach ! wat is 't ? een enkel niet ;

Wat is dan huys en hof ? wat zijn danland en erven ?

Wat baet het als de dood u eeuwig die doet derven ?

Wat is dan alle lust die geen meer lusten vynt ?

Wat is 't dan als het vleesch tot stof en asch verdwijnt ?

Wat is 't al hondert jaer zijn leven hier te leyden ?

Want ziel en lijf in eynd die moeten doch eens scheyden.

Wat is 't die lusten meer gedient als uwen God ?

Wanneer tot stof en asch , het aerdsche lichaem rot.

Wat is 't in staet en eer te leven na begeeren ?

Waer 't vleesch tot wormen aes moet van 't gebeente teeren.

O staetzucht ! spiegel u aen haer , die zijn geweest

In staet , voor uwen tijd , door drift van yd'le geest ;

Waer zijt gy geldzucht ? vol van yver in 't vergaren ,

Vervloekte gierigheyd die hongerd om te sparen ,

En arme nootdruft schroomd , maer woekerd aen de lust ;

Waer zijt gy ? zeg ik , die geen tijd verkieft tot rust ,

Maer hangd het hert aen 't geld , en 's werelds ydelheden ;

Gy , in de overvloed met armoed zijt te vreden ,

Vervloekte gierigheyd uyt quade lust geteeld ;

Zie uwen moeder hier in rijmen afgebeeld ;

Zie hier van wat geslacht dat gy zijt voort gesproten ,

En uyt wat vader gy uw oorspronk hebt genoten ;

Vw moeder , quade lust , u baerde uyt begeert ,

Als sy ongodlijk heeft met Satan geboeleerd ,

Een snood en hels gespuys uyt quade lust u teelde ,

Vervloekte gierigheyd ! wiens suster is de weelde ,

Gebaert van eene stof , doch ongelijk van aert ;

Den een verteerd 't onnut 't geen d' ander zoo bespaerd.

O wereld ! propte vol van diergelijke dwalen.

O menschen ! menschen wild met reden achterhalen ,

Hoe gierigheyd , en weeld twee quade zaken zijn ,

Die aen een Christen ziel verstrekken voor fenijn.

O mensch ! ô aerdsche mensch ! wild uyt mijn rijmpjes leeren ,

Tot matigheyd , u hert , en u gemoed te keeren ;

Toond liefde Christen mensch , en doet wat rede zeyd ;

Leg af , ik bid leg af uw qua genegentheyd.

O mensch ! verdoolde mensch , gy die in alle deelen,
 Van aerdsche lusten zoekt met al u hert te spelen;
 Gy die uw even mensch , afgunstelijk benijd,
 Wanneer hem het geluk , na zijne wensch gedijd ;
 Gy die uw even mensch , in armoed laet verlegen ,
 Schoon gy van God meer hebt , als gy behoefd , verkregen ;
 Gy die u geld veel meer tot hovaerdy besteed ,
 Als dat gy daer van uwen naekten broeder kleed ;
 Gy die veel liever wild in overdaet uw goeden
 Misbruyken , als daer van bedroefde armen voeden ;
 Gy die in gulzigheyd veel liever godloos leefd ,
 Als dat gy d' armen mensch yets wat om Gods wil geeft ;
 Gy die veel meer bezit als gy behoefd , om leven ,
 En zelve niet en wild u zelfs , uw nootdrift geven ;
 Gy die veel gaerd en spaerd , ja dach nocht nacht en rust ,
 Gy weygerd de natuur de nootdrift , om die lust ;
 Gy raept en schraept by een , om maer de lust te peyen ,
 En durft van d' overvloed geen eerlijk leven leyen ;
 Gy die uw even mensch perst , tergt , ja vild en treed ,
 Dat vaek een vroom gemoet smoord onder zulk een leet ;
 Gy die uw lusten scheidt , dijn naeste mensch te plagen ,
 Door krachten van het recht , hem voor het recht te dagen ;
 't Is waer dat gy met recht , die zaken wel vermeugd ;
 Maer overtreed de wet , en 't recht van ware deugd ;
 Gy die uw bitter gal uytspuwt aen alle kanten ,
 Niet op uw naesten mensch , maer eygen bloet-verwanten ,
 Wanneer door ongeval gy eenig nadeel lijd ;
 Gy die u hier in toond als oft gy heydens zijt ;
 In plaets van liefde , voed gy boofheyd om te wreken ;
 Men hoord in plaets van troost u bitze woorden spreken ;
 Men quetst een vroom gemoed , met naem van dievery ;
 Menscheld zijn eygen broer , als oft een dieve zy ,
 Daer nochtans eer en deugd hem in het herte wonen ;
 Maer daer 't geluk mislukt , kan deugde niet verschonen ;
 Als het geluk mislukt moet deugd een deugniet zijn ,
 En hy die niet en deugd is vroom , in deugdenschijn ;
 De schijn en maekt geen daed , de daed blijft in zijn wezen ,
 Een vroom gemoed blijft vroom in 't ongeluk misprezen ;
 Onluk en breekt geen deugd , schoon 't ongeluk beklifd ,
 Hy die de deugde mind in 't onluk deugdzaam blijfd ;
 Het ongeluk ontstaet uyt tweederleye zaken ,
 Nochtans het ongeluk en kan geen deugniet maken ,
 't En zy des ondeugds lust het ongeluk bereyd ;
 't Onluk is tweederley , dies isser onderscheyd .

Daer is wel menig mensch tot ongeluk gekomen,
 Welk onluk uyt moedwil zijn oorspronk heeft genomen;
 Die zoo onlukkig word, die is't zijn boofheyds schuld;
 Maer ach! onreedlijkheyd de moedwil zoo vervuld,
 Dat men de reedlijkheyd nu langer niet wil plegen,
 Nocht onderscheyden, hoe het onluk is gelegen.
 Gy die in u gemoed met God niet wel en staet,
 Om dat gy by u zelfs op quade wegen gaet;
 Gy die inwendig zijt vol dwalende gebreken,
 Zult altijd op't gebrek van uwen naesten spreken;
 Gy die met loos beleyd uw misdoent overkleed,
 Verbergtze zoo dat daer geen mensche van en weet;
 Vw moetwil werkt veel quaed, verborgen voor de oogen,
 Noch hiet gy vroom, schoon al uw werken niet en doogen;
 Hy is in zijn gemoet veel snoder vaek gesteld,
 Die lichtlijk voor een guyt, zomwijl een ander scheld.
 Denk eens, dat Christus zal in heerlijkheyd verschijnen,
 Met eyndelooze straf verdoemde zielen pijnen;
 Den goeden zal het loon ter zaligheyd geschien,
 Dat oor noyd heeft gehoord, nocht ooge heeft gezien;
 God zal den goeden daer het Hemels loon doen schenken,
 Het loon dat niet en kan het menschen hert bedenken;
 Een vreugde zonder eynd, een leven zonder dood,
 Een blijdschap zonder pijn, een wellust zonder noot,
 Een vrede zonder twist, een vreugde zonder smerte,
 Zal zijn by God bereyd voor d' uytverkoren herte.
 Hierom, ô aerdschen mensch! uw quade lusten mijd,
 En maekt dat met ter daet gy een goed Christen zijt.
 Op op, op Christen ziel, wild gy den Hemel erven,
 Snijd alle zonden af, en leer, *Gedenkt te sterven,*
 Op dat wanneer de ziel eens uyt het lichaem scheyd,
 Dat gy het Hemels loon geniet ter zaligheyd.

S L V Y T - R E D E N .

Gelijk den dageraet in 't oosten ,
 De droeve herten ken vertroosten ,
 Die of door minne ziekte te bed,
 Oft door benaueheyd zijn belet ,
 De slaep te gunnen aen de lusten ,
 Om in de donkre nacht te rusten ;
 Gelijk het kriecken van den dag ,
 Na dat het onder duyster lag,
 De bruyne wolken door komt breken ,
 Met zonne strael de lucht besteken ,
 En schiet op bergen , zee , en duyn ,
 De stralen , van zijn goude kruyn ,
 Die levend doode doen verreppen ,
 Ia al wat leefd zijn aessem scheppen ;
 De velden met gebloemde kleur ,
 De kruyden met een Hemels geur ,
 De boomen met bedoude bladen ,
 Bepronken d' Aerd' met hun sieraden .
 Gelykerwijs door deze vreugd ,
 Den mensch in geest en ziel verheugd ;
 Gelijk dees vreugden kunnen strekken ,
 Om zielen tot Gods lof te trekken ;
 Alzoo wensch ik dat mijn gedichte ,
 Met zoet vermaek den lezer sticht ,
 En dat mijn rijmen hier geschreven ,
 Een vrucht ter deugden meugen geven .
 O God ! ó Schepper ! van mijn geest ,
 Indien ik ben te los geweeft ,
 Zoo dat ik hier oft daer yets miste ;
 Oft my in eenig deel vergiste ,
 Waer aen zich yemand vind geraekt ,
 Zoo bid ik isser yets gemaekt ,
 Dat reyne zielen mogt besmetten ,
 Gun my daer beter op te letten ;
 Wanneer dat ik na dezen dag ,
 Weer nieuwe rijmpjes schrijven mag .
 O God ! of zoo mijn rijm mocht wezen ,
 Dat al de gene die het lezen ,
 Dat die , die 't hooren ofte zien ,
 Mach nuttigheyd daer door geschien ;
 Zijn hier of daer verstroyde zinnen ,
 Genegen tot onkuyfch beminnen ;

Is hier of daer een jeugdig hert ,
 Geplaegt met geyle minne smert ;
 Word hier of daer een hert gevonden ,
 Aen zucht van reyne liefde gebonden ;
 Is hier of daer een hert vol strijd ,
 Om dat het door de liefde lijd ;
 Gun dat mijn rijmen oft gedichten ,
 Haer droeve quelling wat verlichten .
 Gund God ! dat deze rijmery ,
 Een ydel hert tot stichting zy ,
 En dat hy , die 'er doold mach leeren ,
 Daer door tot beterschap te keeren .
 O God ! ik bid dat mijn gedicht ,
 Voor al mijn eygen zelven sticht ,
 En dat ik zelver mach beleve ,
 Het geen ik and'ren heb geschreue .
 Gund God ! het geen ik heb gemaekt ,
 Dat dat mijn eygen herte raekt ,
 Te weten , dat ik my mach stellen ,
 Om lust der zonden neer te vellen ;
 Dat ik mijn lusten tracht te voen ,
 Om aen mijn naesten wel te doen ;
 Dat ik mijn hert , en al mijn zinnen ,
 Mach stellen God voor al te minnen .
 O God ! dat ik mijn zelven keer ,
 Tot al de deugden die ik leer ,
 En daer ik and'ren aen wil prijzen ,
 Met voorgaen haer dien weg mach wijzen .
 't Is yet dat hier de penne doet ,
 Maer niet genoeg is 't hert niet goed ;
 't Is veel , de weg ter deugd geprezen ,
 En daer toe midd'len aengewezen ;
 't Is veel , zeg ik , maer niet genoeg ,
 Ten zy ik my daer zelfs na voeg ;
 't Is veel , maer niet genoeg bedreven ,
 De deugd aen and'ren voorgeschreven ;
 't Is veel , maer niet genoeg gedaen ,
 Deugd zoeken , zonder voort te gaen ;
 't Is veel , maer niet genoeg veel weten ;
 't Is veel , geleerd en wijs te heten ;
 't Is niet genoeg , geleerd en wijs ;
 't Is niet genoeg , ik deugden prijs ;
 't Is

't Is veel, maer niet genoeg deugd plegen,
 Aen 't hert is 't altemael gelogen,
 Dies mijn gebed geofferd werd;
 O! God verleen my zulke een hert;
 O God! verleen my zulke zinnen,
 Dat ik met hert de deugd mach minnen,
 Geen deugden tonen met de mond,
 Maer deugden in het hert gegrond;
 O God! ó Schepper! van mijn leden,
 Gun my een hert geneygt tot vreden;
 Gun my een hert van zuiver bloed;
 Een hert geneygt tot alle goed;
 Een hert tot quaed doen noyt genegen;
 Een hert dat deugde zoekt te plegen;
 Een hert inwendig niet besmet;
 Een hert dat op de waerheyd let;
 Een hert dat zuiver word bevonden;
 Een hert gewapent voor de zonden;
 Een hert dat gierigheyd versmaed;
 Een hert het geen de logen haet;
 Een hert dat wraclust niet kan lyen;
 Een hert om dronkenschap te myen;
 Een hert dat schrik heeft voor de hel;
 Een hert berrijd van overspel;
 Een hert door liefden aengedreven;
 Om arme liens wat mee te geven;
 Een hert inwendig zoo gesteld;
 Een hert dat noyt zich zelven queld;
 Een herte dat zich nimmer stelde,
 Om mijne naesten mensch te schelde;
 Een hert dat in een anders val,
 Zich zelven noyt verheugen zal;
 Een hert 't geen toond dat Christen teken,
 Van yemants val noyt schande spreken;
 Een hert dat na de liefde trekt;
 Een hert dat tot medogen strekt;
 Een hert dat zich na roên wil stellen,
 En over niemant oordeel vellen;

Een hert dat wraek en laster staekt,
 Als yemand in verval geraekt;
 Een hert dat laster zoekt te myen,
 Al most het zelve schade lyen;
 Een hert dat na de vroombeyd tracht,
 Gewillig by gebrek van macht;
 Een hert dat zoo gesteld zal wezen,
 Behoefd geen laster schand te vrezzen;
 Een herte hierin wel voldoen,
 Ken al het schelden tegenstaen.
 Om zulk een herte te begeeren,
 Wil ik tot God mijn herte keeren;
 Met vleugels van begeerte vlien,
 Ten Hemel met gebogen knien,
 En doen den Heer mijn offeranden;
 O Hemel! doe mijn herte branden
 In 't vuur van liefde, stookt mijn ziel,
 O God! voor wien ik neder kniel,
 En offer u mijn gantsche leden,
 In wierrook-brand van mijn gebeden.
 Schept toch in my een reynen geest,
 Een hert dat voor uw oordeel vreeft;
 Een hert dat alle daeg mach buygen,
 Om u mijn zonden te betuygen;
 Een hert dat in oprechte boet,
 In zuchten en in tranen vloed,
 Voorgaende zonden mach verzaken,
 En nu een beter opzet maken;
 Mijn toevlucht nemen tot den Heer,
 Tot Christum daer ik my toe keer,
 Die door zijn dood en bitter lyen,
 't Leet wezend hert van straf wil vryen.
 O Christi Iesu Godes Soon!
 Op dat ik in uw Vaders Throon,
 Een hemels leven mogt verwerven,
 Voer ik de spreuk Gedenkt te sterven.

T
S
 voor een wijl gefchied, by Keyzers Zenos tijen ,
 In een vermaerde plaets genaemt Alexandryen ,
 Dat daer een fchoone maegd, uyt Adelijke ftam ,
 (Na datze wierd gevryt) een Edelman bequam;
 Zy, die een fpiegel was van allerleye deugden,
 Was even aen haer man een oorzaak aller vreugden;
 Zy, die in cerbaerheyd zeer lof baer was vermaerd,
 Zachtzinnig, liefgetal, en van een zoeten aert;
 Is by een yedereen in deugden zoo geprezen,
 Dat haer gelijken fcheen ter wereld niet te wezen;
 Haer fchoonheyd zoo volmaekt, van fwier en van gefalt,
 Dat yder dieze ziet, in zijn gedacht vervalde;
 Zoo wie maer zijn gezicht laet op haer fchoonheyd dalen,
 En ken met geen gedacht dat wonder achter halen.
 't Gebeurd op zeker tijd dat zy op ftrate ging,
 Al waer dat haer ontmoet een edel Jongeling;
 Hy, die een dertel oog in geyle luft liet fpeelen,
 Op dit vermaerde beeld, en al haer fchoone deelen;
 Hy, die zijn oogen flaet op d' oogen van die geen,
 Wiens lieffelijk gezicht hem meer als wonder fcheen;
 Hy, die zijn oogen liet ontrent haer oogen dalen,
 Geraekt door zotte luft aen onverzichtig dwalen;
 Hy, die zich in het kort, van minne voeld gewond,
 Gluurt met een dertel oog ontrent haer roode mond;
 Hy, die de minne voeld tot in zijn hert gezonken,
 Die flaet een zoet gezicht ontrent haer lieve lonken;
 Hy, die een ftraeltjen ziet uyt hare oogen gaen,
 Die voeld zijn jeugdig bloed door al de aders slaen;
 Hy, die op 't voorhoofd ziet gekrulde hayren zwieren,
 En weet nauw, hoe hy zal zijn geyle luft beftieren;
 Hy, die haer zedig oog van hem vind afgerukt,
 Haer eerbaerlijk gelaet de deugden in gedrukt,
 Die vind zich niet te min tot vuyle luft genegen,
 En doet in dat geval, wat zotte minnaers plegen;
 Hy, die van binnen zich met min ontfteken vind;
 Hy, die een Echte vrouw in dertelheden mind,

Die word in hem gewaer een innerlijk verlangen,
 Gevoelende zijn hert met zotte lust bevangen;
 Hy, die zich voeld verheerd, en van een zotte gril,
 Tracht deze jonge vrouw te krijgen tot zijn wil;
 Hy zoekt, met geld en goed, de Iufvrouw te bekooren;
 Hy leyd haer zijne liefd, en zotte min te vooren;
 Hy vleyd, hy smeekt, hy bid, hy gaet de Iufvrouw an,
 Op allerleye wijs die hy bedenken kan.
 Doch! ziende zijn bedrijf, en moeyten zonder vruchten,
 En dat zy niet en acht zijn klagen, en zijn zuchten;
 Hy ziende dat hy niet te wege brengen kost,
 Bedocht een ander vond die hy gebruyken most.
 Hy heeft een oude vrouw op zijne zijd gekregen,
 Die haer tot zijnen dienst met giften liet bewegen,
 Dees koppelaerster gaet en toond een valschen grond,
 Gebruykt haer vleyery met een geveynsde mond;
 Doet meerder als ik weet voor dees tijd te beschrijven,
 Om dees vervloekte zaek in errenst aen te drijven;
 In 't eynde deze feece die bracht zoo veel te weeg,
 Dat hy zijn lust en wil van deze Iufvrouw kreeg.
 Helaes! de zaak bekeyt, die brengt in haer gedachten,
 Een innerlijk verdriet met bitterlijke klachten;
 Zy, die in haer gedacht de vuyligheyd bekend,
 Ziet hare Echte schoot zoo goddeloos geschend;
 Voorts voeld zy in haer hert 't gun voor komt uyt de zonden,
 Een innerlijk berouw, aen schaemte vast gebonden,
 Leetwezen knaegd haer hert met innerlijke pijn;
 Ach! Hemel (riep de vrouw) hoe quam die zond' in mijn?
 Mijn Echte bed onteert, mijn eed, en trouw gebroken,
 Het geen den Hemel noyt zal laten ongewroken.
 O gruwel! ô beulin! ô zonde! die my plaegd,
 En die dit stinckend vleesch tot aen de beenen knaegd;
 Onteerde Theodoor, wie zijt gy snoode vrouwe,
 Waer voor zal yder een u Theodora houwe?
 Wat hebt gy doch bestaen voor een vervloekte daet?
 O zonde! die mijn ziel met scherpe geessels slaet;
 O zonde! die mijn vleesch een bitter zoet deed proeven,
 Waer van de na smaek is een eyndeloos bedroeven;
 O zonde! die mijn vleesch een vreugdenschaduw gaf,
 Maer plaegd de ziele nu met vrees van helsche straf;
 O zonde! die mijn hert door 't vleeschelijk verleyde,
 En aen de ziel helaes! het eeuwig niet voorzeyde;
 O zonde! die mijn vleesch door lusten hebt gegraegt,
 Waer door mijn ziele nu met knaging word geplaegd;

O zonde! gy die zijt een poel van alle plagen,
 Bereyd de zielen straf in eyndelooze dagen;
 O zonde! die het rijk van Pluto hebt gemaekt,
 Daer noyt een zondaers ziel in straffen eynde raekt.
 O leven zonder dood! ô pijn zonder ende!
 Die my uw plaeg voorzegt, mits ik mijn echte schende;
 Mijn waerde bedgenood, en wel geliefde man,
 (Wiens liefde t' mijnwaerts ik geenzints uyt spreken kan)
 Heb ik, helaes! heb ik beroofd van zijne vreugde,
 Mits ik geweken ben van Echtelijke deugde;
 Wat raed, eylaes! wat raed? schoon Theodora zwijgd,
 Schoon, zeyd zy, dat mijn man hier van geen kennis krijgt,
 Schoon dat de misdaed blijft verholen, en verborgen,
 Zoo zal noch mijn gemoed niet zijn bevrijd van zorgen;
 Zoo zal noch niet mijn hert bevrijd zijn van het leet,
 't Geen my verwijten zal de zonde dien ik deed;
 De eerbaerheid, en deugd die zullen 't niet gedogen,
 Dat ik de misdaed zal voor hem verzwijgen mogen;
 De trouw die ik hem zwoer op eed van Echte wet,
 En ken geen hoer, helaes! gedoogen op zijn bed.
 Brak ik mijn Echte plicht, zoo brak ik ook mijn trouwe,
 En zal zoo lang ik leef, my ook niet waerdig houwe
 De waerde mijnes mans, die ik te waerdig ken,
 Dat ik na dees tijd meer met hem vereenigd ben;
 Heb ik my door de lust begeven tot de schanden,
 'k Begeef my zonder man (onteert) in vreemde landen;
 Ik wil, zeyd Theodoor, tot teken van mijn leet,
 Begeven my op reys, daer niemant van en weet;
 Ik wil, in eenzaamheid, mijn zonden gaen beweenen,
 God bidden dat hy my genade wil verleenen;
 Ik wil, gaen reyzen heen daer my geen mensch en kend,
 Ten aenzien dat ik heb mijn Echte bed geschend;
 De zonden die ik heb door krankheid laes! bedreven,
 Die kennen my niet waerd met mijne man te leven;
 Dies ik in kleeding wil niet meer een vrouwe zijn,
 Maer dolen buytens lands en dat in manne schijn;
 Het vrouwelijk gewaed dat wil ik gaen verkeeren,
 Veranderen mijn naem, en dragen manne kleeren;
 Ik wil, in eenigheid, gaendolen achter land,
 Beweenen mijne val beklagen mijne schand;
 Ik wil, in ware boet, voortaan mijn leven leyen,
 Verzoenen my met God door zuchten, en door schreyen.
 Zy, die een mannen kleed aen hare leden trekt;
 Zy, die met vreemd gewaed haer lichaem overtrekt,

Begeeft haer op de reys , en gaet verscheyde stonden
Al schreyend op den weg, al zuchten om haer zonden,

Gaet dolen in getreur, en innerlijk verdriet,

Doch komt op zeker tijd daer zy een klooster ziet ;

Alwaer zy haer begeeft, en onder staet te vragen,

Of zy ook daer ter plaets mach eyndigen haer dagen ;

Het werd haer toegestaen, mits zy belofte doet,

Dat zy in alle dienst haer leven slijten moet.

Zy, die van die tijd af, in 't klooster is gekomen,

Die heeft een munnix kap voor kleding aen genomen ;

Zy, die van die tijd af, in 't klooster haer begeeft,

Gelijk een Munnik daer verscheyde jaren leefd ;

Zy, die in 't klooster haer gedienslig weet te voegen,

Geeft yder, die daer leefd, volkomen goed genoegen ;

Zy, in een munnix schijn haer zonder opspraak draegd,

Zoo dat het yder een ten vollen wel behaegd ;

Zy, die haer naerstig weet in dienstbaerheyd te quijten ;

Zy, die haer dagen weet met alle dienst te slijten ;

Zy, die haer willich steld, en laet het minste niet,

Van al het geen dat ook de minsten haer gebied ;

Zy, die haer zelve acht een slave door haer zonden,

Word nimmer zonder dienst in hare plicht bevonden ;

Zy, die het snootste werk, en meeste dienste doet,

Gelijkerwijs een slaef, oft slechte dienaar moet,

Werd op een zeker tijd, als 't klooster had van noode

Yets tot nootdrustigheyd, in hare dienst gebode

Te reyzen na de Stad, gelijkerwijs zy deed,

En willig hare dienst met vlytigheyd besteed ;

Zy, die de reys aenvaerd is onderweeg gekomen,

Alwaer zy heeft een vrouw, oft jonge maegd vernomen,

Dees waende Theodoor te wezen eene man,

Dies spreekt zy Theodoor, in dezer voegen an :

Mijn heer ! ik ben op 't hoogst begeerig, en genegen,

Om deze nacht met u een zoet vermaak te plegen ;

Ik bid u wat ik ken, dewijl de nacht genaekt,

Dat gy u voorder reys van dezen avond staekt ;

Ik bid u wild by my dit nachten overblijven,

Wy zullen zoete vreugd en minnelust bedrijven,

Hoe wel dat u de kap die zoetigheyd verbied,

Gy even wel en laet daerom dees wellust niet ;

Hoe wel de Klooster-plicht de lusten heeft verboden ;

Zoo acht ik even wel mijn dienstigheyd van nooden,

Om uw genegentheyd, en wel begaefde jeugd,

Telokken tot vermaak van zoete minne vreugd ;

Wanneer gy u met my in lusten hebt gequeten,
 Zal niemand die der leefd van uw bedrijven weten;
 Zijt daerom onbeschroomt, en efter onbevreesft,
 En toond u deze nacht geen Munnik maer een geest,
 Ey lieve! staekt uw reys, wat wild gy vorder dwalen,
 De duyfterheyd die valt, de nacht begint te dalen;
 Zie, hier bequame plaets, een wel gelegen stal,
 Die ons voor dezen nacht gedienstig wezen zal;
 Zie, hier gelegenheyd, om deze nacht te rusten,
 In lieffelijk vermaek van aengename lusten;
 Zie, hoe dit geurig hoy, ons strekt een gunstig bet,
 Al waer de lieve lust, kan plegen minnens wet;
 Hoe stajje dus en dut, hoe benje zoo verflagen,
 En durfje dan met my de zoerigheyd niet wagen?
 Steld al te nauwe zorg uyt uwe jonge zin,
 En plaets'er wederom de lusten tot de min.
 Wel hoe! zeyd Theodoor, zoud ik my zoo vergeten?
 Wat menschen niet en zien, dat ken den Hemel weten,
 Van waer, ô jonge vrouw, komt u die zotte waen,
 Dat Theodoor met u die zonde zoud bestaen?
 Wat vuyle lust heeft u de zinnen in genomen?
 Wat zoekt gy daer gy noyt door my en zult toekomen?
 Ik bid u jonge vrouw, oft dochter wie gy zijt,
 Maekt uwe Christen ziel dees vuyligheden quijt,
 Laet minnens geyle tocht uyt uw gedachten vlieden,
 En wild u jeugdig hert die vuylicheyd verbieden;
 Wild minnens heete drift op 't hoogste tegenstaen,
 Laet deugde boven lust van geyle tochten gaen,
 Die anders niet en zijn als schuym en vuylicheden,
 Die aen een Christen ziel, en dienen noyt geleden;
 O over schoone blom! u jeugd die is te eel,
 Dat ik zoo lieven roos zoud rukken van zijn steel;
 Vplicht en ook de mijns en kunnen dat niet lijden,
 Gy moet, ô jeugdig dier! gy moet'er tegen strijden;
 De lust die is gelijk een vuur dat staet en smookt,
 En dat noch zonder vlam geduurig leyd en rookt;
 De graegt tot mins gebruyk ter herten in gezonken,
 Is even als een vuur dat eerst begint t'ontfonken,
 En dat zijn eerste kracht ken worden licht beroofd,
 Indien men het terstont met weynig water doofd.
 Tot lessing van uw brand en ken niet beters wezen,
 Als dat gy u begeefd om God den Heer te vreezen.
 Den mensch die is gelijk een boom die staet en bloeyd,
 En daer zomwijle wel een quade tak aen groeyd;

Doch! by den Hovenier en werd die niet geleden,
 Maer spoedig afgekapt, en van de stam gefneden;
 De deugd als Hovenier van 's menschen ziel, niet lijd,
 Dat gy een boom gelijk met quade takken zijt.
 Den mensch diend op zijn hert als op een hof te passen,
 En in het hert en mach geen ydel onkruid wassen.
 O jong, en jeugdig dier! sla handen aen de ploeg,
 Rukt uyt dit wilde kruyd het is noch tijds genoeg,
 Doof uyt de geyle brand, met water van Gods vreeze,
 En wild niet als slaevin van uwe lusten wezen,
 Maer toond de heerschappy die Christen ziele past,
 En maekt dat gy de ziel met plagen niet belaft;
 En zijt geen onderdaen van uw genegtheden,
 Maer toond u ziel te zijn Princes van uwe leden,
 Die als een Koningin uw lusten moet gebien,
 En willig al de leen tot haren dienste zien;
 Wilt gy, gelijk het voegd, geen ziel verderving lijde,
 Zoo moet gy jonge vrouw de lusten tegen strijde;
 Geen dienaer nochte slaef, geen slechten onderdaen,
 Mach tegens zijne Vorst, oft zijne Prins opstaen;
 Uw ziel is een Princes, uw lusten zijn slaevinnen,
 Dees tochten moet gy, om uw ziels wil, overwinnen;
 Zoo u een vuyle lust, komt dringen op het hert,
 Ik bid u drijftze weg al eerze grooter werd.
 Hier op is deze vrouw van Theodoor gescheide,
 Gebruikt een ander man die haer begeerte peyde,
 Ten aenzien zy hem had tot hare lust gepord,
 Van wien zy ook terstond bevrucht en zwanger word;
 Na negen maenden werd een zoon uyt haer geboren,
 Die zy aen Theodoor, uyt spijt, heeft opgelworen;
 En na zy was verlost van haer onechte dracht,
 Heeft men tot zijner smaed, het kint hem t' huys gebracht;
 Al't Klooster was ontsteld, van deze vreemde zake,
 Om dat men Theodoor zocht vaer van 't kint te maken;
 Een wonderlijk bedrijf is in dit stuk geschied,
 Men zeyd dit Theodoor, en zy ontkend het niet.
 Wel wat een vreemden stuk! wat wonderlijke dingen!
 Men ziet daer Theodoor als vaer, het kind op dringen,
 Men ziet onschuldig haer tot deze smaed bereyd,
 En zonder dat zy daer het minste tegen zeyd,
 Alleen dat zy verzucht, en spreekt met droevig klagen;
 Ik, die gezondigd heb, ben waerdig straf te dragen;
 Ik, die de eerbaerheyd, door lusten, heb verkort,
 Ben waerdig dat de straf my op geladen word;

Ik, zal dit jonge schaep , zeyd zy , gediensfig wezen ,
 En oeffenen 't, van jongs ter deugd, in Godes vreezen ;
 Ik zal dit teere kind opqueken zoo ik kan ,
 Als moeder zonder vaer , als vrouwe zonder man.
 Maer al het Klooster-volk begint haer aen te vallen ,
 Gy die gezondigt hebt , en dus bestond te mallen ,
 Zult tot uw boet en straf , ook uyt het klooster gaen ,
 Vermits gy als een guyt dees boof heyd hebt bestaen.
 Daer wierd zy met het kint ten klooster uytgedreven ,
 En gaet daer op het land , en door de bosschen sweven ,
 Tot dat zy eyndelijk daer by een hutje raekt ,
 Van hoy en stroo gebouwt , dat heeft zy op gemaect.
 Zy, die in deze kluys is met het kind gekomen,
 Neemt kruyden uyt het veld , en bladers van de boomen,
 Maekt haer een slechte spijs , en schrale kost greeet ,
 Waer zy het kind meê voed , waer van zy zelve eet ;
 Zy , die daer schapen ziet , in ruyge bosschen dwalen ,
 Gaet voor het jonge kind , daer schapen mellick halen ;
 Zy, plukt een voedzaam kruyd , waer uyt zy perst het zap ,
 En mengd het in de melk en kookt 'er van een pap ,
 En voed het jonge kind met diergelijke spijze ,
 En wil een moeders hert dit vreemde kind bewijze ;
 Zy, voed en queekt het op gelijk een moeder doet ;
 Zy, toond geduldigheyd in al dees tegenspoed ;

Zy,

Zy, die haer als vernoegd in deze armoed stelde,
 Dronk water uyt de beek, at kruyden van de velde;
 Sliep op de koude aerd, en op de harde grond,
 Alleenig door berouw van haer bedreven zond;
 Zy, schreyden menig traen, en zuchte menig werven,
 Verleend my, lieve God! al eer ik koom te sterven,
 Dat ik in ware boet uw Majesteit verzoen,
 Met tranen, en berouw, mijn Schepper mach voldoen;
 Zy, die haer zelve steld bereyd tot alle lyen;
 Zy, die haer zelve steld om geestelijk te stryden,
 Lijd ongemak en smert, lijd honger, dorst en pijn,
 En door der Sonnen brand gelijkt een moor te zijn.
 Na zeven jaren tijds haer leven dus gesleten,
 En dat zy al die tijd niet anders had gegeten,
 Als kruyden uyt het veld, en vruchten van de aerd,
 En neffens haer het kind by ander vrouw gebaerd,
 Heeft haer den Abt weermom doen in het klooster keeren;
 Zy, in gehoorzaamheyd leefd na des Abts begeeren;
 Zy, word daer in een Cel gesloten met het kind,
 En na twee jaren tijd die zy haer daer verbind,
 Gebeurden dat men heeft haer droevig hooren spreken,
 En met een luyde stem beginnen uyt te breken:
 't Is uw alwetendheyd, ô groote God! bekend,
 Dat ik mijn leven nu voel lopen na het end,
 Aenstaende is de uur, en 't eynde van mijn dagen,
 Ik wil u lieve kind een vader op gaen dragen;
 Een vader die zijn gunst aen arme weeze toond;
 Een vader die niet hier, maer in den Hemel woond;
 Een vader en een God, dien zal ik u beveelen;
 Een vader die u zal zijn zegen mede deelen;
 Een vader geef ik u, een vader lieve kind,
 Die uwe ziele liefd, en zaligheyd bemind;
 Een vader die u zal een vader zijn na dezen,
 Beveel ik u gelijk een vader aller weezen;
 In alles wat gy doet, roept hem als vader an;
 Ik bid u lieve kind al wat ik bidden kan
 Wilt mijns gedachtig zijn, en door vermaning leeren,
 Dat gy voor alle ding u Heer en God moet eeren;
 En oeffend u van jongs met naerstigheyd en vlijd,
 Niet dat gy van den mensch, maer God geprezen zijt;
 En op dat gy bequaem, hier toe zoud mogen leven,
 Wil ik u, voor mijn dood, een goede middel geven,
 Een middel die hier toe is van een groote kracht,
 Dat 's in de wereld zijn verschoven en veracht;

Telijden met gedult beschaemtheyd, smaed, en plagen,
 Ia alle ongelijk ter zaligheyd verdragen;
 Zoo gy oprechte eer ter zaligheyd begeerd,
 Zoo maekt voor alle ding dat gy een ander eerd;
 Zoo yemand u misdoet, of yets te na mogt spreken,
 Het zy in wat geval, behoed u voor het wreken;
 En toond u nimmermeer een spiller van de tijd,
 Die door te veele slaep u vruchteloos ontglijd;
 Zijt sober in uw drank, en matig in u eten,
 Op dat gy niet en meugd hier door uw plicht vergeten;
 In kleding houd u slecht, in woorden houd een maet,
 Zijt vlytig in 't gebed, en veel te kerken gaet;
 Verheugd u nimmermeer in ander liens gebreken,
 En wilt noyt eenig quaed van uwe naesten spreken,
 Schoon dat 'er yemand is met leelijkheyd bevekt,
 Schikt dat gy anders vuyl met liefden overdekt;
 Indien uw naeste mensch een mis-slach mocht betoonen,
 Zoo zijt altijd geneygt zijn swakheyd te verschoonen;
 Indien 'er yemand u yets wat te vragen heeft,
 Zoo schikt dat gy voor al beleefde antwoord geeft,
 Het zy ook tegens wien; zijt minnelijk van reden,
 En vriendelijk in spraek, manierlijk in zeden,
 Het zy ook waer het zy, en by wien dat gy bent,
 Schikt altijd dat gy zelfs u voor de minste kend;
 Wild uwe naestens val en ongeluk beweenen,
 Vertrouft de droeven, God zal u ook troost verleenen;
 Maekt dat gy in 't gebed u vaek tot God begeefd,
 Bid voor die gene, die gy weet dat qualijk leefd;
 Zoo lang u leven duurd, wild God daer voor bedanken,
 Toond liefde, en bezoekt de zieken en de kranken;
 Bid God dat hy aen u die krachten lang verliend,
 Dat gy dit Klooster volk als uwe Heeren diend;
 Als met bekoring gy het lichaem voeld bestreden,
 Zoo neemt uw toevlucht tot den Hemel met gebeden,
 En bid den Heere aen in 't binnenst van u hert,
 Dat door bekoring noyt uw ziel verwonnen werd.
 Na dat zy tot het kind dees reden had gesproken,
 Is hare spraek gedaen, en haer gezicht gebroken;
 Zy, viel ter aerden neer, en, gaf terstond haer geest,
 Na dat zy negen jaer had by het kind geweest.
 Een overgrootte rouw heeft hier het kind bedreven,
 Als Theodora had aen God haer ziel gegeven,
 't Kind dat niet beter wift, of anders niet en docht,
 Dat het zijn vader was die hem had op gebrocht,

Stort droeve tranen uyt , met zuchten , en met klagen ;
 O Hemel ! gy hebt my , mijn hoop , en troost ontdragen ;
 O Hemel ! en ô God ! wat zal ik nu bestaen ?
 Hoe zal het hier met my , in dit mijn leven gaen ?
 O God ! zijt gy mijn troost , droogd gy mijn droeve tranen ,
 Hoe zalig was dien les , hoe zalig dat vermanen ,
 't Welk my mijn vader deed ; ô God ! heeld mijn verdriet ,
 Vw wille is 't geweest , uw wille is geschiet .
 Het Klooster-volk , hier op , is by het kind gekomen ,
 En hebben 't doode lijf van d' aerde op genomen ;
 En hebben Theodoor , nu dood in manne schijn ,
 Bevonden , in der daed , een rechte vrouw te zijn .
 Al 't geestelijke volk is bezich , om met reden ,
 Te achterhalen waerom zy dit heeft geleden ;
 Doch niemand die te recht de waerom ken verstaen ;
 Men heeft het doode rift ten grave waert gedaen .
 't Gebeurd op zeker tijd , en na verscheyde dagen ,
 De man van Theodoor komt in het klooster vragen ,
 Oft daer ook yemand yets van Theodora weet ;
 (Wiens af zijn hy betreurd met innig herten leet)
 De zaak werd hem ontdekt , en alles voor gehouwe ;
 Den edelman beweend de dood van zijne vrouwe ;
 Den edelman betreurd het geen daer is geschied ,
 En wat hy onderzoekt , hy vind den oorspronk niet ,
 Waerom haer Theodoor in 't klooster had begeven ;
 Doch ! 't oordeel is by hem , 't was haer Godvruchtig leven .
 Hy zucht , hy weend , hy klaegd , stort daer meenigen traen ;
 Hy neemt van die tijd af het klooster leven aen ;
 Hy die met bidden heeft , daer van den Abt verwurven ,
 De Cel , waer in dat Theodora was gesturven ;
 Leefd daer een wijle tijds in geestelijke staet ,
 Tot dat zijn droeve ziel het brosse vleesch verlaet .
 Het kind dat Theodoor als eygen was gegeven ,
 Dat bleef in 't klooster ook , en voerd een eenzaam leven ;
 Dat wierd daer op gebracht in tucht en goede leer ,
 En komt in 't eynde noch tot staet en hooge eer ,
 Door zijn Godvruchtigheyd , en Christelijke deugden ,
 Was hy het Klooster-volk een oorzaak veler vreugden ;
 Geraekt , door naerstigheyd in Christen plicht zoo verd ,
 Dat hy ten lesten noch den Abt van 't klooster werd .

De Deugd verzoet „ de tegenspoed.

Oe Edel is de deugd , in die , die deugde plegen ;
 Gelukkig zijnze die tot deugde zijn genegen ;
 Gelukkig is de ziel die in de deugde leefd ;
 Gelukkig , schoon 't geluk dien mensch verlaten
 heeft ;
 Gelukkig zijnze die vast op de deugd vertrouwen ,
 Schoon 't wereldsche geluk niet langer stant wil houwen ;
 Gelukkig is die mensch , die op de deugde staet ,
 Schoon dat hem alle vreugd en vrunden troost verlaet ;
 Gelukkig is die mensch , die zich tot aller stonden ,
 In ongeval , en noot houd aen de deugd gebonden .
 Ik bid u Lezer ! gun een korten tijd gehoor ,
 Ik zal op dit geval , een zake stellen voor ,
 Een zake die ons kan , bequame leering geven ,
 Hoe dat een mensch behoord , in tegenspoet te leven ;
 Hoe dat een zwakke ziel , in ramp en ongeval ,
 Door middel van de deugd , tot voorspoet komen zal .
 Ik heb in mijnen tijd een jeugdig paer geweten ,
 Die in oprechte deugd , haer jonge leven sleten ;
 Die in de vreeze Gods van jongs af opgevoed ,
 God dienden alle daeg met een oprecht gemoed .
 De vrouw bemind' haer man , de man bemind' de vrouwe ,
 En hebben onder een Godzalig huys gehouwe ;
 De vrouw heeft haer beroep , de man zijn plicht voldaan ,
 Zoo dat men alles zag na zijn behooren gaen ;
 De man heeft om gewin zijn koopmanschap gedreven ,
 Hem dikmaels buytens lands en elders heen begeben ;
 Dan op de Fransche Kust , dan in het Spaensche land ,
 Dan op een ander plaets , dan naer een ander kant ;
 In 't kort , al wat hy deed het viel hem meest tijds tegen ,
 Hy heeft in plaets van winst een groot verlies gekregen ;
 Hy , die zoo veel hy ken , in als zijn beste doet ,
 Die ziet men dat in 't eynd vervalt in tegenspoed ;
 De vrouw (die haer bedroefd heeft over deze zaeken ,)
 Die ziet men op een kort in groote droefheyd raeken ;
 Om dat zy van haer goed was t' eenemaal ontbloot ,
 Om dat zy haer bevond , in arremood , en noot ;
 De vrouw als heel mistrooft , die voegd haer na de reden ,
 Zy offerd aen den Heer Godzalige gebeden ,
 Zy opend voor den Heer , haer innerlijke grond ,
 En spreekt een reyn gebed , met onbesmette mond :

O Heer !

O Heer ! gy die my hebt een echte man gegeven ,
 Met wien ik naer uw wil , mijn dagen af wil leven ;
 O Heer ! ik die van u verkregen heb een man ,
 En daer by zoo volmaekt als ik hem wenschen kan ;
 Schoon ons het ongeval is op den hals gekomen ;
 Schoon gy ons , lieve God uw gaven hebt benomen ;
 Schoon ons uw lieve hand met plagen schijnd te slaen ,
 Zoo wil ik niet te min na uw geboden gaen ;
 Zoo wil ik niet te min uw groote Godheyd vreezen ,
 Op hoop dat gy ons zult een troost en steunzel wezen ;
 Op hoope dat gy zult versterken mijne jeugd ,
 In dit ons ongeval , met krachten van de deugd ;
 Heb ik het aerdsche goed , ô Heer ! van u ontfangen ,
 Zal ik , als 't u beliefd , u dat niet weder langan ?
 Wel aen , mijn goede God , uw wille moet geschien ,
 Men zal my zonder goed , niet zonder deugde zien ;
 Schoon 't wereldsche geluk nu schijnd van ons te wijken ,
 Wy zullen niet te min de deugde laten blijken .
 Deugd , die hoe kleyn men is van rijkdom ofte staet ,
 Noch boven het geluk van al de wereld gaet ;
 Deugd' dien ik niet genoeg na waerde weet te loven ;
 Deugd' , die al wat 'er is ter wereld , gaet te boven ;
 Schoon dat een Christen ziel in atremoede leefd ,
 Voorwaer zy heeft genoeg , indien ze deugden heeft .
 't Geschied na korten tijd , dat yder quam te horen ,
 Als dat nu Virtus had zijn gantsche goed verloren ;
 'k Zeg Virtus , en daerom de man al zoo genaemt ,
 Ten aenzien zijne deugd , hem zulke naem betaemt ;
 Men ziet daer in het huys verscheyde menschen komen ,
 Van wien hy eenig geld op renten had genomen ;
 Een yder sprak om 't zijn , gelijk men denken kan ,
 En vielen overhoop , op dees bedroefde man ;
 Een man , gelijk men zeyd , woonachtig hier ter stede ;
 Een man , die met geduld zijn rampspoed heeft gelede ;
 Een man , die in zijn nood , op werelds bystand niet ,
 Maer , die alleen op God , en , op de deugde ziet ;
 Een man , niet afgerecht op slimme werelds grepen ;
 Een man , in geen bedrog ervaren , nocht gellepen ;
 Een man , oprecht en vroom , die by gebrek van goed ,
 Betoonde in dit geval zijn deugdelijk gemoed .
 Maer ach ! wat is de deugd , wat kan de deugde baten ,
 Wanneer een boos gemoed zich niet wil zegge laten ?
 Men ziet geen deugden aen , als het geluk niet wil ,
 't Geen bleek , als 't ongeluk op dezen Virtus vil ;

Men komt hem op den hals met schrikkelijke dwangen ,
 In 't eynd men zet hem vast, en houd hem als gevangen ;
 Hy die geduldig is , en deugdzaam van gemoed ,
 Die toond oprechte deugd in zijne tegenspoet ;
 Zijn huysvrouw neffens hem, moet met het noodlot stryden ,
 En komt haer lieve man vertroosten in zijn lyen ;
 Zy beyde in 't verdriet , die vinden noch haer vreugd ,
 En stellen al haer hoop op God , en in de deugd ;
 Wat smaetheyd, wat gebrek dat men haer beyde deede ,
 Zy hebben 't met geduld verdragen en gelede.
 Verdurven eeuw, eylaes ! wat ziet men nu ter tijd ?
 O mensch ! gy toond u loodsch schoon dat gy Christen zijt ;
 Hoe kan een Christen ziel zich zoo in 't leven dragen ?
 Hoe kan den mensch eylaes ! zijn naeste mensch zoo plagen ?
 O Christen met de naem ! ô Christen met de mond !
 Gy voerd een Christen schijn, laes ! op een loodschen grond.
 Geen Iode zal een Iood zoo jammerlijk belonen ,
 Als wel de Christenen haer hedendaegs betonen ;
 Een Iood , een heyden zelfs , is dweger van gemoed ,
 En toond een meerder liefd' , als wel een Christen doet.
 Beklagelijke zaak , dat Christenen zoo dolen ,
 De wraek daer van laet ik aen God den Heer bevolen ,
 En wil op onze stof den lezer wijzen aen ,
 Hoe eyndelijk de zaak met Virtus is gegaen.
 Al wat hem over komt hy houd hem wel te vreden ,
 Hy offerd alle daeg aen Gode zijn gebeden ,
 Als dat den Heer aen hem , in 't geen hem overvil ;
 Geduldigheyd en troost in 't lijden geven wil.
 't Geschied na zeker tijd dat in dit droevig lyen ,
 Hem 't ongeval noch meer , en meerder komt bestryden ;
 Den Heer die heeft zijn Vrouw met ziekten aengetaft ,
 En in zijn droeve noot zijn hert noch meer belaft ;
 Zijn vrouw , zijn waerde deel die hem in al zijn lyen ,
 Was tot een vaste troost , en tot een zoet verblyen ,
 Die is hem door de dood van d' Aerde wech gerukt ,
 Dit is de zwaerste ramp die hem het herte drukt.
 Daer zat dien goeden man , gevangen en gesloten ,
 Van alle troost beroofd, van alle vreugd verftoten ,
 In 't midden van 't verdriet, in 't midden van zijn rouw ,
 En zonder geld of goed , en zonder echte vrouw ;
 Hy efter vol van deugd , die troost zich in dat leven ,
 En hoopt dat God den Heer hem zal een uytkomst geven ,
 Gelijk het in het eynd met Virtus is geschied ;
 Wie maer op God vertrouwd, den Heer verlaet hem niet.

Daer was een zeker maegd , tot Amsterdam geboren,
 Die hare ouders had al voor een wijl verloren ,
 Die rijk en machtig was van landen en van geld ,
 Doch ! eenigfins mismaekt , en van natuur misteld ;
 Maer van een goeden aerd, en deugdelyke zeden,
 Het geen ver overtreft de schonigheyd van leden.
 Dees die van jongs af heeft met Virtus omgegaen,
 Heeft nu zijn droeve staet en ongeval verstaen ;
 Verzekerd dat hy is oprecht en vroom van leven,
 En dat hy zich ter deugd van jongs af heeft begeven ;
 En dat hy zulke liefd zijn vrouw gedragen heeft ,
 Als eenig man kan doen die op der aerden leefd.
 Zy, die verzekerd was hoe hy zijn vrouwe diende ,
 Wat vrundfchap en vermaek dat hy aen haer verliende,
 Die steld haer hert op hem en maekt een vast besluyt ,
 En zeyd aen zeker vrund haer rechte mening uyt.
 Dees met gelegentheyd , en dat 'er goeder trouwen ,
 Heeft Virtus deze zaek in errenst voor gehouwen ;
 Die zich gelukkig hield , maer noch niet lieven wou ,
 Dat overmits de dood van zijn geliefde vrouw.
 Mocht ik zeyd hy dien dach , dien dach noch eens beleven,
 Dat God den Heer aen my zoo veel geluk woud geven ,
 Hoe dankbaer zoud ik zijn , aen zijne Majesteyt ,
 Voor zoo gewenschten deel my weder toegeleyd ;
 Zoud ik wel op ter aerd zoo grooten luk betreffen ,
 Dat God den Heer my zoud tot zulken staet verheffen ?
 Ach ! ach my dunkt het niet mijn rampspoed is te veel ,
 En ik en ben niet waerd aen zulken waerden deel.
 Als zy mijn staet beoogd en overweegd mijn zaken ,
 Zoo vrees ik zal de tijd haer 't lieven tegen maken.
 Als Virtus menigmael dus met gedachten ging ,
 En oogden op zijn staet , en zijn verandering ,
 Zoo vind hy zijn gemoed vol vreezen en vol schromen,
 Door zorgen , dat hy zal tot dat geluk niet komen ;
 Maer God , die voor de mensch in alle droef heyd strijd ,
 (Wanneer den mensch met God geduldelyke lijd)
 Die heeft de zaek gevoegd , zoo datze onder allen ,
 Ten nutsten is beslaegt , ten besten uytgevallen.
 De Iufvrouw , die haer zin op Virtus had gezet ,
 Heeft efter op zijn zaek , en op zijn schuld gelet ,
 En laet daer yder een tot haren huyze halen ,
 Wat Virtus schuldig was , dat heeft zy doen betalen.
 Ey ! zie wat hier de deugd heeft in een maegd gedaen ,
 En Virtus werd verloft , dies komt zy by hem gaen ;

Zy wenscht hem goeden dach , en hy haer des gelijken ;
 Zy schenen alle beyd door liefde te beswijken.

Zie hier , zeyd zy , een maegd die in haer eelfte jeugd,
 U niet en mind uyt lust , maer meer om uwe deugd ;
 Zie hier , een teere maegd die met beschaemde wangen ,
 En niet door geyle drift uw liefde zoekt t' ontfangen ;

Zie hier , een teere maegd , die 't eenzaam leven haet ,
 En wenscht uyt rechte deugd te zijn in d' echte staet ;

Zie hier , een teere maegd , haer tot uw liefd begeben ,
 Om als een echte vrouw uw liefde aen te kleven ;

Ik steun op uwe deugd , en op u vroom gemoed ,
 Dat my dees vryigheyd uyt liefde plegen doet.

Als Virtus dit nu hoord , zoo gaet hy neder buygen ,
 En wil een dankbaer hert aen zijne bruyd getuygen ,

Hy kust haer lieve mond , en sweerd haer zijne trouw ,
 En neemt de Iufvrouw aen voor zijne echte vrouw.

Zie hier , ô zoet gellacht ! hoe wijze maegden minnen ;
 Leer hier , ô maegden leer ! dat noyt uw domme zinnen ,

Vervallen op het goed ; maer dat uw lieve jeugd ,
 De rijkdom u verleend , wil gunnen aen de deugd ;

De deugd is 't eelfte goed dat yemand kan bekomen.

Als zy nu Virtus had tot hare man genomen ,

Zoo is haer alle dienst , en alle vreugd geschied ,

Vermits de deugd altijd op deugds vergelding ziet.

Na dat nu Virtus was weerom tot staet verheven ,

En hadde goeds genoeg om rustig van te leven ,

Zoo heeft hy alle dienst en liefden aengewend ,

Waer meê dat hy de deugd van zijne vrouw erkend ;

Hy heeft haer zoo bezint dat hyze alle dagen ,

(Indien het doenlijk waer) zoud op zijn handen dragen ;

Hy diend haer zoo getrouw , en dat van dag tot dag ,

Dat noyt een man zijn vrouw meer vrundschap toonen mach.

O ! 't is een wijze maegd (die zoo veel is gegeven ,

Dat zy in overvloed kan van haer rijkdom leven)

Die hare liefde steld op een al heeft hy niet ,

Dat houwelijk valt goed , daer 't goed op deugde ziet.

Als Virtus met zijn vrouw had goeds genoeg gekregen ,

Zoo liet hy zich geen meer van gierigheyd bewegen ;

Zoo dat hy niets en doet oft eenig handel drijft ,

Maer zorrigd dat zijn goed als onverminderd blijft.

Hy , die zich matig toond , en eerlijk in het teeren ,

Die zoekt , van jaer tot jaer , zijn inkomst te vermeerren ;

En zeker 't is genoeg gewonnen voor een man ,

Die van zijn inkomst 's jaers noch overhouden kan.

Minne vreugd, past op geen Deugd.

Oe veer is nu de Deugd in deze Eeuw verlopen?
 Hoe is de geyle min in 's menschen hert gekropen?
 Wat doet de minne niet in 't menschelijk geslacht?
 Wat heeft de geyle min niet al te weeg gebracht?
 Een zaak, een vrende zaak zal ik hier gaen verklaren,
 Hoe dat een zeker weeuw, gekomen tot haer jaren,

Die in een groot bezit van rijkdom, was gesteld,
 Van goed zeer wel verzien, en niet te min van geld.
 Dees, na dat haer de dood de Man had weg gedragen,
 Die heeft het oog terstond weêr op een aer geslagen;
 Een zeker weeuwenaer, (die nae een korten tijd
 Zijn vrouw verloren had) dees weeduw weder vrijd.
 Van wien hy zoo veel gunst in 't vryen heeft genoten,
 Zoo dat daer op een kort het houwlijk wierd gesloten.
 't Gebeurd op zeker tijd, 't geschied op zeker dach,
 Als dat men deze twee te voorschijn komen zach,
 Ter plaetze daer men moet geboden in doen schrijven;
 Doch mosten op dat pas de zake laten blijven,
 Ter oorzaak dat 'er werd by vollen raed verstaen,
 Dat het de eerbaerheid zoud zijn te kort gedaen,
 Vermits dat hy, en zy, noch onlangs van te voren,
 Hadden haer wederpaer, en echte deel verloren;
 Hier was het heel verbrod, en lelijk aengeleyd,
 Vermits men deze twee hun mening heeft ontzeyd;
 Die onverrichter zaak zijn weder t' huys gekomen,
 Schoon dat 'er alle ding was by der hand genomen,
 De vrunden al vergaerd, de maeltijd al bereyd,
 Gelijkerwijs het voegd in die gelegentheid.
 Men gaet 'er niet te min dien avond vrolijk leven,
 Men heeft zich niet te min tot alle vreugd begeven,
 Men drinkt 'er wakker om, op bruydegom, en bruyd,
 In zoetigheid en vreugd, een frissen roemer uyt.
 Na dat men nu een wijl ter tafel had gezeten;
 Na dat men had genoeg gedronken, en gegeeten;
 Na dat men nu een wijl welluftig had geleefd,
 Zoo is 't dat yder een zich weder t' huys begeefd.
 De bruyd die steld haer aen, als oft zy meê woud scheyden,
 De bruydegom begeerd zy zal noch wat verbeyden;
 Al zoo tot zijnen huys de maeltijd was geweest,
 Zoo vond hy zich verheugd, en van een blijde geest;

Het regend, en het wayd, dies laet de bruyd haer zeggen;
 Hy onder dies bestaet wat herder aen te leggen,
 Dat zy de gantsche nacht daer over blijven zouw,
 En slapen aen zijn zy gelijk zijn eygen vrouw;
 Zy, die niet min dan hy, tot die zaek was genegen,
 Staet zijn verzoeken toe, en heeft 'er niet veel tegen;
 Zy, die op dit verzoek haer licht gezeggen liet,
 Die zey, wat zal dit zijn, ik heb mijn slaep goed niet.
 Hy, sluyt een kasse op vol allerleye linden,
 Hier zult gy, 't geen gy zoekt, na uw believen, vinden;
 Koom, liefste, gae met my, daer ik in dit geval,
 Van vrouwen slaep goed u genoeg verschaffen zal;
 Zie hier mijn lief, zie hier, hier kund gy u verzorgen,
 Dies steld u nu geruſt, en blijft tot aen de morgen.
 Hy, is met zijne bruyd ter kamer in gegaen,
 Doch, voegd hem op een kort daer wederom van daen,
 Met uw verlof mijn lief, ik zal my wat vertrekken,
 Zoo haest gy onder zijt zal ik u komen dekken;
 Zie daer een zuiver bed voor u mijn lief bereyd,
 Zie daer een zuiver bed om uwen 't wil gespreyd.
 In 't kort, zy maekt haer los, en heeft haer heel ontregen,
 En is van ſonden aen op 't bedde neêr gelegen;
 Hy, na een korten ſtond, komt in de kamer gaen,
 En met een zoet verlof ook voor het bedde staen;
 Hy, na een lief gesprek, en na een weynig mallen,
 Die is ook by zijn bruyd daer op het bed gevallen;
 Zy bid hem dat hy haer niet al te zeer en queld,
 Maer dat hy zich geruſt met haer tot slapen steld.
 Zy vind het geen zy zoekt, maer niet, zoo 't wel behoorde,
 Den bruygom had het niet daer hyze toe bekoorde.
 Hy, vind in dit geval zich op het hoogſt bekeyt,
 Die zoo een grage vrouw alleen met woorden peyd.
 Al leed de bruyd gebrek, zy dorſt het hem niet klagen,
 Maer heeft het voor die tijd alleenig moeten dragen.
 Ogeylheyd! in een vrouw, wat werkt uw graegte niet,
 Gelijk men nu ter tijd hier in de wereld ziet;
 Zie, wat de minne doet in 't hert van ritſſe vrouwen,
 Zy heeft haer aldien dag daer noch in 't huys gehouwen,
 Op dat zy wel te deeg heeft willen onderſtaen,
 Oft niet eens beter zouw met haren bruygom gaen.
 Zy doet daer aen den haert een ſnedig vuurtje ſtoken,
 En op een kort bestaet en vreemde ſpijs te koken,
 Een ſpijs, die zy dien dag aen hare bruygom geeft,
 Op hoop, hy d' ander nacht wat meer te miſſen heeft;

Zy, die de naefte nacht daer is ten huys gebleven,
 Die heeft haer wederom by hem te bed begeven,
 En heeft een beter kans als doen van hem verwacht,
 Maer vond het beter niet als in verleden nacht.

Zy, die voor die tijd zwijgd, die vond haer heel bedrogen;
 Zy, leyd die gantsche nacht met ongesloten oogen,
 Ten minsten zonder slaep, om haer gedacht te voen,
 Wat zy (in dit geval) zal tot haer voordeel doen;

Zy, peynst in haer gedacht wat datze best zal maken,
 En hoeze wel bequaem weêr van hem afzal raken;
 In 't eynde, zy besluyt, na dat 's haer had beraen,
 Te keeren weêr na huys, en van hem af te gaen.

Zy, die haer affcheyd neemt, die wenscht hem goede morgen;
 Ik heb, zeyd zy in huys noch vry wat te bezorgen,
 Dies zijt van my gegroet, vaer wel ik heb berouw,
 Ik zoek een beter man, zoekt gy een beter vrouw.

Zy, komt zoo haest niet t' huys, of vind haer heel verflagen,
 En weet niet hoeze haer in deze zaek wil dragen.
 Hy op dien zelfden tijd, en op dien eygen dach,
 Vervolgde haer, om te zien wat dat 'er letten mach;
 Hy klopt daer aen de deur de meyt komt voor gelopen,
 En doet ook daer met een de beyde deuren open;
 Zy ziende, wie 'er was, volbrengd haer vrouws bevel,
 'k Heb order, dat ik u niet binnen laten zel.

Hy zeyd, wel wat is dit? wat hebt gy voor genomen?
 Laet lufvrouw hier by my, of my by lufvrouw komen.
 De meyt voor antwoord geefd, gy moet voor dees tijd gaen,
 Want lufvrouw wil voort aen u niet te sprake staen.

Nou, zeyd hy, lieve schaep, wel wat is dit te zeggen?
 Zoo doende zal ik u geen bruylofs-stuk toe leggen;
 Nou, nou dit mallen of, ik zeg u laet my in.
 Dat heb ik dezen dag, zeyd zy, niet in mijn zin,
 Zyschuyft de deuren toe; hy stootze weder open,
 En komt al heel versteurd voor lufvrouws kamer lopen;
 Ey liefste! (zeyd hy) zie wat dat men my hier doe;
 Zy loopt ook met een vlucht en sluyt de kamer toe;
 Daer stond mijn heer en keek, als voor het hoofd geflagen.

'k Zal nimmermeer met u (zeyd zy) het trouwe wagen;
 Ik ken u voor geen man, die by een vrouwe voegd,
 Tenzy gy eerst een vrouw te beter vergenoegd.

Hy, met versteurde geest, is van haer afgescheyde,
 Enzonder dat hy haer een enkel woord meer zeyde;
 Enzonder dat hy oyt heeft na haer om gezien.
 Zie, wat door geyle min in menschen kan geschien.

S L V Y T - R E D E N .

W At ken minne lust niet baren ,
 In de menschen tot haer jaren ?
 Die om deze geyle vreugd ,
 Breken trouw , en krenken deugd .
 Hoor bejaerde, ouwe grijzen ,
 Wat dat ik u aen wil wijzen ;
 Hoor hoe ik in dit geval ,
 V ten dienste wezen zal .
 Lusten zijn maer quade streken ,
 En die streken zijn te breken ,
 Zoo gy na de deugde leefd ,
 En de rede plaetse geeft .
 Lust ken door natuur geschieden ,
 In bejaerde doen gebieden ,
 Dat men na verzelling haekt ,
 En de lust ten eynde maakt .
 Dat men door een wettig trouwen ,
 Mach de lusten onderhouden ,
 Hier wil ik niet tegenstaen ,
 Maer in 't schrijven voordere gaen .
 My tot zulke menschen voegen ,
 Die haer zelden wel vernoegen ;
 Menschen die haer levens tijd ,
 Na het laetste eynde glijd ;
 Menschen die na wet noch reden ,
 Hare qua genegentheden
 In het minnen leyden aen ,
 Maer, na dat de lusten gaen ;
 Menschen die geen deugden achten ,
 Om haer lusten te betrachten ;
 Menschen die haer zinnen voen ,
 Hoe men lusten zal voldoen ;
 Menschen om haer lust te stoken ,
 Wonderlijke spijsze koken ;
 Zulke menschen wijs ik aen ,
 Hoe zy hier in zullen gaen .
 Ach ! de dood wijst ons ter deugden ,
 En de dood , dood geyle vreugden ;
 Dood die leerd ons in 't gemoed ,
 Wat de geyle minne doet ;
 Dood die leerd ons aen de zinne ,
 Deugde voor het eelst te minne ;

Lusten als een plaeg te vlien ,
 Zooze deugdeloos geschien ;
 Minne als een strik te myen ,
 Die de ziele brengt in 't lyen .
 Leer, ey leer, hoe dat gy meugd ,
 Leeren leve na de deugd ;
 Leer, om deugden te verwerpen ,
 Alle lust te doen versterven ;
 Leer, ó mensch in u gemoed ,
 Dat de dood de deugde voed .
 Dood, een baek van 's Hemels vreugde ,
 Wijst ons op de weg der deugde ,
 Zalig, die hun laten raen ,
 Met de deugd ter dood te gaen .
 O ! die zoo hier op der aerden ,
 Zal dien laetste reys aenvaerden ,
 Die zal vinden dat de deugd
 Gaet voor alle werelds vreugd .
 Die om deugden heeft gestreden ,
 Die om deugden heeft geleden ,
 Die zal in zijn laetste dag
 Zien hoe veel de deugd vermag .
 Die zal zien dat alle weelden ,
 Die het vleesch, oft wereld teelden ,
 Aen de ziele zullen zijn ,
 Geessel slagen, ziele pijn .
 O gelukkig ! die zijn leven
 Tot de deugde kan begeven ,
 Op de dood gedachten voen ,
 Om gestadig deugd te doen .
 Deugd, een Goddelijk vermaken ,
 Deugd, die zielen blijd ken maken ,
 Deugd, die onze zielen spijsst ,
 Deugd, die ons ten Hemel wijst ,
 Deugd, die alle werelds smerte ,
 Zal verdrijven uyt het herte ;
 Deugde, die ons door de dood ,
 Troost in ons geleden nood ;
 Deugde, die ons in 't verscheyen ,
 Vrolijk zal ter dood geleyen ;
 Deugd, die onze laetsten dach
 Troost in 't sterfen geven mach .

Zoo wie zich voor den val der zonden wil bevryen,
Die diend de oorzaak alzoo wel, als 't werk te myen.

En ziet hoe dat den mensch de zonden komt te ple-
gen,

Schoon dat het herte tot geen zonden is genegen;

Men ziet, dat buyten wil, den mensch in zonden
glijd,

Om dat hy in 't begin de oorzaak niet en mijd.

Ik zal in dit geval een zake gaen verklaren,

Hoe zeker man en vrouw zijn in dit stuk gevaren;

Een zaak by onze tijd, en in ons land geschied,

Op dat den lezer hoor, en voor zijn oogen ziet,

Hoe lichtelijk een mensch zich zelve brengt in lyen,

Wanneer hy tot het quaed de oorzaak niet wil myen.

Daer was een zeker man die had een jonge vrouw,

Zoo eerbaer en zoo kuysch als menze wenschen zouw;

Een zoet en aardig dier van lichaem en van leden,

Zeer vriendelijk van praet, en minnelijk van reden;

En die noch boven dien een winkel-nering drijft,

En die de boeken houd, en rekeningen schrijft;

Een vrouw van gauwe geest, een vrouw van eerbaer leven,

Die aen de klanten ken een aardig praetje geven;

Een vrouw die nimmermeer op vuyle lusten docht,

Maer van een geyle boef tot lusten werd verzocht.

Hy zoekt gelegentheyd, door averechtſche wegen,

Hy doet gelijkerwijs dat zulke linkers plegen;

Hy gaet het vrouwtje na, hy spreektze dikmaels an,

Hy doet in dit geval, wat dienstig wezen kan;

Hy zeyd hoe dat zijn hert, hy zeyd hoe dat zijn zinnen,

Op 't hoogste zijn geneygd haer zoete jeugd te minnen;

Hy zeyd hoe dat zijn lust tot hare minne strekt,

En hoe haer jeugd zijn hert tot minne-lusten trekt.

In 't laest zoo barst hy uyt, ô schoone bloem der vrouwen!

Ik kan eylaes! ik kan my langer niet onthouwen;

Ik voele dat de min my plaegd met zoete pijn,

Dies laet my doch een nacht uw lieve by slaep zijn;

Ik bid u laet my doch een nachje by u rusten,

In vriendelijk onthael van minnelijke lusten;

Vergund my, ey mijn lief! maer eenmael deze vreugd,

Ik zal u alles doen wat gy bedenken meugd;

Ik zal u wederom op uwe gunst vereeren ,
 't Zy met een fomme gelds, oft wat gy zult begeeren ,
 Ia koopen al het geen wat moy en aerdig hiet ,
 En weygerd maer aen my u schoone leden niet.
 De vrouwe staet en peynst, en schijnd als heel verflagen ,
 Doch heeft, in dit geval, haer niet te wel gedragen ;
 De vrouw , door trapt en loos, bedenkt een slimme vond,
 En toond een zoet gelaet , en vriendelijke mond.
 Schoon dat ik willig waer mijn schoot aen u te gunnen ,
 Hoe zoud ik voor mijn man dat best verborgen kunnen ?
 Schoon dat ik uwe wil, in dit geval , voldeed ,
 Hoe zoud het best geschien dat niemand daer van weet ?
 Voorwaer gy zoud my licht tot uwen wil beptaten ,
 Ik zoud my tot uw wil wel haest bewegen laten ,
 Het geld brengt veel te weeg , een vrouw word licht bekoord ,
 Wanneer zy hier of daer van moye dingen hoord.
 " Let, teere vrouwtjes let , op 't gene gy zult hooren ,
 " Het schijnd als van natuur de vrouw luy aengeboren ,
 " Dat haer genegentheyd op moye dingen ziet ,
 " Schoon dat de eerbaerheyd haer zelve dat verbied ;
 " Het schijnd de vrouwtjes zijn als van natuur genegen ,
 " Met kostelheyd en pracht haer hoogste lust te plegen ;
 " Al wat men vrouwe noemt, in moye dingen mald ,
 " Het ooge van een vrouw op kostelheden valt ,
 " Door gaven, en door geld, zoo word een vrouw gevangen,
 " Het geen maer strikken zijn waer aen de ziel blijft hangen.
 De vrouw, die op het geld , en moye dingen peynst ,
 De vrouw, die om het geld, haer rechte meening veynst ;
 Die wil op zijn verzoek hem by haer laten komen ,
 Zoo haest als hare man een reys heeft aengenomen ,
 Zoo haest hy hier of daer, oft elders zich begeeft,
 Of 't zy hy uyt der stad yets te verrichten heeft ;
 Zal zy , gelijkze zeyd , hem by haer doen ontbieden,
 Op dat zijn minne-lust mocht na zijn wensch geschieden.
 Hy, die de vrouw geloofd, die neemt dit zeggen aen ,
 En is met deze hoop voor die tijd weg gegaen ;
 De vrouw komt by haer man , en tracht van deze zaken,
 Het beste dat zy weet, aen hem bekend te maken :
 Hoor, zeyd' zy , lieve man , wat dat my is geschied ,
 Een ding , een wonder ding , ey lieve steur u niet ;
 My is een zeldzaem stuk op heden voor gehouwen ,
 't Geen ik u melden zal, en dat ter goeder trouwen ,
 My is een leelijk stuk op heden voor geleyd ,
 Een stuk dat nodig diend zijn echte man gezeyd ;

*E*n echte huysvrouwe tot buyten lusten aen gezocht, moet mijns oordeels, zulks voor haer bed-genood verzwijgen; aengezien de mannelijke liefde, tot zijn huysvrouw, over zulks wraekgierigheyd veroorzaekt, uyt welke vele schanden, zwaarigheden, en ellenden kunnen voortkomen; maer in tegendeel (niet aenziende giften of sie gaven, door de welke een vrouw word aengezocht tot overspel) moet zy in't alder eerste bezinzel daer kloekmoedig tegen strijden; en dat met dreygementen van zijn verzoek de geheele wereld te zullen ontdekken: het welk ik houde te wezen de bequaemste middel op deze gelegentheyd, niet doende gelijk gedaen heeft die gene van de welke wy deze Historie aen den dach brengen, die (als zy meende met behendigheyd, uyt haer minnaer, een goede somme gelds te kloppen, en evenwel in zonden van overspel niet te vervallen) haer ten hoogsten vond bedrogen, gelijk wy, in onze volgende rijmen, dat den Lezer zullen vertoonen.

De vrouw ontdekt de zaek en gaet de man verklaren,
 Hoe dat zy wierd verzocht, en hoeze was gevaren,
 En watze had gezeyd, en watze woud bestaen,
 Indien 't haer echte man zoud vinden zoo geraên;
 De man door gierigheyd ook tot het geld genegen,
 Die laet zich van zijn vrouw tot deze daed bewegen;
 Zy plegen beyde raed hoe men, in dit geval,
 De zake op het best in 't kort beleggen zal;
 In 't eynde vond men goed, de man zou zich verste ken,
 Terwijl den minnaer quam om met de vrouw te spreken;
 De man die zoud zoo lang alleen op zolder gaen,
 En door een open spleet zijn oogen neder slaen;
 En eer daer met zijn vrouw yets quame te gebeure,
 Zoud hy op staende voet, de vreugde komen steure.
 't Geschied op zeker tijd gelijk het was gezeyd,
 (En zie daer word de zaek op valscheyd toegeleyd)
 De minnaer kreeg de leus, en heeft de tijng vernomen,
 Hoe dat de rechte uur voor hem nu was gekomen,
 Als dat de man nu was vertrokken uyt der stad,
 Zoo dat hy na zijn wil bequame middel had.
 Hy, die wel was gewoon op zulken jacht te tyen,
 Die komt hem daer ten huys, en by de vrouwe vlyen;
 Die heeft hem aen haer zijd, en neffens haer gesteld,
 En stort daer in haer schoot een groote somme geld.
 Hy, die zich nader voegd, die steld zich ondertussen,
 Haer lieffelijke mond, haer lipjes eens te kussen;
 Zy zeyd' (als hy zijn hand omtrent haer schoot begaf)
 Wacht wat, ik zal het geld eerst van my leggen af;
 Zy had zoo haest het geld in handen niet genoten;
 Zy had zoo haest het geld niet in de kist gesloten,
 Of hy grijpt na haer borst, en na het schortekleed;
 Hy zeyd, lief als gy wild, ik ben, zeyd zy, gereed.

Doch,

Doch , eer ik voordr ga zoo moet gy my ontdekken ;
 Waer dat de uytzicht van dees vensters heenen strekken ;
 Ey doet 'er doch een op ! zoo zult gy , zeyd hy zien ,
 Een wonderlijk bedrijf , een vreemde zaak geschien .
 De vrouw op zijn verzoek , die deed een venster open ,
 En hy komt op een kort ook voor het venster lopen ,
 Hy loft daer een pistool , en schiet ten venster uyt ,
 De vrouw die word verbaest , en vraegd wat dat beduyd ?
 Dit , zeyd hy , is mijn doent wanneer ik ben genegen ,
 Om met een echte vrouw , de zoete min te plegen ;
 Zie daer heb ik noch twee pistolen wel gelaen ,
 Den een past op de geen die my zoekt te verraen ,
 Den tweeden past op u , zoo gy u niet wild voegen ,
 Om met een vrye wil mijn lusten te genoegen .
 De man die boven lach , en zich bedrogen vond ,
 Die zach hoe dat zijn vrouw daer als verwezen stond .
 De man most zijn beleyd om deze reden staken ,
 En zoo zijn eygen vrouw zien tot een hoere maken .
 Hy deed met haer zijn wil , schoon dat zy woud oft niet ,
 De vrouw die word gebruykt het geen de man aenziet .
 Zie , echte vrouwen , zie , ey zie ! hier voor uw oogen ,
 Hoe door de gierigheyd de wijsheyd word bedrogen .
 Leer , echte luyden leer , u wijsfelijk beraen ,
 Ey ! wild een open oog op deze lessen slaen .
 Leer , met geen minne-lust , in uwe echt te mallen ,
 Daer kan te veel verdriet en zwarigheyd uyt vallen .
 De man van deze vrouw die barst by na van spijt ;
 De vrouw die zucht , en schreyd , en is haer eere quijt .
 Leer , echte vrouwen ! leer , uyt deze vrouw haer plagen ,
 Hoe gy in zoo een zaak u hebben zult te dragen .
 Leer , dat op zulk verzoek gy niemand lijden meugd ,
 Maer dat gy uw gedacht moet stellen op de Deugd ;
 En dat gy in 't begin de oorzaak wel leerd myen ,
 In dien dat gy u wild voor ongeval bevryen .
 Leer , echte vrouwtjes , leer , en druk mijn lessen in ,
 In dien gy word verzocht tot lust van buyten min ;
 In dien u yemand zoekt met gaven te bekoren ,
 Gy moet op deugden staen , en niet na giften hooren ;
 Gy moet met geenen schijn , in deze zaken gaen ,
 Schoon dat gy niet en meend de zonden toe te staen ;
 Schoon dat gy jockt of mald , noch mach het niet geschieden ,
 Gy moet in dit geval de kleynste oorzaak vlieden ;
 De alderminste zaak , hoe wel in jockerny ,
 Die staet een echte vrouw in geene deelen vry ;

De deugde wijft het aen, en leerd aen echte vrouwen,
 Geen minnaers op 't verzoek van zullix aen te houwen,
 Schoon dat gy 't niet en meend, nocht na de zonden held,
 Behoudens uwe eer, legt lagen na het geld;
 Het zy dat gy bestaet uyt jokkerny te gekken,
 Noch moet een echte vrouw dit uyt haer herte trekken.
 Wel aen dan, tot besluyt, wil ik u wijzen aen,
 Mind God in ware deugd, zoo kan 't niet qualik gaen.

Een booze vrouw, een quaed houwelijk.

IS by mijn tijd gebeurd, verleden weynig jaren,
 Als dat 'er hier ter steê twee jonge luyden waren,
 En dat de dochter was van oude burgers stam
 Geboren, en geteeld, hier binnen Amsterdam.
 Gekomen tot haer jeugd, en wel bequaem te trou-
 wen;

En heeft de vrysters staet niet langer onderhouwen;
 Daer is als doen ter tijd, een jeugdig quant geweest;
 En van een goed beleyd, en van een kloeken geeft,
 Die op dit rijpe dier zijn oogen heeft geslagen,
 In haer in ware trouw zijn liefde toe gedragen;
 Hy heeft haer aengezocht, en hertelijk gevrijd,
 Ook hare weder-liefd verkregen met der tijd.

De ouders van de maegd hier kennis van gekregen,
 Die waren tot de zaek van herten wel genegen,
 Te meer, dewijl hy was van eerlijk gemoed,
 Beleefd, en heus van aerd, in deugden op gevoed;
 In 't beste van zijn jeugd, in 't eelste van zijn jaren,
 En in een goeden stijl van Koopmanschap ervaren;
 Dies staet men 't houwlijk toe, hy toond zich bly gemoed,
 Vermits hy aen de maegd een machtig houwlijk doet,
 Men zach dit lieve paer door echte liefde trouwe;
 Men zach in groote vreugd de blijde bruyloft houwe;
 Men zach dees lieve twee een korten tijd verheugd,
 En plegen met vermaak de zoete minne vreugd.
 Zy, van een quaden aert, die zocht in alle deelen,
 Alleen met dezen man na haren wil te speelen;
 Zy, die op yder uur een vreemde lust bedocht,
 Heeft alles na haer zin, en na haer wil gekocht.
 De man laet haer een wijl in dit bedrijf volherden;
 De man laet haer een wijl na haren wil gewerden;
 Zy ziende dat de man uyt liefden haer ontziet,
 Gebruikt hem als een slaef en eerd zijn goedheyd niet.
 In 't eynde is 't zoo veer met deze vrouw gekomen,
 Dat zy, in 't kort gezeyd, de broek heeft aen genomen,
 Haer meester van het huys, en van de man gemaakt,
 Waer door hy (al te laet) in droeve quelling raekt.
 "Wanneer een kleene vonk in tijds niet word gebroken,
 "Het vuur niet uyt gedooft wanneer 't begint te smoken,
 "De vonk ontsteekt de brand, en maekt een felle vlam,
 "Om dat men haer in 't eerst hun voedzel niet benam;
 "De vlam vernield het al waer datze by ken raken,
 "Men zietze menig huys tot puy en affche maken.
 Zoo gaet het met een vrouw als zy haer wille heeft,
 En boven het gebied van hare voogd-heer leefd.
 De vrouw van wien ik spreek heeft haer alzo gedragen,
 Dat ik genoodzaekt ben ook over haer te klagen,
 Ter oorzaak dat hier uyt een echte vrouwe leer,
 Te toonen aen haer man behoorlijke eer.
 De leeren ook den man (die vredig huys wil houwen)
 Hoe dat hy leven moet met zijne echte vrouwe.
 'k Misprijs niet dat een man zijn vrouwe diend en eerd;
 Maer, dat hy haer, niet al, toe laet wat zy begeerd;
 'k Misprijs niet dat een man zijn vrouwe zoekt te vieren;
 Maer, dat het moet geschien, met reden en manieren;
 Een vrouw is als een paerd, dat als 't zijn wille heeft,
 Zeer weynig na de wil van zijne meester leefd.

“ Een paerd, zoo 't niet en werd in zijnen wil bedwongen,
 “ 't Werd meester van zijn heer, en dat door vreemde sprongen.

Een vrouw te veel ontzien bevind men zelden goed,
 'k Prijs liefde tot een vrouw, maer niet in overvloed.

Hoor echte lieden hoor, hoe dat hier is gevaren,

Dit jonge zoete paer, na datze weynig jaren

In hare echte staet te zamen zijn geweest;

(T'is leering voor die geen die deze rijmen leeft.)

De vrouw die op haer man in geene deelen paste,

Nocht noyt volbrengen woud het geen hy haer belaste;

Die heeft met dwars gelaet hem altijd wederstaen,

Daer hy met goedheyd heeft haer stuurf heyd ondergaen;

Zy kost in geener wijs zijn vriendschap niet gedoogen,

Maer zag hem stadig aen met averechtze oogen,

Wat liefde dat hy haer betoonde of bewees,

Noyt dat in haer gemoed een goe vergelding rees;

Noyt dat zy zijne liefd met liefds vergelding loonde,

Maer wrevelig en dwers haer tegens hem betoonde;

Wat diensten, wat gesmeek, wat vrundschap hy haer deed,

Zy acht het alles niet, de goede man tot leet.

Hyziende in het leest dat alles was verloren,

En dat hy haer niet kost met goedigheyd bekoren,

Zoekt op een ander wijs, maer leyder al te laet,

Te zuyveren zijn vrouw van 't ingeworteld quaed;

Hy denkt, vast by zich zelfs, ken goedigheyd niet baten,

Zoo moet ik my voortaan eens quaed en boos gelaten;

Ik moet, schoon ik niet wil, my anders stellen an,

Quaed met de quade zijn als 't beter niet en kan;

Ik zal, na dezen dag, een ander middel plegen,

Waer door ik hoop mijn vrouw tot goedheyd te bewegen;

Wanneer zy haren aert boos-aerdig toond aen mijn,

Ik zal, dat zweer ik haer, noch tienmael boozer zijn;

Ik zal, haer boozen aert, nu langer niet verdragen,

Alzouder al de buurt, ja d' heele stad van wagen;

Ik zal niet, zoo ik placht, haer boof heyd meer ontzien,

Al waer 't ook dat ik most veel honderd mijlen vlien.

'k Wil liever zonder vrouw in rust en vrede leven,

Ik wil veel liever my ter plaetzen gaen begeven,

Al waer ik onbekend tot aen mijn laeste dag,

In eenzaamheyd en vreed mijn leven slijten mach,

Als met een booze vrouw te leven in een helle,

Van ongeruste strijd en dagelijxze quelle,

Geen grooter kruys op aerd, geen meerder smert of pijn,

Als met een booze vrouw altoos geplaegd te zijn.

't Gebeurd op zeker tijd, de vrouw begint te klagen,
 Dat zy een ziekte gevoeld door hare leden jagen;
 Ik ben, zeyd zy, niet wel, ik ben niet wel te pas;
 Ik voel my niet gesteld gelijk ik eertijds was,
 Wat ben ik zot geweest dat ik my heb begeven,
 Met zoo een man als gy, te eyndigen mijn leven?
 Wat ben ik, ach eylaes! in ongeval geraekt,
 Dat ik mijn minder heb mijn over heer gemaakt?
 Wat ben ik in een poel van ongeluk gekomen,
 Dat ik u echtelijk heb voor mijn man genomen?
 Gy Goossen als gy zijt? gy sul, gy rechte bloed,
 Gy leeg-marsch, kale-neet, opnapper van mijn goed;
 Gy zijt het die my doet zoo menig reyze zuchte,
 Ik mach u geen meer zien, ik mach u niet meer lichte;
 Gy kunt my na verdienst, niet dienen in waerdy,
 Al wat 'er is, van wie, is 't anders als van my?
 Hy die al veynzend spreekt toond zich bequaem in rede,
 Wel, zeyd hy, lieve vrouw, 'k verwonder my op hede
 Van 't gene dat gy zegt, en buyten reden spreekt,
 Gedenkt het is een zwaerd dat my in 't herte steekt;
 Hebt gy my waerd gekend voor uwen man te trouwen,
 Zoo kend my waerdig ook voor uwen man te houwen?
 Uw echt is ymmers vry, niet met bedwang geschied,
 Na klagen is vergeefs, en wast uw wille niet?
 Wat reden, of wat recht, hebt gy van my te klagen?
 Waer in heb ik my niet, zoo het behoord, gedragen?
 Wat heb ik op gefnapt, oft van u goed verkort?
 Ik raed u, voor het best, dat gy eens wijzer word;
 Ik raed u, dat gy u doch laet ten besten raden,
 Oft anders God zal ons toe zenden meerder quaden;
 Dat is, steld u gerust, leefd vredig, wel te vreên,
 Ik bid u, lieve vrouw, ik bid gebruykt de reên.
 En heb ik niet gedaen na plichte mijnes trouwe?
 Betracht ik niet mijn huys in eeren op te houwe?
 En doen ik niet mijn best in alles zoo ik moet?
 Zoo wensch ik dat aen my de Hemel wraeke doet;
 Ik zoek van dees tijd af bestek met u te maken;
 Ik zoek van dees tijd af ook alle twist te staken;
 Ik zoek voortaan met u mijn lief, na dezen dag,
 Vreedzaam te leven zoo het immers wezen mach;
 Indien gy uwen aert, na reden, wild ontwennen,
 En my voor uwen man, als hoofd en voogd erkennen,
 Gelijk als dat betaemt; zoo zult gy zien in mijn,
 De liefde die behoord tot zulk een vrouw te zijn;

Maer wild gy , als tot noch , my dwingen , en regeeren ,
Wild gy als voogd van 't huys het huysgezin beheeren ;

En alles wat 'er is doen stellen na uw zin ,

Zoo dunkt vry dat ik u na dezen niet bemin ,

Nocht voor mijn echte vrouw , in geenderley manieren

Zal eeren , oft ontzien , zal dienen nochte vieren ;

Maer reyzen buytens lands en scheyden van u af ,

Tot my de bleeke dood zal leyden in het graf.

Zy met een boos gelaet gelijk boos aerde wijven ,

Begind met haren man als zinneloos te kijven ;

Wat waend gy lompen loer ? wat waend gy dat ik zal

My voegen na uw wil , u dienen te geval ?

U leeg marsch , kalen bloed , die van het mijns moet leven ,

Zoud ik my na uw wil , tot uwen dienste geven ?

Zoud ik de minste zijn , daer ik de meefte ben ?

O neen ! geloofd dat ik dat niet begrijpen ken ;

't Is 't mijne dat 'er klapt , 't is al van mijn gekomen ,

Dies wil ik zijn geëert , gediend , in acht genomen ;

'k Wil onder u niet staen , nocht doen dat gy gebied ,

Ik ben als vrouw en voogd , en ken u anders niet ;

'k Wil alles na mijn zin en na mijn wil beleggen ,

En wil niet dat gy daer een woord zult tegen zeggen ;

O suffert ! drogen nurk , die my mijn vreugd bele t ;

O grimmer aen den haert ! ô dromer op het bed !

Wat waend gy dat gy my na uwen zin zult dwingen ?

Veel liever leer ik u een ander deuntje zingen ;

'k Verwonder dat gy durft aen my dit leggen veur ,

Reyft heene daer 't u lust , en gaet vry datelijk deur ;

Gy zult , dat zweer ik u , dien dag niet meer beleven ,

Dat ik te bedde my by u weêr zal begeven.

Volbrengd het geen gy zegt , en gaet terstont van mijn ,

En zoo gy 't niet en doet , zal ik de eerste zijn.

Zy met een dulle kop , van gramschap aen gestreden ,

Niet ziende op de eer , verlaten van de reden ,

Sluyt kas , en kisten op , en met een domme kracht ,

Rukt al het goed by een door haer daer in gebracht ;

Pakt , zakt het alles op en heeft het t' zaem gebonden ,

En ook van stonden aen haer dienstmaegd uytgezonden ,

Die heeft , daer voort , een schuyt doen komen aen de wal ,

Die haer , en ook het goed gelijk vervoeren zal.

De man , hoe wel verbaest , gebruykt nochtans de rede ,

En heeft haer boos bedrijf geduldelijk gelede ,

Hy zijnde goed van aert , een wel begaefden man ,

Die ziet al haere doend met goeden oogen an.

Zy die ten laetsten heeft haer uyt den huys begeven ,
 Roept boofswicht, snoonen schelm, verdrukker van mijn leven,
 Hy met een zoete tong, en met een wijs beleyd ,
 Heeft haer al eer zy ging, dees woorden toegezeyd :
 Mijn vrouw, mijn echte vrouw, wat wild gy doch bedrijven ;
 Vlucht waer gy wild , gy moet mijn echte vrouwe blijven ,
 Schoon gy my legt te last dat ik de oorzaak ben ,
 Voor God, in mijn gemoed, ik my onschuldig ken ;
 Zoo veel en kunt gy noyt u over mijn beklagen ,
 Oft ik, door Godes hulp, zal 't duldelyk verdragen ;
 Dat gy verscheyden wild wil ik niet tegenstaen,
 Maer even wel uyt liefd u noch ten besten raên ;
 't Is my van mijn gemoed, en Godes wet bevolen ,
 U te vermanen, dat gy toe ziet, niet te dolen,
 Gedenkt de oude spreuk , ik bid u daer uyt leer ;
 Hoogmoet komt voor den val, echtscheyding zoekt oneer.
 Ik heb 'er meer gekend die in haer echte scheyde ,
 En die het ongeval tot quaden eynde leyde.
 Zy even trots en boos , zy even vol van haet ,
 Toond haer verdurven aert, en blijft noch even quaed ,
 Gaet met een dulle kop van man en kinders scheyen ,
 De man treurd in hert, de kinderen die schreyen ;
 Zy zonder eenig liefd tot kinders ofte man ,
 En trekt haer d' een zijn smert, nocht d' anders schreyen an ;
 Zy gaet, men weet niet waer, en blijft een wijl verfteken ,
 De man van droef heyd schijnd het hert in 't lijf te breken,
 En roept zoo menigmael, ô Hemel ! wat wild zijn ?
 Wat heb ik doch bestaen ? wat hebt gy voor met mijn ?
 Ach ! oft ik liever had ter dood toe al geleden ,
 En duldelyk geleeft in alle tegenheden,
 Als dus onteert te zijn, by yeder een bespot ,
 Geeft my in deze zaek doch wijsheyd, groote God ,
 Hoe ik , in dit geval, my best zal kunnen dragen ,
 Dat ik u lieve God, mach zoeken te behagen ;
 Vergund my goede God mijn naerstigheyd te doen ,
 Dat ik, in eer en deugd, mijn kinders op mach voen ;
 Ey ! gund my goede God dat ik het zoo mach maken ,
 Dat ik met eeren mach hier door de wereld raken ;
 Ik bid u goede God , verleen uw hulp aen mijn ,
 'k Zal vader , en daer toe ook moeder t' zamen zijn,
 Om mijne kinderkens in eeren t' onderhouwen ,
 Waer toe ik, goede God, uw goedheyd wil vertrouwen.
 Hy die, in dit geval, zijn vlijt en beste doet ;
 Hy die, in naerstigheyd, by daeg en nachte wroet ,

Leefd in een groot getreur, om dat hy is verlaten,
 Van zijne echte vrouw, weend droevig boven maten;
 Hy suft, en is beschaemd voor opspraak van de liên,
 In 't kort, het was bedroefd zijn leven aen te zien.
 't Gebeurd in dit geval, de vrouw gaet quade wegen,
 De vrouw die steld haer aen als quade vrouwen plegen;
 "Want als een echte vrouw van haren man affcheyd,
 "Men ziet dat menig boef haer looze lagen leyd.
 De vrouw door boozen aert, in echt-breuk, laes! bevonden;
 Vervalt ook met 'er tijd van d' een in d' ander zonden;
 Zy die uyt boozen aert verlaten heeft haer man,
 Doet blijken dat haer vleesch geen lusten weeren kan.
 De boeven leggen toe tot misbruyk haer te brengen,
 Zy die het misbruyk liefd, gaet haer, eylaes! vermengen
 Met fielen en met guyts, beroofd van eer en schaemd,
 Waer mede dat zy pleegd 't geen d' eere niet betaemd.
 Zy gaet en speeld moy weêr, geeft al haer goed ten besten,
 Doch! na den arbeyd is zoo volgd het loon ten lesten.
 Zy was zoo lang bemind, als zy van hare schat,
 Noch yet wat missen kost, noch yet wat over had;
 Maer als het was verteerd, en al te mael verloren,
 Toen is den eerste dach van haer verdriet geboren.
 Toen zy in zonden had haer goetjen op gemaect,
 Is zy in droeve staet en zwarigheyd geraect;
 Zy is in zoo veel smert, en droeve ramp gekomen,
 Haer leven heeft een eynd vol gruwele genomen;
 Zy, als de snootste slons, gaet zwieren over straet,
 In armoed en ellend, in bedelaers gewaet,
 En bid om alemoes, tot onderhoud van 't leven,
 Ik (onberoemelijk) heb zelve haer gegeven.
 Zy die noch deugd, nocht schaemd, nocht zedigheyd, nocht eer,
 Noch eenigzins van dees in haer gevoelde meer,
 Gaet op een zeker tijd, des avonds over strate,
 Klopt aen haer man zijn deur, en zoekt met hem te prate;
 Hy zelve met een kaers komt loopen aen de deur,
 Wie klopt daer, zeyd de man? ik, zeyd zy, bender veur;
 Al vriend, ik bid doet op, ik heb u yets te spreken;
 Zoo haest als hy haer zag, docht hem het hert te breken,
 Ach! zeyd zy lieve man, schoon ik u heb misdaen,
 Ik bid u, neem my doch weêr in genaden aen;
 Ik kend, ik heb verdiend van u te zijn verstootten;
 Ik kend, gy hebt aen my veel tegenheyd genooten;
 Ik heb u dikmaels leet veroorzaekt lieve man;
 Ik heb u meer misdaen als ik verbidden kan;

Ik ben verdoold geweest, tot mijn verdriet genegen,
 Maer zoek u in berouw, tot meêly te bewegen;
 Denkt dat ik ben uw vrouw, uw eygen echte wijf;
 Denkt op de zoete vreugd genooten van dit lijf;
 Ach! toond u niet te wreed in zwakke vrouws gebreken;
 En weygerd geen gena my die u zoek te smeken,
 Met zuchten van berouw, en tranen van verdriet,
 Dat gy het my vergeeft al wat 'er is geschied.
 Wat mannen hert zoo herd, wie doch zoo wreed van leven,
 Die niet een zwakke vrouw, haer mis-slag zouw vergeven?
 Te meer als zy in rouw en droeve tranen schreyd,
 En om vergiffenis van hare misdæd vleyd.
 Al wat ik heb misdæen daer zal ik u voor boeten,
 Al wat gy hebt geleên dat zal ik weêr verzoeten;
 Heb ik voor dezen u veroorzaekt smert en pijn,
 Na dezen zal ik u tot vreugd en wellust zijn;
 Zoo 'k ongehoorzaem my heb tegens u gedragen,
 Na dezen zult gy u in mijne dienst behagen;
 Heb ik voor dezen u niet (zoo 't behoord) geëerd,
 Nu heb ik lieve man, een beter plicht geleerd.
 Hoe durft gy, zeyd de man, hier voor mijn ooghen komen?
 Denkt niet dat gy oyt zult van my zijn aengenomen,
 Ik ken u voor geen vrouw, gaet heen van daer gy quaemt,
 Beroofd van uwe eer, verlaten van de schaemd.
 Toen ik u als mijn vrouw in echte plichten eerde;
 Toen gy mijn dienstbaerheyd en liefde niet begeerde;
 Toen gy u boos en quaed hebt tegen my getoond;
 Toen heb ik, snoode vrouw, genoegzaem u verschoond.
 Nu dat gy van my zijt door boofheyd afgescheyden,
 Niet achtende hoe zeer uw lieve kinders schreyden;
 Niet ziende op de eer, voerd' in uw boofheyd voort,
 En droegd u niet gelijk een moeder toebehoord;
 Niet als een echte vrouw behoorden haer te dragen,
 Dies moogd gy nu tot straf uw misdæd gaen beklagen.
 Fy u! die naekt en bloot loopt doolen achter straet,
 My tot een spot en quel, hier voor de ooghen staet;
 Gy die u eer en goed tezamen hebt verloren,
 Zult my door uw gebeên, nocht tranen, oyt bekoren;
 Gy die met vuyl gespuys te godloos hebt verkeerd,
 En boven dien, eylaes! mijn echte bed onteerd;
 Zult noyt dien dach weêr zien, dat ik my zal begeben,
 Met een onteerde vrouw mijn dagen af te leven.
 Gaet voort onteerde scheuk, gaet voort, uyt mijn gezicht,
 Ik ken u niet, mits gy niet kende uwe plicht;

Gaet , zeg ik , flux van hier , zoo niet ik zal u leeren ,
 Dat gy na dezen dag hier niet zult weder keeren ;
 Ik raed u dat gy gaet , en datelijk vertrekt ,
 Eer dat u naekte huyl met flagen word gedekt .
 Zy , die niet langer bleef , ging heen met droevig klagen .
 De man heeft deze zaak de vrunden voor gedragen ;
 En heeft haer voor gesteld als dat men deze vrouw ,
 In d' eene plaets of d' aer besloten houden zou ;
 Om meerder schand en quaed door dezen voor te komen ,
 Is met der vrunden raed , en vast besluyt genomen ;
 Men heeft met alle vlijt op deze zaak gepast ,
 Men krijgde de vrouw van straet en setze yewers vast .
 De vrunden voor het best , die hebben goed gevonden ,
 Dat zy mocht voor een wijl nae 't spinhuys zijn gezonden ;
 Al waer zy langen tijd most zitten , doch in 't end ,
 Zoo sterft zy in verdriet en jammerlijk ellend .
 O God ! ten aenzien ik dit houwlijk heb beschreven ,
 En ook hier voor gesteld een godloos vrouwen leven ,
 Zoo bid ik , dat gy voorts wild stuuren mijne pen ,
 Op dat ik door dat quaed mijn naesten leeren ken .
 O God ! Almogend God , in wijsheyd en vermogen ,
 Geen menschen kunnen 't quaed verschuylen voor uw oogen ;
 Geen hert dat u bedriegd , oft oyt bedriegen zal ,
 Uw oogen , lieve God , uw oogen zien het al ;
 Uw wijsheyd is bekend door Goddelijke krachten ,
 Der menschen wil en wensch , haer zinnen en gedachten ;
 Gy weet het lieve God , gy weet het Opper-heer ,
 Wat leeft 'er menig vrouw beroofd van hare eer ;
 Wat isser menig vrouw , haer echte man tot schande ,
 Zoo hier in deze stad als ver gelegen lande ,
 Die echt en eer misdoen , en zonder dat de man ,
 Daer in het minste deel yets van bespeuren kan .
 Hoor , echte vrouwen hoor , die in dit quaed gaet dolen ;
 Verbergd gy 't voor uw man , voor God is 't niet verholen ;
 Dien God dien grooten God , die alle herten ziet ,
 En wat 'er in 't gedacht ook van den mensch geschied ,
 Die zal op zijne tijd zich als een Rechter toonen ,
 Een yeder na den eys van zijne daden loonen .
 Leer , echte vrouwen leer , ik bid u leer van mijn ;
 Gehoorzaam aen uw man , voor al getrouw te zijn .
 Wel leerd hy , die zich leerd aen ander liedens quade ;
 Wel doet hy , die zich laet tot goede deugden rade ;
 Wijs is hy , die als hy een ander dolen ziet ,
 Dat hy , door achter docht van 't zelfde doolpad vlied .

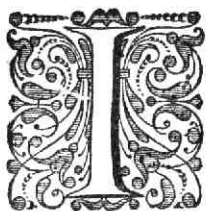
Noyt word by man en vrouw een vredig huys gehouwen,
 Wanneer, men dit gebrek ziet schuylen in de vrouwen,
 Dat zy wil meester zijn, en met een straf gelaet,
 Berispen haren man, en schelden hem voor quaed,
 Wanneer hy eenigzins doet tegens haer begeeren;
 Men ziet het alle daeg, dat ons de tijden leeren,
 Al waer een hortig wijf kant tegens haren man,
 Dat daer geen vrede blijft, nocht eere wezen kan.
 Hoor! echte vrouwen, hoor! ik wil op u begeeren,
 Zoo gy geëerd wild zijn, moet gy uw man eerst eeren;
 Geen eer is by een vrouw, die hare naefte vriend,
 Dat is haer echte man, gehoorzaam niet en diend.
 God heeft het zoo gewild, en zelfs geboon voor dezen;
 Gy vrouwen, zult uw mans (zeyd hy) gehoorzaam wezen;
 Ten zijn mijn woorden niet, maer zelve Gods gebod,
 Gy vrouwen eerd uw man, zoo eerd gy ook uw God.
 Het komt de vrouwen toe (wanneer de mannen plegen,
 Haer vlijt en neerstigheyd, uyt liefde zijn genegen,
 Om vrouw en kinderen in eeren voor te staen,
 Dat zy in alles hem met liefden onder gaen.
 Geen vrouwe staet het vry dat zy de man bedille,
 En d' een of d' aer mis-slag aen hem bestraffen wille,
 Daer dienstmaegd ofte knecht, oft kinders zijn ontrent;
 Het is een wijze vrouw die deze lesse kend;
 Het is een wijze vrouw, die haer in als ken voegen,
 Om (wat de man beliefd) haer willig te genoegen,
 Indien hy niet te veer buyten de rede gaet;
 Leer, zoo gy wijs wild zijn, te plegen deze daet;
 Leer zwakke vrouwtjes, leer hoe dat gy u moet dragen,
 In dien gy Gode wild en ook uw man behagen;
 Neemt my niet qualijk af, dat ik u leering geef,
 En niet wat smakelijx voor uwe lusten schreef.
 Al't zoet is niet gezond, men moet ook bitter smaken,
 Om een gezonde maeg en goede ziel te maken;
 Dit diend u echte vrouw, tot leering aengezeyd;
 Dit diend u echte vrouw, tot leering voor geleyd.
 Dat men op heden ziet, hier onder echte lieden
 Zoo veel oneenigheyd, en groote twist geschieden;
 Dat men op heden ziet, zoo menig echte paer,
 Hier leven in verdriet, oneenig met malkaer;
 Dat menig man en vrouw zoo qualijk t' zamen leven,
 En niet als ergernis haer even naefsten geven;
 Dat menig man en vrouw malkander dikwils slaen,
 Zoo dat zy voor een tijd vaak van den ander gaen;

Dat menig man en vrouw onvreedig leven leyde,
 Ia breken echte trouw en van malkander fcheyde ;
 Dat menig huysgezin hier door geraekt in rouw ,
 Gefchied, God beterd , vaek door oorzaak van de vrouw.
 Die oft zomwijl de man eerft vleyd, daer na wil dwingen ,
 Tot alle koftelheyd en alle moye dingen ;
 Oft die, door hovaerdy , te weyts wil zijn gekleed,
 En meer wil als de man voor haer te winnen weet ;
 Oft die, zoo zy 't niet krijgdt , loopt morren, en loopt pruylen ,
 En pratten door het huys , ja alle dagen huylen ,
 En toond haer ftuurs, en dwers, werwaerts dat zy haer zet ,
 Aen tafel zonder fmaek , onwillig op het bed.
 Wat man heeft ymmer deeg met zoo een vrouw te leven ?
 Wat vreugd ken zoo een vrouw aen haren man doch geven ?
 Wat brengt zy meer te weeg als dat zy oorzaak voed ?
 Waer door het huysgezin in dwaling komen moet.
 In plaetze dat de man zijn vrouwe zoud beminnen ,
 Zoo trekt hy van haer af zijn hert, zijn ziel , en zinnen ;
 Hy voegdt hem dan ter plaets , alwaer men dolen leerd ,
 En daer men met de luy een kanne wijn verteerd.
 Dit oorzaekt meerder quaed , en dat niet zonder rede ,
 Dies zwakke vrouwtjes ! fteld door reden u te vrede ;
 Uw man is uwe hoofd , uw vooghd , uw echte heer ,
 Aen wien gy fchuldig zijt gehoorzaemheyd , en eer .
 Een redelijke vrouw die zal haer leeren dragen ,
 Hoe zy in alles zal haer echte man behagen ;
 Een redelijke vrouw doet alles wat zy kan ,
 Om met eerbiedigheyd te eeren haren man ;
 Een redelijke vrouw verzoet haer mans gebreken ,
 Is hy niet wel gemoed, zy zal hem trooft aen fpreken ;
 Maer zoo de vrouwe graeuwd wanneer de man yets doet,
 Dat haer in eenig deel gaet tegen het gemoed ;
 In dien om dit of dat zy op haer man wil kijven ,
 En hem in alle ding naer hare wille drijven ,
 Daer ken , dat is gewis, daer ken niet tegen staen ,
 Een man door zulk een vrouw , zal quade wegen gaen.
 Hy zal zich buytens huys geduriglijk begeven ,
 En zoeken zijn vermaek met ander luy te leven ;
 Hy voegdt zich daer men vaek een nachjen over blijft ,
 En daer men vrolijk is, en daer geen vrouwe kijfd.
 Niet dat ik eenigzins de man hier in wil prijzen ,
 Maer hem, en ook de vrouw, op beter wegen wijzen.
 't Moet wezen dat de man zijn echte vrouw bemind ;
 't Moet wezen dat de man in huys zijn vreugde vind ;

't Moet

't Moet wezen , dat de man de vrouwe moet behagen ,
 Voor vrouwe , en huysgezin , ook naerftig zorge dragen ;
 Dat hy door zijne winft de keuken wel verzieet ,
 En dat 'er nu en dan een pennink over fchiet ,
 Om in den ouden dach gemakkelijk te teeren ;
 Dit doende moet de vrouwe , haer man gehoorzaam eeren .
 In dien dat hier de man zijn beft en vlijt toe doet ,
 Volbrengh hy zijne plicht die hy haer toonen moet ;
 Is hy in het begin de vrouwe te veel genegen ,
 In alles wat zy wil , haer wille nimmer tegen ;
 't Is zeker goedeman , al waer dat dit gefchied ,
 Daer is uw goedigheyd een oorzaak van verdriet .
 Men zeyd al te , is quaed ; wie dienft wil , van zijn vrouwe ,
 Die moet zich ook tot haer in 't dienen matig houwe .
 Een vrouwe in als haer wil , word meefter van de man ;
 Een vrouwe te veel geliefd , de liefde breken kan .
 Dies leer ik u voort left , ô man en vrouwe beyde ,
 In dien gy t' zamen wild een vredig leven leyde ;
 Gy man hebt lief uw vrouwe , maer t' overvloedig mijd ;
 Maekt vrouwe , dat gy uw man ook weêr gehoorzaam zijt .

Den mensch blijft noyt in nood verlegen ,
 Als hy zich keerd van quade wegen .

IK heb eens op een tijd een vreemde zaak gelezen,
 En na mijn dunkt , zoo ken 't den lezer dienftig we-
 zen ,
 Dies ik te voorschijn breng d' History die ik las,
 Wiens inhoud (als 'er volgd) in 't kort beschreven
 was.

God had een zeker vrund een eenig zoon gegeven ,
 Doch dezen in zijn jeugd , en was niet goed van leven ;
 Hoe wel de vader hem , met vaderlijke vlijt ,
 Vermaenden tot de deugd , bestrafden t' allen tijd ;
 Hoe wel de vader hem vermaenden God te eeren ,
 En van zijn quaden gang tot beter weg te keeren ;
 Maer hy in 't quaed verherd , en acht het alles niet ,
 Wat hem de vader zeyd , of wat hy hem gebied .
 Hy die van dag tot dag , loopt met de ruwe gaffen ,
 Die noyt op God den Heer nocht zijn geboden paffen ,
 Hy die van dag tot dag , met snood gefpuys verkeerd ,
 Waer van hy anders niet als alle ontucht leerd ;

Hy

Hy die niet anders doet als dobbelen en speelen,
 Zoekt met bedroch en list zijn vaders geld te stelen;
 Hy die tot dronkenschap is alle daeg gezint;
 Hy die 't gezelschap van de lichte vrouwe mind;
 Hy die in alles doet, wat goddeloozen plegen,
 En gaet geen ander pad als deze quade wegen;
 Hy die, den oude man, zijn vader oorzaak geeft,
 Als dat hy alle daeg in groote hertzeer leeft;
 Hy die niet anders wenscht als dat de vader sterve;
 Hy die niet anders wenscht als 't goed te mogen erve;
 Hy die in 't minste deel de vader yets ontziet,
 Noch oyt beweging krijgt uyt 's vaders droef verdriet;
 Hy die in 't quaed verblind, loopt doolen in de zonden.
 En dat van dag tot dag, en dat tot aller stonden;
 Hy die de vreeze Gods in 't minste niet en kend;
 Hy die van langer hand het quaed heeft aen gewend;
 Hy die in 't eerst het quaed ter herten heeft genomen,
 Die is door 't eene quaed in 't anders quaed gekomen;
 Die is van d' eene zond in d' ander zond geraekt,
 Hy in de zonden heeft een qua gewoont gemaekt.
 De zonde zo zy niet in 't eerste werd bestreden,
 Die kruypt, gelijk een pest, en dat door al de leden,
 In dien men in 't begin de zond niet tegen staet,
 Eylaes! zy worteld in, en oorzaekt alle quaed;

De

De vader van de zoon, die in zijn oude dagen,
 Van Gode word geraekt, met ziekte word geslagen,
 Met krankheyd werd bezocht, met lijden werd bestreên,
 En voeld de felle dood in zijn verstijfde leên.
 Hy die zijns levens tijd voeld na het eynd te vlieden,
 Die doet noch zijnen zoon voor 't laest by hem ontbieden;
 Die doet daer zijnen zoon verschijnen voor het bed,
 En geeft hem voor zijn dood noch eenmael deze wet;
 Die gaet zijn eenig kind op deze wijs vermanen,
 Oogd! zeyd hy, lieve zoon, op uwe vaders tranen;
 Gedenkt mijn lieve zoon, op uwen Heer, en God
 Gy die noyd hebt geacht mijn leering en gebod;
 Waer in mijn droeven dag in droefheyd loopt ten ende;
 En eyndigd in verdriet, in hertzeer, en ellende;
 Dewijl dat my de dood om 't herte leyd en wroet;
 Dewijle ik gevoel dat ik nu scheidyden moet;
 Dewijl ik vast gevoel het eynde mijnes leven,
 En dat ik nu eerlang de wereld zal begeven;
 Dewijl ik door de dood hier uyt dit aerdsche dal,
 Tot in een ander land van u verhuizen zal;
 Dewijl dit aerdsche vleesch verrotten zal in d'aerde;
 Dewijl ik nu de reys moet met de dood aenvaerde;
 Zoo bid ik eens dat gy uw oogen open slaet,
 En dat gy doch aenziet mijn jammerlijken staet.
 Heb ik voor dezen tijd uw hert niet kunnen raken?
 Heb ik voor dezen u niet anders kunnen maken?
 Hebt gy voor dezen niet na mijn vermaen gehoord?
 Zoo doet het, lieve zoon, zoo doet het rechte voort.
 Hebt gy voor dezen my noch geen gehoor gegeven?
 Ik bid u lieve zoon leefd beter, na mijn leven.
 Hebt gy tot noch geleefd in zonden grof en groot?
 Ik bidd' u lieve zoon verlaetze na mijn dood.
 Wat is 't? eylaes! wat is 't te leven in de zonden?
 Wat heeft men door de zond ter wereld niet bevonden?
 Heeft God niet om de zond, de menschen doen vergaen?
 Gelijk hy heeft aen die van Sodoma gedaen.
 Waer is den rijken man? een aller zonde slave,
 Eylacy! in een poel van eeuwig vuur begrave;
 Dit is der zonden loon die God den genen geeft,
 Die buyten Godes vrees, in alle zonden leefd.
 Wat gruwel moet het zijn, dat God door zijn geboden,
 De ziel die zonde doet, tot straffe, dreygd te dooden?
 Wat gruwel is de zond? mijn zoon bedenkt het wel,
 Dat zy veroorzaekt heeft, de dood, en ook de hel.

Wat gruwel is de zond , dat Christus, uyt Marie,
 Geboren moſte zijn ? en om de zonden lyc,
 Zoo veel verdriet en pijn , in armoed, en in nood,
 En ſterven aen het kruys dien ſmadelijken dood.
 O gruwelijke zond! ô trooft! door Chriſti ſterven,
 Ken yder zondig menſch zijn zaligheyd verwerven;
 In dien hy aen het kruys, en Chriſti lijden leerd,
 Wat Christus door het kruys van 't zondig hert begeerd;
 Hy heeft voor ons geleên , en wil dat wy ook lyen;
 Hy heeft voor ons geſtreên , hy wil dat wy ook ſtryen;
 En hy door zijne dood wijſt ons het ſterven aen,
 Te ſterven na de geeſt , de zonden tegenſtaen.
 Wat leerd hy door zijn kruys ? wat leerd hy door zijn lijden?
 Hy leerd ons 't weelig vleefch, in welluſt te beſnijden;
 Hy wil dat zijne dood zal zijn in onze zin,
 Hy drukt ons door het kruys zijn droevig lijden in;
 Hy wil ons hier de weg ter zaligheyd doen leeren,
 Hy wijſt ons hier door aen van zonden af te keeren.
 Ey! leer de zonden vlien, dit leerd u den Propheet,
 Als hy gezondigt had , berouw, en aſtant deed;
 Een man naer Godes hert, in zonden zwaer verlopen,
 Gevoeld door Godes geeſt zijn hert, en ziele open;
 Gevoeld door Godes geeſt in hem een open grond,
 Een ingang tot het hert een afkeer van de zond;
 Hy voeld een ſware laſt, hem drukken op de leden,
 Dies voegd hy hem tot God met yver in gebeden;
 Hy keerd hem tot den Heer met zijn bedroefd gemoed;
 Hy ſtort ten oogen uyt een brake tranen vloed;
 Hy offerd een gebed met ſchreyen en met zuchten;
 Hy offerd aen den Heer veel aengename vruchten;
 Een recht gemorſeld hert, en een bedroefde geeſt,
 Het geen ook aen den Heer is aengenaem geweest;
 Hy ſcheen door recht berouw in tranens vloed te drenken,
 De zonden mijnder jeugd, ô Heer! wild niet gedenken;
 Hy vald den Heer te voet , hy roept zijn Schepper aen,
 En heeft over zijn zond een ware boet gedaen.
 Manaffes deſgelijks , met ſchreyen en met klagen,
 Heeft aen zijn Heer en God het herte opgedragen,
 In tranen zijne bed gewaſſchen dag en nacht,
 Met zuchten en berouw veel dagen door gebracht;
 Den Heer heeft zijn gebed en rouwig hert ontfangen,
 Mits hy zijn ſchuld getuygd door tranen op de wangen.
 Mijn zoon ik bid onthoud dees leering doch van mijn,
 En wiltze na mijn dood doch vaek gedachtig zijn;

Het is de wille Gods dat ik als nu moet sterven ,
 Gy kend ook na mijn dood geen groote rijkdom erven ;
 Gy hebt voor dezen mijn als niet met al geacht ;
 Gy hebt onnuttelijk het mijne door gebracht ;
 *k Heb alles opgezet om u tot staet te trekken ,
 Doch wat ik heb gedaen ten kost my niet verftrekken .
 Gy hebt uws vaders raed voor dezen niet gewild ;
 Gy hebt uws vaders haaf onnuttelijk verfpild ;
 Gy hebt na mijnen raed , eylaes ! noyt willen leven ,
 Dies ken ik nu aen u geen erref over geven ;
 Maer zoo gy , noch voor 't laest , mijn leering geeft gehoor ,
 Ik zal u evenwel een middel stellen voor ,
 Waer door dat gy u zult noch kunnen onderhouwen ,
 Dat is wild vastelijk in God den Heer vertrouwen ,
 Doet boete voor uw zond' , neemt toevlucht tot den Heer ,
 Neemt vastelijk voor u te zondigen noyt weêr ;
 Leefd in de vreeze Gods , en hebt den Heer voor oogen ,
 Hy zal zich in uw nood genadelijk medogen .
 Het geen dat David zeyd dat zal aen u geschien ,
 Verlaten heb ik noyt rechtveerdig mensch gezien ,
 Noch nimmermeer zijn zaet door armoed brood behoeven ;
 God troost rechtvaerdige , verblijd in nood de droeven .
 De vader heeft den zoon beweegd in zijn gemoed ,
 Zoo dat hy dit gebed aen zijnen vader doet ;
 Mijn vader , mijn beroud mijn goddelooze leven ,
 Ik bid u , wild het doch vergeten , en vergeven ;
 Mijn vader , heb ik u voor dezen niet gevreeft ,
 Een ongehoorzaem kind , een ruwen gast geweest ;
 Mijn vader , heb ik my niet na uw wil gedragen ,
 U vaderlijk vermaen los in de wind geslagen ,
 Weer-spanning buyten deugd uw wetten niet geëert ,
 En tegens uwen dank met quaden heb verkeerd ;
 Mijn vader , heb ik u vertoornt met mijn zonden ,
 Hebt gy my willig noyt naer uwen wil gevonden ;
 Heb ik voor dezen niet op u vermaen gepast ,
 Heb ik dus lang geweest een ongehoorzaem gast ;
 Nu zal ik , zoo het God liefd , mijn anders quijten ,
 De tijd die God my gund in beter leven slijten ;
 Zoo God uw dagen rekt , 't geen ken door God geschien ,
 Gy zult , na deze tijd , een vreugde aen my zien ;
 Zoo veel verdriet als ik u dus lang heb gegeven ,
 Zoo vele vreugd zoud gy nu weêr van mijn beleven ;
 In dien dat mijn gebed zoo veel aen God vermach ,
 Zal ik noch zijn een vreugd in uwe ouden dag ;

In dien het God beliefd uw dagen te vermeerren ;
 Ik zal mijn vader doen al wat hy mach begeeren ;
 De lesse die gy hebt , mijn vader , my gedaen ,
 Die is my in het hert ja tot de ziel gegaen ;
 Ik zegge tot de ziel , daer teeltze rijpe vruchten ,
 En doet mijn in berouw , om mijne zonden zuchten ;
 Ik heb u menigmael veroorzaekt groote pijn ,
 Mijn vader , ach ! ik bid , ik bid vergeeft het mijn ;
 Ik voele mijn gemoed met zoo veel smert bestreden ;
 Als gy wel droef heyd hebt om mijnent wil geleden ;
 Berouw mijn herte knaegd , met innerlijk verdriet ,
 Nu mijn verblinde geest zijn groote mislag ziet .
 De vader heel beweegd , en vrolijk in zijn lyen ,
 Schept in zijn droeve staet een hertelijk verblyen ;
 Wel , zeyd hy , lieve zoon , 't is my een groote vreugd ,
 Dat ik in u bespeur genegentheyd ter deugd ;
 't Is my een groot vermaek in mijn verloopenen leven ,
 Dat gy u nu voortaan ter deugden wild begeven ;
 Komt uw beloften na , gy zult , onthoud het mijn ,
 Uw leve dagen lank van God gezegend zijn ;
 Ik zal in goede rust dan van de wereld scheyen ,
 Dewijle gy nu wild een beter leven leyen ,
 Ik voel dat my de dood vast nadert aen het hert ,
 Ik voel van uur tot uur door innerlijke smert ,
 Dat ik verwonnen ben , en sterf in alle deelen ,
 In uwen handen , Heer , wil ik mijn ziel beveelen .
 Hy geeft de laetste snik , en scheyd van 't leven af ,
 En word ter rechter tijd gedragen na het graf .
 Den Jongman heel bedroefd , die gaet treuren en klagen ,
 Dat hem zijn vader is nu door de dood ontdragen ,
 Hy drukt zijn vaders les gestadig in de zin ,
 Hy beeld zich alle daeg zijn quade leven in ;
 Hy voeld in zijn gemoed de kennis van zijn daden ;
 Hy voeld met groot berouw zijn herte overladen ;
 Fy my , zeyd hy , dat ik gedoold heb zoo verblind ,
 De boof heyd in mijn jeugd zoo goddeloos bemind ;
 Fy my , dat ik zoo lang bleef aen het quaed gebonden ;
 Fy my , die ben geweest een slave van de zonden ;
 Fy my , die eer en deugd zoo heylloos heb vertreên ,
 En om vergiffenis mijn Schepper noyt gebeên .
 O God Almachtig God ! wanneer ik van mijn leven ,
 Aen uwe Majesteit , eens rekening moet geven ,
 Hoe zal ik voor u staen ? in dien , ik my , ô Heer !
 Uyt gantscher herten niet van dezer uur bekeer .

Ik bid u goede God vergeeft my mijn misdaden ,
 En toond den zondaer doch genadelijk genaden.
 Heb ik door zonden u vertoornt in mijn jeugd ,
 'k Hoop dat ik u weêr zal verzoenen door de deugd ;
 Heb ik u, ô mijn God ! vergramd met zondig leven,
 Gy wild door recht berouw den zondaer 't quaed vergeven.
 Leer my door uwen geest , leer my, ô Heer ! te doen ,
 Al 't geen van nooden is , daer ik u meê verzoen ;
 Geeft my voor alle ding , ô Heer van alle Heeren !
 Mijn ziele zaligheyd voor 't noodigft te begeeren ;
 Dit is het opper deel , dit is het hoogfte goed ,
 Dat een recht Christen mensch van God begeeren moet.
 Ik bid u goede God , regeerder aller zaken ,
 Geeft dat ik eerelijk mach door de wereld raken ;
 Ik bid u goede God , wijft my een middel an ,
 Waer meê ik goddelijk mijn nootdruft winnen kan.
 Ik wil van dees tijd af het booze leven haten ;
 Ik wil van dees tijd af 't gezelschap varen laten ;
 Ik wil van dees tijd af , ik wil van dezer stond ,
 Begeven my tot God uyt een oprechte grond.
 Hy die in dit gebed volherd verscheyde dagen ;
 Hy die aen God den Heer zijn hert heeft op gedragen ;
 Hy die van God den Heer met hongers nood en smert ,
 Met armoed en verdriet nu zeer gellagen werd ;
 Hy die van God den Heer verzocht word met veel lyen ;
 Hy die zich vind gesteld om mannelijk te stryden ;
 Hy die met Godes wil geduldig was te vreên ,
 Heeft Gods verzoeking lang lijdzaamelijk geleên.
 Hy in de grootste noot van ongemak gekomen ,
 Raekt op een zeker tijd heel wonderlijk aen 't droomen ;
 Het scheen 'er yemand quam en sprak hem zoetjes aen ,
 Als dat hem God den Heer zoud uyt zijn nood ontslaen ,
 En hem een overvloed van schat , en rijkdom geven ,
 Waer van hy rijkelijk zijn leven lang zoud leven.
 Het scheen hem in zijn droom te worden aengezeyd
 Hoe dat hem het geluk haer gunst had toegeleyd ;
 En dat hy moeste gaen hem uyt der stad vervoegen ,
 En op een zeker plaets betrachten zijn genoegen ;
 Dat op een zeker brug hy vinden zoud een vriend ,
 Waer door dat het geluk zoud worden hem verliend ;
 Een die hem zeggen zoud , waer heen hy zich most keeren ,
 In dien hy was gezint te krijgen zijn begeeren ;
 Zoo haest als hy ontwaekt en opend zijn gezicht ,
 Zoo haest als hy aenschouwd het lieve morgenlicht ;

Zoo heeft als hy begint by zijn gedacht te komen;
 Wel, zeyd hy, hoe ontsteld ben ik van deze droomen?
 Ik voel een strijd in my, het droome my gebied,
 Te trachten dat ik werd verloft uyt dit verdriet.
 Maer ach! ik ben verdoold, men mach geen droom vertrouwe,
 Het is een ydelheyd op lossse droom te bouwen;
 Nochtans mijn geest getuygd, indien ik het besta,
 En met een vast geloof na deze plaetse ga,
 Dat my een zeker vrund zal komen aen te zeggen,
 Waer dat ik vinden zal een schat verborgen leggen;
 Mijn geest getuygd het my, het zal my zijn gezeyd,
 Dat op een zeker plaets een schat begraven leyd.
 Den yver zijnes drooms die heeft hem aen gedreven,
 Zoo dat hy zich terstont heeft na de plaets begeven,
 Al waer hy op de brug, de hellest van den dag,
 Ging treden, eer hy daer een mensche komen zach.
 Een slechten bedelaer die zat met groot verlangen,
 Aen 't eynde van de brug om alemoes t' ontfangen;
 Die ziet dat hy daer heeft een langen tijd gegaen;
 Die denkt vast by zich zelfs, wat wil hier uyt ontstaen;
 Na eenig overleg, bedenkt hy zich ten lesten,
 En spreekt hem aen, en zeyd, vriend houd het my ten besten;
 Is 't zake dat ik u, in uw gedachten steur,
 My dunkt dat ik in u veel zwarigheyd bespeur.
 Het is de meeste tijd van dezen dag verleden,
 Dat gy hier op de brug alleenig hebt gaen treden;
 Gy hebt, den meesten dag hier op de brug gedwaeld;
 Gy hebt, na dat my docht, veel dingen over haeld,
 Wat isser dat u let? wat is u wedervaren?
 Indien het u geliefd, zoo wild het my verklaren,
 Op hoop oft ik u kost behullipsfamig zijn,
 Dus bid ik doch ontdekt uw zaken tegens mijn.
 Wel, zeyd hy, wat is dit? wat komt my hier te voren;
 Gaet vrund, gaet van my of, ik mach uw reën niet hooren;
 Gy zijt het niet die my kunt helpen in mijn noot,
 Uw quelling en de mijn zijn beyde even groot.
 Ik weet niet hoe ik ben geweest zoo zot van zinnen,
 Dat ik my door een droom heb laten overwinnen;
 Mijn zotheyd is mijn leet, mijn dwaefheyd my berouwd,
 Dat ik my al te vast op droomen heb vertrouwd.
 Eylaes! een ydel schim verscheen my in het droomen,
 En op een lossse droom zoo ben ik hier gekomen;
 My droomde, dat ik zoud hier spreken met een man,
 En die my wijzen zoud het geen niet wezen kan;

My droomde dat my hier een mensche zoud ontmoeten,
 Die mijn bedroefde smert met vreugde zoud verzoeten,
 In 't kort ik heb gedroomd, ('t geen niet en ken geschien)
 Als dat ik hier een vrund op deze brug zoud zien,
 Diemy ontdekken zoud een onbekende zake,
 Waer door dat ik aen geld, en rijkdom zoud gerake;
 Maer ach! 't is ydelheyd, en rechte zotterny,
 Want wie op droom vertrouwd, vertrouwd bedriegery.
 Den bedelaer die lacht, om 't geen hy hoorde zeggen,
 Ik moet u eens wat nieuws, zeyd hy, te vooren leggen,
 Ik moet u zeggen eens hoe op een zeker tijd,
 Ik door een ydel droom my zelven had verblijd;
 't Ging my, gelijk als u, had ik droom willen achten,
 Had ik, gelijk als gy, mijn zinnen en gedachten
 In 't droomen aengeleyd, gelijk gy hebt gedaen,
 Ik hadde over lang hier in de stad gesaen.
 My droomde, dat in 't huys 't welk naest stond aen de haven,
 Lag achter in de tuyn een pot met geld begraven;
 En onder eenen boom, recht nevens het prieel,
 Daer zoud ik deze schat verkrijgen tot mijn deel;
 Maer noyt en is in my die zottigheyd gekomen,
 Dat ik my heb vertrouwd op warelooze droomen.
 Den ander staet wat stil, en let op dezen zin,
 Na eenig overleg, valt hem dat zeggen in;
 Zoud dit wel zijn de man, die my zal openbaren,
 Die my de rechte weg en middel zal verklaren,
 Waer door dat ik mijn droom noch voort vervolgen zal,
 En raken in het eynd ook uyt mijn ongeval;
 Ik hoop, en ik vertrouw, vaerd wel, zeyd hy, mitsdezen,
 Vrund 't is mijn tijd te gaen, den Heer wil met u wezen.
 Na dat hy hem nu heeft een langen tijd beraen,
 Na dat hy grondig had den bedelaer verstaen,
 Zoo denkt hy by zich zelfs, voorwaer dat was de gene,
 Die, zoo ik had gedroomd, is tot mijn hulp verschene;
 Voorwaer dit is de geen, die my te kennen geeft,
 Het geen dat door den droom mijn geest bevolen heeft.
 Het huys daer hy van zeyd, dat pleeg al lang voor dezen,
 Mijns vaders eygen erf, mijns vaders huys te wezen;
 Na dat hy my daer heeft de kennis van vertoon'd,
 Zoo heeft mijn vader zelfs ook in dat huys gewoond;
 Die heb ik menigmael, en dikwils hooren zeggen,
 Hoe dat 'er vyand quam en deed de stad beleggen;
 Hoe dat 'er in dit huys gewoond heeft doen ter tijd,
 Een man van groote staet, geoeffent in de strijd;

En die in het beleg, van hun benauwde wallen,
 Op zijne vyand is zomwijlen aengevallen;
 Waer van hy dikwils heeft een groote buyt gebrocht,
 Die hy nu hier, nu daer als doen te bergen zocht.
 Men heeft het over lang in twijffeling gehouwen,
 Men is al over lang geweest van dat vertrouwen,
 Dat op de zelve plaets na aller oogen schijn,
 Most een verborgen schat, of yets verholen zijn.
 Want na een lang beleg zoo wierd de stad verloren,
 En deze vrund die sturf een weynig tijds te voren;
 Hy was by yeder een, een rijker man vermaerd,
 En die in zijne tijd veel rijkdom had vergaerd;
 Maer als hy door de dood van 't lichaem was ontbonden,
 En heeft men nieuwers na zoo veele goed gevonden.
 Dit steld mijn hope vast, en ik zal 't ook bestaen,
 Om met gelegentheyd na dezen tuyn te gaen.
 Hy, op een zeker tijd, is op die plaets gekomen,
 Heeft met gelegentheyd zijn slagen waer genomen;
 Hy ziende een prieel, gelijk hem was gezeyd,
 Heeft het, van stonden aen, op 't graven aengeleyd;
 In 't eynd, hy vind een pot met goude pistoletten,
 Hy vind 'er groote schat gepakt in oude sletten,
 (Was op het hoogst verblijd, gelijk men denken kan)
 En word door deze schat een machtig rijker man.
 Hy, die veel meerder had als noodig tot zijn leven,
 Heeft daer het noodig was, den armen meê gegeven;
 Hy heeft van deze schat de hellest afgedaen,
 En zoo in hunne nood, meer armen by gestaen;
 De rest heeft hy gebruykt, een handel aen genomen,
 En is door koopmanschap aen meerder winst gekomen;
 Hy heeft in korten tijd vergaerd een machtig goed,
 Gods zegen vloeyd hem toe in grooten overvloed;
 Hy heeft al wat hy wenscht na zijne wil verkregen;
 Hy dankt zijn Heer en God voor die gewenschte zegen.
 Hy heeft uyt zijne winst, en overwonnen schat,
 Genomen ruym zoo veel als hy gevonden had;
 Hy heeft uyt zijne winst zoo veel, en meer genomen,
 Als hy verkregen had, en in den hof bekomen.
 Heeft zijn gevonden schat den armen aengediend,
 Wanneer hem God den Heer meer rijkdom had verliend,
 Hy heeft hem in zijn staet zoo eerlijk gedragen,
 Dat alle menschen daer een groote vreugd aenzagen;
 Hy heeft zijn leven lang zoo eerlijk geleefd,
 Dat yder hem het lof van een goed Christen geeft.

Leer hier, ô armen mensch! leer hier, op God betrouwen;
 Leer hier, in tegenspoed een kloeke moet behouwen;
 Leer hier, ô zondig mensch! wie't zondig leven laet,
 En met een oprecht hert tot zijnen Schepper gaet,
 Dat God dien helpen zal in alle nood, en lyen;
 Dat God den Heer hem zal vertroosten en verblyen;
 En op gezetten tijd, en op bequamen dag,
 Verleenen al het geen hem nodig wezen mach.
 Leer hier, ô zondig volk! ô zondaers! wild hier leeren
 Met een oprecht gemoet tot uwen God te keeren,
 En met een vast besluyt (bekennende uw schuld)
 Dat gy, met zonden, God noyt weêr vergrammen zult;
 Dat, met de hulpe Gods, gy u voortaan zult wachten,
 Voor zonden met der daed, en zondige gedachten;
 Leer hier, een goede les, ô ongebonden jeugd!
 Leer dat gy leven moet, na wetten van de deugd.
 O ongetoomde jeugd! ô kinders! wild hier leeren,
 Gelijk dat God gebied, uw lieve ouders eeren;
 Is't zaek dat gy u, aen uw ouders, hebt misgaen,
 Zoo denkt ook dat gy zelfs uw Schepper hebt misdaen;
 Want wie zijn ouders eerd, eerd God en Gods geboden;
 Wie God eerd, die verkrijgt al wat hem is van nooden;
 Bewijst gehoorzaamheyd uw ouders met der daed,
 Wie zijne ouders eerd, het zelden qualijk gaet.

HET DERDE BOEK,¹¹⁷

van 't

EERSTE DEEL.

zijnde de

CHRISTELYKE OFFERANDE.

Voor-reden.

DAt wy (Christelijken Lezer) deze rijmen, en zangen vereerd hebben met den Naem van CHRISTELYKE OFFERANDE, is ter oorzaak dat zy, getrokken zijnde uyt Gods Woord, V. E. zijn opgeofferd tot aenleydinge van een Christelyk leven, op dat zy door het aendachtig lezen van V. E. (als Christelyk zijnde) Christo mogen op geofferd werden.

Aengezien dan dat wy niet en zijn als door Gode, niets bezitten als het zijne, niet en hebben dat het onze is, ja ons eygen zelfs; wien behoord het anders als die gene, die ons, in dit sterfelijke leven, uyt niet heeft voort gebracht? die ons begaefd heeft door zijne goedigheyd, die ons bedeeft heeft door zijn mildadigheyd; niet alleen met tijdelijke nootdrust naer het lichaem; niet met nootwendig onderhoud van dien; niet met gaven en rijkdom, maer noch met hoger en edeler, dat is, met een Goddelijke ziel, en redelijke kennis, door de welke zijne Goddelijke majesteit belieft heeft dat wy zouden achterhalen, en leeren kennen, tot wat eynde wy al dezen hebben ontfangen, en op wat wijze wy die zullen leeren gebruyken; dit ons aerdsch en sterfelijk lichaem (ingestort zijnde een onsterfelijke ziele) begeerd God tot zijnen dienste; zijne Goddelijke gaven besteed tot zijner eeren, de tijdelijke rijkdommen niet tot wellust van onze stinkende vlesch te gebruyken, maer tot bystand der armen, en dat ter eeren zijne H. Majesteits naem.

Christelijken Lezer, hoe verkeerd haer vele menschen hier in dragen, leerd ons (God beterd) onze huylendaegschen tijd, in de welke zoo veel gaven en rijkdommen onnuttelijk misbruykt worden. O! bedroefde, en niet min bedurven, Eeuwe, in de welke geltsucht en staetzicht zo in swang gaen; in de welke pracht en hoogmoed overvloedig zijn, gierigheyd en woeker nimmermeer en rusten, in de welke onkuisheyd en wellust v'zamen koppelen zo veel zielen ter verdoemenisse, ó! droefheyd boven droefheyd voor zo korten blijdschap; om die zelve te ontgaen, laet ons keeren tot deze onze offerande, stellende ons voor oogen dien wellustigen en rijken Vrek, wiens ziele, na zoo geleefden leve, ligt begraven in dien stinkenden poel van die eeuwige duurende helsche vlammen; daer en tegen dien armen en geduldigen Lazarus, na alle zijn ellenden en lichamelijke armoede, door de Engelen opgevoerd ten Hemel, is rustende in de schoot van Abraham.

Laet ons dan (Christelijken Lezer) niet met den Rijken man de rijkdommen des werlds, tot wellust onzes levens, betrachten; niet de ydelheden des werlds; niet zoodani-

danigen zaken die zoo zeer valsch zijn als vergankelijk, niet zoodanige dingen zeg ik, die zoo zeer ydel zijn, als ons lichaem sterflijk is; maer laet ons steken na zoodanige schatten en rijkdommen, van de welke wy mogen genieten oneyndelijke vrolijkheden; Hemelsche en Goddelijk wellusten; zalige en eeuwigdurende blijdschappen; welker vreugde noyt ooge gezien, noyt oore gehoord heeft, nocht geener menschen herte heeft kunnen begrijpen; laet ons ten dien eynde gebruyken zoodanige middelen als ons daer toe noodig, van Gode, verleend zijn; te weten, oeffeninge van Godvruchtigheyd; arbeid ter deugden; Christelijke liefde tot God en onze naesten; offerende God Almachtig een offerande der gebeden, en dat op den Autaer van een brandend herte, in de liefde Christi, op dat alzo, door dien Goddelijken brand, in ons vernietigt mogen worden alle quade genegentheden, derhalven den Christelijken Lezer mitsdezen aenwijzende de springbron van alle gaven, dat is Christus zelve, om aen zijn Heylige en Hemelsche Majesteyt uyt te storten een vuurige liefde des herten in inniger gebeden, op offerende deze woorden aen Christo onzen Zaligmaker.

O Christo Iesu! ik een schepzel van uw Hemelschen Vader, onderworpen alle gebrekelikheden dezes kranken vleesches, aengeerft van, ons eerste Ouders, Adam en Eva, buyge mijn knyen voor uw allerheyligste Majesteyt, dankende uw onuytsprekelijke liefde, met de welke gy hebt gearbeyd my uyt den staet der verdoemenisse te brengen in een staet van zaligheyd; niet ontzien te lijden zoo veel pijnen; niet gespaert u Heylig lichaem, maer hebt het zelfde gegeven in handen van die wreede pijnigers, die het met wreede geessels deerlijk gewond en geslagen hebben, jammerlijken uytgerekt op dien galgen-boom des kruys, uytstortende u dierbaer bloed, voor een offerande aen uw Hemelschen Vader, tot voldoening onzer zonden.

O goede Iesu! ik bid u door dat lijden en sterven, stort in mijn ziel die kracht, dat ik alle dankbaerheyd voor zoodanige liefde mach bewijzen; Christelijke offeranden der gebeden, en lofszangen uwe Majesteyt op offeren; door deswelke ik mach verkrijgen Goddelijke zegeninge na ziel en lichaem, op dat als ik doende mijn laetste offerande, mijn ziel in uwe handen mach bevelen, om met uwe alderheyligste Majesteyt, en alle die zalige Inwoonders des Hemelschen Vaderlands te rusten, en leven van eeuwigheyd tot eeuwigheden, AMEN.

Aendachtige Oeffeningen.

*Hy heeft den armen uytgedeeld; zijn rechtvaerdigheyd blijft
in de Eeuwen der Eeuwen. Psalm 111.*

O gulde vvoor-
den! eertijds uyt-
gesproken van dien
Christelijken Out-
vader Angustino,
dewelke dus luy-
den: Wild gy dat u
gebed tot in de he-
mel vliegd, maekt
het twee vleuge-
len, vasten, en ael-
moessen, uyt vvel-
ke vvoornden de
Christelijken lezer
heeft te leeren, dat
het niet genoeg zy
God te bidden,
maer dat het beter
zy, neffens onze ge-
beden, den Armen
mede te deelen, en
zich zelven te ont-
houden van over-
dadigheden, en
vvellusten; niet al-
leen vastende van
spijs, maer veel
meer van zonden;
en ombequamelijk
van zonden te vas-
ten, is 't van noo-
de dat men niet te
zeer 't herte hangd
aen deze vergan-
kelike rijkdommen
des vverelds; maer
nae de mate van
dien (ons van God
gegeven) zullen vvy
wederom geven
aen de behoefte,
op dat vvy hier na-
maels mogen hoo-

ren de vvoornden
Christi uyt gespro-
kē tot dien getrou-
wen Rentmeester,
ō getrouwē knecht!
om dat gy trouwv
geveest zijt in de-
ze kleyne, zoo zal
ik u stellen over
grootē; en op een
ander spreek den
Heer, ik heb hong-
gerig geveest, gy
hebt my gespijst;
dorstig, gy hebt my
gelaect; naekt, gy
hebt my gekleed;
gevangen, gy zijt
tot my gekomen;
ziek gy hebt my
bezoect; dood, gy
hebt my begraven;
al wat gy van de-
zen hebt gedaen
aen den Armen,
dat hebt gy my
zelfs gedaen. Blijkt
dan hier nyt dat
goede werken Go-
de wel behagen,
en ook aengenaem
zijn, ons staet dan
te leeren dat vvy
onze gebeden (met
vasten, en Ael-
moessen) aen Chri-
sto moeten op offe-
ren, tot dienst, en
eere van zijn Hey-
lige Majesteit, en
onzer zielen zalig-
heyd.

Als zich een Christen ziel tot Christum wil begeben,
Zoo moet het herte zijn gelijk als op geheven;
Het lichaem moet niet zijn met gulzigheyd be-
zwaerd,
Zoo dat men met het hert blijft hangen aen de
aerd.

Men moet aen het gebed twee vaste vleugels maken,
Waer door het kan by God tot in den Hemel raken;
Het vasten is van nood tot een bequaem gebed,
't Gun d' overvloed van spijs verhinderd en belet.
Gelijk de spijs bezwaerd, en 't herte trekt tot rusten;
Zoo is men onbequaem en efter zonder lusten;
Want aengezien de spijs is lastig aen 't gemoet,
En dan ook aldermeest als men gebeden doet;

Het

Het vasten maekt de geest bequaem om God te loven,
 Door 't vasten vliegt de geest te krachtiger na boven;
 Het vasten maekt het hert bequaem tot alle deugd;
 Het vasten (op zijn tijd) geeft aen de ziele vreugd.
 Gelykerwijs dat God vergramd word door de zonden,
 Gelyk men daer van heeft veel zaken ondervonden,
 Zoo word hy weêr verzoend, den mensch van zond ontlaf,
 Wanneer dat in berouw den zondaer bid en vast;
 G'lijk die van Ninive vervielen in de zonden,
 Ia bleven aen de lust tot quaed doen, als gebonden,
 Zy (van den Heer gedreygd op straffe van vergaen,)
 Die hebben ook gevast, en Gode dienst gedaen.
 Als David zich bevond door zond ten val gekome,
 Zoo heeft dien Godes vriend het vasten aengename;
 Veel diergelijken meer die hebben zoo gedaen,
 Door vasten kan 't gebed tot in den Hemel gaen.
 Wel aen dan Christen ziel wild u tot Christum keere,
 En op bequamen tijd het rechte vasten leere;
 Het vasten van de spijs is noodig aen de geest,
 Maer 't vasten van de zond vereyscht God aldermeest;
 Het vasten van de spijs dat ken alleenig strekken,
 Om in een recht gebed de geest tot God te trekken;
 Het vasten van de spijs dat leyd de rechte grond,
 Waer door men met de Geest leerd vasten van de zond.
 Het eene dat en kan niet wezen zonder 't ander,
 Maer zijn gelykerwijs gebonden aen malkander;
 Want niemand die 'er leefd te recht van zonden vast,
 In dien met spijs en drank hy 't hert te veel belast.
 O God! geen mensch en kan uw mogentheyd bedriege;
 O God! voor wien geen mensch kan veynsen ofte liege;
 O God! voor u gezicht verschuyld de mensche niet,
 Mits uw alziende oog tot in het herte ziet.
 Stort kracht, en macht, ô Heer! in deze zwakke leden,
 Wanneer ik my begeef tot vasten, en gebeden;
 Wanneer ik vast, ô Heer! zoo laet doch niet in mijn,
 Geveynsde heyligheyd, oft eenig schijn-deugd zijn,
 Maer een oprecht gemoet dat God alleen mach wenschen,
 Niet om gezien te zijn voor d' oogen van de menschen;
 Niet om het oud gebruyk dat altijd is geweest,
 Niet uyt gewoonten Heer, maer uyt een reyne geest;
 Niet vasten met de mond, niet vasten, met de spijsze;
 Niet vasten om daer meê een schijn-deugd te bewijze;
 Niet vasten zoo alleen, maer vasten op dat gy,
 Door 't vasten speuren meugt een goede wil in my.

Zoo vasten, dat wanneer my zonde komt te vooren,
Dat ik my niet en laet verwinnen nocht bekoren;

Zoo vasten, dat wanneer de zonde my toe lacht,
Dat zy in my bevind de lusten zonder kracht;

Zoo vasten, dat ik my vind onbeswaerd van leden,
En met een rappe geest in d' yver mijns gebeden;

Zoo vasten, dat het hert niet is met spijs belet,
Wanneer dat zich de geest begeeft tot het gebed.

Niet vasten, zoo alleen, om dat het werd gebode,
Maer om dat onze ziel het vasten is van noode;

Niet vasten, zoo wel eer den Pharizeus deed;

Niet vasten, op dat ik de wereld heylig heet;

Niet vasten, op dat ik daer door zoud zijn gepreze,

Maer vasten om alleen by God gezien te wezen.

O God! Almachtig God! laet zoo mijn vasten zijn

Gegrond in ware daed, en niet in lossse schijn;

En dat ik leeren mach, als ik na 't lichaem vastte,

Dat ik mijn ziele niet met zonde moet belaste;

Maer vasten na den geest van allerleye quaed,

Wanneer dat my de lust tot vuyle zonden raed.

Wanneer my eenig leet van yemand mocht geschiede,

Dat ik als dan de wraek mach op het hoogste vliede;

Wanneer dat yemand my in goed oft eer verkort,

Dat ik vergeef, op dat aen my vergeven word;

Heeft yemand my misdæen oft yets te na gesproken,

Laet noyt tot weder wraek de luste my bestoke;

Ben ik verongelijkt beschadigd aen mijn goed,

Dat ik de straf beveel die 't alles rechten moet;

Heeft yemand door bedrog my 't mijne af genomen,

Zoo dat ik daer door ben om eer en goed gekomen,

Dat ik noch efter toon die zaak mijn zondens schuld,

En dat ten oordeel gy, ô Heer! eens komen zult.

Derhalven my getroost in alle lijden toone,

Op hoope dat gy zult geduldigheyd beloone;

Dat 's in uw eeuwig Rijk een Rijk van alle vreugd,

Een Rijk al waer met God een droeve ziel verheugd;

Een Rijk een eeuwig Rijk dat zielen vrijd van plagen;

Een Rijk vol vrolijkheyd, in eyndelooze dagen;

Een Rijk dat yeder ziel tot zulke vreugd bekoord,

Die 't oog noyt heeft gezien, nocht oore heeft gehoord.

Ons is ter zaligheyd geen hooger zaek van noode,

Als het geloof, nochtans is 't niet genoeg voor Gode;

't Geloof zoodanig is, 't zy dat men 't niet en heeft,

De ziele is als dood terwijl het lichaem leefd;

Tertullianus
zejd, zoo gy
Gode het on-
recht op geeft,
hy zal't wre-
ken; beveel
gy hem de
schade, hy zal
die vergoe-
den; vertrou-
d gy hem u le-
ven, hy zal u
wyt de dooden
levendig op
wrekken.

Augustinus
zejd. Broe-
ders, zoo vry
gelooven dat
daer een Oor-
deel zal vree-
zen, zoo laet
ons vrel le-
ven, op dat
vry niet
qualijk en
sterven,
want nu is
het den tijd
van barm-
hertigheyd,
en dan zal
het den tijd
des oordeels
vreezen.

't Geloof zoodanig is, dat zonder te geloven,
 Wy d' eyndelooze vreugd des Hemels ons beroven;
 Schoon dat men heylig leefd, en alle deugden doet,
 't Is veel, maer niet genoeg, hoe wel het wezen moet;
 Zoo ook hoe wel geloofd, 't geloove kan niet bate,
 't Gelooven zonder liefd is 't recht gelooven hate;
 Schoon ik in God geloof als Vader, Zoon en Geest,
 En dat ook Christus mijn verlosser is geweest,
 Ia door zijn kruys, en dood, en bitterlijke wonden,
 My met zijn lijden heeft verlost van al mijn zonden,
 En met dien dieren pand mijn zaligheyd gekocht,
 Om mijne zaligheyd zijns vaders wil volbrocht;
 Hoe wel ik dit geloof, 't is veel, maer zonder krachte,
 In dien ik by 't geloof, geen liefde wil betrachte;
 't Geloove is een zaak ter zaligheyd van nood,
 Maer zonder werken is het krachteloos en dood.
 Goe werken doen is veel, maer ken geen vruchte geven,
 Het zy wy 't goet doen met een goed geloof beleven.
 't Is waer dat Christus heeft voor onze zond voldaan,
 Niet daerom, dat den mensch in zonden voort zoud gaen;
 Maer daerom, dat hy ons met zijne dood zoud leeren
 Het quaed te sterven, en de zonde af te keeren,
 In tranen en berouw te komen tot den Heer,
 Met op zet in het hert te zondigen noyt weêr.
 Den Heer die heeft aen ons een vaste Wet gegeven,
 Dat men by het geloof de deugde moet beleven;
 Hy heeft ons by 't geloof verbonden aen zijn Wet,
 Hy heeft ons neffens dien geboden voor gezet.
 Den Heer die wil berouw in vasten en in boeten;
 Den Heer die wil dat wy goe werken plegen moeten,
 Is dan 't geloof genoeg? neen, Christus ons verklaerd:
Wie 't Kruys met hem niet draegd die acht hy zijns niet waerd.
 En Petrus zegt, den Heer heeft voor den mensch geleden,
Ons tot een voorbeeld om zijn stappen na te treden.
 Iacobus zegt 't geloof is zonder werken dood;
 Dies zijn de werken dan ter zaligheyd van nood.
 Leer Christen zielen, leer gelooven, en ook werken,
 De werken nodig zijn gelijk men kan bemerken
 Uyt Christi eygen Woord. ô Christen ziel! sta vast,
 Sta vast in het geloof dat op goe werken past;
 Ik zeg in dat geloof, 't geen Christelijk doet leven,
 Geloof, waer door ons word een vreeze aengedreven;
 Een vreeze die ons dreygd en met haer geeffels slaet,
 Wanneer dat onze lust na vuyle zonden staet;

Een vreeze, die ons zy een prikkel tot de deugde;
 Een vreeze, die ons baerd de hoop op 's Hemels vreugde;
 Een vreeze, die ons zy een teugel aen 't gemoet;
 Een vreeze, die voor straf de misdaed schroomen doet;
 Een vreeze, die ons baerd een schrik voor alle quaden;
 Een vreeze, die ons baerd een hoop op Gods genaden;
 Een vreeze, voor de zond, en straffe van het quaed,
 Wanneer in zondens lust het herte zwanger gaet.
 Sta vast op dat geloof, 't geen zond door vrees leerd mye,
 Het recht geloof, dat is, de zonde tegen strye;
 Het recht geloof, dat is, in Godes vreeze staen,
 En dat men van de zond moet tot de deugde gaen;
 Het recht geloof, dat is, te leven in Gods vreeze,
 Wie dit geloofd die zal een recht geloovig weze;
 Het recht geloof, dat is, dat men ter zaligheyd,
 Door goet doen, en geloof, de ziel ten Hemel leyd;
 Het recht geloof, dat is, het quaed te moeten mye;
 Het recht geloof, dat is, de zonden te belye,
 Ter plaetse daer den Heer ons zelve heene wijst,
 En daer hy met zijn vleesch ons na de ziele spijsst.

*Keer mijne oogen, op dat zy de ydelheyd niet
 aenschouwen, Psalm 118.*

Schoone werelts Roos! gy weygerd my uw minne;
 O fiere maegde bloem! wiens afgekeerde zinne
 (Van alle werelts vreugd) al't aerds zo zeer versmae,
 Dat mijn gebeden zijn vergeefs aen u gedaen;
 O overschoone maegd! in 't bloeyen van u leven,
 Hoe kunt gy, jonge spruyt! de wereld dus begeben?

Hoe kunt gy 't aerdsch vermaekt, en al des werelts vreugd,
 Zoo drijven uyt u hert, en weyg'ren aen uw jeugd?
 Sla eenmael u gezicht op mijn verliefde oogen;
 Steld eenmael u gedacht alleen op mijn vermogen;
 Let eenmael op den stam van mijn geslacht, en bloed;
 Let eenmael op mijn schat, let eenmael op mijn goed.
 Dus spreekt de jonge maegd, en antwoord op zijn rede,
 Zoo ik u bidden mach, laet my in rust en vrede;
 Ik sla mijn oogen niet op rijkdom, schat, oft staet,
 Vermits ik met mijn hert al deze dingen haet;
 Ik keer mijn oogen af van alle werelts zaken,
 En schep alleen in God, en 't godlijk, mijn vermaken;
 Ik zoek geen werelts lust hoe schoon de minne vleyd;
 Ik trouw my aen de deugd, en min de zuiverheyd;

Onze oogen zijn de deuren onzer zielen, door de welken dat alle dingen tot de zelvige in komen, 't en zy zake datze gesloten vverde voor die bedrieggelijke vwellusten, der vvereltscher hovaerdigheden, de vvelke alle invvendige ruste verhinderen, en steuren, schoon vvy het zelvige niet gevvaert en werden, voort en al eer vvy ons, in sulke, van de mensche zullen afgescheyden vinden, en ons in gebeden tot Gode begeben hebben, en op dat vvy onze oogen niet te zeer zouden open hebben, op zulke dingen die in een oogenblik kunne in geraken, daer zy in menigte van dagen, met grooten arbejd, nauvvlijx kunnen uyt pedreven vverden; zoo is 't dat vvy (na onze vvijsze, ten dien eynde (onze rijmp-

jes willen voorstellen aen de Christelijken lezer, om al hier te leeren (door een vvereld hatende jonkvrouvv, aengezocht tot de vwellusten des vverelds) hoe dat een Christen ziele moet de oogen af keeren van die bedriegelijken; en zeggen al dus met dien goddelijken koning David: keer mijne oogen, op dat zy de ydelheid niet aenschouven, maer in uvven vveg, ô Heere! maekt my levende. Mijn ziele heeft lust gehad om te begeren uvve rechtveerdigmakinge tot allen tijden, gy hebt de hovaerdige gestraft, vervloekt zijn zy, die afvviijken van uvve geboden. Want ook uvv getuygenissen zijn mijn overpeynzinge, en uvve rechtvaer digmakingen zijn mijnen raed.

Ik let op geld, nocht goed, als dorens aen de ziele,
 Mijn wellust is voor God, en Christi kruys te kniele;
 Daer leyd mijn rust, en lust, daer vind mijn jeugd haer vreugd,
 Mijn hert begeerd geen schat als oeffning in de deugd;
 Ik wil voor bruydegom geen aerdsche minnaer trouwen,
 Maer Christus Iesus voor mijn eygen bruygom houwen;
 Ik keer my tot mijn lief, mijn lief die is de mijn,
 Hy zal de mijnen, en ik weêr de zijnen zijn.
 O wereld! gaet van my met al uw yd'le vreugde,
 Mijn ziele! keer tot God, en Hemelsche geneugde;
 O pracht! ô werelds eer! ô yd'le hovaerdy!
 Waer toe verтоond gy u dus vruchteloos voor my;
 Waer toe mijn aangezocht tot uwe ydelheden?
 Waerom tot uw gebruyk mijn ziele dus bestrede?
 Waerom my voor het oog verтоond u ydel zoet,
 Waer meê gy onderstaet te winnen mijn gemoed?
 O! oogen, die daer zijt de poorten van mijn herte,
 Door wien tot aen de ziel de zonde brengt veel smerte;
 O! oogen die van 't hert de open deure zijt,
 Waer door begeerlijkhedyd het kranke vleesch bestrijd;
 O! oogen, gy die zijt gelijk de swakke wallen,
 Al waer den vyand komt op 't eersten aen gevalle;
 O! zegt my, mijn verstand! wat vyand leefd 'er niet,
 Die zich niet binnen geeft daer hy een open ziet?

O! zegt

O! zegt my mijn verstand, wie held niet na de zonden,
Die voor het oog heeft gelegentheid bevonden?

O! zegt my mijn verstand, wie leefd'er zoo geruft,
Die zomwijl door het oog niet valt in vreemde lust?

O! oogen die zoo vaek veroorzaekt zielens schade;

O! oogen die zoo vaek veroorzaekt veele quade.

Als Dina wierd geperst, door lusten, om te zien,

De docht'ren Sichems, oft de onbesnede liên;

Wat dede d' oogen niet? zy brochten haer in rouwe,

Zy raekt in ongeluk, door lusten van 't aenschouwe;

Zy, op die zelve stond, zy op die zelve tijd,

Verliest haer zuyverheid, en raekt haer eere quijt.

Als David door het oog tot lusten wierd bestrede,

Heeft hy een vrouw gezien met moeder-naekte leden,

Die hem (gelijk een vlam geslagen om het hert,)

Een oorzaak is geweest van veel bedroefde smert.

Wanneer den Assyrier kreeg lusten om te mallen,

Liet hy zijn oogen op de schoone Judith vallen;

Als zy haer leeden had in çierfel op gesteld,

Heeft zy dien machtig Vorst ter aerden neêr geveld.

Wanneer de lust ontsak, de oogen van twee boeven,

Zufanna aen te zien, geraekten in bedroeven;

O! oogen wat hebt gy al swarigheid gebaerd,

In 't herte van die geen die 't oog niet heeft bewaerd.

Democritus bestond zijn oogen te verblinde,

Op dat hy alzo zouw de wijsheid mogen vinde.

Lucia, om de zond te myen, maekt besluyt,

En met haer eygen hand steekt bey de oogen uyt;

Dees zal de bake zijn waer na dat ik zal vare,

Dees zy my een compass in deze woeste baren;

Dees zy my tot pylot, die my de gronden peyld,

Op dat mijn zwakke schip niet op de klippen zeyld;

Mijn schip dats mijn gezicht, dat zijn eylaes! mijn oogen,

Door wien zoo menigmael de ziele word bedrogen;

Dees dienen niet verzeyld op kusten onbekent,

Dees moeten uytter Zee, dees moeten afgewend,

En aen een veyle strant, een goede ree betrachten,

De klippen van de zond, en zondige gedachten,

Alleenig door het oog, gelijk als rotzen vlien,

Naer 's werelds ydelheid niet met het oog zien.

Zeer wel zeyd Augustijn, wee uw verblinde oogen,

Die Hemel en de Zon t' aenschouwen niet gedogen;

Wee! d' ooge die zich niet van d' ydelhede keerd.

Ambrosius die ons een goede lesse leerd,

Die zegt, hy die daer gaet en wandeld 's Heeren wege,
 Die heeft noyt ydelheyd voor zijn gezicht gekrege.
 Weg wereld! schoon dat gy u lieffelijk vertoond,
 't Is niet dan bitterheyd waer mede gy ons loond.
 Wat ranken, wat bedrijf! wat ongewone vonden,
 En legt gy my niet voor tot lusten van de zonden?
 Wat listen, pleegd gy niet, mijn oogen voor gezet?
 Waer mede gy my tracht te trekken in uw net.
 Ik, die in dit geval, my nergens weet te keere,
 Schoon dat ik ben een maegd, zoo moet ik strijden leere;
 Schoon dat ik ben een maegd, ik moet ten strijde gaen,
 Ik moet gewapend zijn, en met mijn vyand slaen;
 Schoon dat ik ben een maegd, zoo heb ik ook mijn krachte,
 Waer van mijn vyand kan een felle slag verwachtte;
 Schoon dat ik ben een maegd, ik voel my zoo gesteld,
 Dat ik verwinnen kan den vyand die my queld,
 In dien ik neem ter hand de wapens my van node,
 In dien ik mijn gezicht inwendig keer tot Gode;
 Aen wien ik mijn gebed en yver wil besteên,
 Terwijl het ooge van mijn vyand word bestreên;
 U wil ik mijn gebed, mijn God ten offer drage,
 Behoed mijn oogen doch voor 's werlds looze lage;
 O God! laet mijn gebed tot in den Hemel gaen,
 Geeft krachten dat ik mach mijn vyand tegenstaen;
 O Gode! die mijn ziel aen 't lichaem hebt gebonde,
 Het lichaem dat zoo vaek besmet word met de zonde;
 Ia, dat zoo menigmael van lusten word bestreên,
 En nergens trooft en vind dan in mijn God alleen.
 O Christe! die mijn geest die krachten hebt gegeve,
 Dat ik een maegden staet in reynheyd wil beleve;
 O Christe! die mijn geest de kracht hebt in gestort,
 Geeft dat die staet van my wel onderhoude word;
 O Christe! die my hebt tot deze staet verkore,
 Geeft dat ikze beleef gelijk het zal behore,
 O Christe! die my hebt beroepen tot een staet,
 Die (wat onzuyver hiet) verwerript en versmaed.
 Ontzondigd my mijn geest door u geleden lijden,
 Wild van voorleden zond mijn herte doch bevrijden;
 In dien der eenig zond mijn herte noch besmet,
 Ik bid u dat gy dat weêr zuyverd door uw Wet;
 O Christe! geeft dat noyt een drift van quade lusten,
 Mach kleven aen mijn hert, of in mijn zinnen rusten;
 O! dat noyt werlds pracht of tijdelijke eer,
 Mijn zinnen, nocht mijn hert, bekoren immermeer;

O! dat mijn zinnen noyt in werlds vreugde mallen,
 Dat noyt mijn oogen meer op ydelheyd vervallen;
 O! dat de rijkdom noyt, nocht werlds hovaerdy
 Bevallig mogen zijn, oft meer begeerd van my;
 O Christe! geest aen my, dat ik mijn hert en zinnen,
 Niet meer gebruyken mach om ydelheyd te minnen,
 Dat ik geen kostelheyd ter wereld meer en acht,
 Dat ik noyt weêr gebruyk mijn afgeleyde pracht;
 Drijft uyt mijn hert, ô Heer! het schijn-zoet van de lusten,
 En laet my nimmermeer op ydelheden rusten;
 Laet noyt een enkel lust tot aen de wille gaen,
 Laet nimmermeer het vleesch tegen de geest op staen;
 Maer laet mijn oogen zijn ten Hemel op geslage,
 Gesloten voor het aerds om lusten weg te jagen;
 O! dat dit slechte kleed een leering zy aen mijn,
 Hoe dat ik zuiver moet, en ook ootmoedig zijn;
 Hoe ik my anderwerf aen Christo heb verbonde,
 En daer meê afgeschafft de wereld en de zonde;
 Dit slechte maegde kleed mijn geest indachtig maekt,
 Hoe ik de hovaerdy des werlds heb verzaekt;
 Laet mijn geneugte zijn ootmoedigheyd te leeren,
 En dat zoo wel in 't hert als uytterlijk in kleeren.
 't Is Gode niet genoeg ootmoedigheyd in schijn,
 Het herte moet voor al in God ootmoedig zijn.
 Laet my het vreugde zijn verdriet en smaed te lye,
 Laet my het droefheyd zijn in 't werlds te verblye.
 Koom Christe, dood in my door brand van Hemels min,
 Mijn vleeschelijke hert, mijn wereldlijke zin;
 Laet my de hoogste schat van reynigheyd beware,
 Tot aen den laetsten dag van mijnes levens jare;
 Koom Christe! koom in my, en gierd mijn reyne jeugd,
 Met Goddelijke pracht van geestelijke deugd,
 Op dat ik zuiver mach hier na met u verzamten,
 Tot mijner zaligheyd in eeuwigheden, AMEN.

S L U Y T - R E D E N .

Z Alig! die tot min genegen,
 Zulke minne weet te plegen;
 Zalig! die zich wind beweegd,
 Dat hy zulke minne pleegd.
 Zulke minne, die het leven,
 't Alderzoetste weet te geven;
 Zulke minne, die 't gemoet,
 't Zalig minnen minne doet.

Zulke min, is niet te vinde
 In die geen, die 't minne minde;
 Minne, die een dertel kind,
 Aen zijn geyle lusten bind.
 Zulke minne, zulke vlagen,
 Zijn maer strikken, zijn maer lagen,
 Zijn maer netten, die het hert
 Fangen, in een droeve smert.

L 4

Mijn beminde
 is mijn, en ik
 ben zijn, den
 vvelke gevoed
 vword tusschen
 de Lelien, tot
 dat den dag aen
 komt, en de
 schaduvven nederdalen. *Cantico 2.*

Zulke

Zulke minne, zulke lusten,
 Breken 't minne, steelen 't rusten;
 Minne die Cupido voed,
 Gund geen ruste aen 't gemoed.
 Deed zy niet Oenone zuchten,
 Als haer Paris ging ontvluchten,
 En verliet zijn Harderin,
 Om der Koninginne min;
 Traentjes vloten langs haer wangen,
 Als zy Paris zach bevangen,
 Met een lust tot hooger staet,
 Daer hy om na Grieken gaet.
 Liet met zuchten, en met steene,
 D' herderin haer min beweene,
 Als hy (na een vast besluit)
 Schackten Menelaüs Bruyd.
 Iazon (die zijn losse zinnen
 Heeft veranderd in het minnen,
 Zoo dat hy zijn trouwe brak,
 Vluchten, en na Colchos trak.)
 Liet Hypsipyle in rouwe,
 Brak zijn minne, brak zijn trouwe,
 Brak zijn minne haer getoond,
 Min die haer met tranen loond.
 Ariadne, in de baren,
 Op het eyland aengevaren,
 Lag by Theseum te rust,
 In een zoete minne lust;
 Storte tranen aen de Goden
 Als haer minnaer was gevoden,
 Na dat hy haer kuyfche schoot,
 Van het zuiver had ontbloot;
 Dies zy met gewrongen handen
 Liep al zuchtend op de stranden,
 Daer zy met het oog vernam
 Of het schip niet weder quam.
 Snode wicht uw minne vruchten,
 Zijn vermengd met droeve zuchten,
 In de schijn van buyten zoet,
 Maer inwendig bitter roet.
 Wie hebt gy tot min bewogen?
 Die zich niet en vond bedrogen?
 Wie bevind niet in der daet
 Dat uw minne wankel staet?
 Weg dan, weg met zulke minne,
 Die vol bitter leyd van binne,
 Weg Cupido, weg van mijn,
 Al uw zoetheyd is maer pyn.

'k Zal mijn hert uw lust ontzegge;
 En op God mijn minne legge,
 Zulke minne die is zoet,
 Aen de ziel, en in 't gemoet.
 Zulke minne, zulke lusten,
 Doen 't gemoed in wellust rusten;
 God te minnen is een vreugd,
 Die 't gemoet en ziel verheugd.
 Zulke minne, zal ik plege,
 Om tot minne te bewege,
 Hem, die na mijn zieltje tracht,
 Hem, dien ik mijn minnaer acht.
 Mijn beminden is de mijnen,
 Hy is mijns, ik ben de zijnen:
 Reyne min in God gevoed,
 Valt in alle deelen zoet.
 Mellik, witte Lely struyken,
 Doen mijn zieltje neder dnyken
 Tusschen 't zuiver van uw blaen,
 Om mijn minne te verzaen.
 Ik (in schaduw neer gedooken,
 Tot den dag zal zijn ontloken,
 Tusschen Lelien gevoed)
 Gode vierig minne moet.
 Zulke minne kan het leve
 Zoete zaligheden geve;
 Zulke minne, 't hert geraekt,
 Van het hert een Hemel maekt.
 Minne Gods wild mijn bestralen,
 Tot de schaduw neer zal dalen,
 Tot ik na mijn laetste dag,
 Eeuwig met u leven mag.
 Zoete Iesu! mijn beminde,
 Wanneer zal ik u eens vinde?
 Wanneer zal ik u eens zien?
 Daer ik u gedurig dien;
 Dat is eeuwig na dit leve,
 Eeuwig mijn by u begeve,
 Zoo lang voed ik mijne zin
 Op uw liefde, op uw min.
 Zoo verliefd ben ik van zinne,
 Zoo verliefd op Christi minne,
 Zoo verliefd aen alle kant,
 Dat die min mijn hertje brand.
 Minne-brand wie zal u blaffen?
 Ach! mijn Bruydegom met kussen,
 Als mijn zieltjen wyt dit dal,
 Met haer Bruygom rusten zal.

Godzalige minne.

Onderzet my met bloemen, omringd my met appelen, want
ik queel van liefde, Cantico 2.

Salomon (in 't boek zijner zangen) stelt ons voor een goddelijke minne, met deze woorden: Ik ben een bloeme des velds, en een lelye der dellinge; gelijk een lelye onder den doornen; alzoo is mijn vriendinne onder den dochteren; gelijk een appel boom onder de boomen der boschagien; alzoo is mijn lief onder de zonen; onder de schaduve van den genen die ik begeerden, heb ik gezeten, en zijn vrucht is zoet mijner kelen, hy heeft my geleyd in den vijjn kelder, hy heeft de liefde in my geschikt. Waer isser zoeter liefde, als God te minnen? en door de goddelijke minne Christo aē te hangen? vvaer isser schadelijker minne, als door vleeschelijke liefde Gode te ver-

geten? meer lievede de schepselen, als den schepper der selviger; ð godzalige minnel daer het herte afvviykt van de ydelheden, en zijn vvelust neemt in 't over peynzen van die oneyndelijke blijdschappen en hemelsche vvelusten, de vvelke gestort zullen vverden in de herten der gener die met zoodanige minne haer zielen zullen gevoed hebben, ð godzalige minnel die voor weder minne zal genieten die volmakte vreugde, de vvelke noyt ooge gezien, noyt oore gehoord heeft, noch in het menschen herte kan begrepen vverden; ð godzalige minne die om Christi liefde niet vvil minnen, als het gene dat Christo vvelbehagelijk zy.

IK voel mijn hertje zoo gesteld,
Dat het in liefdens vlamme smeld;
O liefde! gy die mijn gemoed,
In vuur en vlamme branden doet.
Hou op uw vlam, en brand geen meer,
Hou op, hou op, oft ik verteer,

Oft ik verdwijn, en ga tot niet,
Door 't branden dat men in my ziet,
De liefde, (beul van mijn gemoet,)
Die plaegd my, maer de plaeg is zoet;
O liefde! die mijn ziel behaegd,
Schoon dat gy noch mijn hertje plaegd.
Ik smeul, en smelt in liefdens vier,
Ey plukme bloempjes, brengtze hier;
Op dat ik in mijn zoete pijn,
Met bloempjes onderzet mach zijn.

Met bloempjes van verscheyde kleur,
En schoon van blaen, en zoet van geur;
Op dat ik (die in brand verftik)
Door bloempjes weder wat verquik.

Ga,

Ga , hael my roosjes wit en rood ,
 Ey ga ! en hael uyt Chloris schoot ,
 De schoonste bloempjes die gy vind
 Vermengd , met geurig Hyacinth.

Den Hof Alcioni ontsluit ,
 En zoekt de schoonste appels uyt ,
 En legtze in de rooze blaën ,
 Op dat ik mach mijn lust verzaën.

Mijn lust die na verkoeling haekt ,
 Door liefde die my brandend maakt ,
 Laet roos vermengd met appels , mijn ,
 In liefdens brand , tot lessching zijn.

Oy me ! ik dool , dat ik verzucht ,
 Om roozen , en om appel vrucht ;
 Ik dool , dat ik , verliefde mensch ,
 Om roozen , en om appels wensch.

Bedrog zomwijl in 't roosje schuyld ,
 Wanneer het uyt zijn knopjen puyld ;
 Al is het schoon en zoet van geur ,
 't Veroorzaekt efter zijn getreur.

Men zegt dat Venus haer eens stak ,
 Aen eenen roozelaren tak ,
 Zoo dat zy flaeu wierd van gemoet ,
 Als zy haer vinger zag bebloed.

Men houd ook dat het minne wicht ,
 In appels voerd zijn geyle schicht ;
 Door appels heeft hy vaek geplant ,
 In menig hert zijn geyle brand.

Neem dan , neem dan dees appels weg ,
 En roozen , dien ik van my leg ;
 Geen roozen , nocht geen appels meer ,
 Ik in mijn reyne schoot begeer.

Geen roozen kies ik meer voor mijn ,
 Of 't moesten zulke roosjes zijn ,
 Als op een koude winter tijd ,
 Zijn Dorothea toegewijd ;

Als 't water niet en was dan ys ,
 En alles gantsch verdord en grijs ;
 De boomen zonder loof en blaën ,
 Heeft Dorothe een roos ontfaen.

Op zulken roos stel ik mijn zin ,
 En zulke roosjes ik bemin ,
 Na zulk een roosjen haekt mijn ziel ,
 Daer noyt een guure vlaeg op viel.

Een roos verwelikt nocht ontçierd ;
 Van eenig flek , oft zulk gediert ;
 Een roos met dampen niet bespreyd ;
 Maer daer een Hemels douw op leyd.

Geeft zulke roosjes doch aen my ,
 O Hemel zoete burglary !
 Stort zulke bloempjes , zulk een kruid ,
 Van boven af ten Hemel uyt.

Plukt zulke bloempjes van hun steel ,
 Terwijl dat ik van liefde queel ;
 Terwijl ik lijde zoete pijn ,
 Zoo laet mijn bed van roosjes zijn.

Terwijl ik dus mijn liefde voe ,
 Zoo dekt mijn borst met roosjes toe ,
 Met Hemel roosjes wit en root ,
 Zoo dek mijn borst en ook mijn schoot.

Ik (zijnde dan alzoo gesteld)
 Zal als een bloempjen op het veld ,
 Zal als de zoete rooze blaën ,
 In herreffst tijd , tot niet vergaen.

Ik zal dan met mijn ziel en hert ,
 In liefdens brand en zoete smert
 Verdwijnen , en vergaen tot as ,
 Of dorren als 't gemaeyde gras.

Op dat mijn zieltje hier van daen ,
 Mach naer een beter woning gaen ;
 Al waer het leefd in 's Hemels lust ,
 Als 't hert in 't bed van roosjes rust.

*Bereyd is mijn herte, God! bereyd is mijn herte; ik zal zingen,
 en lof spelen in mijn glorie, Psalm 107.*

Christe Iesu Godes kind ,
 O Minnaer ! die mijn ziel bemind ;
 O Minnaer ! die my langen tijd
 Voor u beminden hebt gevrijd.
 Wat moeyten hebt gy niet gedaen ?
 Wat pijn , en lijden uyt gestaen ?

Wat ongemak ? wat droeve rouw ?

Op dat ik d'u we wezen zouw.

Ik weet wat liefde gy my draegd ,
 Wat wederliefd dat u behaegd ,
 Dies ik mijn hert , en ook mijn zin
 Wil voegen naer uw lieve min.

Den koninklijken Propheet David, in zijn 107 Psalm, zeyd aldus: wie zal my leyden tot in de vaste stad? wie zal my leyden tot Idumeen? zult gy 't niet doen, ô God! die ons verstoffen hebt? vvelke vvoordē onste kennen geven, dat vvy moeten reyzen na een ander stad; dat is, uyt deze vvereld, na dat hemelſche vaderland, en om aldaer te komen moet zich een Chriſtē ziele vergezelschappen met goet en getrouwe leydslieden; dat is, met de vreeze Gods, en Chriſtelijke dengden, geestelijke lofszangen, en vuurige gebeden; door de vvelke de Engelen Gods bevveegd vverden, onze zielen te beschermen voor alle aenſtoten, en lagen der

vyanden, zijde de zonden; de vvelke hier in deze vvereld, als ſtruykrovers onzer zielen, geſtadig uyt zijn om de zelvige te bevechten, en af te zetten van hare hoogſte vveluſt, dat is de zaligheyd; dies vvy ons niet genoegzaem kunnen bereyden in onze herten, om onbeſchadigd deze vvildderniſſe des vverelds te doorreyzen, alvvaer vvy ons omcingeld vinden van zoo vveele zooten der vyanden, als zijn de begeerlikheden des vveeſchs, en der rijkdommen; hovaerdigheyd des levens; vveluſtigheyd der oogen, en der herten; tegen de vvelke geen beter bereydinge gevonden kan vverden, als God te vreezen, en vrolijk vveezen.

Wel eer heb ik met werelds pracht,
Mijn jonge leven door gebracht;
In ydelheyd het vveeſch gevoed,
Gelijk de trotsche wereld doet.

'k Heb na de wereld my gezet,
En op het werelds wel gelet;
De wereld die ik, met haer pracht,
Nu voor bedrog en ydel acht.

Weg! opgepronkte werelds jeugd,
Met al uw ydelheyd en vreugd;
Want ik het werelds wil verſmaen,
Om in mijn Minnaers gunſt te ſtaen.

O domme jeugd! die 't werelds mind,
Waer door gy u bedrogen vind;
Want als gy 't werelds wel door ziet,
Is 't ydelheyd, en anders niet.

't Is met het werelds zoo geſteld,
Gelijk een bloempje op het veld,
Dat heden aen zijn ſtruykjen brald,
En morgen los ter aerden vald.

Dat heden ſchoon en prachtig ſtaet,
Maer morgen al zijn glans verlaet,
Om dat het van den Hemel word
Met felle buyen over ſtort.

Zoo gaet het ons wanneer de dood,
 't Zy rijk oft arrem, kleyn oft groot,
 't Zy jonk oft oud, ter aerden slaet,
 Den mensch gelijk een bloem vergaet.

Het leven, dat is anders niet,
 Gelijk een schaduw die men ziet,
 Oft als een rook die met de wijnd,
 In korten stond tot niet verdwijnd.

Wat is doch hovaerdy, en pracht?
 Wat is de rijkdom, en de macht?
 Wat is doch al het werelds goed,
 Wanneer de ziel verhuizen moet?

Wat is dan schoonheyd? niet met al
 Mits zy in d' aerde rotten zal;
 Wat is dan alle werelds lust,
 Als 't doode vleesch ten grave rust?

Daer 't kriel gewurmt met ons vereend,
 En knaend het vleesch tot op 't gebeent;
 Wat is dan alle aerdsche vreugd,
 Die gy gebruykt hebt, domme jeugd?

Dit heeft Susanna wel bedacht,
 En daerom na de deugd getracht;
 Deugd die de ziel ten leven voed,
 Terwijl het lichaem rotten moet.

Lucia (door wiens zoet gezicht,
 Zoo meenig Minnaer wierd ontsticht)
 Die maekt hier over een besluyt
 Te steken beyd' haer oogen uyt.

Zy (die een wreede pijn verkiest)
 Zy (die haer zoet gezicht verliest)
 Geen oogen langer hebben woud,
 Om dat zy niemand schaden zoud.

Euphemia (wiens roode mond,
 Zoo menig minnaer had gewond,
 En minnens oorzaak minnaers gaf)
 Sneed zelve beyd haer lipjes af.

Anagrisina ('t schoonste beeld,
 Dat oyt van menschen was geteeld,
 De schoonste vrouw van lijf en leên)
 Die stort voor Gode haer gebeên;

En heeft door haer gebed begeerd,
 Dat schoonigheyd mocht zijn verkeerd;
 Op dat zy, door mismaekte schijn,
 Tot minne noyt verzocht mocht zijn.

O Iesu! die op schoonheyd niet,
Maer op een zuyver herte ziet;
Ik bid, mijn hertje tot u trekt,
Op dat het blijve onbevlekt.

O Iesu! trekt tot u mijn hert,
Op dat het niet verstroyd en werd;
Ey! stort doch zulk een hert in my,
Dat onbevlekt voor u gedy.

Gelukkig acht ik zulk een maegd,
Die 't werelds walligd, en mis haegd;
Die niet meer met de wereld popt,
Maer 't werelds als met voeten schopt.

Bezie, bezie de wereld wel,
't En is maer enkel poppen spel;
Het geen de snode wereld heeft,
Voor die, die na de wereld leefd.

Den mensch, wiens hert het werelds **mind**,
Die is gelijkerwijs een kind,
Dat al zijn lust en vreugden voed,
Op kinderspel, en poppe goed.

Niet langer heeft de domme jeugd,
In 't poppe spel hun zoetste vreugd;
Niet langer ziet men dat een kind,
De lust van 't kinder-spel bemind;

Niet langer, ziet men dat het hert;
Tot kinder-spel gedreven werd;
Niet langer mind het kinder vreugd,
Als duurt de kindsheyd van de jeugd.

Het kind gebruykt zijn kindsche tijd;
Maer ach! het maekt zich eenmael quijt,
De lusten van het kindsche hert,
Wanneer het oud en wijzer werd.

Een maegd die in haer jonge jeugd
Verlaet de wereld, en zijn vreugd;
Een maegd die na het eeuwig ziet,
Speeld langer met de wereld niet.

De wereld, die veel herten voed,
In lust tot geld, en werelds goed,
In staet, in pracht, in hovaerdy,
Steld zy, om 't eeuwig aen een zy.

Het eeuwig acht zy meerder waard,
Als al de vreugde van der aerd;
Zy laet het aerdsch, om 't Hemels gaen,
En neemt het slecht om beter aen.

De wereld loofd en prijft dien mensch,
Die in de wereld heeft zijn wensch;
En die gestadig woeld en wroet,
Om 's werelds fchat, en ydel goed.

De wereld zulke menschen eerd,
Die na de lust van hun begeerd,
Gebruyken weeld, en werelds pracht,
By Gode niet met al geacht.

De wereld loofd alleen die geen,
Die als een God word aengebeên;
En die maer voor een korten tijd,
Zijn aerdschen vyand over strijd.

De wereld loofd dien mensch op aerd,
Die hier veel geld en goed vergaerd;
De wereld loofd en eerd dien man,
Die steden overwinnen kan.

Maer ach! wanneer men 't wel beziet,
't Is veel, maer nochtans isset niet,
By 't gene dat een maget doet,
Wiens lof ik hooger trekken moet.

Een maegd, die voor een korten tijd,
Om eeuwig lof en vreugde strijd;
Een maegd die door de deugd verwind,
Al wat men in de wereld vind.

Een krijgs held voerd alleen 't geweer,
Om ydel lof van werelds eer;
Dat hy op aerden voerd een strijd,
Dat is om lof van korten tijd.

Dat is, om dat hem staet-zucht drijfd,
En werelds eer op 't hoogste stijfd;
Om eer van adel, geld en goed,
Is al zijn strijden dat hy doet.

Ey! zie wat grooten onderscheyd,
Dat tusschen d'een en d'ander leyd,
Den eene tracht na werelds eer,
Den ander smijtze los ter neer.

Den een mind staet-zucht, eer en goed,
Den ander schopze met de voet;
En om te komen tot het leff,
De vrage is, wie tracht nae 't best?

Die 't aerdsch bemind, dat haest vergaet,
Of die bemind dat eeuwig staet?
Als ik mijn oordeel zeggen zal,
De maegd heeft verr' het best van al.

Lofzy u maegden, die't gemoed,
 In zuiverheyd en deugdē voed;
 Niet door bedwang van eenig wet,
 Uw teere jaren voor gezet.

Niet dat u zullix werd geboon
 Van hem, die is een God der Goon;
 Niet dat u eenig mensch dat raed,
 Maer om dat gy de wereld haet.

De wereld haet, om Hemelsch vreugd,
 En't zuiver mind, uyt lust van deugd;
 En't aerdſch verſtoot om't eeuwig goed,
 Dat vruchten baerd in't reyn gemoed.

Want al wat men ter wereld ziet,
 Dat gaet ook met het vleesch te niet;
 Maer wat men na de ziele mind,
 Zijn schatten die men eeuwig vind.

Gelukkig! die haer jonge leên,
 In zuiverheyd God wil besteên;
 En om geen zaken, 't aerdſch verzaekt,
 Als dat de ziel na't Hemelsch haekt.

O! daer men zoo het leven leyd,
 Om't Hemelsch van het werelds ſcheyd;
 Daer vind men vreugde in't gemoet,
 Vreugd, die de ziel in wellust voed.

Gelukkig! die zoo zalig ſtrijd,
 De wereld als haer vyand mijd;
 En aen de wereld niet en geeft,
 't Geen God voor hem geſchapen heeft;

Dat is de ziel, dat is de jeugd,
 Die God begeerd in ware deugd.
 O! teere maegden reyn geſlacht,
 Die't werelds (om de ziel) veracht;

U zy, ô! zuiv're maegden, lof,
 Dat gy uyt uwe Lentens hof,
 Het bloempjen van een reyne jeugd,
 Aen Gode offerd door de deugd.

En geen verrotte jaren teld,
 Die gy uw God ten offer ſteld;
 Maer die in zoete morgenſond,
 Den Hemel offerd uwe grond.

O zalig! die den Heer toewijd,
 De eerſte jaren van haer tijd,
 Het eerſte roosjen van haer jeugd,
 In groene bladers van de deugd.

Daerom noem ik de deugde groen,
Om dat zy Hemels vruchten voen;
Daerom noem ikze groene blaen,
Om dat haer werken eeuwig staen.

*Hoe zullen wy zingen, den Lofzang des Heeren, in een
vreemde landsdouwve? Psalm 136.*

Dat deze vvereld niet en is onze blijvende plaets, getuygen, neffens anderen, deze voordeden; hoe zullen wy zingen, den lofzang des Heeren, in een vreemde landsdouwve? dat deze vvereld een vreemd land is, daer van getuygen ook alle de Eeuven, in de vvelken zoo veel machtige koningen, en Princen geleest hebben, zo menig duyzent millioenen der mensche zijn bevonden gevveeft, en zekerlijk, na eenige jaren, vvaer zijn zy gebleven? al te zamen van de minste tot de meeste, van de kleynste tot de grootste, door een algemeene dood deze vvereld gepasseert. Ziende, en vvetende, dat 'er niet zekerder is, als de dood, niet onzekerder, als wanneer zy komen zal; hoe is het mogelijk, dat een ge-

trouvv, en op recht Christen, hier in deze vvereld levende, en aenhangende metter herten deze vergankelijke ydelheden, God zal kunnen dienen, en loven, na behooren; ten zy zake dat vvy onze herten afrekken van deze vvereld, en alle vvereldsche dingen, vvy sulen God noyt volkomen kunnen dienen, dies vvy zeggen met den H. Augustinus, broeders! zo vvy geloven dat 'er een oordeel zal vvezen, zoo laet ons vvel leven, op dat vvy niet kwalijk en sterven; vvant nu is het den tijd van barmhertigheyd, en dan zal het den tijd des oordeels vvezen. En David zeyd, Heere! verre is de zaligheyd van de zondaers, vvant uvve rechtvaardigmakinge, en hebben zy niet gezocht.

G Een zoet gezang, nocht spel van snaren;
Geen werlds vreugd, nocht eenig lied,
Nocht al wat men ter wereld ziet;
En kan verzoeten mijn bezwaren,
En kan vertroosten mijn gemoet,
Het zy wat vreugde dat men doet.

Wat vreugde kan dat hert verwerve,
Dat herte, dat gekluystert leyd,
En yder uur op uur, verbeyd,
Het vonnis om te moete sterven?
Eylaes! hoe ken 'er vreugde zijn
Voor een die leefd in zulke pijn?
Nochtans wil my Gods aenspraek leere,
Dat wel een zondig droef gemoet,
Door zang, oft spelen werd verzoet,
Als het geschied tot Godes eere;

Zoo kan men door een Godlijk lied,
Zijn vreugden scheppen in verdriet.

Schoon, dat ik moet als balling swerve
Hier op der aerde, daer niet is
Dan een verwoeste wildernis;
Daer ik mijn vaderland moet derve,
Ja, leven in verdriet en pijn,
Zoo lang ik hier zal moete zijn.

Dewijlik, hier in vreemde landen,
Van alle vreugde ben beroofd,
Alwaer ik mijn bedroefde hoofd,
Zoo vaek doe rusten op mijn handen,
Mits ik zoo vol van droef heyd ben,
Dat my geen vreugde troosten ken.

Ik, die hier vreemd in dees landsdowe,
Niet anders zie, niet anders spur,
Als droeve zuchten, en getreur;
Ik, die hier anders niet aenschouwe,
Als vreemde lusten tot de zond,
In wildernis van quade grond.

Een grond vol zonden en gebreken,
Een grond die niet als doorens draegd,
Waer door de ziele word geplaegd;
'k Zeg doorens die de ziele steken,
Zoo dat 'er niet als droeve smert,
In d'aerdsche grond gevonden werd.

Dies schijnd Gods geest in my te spreken,
Bedroefde ziel! hou doch voor vast,
Dat droefheyds grootste overlast,
Door zang, oft spelen kan verbreken;
Dies mijne geest mijn ziertje dwingt,
Dat het een vrolijk liedjen zingt.

't Is waer als ik my wel bedenke,
De vreugd verquikt een droefgemoed,
De vrolijkheyd de smert verzoet;
De vrolijkheyd ken droefheyd krenke,
Het hert (by na in rouw versmoord)
Verquikt, als 't spel en zingen hoord.

Den bootsgezel, die Thetis vlieten
Bewandeld, in het holle schip,
En tusschen rots, en tusschen klip,
Eer hy de haven zal genieten,
Zoo menigmael een deuntje zingt,
Terwijl het schip de zee door dringt.

Den herder, die aen groene heyden,
Oft in de bosschen schaepjens drijft,
Al waer hy dikmaels zitte blijft,
Terwijl zijn lammertjens gaen weyden;
Hy hier een geestig liedjen queeld,
Oft daer een vrolijk deuntjen speeld.

Den trouwen waeker op den tooren,
Oft diemen 't snachts op schild-wacht ziet,
Die zal zomwijl een vrolijk lied,
In dees zijn moeyten laten hooren,
Op dat zijn moeylijkheyd by nacht,
Met vrolijkheyd word door gebracht.

Voor my, ik kan geen oordeel strijken,
Dat dezen eenigzins misdoen,
Die haer verdriet met vreugde voen;
Maer wat zal ik voor vreugd doen blijken?
Mijn stemme niet gewend dan rouw,
Door 't zuchten van haer droeve vrouw.

Wat wil ik doch mijn vingers quellen?
Dat zy de snaertjes van mijn luyt,
Een zoete vreugd doen schat'ren uyt;
Wat wil ik my tot spelen stellen?
Waer toe met geestelijke dwang
De ziel gebeên, tot spel en zang?

Daer ik zoo lang hier heb gezeten,
G'lijk als in boeyen, daer mijn jeugd
Is afgestorven alle vreugd;
Daer my het speelen is vergeten,
Daer my de droefheyd plag te slaen,
En my het zingen is vergaen.

Hoe wel ik dikmael mijn gedachten,
Door perffing van een droef geweld,
Tot zang oft spelen heb gesteld;
Vond ik, eylaes! my zonder krachten,
Want stem en vingers waren stram,
Als ik tot spel oft zingen quam.

De Zang-Goddinnen alle negen,
(In 't midden van mijn hoogste pijn,
En wilden my niet dienstig zijn;
Maer vielen my al t'zamen tegen,
Gebruykt ik snaer; gebruykt ik stem,
Nocht spel, nocht zang, en hadde klem.

Al wat ik deede was verloore,
Mijn handeling was heel te niet,

Zoo dat ik nauwelijcx een lied,
Van stem, oft luyt, kost laten hoore;
Maer nu ik grijp mijn luyt weêr an,
En zien of ikze toetzen kan.

O doode snaertjes! schept een leven,
En voeg u na de maet en wet,
Die u mijn teere vingers zet;
Ey! wilt een zoet vermaken geven,
Nu ik beziel mijn doode luyt,
Stort zy een zoete welluft uyt.

Die welluft kan my niet vermaken,
Weg weg met zang en met gespel,
Na and're vreugde ik my stel;
En voeg mijn ziel tot hooger zaken,
Geen vreugde my vermaken ken,
Zoo lang ik hier als balling ben.

Hoe zoud ik my tot vreugd begeben,
Daer ik tot mijne straf ontving,
Dat ik hier als een vreemdeling,
Moet voor een wijl in balling leven,
Tot dat de dood mijn droef heyd scheyd,
En my in 't ander leven leyd.

In dien Amphions geest (gedreve)
Weêr in zijn eerste woonplaets quam,
En zijn voorgaende wezen nam;
Hy zoud zich niet meer gaen begeve,
Met spel aen zee, oft in het groen,
Nocht rots, nocht bergen danffen doen.

Orpheus (Euridice ontnome)
Vervald in zulk een droeve schrik,
Dat hy niet eenen oogenblik
Kan weder tot zijn spelen kome;
Niet eens hy weêr zijn harpe sloeg,
Mits hem de schrik de ziel uyt joeg.

*Geen vverelds spel, geen aerdsche vreugd,
Mijn meer vermaekt oft meer verbeugd;
Als ik bedenk de korte tijd,
Als ik bedenk de droeve strijd,
Die ons de snode wereld geeft,
Waer in men maer als balling leefd;
Zoo vind ik daer geen zoeter lust,
Als dat het hert in Christo rust;
Mijn hert in Christi liefde brand,
En zoekt het eeuwig vaderland.*

Ontfermt u mijner, God! na uwv groote barmhertigheyd, Psalm. 50.

Alzo 'ange als den mensch de zonden onder worpen is, zo en kan hy God niet dienen; maer vervrent, door de zonde, van Gode; en evē gelijk de zielen der zondaren van God verlaten vverden, alzo lange zy in dens staet der zonden blijven, alzo vverd God vvederom verzoend en tot genaden bevveegd, zo vvanneer een zondig mensch zich zelfs spiegelde in zijn geveeten, en met een berouvvig. leetvvezend herte zijn zondē overpeynzende, daer van afkeerd, roepende met David, Heer! ontfermt u mijner, na u groote barmhertigheyd; en na de menigte uvver barmhertigheden, zo doet uyt mijn boofheyd, een zuuyver herte scheidt in my, o God! en den rechten geeft vernieuvt in mijn binnensten, en gelijk de kranken naer het lichaam door de geneesmiddellē kunne

gesterkt vverden, en vvederom tot gezondheyd geraken, even alzo kan een ongezonde ziele (door de zonden, van God vervallen) vvederom oppgerecht, en in Gode vernieuvt vvornden, door boete en beterschap, uytstortende zijn herte voor Gode met deze vvoornden; en zal mijn ziele Gode niet onderdanig zijn? vvan van hem is mijne zaligheyd, hy is mijn God, en mijn zaligmaker, ik en zal niet meer vvankele; dat is, alzo my den Heer, door zijn geboden de zondē verbied, vvil ik die verlaten, en niet meer vvankele; dat is, niet meer in zonden valle, ofte met het herte de zelve begeeten; zoo zullen wy mogen zeggen met David, Heer gy hebt vernieuvt vvaldig uvv grootdadigheden, en vvederom gekeert zijnde, hebt gy my vertroost.

Hoe vaek heeft my het vlees gelokt tot vuyle zonden;
Hoe vaek heeft my de lust aen quaed doens wil gebonden;

Hoe vaek heeft hovaerdy mijn reyne ziel besmet;

Hoe vaek heb ik mijn hert op ydelheyd gezet;

Hoe vaek heb ik gepleegd wellustigheyd van leven;

Hoe vaek heb ik mijn jeugd tot 's werelds vreugd begeben;

Hoe vaek heb ik mijn lust in overdaed gezocht,

In alle ydelheyd mijn dagen door gebrocht;

Hoe vaek heb ik gedoold in tijdelijk vermaken;

Hoe meenigmael gehold in goddelooze zaken;

Hoe vaek heb ik mijn jeugd aen werelds vreugd verliend,

De wereld en het vleesch met al mijn hert gediend;

Hoe vaek heb ik mijn oog op staet en pracht gesslagen;

Hoe heb ik in de lust gezocht mijn wel behagen;

Hoe heb ik mijn begeerd door rijckdoms macht gepeyd,

Hoe meenig mensch heb ik gelokt tot ydelheyd;

Hoe vaek heb ik mijn vreugd gezocht in pracht van kleden,

Hoe vaek heb ik de zond gediend met al mijn leden;

Hoe vaek heb ik geweest in 't midden van de jeugd,

In danssen en gespel, in alle werelds vreugd;

Maer

Maer als ik over denk dit mijn voorgaende leve,
 (Waer toe dat ik my heb zoo menig mael begeve)
 Zoo vind ik in 't gemoed door een beweegde geest,
 Dat al die werelds vreugd maer ydel is geweest;
 De dagen die mijn jeugd als blijde dagen scheenen,
 Die zijn gelijk een rook verstorven en verdweenen.
 Dies keer ik my tot God en schaf de wereld af,
 Wiens welluft bitter is schoon zy my vreugde gaf;
 Tot God keer ik mijn ziel en al mijn gantsche leden,
Ontfermt u mijnder, God! naer uw barmhertigheden.
 Ontfermt u mijns die niet des zondaers dood begeerd,
 Wanneer hy zich, ô God! van zijne zonden keerd;
 O God! ontfermt u mijns, die met besmette ziele,
 Voor uwe Majesteit, ootmoedig neder kniele;
 Berouw, ô Heer! mijn hert in droeve tranen drenkt,
 De zonden mijner jeugd mijn Schepper niet gedenkt.
 O God! die door 't getraen, en 't bitterlijke weene,
 Genadig zijt geweest Marie Magdalene.
 Heb ik wel eer door lust in zonden my misgaen,
 Nu zal ik, met Gods hulp, de zonden tegenstaen;
 Ach! heb ik schuld gemaakt, mijn God ik zalze boeten,
 Ik buyg ter aerden neêr, en stort my voor uw voeten,
 En offer u een hert dat met my zucht en schreyd;
 Een hert dat vol berouw en vol leet wezen leyd;
 Een hert dat u wel eer vertoorend heeft door zonden;
 Een hert dat hulpe zoekt voor doodelijke wonden.
 Toond u genadigheyd aen my die schuldig ben,
 En niet meer als berouw uw Godheyd geven ken;
 Berouw is u genoeg tot hulpe mijner smerte,
 Wanneer het voor komt, Heer! uyt een gemorffelt herte,
 Hoe veel mijn schulden zijn gy scheltze alles quijt,
 Wanneer het zondig hert zijn zonden recht belijdt;
 Hoe veel de zonden zijn die yemand heeft bedreven,
 Gy wildze door berouw, den zondaer weêr vergeven;
 Berouw, ik zeg berouw in 't zondige gemoed,
 Wafcht onze zonden af door Christi dierbaer bloed.
 Laet uwe Engel my, mijn goede God! geleyde,
 Ter plaetze daer ik mach mijn hertje gaen bereyde
 Tot boete en berouw, op dat ik neder kniel,
 En met een hemels spijs verzadig mijne ziel;
 Een spijs, een hemels brood dat Christus heeft gegeve,
 Dat brood dat onze ziel in eeuwigheyd doet leve;
 Dat brood, dat hemels brood dat uyt den Hemel daeld,
 Waer uyt dat onze ziel het eeuwig leven haeld.

Vertrooſtinge in tegenspoed.

Et is een onwijs kind dat zijnen vader haet,
 Wanneer hy dat bestraft oft om zijn boosheyd slaet;
 Het is een onwijs kind dat niet en tracht te leve,
 Na wetten die hem van zijn vader zijn gegeve;
 Het is een onwijs kind dat na een kindsche gril,
 Niet na de rede van zijn vader leven wil.

O God! als ik bedenk al mijn voorlede dagen,
 En hoe dat ik my heb in mijnen tijd gedragen,
 Zoo vind ik in mijn hert, zoo vind ik in mijn geest,
 Dat ik een onwijs kind, ô Vader! ben geweest;
 Een kind dat niet en zocht als kinderlijke zaken,
 De wellust van der aerd, in 't tijdelijk vermaken,
 't Gezelschap van de jeugd, de vrolijkheyd van dien,
 Na staet heb ik getracht, na eer heb ik gezien;
 Op schoonheyd viel mijn oog, op rijkdom, mijn behagen,
 Ik (als een onwijs kind) zocht niet als goede dagen;
 De weelde was mijn wensch, wellust heb ik gezocht,
 In ydelheyd en vreugd mijn dagen door gebrocht;
 In dansen en gespeel in dertelheyd van leve,
 Heb ik my meenigmael, mijn lieve God, begeve;
 Waermede dat ik u mijn Schepper, heb misdaen,
 Gelijk een onwijs kind, een quade weg gegaen.
 Gy (die uw liefde toond in 't straffen mijner daden)
 Doet blijken dat gy my (mijn God) niet wild versmaden;
 Gy (die mijn misdoen straft als vader aen u kind)
 Doet blijken uwe liefd, en dat gy my bemind.
 Wel aen dan goede God! hebt gy om mijne zonden,
 My aen de tegenspoed en droefheyd vast gebonden;
 Zoo dat ik niet een uur van al den gantschen dag,
 Oft zonder tegenspoed, oft droefheyd wezen mach;
 Uw wille moet geschien, dewijl ik uyt het lijden,
 Kan speuren mijne vreugd, kan speuren mijn verblijden;
 Mits om mijn zonden gy my na het lichaem slaet,
 Op dat de ziel daer door ten eeuwig leven gaet;
 Uw liefde is uw straf uyt onze zond gelprote,
 Die straf de zonde wil, maer niet de ziel verfstote;
 Een vader die de roe niet spaerd voor zijne kind,
 Moet blijken dat hy 't liefd en met der herten mind.
 O Vader! goede God! die ons door druk en lijden,
 Wild voeren in de vreugd van 't Hemelsche verblijden;
 O Vader! goede God! die door de tegenspoed,
 Een Christelijke ziel ten Hemel varen doet;

Gun my genadig God! dat ik naer uw behage,
 Geduldelyk my mach in al mijn lijden drage;
 't Zy dat gy my bezoekt met ongemak of pijn;
 't Zy dat ik langen tijd mocht in een ziekte zijn;
 Het zy dat ik veracht mocht leven op der aerde;
 Het zy my eenig last van tegenheyd beswaerde;
 Het zy dat ik verlies den naeste van mijn bloed;
 Het zy dat ik verlies mijn welvaerd en mijn goed;
 Het zy dat u geliefd met armoed my te drukke;
 Het zy dat ik verval in duyzend ongelukken;
 Het zy dat my de nijd aen alle kanten queld;
 Het zy dat gy my, God! in al dit lijden steld;
 Zoo wil ik my met Iob tot u, mijn Schepper, keere,
 En met dien Godes vriend geduldig lijden leere;
 En eeren uwen naem, van wien my alles quam,
Geloofd moet Gode zijn, mijn God die gaf en nam.
 't Is maer een korten tijd dat wy op aerden leven,
 En of ons het geluk die gunst al wilde geven,
 Dat wy in overvloed, van wellust en geneugd,
 Gestadig mochten zijn in alle werlds vreugd;
 Ia swemmen in vermaek van rijkdom, en van weelde,
 Gebruyken al de lust die oyt de wereld deelde.
 Wat waer 't? ô Christen ziel! het word ons recht geleerd,
 Wanneer men maer het oog op ons voorzaten keerd.
 Wat is 'er meenig throon van Koningen bezeten,
 Die na een korten tijd, ter neder zijn gesmeten;
 Waer is dien grooten held die al de wereld dwong;
 Zoo dat het lof van dien tot door de wolken drong,
 'k Zeg Alexander, die met wonderlijke daden,
 De eer des werlds heeft op zijnen kruyn geladen;
 Die al de wereld won, en loffelijk bezat,
 Waer is hy, en zijn eer, waer is nu al zijn schat?
 Waer zal men Cræsus nu met al zijn rijkdom vinden?
 Waer Sampson, die de kracht der leeuwen kost verflinden?
 Waer Absalon, die was in schoonheyd zoo vermaerd?
 Waer nu de schoonste vrouw in Griekenland gebaerd?
 Waer is nu Salomon de wijste aller wijfen?
 Was niet zijn vleesch een aes om wormen meê te spijzen?
 En waer is Cræsus nu den alderrijksten man?
 Waer Hector den Troyaen? de tijd die wijst ons an,
 Dat zy al t' zamen zijn geworden doodes slaven,
 En na een korten tijd gestorven en begraven:
 Wie heeft 'er honderd jaer, oft noch een weynig meer,
 Gebruykt zijn heerlijckheyd, in staet, in pracht, in eer?

Wie heeft 'er hondert jaer zijn wellust hier genoten ?

Wie was na hondert jaer de oogen niet gesloten ?

Wie was hier hondert jaer , het zy hoe rijk of groot ,
Die niet en is geraekt van 't leven tot de dood ?

Eylaes ! een korten tijd , een korten tijd van jaren ,

Het lichaem is verhuyst de ziel van hier gevaren.

Daer heeft een rijken man , op aerden eens geweest ,

Enook een Lazarus , gelijk men daer van leeft ;

Den een die had zijn lust , den ander mostze derve ,

Den een had al zijn wensch , den ander die most swerve ;

Den eenen was een Heer van rijkdom en van schat ,

Den ander was een slaef die om zijn nootdruft bad ;

Den eenen was in weeld en wellust t' allen tijen ,

Den ander was in noot , in droef heyd en in lijen ;

Den eenen was altijd bedoven in de lust ,

Den ander zonder vreugd , en efter zonder rust ;

Den een in overdaed heeft alle lust genooten ,

Den ander in zijn noot die is van hem verstootten ;

Den eenen had zijn wil , den ander had verdriet ,

Doch na een korten tijd hun leven raekt te niet ;

Den armen Lazarus , geduldelijk geleden ,

Na dat hy zijne strijd op aerden had gestreden ,

Na dat hy pijn en smert aen 't lichaem had bezocht ,

Nadat hy met geduld zijn lijden had volbrocht ,

Na dat hy was geraekt ten eynde van zijn dagen ,

Ishy van d'Engelen ten Hemel op gedragen ,

En zit in Abrams schoot , voor alle zijn verdriet ;

Daer hy een Hemels troost voor d' aerdsche pijn geniet.

Den rijken vrek eylaes ! voor zijn genoten lusten ,

Moet in een eeuwig graf van helsche vlammen rusten ;

Wiens eyndelooze brand met droogt zijn tonge plaegd ,

En in der eeuwigheyd zijn zondig herte knaegd .

Hoe grooten onderscheyd is tusschen d' een en d' ander ,

Hoe veel verscheelde ook hun leven van malkander ,

Hoe ongelijk heeft d' een by d' ander zich getoond ,

Hoe ongelijk word d' een by d' ander ook beloond .

Al die om Christi naem geduldlijken lijden ,

Die zullen , zegt den Heer , met Christo ook verblijden ;

De lieffte vrienden Gods die hebben al geleên ,

En Christus heeft ons zelfs in lijden voor getreên ;

O ! zalig is hy die met Christo hier wil lijen ,

Want wie met Christo lijd in Christo zal verblijen .

O arme Lazare ! die voor uw droeve noot ,

Den Hemel nu bewoond , en rust in Abrams schoot ;

O lijdens rechte troost! ô bake voor die genen,
 Die in de woeste zee des werlds droevig weenen,
 En zuchten in haer noot, om eens verlost te zijn,
 Van al haer tegenspoed, van al haer droeve pijn,
 Ontbonden van dit vleesch met Christo Iesu leven;
 Dit wild my goede God, ter zaligheyd ook geven;
 Dies met geduldigheyd ik alle lijden ly,
 Op dat ik namaels my met Lazero verbly.

Bereydinge des herten, om nuttelijk Gods woord te hooren.

Heer! ô eeuwig God! de wijl men vind beschreven,
 Dat van den broode niet alleen de menschen leven,
 Maer ook van 't Goddelijk woord, dies ik my vind
 bereyd
 Te hooren uwe woord tot mijner zaligheyd;
 Dies bid ik u mijn God dat gy mijn geest wild raken,
 En dat ik door de geest het hert bequaem mach maken;
 O Heer! bereyd mijn hert, ô God! maekt mijn gemoet
 Gelijk den Akker-man zijn dorre landen doet,
 Doorploegd, ô Heer! mijn hert met Goddelijke vreeze,
 Op dat het mach gelijk bereyde aerde weze,
 Bequaem en wel gesteld t'ontfangen Godlijk zaed,
 Dat door 't gehoor, ô Heer! tot in het herte gaet.
 Wild doch u Godlijk zaet in 't aerdsche herte menge,
 Het geen ter rechter tijd zijn vruchten voort zal brenge;
 O Heer! stort in mijn geest u Goddelijke kracht,
 Wanneer dat mijn gehoor na uwe leering tracht;
 O Heer! als ik my voeg om uwe woord te hoore,
 Zoo laet het doch geschien met onbesmette oore;
 O Heer! geeft als u woord aen my verkondigd werd,
 Dat ik het lieve God mach drukken in mijn hert,
 Mach planten in mijn ziel, mach voên in mijn gedachten,
 Door Goddelijke liefd, door geestelijke krachten;
 O Heer! dat niet mijn hert, dat niet mijn teer gemoed,
 Op's werlds dingen peynst, op ydelheden voed;
 Dat niet mijn zinnen hier, oft elders loopen dwalen,
 Dat mijn gedachten niet op aerdsche zaken malen;
 Wanneer u heylig woord gepredikt word, ô Heer!
 Dat ik uyt mijn gedacht dan alle lusten keer;
 Dat niet mijn hert vervalt op tijdelijke zaken,
 Maer dat ik daer van mach een reyne akker maken,
 Daer 't Goddelijke woord gelijk een zaetjen mach
 Voort brengen goede vrucht, op zijn gezette dach;

En daer het op zijn tijd bequamelijk mach groeye;
 En daer het na de ziel ter zaligheyd mach bloeye,
 En geven zijne vrucht, dat is, oprechte deugd,
 Deugd die de ziele voed in Goddelijke vreugd;
 Dies bid ik lieve God wild my die krachten deelen,
 Wild vruchten in mijn ziel door uwe leering teelen,
 Op dat wanneer uw zaed word in mijn hert gezeyd,
 Geen onkruid dat verdruk, of zich daer onder spreyd;
 O Heer! dat niet uw zaed, in d' aerde van mijn leden,
 Door distels word verdrukt, door doorens werd vertreden;
 O Heer! dat doch uw zaed niet valle op een steen,
 Maer in een goede aerd daer het zijn vrucht verleen;
 Dat is in zulk een hert, dat is in zulke gronden,
 Al waer men niet en vind het onkruid van de zonden;
 Noch liefde, nochte lust tot werelds geld en goed,
 't Geen anders niet en is als onkruid in 't gemoed,
 Als doorens aen de ziel, als distels die ons steken,
 En die het goede zaed verdrukken en verbreken;
 O Heer! dat doch mijn hert zoodanig niet en is,
 Dat doch mijn hert niet zy een woeste wildernis,
 Daer niet als onkruid groeyd, en niet als distels waffen,
 Die in geen reyne hof van Christen ziele passen;
 Dat niet mijn herte zy een vruchteloze aerd,
 Die niet als doorens voed, en wilde kruyden baerd;
 O Heer! dat zulk een aerd mijn herte niet mach weze,
 Maer dat het zy door-ploegd met Goddelijke vreeze;
 Dat zoo mijn herte zy, wanneer dat ik u woord
 Mach hooren, dat het zy gesteld als 't wel behoord;
 Dat mijn gedachten niet als dan en lopen dwalen;
 Dat op geen aerdsche lust mijn zinnen leggen malen;
 Dat op geen ydelheyd mijn herte zy gesteld,
 Het geen niet anders is als onkruid op het veld;
 Dat doch geen aerdsche vreugd mijn zinnen komt bekoren,
 Wanneer ik my begeef om Godes woord te hooren;
 Dat op geen zake doch mijn herte leyd en mald,
 Nocht dat ook mijn gedacht op eenig ding vervalde;
 Maer dat met aendacht ik mijn hert en zin mach zette,
 Om met een reyn gemoed op Godes Woord te lette,
 Op dat het als een zaed (in vruchtbaer aerd gestort)
 Zijn vruchten geeft waer door de ziele vrolijk word;
 Wanneer dat zalig zaed my zijne vrucht zal geve,
 Zal van Gods woord mijn ziel als van een spijsze leve;
 Een spijsze die de ziel ten eeuwig leven voed;
 Een spijsze die de ziel in Gode leven doet.

O Heer! ik bid verleen aen mijn,
 Wanneer dat ik zoud mogen zijn
 In 't huys des Heeren, daer u woord
 Gekundigd werd, en aen gehoord,
 En daer men rechte Gods-dienst pleegd,
 En zielen tot de deugd beweegd;
 Dat dan mijn ziel, in reyn gemoet,
 Aen Gode offerande doet;
 Een hert ten offerande draegd,
 Een hert dat God den Heer behaegd;
 Datis, een recht gemorsselt hert,
 Dat noyt van God verstiten werd.

Gebed om een oprecht geloof.

O Gy Almachtig God! die Hemel en de aerde,
 Die alles hebt verleend zijn eygenschap en waerde;
 Den mensch door uwe macht, en na u eygen beeld,
 Hebt gy ter zaligheyd geschapen en geteeld;
 Den mensch ter zaligheyd, ô Heer! van u verkore,
 Die had de zaligheyd vernietigt en verlore;
 Het geen veroorzaekt wierd door eene zond alleen,
 Als Adam u gebod, ô Heer! had overtreen.
 O Heer! gy die als toen den mensch woud openbare,
 Hoe schrikkelijk dat u de zonden tegen ware;
 O Heer! gy die als toen deed bliken dat de zond
 U zelve heeft gesmert, u zelve heeft gewond;
 Oft beter, zoo mishaege dat gy uw uytverkoren,
 Om eene zond alleen den dood hebt aengeboren;
 Den dood, een aerdsche dood, die tot het leven leyd,
 Een dood die oft ons neemt oft geeft de zaligheyd,
 Na dat de menschen haer in het geloove dragen,
 Dies tragt ik God den Heer in wel doen te behagen;
 Ik bid u goede God stort in mijn geeft die kracht,
 Dat ik het wel doen in een goed geloof betracht.
 Drievuldig eenig God, een in Drievuldig wezen!
 Gy die ons het geloof geboden hebt voor dezen;
 Gy die ons het geloof op heden noch gebied,
 't Geloof! waer door de geeft u Zoone Christum ziet,
 Geleden en gekruyft met zoo veel diepe wonden,
 Alleen om onze schuld, alleen om onze zonden;
 Wiens leven op der aerd vol lijden is geweest,
 Wiens lijden dat mijn ziel van alle smert geneest;

In dien ik lijd met God die om my heeft gelede;
 In dien ik strijd met hem die om my heeft gestrede;
 O Christe! die aen my door uwe lijden leerd,
 Dat gy, by mijn geloof, het lijden ook begeerd;
 Gelooven dat gy zijt gestorven en verrezen,
 Op dat de zonden moet in my gestorven wezen;
 O! leering aen mijn ziel, gy die my kennis doet,
 Hoedanig mijn geloof in Christum wezen moet;
 Wiens dood my zy een les om 't recht geloof te erve,
 Wiens dood leerd mijn geloof de zonden te versterve;
 En u verrijffenis, ô Christe! leerd aen mijn,
 Hoe door 't geloof mijn ziel moet reyn en zuiver zijn.
 O! geef my dat geloof dat ik eens zal verschijne,
 Het zy tot 's Hemels vreugd, het zy tot hellsche pijn;
 O! geef my dat geloof dat Christi dierbaer bloed,
 De smetten na de ziel inwendig wasschen moet;
 Dat my dat Hemelsch brood, in mijn geloof bevrye,
 En van dien hellschen dood en van dat eeuwig lye;
 Gun dat ik mijn geloof, ô Heer! beleef met deugd,
 Op dat ik eeuwig leef met u in 's Hemels vreugd.

MORGEN GEBED.

O God! ô eeuwig licht! wiens Goddelijke waerde,
 De duyfterheyd des nachts verdrijft van dezer aerde;
 O God! ô eeuwig God! die eeuwig zijt en blijft;
 O God! die, door het licht, de duyfsteris verdrijft;
 O God! ô eeuwig God! voor wien ik neder kniele,
 Verdrijft doch uyt mijn hert de duyfsteris der ziele,
 Op dat ik niet ontslaep in onverziene dood,
 En gy, om mijne zond mijn ziele niet verstoet.
 Gelijk gy door u zon het aerdrijk doet verlichte;
 Gelijk gy door u zon de duyfsteris doet swichte;
 Laet ook zoo in mijn hert op gaen een klaren dag,
 In welke dat ik u, mijn God aenschouwen mach;
 Op dat ik dezen dag my in uw dienst mach dragen,
 Veel beter als ik deed al mijn voorlede dagen.
 De zon die heeft, ô Heer! geloopt al de nacht,
 En zoo (op u gebod) zijn snelle reys volbracht;
 De Engeltjes al t' zaem met Hemels zoete tongen,
 Die hebben al den nacht u heylig lof gezongen;
 Ik ben alleenig traeg, maer druk de traegheyd neêr,
 En hef mijn lichaem op om u te dienen, Heer!

Gelijkerwijs ik nu ben uyt mijn bed gereze ,
 Zoo laet ook na mijn dood eens mijn verrijzing weze ;
 Gelijk ik uyt mijn rust ben heden op gestaen ,
 't Lichamelijke kleed heb aen mijn lijf gedaen ,
 Dat ik zoo op mach staen , ô Heer ! ten laetsten dage ,
 Verrijzen uyt het graf , een kleed des hemels drage ;
 Daer ik u eeuwiglicht, in eyndeloozen dag,
 O God ! ter zaligheyd met u aenschouwen mach.

A V O N D G E B E D .

D En dag die is voorby , ô Heer ! de nacht komt aen ,
 Vergeeft my al het geen waer in ik heb misdaen ;
 Vergeeft het my , ô Heer ! dat ik in zoo veel zonden,
 Op dezen dag, eylaes ! mijn herte heb gevonden ,
 Dat ik u dezen dag , zoo qualijk heb ge-eert ,
 Zoo weynig goeds gedaen, zoo veele quaeds begeerd ,
 Zoo veele deugd verzuymd , zoo traeg in goede werken ,
 En zonder (lieve God) mijn zonden aen te merken ;
 Die my nu wijzen aen dat ik mijn schuld beken ,
 En hoe veer dat ik, Heer ! aen u verbonden ben.
 Ik, die de gantschen dag de loop van mijne leven ,
 Zoo weynig heb ten dienst van mijnen God begeven ;
 Ik, die de gantschen dag ten eynden heb gebracht ;
 Zoo luttel, goede God ! op u geboon gedacht.
 Ik weet daer zal een dag verschijnen voor mijn oog en,
 Een dag, aen welke noyt den nacht zal volgen mogen ?
 Den dag, des eeuwigheyds, die eeuwig klaer zal staen ,
 Een dag, daer nimmermeer de zon zal onder gaen.
 Tot rust hebt gy, ô God ! den nacht voor ons geschapen ,
 Om 't zwakke vleesch te voen in lust van rustich slapen ;
 Maer als ik ga te bed , en 't lichaem slapen lust,
 Zoo bid ik (goede God) geef my inwendig rust ;
 Laet doch inwendig zijn een stille rust bevonden ,
 Dat is vergiffenis, ô Heer ! van al mijn zonden ;
 Dat ik niet slapen ga met een besmet gemoed ,
 Maer onbeswaerd van 't geen de ziele hinder doet ;
 O Heere ! neem van my zwaermoedigheyd der dromen ,
 Die dikwijls in de nacht de zinnen over komen ;
 Op dat ik dezen nacht, tot aen den naesten dag,
 In u, mijn lieve God ! gerustig rusten mag.
 Gelijk ik in mijn bed nu ruste mijne lede ,
 Dat ik zoo in het graf mach rusten, Heer ! in vrede ,

Wanneer des levens tijd verloopen is met mijn,
 En dat ik door de dood zal weg genomen zijn.
 De slaep maekt ons gelijk als dood, en zonder leve,
 Het bed gelijk een graf waer in wy ons begeve.
 O Heer! wanneer den dag des levens loopt voor by,
 En alle lichaems kracht versterven zal in my;
 En dat de duyfsteris des doods my zal bevange,
 Het sterffelijke vleesch met doodes schichten prange,
 Dat gy dan zijt mijn licht in alle duyfsteris,
 Wanneer de ziel ontbloot van 't aerdsche lichaem is.
 Wild in die zwakheyd my dan uwe sterkte geve,
 En gy, ô goede God! weest in de dood mijn leve;
 Op dat na dezen nacht my eens dien klären dag,
 Den dag des eeuwigheids, ô Heer! verschijnen mach;
 Dien dag die my met u ten Hemel wil verzame,
 Beschijnen met het licht van Godes klaerheyd, AMEN.

Gebed tot G O D, om een Christelijk leven.

O God! Almachtig God! ik bid u wild my geven,
 Dat ik, hier op der aerd, mach als een Christen leven;
 O God! Genadig God! ik bid u laet in mijn,
 De lusten tot de deugd, en Godes vreeze zijn.
 Laet Christelijke liefd, laet lust om God te vreeze,
 My (in dit aerdsche dal) gelijk als wapens weze,
 Waer mede dat ik mach de zonden tegen staen,
 De zonden, die de ziel ten hoogsten kunnen schaen.
 Geef my, Genadig God! dat ik in aerdsche dingen,
 Mijn ziele zuiver houw, mijn lusten mach bedwingen;
 Geef my, Genadig God! dat ik van dag tot dag,
 (Gelijk een Christen voegd) mijn leven leyden mag,
 En dat ik boven al, in hemel, en op aerden,
 Mach dienen, met het hert, uw Goddelijke waerden;
 Geef my, Genadig God! geef my zoo lang ik leef,
 Dat ik tot uwen dienst mijn leven overgeef;
 En dat ik boven al uw Godheyd mach beminnen,
 En met een zuiver hert, en met oprechte zinnen,
 En met een goede geest, en met een reyn gemoed,
 Dat aen zijn even mensch, gelijk zich zelven doet.
 O God! genadig God! geef my alzo te leven,
 Dat ik aen and'ren mach een lust tot deugde geven;
 Dat ik aen and'ren ben een voor-beeld tot de deugd,
 Op dat mijn leven zy, in Goddelijke vreugd.

Dat waerik ga oft sta, mijn zinnen en gedachten,
 Tot in den Hemel gaen, en na de deugde trachten;
 Het zy wat dat ik doe, oft wat ik mach bestaen,
 Laet altijd, goede God! mijn hert ten Hemel gaen.
 Ik bid u eeuwig God! ô God! die alle zaken
 Bestaen hebt door u macht, en door u woord te maken;
 Ik bid u goede God! die Sterren, Zon, en Maen,
 Doet schijnen op der aerd, en aen den Hemel staen;
 Die Christum uwen Zoon ter aerden hebt doen dalen,
 Enuyt een reyne maegd de menschheyd laten halen;
 Die onzer hebt ontfermd, en uyt dien helschen noot,
 Bevrijd en ook verlost door Christi bloed, en dood;
 Ik bid u lieven Heer! ik bid u door dat sterven,
 Laet my hier na met u het eeuwig leven erven;
 Ik bid u lieve God! die in het herte ziet,
 Na dat ik heb verdiend en oordeeld my doch niet;
 Ik kend, ik heb misdaen, en vinde my vol zonden,
 Doch, Heer! daer word by u vergiffenis gevonden.
 O Heer! ontfermt u mijns, die al mijn schuld beken,
 En met het hert bely, dat ik een zondaer ben;
 Ik bid gelijkerwijs den KONINK DAVID dede,
Om uwen naem, ô Heer! wisch uyt mijn lelikbeden;
 Dat is, de boofheyd, Heer! waer in ik heb geleefd;
 De boofheyd, dien ik bid, dat gy u knecht vergeeft,
 Geheyligd stort in my, ô Heer! uw Geest van boven,
 Geest, dat ik in uw naem warachtig mach gelooven;
 En met een vaste hoop, en met een sterrik hert,
 Al't geen ter zaligheyd, aen my geboden werd.
 O Heer! laet uwen geest mijn geest gestadig drijven,
 En in de rechte kerk een recht geloovig blijven;
 Verlost my, lieve God! en Hemelsch Majesteit,
 Van alle kettery die na der hellen leyd.
 O Iesu! goede God! ô Christe! door wiens lijden,
 Mijn ziel inwendig voeld een Christelijk verblijden;
 O Christe! gy die hebt om mijnen 't wil geleên,
 O Christe! die de zee, en golven hebt betreên;
 En Petrum oppgericht in 't midden van de baren,
 Als hy, en ook het schip gelijk aen 't zinken waren;
 Die Paulum hebt verlost als't onweêr hem bestreed,
 Zoo dat tot driemaal toe hy sterke schipbreuk leed.
 Wild ons verlossen Heer! die in de zee van zonden,
 Zoo vaek in prijkkel zijn, te dalen na de gronden,
 Te zinken in een poel van eeuwig vuur en vlam,
 Het welke zijn begin eerst uyt de zonden nam,

O Christe! wild mijn ziel door u geleden lijn,
 Voor schip-breuk van de zond, en helsche grond bevrijen;
 O Christe! recht doch op de ziel die schip-breuk lijd,
 Wanneer een felle buy van zonden die bestrijd;
 O Christe! wild my hoop in zondens onweêr geven,
 Dat in haer zee, mijn ziel noyt werd te grond gedreven;
 O Christe! in de noot zoo sta mijn ziele by,
 Op dat ik eeuwiglijk uw goedigheyd bely.
 Geweerdigd my, ô Heer! dat uyt uw Hemelsch zalen,
 Hier op der aerden mach een Engel nederdalen,
 Die my een leytzman zy, een leytzman na de geest,
 Gelijk die eertijds ons voor-vaders is geweest,
 Als gyze stierden Heer! en uyt Egypten leyden;
 O Christe! wild alzoo voor mijne ziel bereyden
 Een leytzman, die my stierd op paden van de deugd,
 Een leytzman, die mijn ziel brengt in uw Hemelsch vreugd.
 Ik bid u Heyligen Geest (ontfonkt met Hemelsch stralen)
 Wild uyt den Hemel doch tot in mijn herte dalen,
 En heyligd door uw kracht mijn Christelijke ziel;
 Gy heylig, heyligt my, die voor uw Godheyd kniel.
 Laet, bid ik, mijn gebed uw heyligheyd genaken,
 Wild van dit aerdsche hert uw eygen woonsteê maken;
 Stort doch van boven af die waerdigheyd in my,
 Op dat mijn hert voor u een reyne wooning zy;
 Verblijd my na de ziel met dees uw Hemelsch vreugde,
 Uw slaep-kamer verçier, uw rust-bed pronkt met deugde,
 Bestroy de vloeren doch met Hemelsch geur en kruyd,
 En drijft 'er alle zucht van aerdsche lusten uyt;
 Koom af, ô HEYLGEN GEEST! koom af, mijn ziel beschijnen,
 En pronk uw wooning op met Hemelsche robijnen;
 Dat is, laet doch de deugd zoo blinkend zijn in my,
 Dat u mijn hert gelijk een Hemelsch woning zy;
 Waer u geofferd werd den wierook der gebeden,
 Op dat uw woning zy in mijne ziel en leden,
 Alwaer gy alle zucht door uwe komst verdrijft,
 Zoo dat 'er in het minst geen lust tot zonden blijft;
 Laet door uw Hemelsch kracht in mijn gemoet versterven,
 Al wat my eenigzints de ziele kan bederven;
 Maekt eeuwig durend doch uw blijdschap in mijn hert,
 En dat door zonden noyt de ziel onzuyver werd;
 Dit bid ik, HEYLGEN GEEST! door Zoon en Vader t'zamen,
 Drievuldig Eene GOD, in eeuwigheden, AMEN.

A E N D A C H T I G E G E Z A N G E N.

STEMME: *Mijn troost mijn hert.*

*O*uwazen mensch! Gy die u lust en wensch,
 Ia u gemoed, In luste voed, De zonden doet;
 En schijnt op het geloof te staen, Christus heeft het al voldaan;
 Geen quaed, en schaed, Dies gy de zonde zijt ten dien-
 stena de wvet; Niet u van God den Heer, Maer van u
 quaed begeer, U voor gezet.

II.

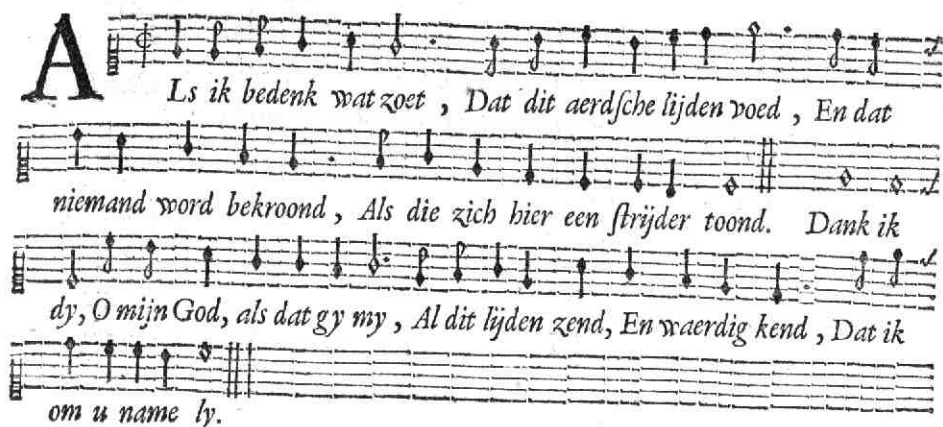
*Mijn God laet mijn
 Van dat geslacht niet zijn,
 Maer van die geen,
 Die in gebeên,
 Haer tijd besteên,
 Met vasten en met ware boet,
 Uyt een oprecht en reyn gemoet;
 Wiens geest, dat vrees
 De straf, waer mee dat gy,
 O God! den zondaer dreygd;
 Laet het geloof in mijn,
 Tot goede werken zijn,
 O Heer! geneygd.*

III.

*Die boom is goed,
 Die bloeyd en vruchten voed,
 Die boom die leeft,
 Die bladers heeft,
 En vruchten geeft;
 Dit is een zinne-beeld aen mijn,
 Hoedanig het geloof moet zijn,
 Dies ik, my schik,
 In mijn geloof, tot vruchten
 Van Godzaligheyd,
 Die in des Hemels vreugd,
 (Door oeffening van dengd)
 De ziele leyd.*

In tegenspoed , en lijden.

Stemme : Rogiers Balletti.

A

Als ik bedenk wat zoet , Dat dit aerdsche lijden voed , En dat
niemand word bekroond , Als die zich hier een strijder toond. Dank ik
dy, O mijn God, als dat gy my , Al dit lijden zend, En waerdig kend , Dat ik
om u name ly.

II.

Schoon dat ik eerst begin,
'k Wil den weg wel verder in,
Gun my (is 't uw wil ó Heer!)
Dat ik nu noch meer lijden leer;

Geef my macht,
En het lichaem zoo veel kracht,
Dat ik mijn verdriet
Met vreugd geniet,
Mits men 't lijden zalig acht.

III.

't Is zalig hier geleên,
't Is zalig hier gestreên,
En te lijden schand en scha,
Want deugdens loon volgd deugde na;

Wie deugd sticht,
Valt het deugd doen zoet en licht,
Ia, hy voeld geen strijd,
Hoe veel hy lijdt,
Die maer God houd in 't gezicht.

IV.

Moet ik den kruys-weg treên?
Door verdriet en lijden heen?
O mijn God! geef my een moed,
Die al mijn lijdens smert verzoet;

Al vind deugd,
Niexers troost, noch hulp, noch vreugd,
Deugde neemt haer keer
Tot u, ó Heer!
Die alleen deugds ziel verbeugd.

V.

Op aerden isser niet
Zoo veel lijden en verdriet,
Daer de ziele onder blijft,
Als gyze met u liefde stijft;
'k Acht geen smaed,
Als het maer de ziel niet schaed,
Ia, geen noot zoo groot,
Noch leet zoo wreed
Als het maer in God bestaet.

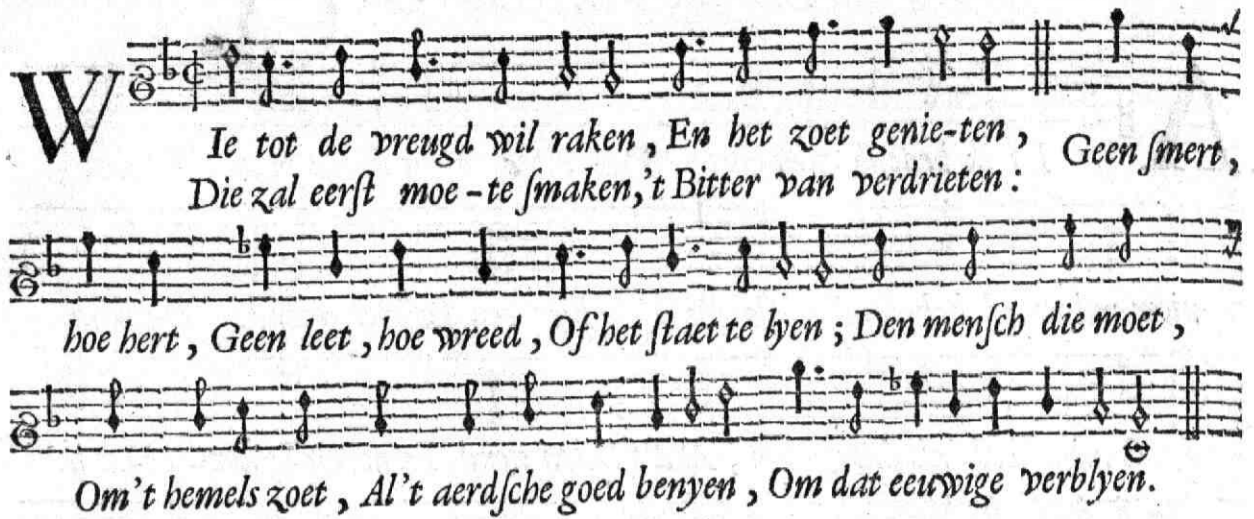
VI.

Vw Heyligen wel eer,
Hebben om uw naem, ó Heer!
Zoo veel lijden uyt gestaen,
En tot 'er dood toe moeten gaen;
Gun dat my
Hare dood een voor-beeld zy,
En waer na dat ik
Mijn leven schik,
Zoo wanneer ik ook yet's ly.

Na

Na lijen vreugde.

Stemme: Spoeyd vluchtig vlugge voetjes.

II.

Men moet de kruys-weg treden,
 Wel verzien met deugden;
 En wie zoo heeft gestreden,
 Raekt tot 's Hemels vreugden;
 Wie lijd,, en strijd,
 Wie vecht,, en recht,
 Met zijn quade lusten;
 Al zijn begeer,
 Tot 's werlds eer,
 Al zijn begeer, uyt blusten,
 Zal met God ten Hemel rusten.

III.

Tracht eenig Vorst met strijde,
 Hier een stad te winne,
 Wat zal hy niet al lijde?
 Wat niet al beginne?
 Wat smert,, zal 't hert
 Niet voen,, en doen
 Om daer toe te rake?
 Ia, wat verdriet
 En lijd hy niet,
 Op dat hy ziet, zijn zaken,
 Hem een vrolik eynde maken.

IV.

Maer ach! wat zal het weze,
 Steden te verwinne?
 Wat zal het zijn na deze,
 Aerdschen lof te minne?
 Die loff,, neemt off,

Die staet,, vergaet,
 Of men moetze derven,
 Wanneer de tijd,
 Het leven slijt,
 En maekt ons quijt, door 't sterven,
 't Geen de tijd ons deed be-erven.

V.

De beste strijd te strijde,
 Dat is, hier op aerde,
 Druk, tegenspoet, en lijde,
 Van Gods hand aenvaerden;
 Bespot,, om God,
 Veracht,, belacht
 Van waen-wijze rijken;
 Om dat men haet
 Des werlds staet,
 Eenvuldig gaet, 't wil blijken,
 God zal ook eens vonnis strijken.

VI.

O! Christen ziel, wilt leere
 Alle smaet verdrage;
 Zoekt (om het Rijk des Heere)
 Christo te behage;
 Ey! lijd,, en strijd,
 Draeg kruys,, om 't huys
 Van Gods Rijk te erve;
 Lijd in de deugd,
 Op dat gy meugt
 Des Hemelsch vreugd verwerve,
 Leer ó mensch! Gedenk te sterve.

Rijk-

Rijkdommen beswaerlijk.

Stemme: Io to de perfonne.

S O lang de menschen Leven hier in rust, En hebben al haer wil op Aerd;
 Is al haer wenschen, Al haer zin en lust, Dat God haer leven lange spaerd;
 Als 't geluk haer diend, Als de wereld is haer vriend, En zijn eer, en zijn
 gunst verliend; Als men weelig leefd, van het geen de wereld heeft, En 't geluk
 dat den Hemel geeft, Dan hoord men nood, 't vermanen van de dood, O doling!

in den mensch tegroot.

II. Die zoo de gaven,
 't Wereldsche geluk,
 Om wellust (dieze geven) mind,
 Is maer een slave,
 Die aen helschen druk,
 En Satans strik zijn ziele bind; (goed
 Als hy zijn gemoed, door de rijkdom en het
 In de lusten des werelds voet; (eer
 Ach! hy loopt te veer,, die alleen na werelds
 Steld zijn lust en zijn beger; 't
 Hy is verblind,, die 't aerdsche goed bemind,
 En 't hert daer aen gebonden vind.

III. Ach! ach! 't zal bliken,
 Dat een kemel zal
 Eer gaen door 't ooge van een naeld,
 Dan zulke Rijken,
 Na hun levens val,
 Ten Hemel zullen zijn gehaald. (begeer,
 Leer, ó menschen! leer,, dat de lust van dijn
 't Werelds goed niet mind te zeer, (gemoed
 Leer, ook wat gy doet,, dat gy doch met u
 Niet te vast hangd aen het goed,
 Bedenk u wel,, het goed is maer een quel,
 En 't brengt de zielen in de hel.

IV. O! dwaze menschen,
 Die om 's werelds vreugd,
 Om schat, om rijkdom, eer en staet;
 Meer steld u wenschen,
 Als wel na de deugd
 Die al dit aertsch te boven gaet; (schappy,
 Ach! wat is 't als gy,, staet bezit, en heer-
 Is het geen bedriegery? (overvloed
 Wat baet al het goet,, Schoon gy 't hebt in
 Want gy 't hier doch laten moet,
 't Is ydelheyd,, gelijk de wijsheyd zeyd,
 Dat men het hert op rijkdom leyd.

V. Rijkdom, en staten,
 Macht en heerschappy,
 En alles wat de wereld heeft,
 Moet men verlaten,
 Niets en blijf ons by
 Wanneer dat ons de ziel begeeft; (verheugd
 Maer alleen de deugd,, die gemoed en ziel
 Met vermaek van hemelsch vreugd (streen
 Volligd dan die geë,, die zijn luste heeft be-
 En de wereld heel vertreen;
 Geen beter goet,, en isser voor 't gemoet
 Als dat men (levend) deugde doet.

O

Deugden.

Deugden.

Stemme: O nacht! jeloersche nacht.

Deugd wenschen is geen deugd, maer 't kan de deug-lust slijven;
 Deugd wenschen is wel yets, dat na de deugde strekt;
 Deugd wenschen kan het hert wel tot de deugde drijven;
 Deugd wenschen is wel yets, dat na de deugde trekt.

Ten is geen deugd, schoon dat men is tot deugd genege;
 Ten is geen deugd, hoe wel men na de deugde haekt;
 Maer daer in is alleen de rechte deugd gelege,
 De deugd te plegen, is het geen de deugde maekt.

De deugd bestaet alleen in 't doen, en niet in 't wensche;
 De wensch tot deugd, en is geen deugde in der daet;
 Maer die de deugde doen, zijn deugdelyke menschen,
 In 't wenschen niet, maer 't doen, alleen de deugd bestaet.

't Is deugd, dat yemand leefd na deugdelyke wetten;
 't Is deugd, dat yemand leet, enongelyk-verdraegd;
 't Is deugd, dat yemand tracht, de ondeugd te beletten,
 In die, aen wien de lust, het quaed-doen wel behaegd.

't Is deugd, mild-dadig zijn, en d' armen meê te deelen;
 't Is deugd, dat men troost de droeve in haer druk;
 't Is deugd, de misdæd van zijn naesten mensch te heelen;
 't Is deugd, op God te staen in tijd van ongeluk.

't Is deugd, zijn even mensch, de deugde aen te raden;
 't Is deugd, dat yemand tot de deugd een ander port;
 't Is deugd, dat yemand toond aen zulken een weldaden,
 Van wien hem tegenheyd, en smaed bewezen word.

't Is deugd, dat yemand zoekt een ander te verschoonen,
 In 't gene daer hy zich zal hebben in misgaen;
 't Is deugd, dat men zal, aen zulk een gunst betoonen,
 Die ons zoo menigmael heeft alle spijt gedaen.

Wie deze deugden pleegd zal 't loon van dien be-erven,
 Een loon, een zalig loon, een wel gerust gemoet,
 Een blijdschap voor zijn dood, een wellust in zijn sterven,
 Gelukkig is de ziel die zulke deugden voed.

Gelukkig is de ziel, die zoo voor God zal blinken,
 Gelukkig is de ziel, die door 't Geloof en Deugd;
 De zoete stemmen zal ten Hemel hooren klinken,
 En zelfs deelachtig zijn die Goddelijke vreugd.

't Eynde der Godloozen.

Stemme: Engelsche Fortuyn.

Als 't hert de lust in alles heeft volbracht,
Na wilen mensch geleefd in aerdze pragt;
Als geld-zucht heeft veel schat by een ver-
gaerd,
Wat is 't geweest? een Hemel op der aerd.

II.

Zie doch eens aen het leven van die geen,
Die rijk, en trots hier op der aerden treen;
Die op het goed, en op die aerdsche stof,
Voen al haer hoop, en voeren al haer lof.

III.

Zie eens dien mensch die huys en hof bezit,
Wien yder een, gelijk een God aenbid;
Zie eens dien mensch die op zijn rijkdom
steund,
En op de macht van aerdsche schatten leund.

IV.

Zie eens dien mensch die huys en hoven boude,
Die op zijn goet, en op zijn gelt vertroude;
Zie eens dien mensch die na zijn wil en lust,
Hier met het hert in aerdsche dingen rust.

V.

Zie eens dien mensch die zo zijn leven drijft,
Als oft hy hier veel hondert jaren blijft;
Zie eens dien mensch die 't hert de lust verleend,
En d' arme mensch wyt mergeld op 't gebeent.

VI.

Zie eens dien mensch die met geweld en
macht,
Na het gebied van al de wereld tracht;
Zie eens dien mensch die al zijn wille heeft,
En na zijn lust in vreugd in weelde leefde.

VII.

Zie hier dien mensch die nijdigheid en wrack,
Diend met het hert om een geringe zaak;
Zie hier dien mensch die altijd twist of pleyt,
't Zy recht oft niet, noyt van zijn onrecht
scheid.

VIII.

Zie hier dien mensch vol trots, en ongeduld,
Die met geweld, vaek om een kleyne schuld,
Zijn naesten mensch gedurig scheld, en plaegd,
Zo lang hy leefde de wrack in 't herte draegd.

IX.

Zie eens dien mensch die zoo met menschen
leefd;
Zie eens dien mensch die gelt met hopen geeft;
En die vergeefs de holle pleyt-zak vult,
Alleen door wrack, en losse ongeduld.

X.

Zie eens dien mensch die vaek een vroom
gemoed,
(Gelijk onvroom) on-er, en schandaen doet;
Met boeyen plaegd, en diergelijke straf,
Die 't werelds recht aen zijne machten gaf.

XI.

Zie hier dien mensch, zie hier dat hert vol
strijd,
Dat door wangunst zijn naesten mensch benijd;
Zie hier dien mensch wiens mond zoo dikmaels
liegt,
Op dat hy zoo zijn even-mensch bedriegde.

XII.

Zie hier dien mensch die wyt een boos geweld,
De vromen haet, en voor Godloozen scheld;
Zie hier die tong, die ander lieden laekt,
Haer eygen wyt door schijn-dengd zuiver
maekt.

XIII.

Zie hier dat hert, dat in de weelde leefde;
Zie hier dien vrek die Lazaro niet geeft;
Zie hier die geen die in de overdaed,
Zijn snoode lust en gulzigheid verzaed.

XIV.

Zie hier dien mensch in geyle lust verblind;
Zie hier dat hert, dat schoone vrouwen mind;
Zie hier dien mensch, die zoo zijn tijd besteed,
In zondens lust zijn Heer en God vergeet.

XV.

Zie hier, ô mensch! zie hier, eylaes! een tyt,
Die 't zondig hert maekt al zijn lusten quijt;
Die staet, en pracht, die rijkdom, gelt en goet,
Geweld, en recht, ten eynde komen doet.

XVI.

Zie hier, ô mensch! zie hier, hier is de dood,
Die al uw lust nu met de voeten stoot;
En die het eynd van uwe lusten is,
En voerde uw ziel in d' hel'sche duyfsteris.

Wereldsche bedrieglijkheden.

Stemme : Hoe leg ik hier in dees ellende.

O Wereld! wereld! die mijn zinnen,
 Zoo menigmael hebt aengeport,
 Vy ydelbeden te beminnen,
 Mijn hert uw wellust in gestort;
 Uw zoetigheid gesteld voor d' oogen,
 Waer door dat gy my hebt bedrogen.

De hovaerdy, en weelig leven,
 Gezang, gespel, en aerdsche vreugd;
 Hebt gy, o wereld! my gegeven,
 In 't bloeyen van mijn jonge jeugd;
 Hoe lokten gy de lust mijns zinne,
 Tot lusten van de zoete minne?

Hoe zocht gy, wereld! my te trekken,
 Tot al het geen dat werelds hiet?
 Mijn oogen quacmt gy overdekken,
 Ik als verblind, en kost u niet;
 Mijn hert bleef aen uw lusten hangen,
 Gelijk een visch door 't aes gevangen.

Hoe pleeg ik mijne jeugd te ciere,
 Zoo dat ik als een aerdsch Goddin,
 Ging moedig over strate zwiere,
 De pracht dat was mijn lust en zin,
 Mijn vreugd bestond in pronk van kleeren,
 Om al de wereld te braveren.

Ik liet mijn hayre lokjes hangen,
 Gekruld, gecierd, met goud, en zy,
 Al speelend op mijn bloofde wangen,
 Vyt enkel lust van hovaerdy;
 Mijn meeste vreugde neffens deze,
 Was altijd by de jeugd te weze.

Een werelds lied van min te zinge,
 Dat was mijn vreugde dien ik zocht,
 Ik heb met danssen en met springen,
 Mijn jonge dagen door gebrocht;
 En alle ydelheid bedreve,
 Die oyt de wereld weet te geven.

Ach! ach! als ik dit overdenke,
 Ik die nu leg in zware pijn,
 En voel mijns levens krachte krenke,
 Helacy! zoo verfoey ik mijn,
 Dat ik hier toe mijn jeugd verliende,
 En zoo de snoode wereld diende.

Met recht mach ik nu wel beweene
 De wereld dien ik heb geproefd;
 Wiens vreugden zijn als stof verdweene,
 Het geen my nu de ziel bedroefd;
 Wist yemand dit verdriet te voore,
 Geen wereld zou hem meer bekore.

Navolging Christi.

Stemme : Die mind die lijd veel pijn.

H Et kruys van Godes Zoon,
 En staet alleenig niet mijn ziele voorgezet;
 Geen doorenige kroon,
 En zy alleenig my in leering tot een wet;
 Maer 't aldermeest
 Dat is ootmoed geweest,
 VVaer mede Christus mijn
 Leeren wil ootmoedig zijn.

VWie 't hert aen hoogheyd heeft, (leer;
 VWie staet, en aerdsch gebied, meer acht als Christi
 Die volgd hem niet recht, (Heer,
 Nocht toond hem niet te zijn een dienaar van zijn
 Van Godes Zoon,
 Die zelver d' aerdsche kroon,
 Begeerden te versmaen,
 't Schandig kruys op hem te laen.

Zoo wie wil zijn als hy, (gaen;
 Zoo wie met Christo wil in 's Hemelsch vreugde
 En wezen eeuwig bly,
 Die doe ootmoedigheid als Christus heeft gedaen,
 Staet, eer, en macht,
 En pronk, en werelds pracht,
 Heeft Christus niet begeerd,
 Maer ootmoedigheid geleerd.

VWild gy met Godes Zoon
 Bezitten 't eeuwig rijk, leefd, zoo hy heeft geleefd;
 VWild gy in Godes Throon
 Genieten het geluk dat God de zijnen geeft,
 Zoo volledig hem,
 En luysterd na zijn stem,
 En u tot strijden steld,
 't Rijk des Hemelsch lijd geweld.

Leer mensch! hoe Christus quam, (doen,
 Niet om gediend te zijn, maer and'ren dienst te
 Zie wat hy op hem nam,
 Om door zijn voorbeeld u in Christen liefde te voë,
 Heeft tot een wet,
 De ootmoed voor gezet,
 En alle smaed geleen,
 Ons als leydsman voor getreen.

VWie 't aerdsch om 't Hemelsch haet,
 Wie wellust en geneugd, wie rijkdom, eer, en goed,
 Om Christi wil versmaed,
 In vasten en gebeen aen God zijn offer doet;
 VWie zuiver leefd,
 En God het zijne geeft,
 Acht 's werelds winste scha,
 Dezen volledig Christum na.

Bekce-

Bekeeringe van Maria Magdalena.

Stemme : Schoonste Lerinde.

Wellustig leven ydele vreugde,
Droevige blijdschap vol verdriet;
O vyandinne! gy die, de deugde,
Zalige wellusts vreugd verbied;
Gy trekt het hert met averechtze zinnen,
't Werelds te beminnen, Maer eylaes! wat is 't?
Vytwendig zoet, daer 't bitter leyd van binne n,
Zielens vyandinne, als een damp en mist;
Die door de Son (wanneer zijn stralen schijnd)
Gelyk een schim, en lichte rook verdwijnd.

II.

Wereldsche vreugde, aerdsche wellusten,
Dertele tochten, wullipze min;
Die deze lippen zoo dikmaels kusten,
Vveg, weg, ik ban u wyt mijn zin;
Vveg, geyle lust met al uw zotternyen,
Ik en zal niet hyen, dat gy my meer plaegd;
Ik zoek alleen in 't Hemelsch te verblyen,
't Vleesch stel ik ter zyen, 't Hemelsch my be-
haegd;
Ik zoek alleen, de wellust van mijn hert,
In 's Hemelsch vreugd, door vleeschelyke smert.

III.

Mijn zieltje! wild gy 't Hemelsch erven,
Wild gy genieten 's Hemelsch vreugd?
Zoo moet het hertje vleesch lusten derven,
En dooden zonden door de deugd;
Wel aen, wel aen, ik wil van zonden keeren,
Geen tranen mijn deeren, in mijn droef gemoed;
En van mijn God en Zaligmaker leeren,
Wat ik zal begeeren, voor mijn hoogste goed;
Dat 's Christi Kruys te dragen met geduld;
Want door het kruys betaeld is al mijn schuld.

Stemme CHRISTI, aen MARIA.

IV.

O Magdalena! die om uw zonden,
Droevige tranen neder stort;
Gy hebt genade by my gevonden,
Dies uwe ziel ontfangen word,
Met Hemelsch vreugd zal ik uw tranen loonen,
En uw deugd bekroonen, droeve Magdalen!
Mijn 's Vaders Rijk zult gy met my bewoonen;
Ik zal u betoonen, hoe u droef geweest,
En diep gezucht (met tranen rouw vermengt)
Zondige ziels ten hoogen Hemel brengt.

's Werelds ydelheden.

Stemme : Laura zat laest by de beek.

Die de wereld wel in ziet,
Ach! die zal te recht bespeuren,
Dat zijn vreugde geeft verdriet,
En zijn wellust niet dan treuren;
Wat de wereld steld te veuren,
Dat is wellust, werelds pracht;
Aerdsche vreugde, dertel leven,
Dees zal ons de wereld geven,
Dit is 't dat de wereld acht.

II.

't Jeugdig hert, verzoet door min;
Steld op schoonheyd zijn behagen;
En het peyd zijn aerdsche zin,
In de lust van geyle vlagen;
Maer als nu de tijd zijn dagen,
Heeft een levens eynd gebaerd;
Rijkdom, min en werelds vreugde,
Aerdsche wellust, en geneugde,
Maken dan de ziel beswaerd.

Armen mensch! wat gaet u aen,
Dat gy zoo verdoold van zinnen,
Moogt na werelds vreugde staen?
Aerdsche schoonheyd zoo beminnen.
Leer, ó mensch! uw lust verwinnen
Mits dat u de dood bestrijd,
Die gy niet en kund ontwijken,
Die uw ziele zal doen blyken,
Hoe dat gy bedrogen zyt.

IV.

Wat zal 't zijn met schoonheyds lof,
Wat zal 't zijn met rooze kaken,
Als de dood die zal tot stof,
En tot aes der wormen maken?
Laet dit doch u herte raken,
O verblinde werelds jeugd!
Leer des werelds wellust myen,
En het weelig vleesch bestryen,
Door de krachten van de deugd.

O 3

's Werelds

's Werelds ydelheden.

Stemme : Vaert wel Scepters.

DE Wereld, en de vreugd van wereldlijke lusten,
Zijn niet dan ydelheid der ydelheên, eylaes!

Geen men se recht bevind als 't lichaem zoekt te rusten,
Door doode slaep in 't graf, daer 't is der wormen aes.

De lust in d' hoogste top van mijn vernuft gerezen,
Om af te beelden (na vermogen van mijn macht)

Wat dat het leven is, of wat het schijnt te wezen,

Zoo ik niet te vergeefs vertrouw mijn zwake kracht.

Op winning is, van God, ons 't leven hier gegeven,

Ter tijd toe dat de dood voldoening van ons eyst;

En dat zy ons ontroofd de krachten van het leven,

Op dat de ziel, van hier, na Godes woning reyst.

Waer niet de woorden, maer de daed zal moeten gelden,

Om (na ons werken) loon van Christo te ontfaen;

Waer onze zonden ons al zelver zullen melden,

Die in het boek van ons gemoed geschreven staen.

Gelukkig is dien Mensch die daer mach zijn bevonden,

Zuyver, en zonder vlek, voor Godes aenschijn zoet:

Dat 's die door waer berouw van zijn bedreven zonden,

Gezuyvert heeft de vlek van 't knagende gemoed.

God zal zijn oordeel voor den menschen gaen bereyden,

En geven yder loon na dat hy heeft gedaen;

De Bokken zal de Herder uyt zijn Schapen scheyden,

Wee! die het oordeel moet tot zijne straf ontfaen.

Wat zal, ô trotze Mensch! wat zal u trotsheid baten,

Wanneer uw ziel voor God met zonden is bevekt?

Een ysselijk gewaen u stem zal hooren laten;

O Bergen! valt op ons, ô Heuv'len! ons bedekt.

Wat zal dan baten 't schoon gecierzel der parnyke?

Het blond gekrulde hair dat om de pruyk verspreyd?

Als ons de wreede dood de oogen doet toe luyke,

Wat is die schoonheid dan anders als ydelheid?

Wat baet het sneeu-wit vel, verciert met bloofde kaken?

Wat baet dan schoonheids lof, daer men veel moet op draegd?

Ken 't schoon, van 't schoonheids lof de schoonheid yets vermaken,

Als van 't geworremt ons het vleesch werd afgeknaegd?

O neen! wat baet dan schoon? wat baten trotze treden?

Wat baet dan pracht van zijd, en 's lichaems yd'le pronk?

Wat baet dan schoon gestalt, van lichaem en van leden?

Wat baet dan 't zoet gelach, of vriendelijk gelonk?

Wat baet de rijkdom dan, oft macht van machtigheden

Een 's Konings, Vorst, oft Prins, ja Keyzer rijk van haaf?

Hoe meenig heeft de dood van dezen overstreden,

En door haer macht gemaekt zoo meenig Heer tot slaef.

Hoe kan Natuur noch zijn genegen, door 't begeeren,

Na 't geen dat voordeel schijnd, nochtans tot schade strekt?

Wanneer men het gemoed van lust laet overheeren,

Tot wellust, die in 't hert niet als onrust verwekt;

Waer van dat voedster is de gierigheid boof-aerdig,

Die door haer valsche lust begeerd met schyn bedriegd;

Dat zy het meest verkijst 't geen dikwils 't minst is waerdig,

Vertrout haer schalkheid niet, haer snoode list ontvliegd.

Viens schadelijk bedrog (in waerheid) men kan derven,

Wanneer men het gedacht tot doodes komst verport;

Neemt mijn vermaen in 't goed (ô Mensch!) Gedenkt te sterven,

De tijd die vliegd zoo snel, en 't leven is hier kort.

Christelijken strijd.

Stemme: Ceste Cruelle.

HOe vaek voel ik mijn geest genegen,
Te voeren Christelijke strijd;
Hoe vaek zijn my de zonden tegen,
Meest als het vleesch verdrukking lijd;
Wanneer ik hie
Tegenspoed, oft smert,
Zoo wil ik strye
Met mijn eygen hert,
Dat my tot strijden tert.

II.

Maer wie te recht wil leere strijde,
En zijnen vyand tegen staen,
Die moet hem van het wereldds mijde,
Als't hem ook na zijn wil zal gaen;
Want lust te plegen
Daer men zonden haet,
Dat baend de wegen,
Waer door datmen gae
Tot meer en meerder quaed.

III.

Wie zonden haet die leyd de gronden,
Om zich te stellen tot den strijd;
Maer blijft het herte in de zonden,
Den strijer niet met al bedijd;
't Is geen bekeeren
Schoon dat het gemoed,
De zond wil weeren,
Daer het zonde doet,
En op haer lusten voed.

IV.

De zonden wel te willen myen,
Is yet, maer niet genoeg gedaen;
Men moet met al zijn krachten stryen,
En zoo zijn vyand neder slaen;

Ten mach niet baten
Dat men zonden haet,
Men moetze laten,
Want men weert geen quaed,
Ten zy men 't tegen staet.

V.

Het strijden dat men heeft te stryen,
Is om geen wereldds lof oft eer;
De rechte strijd is zonden myen,
En 't hert te buygen voor den Heer;
Die met zijn leden
Iammerlijk door-wond,
Aen 't kruys gestreden
Heeft om onze zond,
Die leyd de rechte grond.

VI.

Ik zeg de grond waer na ons leven
(Als na de baek een schip in Zee)
Moet zijn gestiert, en aen gedreven,
Voud Christus lijdén, ik ly meê,
Zou ik niet stryen
Daer ik heb misdaen?
En zoo door lyen
Tot mijn lijder gaen,
Met zuchten en getraen?

VII.

De wapens waer meê diend gestreden,
En onzen vyand aen geport,
Dat zijn geen wapens die men smeden,
Oft daer men menschen bloed meê stort;
Maer 't zijn de vruchten
Van een droef gemoed,
Dat duyzend zuchten
Om zijn zonden doet,
En Gode valt te voet.

Stemme : Si vous ne voulées me geurir. *Stemme* : O Kerfnacht schoonder.

O Wat is doch des werelds lust?
 't Is ydelbeyd der ydelheden,
 Offer van gebeden
 Baerd een zoeter rust;
 Hoe zoet dat 's werelds vreugde schijnd,
 Zy is de rook gelijk, die haest verdwijnd;
 Ach! als men 't wel in ziet,
 Al 's werelds lust is niet.

II.

Wat is 't, in 't bloeyen van de jeugd,
 Te plegen, aen verliefde zinnen,
 Geyle lust in 't minnen,
 Met een werelds vreugd?
 Ach! 't is wat zoet met gal gemengt,
 Een zoet dat niet dan bitter met zich
 brengt,
 Een wellust voor het hert,
 Die vaek de ziele smert.

III.

Van al het geen de wereld heeft,
 En isser niet zoo vasten vreugde,
 Als ons wel de deugde
 Na de ziele geeft;
 Geen staet op aerden is zoo zoet,
 Als wel de zuiverheyd in maegden voed,
 Als 't zuyper in gebeên,
 Met God komt over een.

IV.

O! die de wereld recht versmaed,
 En met een ongeveynst behagen,
 't Hert aen God kan dragen
 In de maegden staet;
 En die in vasten en gebeên,
 Haer reynheyd God ten offer kan besteên,
 Speurd aen de ziele wat zoet,
 Dat zulk een leven voed.

W Il yemand offer van gebede
 Ter zaligheyd aen God bestede?
 't Is noodig dat hy zich bereyd;
 Zich zelven wel te leeren kennen,
 Om die gewoonte te ontwenne,
 Die hem van 't rechte bidden leyd.

II.

Den mensch (gewoon zijn lust te maken,
 In lust van tijdelijke zaken)
 Zoo veer in zijne lusten mald;
 Zoo dat hy zich vervreemt van reden,
 En door die qua gewoonlijkkeden,
 Tot in noodwendigheyd vervald.

III.

Nootwendigheyd in aerdsche lusten,
 Belet de ziele in God te rusten,
 Dies moet gewoonte aen d' een zy;
 Wie God met bidden wil verwekke,
 Die moet het hert de lust onttrekke,
 Van alle lichaems lekkerny.

IV.

Het vleesch moet vasten en ook waken,
 't Gebed dat moet men vleugels maken,
 VVaer meê dat het ten Hemel vliegt;
 't Is niet genoeg den Heer gebeden,
 't Gebed vereyscht bequame leden;
 Wie niet wel bid zijn ziele bedriegd.

V.

Alzoo het vasten is van noode,
 Behaegd ook Aelmoes aen Gode,
 VVaer door de ziele word bekroond;
 God zeyd (gelijk men vind beschreven)
 Het minst in mijnen naem gege-
 ven,
 Zal ik niet laten ongelooond.

VI.

God zal zich over die ontfermen,
 Die mild en gunstig is tot d' Armen,
 En deeld van 't weynig dat hy heeft;
 Ia zalig is zoodanig leve,
 't Geen weynig is van God gegeve,
 En nochtans van zijn weynig geeft.

Over

Over de Liefde Christi.

Stemme : Amarilli mià bella.

Chrifte Iesu! Gods Zone,
Die om mijn zonden waerd aen 't
Kruys geslage,
Na dat gy 't had gedrage;
Gy hebt betaeld mijn zonden en misdaden,
Fonteyne der genaden;
Door wien de stromen van dierbaer bloed,
uyt stralen,
Die mijn schulden, die mijn schulden, die
mijn schulden betalen.

II.

Goede Iesu! mijn leven
Heb ik uyt uw dood alleen ontfange,
Wanneer gy waert gehange,
Wanneer gy hingt aen 't kruys met diepe
wonden,
En dat om onze zonden;
O Gods genade! uw goetheyd moet ik love,
Trek mijn zieltje, trek mijn zieltje, trek
mijn zieltje na bove.

III.

Door 't geloove, en liefde,
Zien ik de Zone Gods in 's vaders narmen,
Hem over ons ontfarmen;
Ach! ach! ik zie zoo menig duyzent zielen
Van Heylig Eng'len krielen,
Die Godes Zoone, in 's Hemelsch Throon
ontmoeten,
En met vreugden, en met vreugden, en met
vreugden begroeten.

IV.

Aerdsche menschen! wild leeren,
Hoe gy ter zaligheyd God zult behagen,
't Kruys moet gy met hem dragen;
Volligt Gods Zoon die ons heeft voor gelede,
Om hem zoo na te trede,
't Zy in ellenden, en aller hande lyen,
Om dat Hemelsch, om dat Hemelsch, om
dat Hemelsch verblijen.

Christelijke vrolijkheyd.

Stemme : Gy lodderlijke Nimphe zoet.

DE zoetste wellust die men vind,
Dat is wanneer men God be-
mind;
Om met een vast vertrouwen
In God zijn hoop te bouwen.

II.

Hoe vrolijk is de ziel verblijd,
Die vrolijk is als 't lichaem lijd;
En aerdsche vreugd wil derven,
Om 's Hemels loon te erven.

III.

O! die van 't aerdsch zijn oogen
keerd,
En 't Hemelsch boven 't aerds begeerd;
Ia zoekt voor 's werlds zaken,
In Christo zijn vermaken.

IV.

O! die hier in dit aerdsche dal
God kan beminnen boven al;
Zal vrolijkheyd bespeuren,
Schoon dat hy leefd in treuren.

V.

Bespeuren in zijn 's hertzen grond,
Een vrolijkheyd die tong en mond,
De rechte stof zal geven,
In vrolijkheyd te leven.

VI.

O! die in Gode vrolijk leefd,
En zijn gemoed tot God begeeft;
Die God het zijn kan geven,
Die leyd een vrolijk leven.

Wereldsche wellusten, strikken
der zielen.

Stemme: Rozemond die lag gedoken.

MAch men niet te recht gelijken
Deze wereld by een val?
Wereld! die aen ons doet blijken,
Dat hy ons bedriegen zal,
Wereld! gy lokt mijn gemoet,
Als de val het muysjen doet.

II.

Satan (om de ziel te vangen)
Heeft het lok-aes van zijn vreugd,
In des werelds val gehangen,
Tot bekoring voor mijn jeugd;
En hy lokt my met dat zoet,
Als de val het muysjen doet.

III.

't Muysjen (in de val getogen
Door de graegte tot het aes)
Voeld zich onverzies bedrogen,
En 't beklaegd zijn lust helaes!
En het vind zich heel bedroefd,
Om een weynig, naeuw geproeft.

IV.

Rijkdom, wellust, werelds eere,
Staed-zucht, pracht, en hovaerdy,
Daer beneffens te begeere,
Wellust, weelde, lekkerny;
't Is maer voor een korten tijd
Daer de ziel zoo lang om lijd.

V.

Eer men 't aes begint te proeven,
Valt de val van 't leven toe,
En de ziel raekt in bedroeven,
Want men leefd men weet niet hoe;
Heden is men rijk en groot,
Morgen leyd het lichaem dood.

Haet, en nijd, noodwendig.

Stemme: Zal ik noch langer met heete tranen,

DE menschen zijn zoo vaek genegen
(Gevoed met wraek-lust in het hert)
Om haet en nijd op 't hoogst te plegen,
En dat vaek om een kleyne smert;
Een kleyn verdriet,
Den mensch geschied,
Een kleyn verdriet, de menschen aengedaen,
Doet dikmaels haet en nijd in 't hert ont-
staen.

II.

Quaed zal men van een ander spreken,
Een ander haten die misdoet;
En zelve zalmen zijn gebreken
Bedekken in een valsch gemoed;
O dwazen mensch!
Verkeer u wensch,

O dwazen mensch! laet af van haet en nijd,
Waer meê dat gy u naesten mensch bestrijd.

III.

Haet gy een ander om zijn zonden,
Oft yets dat u in hem mis haegd?
Gy kund niet beter zijn bevonden,
Ten zy dat gy u beter draegd;

Zoo wie misdoet,
Toond gy u goed,
Zoo wie misdoet, en gy hem daer om haet,
Zoo zijt gy schuldig aen het zelfde quaed.

IV.

Wild gy geluk met hate plege,
Zoo haet alleen de vuyle grond,
Vaer door dat gy u vind genege
Tot snode lusten van de zond;
Gebruikt uw haet,
Op lust van 't quaed,
Gebruikt uw haet, op 't quaed dat u bestrijd,
Geen beter haet als die het quaed benijd.

Geestelijke Lof-zang.

Stemme: O heylig! Zalig Bethlehem.

MYn hert bevrucht met vrolijkheyd,
Doet my de geest in vreugd ont-
springen;
Om aen Gods hooge Majesteyt,
Als nu een vrolijk lied te zingen.

II.

Tot vrolijkheyd drijft my 't gemoed,
Geen vrolijkheyd van aerdsche zaken;
Maer vrolijkheyd die vreugde voed,
Alleen in Goddelijk vermaken.

III.

Op aerden is geen zoeter lust,
Geen hooger vreugde te begeeren;
Als dat het hert in Gode rust,
En zich van 't werlds af te keeren.

IV.

O! die de wereld wel in ziet,
Wat kan hy al in 't werlds speuren;
De wereld die ons anders niet
En geeft, als strijd en droevig treuren.

V.

Ik zing u lof, ó Hemelsch Heer!
Ik zing u lof, nu dat mijn zinnen,
De wereld, en het aerdsch, geen meer,
Maer God, en 't Goddelijk beminnen.

VI.

Ik zing u lof, nu gy mijn geest,
Hebt tot het geestelijk gedreven;
Waer door ik na de ziele meest,
Bespeur een wel gerustig leven.

Vruchteloos weldoen.

Stemme: Verheft u diep gezucht.

't **S**chijnd wel, en veel gedaen,
Na Gods bevel te gaen,
't Is veel, maer niet genoeg, dat yemand
deugde doet, (voed.
Ia naekte menschen kleet, en arme herten

II.

't Is veel, maer niet genoeg,
Dat yemand 's morgens vroeg
Op offerd een gebed, aen Godes Majesteyt,
En ester zijn begeer op aerdze zaken leyd.

III.

't Is veel, maer zonder vrucht,
Dat yemand klaegd en zucht,
Dat yemand om zijn zond bedroefde tra-
nen stort,
't Is veel, maer niet genoeg, zoo hy niet
beter word.

IV.

't Is veel, in veel gebeën,
Zijn leven te besteen;
't Is veel, maer niet genoeg, dat yemand
dikmaels bid,
Indien hem in hert de zonden blijven zit.

V.

't Is veel, dat yemand haet,
Begeerlijkheyd tot quaed;
't Is veel, dat zijn gedacht vaek op de
deugde voed,
't Is veel, maer niet genoeg, ten zy men
deugden doet.

VI.

't Is veel dat men Gods Woord,
Zeer veel, en dikwijls hoord;
't Is veel, dat yemand zich in Godes dienst
begeeft
't Is veel, maer niet genoeg, als 't hert daer
niet na leefd.

Korte

Korte aenwijzinge tot Deugden.

DEn Keyzer wierd gevraegd, waerom hy d' armen diende ;
 Hy antwoord , om dat zy zijn Godes liefste vriende.
 Hoe zalig is die vorst , wiens wet zy zijn gemoet ;
 Wel doet hy , die wel leefd ; wel leefd hy , die wel doet.

Karel de
 Groote, on-
 der hield een
 goede ghe-
 vvoonte van
 deughde in
 zijn leven ;

hebbende , dagelijx twee tafelen in zijn keyzerlijke eet-plaets , een voor hem , en zijn voornaemste hovelingen ; de ander voor eenige bedelaers , en behoefte armen ; de welke neffens den Keyzer , en den zinnen , daer gespijzicht werden ; doch de hovelingen rijker , en heerlijker dan de armen ; dit ziende een Saracener (by den Keyzer in Ambassade) vragde , vwie zijn dezen ? (vvijsende op de hovelingen) den Keyzer antvvoorde , dezen zijn mijn vrienden ; en vwie zijn dan de anderen ? (vvijsende op de arme bedelaers) die zijn de vrienden van mijn God , den Saracener bestrafte den Keyzer in zijne deugden , zeggende , om dat de vrienden Gods meerder eere behoorden aen gedaen te vverden , dan de vrienden der menschen , daer om houd ik van u geloof niet.

DAmon bevrijd zijn vrund (op lijfstraf borg gebleve)
 Dit ziende den tyran , vereerde Damon 't leve.
 't Is een getrouwe vrund , die borge blijft ter dood ;
 Van duyzend vrunden een , die trou is in de nood.

Damon ,
 en Pythias ,
 (onder 't ge-
 bied van een
 heydens ty-
 ran) zijn van
 de ouden ge-

steld voor vvonderen des vverelds ; als nu Damon (na die vvetten) was veroordeeld om te sterven , en dat hy voor zijn dood zocht met zijn bed-genoot te spreken , om van haer , en zijne kinderen het laetste affcheyd te nemen ; voegd zich Pythias (met believen des tyrans) in de boeyens ; steld hem als borge , en dat op den hals , in plaets van zijn vriend Damon , vviens oprechtigheyd niet en vvilde dan dat recht is , heeft niet gemist zijn borge te bevrye ; devvelke , na dat hy zeer bedroefd , en verlage van gemoed (van zijn huysgenoten afgescheyde) na zijn dood gegaen vvas , heeft zijn borge ontlast ; den tyran dit ziende , veranderde zijn straf heyd in medoge , bevveegd vvezende door deze getrouvvigheyd , schenkt Damon 't leve.

ALs Phaëton de jacht zijns vaders bracht aen 't renne ,
 Verviel hy in zijn dood , door 't onervaren menne.
 Wie , buyten zijn beroep , iets wichtigs wil bestaen ,
 Die zoekt den oorspronk van zijn ramp , en onder gaen.

De Poëten
 vertellen hoe
 dat Phaëton ,
 de zoon van
 Phoebus , door
 onervarenheit
 ten val geko-
 men vvas , zoo
 vvanneer hy , door
 stijf , en sterk
 aen dringen , by
 zijn vader , had
 verkregen der
 zonnen jagt te
 mennen ; en niet
 bedreven op dat
 vwerk , geraekte
 aen 't holle , zulx
 dat hy neder
 stortende , ge-
 vallen is , in de
 riviere Padus ,
 en heeft aldaer
 zijn leven verlore.

De Poëten
 vertellen hoe
 dat Phaëton ,
 de zoon van
 Phoebus , door
 onervarenheit
 ten val geko-
 men vvas , zoo
 vvanneer hy , door
 stijf , en sterk
 aen dringen , by
 zijn vader , had
 verkregen der
 zonnen jagt te
 mennen ; en niet
 bedreven op dat
 vwerk , geraekte
 aen 't holle , zulx
 dat hy neder
 stortende , ge-
 vallen is , in de
 riviere Padus ,
 en heeft aldaer
 zijn leven verlore.

DEmocritus belacht de zottigheyd der menschen ;
 Hy , die de wereld won , dorst noch om meerder wensche.
 Hoe weynig helpt hem veel , die na begeerte leefd ;
 Hoe veel helpt weynig hem , die goet genoeg en heeft.

De Histo-
 rien getuygē
 dat als Ale-
 xander de
 Grote , na zijn
 gelukkige
 overvvinninge
 der landen , en
 volken , de meeste
 macht des vverelds ,
 onder zijn gebied
 gebracht hadde ,
 efter onvernoegt
 bleef in zijn be-
 geerlikheden ;
 vvaer uyt blijke-
 lijk te bemerken
 is , dat alle des
 vverelds goederen
 de onvernoegende
 niet kunnen ver-
 zadigen ; zijn
 de een vvarachtig
 voor-beeld aen
 alle die gene die
 in de overvloed
 noch meer be-
 geeren , dat zy
 door meerder te
 verkrijgen ,
 minder genoeg
 zullen vinden.

De Histo-
 rien getuygē
 dat als Ale-
 xander de
 Grote , na zijn
 gelukkige
 overvvinninge
 der landen , en
 volken , de meeste
 macht des vverelds ,
 onder zijn gebied
 gebracht hadde ,
 efter onvernoegt
 bleef in zijn be-
 geerlikheden ;
 vvaer uyt blijke-
 lijk te bemerken
 is , dat alle des
 vverelds goederen
 de onvernoegende
 niet kunnen ver-
 zadigen ; zijn
 de een vvarachtig
 voor-beeld aen
 alle die gene die
 in de overvloed
 noch meer be-
 geeren , dat zy
 door meerder te
 verkrijgen ,
 minder genoeg
 zullen vinden.

Heraclitus beschreyd der menschen ydelheden ,
 Mits overdaed en pracht gaen boven deugd , en reden.
 Onzalig leefd de ziel , die niet gedenkt dien tijd ,
 Die blijden droevig maekt , en droevige verblijd.

Als den Rijk-
 ke man , in dit
 aerdsche le-
 ven , niet en
 dacht dan op
 zijn overda-
 dige vvellu-
 sten , zonder
 zich eens in te
 beelden den tijd
 der ellenden ,
 de vvelke de
 zonden na haer
 sleept , zoo
 heeft hy in zijn
 vergankelijke ,
 en ydele geneug-
 ten , de onvergankelijke ,
 en eeuwige ver-
 derffnisse der
 hellen niet be-
 dacht ; den armen
 Lazarus , hier
 in dit leven
 bezocht vvezende
 met overvloedige
 armoede , en
 ellendigheden ,
 heeft zich na een
 vveynig lijdens ,
 gevonden in den
 schoot der
 eenvviger ver-
 troostingge.

Als den Rijk-
 ke man , in dit
 aerdsche le-
 ven , niet en
 dacht dan op
 zijn overda-
 dige vvellu-
 sten , zonder
 zich eens in te
 beelden den tijd
 der ellenden ,
 de vvelke de
 zonden na haer
 sleept , zoo
 heeft hy in zijn
 vergankelijke ,
 en ydele geneug-
 ten , de onvergankelijke ,
 en eeuwige ver-
 derffnisse der
 hellen niet be-
 dacht ; den armen
 Lazarus , hier
 in dit leven
 bezocht vvezende
 met overvloedige
 armoede , en
 ellendigheden ,
 heeft zich na een
 vveynig lijdens ,
 gevonden in den
 schoot der
 eenvviger ver-
 troostingge.

DE liefd verwind de dood, 't welk eertijds is gebleke;
 't Kind voed de vader, die zijn vonnis was gestreke.
 God liefd de liefde, 't is al liefd wat God begeerd;
 Gelukkig zulk een kind dat God, en ouders eerd.

Een vader
 in de gevan-
 kenis zittende,
 om dood
 te hongeren,
 vverd vā zijn
 dochter in 't

leven gehonden, en met haer borsten gevoed; vvelke liefde alle kinderen behoorden ter herten te nemen, gedenkende hoe hoog dat God haer heeft verbonden aen de liefde; eerstelijck, God te beminnen boven al dat 'er is in hemel, en op aerde; naest God, vader en moeder; vvelke liefde tot vader en moeder, God almachtig zo krachtig bevolen heeft, als blijkt in de x Geboden, dat zijn Godheyd by geene der geboden, als by dit vierde gebod, belofte van zegening gedaen heeft, gebiedende als volgt. *Eerd vader en moeder, op dat gy lange moogt leven op der aerden; daer by doende deze Goddelijcke beloftenisse, Het vvelke de Heer uwen God u geven zal.*

DE geest strijd tegen 't vleesch, de kuyfheyd tegen zonde;
 De liefde haet de min, door deugd aen God verbonde;
 De deugde schroomd noch wraek, nocht laster, nocht verdriet,
 Mits deugde meer op God, als op de menschen ziet.

Dien kuy-
 schen jonge-
 ling Ioseph,
 (aengezocht
 zijnde van
 zijns heeren
 bedde-ge-

nood, tot vleeschelijcke lusten, en goddelooze echt-breuk) toond zich onbevveeglijk op zoo snoden aenzoek; steld de kracht der deugden daer te vverk, streed met de bekoorlijkheden van minnelijcke aenlokzelen; zulk dat zijne liefde, en gehoorzaamheyd tot Gode, niet ontzien en hebben ongehoorzaemheyd te toonen aen gebiedende aerdsche hoogheyd, in zaken die Gode en de gerechtighedyd tegen streden. Dit tot leering, aen alle die gene die onder het gebied van eenige machtige dezer vvereld staen, dat zy door God, en haer Gevveten verbonden zijn in getrouwve gehoorzaamheyd tot alle dienste, uytgezondert de gediensigheyd tot zonden, en alzulke die tegen God, en Gods geboden strijden.

't **G**eluk dat neemt, en geeft, het maekt van dienaers graven;
 't Vernederd, en 't verhoogd 't maekt koningen tot slaven;
 't Geluk is als de wind, het keerd men weet niet hoe,
 Hoe wijflijk is 't gezeyd, *In weelde zie wel toe.*

't Is gebeurd
 dat 'er vier
 koningen, van
 een machti-
 ger vervvon-
 nen zijnde, als
 slaven de ze-

ge vvagen van haer overvvinner mosten trekken; als den eenen op zeker tijd zijn oogen hadde op het rad van den vvagen, het vvelke hy zach omme gaen, vvaegde hem den koning vvat hy daer meē voor hadde? antvvoorde, gelijk dit rad van den vvagen op en neder gaet, alzo gaet ook het leven der menschen, vvant ik die eertijds zelve konink gevveest ben, moet nu een verachten slaef zijn van een ander; dit beweegde den koning zoo zeer, dat hy haer lieden in vryheyd gesteld heeft.

Cato scheyd uyt het hof, en uyt den Raed van Rome,
 En acht de staet-zucht wind, het heerschen yd'le drome.
 Hy is de grootste Vorst, die Heer is van zijn lust,
 Een weynig onder wind dat geeft de meeste rust.

Cato, (na
 dat hy ver-
 scheyde jaren
 in 't hof van
 Rome heer-
 lijke ampten
 bediend had-

de) heeft uyt alle die zelvige diensten, en geachte heerlijkheden niet kunnen trekken als ongerustige moeylijkheden, derhalven zich bedenkende, neemt van 't hof, en van den Raed zijn afscheyd, begeeft hem te lande in een armlijk landhuysken, aldaer levende in stille gerustigheyd, hebbende zijn oeffening in leering, en lezen, bevindende zich veel vvellustiger van leven by de kruyden, en groenten uyt zijn hofken, als vvel by de overdadige banketten der hooftcher tafelen.

Een wijze Filosooph leerd van een slechte jonge,
 Hoe dat men leven ken, van lusten onbedwonge.
 Hy toond zich wijs te zijn die rechte wijfheyd mind,
 Dat is, men schaem zich niet te leeren van een kind.

Den Philo-
 soof Diogenes,
 stelde zich
 daer na, dat
 hy tot behulp
 van 's levens
 onderhou-

ding, zoo vveynig belasting by zich droeg, als immermeer mooglik vvaer; ziende op eenige tijd, eene jonge vvater drinken uyt zijn hand, beklagde zich zoo lang belast gevveest te hebben met zijn drink nap, die hy van zijn lijf genomen, en vervvurpen heeft, te kennen gevende, dat de menschen haer met vveynig kunnen behelpen, in dien zy trachten vvillen, meerder, na de natuer, dan na de lusten te leven.

T R O O S T - R Y M E N,
 Over de dood, van
 N I C O L A V S S O M E R I.

O lange ziel! S O M E R I eygen krooft,
 O vaders steun, en trooft!
 Onrijpe bloem, die eerst begoft 't ontluylke,
 En most alreede duyken
 In 't stof, waer uyt het lichaem oorsprong nam,
 En tot het leven quam.
 Helaes! wat is 't? Gods voorzicht wil geen rede,
 Waerom dat hy ontklede
 S O M E R I ziel, van 't sterffelijke vleys,
 En daegd hem op de reys
 Na's Hemels troon, en Goddelijke vreugde,
 Verzelschapt niet zijn deugde;
 O eedle ziel! die al dit aerdsch verlaet,
 Nu gy ten hemel gaet.
 Hoe vader! dus versuft door 't overlijden?
 Vw treuring eyscht verblijden,
 Nu dat de ziel van u geloovig kind,
 Het eeuwig leven mind;
 Een leven, om het welke te verwerven,
 Dit lichaem most versterven;
 Een leven, 't welk niet kan in eeuwigheyd bestaen,
 Of 't moet hier eerst vergaen;
 Dies grijp een moed, dewijl 't dus most gebeuren,
 En laet de zwakken treuren;
 Schep gy uw trooft, stel weenen aen d' een zy,
 Al 't zijnen blijft u by;
 De pronk en prael van zijn geleerde schriften
 Vol yverige driften
 Tot Godes eer, gedrongen uyt zijn geeft,
 Zijn vaek uw vreugd geweest;
 Hy laet die vreugd, hy laet zijn deugd, en 't schrijven,
 Voor u, ter wereld blijven;
 Hy scheyd 'er uyt, en stijgt door wolk, en troon
 By God, en Godes Zoon;
 Hy wil geen aerdsche stromen meer bezeylen,
 Maer na de hoogte peylen,
 S O M E R V S reyst en steekt het schip van strand,
 Na 't eeuwig vaderland;
 Verlaet de oeffening van aerdsche kielen,
 En leefd met Hemels zielen.

SLUYT-

S L V Y T - R Y M P J E S.

Dien God, die 't al geschapen heeft,
 Al wat 'er is, al wat 'er leefd;
 Dien God, in goedheyd over goed,
 Mijn ziel gebeden storten doet;
 Op dat ik door zijn goedheyd ken,
 Wie dat ik in mijn zelven ben.
 O Heer! leer my in dit geval,
 Wie dat ik ben en worden zal;
 O Schepper! stort doch in mijn Geest,
 Te kennen wat ik ben geweest;
 Geen stof, geen aerd maer enkel niet,
 Geen schim oft schaduw die men ziet;
 Ik ken, als dat ik ben gebaerd
 Vyt vochtig slijm, in brossen aerd;
 Door slijm ben ik in aerd gevoed,
 En aerde ik weër worden moet;
 In aerd nam ik mijn wezen aen,
 In aerde moet ik weër vergaen;
 En door de aerde ben ik yet,
 En ga door aerde weër te niet;
 Ik ben gelijkewijs het glas;
 Ik ben gelijk het weke Was;
 Ik ben gelijk een bloem op 't veld;
 Ik ben gelijk als sneeuw die smelt;
 Ik ben gelijk het brossche riet,
 Op heden wat en morgen niet;
 O Heer! als ik dit over peys,
 Leer ik de krankheyd van het vleys;
 Ach! als ik dit in mijn beken,
 Leer ik te recht wie dat ik ben;
 Zoo leer ik recht in mijn gemoed,
 Hoe dat ik ben en worden moet.
 Een zondaer zijnde Satans vriend,
 Een slave die zijn wille diend,
 Die ben ik heden door het quaed,
 Dat in mijn hert gewortelt staet,
 En dus lang is in mijn geweest
 Tot na de deel van ziel, en geest;
 Ik bid u Heer verleen aen mijn
 Dat ik geen zondaer meer mach zijn,
 Maer dat ik na u wil en woord,
 Mijn leven leyde, zoo 't behoord;

In recht berouw, en ware boet,
 Zoo word ik als ik wezen moet.
 Zoo ik wel eer met mijn gedicht,
 Mijn even naesten heb ontsticht,
 Oft eenig laster aengedaen,
 Oft eenig ander quaed bestaen;
 Indien door toeval oft verdriet,
 Hier eenig mislag waer geschied.
 Oft yets gepleegd door noods bedwank,
 't Zy met de wil, oft tegens dank.
 Ik bid u dat gy door dijn kracht,
 Mijn wild verleen zo veel macht,
 Dat ik van nu, ó Heer! voortaan,
 Mach alle zonden tegenstaen;
 En met geen wraek en met geen leed,
 Beloonen 't quaed dat yemand deed;
 Oft eenig spijt aen my geschied,
 Met laster-rijm te wreken niet;
 Maer dat ik aen de jonge jeugd,
 Een wijzer wezen mach ter deugd;
 En rijmen rijmpjes die noyt zijn
 Vergiftigt met onkuysch fenijn;
 Maer rijmpjes die de liefde doet
 Voort komen uyt een reyn gemoed;
 En rijmpjes eygen aen de deugd;
 En ester vrolijk voor de jeugd;
 En rijmpjes die ons wijzen an,
 Te schuwen al wat schaden kan;
 Gun my, ó Heer! dat ik mijn pen,
 Tot zulke rijmpjes doch gewen;
 En dat ik mach mijn leven voen,
 Om met mijn leven vrucht te doen;
 Te trachten na geen overvloed
 Van aerdsche rijkdom, werelds goet;
 Te trachten niet, door vuyl begeer,
 Na hooge staet, na werelds eer;
 Gun my geen averechtze zin,
 In lusten van een valsch gewin;
 Maer Heer! verleen my een gemoed,
 Dat zijn beroep, en plicht voldoet;
 Dat God voor alle zaken kend,
 En zich tot alle deugd gewend;

Dat niet en wil't geen niet behoord,
 En zich beweegd vind door u woord;
 En dat geen laster tongen acht,
 En na geen weder wrake tracht.

O Heer! verleen my zulken geest,
 Die voor u strenge oordeel vreesst,
 En die aldaer zal moeten staen,
 Ten Hemel of ter hellen gaen;
 O Heer! ik die mijn schuld beken,
 En veele ponden schuldig ben,
 En weynig hebbe dat ik geef,
 Dies ik voor uwen oordeel beef;
 Vermids dat ik dien lesten dag,
 Van rekening niet over mag;
 Rechtvaerdig Rechter, ziet my an,
 Die garen wil maer niet en kan;
 Die niet en kan en garen zouw,
 En niet kan geven als berouw;
 O Kleyne zom! ó groote schuld!
 O Heer! ik bid u, heb geduld,
 Ik weet gy zult geduldig zyn,
 Schon dat gy weynig krijgdt van mijn;

Vermits gy op het herte ziet,
 En op de groote schulden niet;
 Dat ik, ó Heer! in schuld vervil,
 Was niet altyds met quade wil,
 Maer vaek door toeval, oft door nood,
 Dies: Wild niet, Heer! des zondaers
 dood;

Maer door u dood, u kruys en pijn,
 Den zondaer doch genadig zyn;
 Door tranen en oprechte boed,
 Door goede wil, en reyn gemoed;
 Door't hert dat een goed op zet maekt
 En alle zonden gantsch verzaekt;
 Door't hert dat nu gerust en stil,
 Zijn eygen mislag straffen wil;
 Door't hert dat van de zonden scheyd,
 En op zich zelfs het ooge leyd,
 Door't hert dat in berou den Hemel tragt
 te erven,
 Te leven na de spreuk; die zeyd: Ge-
 denk te sterven.

173

HET TWEEDE DEEL,
Bestaende
IN HISTORIEN,
En
MINNE-BEELDEN.

V O O R - R E D E N .

Levende jeugd, het gebeurt al dikwils, niet alleen onder de jonkhejd, maer ook onder de bejaerden, dat met vveynig onderscheyd (tusschen vleeschelijke Minne, begeerlijke Minne, ofte rechte kracht van Liefde) den staet des Houwvelijx betracht vverd; zoo dat ik voorgenomen hebbe yets van dien hier aen te roeren, en het onderscheyd tusschen Minne, en Liefde, aen die gene, die zulks zoude mogen onbekend zijn, te ontdekken; als een behulp middel tot dit ons vwerk, zijnde Historien, en Minne-beelden.

Nopende het onderscheyd, is zoodanig, dat de Liefde, Godlijk; vleeschelijke Minne, godloos; begeerlijke Minne, oneerlijk, genoemd vverden:

den: Zulks dat het behoorlijk is, dat de Liefde, en niet de Minne (t zy vleeschelijk, ofte begeerlijk) in t betrachten van den Houwvelijken staet behoord voorgesteld te worden, als een nootzakelijke middel tot een goed Christelijk, en deugdzaam Houw'lijk.

Belangende de eygenschap van vleeschelijke Minne, zal ik in het kort hier overloopen, doch het tweede (zijnde begeerlijke Minne) wat breeder aenwijzen, als vezende de grond vaer op meest alle onze Minne-beelden en Historien werden aengeleyd; voor zoo veel wy willen zeggen van de vleeschelijke Minne, moet hem den Lezer te voren stellen, de voldoeninge van vleeschelijke lusten, uyt de welke veel droeve zvarigheden, en misvallen ontstaen.

Wat begeerlijke Minne zy, blijkt door de gene, die meer uyt begeerte tot rijkdommen, als vel uyt liefde, den Houwvelijken staet aenvaerden: Zulks dat 'er niet gelet en werd op eer, deugd, vel leven, en goede zeden; alzoo dat niet zonder reden, de zoodanige minne, oneerlijk mag genoemd werden; derhalven onze Minne-beelden daer op aengeleyd, om met die zelvige te mogen aenwijzen de gebreken, en zvarigheden, die de Houw'lijken (op zulker wijs begonnen) onderwerpen moeten vezen; op dat den Lezer door dien geleerd, en gevaerschout mochte werden, zoodanige minne te mijden, om in de gebreken, en ellenden (uyt die zelvige volgende) niet te mogen vervallen: maer voor al te letten op de vare, en oprechte Liefde, door de welke den staet des Houw'lijx zoo gevoed werd, dat die zelvde gelijk is een schonen wijngaerd rank, die niet alleen zijn telgen vercierd met groene bladeren, maer boven dien haer lieve Vijn-vruchten, ten bequamen tijden voort-brengt.

O lieve Liefde! vel te recht zoodanig vergeleken, aengezien uw goeden aert, door welke by alle verstandigen ken afgemeten werden, wat aengename vreugde (door u, ô Liefde,) den Houwvelijken staet ken voortbrengen; door u, (ô Liefde) werd onder Echtenlieden geplant die aengename vrede, door welke vrede men gevaer vord die lieffelijke bloeyzels van minnelijke vrundschappen, en uyt de bloeyzels wederom de vruchten van het Echte leven, welke vruchten u doen smaken, de lieffelijke zoetigheden van Goddelijke zegenen, tijdelijke rijkdommen, boven dien de vaerdigste schatten der eeuwiger vellusten, de welke V. E. gevenscht werden, van my

V. E. goetwilligen I. K R V L.

De

De Roomsche VIRGINIA.

*Hoe zeer de kuysheyd aen de Maegden is van noode,
Dat twygd een Vader, met zyn eygen kind te doode.*

Als Romen wierd beheerscht door moedwil meer dan
wetten,
En *Appius* zich zelfs tot eenen Rechter zette,
Ia voerde met geweld zyn wreede heerschappy,
En plaegde (onverdiend) de Roomsche burglary;
Zoo heeft hy zich na lust van zynen aert gedrage,
En op een schoone maegd zyn dertel oog geslage;
Een kuysche jonge bloem, *Virginia*, bestaen
(Door goddelooze min) tot wellust aen te gaen;
Hy (die in volle vlam brand van zyn geyle luste)
En kan noch dag, nocht nacht in zyn begeerte ruste;
Hy vind zich steeds ontsteld, hoe hy in dit geval,
De maegd, *Virginia*, haer maegdom krijge zal;
Hoe hy dat zuivre beeld zal van haer glans berove;
Hoe hy die schoone bloem haer luyster zal verdove;
Hoe hy dat jeugdig hert ('t welk in de kuysheyd rust)
Zal brenge tot mis bruyk, van zyn vervloekte lust;
Hoe hy zyn boos beleyd, ten snootsten, aen zal wende,
Om d' onbesmette roos met vuyle min te schende;
Hoe hy die zuivre ziel, en maegdelijke spruyt,
 Icilio beloofd voor zyn verkore bruyd,
Zal brengen tot de lust, van zyn vervloekte minne;
Doch! weet niet wat hy zal, in dit geval, beginne;
Hy heeft, na lang beraed, een middel voor gesteld,
Beproefd de jonge maegd, voor 't eerst, met macht van geld;
Hy bied *Virginia* veel schatten, en juweelen,
Hy zoekt op deze wijs, haer jeugdig hert te steele;
Schoon dat hy, boven dien, haer alle dienste doet,
De deugd is als een rots in 't deugdelijk gemoed.
„ Men kreukt geen deugd door geld, de deugd past op geen schatten,
„ Onreyne zucht en kan noyt op de deugd yets vatte;
Zijn diensten zyn vergeefs, zyn schatten ongeacht,
Zijn vleyen gelt 'er niet, zyn bidden heeft geen kracht.
„ De rotzen wijken noyt voor 't dringen van de baren,
„ Geen klip zwicht voor de wind, hoe streng zyn stormen waren;
„ Geen boom en valt 'er neer die wel geworteld staet,
„ Schoon dat een noorder buy zyn groene telgen slaet.

Virginia (wiens hert gegrond staet op de deugde ,
 Die acht de kuyfheyd meer, als al des werelds vreugde ;
 En laet door schat, nocht geld, bewegen haer gemoed ,
 Maer kiest de zuyverheyd voor al het aerdsche goed.
 Hy ziende dat haer deugd zijn aenslag deed mislukke ,
 En dat haer kuyfch gemoed zijn lusten neêr kost drukke ;
 Hy (ziende dat het al vergeefs was aengeleyd)
 Die heeft een ander vond, op deze zaak bereyd ,
 Die heeft voor zijne lust een aenslag uyt gevonde ,
 En gaet een ander weg, in 't plegen van zijn zonde ;
 Hy (die niets bracht te weeg door schatten, nocht door geld)
 Die zoekt zijn booze lust te boete met geweld ;
 Die tracht met slim beleyd, een middel aen te wenden ,
 En met een loos bedrog *Virginia* te schende ;
 Hy krijgde een snode fiel, een ruw, en herden gaff ,
 Die geene deugden kend, nocht op geen zonden paff ;
 Hy oeffend *Claudius* in zijn vervloekte zaken ,
 En waend door deze guyt, tot zijnen wil te rake ;
 Die hem gebruyke laet tot een godlooze daed ,
 Een daed, wiens droevig eynd door al de wereld gaet ;
 Een daed, die 't wreedste hert kan schrikken doen, en beve ;
 Een daed, die yder mensch behoord een schroom te geve ;
 Een daed, een wreede daed, een droevig ongeval ,
 Gelijk men in 't vervolg, den lezer toonen zal.
 Als *Claudius* nu zocht zijn aenslag voor te stelle ,
 En als een wreede wolf 't onnozel schaep te quelle ,
 Om *Appius* zijn lust en geylheyd te verzaen ,
 Grijpt hy *Virginia*, die over straet komt gaen ,
 Hy rukt haer by het kleed, en vat haer tedre handen ,
 Gelijk de wolf het schaep scheurd met zijn felle tanden ;
 Zoo heeft dien boozen guyt *Virginia* gedaen ,
 En dwong haer dat zy most stil zwijgend met hem gaen ;
 Gy (spreekt hy) zijt geen kind van die gy waend u vader ,
 En zich wel eer aen my betoond heeft een verrader ,
 Ia, u van my geroofd, als gy, door slaeffsche min ,
 Voor my geboren waerd, en dat uyt een slaevin ;
 Dies gy my toebehoord, en eygen waerd voor dezen ;
 Ia! 't zijn uw ouders niet die gyze meend te wezen ;
 Hierom, maekt geen gerucht, maer zijt geruft, en stil ,
 Ga willig ook met my daer ik u hebben wil ;
 Hier staet *Virginia* als met de dood bevangen ,
 En stort een trane beek langs wit besturve wangen ;
 Ach! niet een enkel woord, en hoord men uyt haer mond ,
 Vermits d' onnoosle maegd, hier als veroordeeld stond ,

Beroofd van hoop, en troost haer vyand te ontvluchten,
 En bied geen tegenweer, als veel bedroefde zuchten;
 En toond hier anders niet, als oogen vol getraen,
 Terwijl den rover haer dwong met hem weg te gaen;
 Haer voedster hier ontrent (door angst en schrik verflage,
 Zoo dat de beenen naeuw het lichaem kosten dragen)
 Die grijpt een moet, en roept met luyder keele uyt,
 Koom Roomsche burglary! bescherm een jonge bruyd;
 O goede Goden! wild dit schelmische opzet stutten,
 Voor schenners booze lust haer reyne jeugd beschutten;
 Ey goedertiere Goon! ey Roomsche burglary!
 Ontzet *Virginia*, ey koom! ey koom! ons by.
 De zaek (op dit gerucht) heeft zich zoo toegedragen,
 Dat menig mensch verbaest quam aen de voedster vragen,
 Wat dat 'er was te doen? zy meld het droef bedrijf;
 Dies dringd het Roomsche volk den rover op het lijf,
 En yder die begint op dezen fiel te schelden,
 Ontsla *Virginia*, oft 't zal u anders gelden.
 Hy (die de burglary hun wil niet weygren dorst,
 Spreekt met een zoete tong, doch lijkwel uyt den borst;
 Hoe wel men my nu zoekt mijn zake te beletten,
 Zoo zal ik niet te min my daer noch tegen zetten,
 En keere tot het Recht, daer ik mijn ongeval
 (Na eysch) bepleyte, en den Rechter klagen zal.
 Partyen gaen voor 't Recht, daer *Appius* (gezete)
 De boofheyd zelve zocht, en 't schelm-stuk heeft gewete,
 En vraegd aen *Claudius*, daer op den staende voet,
 Wat dat zijn zeggen is? die dus zijn aenklacht doet;
 'k Had eertijds een slavin, uyt wien dat wierd gebore
Virginia, die ik heb in haer jeugd verlore,
 Recht op die zelfde tijd, en juyft op eene dag,
 Wanneer *Virginus* zijn vrouw in 't kraem-bed lag;
 Die, voor haer doode vrucht, my liet dit kind afneeme,
 Het geen de tijd van my allengskens deed vervreeme,
 Waer van ik proef, en blijk kan toone dezen dag,
 Dies zoek ik dat men haer my weder geven mach.
 Den boofwicht, die de stoel van 't Rechter ampt bekleede,
 (Gevoed met geyle brand, door al zijn gansche lede,
 En die het onrecht zoud' bestraffen met der daed)
 Die is de gene zelfs die na haer kuyfheyd staet;
 Den schenner (die zijn lust in geylheyd schijnd te swemme)
 Die kan zijn heete drift nocht vuyle graegte temme;
 Dies hy aen *Claudius* de zaek is toe gedaen,
 En wil, op staende voet het vonnis strijke gaen;

Die

Die wil (na zijnen wil) een onrecht oordeel spreken,
 Maer moet voor deze tijd, de zake laten steken,
 Vermits het Roomsche volk hem aen het herte tast,
 En roept, dat op de zaek een rijper oordeel past;
 Ia dat men ook dit stuk moet nader overwegen,
 En vallen *Appius* in al zijn voorstel tegen.

Een zaek van gewicht diend verder onderzocht,
 De vader van de maegd eyfcht hier te zijn gebrocht;

Op dat men tegens een partyen komt te hooren,
 Waer over *Appius* zich dapper schijnt te storen,

En spreekt het vonnis uyt (ô droevig ongeval)

Hy wil dat *Claudius* de maegd vervoere zal;

Hy wil dat *Claudius* de maegd met hem zal leyden,

Gebied de burgery van 't Raedhuys af te scheyden;

Icilius (ter dood bedroefd, door dit geweld)

Roept wraek, mits den tyran zoo valsch een vonnis veld;

Dat men zijn lieve bruyd zouw voor zijn oogen schaken,

Wien dezen snoden guyt zocht tot een hoer te maken;

Icilius (met wraek ontsteken in zijn bloed)

Toond hier de rechte proef van zijn verliefd gemoed.

Als *Claudius* de maegd zocht aen een kant te vlye,

Zoo roept *Icilius*, 'k zal 't schellem stuk niet lye.

Hy als een felle leeuw, springt op den rover aen,

En wil dat *Claudius*, *Virginia* laet gaen;

Schoon *Appius* gebod *Icilius* te zwijgen,

Zijn dreygen te vergeefs, en kost het niet verkrijgen;

Icilius die roept niet als te luyder uyt,

Geen rover roofd mijn lief, geen schenner schen mijn bruyd;

Icilius die past op leven, nocht op sterven,

Maer roept, eer zal de wraek my moorden, villen, kerven,

Ia rukken my het hert al levend uyt het lijf,

Eer ik gedogen wil dit schellemfche bedrijf.

O moedwil! zoekt gy my mijn lieve bruyd t'ontrukken?

O neen! kapt liever my dit lijf aen duyzend stukken;

Steld vryelijk te werk, ô rovers! uwe macht,

En laet hier alle beuls te zamen zijn gebracht,

Laet my van pijnigers, ô wrede rovers! rekken,

Laet al mijn leden my vry uyt malkander trekken;

Noch zal ik daer om niet ophouden, ô tyran!

Om wraek te roepe, alzo lang ik roepe kan;

Virginia is mijns, dies wil ik haer behouwe,

En voor mijn eygen bruyd, en voor mijn echte vrouwe;

Doet efter wat gy kund, en voorders wat gy wild,

Het zy dat gy my braed, het zy dat gy my vild;

Icilius,
bruydegom
van Virgi-
nia.

Het zy dat gy my komt met duyzend plagen quelle ,
Ik zal my niet te min , daer dapper tegens stelle .

Al wie dit hoord , die is beweegd , door deze klacht ,
Al wat 'er is , dat steld zich tegens 's Rechters macht ,
Al 't vollik schreyd , en weend , door dit stantvastig spreke ,
Dies *Appius* dien dag de zaak most laten steke ;

Dies *Appius* gebood , dat *Claudius* zoud gaen ,
En laten , voor die tijd , de zaken ongedaen ;
Maer dat men daegs daer na zoud wederom vergaren ,
Om met een vast besluyt in d' uyt spraek voort te varen ,

Het zy haer vader komt , oft dat hy achter blijft ;
Dies *Appius* terstond , daer op , na 't leger schrijft ,

Als dat *Virginus* gevange zy genomen ;
Die (eer den brief daer quam) is in de Stad gekomen ,

Verwittigt van de zaak door twee uyt zijn geslacht ,
Van wien die tijding hem in 't leger wierd gebracht .

Hy (na de Roomtche wijs) doet alles veerdig make ,
Wat dienstig wezen kan tot voordeel van zijn zaken ;

Hy , met zijn lieve kind , in dit geval gekleed ,
Gelijk men na gewoont , by 't Roomsche vollik deed ,

Verzelschapt met een sleep van statelijke vrouwen ,
Op hoop dat zy de zaak ten besten brengen zouwen ;

En zijn na *Appius* , ter rechter bank gegaen ,
Al waer omtrent men zag veel duyzend menschen staen ;

Virginus begint te weenen , en te klage ;
Bestaet aen al het volk zijn droef heyd op te drage ;

Begint met droeve stem zijn klachten , en geweent ,
Heeft al de burglary om bystant aen gebeen .

De maegd *Virginia* (wiens tranen beede strekken)
Zoekt al 't Romeynsche volk tot meely op te wekke ;

Op dat de lieve gunst van d' Roomsche burglary
Haer (in de hoogste noot) een troost , en steunsel zy ;

Virginia , eylaes ! met tranen in de oogen ,
Beweegd , al wie haer ziet , tot innerlijk medogen ;

Virginia die schreyd , *Virginus* die weend ,
De dochter bid de Goon , de vader de Gemeent ;

Wie dat 'er is omtrent , die schijnd het hert te breke ,
Door klachten die men hoord van kind en vader spreke ;

Door tranen die men ziet dat daer een dochter stort ,
Om dat haer kuysche jeugd zoo zeer bestreden word ;

Haer trouwe bruydegom (niet min aen zijner zijde ,
En met een droeve geest , en met een hert vol lijde ;

Die zucht , die treurd , en weend , zoo droevig als hy kan ,
Ziet zijn bedroefde bruyd , zy haren bruygom an ;

Virginus
vader van
Virginia , buy-
ten *Romen* (als
Capiteyn) te
velde zijnde,
komt binnen
Romen , al eer
den brief in 's
leger quam.

Hy

Hy zucht; zy weend, en schreyd; hy schijnd van smert te smore;
 Nu hy haer tranen ziet, haer zuchten moet aenhoren;
 't Schijnd hem het herte berst, als hy zijn oogen slaet
 Op haer betraend gezicht, op haer bedroefd gelaet,
 Op haer besturven mond (omringt met bleeke tippen)
 Al waer de kille dood zit op de purpre lippen;
 Men ziet *Virginia* besturven als een dood,
 Door 't nakende gevaer, en overdroeve noot,
 Haer rode kaken, die wel eertijds rozen leken,
 Die werden overvloeyd, door waterende beken,
 Door beken van getraen, als zijnde brak, en heet,
 Getuygen van haer smert, en al te droeven leet.
 Waer is 'er hert, zoo hard, dat niet en zoud erbarmen,
 Wanneer 't een jonge maegd, zoo bitterlijk hoord karmen,
 Door liefde tot zuyverheyd? doet schreyen zoo een spruyt,
 De vader om zijn kind; de bruygom om zijn bruyd.
 De kuyfcheyd, trouw, en liefde, doen dees drie zielen treuren,
 Zoo dat een steenen hert aen stukken schijnd te scheure;
 Al wie men by dees drie bedroefde zielen ziet,
 Die kunnen aen het oog de tranen weygre niet;
 Al wie hier is die treurd, en stort een tranen regen,
 Geen mensch, wie het ook zy, hy toond zich vol bewegen;
 Geen ziel is hier omtrent, die niet en zucht, oft schreyd,
 Vermits een Rechter zelfs dit schellem stuk bereyd;
 Al wie men ziet, die weend uyt menschelijk meedogen,
 Met zuchten in het hert, met tranen in de oogen;
 Alleen blijft onbeweegd dien overgeven guyt,
 Die in de lusten brand tot zoo een kuyfsche bruyd;
 Alleen blijft onbeweegd van meely te gevoele,
 Dien schenner, die zijn brand, en lusten zoekt te koelen;
 Alleen blijft onbeweegd het hert van dien tyran,
 Die zijn vervloekte lust niet overwinne kan.
 Den booswicht die verschijnd (ter Rechter stoel gezete,)
 Daer met een geyle vlam, en met een valsche gewete,
 Eer yemand eenig woord mach bren gen aen den dag;
 Eer yemand voor het Recht de zaak ontleden mach;
 Eer yemand van de zaak een enkel woord mach spreken,
 Heeft hy (vervloekte daed) het vonnis al gestreken,
 En *Claudius* den eysch (onwettig) toegestaen,
 Als dat *Virginia* met *Claudius* most gaen.
 „ Wat baet het, of het Recht, gegrond is op de wetten,
 „ Zoo zich den Rechter, na de wetten niet wil zette?
 Als *Appius* zijn wil hier tot een wet gebruykt,
 En dat gerechtigheyd voor moet wil neder duykt,

Gaet zich *Virginius* hier dapper tegens zette ,
 En wilde (doch vergeefs) dien kinder roof belette ;
 Hy klaegt 'er van geweld , en roept, de maegd geroofd ,
 Die is mijn vleesch , en bloed, haer bruydegom beloofd ;
Icilius die moet , en zal mijn dochter trouwe ,
 Laet my, ô *Appius* ! laet my mijn kind behouwe ,
 Mijn kind, mijn wettig kind, noch eens , mijn vleesch en bloed ,
 Niet voor uw vuyle lust in geylheyd op gevoed ,
 Niet voort gebracht, voor u tot znoode hoererye ,
 O neen ! mijn eerbaer hert zal noyt die boof heyd lye ;
 Ik hebze op gequeekt, op dat haer reyne jeugd ,
 Ten echt geoffert zy haer bruydegom ter deugd ;
 Laet af, ik zeg laet af, een reyne maegd te schake ,
 En tegens recht , en wet, die tot een hoer te make ;
 Ik raed u *Appius* , ik raed u, laetze gaen ,
 En slaet 'er nimmermeer uw geyle handen aen ;
 Ik raed u laetze gaen , oft 't zal 'er anders dage .
Virginia , eylaes ! begint op nieuw te klage ;
Virginia die schreyd , *Virginia* die weend ,
 Zoo dat zy d' herten trekt van alle de gemeent ;
Virginia beweegd een deel Romeinsche vrouwen ,
 Op wien d' onnoosle maegd haer meenden te vertrouwe ;
 Vermits zy te gelijk voor *Appius* gaen staen ,
 En roepen laet de maegd uyt uwe handen gaen ,
 Wy willen 't laetze los , oft Romen zal 't betreure ,
 Wy zullen *Appius* de huyd van 't vleesch afscheuren ,
 En rukken uyt zijn kop dat streng en wreed gezicht ,
 Mits hy te buyten gaet het Recht, en Rechters plicht .
 Hy komt (als dol van spijt) met rakkers aen gevloede ,
 En heeft het Roomsche volk, met streng gebod, gebode,
 Dat, op verbeurt van 't lijf, een yder af zoud staen ,
 Waer door 'er veel verschrikt weêr zijn te rug gegaen .
 Hier staet *Virginia* , van alle hoop verlaten ,
 Geen zuchten hebben kracht, geen tranen kunnen baten ;
 De gunst der burglary werd door geweld verkracht ,
Virginia met dwang , den rover toe gebracht .
 Geen ziel was hier omtrent , die niet bestond te treure ,
 Wanneer zy zach dit schaep dus van den wolf verscheure .
Virginius (die zich nu gantsch verlaten vond
 Van d' Roomsche burglary, waer op zijn hope stond)
 Die volgd een quaed besluyt , hem in het hert gekomen ,
 Die heeft een wreede daed (ach leyder!) voorgenomen ;
 Hy (ziende dat de zaak nu buyten hoop most gaen)
 Die vangt , in dit geval, een droevig treur-spel aen ;

Q

Doch!

Doch! efter niet te min nootzaekelijk, ten deele;
Virginus begint zijn droeve rol te speele,
 Alzoo hy niet en wil met zijne oogen zien,
 Dat aen zijn lieve kind eerschendig zoud geschien;
 Hier vangt het treur-spel aen, ô overdroeve zaken!
Virginus, voor eerst, gaet zich den veynsert make;
 Gelatende, al oft zijn gramschap waer gestild,
 En spreekt tot *Appius*, volvoer het geen gy wild;
 En heb ik tegens u yets ongerijmts, bedreve,
 Zoo bid ik *Appius*, dat hy 't my wil vergeve;
 Sta my een zake toe, vergun een ding aen my,
 Dat ik mach onderstaen hoe 't hier gelege zy;
 Gun my de voedster eens, in u byzijn, te spreke,
 En ook *Virginia*, die ik mijn dochter reke;
 Op dat ik onder sta (zoo veel ik immer ken)
 Oft ik ook, in der daed, de rechte vader ben;
 Zoo neen! wil ik my daer in 't minst niet meer meê quellen,
 Maer my (in dit geval) vry wat geruster stellen.
 Wel aen spreekt *Appius*, uw eyfch word u vergund,
 En doet in deze zaek al 't gene dat gy kund.
 Hy (met zijn dochter, en de voedster af geweke)
 Begint al zuchtende, op deze wijs te spreke;
 Ten aenzien, lieve bloem, mijn kind, mijn eygen kind,
 Dat uwen vader nu geen beter uytkomst vind,
 Om uwe eerbaerheyd, en maegdom te bescharmén,
 Zoo neem u toevlucht nu hier in uw's vaders narmen,
 En geef een droeve kus aen dees besturven mond;
 De vader (die alhier een weynig stille stond)
 Die heeft de dood steek aen *Virginia* gegeve;
 En brengt zijn eygen kind (ô droefheyd!) om het leve.
 Hy roept, ô *Appius*! 't onnozel maegde bloed,
 't Welk uw onkuysche lust my hier vergiete doet,
 Zal eyndelijk, op u, en op de uwen kome,
 Uw lust is 't die mijn kind het leven heeft benome;
 De oorzaak is uyt uw vervloekte lust ontstaen;
 De moord komt over u, schoon ik die heb gedaen;
 Daer leyd de reyne bloem in 't purper bloed verzope,
 Koom, duyvelsche tyran van geyle lust bekrope;
 Koom maegde moorder! koom, koom hier, zeg ik, en boet
 Uw vuyle graegten, in dit maegdelijke bloed;
 Koom! schenner van de trouw, en zie dijn lust gewroke,
 Zie hier, getrouwe liefd geschonde, en gebroke;
 Zie hier, een doode mond, voor vriendelijke lag;
 Zie hier, een droeve dood, voor blijde bruyloft dag.

Als die
 geschiede,
 stonden sy
 nevens
 het huys
 van een
 slachter,
 alruuer
 Virgi-
 nus een
 slachtmis-
 ziende,
 bedekte-
 lijk in
 quam, en
 eer hee
 yemand
 gewaer
 wiaerd,
 't zelfde
 in handen
 kreeg, en
 door slak
 alzoo het
 herte van
 zijn doch-
 ter.

G Vnflige Lezer! sluytende onze Rijmen, met de dood van Virginia, heb ik noodig geacht het eynde van Appius, in 't kort hier by te voegen; als zijnde een zake niet gedroomd, nochte door ydele verzierving der hersenen gesmeed, maer in der daed waerachtig, na de getuygenisse van dien vermaerden, en lofwaerde Historischrijver Titus Livius.

Als nu de zaken dus verre gebracht waren, dat een vader zijn onnoozele dochter gedood hadde, om alzo haer maegdelijke reynigheyd te beschermen voor die barbarische wellust, van dien ongenadige tyran Appius, de welke zijn beestige ontucht en geyle moedwil hadde toegeleyd, om zoo zuuyvere bruyd t' ontzuuyvre; om zoo getrouwe liefde, als 'er was tusschen Icilius, en Virginia, te schende; maer God, een Rechter aller Rechteren, heeft dat onrecht afgeweerd, en niet kunnen gedoge, dat de werker van zoo boos een voorneme, ongestraft zoude blijve; is gevolgd, dat de twee legers (het eene gevoerd van Virginius, het ander van Icilius, aen verscheyde deelen, buyten Rome, te velde lagen) zijn van veel vernaemde Romeynen opgewekt, en gemoedigd in de stad te trekken, al waer de wetten, en 't gebied stonden onder Appius, en noch negen neffens hem van een genegentheyd, die gezamentlijk besloten hadden, de beheersching, en 't Burgermeesterschap onder hun te behouden, voor hun leven; en de Romeynen te plagen met een geduurige slaverny, onder het juk van hun onmenschelijke wreetheden; al het welk belet is door deze twee legers, waer mede zy gedwongen werden af te staen, en de beheersching te brengen op 't vorige gebruyk, onder twee Burgermeesteren, en tien Burger Hophuyden; dit alzo gedaen, hebben gezocht de misdaed, en moedwil des tyrans, rechtvaardiglijk te straffen; hebben, ten dien eynde, den God vergeten guyt Appius doen vangen, en in de boeyen gewurpen, daer hy (uyt vreeze van een ongenadige, en schandelijke straffe te lijde, voor zijn boose, en godlooze misdaed) zich zelve is een beul geweest, en heeft alzo zijn vuyle leven met een ellendige, en schandelijke dood ge-eyndigd.

De min, gepleegd voor d' echte trouw,
Veroorzaekt veel tijds groot berouw.

Als ik eens zag een vuur in lichte vlamme blake,
Bestond ik in 't gedacht, een zinne-beeld te make;
Gelijker-wijs het vuur zijn krachten in zich heeft,
En weder op zijn tijd, de vlamme van zich geeft;
Gelijkerwijs het vuur, gevoelen doet zijn hette,
Aen die, die zich te na wil by de vlamme sette;
Zoo doet een jonge maegd, zoo doet een dertel dier,
De min is in haer hert gelijkerwijs het vyer;
Een maegd, ken in de min (te recht) een vuur verstreкке,
't Geen koele herten weet tot minne vlam te trekke;
Een onervaren maegd in lusten van de min,
Geeft hette, door die vlam, vaek aen een koele zin;

Het is van aen begin de maegden in gebore,
 Door in gebore aert de vryers te bekoore;
 Het is van aen begin de maegden in gestort;
 Dat door haer eygenschap den minnaer gaende word.
 Een die de min niet kend zal tot het minnen rake,
 Wanneer gelegentheyd genegentheyd zal make;
 Een geyl en jeudig dier lokt dikmael vryers aen,
 En doet hun in het hert een zoete brand ontfaen;
 Dit zy u voor een les, ô jonge domme zinnen,
 't Zy dat gy word gemind, of zelfs bestaet te minnen,
 Geef eer en rede plaets, die u zijn tot een leer,
 Dat gy in 't minnen gaet, ô vrysters! niet te veer.
 Georeloofde min wil ik u niet verbiede,
 Maer leeren datze mach behoorlijk geschiede,
 En op gezetten tijd, en op bequame stond;
 Niet in een geyle lust, maer uyt een kuysche grond;
 Niet in een heete drift van lusten in getogen;
 Niet in een geyle smaek uyt *Venus* borst gezogen;
 Niet buyten ouders raed te plegen vryery,
 Maer dat het van begin met hare kennis zy.
 Daer toe zal ik een zaek heel dienstig gaen ontdekke,
 Die u in dit geval een leering kan verstreke,
 Waer door gy losse jeugd u voelen kund beweegd,
 Dat buyten ouders raed gy 't minne niet en pleegd.
 In *Holland* leyd een stad die *Leyden* word geheten,
 Daer is een zaek gebeurd, als eenige wel weten;
 Daer is een zaek geschied, een zaek die ik beschrijf;
 Een zaek, een vreemde zaek, een wonderlijk bedrijf;
 Een zaek, een droeve zaek, gelijk ik zal ontdekken;
 Een zaek, die menig hert tot tranen zal verwekken;
 Een zaek, een droeve zaek in deze stad geschied;
 Een zaek, eylaes! een zaek vol wonder als verdriet;
 Een zaek, hier voor gesteld op datze yder leze,
 Vermits zy aen de jeugd kan nut en dienstig weze;
 Een zaek, niet gedroomd, maer in der daed gebeurd,
 Een zaek, die heden noch by veele werd betreurd.
 Een jongman van die stad, op zeker plaets gekomen,
 Heeft om een kleyne zaek een felle wraek genomen,
 Aen eene, die hy scheen te zijn een goede vriend,
 En noyt aen hem en had zoo snoode loon verdiend;
 Ik zal den jongeling een vreemde name geve,
 Om dat'er heden noch van zijn geslachte leven;
 En *Hylas* zal zijn naem by ons zijn uyt gebeeld,
 Mits dien dat hy de rol van ongestadig speeld.

Als *Hilas* zijnen vriend by na ter dood toe wonde,
 Heeft hy zich van die tijd, in zwarigheyd bevonde;
 En om zijn snoode daed, ook menigmael gezucht,
 En is van stonden aen, getegen op de vlucht.
 Hy, (wel verzien van geld) heef zich te paerd begeve,
 Mits, den gequetsten was onzeker van het leven;
 Hy, zijnde op zijn paerd, na zeker plaetze rijd,
 Alwaer hy zich onthoud, ook voor een lange tijd.
 Als *Hilas* daer het oog, laet op een Iufvrouw valle,
 Begint hy, nu en dan, met haer ook wat te malle;
 Hy die, ook neffens dien, aen haer te kennen geeft,
 Dat hy genegentheyd tot hare liefde heeft;
 Hy die, een wijl by haer, gelijk den vryer maekte,
 Door dezen ommegang, in hare gunst geraekte.
 Ick, die haer met de naem van *Rosamundi* noem,
 Ten aenzien dat zy was een roos, en werelds bloem.
 Dees bloem, dees *Rosamund*, van zijne min bestrede,
 Met vleyen en gezmeek, met zuchten en gebede;
 Is als een simpel duyf, een duyfsjen, ach! helaes,
 Dat licht kan zijn gelokt, door lusten tot het aes;
 Dees bloem, dees *Rosamund*, door schoone schijn bedroge,
 Als een onnozel dier, word in dien strik getoge;
 Dees bloem, dees *Rosamund*, met schijn van zoet gepeyd,
 Die proefd, hoe in dat zoet, verholen bitter leyd;
 Dees bloem, dees *Rosamund*, word met bedrog gevange,
 En even als den visch blijft aen het hoekjen hange.
 Zy, buyten Ouders raed, hem heymelijk bemind,
 En tegens Ouders dank, haer vryegheyd verbind;
 Zy, die haer al te licht, in 't minnen liet bewege,
 Die is, gansch onbedacht, met *Hilas* wech getege;
 Zy, die haer in de min te licht bewegen liet,
 Beproefd ook na der hand, ach! leyder, het verdriet.
 „ O onbedachte Ieugd! te los in 't ydel minne,
 „ Daer gy geen Ouders kend, maer volgd uw domme zinne;
 „ O onbedachte Ieugd! zie, wat de minne geeft,
 „ En hoe hy doold, die niet na Ouders raed en leefd.
 „ Leer hier, hoe licht de min een dochter kan verleye;
 „ Leer hier, een droeve zaek, met *Rosamund* beschreye;
 „ Leer hier, wat dat de min aen jonge Maegden doet;
 „ Leer hier, dat in de min gy Ouders kennen moet.
 „ 'k Zeg kenne niet alleen, maer uyt haer kennis leere,
 „ Dat gy door Ouders raed, dit ongeval kund weere.
 „ Had *Rosamund* gedaen, het geen haer Vader wou,
 „ Zoo had zy ook geweest, een wel geachte Vrouw;

„ Had *Rosamund* de raed , haers Vaders aengenome ,
 „ Zy waer in dit verdriet , en lijden niet gekome ;
 „ Ik zeg in dit verdriet , en alderzwaerfte pijn ,
 „ Die oyt op aerden ken , aen teere Maegden zijn .
 Als *Rosamund* te paerd by *Hilas* was gezete ;
 Als *Hilas* hem hier in had na zijn wensch gequeten ;
 Als hy haer menig mijl ten land had uytgevoerd ,
 Voeld hy door quade lust , zijn zinnen aengerourd .
 Zy , Vrijster en geen Maegd , zy Vrouwe buyten echte ;
 Zy , Moeder van een Vrucht , doch buyten wet en rechte ;
 Zy , by-slaep van een Man , geen wettelijke Vrouw ;
 Hy voogd van hare schoot , zy zonder eer en trouw ;
 Is zijne lust te wil in alderhande deelen ,
 En laet hem na zijn wil , met al haer leden speelen .
 „ O ! jonge , domme jeugd , die van u eygen leet ,
 „ De oorzaak niet en mijd , of d' oorzaak niet weet .
 Als *Hilas Rosamund* vervoerde na zijn luste ,
 Beneffens hare zijd , op zachte pluymen ruste ;
 Als *Hilas Rosamund* in zijne arme had ,
 En alle wellust deed geduurende zijn schat ;
 Als *Hilas* op het land is hier of daer gekome ,
 't Zy in een groen valley , omlommerd van de boomen ,
 't Zy hy een acker zach die dicht van koren stond ,
 Daer voegde hy zich neer met zijne *Rosamund* ;
 Daer ging het minnen aen , zy jong en groen van jaren ,
 En docht in deze vreugd niet , hoeze na zou varen ;
 Zy , die een korten tijd de zoete lusten proefd ,
 Gedenkt niet dat de min , een jonge Maegd bedroefd .
 Hy , die het suyver wit van haer albafter borsten ,
 Met een onsuiv're hand , besmette en bemorste ;
 Zy , die haer lieve mond , korale lippen rood ,
 Zy , die zoo menig kus zijn geyle lusten bood ,
 Zy (in het kort gezeyd) doet hem zijn lusten loozen ,
 En slaept op *Venus* bed , bedoven in de roozen ;
 Doch na een korten tijd , de zake neemt een keer ,
 De droefheyd die begint , de wellust duerd geen meer .
 „ Het gaet gelijk het pleeg , de straffe volgd de zonde ,
 „ Gelijk als *Rosamund* , God beterd , heeft bevonde .
 „ Onechte min die is , dat eygen ingestort ,
 „ Dat aen een Minnaer 't zoet , in 't eynde bitter word .
 Als *Hilas* was verzaed in lust van 't minne plege ,
 Heeft hy in *Rosamund* , een tegenheyd gekrege ;
 Als hy met haer in als zijn wille had gedaen ,
 Is op het droevigst daer het treur-spel aengegaen .

„ O loos!

„ O loos , en boos beleyd ! ô Zatan's helsche vonden !
 „ Met wat een zoeten schijn , lokt gy de mensch tot zonden ;
 „ Hoe licht steld gyze voor , al eerze word volbracht ;
 „ Hoe zwaer , eylaes ! wanneer de daed is uytgewracht ;
 „ De schijn maekt zonde zoet , de zoetheyd lokt tot proeve ,
 „ Het proeve baerd in 't hert , de nasmaek van bedroeve ;
 „ De wellust tokt de wil , de wil in 't quaed voldaan ,
 „ Die trekt en sleept de straf , met geffels achter aen .
 Bedroefde *Rosamund* ! wat is u wedervare ,
 In 't bloeyen van uw jeugd , in 't beste van uw jaren ?
 Bedroefde *Rosamund* , had ik eens mogen zien ,
 Het ongeval dat u van *Hilas* most geschien ;
 Had ik eens mogen zien , zijn goddeloos bedrijve ,
 Zoo had ik u verdriet , met tranen mogen schrijve ;
 Zoo had ik dit mijn rijm geschreven met u bloed ,
 Tot een gedachtenis van 't geen u *Hilas* doet .
 O *Hilas* ! ô Tyran ! hier zal u geest nu zweven ,
 Een schrik , een schroom , een vrees , aen alle Maegden geven ;
 Te schuwen geyle lust , in d'oeffening van min ,
 Te volgen ouders raed , en niet haer eygen zin .
 Als *Rosamunda* nu van *Hilas* was verstoote ,
 Heeft hy een quade vond in zijn gedacht besfote .
 Hy , met een wreed gemoed , rukt *Rosamund* van 't paerd ,
 En stootze van hem af , en smytze neer ter aerd .
 Zy , als 't onnozel schaep , in 't midden van de leeuwen ,
 Begind met luyder stem , ellendelijk te schreeuwen .
 Zy roept , zy raest , zy tierd , wat wild gy *Hilas* doen ?
 Hoe ! wild gy my met straf , in plaets van liefde voen ?
 Hy die noch onbeweegt , geen leet voeld van haer lye ,
 Die geeft het paerd de spoor , en wilze over ryen ;
 Zy , die een teere hand , aen toom en teugel slaet ,
 En met besturven stem , bid God den Heer om raed ;
 Hy praemd , en prangd het paerd , om haer op 't hert te treden ;
 Zy roept , ach ! *Hilas* lief , beweeg door mijn gebeden ;
 Ach ! *Hilas* , *Hilas* ! lief , heb ik u yets misdaen ,
 Ik bid u zegt het my , eer gy dit wild bestaen ;
 Wat is 't , wat schort u doch , waer in heb ik misdreven ?
 Ach ! *Hilas* , soekt gy my te brengen om het leven ?
 Waer meê heb ik aen u zoo zware straf verdiend ?
 Ach ! *Hilas* , *Hilas* ! lief , ik hoop niet dat gy 't miend .
 Hy soekt haer met het paerd op hare borst te trappen ;
 Hy rukt den degen uyt , haer hoop begint te slappen ;
 Zy op haer blote knien valt los ter aerden neer ,
 Ach ! *Hilas* , gy die my beroofd hebt van mijn eer ;

Mijn kuyfheyd afgeperft , mijn zuiverheyd genomen ,
 Mijn lichaem hebt bevrucht , ey ! wild tot kennis komen ;
 Denck wat ik heb gelaên , en hoe ik ben gesteld ,
 Spaer doch een teere vrucht , bezadigt u geweld ;
 Ik die , als uw flavin , hier op der aerde buyge ,
 Roep Hemel , en roep Goôn , mijn *Hilas* ! tot getuyge ,
 Dat ik mijn leven noyt zal melde mijn verdriet ,
 Zal melde dat my oyt van u yets is geschied ,
 Spaer maer d'onnosse vrucht , meer als mijn eygen leve ;
 Ik zal my hier of daer , voor dienstmaegd gaen begeve ;
 Verschoon mijn leve maer , ach *Hilas* ! lieve vrund ,
 En neem niet zoo veel wrack , als gy wel krijgen kund.
 Zy , die nu als een schip , stoot op de harde klippe ,
 Die slaet het oog op hem , en met besturve lippe ,
 Heeft noch yets op de tong , maer mits de sprake stuyt ,
 Breekt zy een donder-slag van herte zuchten uyt.
 Hy heft de degen op , met houwe , stote , kerve ,
 En doet zijn *Rosamund* , daer duyzend dooden sterve ;
 Hy treed ten zadel uyt , en neemtze hallef dood ,
 Begraeft zijn *Rosamund* , daer in een vuyle sloot.
 „ Zie hier , ô Maegden ! zie , een spiegel voor uw zinnen ,
 „ Waer in men kan bezien , de vruchten van het minnen.
 Als *Hilas* deze moord onmenschelijk bestond ,
 Zijn wreedheyd had gepleegt , aen deze *Rosamund* ;
 Als hy in wreedheyd had , het leven haer benomen ,
 Zoo is hy naderhand , weêr in de stad gekome ,
 En zonder dat 'er mensch van zijne daden weet ;
 Doch voeld zijn eygen hert geknaegt , van 't geen hy deed.
 Waer dat hy gaet of staet , hem volgen zijn gedachten ,
 't Gehoor verwijt aen hem , haer zuchten , en haer klachten ;
 't Gezicht vernieuwd aen hem , hoe droevig het geliet ,
 Toen zy in tranen vloed , uytstorte haer verdriet ,
 Toen hy haer zag geknield met toegevouwen handen ,
 (Door zijn onkuyfsche lust , gebrocht tot vuyle schanden ,)
 Hem bidden om gena ; toen zy haer handen wrong ,
 En bad hem dat hy doch , zijn booze lust bedwong ;
 En niet van hem verhoord , most duyzend dooden lye ,
 Dit komt nu zijn gedacht , bevechten en bestrye ,
 Dit speeld hem in de kop , dit leyd hem in de zin ,
 Hy beeld zich alle uur zijn booze zonden in ;
 Hy moet , waer dat hy gaet , zijn beulen met hem drage ,
 Die hem tot aen de ziel , met duyzend pijnen plage ;
 Hy moet daer alle daeg voor zijne rechters staen ,
 Die hem , in zijn gemoed , met duyzend geessels slaen .

In 't eynde , hy en kan op gene plaetze ruste ,
 De ziel in stage pijn, het herte zonder luste ;
 De tonge zonder smaek, de mage zonder graegt,
 Een straffe voor zijn zond, een roede die hem plaegd ;
 Een leven zonder vreugd, een ziele zonder leve,
 In 't kort, de wereld kan hem geen vermaken geven ;
 Geen wellust, geen vermaek kan hem meer vreugde zijn,
 Al wat een ander troost dat is voor hem een pijn ;
 Hy van een boozen geeft inwendig aengedreve ,
 Word krachteloos van breyn , en zinneloos van leve ;
 „ Zie wat de zonde doet , en hoe zy is van aert ,
 „ Zie hoe de eene zond de ander zonde baerd .
 Hy roept den duyvel aen met vloeken en met zweere ,
 Mijn ziel, mijn ziele moet, zeyd hy, ter helle keere ;
 Al waer het helsch gedroch my Satans slave noemd ,
 Daer is voor my geen hoop mijn ziele is verdoemd .
 O overdroevig eynd ! ô straffe van de zonden !
 Als *Hilas* zijn gemoed dus heeft gesteld bevonde ,
 En dat hy 't leven voeld te naesten by aen 't end ,
 Zoo wil hy dat men voort om zeker vrienden zend .
 Een Dienaer van Gods woord is voor zijn bed gekome ,
 Die hy zijn misdæd had te zeggen voor genome ;
 Na dat 'er hier en daer een woordjen was gezeyd ,
 Heeft hy den Dienaer Gods zijn misdæd voor geleyd .
 Ik ben 't , die *Rosamund* haer ouders heb ontoge ;
 Ik ben 't , die *Rosamund* zoo valschlyk heb bedroge ;
 Ik ben 't , die *Rosamund* beloofde mijne trouw ;
 Ik ben 't , die *Rosamund* gebruykt heb als mijn vrouw ;
 Ik ben 't , die *Rosamund* met valsche woorden vleyde ;
 Ik ben 't , die *Rosamund* in minne lust verleyde ;
 Ik ben 't , die *Rosamund* haer eer en kuyf heyd stal ;
 Ik ben 't , die *Rosamund* gebracht heb, tot de val ;
 Ik ben 't , die *Rosamund* door geyle lust ont-eerde ;
 Ik ben 't , die *Rosamund* verstiet en niet begeerde ;
 Ik ben 't , die *Rosamund* gevoerd heb in de noot ;
 Ik ben 't , die *Rosamund* gebracht heb tot 'er dood .
 Dees arrem , heeft haer ziel ten lichaem uyt gedreve ;
 Dees hand, heeft haer , eylaes ! de laetste steek gegeve ;
 Dees hand , vervloekte hand heeft haer van 't paerd gerukt ,
 En het ziel rovend zwaerd tot in het hert gedrukt ;
 Ik ben 't , eylaes ! ik ben 't , die haer moordadig moorde ,
 Ik ben 't , die haer gezucht en schreyen niet verhoorde ;
 Dies ik mijn herte smoor in een vervloekte quel ,
 Hier door mijn ziele werd gedagvaerd in de hel .

Op het voor gaende.

O Jonge jeugd ! die 't minne pleegd ,
 En meenig maegd tot min beweegd ;
 Ey ! wild door Hylas leeren ,
 Mins valscheyd af te weeren.
 Bedrieg geen maegden met de mond ,
 En bouwt geen min op losse grond ;
 Ey ! leer aen Hylas daden ,
 Hoe zulke min kan schaden .
 Gy jonge maegden ! voor u ziet ,
 Te licht geloofd de minnaers niet ;
 En laet u noyt bewegen ,
 Min , voor de trouw , te plegen .

De liefde , in een trouw gemoed ,
 Die baerd haer vreugd , uyt tegenspoed .

En tijde als de Moor met moorden en met branden ,
 Quam roven door de zee , tot op de Spaensche strandē ,
 Quam plagen 't Spaensche volk met dwang , en met
 geweld ,
 Zoo dat den Keyzer zich daer dapper tegen steld ,
 En zoekt de Spaensche kust van rovers te bevrijden ;
 Gaet met een sterke vloot der Mooren strand bestrijden ;
 En onder het bevel van zeker edel man ,
 (Zoo wakker in den krijg , als yemand wezen kan)
 Dees heeft met 's Keyzers macht zich op de zee begeven ,
 Komt met de gantsche vloot voor Alkair aen gedreven ;
 Waerom *Catulle* leefd in liefdens quel , en pijn ,
 Mits dien *Diego* moet van haer gescheide zijn .
 De woeste zee verheft door bulderende vlagen ,
 Zoo dat de meeste vloot werd in de grond geslagen ,
 Voor 't ooge van de Moor , dicht voor hun stad , en land ,
 Daer 't eene schip verzonk , en 't ander is gestrand .
 Daer zach men op een wrak *Diego* kome drijve ,
 Die niet en wift of hy zoud dood , oft levend blijve ;
 Die eyndelijk van 't wrak , tot op den oever zwom ,
 Al waer hy (afgemat) der Mooren strand beklom ;
 Niet om het Mooren volk tot slach , oft strijd te terge ,
 Maer , om in deze nood , alleen het lijf te berge ;
Diego word gewaer ('t geen hem zijn hoop belet)
 Hoe dat der Mooren strand met wachten was bezet ;

Dies hy gevangen wierd, en is (alzoo gebonden)
 Te Alkair in de stad, voor slaef te koop gezonden;
 Waer op dien zelfden tijd, des * Konings dochter quam,
 Die in *Diego* voort een welbehagen nam;
 Hy geestig van gelaet, en schoon in alle deelen,
 Wilt, door een zoete trek, dit maegden hert te steele;
 Zy, van een straf gezicht, als zijnde een Morin,
 Die toonde door het oog, genegentheyd tot min;
 Zy koopt hem voor haer slaef, op hoop hy haer zal minne,
 Vermits zy met 'er tijd, zijn herte tracht te winne;
Diego is verblijd in 't midden van zijn pijn,
 En hoopt, door dit beleyd, haest weder vry te zijn.
Mandoque de Princes in liefde zeer ontsteken,
 Die mach geen menschen zien, die mach geen menschen spreken;
 Zy heeft noch smaek, nocht lust in eenig spijs, oft drank,
 Ia vind haer zonder rust verscheyden nachten lank;
 Meest voegd zy haer te bed, doch efter zonder slapen,
 't Schijnd dat 'er niet en is dan smert voor haer geschapen;
 Al wat men vreugde noemd, en 't jeugdig hert verblijd,
 Dat geeft *Mandoque* niet als moeylikheyd, en strijd.
Mandoque is verliefd en durft haer nood niet klage;
Mandoque moet in 't hert verhoolen liefde drage;
Mandoque die bemind, en leefd in slaverny;
Mandoque is slavin en steld de slaven vry;
Mandoque voeld een brand wiens vlamme zit van binne;
Mandoque die gevoeld het zoete vuur van minne;
Mandoque die is ziek en innerlijk gewond,
 Als zy *Diego* ziet zoo wortze weêr gezond.
 Zy moet (schoon zy niet wil) haer liefden hem ontdekken,
 Vermits zy uyt haer hert de vlamme niet kan trekke;
 De vlam, ik zeg de vlam, de vlam van zoete min,
 Die wil niet uyt het hert maer brand vast dieper in;
 Zy wil, en kan doch niet, haer zoete pijn verfwijge,
 Schoon of zy niet en wil, zy zoekt noch hulp te krijge;
 Verwonnen van de liefd steld schaemte aen een zy,
Diego, zeyd zy, ach! *Diego* kom by my;
Diego, ach! ik ben in slaverny. gekome,
 Een slaef, *Diego*, heeft mijn vryheyd my genome;
Diego kund gy niet bedenken wat 'er schort,
 En door wat slave my mijn wil benomen word?
Diego! spreek uw grond vryhertig zonder veynze,
 Kund gy mijn slaverny niet zien uyt mijn gepeynze?
 Kund gy uyt mijn gezicht mijn herte niet verstaen?
 Zoo moet *Mandoque* in haer slaverny vergaen;

Diego!

Diego ! ziet gy niet in mijn gelaet geschreven ,
 Als dat ik ben verliefd ? speurd gy niet aen mijn leven ,
 Dat zonder u ik leef in een gestage strijd ,
 En als ik by u ben dat ik dan leef verblijd ?
 Ach ! zonder uwe liefd ben ik ook zonder leve ,
 Uw liefde kan aen my de dood oft leven geve ;
 Zoo gy my liefd, ik leef, zoo gy my haet, ik sterf ,
 Ik heb geen leven meer zo ik uw liefde derf ;
 Zoo gy my niet en liefd ; en ik uw gunst moet derve ;
 Zijt zeker dat ik u , *Diego* zal doen sterve ;
 Niet als een minnaer, neen ! maer als een wreed tyran,
 En met de wreedste dood die ik bedenke kan ,
 Al zoud ik zelf mijn zelfs het leven niet gehenge ,
 En zelve na u dood, mijn zelfs om 't leve bringe.
 Diego staet verbaest, mits hem dit zeggen smert ,
 Mandoque in zijn oog , *Catulle* in zijn hert ;
 Hy toond een bly gelaet, hy veynst als haer te minne ,
 Hy liefd haer met de mond, *Catulle* met de zinne ;
 Catulle met het hert, *Mandoque* in de schijn ,
 Catulle is zijn vreugd, *Mandoque* is zijn pijn ;
 Hy toond *Mandoque* liefd , maer veynst in alle deelen ;
 Hy van een gaeuwe geest , kan hier den veynzert speele ;
 Hy toond *Mandoque* gunst, en diend haer waer hy kan ,
 Zy , die geen veynzen kend, neemt al zijn zeggen an ,
 En geeft hem volle macht in veel verscheyde zaken ;
 Zy laet hem alle ding na zijnen wille maken,
 Mids dien zy zonder vrees op zijne liefde hoopt ,
 En geeft hem dikwijls gelt waer meê hy slaven koopt.
 Hy maekt een vast besluyt in 't diepst van zijn gepeynze ,
 Om met *Mandoque* noch een lange tijd te veynze ;
 Hy maekt een vast besluyt , dat hy in dit geval ,
 Catulle zijne bruyd geenzins vergete zal ;
 Hy maekt een vast besluyt *Catulle* eens te schrijve ,
Catulle , die hy sweerd ter dood getrouw te blijve ;
 Catulle , die gestaeg in droefheyd en in strijd ,
 Haer teder harte knaegd, haer jonge leven slijt ;
Catulle , die gestaeg leefd in een stadig sterve ;
Catulle , die haer lief, haer bruydegom moet derve ;
 Catulle , is eylaes ! in een bedroefde noot,
 Niet wetend of haer lief is levendig oft dood ;
Catulle , is gestaeg met hoop en vrees bevange ;
Catulle , is gestaeg door liefde in verlange ,
 Dat zy, oft hier oft daer een teeken mocht verstaen,
 Hoe dat 'et met haer lief *Diego* is gegaen ;

Catulle heeft in 't eynd de zekerheyd bekomen,
 Dat *Diego* noch leefd, maer van de Moor genomen,
 Dat hy voor slave diend en dat by een Moorin,
 Princeffe van *Alkair*; dies speeld haer in de zin
 Een wonderlijke zaek, een wonderlijk bedrijve,
 Waer meê zy toonen wil *Diego* trouw te blijve;
 Zy wil niet dat haer lief, zy wil niet dat haer vriend,
 Door brieven oft gefchrift van yemand zy gediend;
 Zy wil in dit geval geen menschen toe vertrouwen;
 Zy wil in deze zaek haer hoop verzekerd houwen;
 Zy wil met macht van gelt *Diego* doen ontslaen,
 En zelve als soldaet na 't Mooren-land toe gaen;
 Zy die haer schatten neemt, en alle haer juweelen;
 Zy die al watze heeft, het zy ook in wat deelen,
 Van kleeding, van çieraet, van zilver ofte goud,
 Van alles wat het zy, het minste niet behoud;
 Maer gaet het al te mael verkoopen en verzetten,
 Om zwaerder onheyl aen *Diego* te beletten,
 Zy maekt het al te gelt, zy neemt het al by een,
 Zy (in een mannen kleed) gaet reyzen derwaerts heen.
 Zie hier getrouwheys proef in 't stuk van rechte minne;
 Zie hier een teere maegd, een mannen daed beginne.
 „Zie hier de rechte daed die ons getuygen kan,
 „Dat vrouws te boven gaen de liefde van een man.
 Zy in een manne schijn heeft roer en zwaerd genomen,
 En is als een soldaet gewapend voort gekomen;
 Het roer op haren hals, de degen aen haer zijd,
 Gelijk den krijgsman doet wanneer hy gaet ten strijd;
 Zie hier wat liefde doet een teere maegd beginnen;
 Zie hier wat dat de liefd bedenkt, en kan verzinnen;
 Een zacht en teer gemoed neemt harde wapens aen,
 Dat alle maegden schrikt, wil hier een maegd bestaen.
 Zy zijnde op den weg, verscheyde rovers quamen,
 Die haer, en ook het geld gelijkelijke namen;
 Zy die niet beter voer als haer *Diego* deed,
 Wierd ook te koop gebracht tot haerder herten leet.
 Een Turk die haer beziet, staet om de koop te make,
Catulle heel bedroefd, schijnd aen haer dood te rake;
Catulle die besturf ter plaetze daer zy stond;
Catulle die word bleek om lippen, en om mond;
Catulle die begint van flaeuwte neer te zijge,
 In schijn als oft zy noyt het leven weêr zou krijge.
Diego komt te markt, doch kent *Catulle* niet,
 Hoe wel dat hy haer voor een Spaensche slaef aenziet;

Treed datelijk tot haer ; zy zijnde wat bekomme ,
 Heeft hare *Bruydegom Diego* daer vernome ;
 In 't midden van haer druk , op 't hoogste van haer pijn ,
 Wil Gode dat zy zal in nieuwe vreugde zijn ;
 Zy kend hem , maer zy zwijgt , en houd haer noch verborgen ;
 Hoe wel in hoop gesteld , leefd niet te min in zorgen ;
Diego! mids hy zach dat zy een Spangjaerd was ,
 (Met gelde wel verzien uyt zijn *Mandoquees* kas ,)
 Koopt haer de Mooren af ; zy zijnde nu heel blijde ,
 Raekt schielik wederom in 't alder grootste lijde ;
 Den Turrik die voor haer de eerste somme boot ,
 Die brengt dees lieve twee in d' aldergrootste nood ;
 En komt *Diego* met geweld op 't lijf gespronge ,
 De koop staet u niet vry , ik hebbe eerst bedonge ,
 Dees slaef zal mijne zijn het is u lief of leet ;
 Hoe hier *Catulle* stond ik niet te schrijve weet ;
 In 't kort , na dat den Turk een groote moeyte maekte ,
 Gebeurd het dat hy met *Diego* slaegs geraekte ;
Diego hem doorstoot , zoo dat hy leyd versmacht ;
Diego word ook voort gevankelijk gebracht ;
Catulle desgelijks na wet en recht der Mooren ,
 Als oorzaak van 't gevecht , die moet haer vonnis hooren .
Diego met zijn lief , in d' aldergrootste nood ,
 Die worden alle beyd verwezen tot 'er dood ;
 Men wil daer op die wijs , en na der Mooren wetten
 Haer beyde met 'et lijf op scharpe staeken zetten ,
 Gelijk al daer te land de Turken zijn gewoon ,
 Met welke middel zy de snoodste slaven doon .
Diego wel getroost en williger te sterven ,
 Als langer zonder zijn *Catulle* daer te swerven ;
Catulle wenscht haer dood , in dit bedroefd verdriet ,
 Vermids de oorzaak is om harent wil geschied ;
 En dat zy niet en mocht met haer *Diego* spreken ,
 Nocht bliken doen aen hem door eenig zeker teken
 Dat zy *Catulle* was , zijn uyt verkoren Bruyd ,
 Dies perssen over al de brakke traentjes uyt ;
 Dies zietmen om en tom de perle dropjes hangen ,
 Al druypend om haer mond , al drijvend op haer wangen ;
 Dies hoord men zucht op zucht uyt hare boezem gaen ,
 En voor haer teere borst geboeyde handen slaen ;
 O dat ik niet en mach met mijn *Diego* spreken !
 Dat doet dit maegden hert in duyzend stukken breken ;
 O wreedheyd noyt gehoord ! ô Barbarische wet !
 Die my het by zijn van mijn Bruydegom belet .

E N M I N N E - B E E L D E N .

Diego komt ter plaats daer men de straf zal plegen ,
Catulle des gelijks komt gaen de zelve wegen ,
 Ziet alles toegesteld, vind alle ding bereyd ,
 De dood voor haer gezicht, door beulen aengeleyd.
Mandoque de Princes dees tijding heeft vernomen ,
 Is hallef dood van schrik haer vader toegekomen ;
 En heeft met veel gebeên op 't spoedigste begeerd ,
 Dat haer mocht zijn vergund , dat haer mocht zijn vereerd ,
 Dat, van haer vader, zy de slaven mocht verwerven ,
 Die men veroordeeld had van 't leven tot het sterven.
 Den Koning werd beweegd , staet haer verzoeken toe ,
 Zeg aen den Kapiteyn dat ik genade doe ;
 Men heeft op dit gebod den Kapiteyn gezonden ,
 Ter plaetse daer hy heeft den beul bereyd gevonden ;
 Om in de straf zijn plicht aen deze twee te doen ;
 Hou op , zeyd hy , het recht , den Koning geeft verzoen.
 Daer ruymt een yder op , de beulen moeten wijken ,
Catulle is verblijd , *Diego* desgelijken ;
 De Rechters die gaen weg , en al het vollik scheyd ,
Diego met zijn lief word naer het Hof geleyd ;
Diego word daer aen *Mandoque* op gegeven ,
Mandoque hy bedankt als oorzaak van zijn leven ;
Mandoque hem omhelst , *Mandoque* kust zijn mond ,
 O ! die eens had gezien hoe daer *Catulle* stond ;
 Die midden in haer vreugd weêr had een nieuw bezwaren ,
 En ongeraden vond haer noch te openbaren ;
 En die daer most tot leet voor hare oogen zien ,
 Wat liefd *Diego* quam aen zijn Princesse bien ;
 Zy vol van liefde , in gramschap heel ontsteken ,
 Die had meer wil als macht om deze spijt te wreken.
Diego gaet weêr uyt als hy voor dezen deed ,
Mandoque die in 't minst niet van *Catulle* weet ;
 Waend haer een slaef te zijn, in haren dienst verkregen ,
 Ontdekt daer hoe zy tot *Diego* is genegen ,
 En zeyd , dat zy in 't hert zoo menig reyzen treurd ,
 Om dat zy al te koel *Diegoos* liefde speurd ;
 Ik heb , zeyd de Princes , voor waerheyd hooren zeggen ,
 Een zaek die ik zal aen u te vooren leggen ,
 Als dat *Diego* liefd een jonge Spaensche maegd ,
 En die hy heeft bezind , en die hy liefde draegd ,
Catulle is haer naem , dees heeft hy trouw gegeven ,
 En met *Catulle* zoekt *Diegoos* hert te leven ;
 Dies bid ik dat gy my in dit geval nu diend ,
 En niet en toond als slaef , maer als een tronwen vriend ;

Ik zal my dankbaerlijk voor uwen dienst betoonen,
 U, naer uw eygen wil, met alle gaven loonen;
 Gy zult van stonden aen by mijn *Diego* gaen,
 En geven hem mijn wil en meening te verstaen;
 Dat is, gy zult aen hem, aen hem te vooren houwe,
 Hoe dat *Catull*, door liefd, gesturven is van rouwe;
 Oft dat zy is getrouwt, oft in een klooster zit,
 Daer zy haer leven lang met alle Nonnen bid;
 Op dat hy haer geplaest, mach drijven uyt zijn zinnen,
 En dat hy de Princes *Mandoque* mach beminnen;
 Volvoer my dit, zoo zal u vryheyd zijn vereerd,
 Te reyzen waer gy wild, en waer dat gy begeerd.
Catulle staet bedeeft als zy dit zeggen hoorde,
 En zeyd aen de Princes met stamelende woorde,
 Die midden op de tong, eylaes! besturven zijn,
 Haer lippen bleek van vrees, haer herte vol van pijn,
 Haer zinnen, als verbaest in dolende gedachten,
 Beloven aen d' Princes haer wille te betrachten.
 Zy die op 't hoogst bedroefd, na hare kamer gaet,
 En die een droevig oog op alle dingen slaet;
 Zy die als in een poel van droevige gedachten,
 Haer jonge ziele schijnd te smoren en te smachten;
 Zy die gelijk een zee haer tranen ruyschen doet;
 Zy die haer teere hert doet smooren in de vloed.
 Ach! zeydze, wreede Goon! waer toe ben ik geboren;
 Ach! tot wat ongeval hebt gy mijn jeugd verkoren?
 Ach Hemel! hoe dus wreed? nu aen een teere maegd,
 Een maegd die meerder lijd als wel de tonge klaegd;
 Ach Hemel! hoe zal liefd dat in mijn hert gehengen,
 Dat ik *Mandoquees* wil, in liefde zal volbrengen;
 Dat ik mijn bruydegom zal vryen gaen voor haer;
 Ach Hemel! wat valt my dit pijnelijk en zwaer;
 Zal ik hem! die ik min, tot anders minne leyden?
 Zal ik om anders liefd van mijne liefde scheyden?
 O neen! 't zal niet geschien, al zouw de bitr're noot,
 Mijn prangen noch zoo zeer met een te wreeden dood;
 Ik wil mijn zelve nu *Diego* gaen ontdekken,
 Al zou 't my op het hoogst tot mijnen na deel strekken;
 Doch veynzen zal ik eerst, en by *Diego* gaen,
 Dien ik *Mandoquees* wil zal geven te verstaen;
 Hem zeggen dat zijn lief *Catulle* was gehouwen,
 Door hare ouders wil een anderen te trouwen,
 En dat zy nimmer zal zijn vrouwe kunnen zijn,
 Om zien wat voor gelaet hy toonen zal aen mijn;

Catulle spreekt hem aen , en zeyd hem deze dingen ,
Diego voeld hier door in hem veranderingen ;
Diego heel ontsteld , veranderd zijn gelaet ,
 En toond , dat dit verdriet hem aen zijn herte gaet ;
Diego door de spijt , dat zy hem heeft verlaten ,
 Vergeet *Catulle* mijn ! kan my *Catulle* haten ?
 Dat had ik noyt vertrouwd , dat had ik noyt gedacht ,
 Dat had ik noyt verhoopt , en nimmermeer verwacht .
Catulle , zeyd wel aen , doet gy nu desgelijken ,
 En laet gy uwe liefd aen de *Princesse* blijken ;
 Daer zult gy uwe liefd gelukkig zien besteed ;
 Kom aen gy zult haest zien , het geen gy niet en weet .
Catulle is met hem by de *Princes* gekomen ;
Catulle heeft daer by , de moed en lust genomen ;
Catulle die ondekt , en vryelijk belijd ,
 Wie dat zy was , en is , en blijven zal altijd ,
Diegoos eygen Bruyd in leven en in sterven ,
Diego , oft de dood , tot haren loon te erven .
Diego die haer ziet , en datelijk bekend ,
 Die valt haer om den hals , en eyndigd hun ellend ;
 Hy kust haer kus op kus , hy loofd haer trouw bedrijven ,
 Ik zal , tot in der dood , u trouwen Minnaer blijven .
Mandoque ziet dit spel met grooten wonder aen ,
Mandoque zeyd , ik zal u geenzins tegen staen ;
 De liefde die ik speur , en zie tusschen u beyden ,
 Die zal ik nimmermeer beletten , nochte scheyden ;
 Als ik bedenk het leet , het lijden en verdriet ,
 Dat gy geleden hebt , en dat u is geschied ,
 Wil ik mijn liefde in medogentheyd verkeeren ;
 En gun u vryegheyd , dat gy na u begeeren
 Moogd reyzen daer gy wild , en trecken daer 't u lust ,
 En daer gy uwe liefd ' , gebruyken meugd in rust .
Catulle en haer Lief *Diego* , hun begeven
 Naer Spangien , daer zy bey den Echten-staet beleven ,
 Naer dat zy zijn getrouwd , met Ouders wil en zin ,
 En leven met vermaek , in lusten van de min .

SPAENSCH E HOOFSE-POP,

Op bedrog uyt Zijnde, vierd zelfs bedrogen.

En Spaenschen Edelman (door minne graeg) genege,
 Om met een Hoofze-pop, zijn zoete lust te plege;
 Hy tot het minne-spel, en Venus vreugd gezind,
 Begeeft hem, op een plaets, daer hy de lufvrou vind;
 Hy, die zijn minnery by *Isabella* maekte,
 Hy, die tot zijn begeer, en aen zijn lust geraekte;
 Hy, die haer lippen kust oft blancke boezem voeld;
 Hy, die zijn vuyle graegt en geyle vlammen koeld;
 Heeft haer, oft niet met al, oft niet genoeg gegeve,
 Voor 't geene dat hy had met *Isabel* bedreve;
 Hy, die haer niet genoeg met gaven had vereerd,
 En niet zoo veel vergund, als zy wel had begeerd;
 Hy, die zijn affcheyd neemt, gaet voorder zijne wege.
 Zy, op dien staende voet, is voor het recht getegen;
 Zy, met een valsch geschrey, en eere loos getraen,
 Komt stoutelijk voor 't recht, en voor de Rechters gaen.
 Daer komen zuchten voort, daer doet zy hooge klachten,
 Hoe dat *Rodrigo* heeft bestaen haer te verkrachten;
 Zy, met een groot geschrey, eyscht wrake van 't verdriet,
 Voor 't onrecht dat haer van *Rodrigo* is geschied;
 Zy was haer eere quijt, haer eer had hy genome,
 Dit deed haer voor het Recht, en by de Rechters kome;
 Op dat haer eere doch mocht weder zijn geboet,
 Haer eere die zy meer acht als het werlds goed.
*Rodrigo*os eygen Oom, als Rechter daer gezeten,
 Die laet uyt zijnen naem, zijn neef *Rodrigo* weten,
 Dat hy van stonden aen verschijnen moet voor 't Recht,
 Om hooren wat hem daer word op den hals gelegd.
Rodrigo krijgdt een Bood, *Rodrigo* is gekomen;
Rodrigo heeft aldaer zijn tegendeel vernomen;
Rodrigo word by haer, daer voor het Recht gebracht,
 Men leydt *Rodrigo* voor de aengedane klagt.
Rodrigo die verklaerd, als dat hy word beloge,
 Doch! zijn verklaring, heeft voor die tijd geen vermoge.
 Den Oom het vonnis strijkt, doch zonder reden niet,
 Uyt krachten van het Recht, hy zijnen Neef gebied,
 Dat hy, van stonden aen, voor 't Recht zal brengen late,
 Een goede zomme gelds, bestaende in ducate.
Rodrigo die laet doen, alzoo hem word belast,
 Hy zend daer yemand heen, die hem de somme past;

Die men *Rodrigo* ziet , de Rechters overlangen,
 En die daer *Isabel* voor die tijd heeft ontfangen ;
 Om dat zy (zoo zy zeyd) was van haer eer ontbloot ;
 Zoo word haer zoo veel goud , vereerd in hare schoot.
 De Rechters zy bedankt , en is van daer getrede ;
 Zy , neemt het sakjen goud , verbergd het by haer leden,
 Het is omtrent haer borst , en boezem dat zy 't steekt ;
 Den Rechter onderwijl dus aen *Rodrigo* spreekt.
 Gaet heen , en volgd haer na , en zoekt in alle deele ,
 Het zy dat gy bestaet te mallen of te spelen ,
 Dat gy dat gelt van haer , weerom verkrijgen kund ,
 Schoon dat zy niet en wil , oft dat zy 't u misgund.
Rodrigo haer vervolgd , en heeftze aengesproke ,
 Hoe hebt gy *Isabel* ! u dus op mijn gewroke ?
 Waerom hebt gy my doch dees schande aengedaen ,
 En hebt my voor het Recht , zoo valsch beklagen gaen ?
 Was 't u om gelt te doen , dat had gy mogen spreke ,
 Ik hadde nimmermeer gebleven in gebreke ;
 Hy die vast met haer veynst , en zoo een praetjen maekt ,
 Zoo nu en dan een reys , omtrent haer borsten rackt ;
 Hy die het ooge heeft , om 't gelt haer af te zette ,
 Vind machts genoeg in haer , hem 't zelfde te belette ;
 Terwijl dat hy met list op zijne schijven past ,
 Heeft zy hem met geweld , en dapper aengetast ,
 En van haer lijf geweerd , gestooten en gellage ,
 En heeft hem blond en blaeuw , ten huyzen uyt doen jage ,
 Gebeten en gekrabd , zijn aengezicht geschend ,
 Dat wie *Rodrigo* ziet , *Rodrigo* niet en kend ;
 Ik zweer u , zeyd zy noch , ik zal u dat betale ,
 Ik zal u noch een plok , uyt uwen beurs doen hale ,
 Ik ga , voort na het Recht , en klage van geweld ,
 Dat gy , hier in mijn huys , getracht hebt na mijn gelt.
 Zy heeft daer op een nieuw de reyze aengenome ,
 Is voor de tweedemaal weêr voor 't gerecht gekome ;
 Zy klaegd van overlafst , haer in haer huys gedaen ,
 En zeyd , *Rodrigo* heeft my na dit gelt gestaen ;
 En is met groot geweld my op het lijf gedronge ,
 Zoo dat hy my by na het gelt had of gedwongen ,
 Hoe wel dat hy in my , zoo harden weêrstoot vond ,
 Dat hy , met zijn geweld , mijn gelt niet krijgen kond.
 Den Rechter vraegd of zy het gelt noch heeft behouwe ,
 Waer op haer antwoord is , och ja ! in goeder trouwe ;
 Den Rechter zeyd , wel aen , geef my zoo lang het geld ;
 Dat ook *Rodrigo* hier zy neffens u gesteld.

Den Rechter heeft het gelt in zijne hand genomen ;
Rodrigo is ontboon , en ook aldaer gekomen ;
Rodrigo word gevraegd, oft hy had onderstaen ,
 Met dwang en met geweld , haer 't gelt weêr afte gaen ?
Rodrigo antwoord ja, ik zal het niet verzwijgen ,
 Ik heb mijn best gedaen, maer kost het gelt niet krijgen ;
 Den Rechter vraegd aen haer, is 't zoo gelijk hy zeyd ?
 Mijn Heeren roepze ja , zoo is u zaek bekeyd ;
Rodrigo ! daer's u gelt , en dat met recht en reden ,
 Had *Isabella* zoo voor hare eer gestreden ,
 Gelijkerwijs zy heeft voor dit u gelt gedaen ,
 Zoo waer zy niet verkracht, neemt gy u gelt weêr aen.

DE kloekste voegd de swaerste last ;
 Die 't Recht berecht , de wijsheyd past ;
 Die (eer hy 't Vonnis heeft bereyd,)
 Kan tasten hoe de zake leyd.
 Dit is de wijsheyd in geplant ,
 En eygen aen een kloek verstand ;
 Dat d' Rechter op geen klager ziet ,
 Maer op de zaek , en hoe geschied.

Herder vryaedje ,

tuffchen

C E L I O N en B E L L I N D E ,

Getrokken uyt de Fransche A S T R E E .

Celion.

GRoene boompjes , teere
 spruytjes; (kruytjes;
 Lieve bloemtjes , soete
 Water drifjes , koele stroom ;
 Pluym gevogelt , blijde dieren,
 Op u vrolijk tierelieren,
 Ik hier in d' Boffchagie koom.

Daer zal ik mijn minne klage,
 Min , die ik *Bellinde* drage,
 Min , die my verlangen doet,
 Om mijn Herderin *Bellinde*,
 Hier te zoeken, hier te vinde ,
 Haer te doen mijn morgen groet.

Lignon die u koele stromen,
 Onder 't ruyschen van de bomen,

Met u snelle drifjes drijft ;
 Wild u stroom te rugge jagen ,
 En aen mijn *Bellinde* vragen ,
 Waer dat zy zoo lange blijft.

Lieve stroompjes staekt u sprin-
 Stil! ik hoor *Bellinde* zingen (gen,
 In de zoete dageraad ;
 'kHoor dat alles schijnt te zwijgen
 In haer zang een vreugd te krijgen
 Boom en telgjes slaen de maet.

Bloem en blaedjes staen en lillen,
 't Schijnt als of zy danssen willen,
 Op mijn Herderins gezang; (ren,
 Luyfter om mijn *Nymph* te hoo-
 Op dat ik met open ooren,
 Deze vreugd in 't hert ontvang.

Bellinde

Bellinde zingt.

stemme: Gy lodderlike nimphe zoet.

M In jeugd'ig hertje leefd in lust,
Nu dat Aurora Phœbus kust;
En minne vreugd wil ruygen,
En rooze lipjes zuigen.

II. Nu Phœbus aen de dag godin
Dên offer doet van zoete min;
Komt hy met Hemels stralen,
Den dauw uyt roosjes halen.

III. Nu Phœbus, in Auroraes schoot,
Zijn glans bepronkt met morgen root;
Door 't Goddelijke schijnen,
De sterren doet verdwijnen.

IV. Nu dat Aurora op gepronkt,
De bloempjes, en 't geboomt belonkt;
Koom ik mijn schaepjes weyen,
Hier neffens dees valleyen.

Celion.

Bellinde! zift gegroet,
Hoe aengenaem en zoet
Was my dat lieve zingen;
Ia, door u zoet bedrijf,
Scheen my het hert in 't lijf,
Van vreugde op te springen.
Ia, ik alleenig niet,
Maer alles wat men ziet
Van bloemen, kruyden, boomen;
De beekjes (als verheugd
Door deze zoete vreugd)
Die danffen met haer stromen.

Het pluymige gediert,
Dat langs de telgjes zwierd,
Wist ook hun zang te dwingen;
Het staekte zijn besluyt,
En scheyd 'er daed'lijk uyt,
Als gy begoft te zingen.

Mijn lieve Veldgoddin,
Mijn hertje draegd u min,
Uw oogjens, en uw lonken,
Uw lagjes over zoet,
Die doen in mijn gemoed
De minne brand ontfonken.

O Hemel! van mijn hert,
O hulpe! voor mijn smert,
O voedzel! van mijn leven;
Ooorsprong! van mijn vreugd
Wat blijdschap heeft mijn jeugd,
Die gy niet hebt gegeven?

Uw oogjes zijn aen mijn,
Gelijk de zonne schijn,
Die 't Aerdrijk komt bestralen;
En als een bijtjen, moet
Ik uyt uw lipjes zoet,
Mijn levens voedzel halen.

Mijn leven leeft door u,
Dies ik mijn leven nu
Wil in uw liefd begeven;
Op dat u leven zy
Genegen, om met my
In trouwe liefd te leven.

Bellinde.

Wel, *Celion*! heeft min
Uw hert genomen in?
Ey! wildze van u drijven;
Ey! spreek van 't minne niet,
Maer na een meerder ziet,
En laet u minder blijven.

Ik dank u heusch gemoed,
Voor d' eer die gy my doet,
Dat gy my zoekt ter eeren;
Het minnen my mis haegd,
En zoo gy minne draegd,
Moet gyze van my keeren.

Celion.

Bellinde, 't kan niet zijn,
Ia, 't waer al oft ik mijn
Op bergen wilde plaetzen;
En woud (aldaer gezet)
De zware donder met
Mijn hand te rugge kaetzen.

Oft dat ik, van hun steê,
De klippen in de zee
Woud met mijn hand vertillen;
Dat ik de bergen wou
Verzetten, ik vertrou
't Waer onnut tijd verspillen.

Dat

Dat ik den blixem brand,
Woud lesschen met mijn hand,
Vol uyt gestorte tranen;
Dat zal, nocht kan geschien,
Vergeefs zult gy gebien,
Vergeefs zult gy vermanen.

Dat ik mijn minne staek,
Dat ik mijn min verzaek,
Mijn minne! ô *Bellinde!*
Mijn minne! 't kan niet zijn,
Eer zal *Bellinde* mijn
Gedood, en zielloos vinde.

Bellinde.

Hoe *Celion!* te vert,
Plaest gy de min in 't hert,
Ik bid u, wild verzinne;
Dat men van eersten aen
Wel licht kan tegen staen,
De vlammen van de minne.

Mins kracht word licht gerooft
En in 't begin gedooft,
Ia, licht gebracht ten ende;
Maer lang gepleegd ('t is waer)
Valt dan den minnaer zwaer,
En oorzaekt veel ellenden.

Ey! zeg my, *Celion!*
Wanneer uw min begon,
En hoeze is gekomen;
En wat u heeft beweegd,
Dat gy, de minne kreeg,
Haer hebt in 't hert genomen.

Celion.

De tijd wanneer mijn zin
Geraekt wierd van de min,
En tot uw liefd gedreven;
Dat was mijn *Nymph!* toen gy
't Verlooren schaepjen my
Hebt wederom gegeven.

Celion een Schaep verloren hebbende, vond het onder de Kuude van Bellinde, die hem het zelfde, met zoodanigen bevalligheden, wederom gaf, dat hy van die tijd af, alle middelen zocht, om haer in Liefde, en alle gediensigheden by te vreezen, en te beminnen.

Dien dag, die uur, die tijd,
Heb ik de minne strijd

Gevoeld in mijn gedachten;
Dat schaepjen, dat ik zal
Voor 't alderlieft van al
Mijn lieve schaepjes achten.

Om dat dat zoete beest,
De oorzaak is geweest,
Van mijn oprechte minne;
Dat schaepjen my ontdwaeld,
En u weêr af gehaeld,
Doet my de min beginne.

Wist gy *Bellinde!* hoe
Ik aen dit schaepjen doe
Mijn best, met vleyen, smeeken,
Met stroken, en gestreel,
Als zijnde 't waerste deel
Dat ik voor 't mijne reeken.

Bellinde.

Wel *Celion!* 't is vreemd,
Dat gy u vreugde neemt,
In d' oorzaak van u lyen;
Uw schaepjen oorzaekt min,
In min heb ik geen zin,
Maer stel de min ter zyen.

Celion.

Zoo doet gy my de dood.

Bellinde.

Gy hebt zoo licht geen noot.

Celion.

Ik doe, dat wil ik zweeren.

Bellinde.

Neen *Celion!* zweer niet.

Celion.

Gy oorzaekt mijn verdriet.

Bellinde.

Ik niet, maer u begeeren.

't Is uw begeerlijkheyd,
Die u de quel bereyd,
Van u verdrietig lyen;
Wil *Celion*, van pijn,
En liefd, ontslagen zijn,
Zoo moet hy 't minnen myen.

't Is niet door mijn gebied,
Nocht ik en wil het niet
Dat gy mijn min zult dragen;

Zijt

Zijt gy geneygt tot min,
Dat 's u, en niet mijn zin,
Uw zinnen zelfs u plagen.

Zoo gy uw minne staekt,
U quel ten eynde raekt,
En kan in rust verkeeren;
Staekt gy het minnen niet,
De min teeld u verdriet,
Dies ik geen min begeere.

Celion.

Dies u begeert my plaegd.

Bellinde.

Mits dien gy minne draegd.

Celion.

Moet gy my daerom plagen?

Bellinde.

Ik plaeg u niet, ô neen!

Celion.

Verweert dat eens met reên,

Bellinde.

Ik zal, let op mijn vragen.

Wel *Celion*, hebt gy

Dan oyt bespeurd in my,

Van liefden eenig teken?

Oft isfer aen u zin

Genegentheyd van min,

Oft liefd in my gebleken?

Bewijst gy dat aen mijn,

Zoo zal ik schuldig zijn,

Het geen gy niet kund toonen;

Heb ik u aengezocht,

En tot de min gebrocht?

Ik zal uw min beloonen.

Celion.

Wat d'eerste vraeg aengaet,

Daer koom ik veel te quaed,

De tweede desgelijken;

Nochtans gy Herderin,

Zijt d'oorzaak van mijn min,

Schoon gy noyt min liet blijken.

U wezen, u gelaet,

Uw vriendelijke praet,

Tot minne my bekoorde;

Ach! *Nymph* ik ben verkracht,

En tot de min gebracht,

Zoo dra 'k u zag, en hoorde.

Had ik u niet gezien,

Hoe kost de min geschien,

Hoe kost ik u beminnen?

Mijn *Nymph*! min ik u dan

Gy zijt 'er oorzaak van

Dat kund gy wel verzinnen.

Gy oorzaekt minnens brand;

Bellinde.

't Is enkel misverstand,

Waer door hy werd bedrogen;

Celion.

Zijt gy niet, Herderin,

De oorzaak dat ik min?

Bellinde.

O neen! het zijn uw oogen.

Uw oogen, hebben schuld,

Zoo gy bekennen zult,

Mits mijn uw oogen zagen,

Gevoelden gy u zin

Geprikkeld van de min,

Die u doet liefde dragen.

Celion.

Mitsdien uw waerdigheyd,

(Mijn oogen aengeleyd)

My 't lieven doet beginne;

Al wat zijn waerde heeft

De menschen oorzaak geeft,

Om dat te mogen minne.

Het geen men mind, gewis

Oorzaek van 't minnen is;

Bellinde.

'k Zeg neen, en zal 't verweeren;

Want alles wat men ziet,

En doet de mensche niet

Hun waerdigheyd begeeren.

Ik neem een Diamand

Oft eenig ander pand

Oft waerdiger juweelen;

Wiens waerdigheyd my vergd,

En tot verkrijgen tergd,

Door lusten van te steelen.

Ik vraeg u wie misdoet;

Of wie de oorzaak moet

Van misdaed zijn gegeven?

Den

Den neemer ,oft juweel;
Zeg my, wie in dit deel
De misdaed heeft bedreven?

Celion.

't Juweel de oorzaak geeft,
Tot lust die 't herte heeft;

Bellinde.

'k Ontschuldig de juweelen;
Uw reden wijzen 't uyt
En maken een besluyt,
Dat yder vry mach steelen.

Dan nu dat aen een zy,
En draegd gy liefd tot my?
'k Zal u ook liefde dragen;
Een liefde, niet uyt min,
Maer liefde die ik vin
In liefdens wel behagen.

Dat is, dat my behaegd,
Dat gy my liefde draegd,
En ik u des gelijken;
Maer, dat de liefde moet
Niet zijn met min gevoed,
Maer broederlijk my blijken.

Als broeder zult gy mijn
Uyt liefd genegen zijn,
En broeders liefd betoonen;
Zoo zal ik zijn bereyd,
Om die genegentheyd,
Als zuster te beloonen.

Celion.

Bellinde! 't zal geschien,
Gy zult my voortaan zien,
Als broeder u beminnen;
'k Zal broeders liefde voen,
U alle vriendschap doen,
Die ik weet te verzinnen.

Bellinde.

Wel laet ons daer meê gaen,
En t' avond als de maen
Komt uyt de zee gerezen,
En op de Lommer straeld,
Wanneer den avond daeld,
Zal ik hier weder wezen.

Gunstige Lezer: terwijl onzen verliefden Ce-

lion met zijn geliefde Bellinde, is gescheiden, om V. E. niet ledig te houden, heeft onzen Amarante, (Speelnood van Bellinde) voorgenomen hare verliefde klachten aen V. E. te doen, als zijnde ontsteken in de minne tot Celion, de welke zy verliefd vindende op Bellinde, door middel van schrijven zoekt af te trekken, en tot hare liefde te bewegen; ziende haer bedrijven vruchteloos, vervalt in ziekten, 't welk verstaende haer speelnood Bellinde, komt Amarante bezoeken, die zy in navolgende manier haer ziekte aforaegd.

Gespeel wat isser dat u let,
Dat gy dus stadig houdt het bed?
Wat's d'oorzaak doch van u verdriet,

Ey lievel! zwijgt voor my doch niet,
't Is zeker, wie zijn smert verfwijgt,
Dat die geen goeden raed verkrijgd.

Amarante (gedood-verruwt van de liefde) word door dit zeggen schaemrood bloozende, zulks dat zy Bellinde doet vermoeden, als of zy mochte in minne ziekte wezen, waer op Bellinde voort varende zeyd.

Ey! doe u zelven niet te kort,
En zegt my doch wat dat u schort,
Ik zie en speur aen u gelaet,
Dat u de min om 't herte slaet,
En is het zoo, zoo meld het mijn,
Op hoop ik u kost dienstig zijn.

Amarante (beschaemt vrezende, slaet haer handen voor haer oogen, zonder een vwoord te spreken; waer op Bellinde haer met minnelijke reden aengaet, dat zy haer ontdekken vuil, boedanig hare ziekte is, met beloften haer in alles behulpzaam te vrezzen: dies Amarante wytsbarst, en al bevende hare ziekte te kennen geeft.

Ach! u geluk is mijn verdriet,
Mids dien ik mis, 't geen gy geniet;
Ach! Speelgenoot ik sterf van pijn,
Mids u geluk mijn quel moet zijn.

Wat zijt gy gelukkig, ô Bellinde! geliefd te worden van de bevalligste Herder, die oyt was, of is, ofte immer komen mag; waer op Bellinde (als half gestoort zijnde) begint te krijven.

Zacht wat, het is de eer misdaen,
En buyten maegden plicht gegaen,
Te klagen dat zy in haer hert
Gevoelt een ziekte van minne smert;
Van

Van min te klagen 't zy, hoe 't zy ,, Waer op de vrundſchap veylig
En ſtaet geen teere maegden vry; ſtaet ,

Evenwel, nu ik kennis hebbe van uw ziekte, ,, Wanneer de droefheyd vrund-
moogt gy vertrouwen, dat ik, als een getrouwe ſpeelnoot, my dienſtwillig in uw liefde beloofd te dragen, mids my ontdekkende wie 't is die gy be- mind, waer op al ſchreyende Amarante antwoorde. den ſlaet.

Eylaes! ik durf het niet beſtaen,
Mijn lieve ſpeelnoot, koſt gy 't
raen ;

Ach! koſt gy zien wat dat mijn
ſchort ,

Door traentjens die ik neder ſtort.

't Strijd tegen mijn gemoed, en zin

Te zeggen wie dat ik bemind ,

Ach! of 't mijn ſpeelnoot raden
kon,

Het is!

Amarante, door verbaestheyd, kan geen meer ſpreken, zulk dat het geene zy voor genomen hadde te zeggen verſlaenwd, en blyft te rug, dies Bel-
linde,

Hoe na is 't Celion?

Is 't Celion die gy bemind?

Zijt gy tot Celion gezint?

O Bellinde! zeyd Amarante, wat middel, wat raed?

Mijn liefde is geheel verlooren,

Mids Celion u heeft verkoren;

Eylaes! daer is geen hoop voor
mijn ,

De doot moet mijn verloffing
zijn.

Speelnoot zijt te vreden, en acht u gelukkig, zeyd Bellinde, een getrouwe ſpeelnoot in deze gelegentheyd aen my te zullen hebben; en daer oprecht te vrundſchap geplaeſt is, moete in de zwaarigheyd beproeft werden, gelijk het ſpreek-woord zeyd.

„ Men kend geen vrundſchap als
in nood ;

„ Een vrund getrouw tot in de
dood ;

„ Een vrund die trouw is achter
rug ,

„ Voor vrundſchap maekt een
vaſte brug ;

'k Zal doen blyken hoe waerdig ik u vrund- ſchap heb gebouden, en noch houden zal ; 't is waer, dat Celion, zijn liefde aen my heeft op gedragen, en om wederliefde aengezocht ; en dat zijne be- valligheyd, deugde, en goede zeden machtig ge- noeg zijn om my te kunnen winnen; zal ik nochtans die op een zijde ſtellen, en Celion gebieden dat hy u zal lieven, en u in plaats van my, getrouwelyk beminnen ; wel wetende dat zijne genegentheden mijn geboden zullen gehoorzamen.

Amarante (gelijk wezende een rooze, die door verdroogde hitten, bleek en verwelikt aen zijne ſtruyk hangende, wederom verwoylt door een zoete en koele regen) krijgt op nieuw, weer laſt en leven.

Bellinde (om haer beſoſten te volvoeren,) komt wederom by Celion, na dat de bleeke Maen ten Hemel gerezen zijnde, met een aangenamen glans van ſterren, op lommer en bomen komt te ſchijnen, zet haer neder by de Riviere Lignon, en leyd Ce- lion deze navolgende Witten te voeren.

Zoud Celion! uw vrundſchap zijn
Wel zoo volmaekt in liefd tot
mijn ,

Dat zoo, ik u yets mogt gebieden,
Het door u liefde zou geſchieden?

Celion.

Geen laſt zoo zwaer, geen dienſt
zoo groot ,

Al waer het ook tot in de dood ,

Het zy ook wat het wezen kan,

Zoo gy 't gebied, ik neem het an.

Bellinde.

Zoud ik daer wel op mogen
ſtaen ,

En vaſt, en zeker kunnen gaen?

Celion.

O! twijffeld daer Bellinde an,
Zy neemer vry de proeve van.

Bellinde.

Wel, Celion! het zal geſchien ,

'k Moet u gehoorzaamheyd eens
zien ;

Ik weet een maegd die u bemind,

En met 'er herten heeft gezind,

Ik kan een maegd , en jeugdig In alles woud gehoorzaam zijn ?
 dier , Ik speur u loof heyd van gemoed,
 Wiens hertje brand in 't minne En zie nu wat uw liefde doet ;
 vyer ; Noyt zal ik zijn tot u gezint,
 Dees wil ik dat gy zult getrouw Ten zy dat gy mijn speelnoot
 Beminnen voor u Echte vrouw. mind.

*Celion.**Celion.*

Vreemd is het geen gy my ge- Eer zal den Hemel dalen neêr ,
 bied , De Aerd ten Hemel rijzen weêr,
 Doch ! dat gy 't meend en dunkt Eer zal de Zee met bomen staen ;
 my niet ; Eer zal de Lucht zijn zonder
 Ik acht gy wild my dit gebien , Maen ,
 Om eens mijn hert en grond te Eer zal den Tyger zijn een Lam ,
 zien ; (mijn , Eer 't Aerdrijk zonder struyk oft
 Wel aen , wie is 't ? verklaerd het stam ,
 Ik hoop het zal *Bellinde* zijn. Eer alle boomen zonder blaên ,
 In 't zoetste van de zomer staen ,

Bellinde.

O neen ! dat is een misverstand.

Celion.

Wel wie zouw 't zijn ?

Bellinde.

't Is *Amarand* , Zijt zeker , dat ik noyt en zal
 't Is *Amarand* , die zoete maegd , In eenig leed of ongeval ,
 Die 'k wil dat gy u liefde draegd. U dienste doen of gunstig zijn,
Celion. 't Zy gy dees dienste doet aen
Bellinde veynst , en gekt met my. mijn.

*Bellinde.**Celion.*

'k En doe voorwaer , geloofme Of gy my alle vriendschap doet,
 vry. En ik alleenig derven moet
Celion. *Bellinde* , dien ik heb bezint ,
Bellinde , hoe zou dat geschien ? *Bellinde* , die ik heb gemint ;
 Gy moogt my , wat gy wild ge- *Bellinde* , die ik heb gemint ;
 bien , Zoo acht ik alle vriendschap niet,
 Al waert tot in de dood te gaen , Ten zy my deze gunst geschied ,
 Ik zal 't om uwen 't wil bestaen ; Dat ik voor mijne echte vrouw ,
 Maer dat ik tot een echte vrouw , De Herderin *Bellinde* trouw.
 Een ander maegd beminnen zou , Wiens Wetten al te streng , en
 Als mijn *Bellinde* ; 'k sturf veel eer straf,
 Tien duyzend doon , alwaerd noch My zullen voeren na het graf ;
 meer. Al waer 't verliefde vleesch eylaes!
Bellinde. Niet meer zal zijn als wurmen aes.

*Bellinde.**Bellinde.*

Is dit het geen gy hebt gezeyd , Ik zeg u *Celion* ! geen meer ,
 Is dit u goe genegentheyd ? En doet gy niet dat ik begeer ,
 Is dit de wil waer meê gy mijn , Het

Het zal gewis het zal u schaên, O dood! ô lieve dood!
Beraed u wel, ik wil nu gaen.

Hier blijft Celion midden in de zee van droevige gedachten, razende van liefde, over de lastige geboden hem van zijn geliefde Bellinde opgelegd; in welke gestaltenisse onzen ouden Dammion hem is vnsdende, en met zoete woorden vvoostende, hem radende te veynzen, met belofien aen Bellinde, Amarante te zullen minnen, edoch zonder haer te meenen, 't welk geschiedende, word onderrusschen Bellinde van haer Vader ten huwelijk beloofd aen Ergasto, een zeer goeden en oprechtten herder, 't welk onzen Celion verstaen hebben- de, wederom komt by Bellinde.

Moet ik nu mijn gemoed
In laeuwe tranen vloed
Verdrenken, en versmooren;
Bellinde! kund gy mijn
Doen lijden deze pijn?
Ach! waer ik noyt geboren,
Ach! zoo en leed ik niet,
Dit lyen, dit verdriet,
Dit zuchten endit k armen;
O ramp! ô ongeval!
Nu dat een ander zal
Zich rusten in uw narmen.

Bellinde ach! de min
Die raebraekt my de zin;
Ia doet my duyzend pijnen;
Mijn zieltje gaet ter dood,
Van 't leven (laes!) ontbloot,
Zal 't uyt het graf verschijnen.

En met een droeve klacht,
In duystre nare nacht,
Voor u gezichte waren;
Wanneer *Ergastus* min,
Aen u verliefde zin,
De minne vreugd zal baren.

In 't zoetste van uw rust,
In 't rijpste van uw lust,
Zal u een schrik verfteuren,
U plagen tot een straf,
Wanneer ik uyt het graf,
Koom voor u bedde treuren.

O dood! die yder smert,
En vreeze baerd in 't hert,
Mijn zult gy welkom wezen;

Wat heb ik in mijn nood
Al zorge, angst, en vreezen?

Wat ben ik (laes!) bedroeft,
Dat gy zoo lang vertoeft,
Laet my de gunst verwerven;
Laet my de gunst geschien,
Ey! laet *Bellinde* zien
My voor haer oogen sterven.

Op dat *Bellinde* ziet
De kracht van mijn verdriet,
En 't eynde van mijn klagen;
O eyndigd in haer schoot,
Mijn liefde, lieve dood!
Door 't eynde van mijn dagen.

Ik voel mijn leven slijt,
Ik raek mijn krachten quijt,
Het leven loopt ten ende;
Het flaeuwe bloed dat stremt;
En 't herte word beklemt,
Werwaerts zal ik my wende.

O dood! na u mijn lust,
Als oorspronk van mijn rust,
Als 't eynde van mijn lyen;
Bellinde! 'k zeg u nu
Voor 't alderlaetst adju,
Ik voel het leven glyen.

Bellinde.

Ach! wat komt my nu aen?
Eylaes! het is gedaen,
Zijn lippen die besterven;
Hy geeft de laetste snik,
Waer heen, oy me! zal ik
Vol ramp en droefheyd zwerven?

O bleeke doode mond!
Wat voor een felle wond,
Doet gy *Bellinde* voelen?
Wat schrikking van gemoet,
Voel ik door 't kille bloed,
En al mijn aders woelen.

O Goden! mocht het zijn,
Dat *Celion* aen mijn
Zijn minne noch mocht toonen;
Al zou mijn vaders wet,

Zijn op een zy gezet,
Ik zoud zijn min beloonen.

O lippen ! bleek, en teer,
Ik druk mijn lippen neer,
En laets op d' uwen dalen;
Besprenkt met trane vocht,
Op hoop zijn ziele mocht,
Daer lacffenis uyt halen.

Bellinde, door deze minne klachten, zuchten, en tranen, schijnt haren getrouwen minnaer, als van de dood wederom tot het leven te brengen; die allens kens tot zijn zelven gekomen zijnde, begint te zuchten; en ernstig te klagen over het onrecht dat hem geschiede, als dat hy geweest zijnde zonder gevoelen van eenige zijner smarten, en minnewonden, nu wederom als uyt een graf, van wellust, was getrokken, in een leven van nieuwe ellendigheden en doodelijke pijnen.

Dies hem Bellinde, troostende, met zoete en bevallige reden, over hare wraedheden hem in liefden aengedaen; belovende alle middelen aen te wenden, om ontslagen te worden van Ergastis liefde, en de beloften van haer vader aen hem gedaen, aen halven zy besluyten middel te beramen, om het zelfde ten bequaemste by te brengen.

Bellinde, raed Celion te vertrekken, en zich een wijl uytlandig te begeven; zy ondertusschen zal arbeiden Ergasto tot afstand te bewilligen, oft door de tijd zijn liefde te doen slijten, op hoope eenige voordelrijke oorzaken voor Celion zonde mogen voor vallen; ten dien eynde haer begevende aen de fonteyne Siccomores, alwaer den verliefden Celion, vervolgd zijnde van Ergasto, zijn bedroefde klachten uytstort, als een beek zijn snelle driften, door parsing van hun zware water-vallen.

Zijne liefde strijdende met zijn droefheyd, perst snelle driften van laeuwe tranen, uyt de beek zijner ooggen; en ontmand vindende zijn mannelijke herte, offerd zijn adju al zuchtend aen de mond, en

lippen, van zijn geliefde Bellinde, zy niet min aen hem, scheyden van malkander in manier als volgd.

Celion.

Terwijl ik vreugd uyt lipjes
zuyg,
En door mijn vreugd mijn smert
getuyg;
Moet ik in vreugd, en droefheyd
beyden,
Met een adju van kusjes scheyden.

O lipjes! ô korale mond!
Ik ben geankert op uw grond,
Ik leg geankert en wil zeylen,
Daer ik geen gronden kan bepeylen.

Bellinde.

Ik trek u hertjen uyt zijn steê,
Voor't uwen, neem het mijne
meê,
Op dat het uwe't mijne groet,
En't mijne uw zijn dienften doet.

Ergastus, gezien hebbende de verliefde genegenheden van dees beyden, gehoord hebbende de droefgezuchten, 't bitterlijk karmen, (over dees geliefdens verhindernissen om zijn minne,) voeld zich niet min genegen, als beweegd, deze tranen, en alle bedroefheden der liefde, in een zoete omhelzing van lieve kusjes, en lieve verzaming van echtelijke trouwe, te doen veranderen; derhalven zich by Bellinde voegende, geeft haer sulcx te kennen; zelve Celion vervolgende, hem te rugge brengt, affstant doende van zijn liefde, Celion en Bellinde echtelijk doet trouwen.

Die mind,, is blind.

Elijkerwijs den mensch door lusten werd gedreven,
Om zich nu tot het een, dan 't ander te begeven;
Gelijkerwijs den mensch na zijne plichten gaet,
In zorge voor gewin, tot steunsel van zijn staet;
Gelijkerwijs den mensch (geduurende zijn dagen)
Voor zijne huysgezin is schuldig zorg te dragen;

Gelijkerwijs den mensch is schuldig, na 't gemoet,
Dat hy in zijn beroep zijn naerstigheden doet;

Ge-

Gelijkerwijs den mensch is aen zijn plicht verbonden ;
 Zoo heeft hy neffens dien noch weër verscheyde stonden ;
 Zoo isser neffens dien ook wel een enkel dag ,
 Dat zich een droeve geest weër wat vermaken mag .
 Eens als ik, voor de geest, had vreugde voor genome,
 Eens als ik tot den dag van vreugde was gekome ,
 Eens als mijn droeve ziel tot vreugde was gekeerd,
 Heb ik een nutte les uyt mijne vreugd geleerd ;
 Ik liet een open oog op lieve bloempjes dale ,
 Ik liet mijn ziertje vreugd uyt deze wellust hale ;
 Ik leerde Godes kracht die 't al geschapen heeft ,
 Wat in de wereld is, wat op der aerde leefd ;
 Het schepzel na Gods beeld in zulk een hooge waerde ,
 Dat God hem heeft gesteld een voogd-heer op der aerde ;
 Dat God hem heeft gemaekt een Heer van al 't gediert ,
 Dat in de stromen zwemt, dat door de bosschen zwiert ;
 Tot wellust, als behoef, van 't menschelijke leve ,
 Uyt groote goedigheyd van God den Heer gegeve ;
 Ik zie de bosschen dicht met boomen groen van blaen ;
 Ik zie hoe 't alles moet op zijne tijde gaen ;
 Ik zie dat al 't gebloemt, en kruyden die daer wassen ,
 Op haer gezette tijd , en rechte stonden passen ;
 Ik zie dat zaed en graen by d' akker-man geplant ,
 Haer voedzel, en haer vrucht, genieten door Gods hand ;

God, die de Zon, en Maen bestierd met Hemels krachte,
 Die baerd door deze twee het menschelijk geslachte;
 De Zon (wanneer hy spreyd zijn stralen van de lucht)
 Die geeft de aerde warmt; door warmte groeyd de vrucht;
 Door vruchten van de aerd verkrijgt den mensch het leve,
 Waer d' Hemel zonder Zon, d' aerd kost geen vruchten geve;
 Waer d' aerde vruchteloos, waer vond men struyk of stam,
 'k Meen stof, waer uyt den mensch voort-teelinge vernam.
 De Zon het opperdeel moet alle vruchten teele,
 En 't menschelijk geslacht uyt d'aerde nootdruft deele;
 De Zon het werrik Gods, is tuyge van Gods macht,
 De Mensch heeft door de Zon zijn wezen, en zijn kracht.
 Mits ik in dit gedacht wat hooger dacht te komen,
 Zet ik my neer in 't groen (omlommert van de bomen)
 Ik zie een blinden mensch, ik zie een zienloos man,
 Ik zie dat hem een hond de wegen wijzen kan;
 Ik zie den blinden mensch tot nootdrufte winst genegen;
 Gaet waer hy wezen wil, gaet over alle wegen;
 Een hond, een trouwen hond, die leyd hem aen de band,
 En dit getrouwe beest geeft leering voor 't verstand.
 Zoo haeft den blinden mensch vertoonde voor mijn ooggen,
 Ben ik tot hooger lust van leering op getogen;
 Ik heb een Zinne-beeld in mijn gedacht gemaekt;
 Een Zinne-beeld dat meest verliefde zinne raekt;
 Een Zinne-beeld dat meest de minnaers word bevolen;
 Een Zinne-beeld tot leer, om niet te willen dolen;
 Een Zinne-beeld waer uyt zeer wel te leeren staet,
 Hoe in de lieve min een minnaer zeker gaet;
 Een Zinne-beeld waer uyt den minnaer staet te leeren,
 Wat voor gezelschap hy in 't minnen moet begeeren;
 Een Zinne-beeld dat hem recht onderrechting doet,
 Wie dat de blinde min tot leydsman hebben moet;
 Een Zinne-beeld dat hem een leering voor zal houwen,
 Op wien de blinde min het zekerst mach vertrouwen;
 In 't kort, een Zinne-beeld tot leering aen de zin,
 Hoe dat mendiend te gaen in 't plegen van de min.
 Waer zijt gy blinde jeugd? waer zijt gy jonge zinnen?
 Geprikkeld door het vuur, en zoete brand van minnen;
 Waer zijt gy, die de min in uwe herten voed?
 Leer aen een blinde mensch hoe gy u dragen moet.
 Laet u verliefde oog op dezen blinde dalen,
 En leer, hoe gy u kund bevryen voor het dwalen;
 Leer bid ik niet alleen, naer 't oog, maer in de geest;
 Hoe dezen blinden mensch geleyd werd van een beest;

Denkt

Denkt dat u door dit beest getrouwheyd staet te leeren,
 Wanneer uw lieve lust het minnen zal begeeren;
 Leer , hoe gy leeren moet, mins dwalinge ontgaen ,
 Leer , hoe gy leeren moet, vast op getrouwheyd staen.
 Bedenkt eens by u zelfs, indien dat deze blinde
 't Getrouwe dier ontbrak , hy kost den weg niet vinde ;
 Wat zoud 'er tegen staen, zoo hy geen leydsman had ,
 Oft dezen blinden mensch geraekten van het pad.
 Gy in de liefd verblind , kund in het minnen dolen ,
 Dies werd u door dit beest voorzichtigheyd bevolen ;
 Dies werd u onderricht door dezen blinde man ,
 Hoe dat voorzichtigheyd het dolen hoeden kan ;
 Noch meer ! gy ziet dees mensch , is aen een hond gebonde ;
 Leer jonge minnaer leer, ey leer ! uyt deze vonde ,
 Dat gy in uwe min ook moet gebonden gaen,
 En leer by dezen hond getrouwigheyd verstaen ;
 Den hond , het trouwste dier ! een leering aen de zinnen ,
 Hoe dat getrouwigheyd u leyden moet in 't minnen ;
 Den hond het trouwste beest dat op der aerden leefd ,
 Aen de verliefde jeugd getrouwheyds lesse geeft.
 Ey hoor ! een vreemde zaakeens door een hond gebleken ,
 Het beest ontdekt een moord, schoon dat het niet kan spreken ;
 O wat een wonder werk ! ô wat een vreemd bedrijf !
 Het kan ons dienstig zijn dat ik dit stuk beschrijf.
 Een Edelman te paerd (om zijn gewin) gerede ,
 Reyft buyten zijne stad , en dat na andre stede ;
 Verzien met veele gelts , en anders als hy miend ,
 Reyft zijne vyand meê in plaetze van zijn vriend ;
 Als zy nu op de reys zijn in het bosch gekomen ,
 Heeft den geveynsden vriend zijn slagen waer genomen ;
 Hy, die zich toond een vriend, is vyand in der daed ,
 Zoo dat hy door de schijn den Edelman verraed ;
 Hy (wiens begeerte was om aen het gelt te raken)
 Die zoekt den Edelman moorddadig af te maken ;
 Hy (op het onverzienst) die rukt den degen uyt ,
 Door stoot den Edelman, en maekt zijn gelt tot buyt.
 Den moorder is van daer weêr na de stad getege ,
 Den hond des Edelmanns blijft in het bos gelege ,
 En houd zich by zijn Heer , en voegd zich aen zijn zy,
 Hy wijkt 'er nimmer af, maer blijft 'er stadig by.
 Ten laetsten komt 'er volk dat na de stad wil rijden ,
 Aenschouwende dit werk met droevig medelijden ,
 Alzoo 'er yemand was die den vermoorden man ,
 Al lange had gekend, greep hy dit lichaem an,

En leyd het op zijn paerd, en voerd den doode mede,
 Aldaer hy aen de vrouw, dees droeve boodschap dede;
 Ey! zie een wonder werk, getrouwheyd in een beest;
 Zoo haest den Edelman begraven is geweest,
 Den hond lag op het graf, en dat verscheyde dagen,
 En scheen zijn meesters dood op 't hoogste te beklagen.
 't Gebeurde lang hier na, den hond ontmoet den fielt,
 Die zijnen meester had, zoo moordadig, ontzielt;
 Hy vliegt hem op het lijf, en vat hem aen de kleeren,
 Den moorder staet verbaest, en weet zich nauw te weeren;
 Het beest, geneygd tot wraek, valt op den moorder aen,
 En had hem in een kort, het leven afdoen staen,
 Indien men niet en had het trouwe beest bedwongen,
 Dat hem met groote kracht was op het lijf gesprongen;
 Waer hier op dezer daed het volk niet by geraekt,
 Het beest had dezen fielt voor zeker af gemaakt.
 Dit, als een lopend vuur, gaet over alle straten,
 Men hoort 'er (waer men komt) een yegelijk van praten,
 Al 't volk roept over luyd, 't is zeker en gewis,
 Dat dezen aen den moord ten hoogsten schuldig is;
 Het werd ook by den raed voor zullix aengenomen,
 Men doet hem op een kort ook voor de rechters komen,
 Daer werd hem deze moord ten hoogsten op gestreên,
 Doch hy (hoe wel bekeyt) en heeft het niet beleên;
 Men hoord uyt 's rechters mond tot hem dees woorden zeggen,
 Al eer men u noch zal doen op den pijnbank leggen,
 Al eer men vonnis strijkt, en u ter vier schaer daegd,
 Zoo hoor de billijkheyd die u het recht voor draegd;
 Men zal een ronde kring van dertig, veertig mannen,
 Men zal u neffens dien ook doen te zamen spannen;
 En voorders zal den hond in 't midden zijn gesteld,
 En is het dat het beest aen niemand doe geweld,
 Maer dat het u alleen komt op het lijf gevlogen,
 Zoo zult gy uwe schuld niet meer ontkennen mogen;
 En is 't dat u het beest laet onbeschadigt staen,
 Men zal, als zonder schuld, u laten heene gaen.
 Hy is hier meê te vreên, 't werd by der hand genomen,
 Men ziet een groot getal van menschen 't zamen komen,
 In 't kort het gantsche volk dat raekt 'er op de bien,
 Om 't wonderlijke werk met wonder aen te zien.
 Den moorder werd gesteld in 't midden van die genen,
 Die tot dien eynde zijn aldaer ter plaets verschenen,
 Ey! zie een vreemde wijs, een wonderlijke vond,
 Men steld de wet, en 't recht, aen 't vonnis van den hond;

Ey ! wat een wonder werk, ey ! wat voor vreemde zaken,
 Men ziet daer van een hond de misdæd kundig maken ;
 Men ziet daer dat den hond in 't midden staet gesteld ;
 Men ziet hoe dat het beest aen niemand toond geweld ;
 Zoo haeft hy onder 't volk , den moorder heeft vernomen,
 Is hy met felle moet hem op het lijf gekomen ;
 Ia 't schein hy duyden wou , zoo haeft hy by hem quam ,
 Dit is den moorder , die mijn meester 't leven nam.
 Het recht heeft na verdienst zijn misdæd loon gegeven ,
 Door schandelijke dood word hy gestraft aen 't leven.
 Leer hier verliefde jeugd wat dat getrouwheyd doet ,
 Getrouwigheyd die baerd in alle zaken goed ;
 Bedrog in tegendeel voed niet als alle quaden,
 En wat is vals heyds loon ? 't is schand naer eysch van daden ;
 Indien dat uwe min in trouws beloften liegt ,
 Indien dat uwe min een eerbaer maegd bedriegd ,
 Zoekt min, op trouwheyds eed , een eerbaer maegd te peyen ,
 Om haer tot vuyle drift van lusten aen te leyen ;
 Zoekt min, een eerbaer maegd, alleen tot minne-brand ;
 Leer minnaer ! zulke min gedijt tot snoode schand ;
 Leer minnaer ! zulke min voed veelderleye quaden,
 En leyd u als verblind , op goddelooze paden ;
 Leer minnaer ! zulke min te zijn een eere dief ,
 Alzoo wel van u zelfs, als van 't verlaten lief ;

Leer

Leer minnaer ! zulke min te schuwen en te vreezen,
 Die eerbaer maegden ken een eere roving wezen ;
 Leer minnaer , zulke min (in tijds niet uyt gedooft)
 Is als een wreed vergif dat ziel en lichaem roofd ;
 Leer dat dit slim bejag der maegden eer doet schenden ,
 Leer hoe verlies haers eer , voed quelling en ellenden ;
 Leer hoe de quelling knaegd het maegdelijk gemoed ,
 En dat de knaging scha aen 't eerbaer leven doet ;
 Leer dat gy doet haer eer , en leven beyd verpletten ,
 Als gy haer maegdom schend met onbeschofte hetten ;
 Leer , zoo gy deze roos ontijdig hebt geplukt ,
 En voor de rechte tijd van zijne struyk gerukt ,
 Dat gy alzulk een maegd met waerheyd kund doen noemen ,
 Een afgefallen blad van zuivre maegde bloemen ;
 'k Zeg een verslenste roos , die los ter neder vil ,
 Die niemand yet wat acht , daer niemand aen en wil ;
 Als gy het liefste deel aen hare kuysche leden ,
 Als een verslenste roos met voeten schijnt te treden ;
 Als uwe valsche min ontuffeld d'eerbaer maegd ,
 Wat zal ik zeggen ? 't eelft en waerdigft dat zy draegd ;
 Dat is haer eerbaerheyd , een maegdelijke bloeme ,
 Die ik u met een woord de maegdom heb te noeme ;
 Wanneer een eerbaer maegd dit lieve pand verliest ,
 En gy na dit genot een vreemde weg verkieft ;
 En acht noch eed nocht eer , maer laet de maegd alleene ,
 In hartzeer , en ellend uw valsche min beweene ;
 In knaging en gequel , in treuring en gequijn ,
 In tranen en gezucht , in droefheyd en in pijn ;
 Wat volgt 'er ? na een sleep van zoo geleefde dagen ,
 Haer herte werd verteerd door 't in gekropte knagen ;
 Het eerbaerlijk gemoed ziet op d'onteerde schoot ,
 En eyndelijk u min veroorzaekt haer de dood .
 Leer minnaer ! wat gy doet door uw verblinde minnen ,
 Ey ! druk mijn slechte les in 't diepste van uw zinnen ;
 Leer minnaer ! en gedenkt als gy dees rijmen leeft ,
 Dat gy niet minder zijt als een onreed'lijk beeft ;
 Een beeft , een plompen hond die weet zich zoo te dragen ,
 Dat hy u leeren ken de maegden te behagen ;
 Hy leerd u trouwigheyd , zoo by den blinde man ,
 Als goddelooze moord die hy niet lijden kan .
 Geen aengenamer zaak , in wel begaefde jeugden ,
 Als dat de liefde is gegrond op trouw en deugden ;
 Ey minnaer ! wild van my , een korten les verstaen ,
 Hoe verre dat gy moest in 't zoete minne gaen ,

Indien Natuur u lust tot minne mogt bewegen,
 Indien gy tot de min u herte voeld genegen;
 Indien min boven liefd in uwe lusten gaet,
 Meer uyt een drift van 't vleesch, als echtelijke staet;
 Zoo ga, ô minnaer! met de reed'lijkheyd te raden,
 Leer uyt dees rijmery te myen zulke paden;
 Denkt by u eygen zelf wat plagen hy verdiend,
 Die minne lust betracht, en 't trouwen niet en miend;
 Leer dan een nutte les uyt mijne rijmeryen,
 Leer ongebonde lust, en gaylheyd in het vryen,
 Leer ongetoomde min; en onbeschoften brand,
 Te breydelen door liefd, te houden in den band;
 Maer voed genegentheyd een minnelijk behagen,
 Om aen een eerbaer maegd uw liefde op te dragen;
 't Eerst dat u staet te doen, dat 's raedslaegd met de keur,
 Steld aen 't verliefde hert een lieve dochter veur;
 Laet rechte liefde zijn de wille-keur uws wetten,
 Laet wel bedachte zorg u vaste paden zetten;
 Kend ouders in dit werk, eer gy te verre gaet,
 Verzoek u ouders wil, en liefd met vrunden raed;
 Zoo dan uw lieve echt ten quaetsten mogt gedyen,
 Hebt gy een vaste steun, ô minnaer! in u lyen,
 Indien het qualijk wil gelijk dat wel geschied,
 Gy hebt een vasten troost in 't midden uws verdriet;
 Gy hebt 'er die met u de lasten helpen dragen,
 Gy hebt als dan een vrund die gy uw nood meugt klagen;
 Ook vind gy u gemoed bevrijt van knagings smert,
 Wanneer met vrunden raed uw liefd bezegeld werd;
 Als u de liefde drijft om 't lieven te beginnen,
 Als u de liefde drijft een jonge maegd te minnen,
 Zoo dient 'er boven al wel naerftelijk gelet,
 Wie dat men minnen zal, en waer men liefde zet;
 Daer diend voor alle ding wel vlijtig zorg gedragen,
 Aen wien gy u verbind de loop uws levens dagen;
 Daer diend voor alle ding wel wijsfelijk beraên,
 Met wien gy deze staet, ô minnaer! aen moet gaen,
 'k Zal u een kleyne les, een vaste regel geven,
 Hoe gy de echte-staet Godzalig zult beleven;
 Ik zal u stellen voor een wel bequame vond,
 Die 'k wenschten dat gedrukt in alle herten stond;
 Die 'k wenschten vast gedrukt in alle minnaers zielen,
 En dat zy in de liefd dees wetten onder hielen;
 Zoo u de minne drijft door lusten tot de trouw,
 Zoo u de liefde dwingd tot liefde van een vrouw,

Indien tot vrouwe liefd uw lusten zijn gerezen ,
 Weet gy hoedanig dat uw lust behoort te wezen ?
 Weet gy hoe veer de lust in liefd behoort te gaen ?
 Weet gy hoe zy moet zijn die gy ter hand zult slaen ?
 Hoord toe verliefde jeugd , dit leer ik aen uw zinnen ,
 Wanneer gy vryen wild , wanneer gy wild beminnen ,
 Steld u een dochter veur , van eerlijk geslacht ,
 Mannierlijk opgevoed niet dertel op gebracht ;
 Een dochter die de deugd doet blijken uyt haer weze ;
 Een dochter aengeleyd van jongs tot Godes vreeze ;
 Een dochter daer de schaemt in al haer leden woond ,
 En daer een zedig oog geen geyle streke toond ;
 Een dochter meer van deugd als op gepronkte kleden ,
 Een dochter wel geçierd met eerbaerheyd en zeden ;
 Een dochter die men niet op alle feesten vind ,
 Een dochter die haer meest aen hare plichten bind ;
 Een dochter die wel is gewoon in huys te blijven ,
 Al waer zy alles zoekt tot plichten aen te drijven ;
 Een dochter die (als 't voegd) haer by de maegd begeeft ,
 En ook een wakker oog op alle dingen heeft ;
 Een dochter die als 't past , ken by de maegd verkeeren ,
 Een goede keuken les de maegde weet te leeren ;
 Een dochter die met vlijd op alles gade slaet ,
 Met zorgen bezich is , van goede keuken raet ;
 Een dochter wel gewent in huyselijke zaken ,
 Van alles , hoe het zy , haer oeffening te maken ;
 Een dochter wel begaefd van reden en van geest ;
 Een dochter die zomwijl een aerdig boekje leest ;
 Een dochter heusch van mond , liefstallig in het spreken ;
 Een dochter niet geneygd om alle leet te wreken ;
 Een dochter zacht van aert , en een gedwee gemoed ,
 Een dochter die door schaemt haer eere blijken doet ;
 Een dochter van natuur gezont en wel geschapen ;
 Een dochter niet geneygd om 's morgens lang te slapen ;
 Een dochter die met lust (oft als 't tijd geeft en past)
 Zoo wel gelijk een maegd de vuyle vaten wast ;
 Een dochter die haer wacht van onbehoorde dingen ,
 En niet gedogen wil een stoet van jongelingen ;
 Een dochter schoon zy is niet wel zoo rijk als gy ,
 Een dochter die haer kleed niet boven staet en zy ;
 Een dochter in de plicht van huys zorg wel ervaren ,
 Een dochter niet veel meer , maer min als gy van jaren ;
 Een dochter schoon zy is u niet gelijk in goet ,
 Een dochter goed van aert , en eerbaer van gemoed .

En liefd geen liever fchat als eerbaerheyd en deugde ,
 En zoekt geen meer vermaek als in getrouwheyds vreugde ;
 Noyt werd de liefd van haer met liever liefd beloond ;
 Als daer oprechte liefd getrouwigheyd betoond ,
 Dat is een oprecht hert gekeerd van quade wegen ,
 Dat is een trouw gemoed tot trouwigheyd genegen ,
 Dat is een eerbaer oog dat na geen dool-pat ziet ,
 Maer aen de geyle min , een quade gang verbied .
 Leer minnaers ! hoe gy u moet dragen in het vryen ,
 En wat u staet te doen , en wat gy diend te myen ;
 Leer trouwe minnaers ! leer , ey leer ! in u verstand ,
 Het is een zuiver hert , het is een kuyfche hand ,
 Het is een zoete lonk georeloofde lusjes ,
 Het is een lief vermaek van eerelijke kusjes ,
 Het is een open hert , een ongevalfte grond ,
 Een vriendelijke tong , een ongeveynfde mond ,
 Een liefde zonder lust om d' eerbaerheyd te schenne ,
 Een minne die de liefd voor opper-voogd wil kenne ,
 Een minne die haer graegt niet eerder wil verzaen ,
 Voor dat de zoete liefd haer wetten heeft voldaeen ;
 Een liefde wiens begin neemt oorsprong uyt Gods vreeze ,
 In zulke liefde moet het al gelegen weze ;
 Wie na Gods wetten liefd , uyt lust tot d' echte staet ,
 Die heeft een veyle weg waer op zijn liefde gaet ;
 Het hoogfte dat ik dan ken aen verliefde menschen ,
 Het beste dat ik weet een minnaer toe te wenschen ,
 Het noodigft dat ik ken bedenken tot een leer ,
 Dat is in uwe liefd , liefd boven al uw Heer ;
 Het nutfte dat ik weet een minnaer aen te prijzen ,
 Dat is dat ik hem wil op goede wegen wijzen ,
 Dat is dat ik aen hem een goede leydsman stel ,
 Die (zoo hy daer meê gaet) zijn dwaling hoeden zel ;
 Geen trouwer vrund als God , liefd God in uwe minne ,
 Laet God de leydsman zijn van uw verliefde zinne ,
 Verzoekt hem tot behulp , bid zijne Majesteit ,
 Dat hy u op den weg van goede liefde leyd .
 Ik heb al over lang gehoord van wijze ouwen ,
 Een les , een nutte les , tot heden toe behouwen ,
 Hoe dat aen God den Heer een minnaer bidden mag ,
 Om goede echt zoo wel , als goede sterf-dag .
 Wel aen dan , tot besluyt en slot van mijne reden ,
 Gy minnaer , God den Heer diend van u aengebden ,
 Met een oprecht gemoed , en met een reyne mond ,
 In 't krieken van den dag en frisse morgen stond ;

Dat is, in het begin van u verliefde dagen,
 Diend u ootmoedig hert ten Hemel op gedragen,
 Een innerlijke zucht tot uwen Heer te gaen,
 Een yverig gezicht op uwen God te slaen.
 O Schepper van mijn ziel! ô oorspronk van mijn leven!
 O God! gy die my ziel, en lichaem hebt gegeven!
 O Vader! die my hebt verkoren tot u kind;
 O God! die waerdig zijt voor alle ding gemind.
 Indien uw Godheyd wil door mijn meer zielen teelen,
 Zoo wild my goede God uw zegen mede deelen,
 Dat ik dit dienftig werk, door u mijn God bereyd,
 Beginnen mach met u tot mijne zaligheyd.

Ongezien „ kan wel geschien.

At kan de min niet al bedenken oft bedrijven?
 Wat brengt de tijd al meê om van de min te schrijven?
 Daer is een vreemde zaak by onzen tijd geschied,
 Een zaak, ik zeg een zaak, die vreemd en wonder hiet;
 Een zake niet gedroomd, maer in der daed gebleken,
 Gelijk ik daer van mach met rechte waerheyd spreken;
 Een zaak, die vol gevaer, ten goeden eynde quam,
 Na datze haer begin eerst uyt een vrijster nam;
 Een zaeke niet geschied, op vergelegen strande,
 Maer die men heeft gezien in onze eygen lande;
 Een zaeke hier vertoond, een zaak al hier verhaeld,
 Tot leering hoe de jeugd vaek in het minne dwaeld;
 Tot leering, om de jeugd het minnen af te raden,
 'k Zeg minne die de jeugd in dit geval ken schaden;
 Ik spreek van zulke min (hoe wel, hier wel beslaegd)
 Die nochtans zwarigheyd kan geven aen een maegd;
 Ik spreek van zulke min, die maegden staet te mijen;
 Ik spreek van zulke min, die noyt een maegd moet lijen;
 Ik spreek van zulke min die niet dan onheyl geeft,
 Wanneer een jonge maegd na hare lusten leefd;
 Ik spreek van zulke min, die na de wet van rede,
 Moet nimmer zijn gepleegt, moet nimmer zijn gelede,
 Schoon dat de reed'lijkheyd die minne ons verbied,
 Zoo wil noch boven dien 't gemoed die minne niet.
 Daer was een zeker maegd wiens naem ik laet verholen,
 Dees in haer eerste jeugd (gelegen in de scholen)
 Die heeft van aen begin veel boeken door gezocht,
 Die heeft niet zonder vrucht haer jaren door gebrocht;

Dewijl zy was geneygd een aerdig boek te lezen ,
 Zoo is zy nu en dan voor kloek en wijs geprezen ;
 Zy , die veel kunsten ken , en veele zaken weet ,
 Vermits dat zy haer tijd , daer naerftig in befteed ;
 Zy , die zeer aerdig was van ftijl in kunftig fchrijven ;
 Zy , die met kennis wift ook haer beleyd te ftijven ,
 Die heeft ook boven dien , veel dingen meer geleerd ,
 Waer door zy over al van yder wierd ge-eerd ;
 Zy , (die by yder fcheen de hoogfte lof te halén)
 Spreekt boven hare fpraek , noch meer verfcheyde talen ;
 Zy , van een kloek begriip , en van een gaeuwe geeft ,
 Die is wel machtig rijk , maer acht de kunfte meeft ;
 Zy heeft een lieve ftem om zoet mufijk te quelen ,
 Enis ook boven dien zeer geestig in het fpielen ;
 De Bas , en Violons , die handeldze zoo zoet ,
 Dat yder in de kunft , haer gaven loven moet ;
 Zy teykend met de kool , en fchilderd met pinçeelen ;
 Zy werrikt met de naeld in allerhande deelen ;
 Doch ! 't alderzoetfte zoet dat deze lufvrouw fmaekt ,
 Dat is wanneer zy rijmt , en zoete vaersjes maekt ;
 Geen kunft en achtze meer , als wel de Poëfie ,
 Haer hoogfte vreugde leyd alleen in rymerije ;
 Dies zy haer meeften tijd ook op het land begeeft ,
 Al waer zy in vermaek de gantsche Zomer leeft .
 't Gebeurd op zeker tijd , dat eener zich vertoonde ,
 Die ook in dit geweft , of daer te nevens woonde ;
 En die zoo by geval , verby den Hof komt gaen ,
 Alwaer hy in de deur ziet deze lufvrouw ftan ;
 Alwaer hy nu en dan in weynig tijds verleden ,
 Verfcheyde menfchen zag tot harent binnen treden ;
 Niet wetende waerom , die heeft daer aen een maegd ,
 De reden onderftaen , de zake afgevraegd .
 Hy , die nu van de maegd de kennis had gekregen ,
 En hoe dit werrik lag , en hoe het was gelegen ;
 Verftaet dat in dit huys , en ook op dat geval ,
 Vergaring word gemaekt daer Heer-Oom wezen zal ;
 Hy , ook van dat geloof , de vryheyd heeft genomen ,
 Dat hy ook neffens dien daer is in huys gekomen ;
 Hy , die zich voegd ter plaets alwaer hy wezen moet ,
 Die word met een gewaer wat dat de lufvrouw doet .
 Zy , die recht over hem ter kerke was gezeten ,
 Die heeft haer t' eenemael in hare dienft vergeten ;
 Zy , die haer oogen liet , steeds op zijn oogen gaen ;
 Die heeft de minne God haer meefte dienft gedaen ;

Zy, heeft zoo menigmael getoond door oogens teken,
 Als dat zy in het hert van liefde scheen te spreken;
 Zy, die zoo menigmael, en met een zoet gelag,
 En vriendelijk gezicht, op dezen Herder zag;
 *k Zeg Herder, overmits hy Herders leven leyde,
 Hoe wel dat hy aldaer noch vee, nocht schapen weyde,
 Maer slechts tot zijn vermaek, aldaer te lande quam,
 En op zijn eygen Hof, vaek zijn vermaken nam;
 *k Zeg Herder, overmits dat hy door echte trouwe,
 Een hoeder moeste zijn en over 't kind en vrouwe;
 Zy, zoo ik heb gezeyd, zag dezen Herder aen,
 En liet zoo nu en dan een lonkjen tot hem gaen;
 Zy, die met haer gezicht zoo geestig wist te speelen;
 Die zocht dit herders hert te winnen en te steelen;
 Vermits zijn jonge jeugd, en schoonigheyd van leen;
 Vermits zijn braef gelaet veer boven het gemeen;
 Vermits zijn deftigheyd, en matige manieren;
 Vermits de geestigheên die in zijn wezen zwieren;
 Zoo kreegze zin en moet om hem te spreken an,
 Doch onbekend aen haer als dat hy was een man.
 Zy, neemt haer slagen waer, en voegd haer na beneden,
 Na dat 'er is gemaekt een eynde der gebeden,
 Na dat nu daer ter plaets het preken was gedaen,
 Zoo voegd zich yder een om weder weg te gaen.
 't Gebeurd dat neffens dien den Herder is gekomen,
 Zy heeft, hoe wel bevreesft, nochtans de moed genomen,
 Dat zy, in zijn vertrek, hem op gehouden heeft,
 Tot wien zy dit bescheyd en deze reden geeft.
 O Herder! ik bespeur in 't diepft van mijn gedachten,
 Dat gy door mijn bedrijf u zult verwonderd achten;
 Ey lieve! ga met my hier binnen in de zael,
 Op dat ik u mijn grond en meening eens verhael.
 Zy, die de maegd belaft een roemer wijn te schenken;
 Dit brocht den Herder daer in wonderlijk bedenken.
 Wel zeyd zy, lieve vrund! verwonderd gy u niet,
 Van 't gene dat gy hier van my gebeuren ziet?
 Wat denkt gy, zegt my doch, van mijn vrypostighede?
 Wat denkt gy, zeyd zy doch, van 't geen ik huyden dede?
 Wat hebt gy wel gedocht, als ik met zoet gelag,
 U heden in den dienst zoo vriendelijk aen zag?
 Wat hebt gy wel gedocht, wanneer uw oogen zagen,
 De mijnen op de uws zoo minzaam neêr geslagen?
 Waer op heeft u gedacht als toenmael toch gevoed?
 Daer van bid ik dat gy my klare kennis doet;

Ik zal u desgelijks mijn meening openbaren ,
 Ik zal, geloofd het my, de oorzaak u verklaren ,
 Waer door dat ik aen u die tekens heb gedaen ,
 Indien gy, 't geen gy docht my eerstmael doet verstaen;
 En wat dat u gedacht daer uyt bestond te trekken ,
 Dat wild my, bid ik u, op mijn verzoek, ontdekken.
 Hy schrande van beleyd, en kloek in zijn verstand ,
 Die ziet daer pen en inkt, en grijpze in de hand ;
 Ik zal me Iufvrouw hier een kluchtig rijmpje make ,
 Dat zal, op u verzoek de rechte meening raken ;
 Ik zal een kort gedicht hier stellen met de pen ,
 Het geen u melden zal, hoe 'k van gevoelen ben.
 Den Herder heeft de pen voorts in de hand genome,
 En 't gene dat hier volgd dat is 'er voort gekome ;
 Het rijmpje dat hy schreef, dat had niet ander in,
 Als deze zelfde reën, en deze zelfde zin :

*Als ik in plaetse van gebeën ;
 Het oog sloeg op uw schoone leën ,
 Zoo was 't, dat ik niet anders bad ,
 Als spaer, ey spaer ! uw lonkjes wat ,
 Oft anders ik verval in min ,
 Schoon dat ik uws gelijk niet bin.*

Als nu de Iufvrouw heeft dit rijm bestaen te leze ,
 Zoo voeltze meerder liefd, als zy wel had voor deze ;
 O zeyd zy ! ik bespeur in u zoo kloeken geest ,
 Als oyt ter wereld noch gevonden is geweest ;
 O zeyd zy ! al te veel heeft u natuur gegeven,
 O woorden zoet gerijmt ! ô letters wel geschreven !
 O reden ! rijk van zin, ô rijmpjes wel gemaakt !
 O rijmpjes ! die met recht my aen de ziel geraekt ;
 Waer toe of u de Goon zoo veele kracht vergunnen ?
 Daer gy met weynig zoud mijn hertje steelen kunnen ;
 Uw schoonheyd waer genoeg, u deugdelijk gelaet ,
 U vriendelijk gezicht, uw minnelijke praet,
 Die hadden machts genoegs, om maegden te verwinnen ,
 O Herder ! die my steeld mijn hertjen, en mijn zinnen ;
 O Herderlijke ziel, gy trekt mijn ziel tot gunst ,
 Hoe vloeyend is u rijm, hoe deftig is uw kunst ?
 Hoe dwingt gy mijne lust, door 't Herderlijk bedrijven ,
 Een rijmpjen op u rijm, te rijmen en te schrijven ;
 Zie daer ik neem de pen, en let op mijn besluyt ,
 Dit lag my op het hert, en 't woud, en most 'er uyt.

Indien ter wereld leeft een man,
 Die maegden herten dwingen kan;
 Zoo is 't een Herder, door wiens geest,
 Mijn hert gedwongen is geweest;
 Gedwongen door een geestig beeld,
 Dat in mijn hert en zinnen speeld;
 Een beeld dat in een maegde ziel,
 Door 't ooge, en het hert verviel;
 Daer lonk op lag, daer lag op lonk,
 My door het oog in 't herte zonk;
 Mijn oog op 't uw, uw oog op 't mijn;
 Hier in van een vermogen zijn.

Hy, die haer rijmpjes leeft, en dat met goed genoeg,
 Die vind zich als verplicht hem by haer neêr te voegen;
 Hy prijft haer goed verstand, hy prijft haer kloeke geest,
 En looftze op het hoogst, en eertze op het meest.
 Zy, met een zoet onthael van lieffelijke reden,
 Die heeft hem op dit pas gelijkerwijs gebeden;
 Die heeft beleefdlijke aen haren vriend verzocht,
 Als dat zy nu en dan hem by haer vinden mogt.
 Hy, die op haer verzoek een voorneem maakt te veynzen,
 Die let op haer gelaet, die let op haer gepeynzen;
 Hy speurd haer goede geest, hy let op haer verstand;
 Wat geestigheyd natuur, haer jeugd heeft ingepland;
 Hy, als een zwakken mensch, die laet zijn hert bewegen,
 En voeld zich met het hert tot hare liefd genegen;
 Hy, efter die de zaak wat verder inne zag,
 (Mits dat hy was getrouwt, nu niet meer minnen mag,)
 Die voeld een zware strijd in zijn gedachte kome,
 Doch rede boven dien, heeft d' overhand genome;
 Hy, wel begaeft van tong, en met een goed beleyd,
 Die heeft haer niet een woord van liefde toegezeyd;
 Maer heeft op dit geval aen haer bestaen te zegge,
 (Alzoo hy zach by haer verscheyde boeken leggen,
 Vol geestige musijk; ook violons, en bas,
 In welke kunst des maegd zeer wel ervaren was,)
 Iufvrouw! ik speur dat gy tot kunsten zijt genege;
 Dies laet ons, zoo 't u lust, die zoetigheyd eens plege;
 Indien het u geliefd, en dat het wezen mach,
 Breng met u zoete stem een deuntje aen den dag.
 Zy, mild in deze kunst, begint ter terstond te queele,
 Hy neemt de violons, en gaet 'er onder speele;
 Hier toond de min haer kracht, hy (door haer zoete stem)
 Verliefd te meer op haer, en zy verliefd op hem;

Zy oefenen muziek, en maken rijmerijen,
 Die al tot meerder gunst en meerder liefde gedijen;
 In 't eynde, zy verzoekt, of hy in ware trouw,
 Haar wel begeeren zoud voor zijn geliefde vrouw.
 Ach! waer ik uws gelijk, wat kost ik meer begeeren?
 Wat kost den Hemel my doch waerdiger vereeren?
 Waer zouder liever paer ter wereld kunnen zijn,
 Als uwe ziel, zeyd hy, vereenigt met de mijn?
 Waer zoud men zoeter liefde ter wereld kunnen vinde?
 Als dat uw Herder u, en gy uw Herder minde?
 Hoe zoud men trouwer liefde op aerden kunnen zien;
 Als tusschen u en my, me Iufvrouw! zoud geschien?
 Hoe zoud men vrouwen liefde met meerder liefde loonen,
 Als u, uw Herder zoud, ach! schoone maegd betoonen?
 Maer 't schijnd dat het geluk die vreugde mijn benijd,
 Dies moet ik zonder u af leven mijnen tijd.
 Neen Herder, zeydze neen, ik steun op het vertrouwen,
 Dat ik u ongeveynst in deze zaak mach houwen;
 'k Vertrouw mijn op uw deugd die my verschoonen zal,
 Indien ik my te veer ontbloot in dit geval;
 Zijt zeker, dat ik u oprechtelijk beminne,
 Niet uyt een geyle lust, noch 't wulpefheyd der zinne;
 Niet door een heete drift van vleeschelijke vreugd;
 Niet om u gelt oft goed, maer om uw kunst en deugd;
 Niet om dat ik vertrouw, als dat gy zijt gesprote,
 En uyt een rijk geslacht, u voort komt hebt genote;
 Schoon dat gy arrem waert, en niet met al geacht,
 En van geringe staet, en van een slecht geslacht;
 Noch wil ik evenwel u reyne liefde toonen,
 Door deugden, die ik zie dat in u ziele woonen;
 De deugd en wetenschap, verzelt met geest en kunst,
 Die hebben u alleen verbonden aen mijn gunst;
 'k Heb gelt en goeds genoeg, zoo dat wy met ons beyden,
 In alles na ons wensch, ons leven mogen leyden;
 Ik zie op rijkdom niet, maer oog alleen op deugd,
 Dees is mijn liefste schat, dees is mijn hoogste vreugd;
 Dees is het die my doet u om uw liefde smeken,
 En zoo g'er tegen hebt, zoo bid ik u wild spreken.
 Iufvrouw! my die van u zoo grooten eer geschied,
 Bedank u voor de gunst die gy my heden bied;
 Iufvrouw! mocht ik mijn hert u in belooning geve,
 Zoo mocht gy naer uw wil dan met mijn herte leve;
 Iufvrouw! mocht ik mijn liefde tot uwen dienste bien,
 Zoo zoud gy eerst te recht getrouwe liefde zien;

Iufvrouw! mocht ik u deugd alleen met liefde loonen ;
 Zoo zoud gy zien hoe trouw dat ik my zoud betoonen ;
 Zoo zoud gy zien hoe trouw dat mijn oprecht gemoed ,
 Zoud neygen tot u dienst, door dienst die gy my doet.
 Maer ach! ten kan niet zijn mits dien de echte wetten ,
 My 't zelfde verbien , en op het hoogft beletten ;
 Iufvrouw! ik ben getrouwt , de echt heeft my gepaerd,
 En ben dies uwe liefd, in gener deelen waerd ;
 Ik heb een echte vrouw tot mijn behulp verkrege ,
 Een volle overvloed van tijdelijke zegen,
 Ik hebbe gelt , en goed na mijn begeert , en wensch ,
 En efter ben ik noch een ongelukkig mensch ;
 Ik weet, ten voegd my niet mijn houwlijk te beklagen ,
 Ik heb een booze vrouw , en moet het duldig drage ;
 Ik heb een hortig wijf dat niet wel leven kan ,
 Ten zy zy alle daeg moet twiften met haer man.
 De Iufvrouw staet bedeeft , doch zeyd ik zal mijn leven ,
 Mijn zinnen tot geen min, nocht tot geen liefd begeven ;
 Maer minnen u alleen , hoe wel 't niet wezen mag ,
 Tot aen mijn laetste tijd , tot aen mijn jongfte dag.
 Niet dat ik buyten deugd wil echte trouwe schende ,
 Niet dat ik minne luft of anders aen wil wende ;
 Maer lieven u op hoop , tot dat de bleeke dood ,
 My, oft uw echte vrouw ter aerden neder stoot.
 O wonderlijk bedrijf! ô tijdelijke dingen !
 O wereld! wat brengt gy niet al veranderingen;
 't Gebeurd op zeker tijd , dat deze man zijn vrouw ,
 Met ziekte werd bezocht, gelijk oft 't wezen wouw ;
 Haer komt een zware koorts met herde vlagen treffe ,
 Wiens brand men dag aen dag te meerder zach verheffe ;
 In 't eynde komt de dood, en fcheyd de ziel van 't lijf ,
 Hier werd de goede man verloft van 't quade wijf.
 Na dat haer leve nu een eynde had genomen ,
 Is onzen Herder tot zijn hoogste wensch gekomen ;
 Na dat nu jaer en dag zijn vrouw was overleên ,
 Is hy met deze maegd in d' echte staet getreên ;
 Met wien (gelijk men zeyd) dat hy noch leeft op hede ,
 In liefde en in deugd , in rust en ware vrede ;
 Zoo vredig dat men haer 's gelijke niet en vind ,
 Vermits d' een den aer met gantscher herten mind.
 Hoe wonder is de liefd! hoe wonder is de minne !
 Wat doet de liefde niet aen menschelijke zinne ?
 Hoe wel dat deze liefd ten besten is vergaen ,
 Zoo machze evenwel niet al te wel beftaen ;

Men moet van zulke liefd al zijne zinnen trekken ,
 Ten aenzien dat het kan tot groote doling streken .
 Leer wie dit lezen mach , leer zulke minne vlien ,
 Is dit nu wel gelukt , 't zoud kunnen anders schien .

S L U Y T - R E D E N

Op dit voorgaende .

IS hier, oft daer een wakker geest,
 Die dit gedicht oft rijmpjen leest ;
 Is hier oft daer een jonge maegd ,
 Die dit gedicht oft rijm behaegd ;
 Zijn hier oft daer getrouwde lien ,
 Die dit gedicht met lusten zien ;
 Oft zoo het aen een echte man
 Vermaek oft vreugde brengen kan ;
 Om dat hy daer beschreven vind ,
 Hoe dat een maegd een man bemind ,
 En dat daer door in zijn gemoed ,
 Mocht werden zulk een hoop gevoed ;

Het zy dat hy een vrouwe heeft ,
 Met wien dat hy onvredig leeft ,
 Ik wil hem dit als noodig raen ,
 Geen ander min te onderstaen ,
 Oft liefde plegen met een vrouwe ,
 Ten zy de dood scheid d' eerste trouwe ;
 Veel wetten zijnder die 't verbien ,
 Dat zullix niet en mach geschien ;
 Geen grooter doling voor een maegd ,
 (Schoon deze zaak wel is beslaegt)
 Als datze daer haer liefde leyd ,
 Daer echte trouwe , het trouwen scheid .

Het goede kruyd dat werd verdrukt ,
 Zoo 't quade niet word uyt geplukt .

NU voeg ik my tot u, tot u verliefde maegden ,
 Ik zag eens op het land een zaak die my behaegden ,
 Ik zag een jonge maegd gelegen in het groen ,
 Met naerstigheyd en vlijt een noodig dinge doen ;
 Ik stond en overdacht waer toe dit kruyd te wieden ,
 Het is om dat het goed door 't quaed geen hinder

Ik heb met enkel lust de penne aengetast, (schiede;

Dit voor een Zinne-beeld de maegden toegepast.

Gy, die het onkruyd ziet verwelikt neder leggen ,

Leer, jonge maegden! leer, wat dat dit is te zeggen ;

Leer, jonge maegden! leer, wat hier uyt word verstaen ;

Leer, wat 'er in de min voor vrijsters diend gedaen .

Wanneer een geyle boef op uwe schoot mocht passen ,

Wanneer een slimme zucht hem in het hert mocht wassen ,

Wanneer hy u verzoekt tot zijn geliefde vrouw ,

Bezegeld zijne min met eeden van de trouw ;

Wanneer hy voor de trouw de minne zoekt te blussen ,

Met dertel oogs gelonk, in geyle minne kussen ,

U tedere gemoet te buygen na zijn zin ,

Zoo denkt, ô jonge maegd ! dit 's onkruyd in de min ;

Gy

Gy diend op deze maegd, die't koren wied, te letten,
 En houden in de min het wieden voor uw wetten;
 't Is onkruid dat 'er groeyd, 't is onkruid dat 'er wast,
 En geenzins in u hof, ô teere! maegden past;
 Geveynfde vleyery, en lusten die u smeeken,
 Zijn scherpe doorens die een eerbaer hertje steeken;
 Vergunde min voor trouw is als vergiftig kruid,
 Dat alle groente dort, dooft frisse bloemen uyt.
 Gy moet in dit geval, ô jonge maegd! aen't wieden,
 Wanneer een minnaer u zijn lusten aen komt bieden;
 Ay! schikt dat gy in 't eerst geen onkruid groeyen laet,
 Het goede word verdrukt, zoo't quaed te lange staet.
 Gedenkt, hoe menig maegd in bitterheyd beweende,
 De zoetigheyd die haer onechte min verleende,
 Mins lust is zoo van aerd, wanneer zy is geboet,
 Schopt zy d' onteerde maegd onwaardig met de voet;
 Hy, die te smeken placht, en acht niet op u klagen,
 Gy zelve ongezien by vrunden en by magen;
 Gy die eerst waardig waerd ge-cerd, en aengebeên,
 Werd van de minste mensch dan met de voet getreên.
 Gedenkt het droevig leet en al te bitter weenen,
 Geschied aen de *Princes Diana van Athenen*,
 Ey! denk wat haer de min gegeven heeft tot straf,
 Als zy een Griekzen *Prins* haer maegdom over gaf;
 Als zy (op zijn beloft, en dieren eed van trouwen)
 Haer maegdelijke schoot niet zuiver heeft gehouwen;
 Als zy pluym-strijkery te haestig heeft geloofd,
 Is d' onbesloten hof haer eelste blom beroofd;
 De *Prins* (na mins genot, aen hare zijde gelegen)
 Is in de nacht gereyft op onbekende wegen;
 Tot ik en weet niet waer, op onbekende strand,
 Gevallen in een schip, gesteken van het land,
Diana, die ontwaekt, in 't krieken van den dage,
 Waer zijt gy lieve *Prins* mijn eygen wel behage?
 Zy mist hem van haer zijde, zy roept waer zijt gy lief?
 Eylaes! zy roept eylaes! de *Prins* een eere dief;
 Hoe, acht gy eer, nocht eed, die gy my zwoerd op trouwe,
 Zoo lang daer sterren aen den Hemel wezen zouwe;
 Eylaes! de plaetse leeg, de rover is gevluht,
 En loond mijn min, eylaes! met tranen en gezucht;
 Zy wringd haer handen t' zaem, de tranen in de oogen,
 Mijn kuyfheyd is geschend, de min heeft my bedrogen;
 Zy geeft haer op de strand aen d' oever van de zee,
 Voerd gy mijn maegdom weg? waerom mijn lijf niet meê?

Waerom verlaet gy my, die trouwheyd hebt gezworen?
 Waerom mijn eer geschend? waer toe u eed verloren?
 Zy gaet de guure strand van dag tot dag betreên,
 En offerd aen de zee een bitterlijk geweën;
 Ach winden! voerd hem na mijn zuchten en mijn tranen;
 Ay brakke water vloed! wild mijn ellend vermanen;
 Ay stroomen van de zee! drijft hem mijn klachten na,
 Tuygd, hoe bedroefd dat ik hier op den oever sta.
Neptun ik bid u doe zijn schip te rugge drijve,
 Die my met eeden zwoer ter dood getrouw te blijve;
 O *Venus*! groote vrouw, Goddinne van de min,
 Voer dit geschonden rif ter woester golven in;
 Oft laet my hier op strand een cel oft kluyse bouwe,
 Waer in ik my een wijl mach opgesloten houwe,
 Op dat ik nimmer mensch voor mijne oogen zie,
 En alle vreugde derf, en alle weelde vlie;
 Als een onteerde maegd, niet waerdig te verkeere,
 By Princelijk geslacht, en Adeldom met eere;
 Ik wil, ô wreede Goon! in klagen en geweën,
 Mijn leve dagen lang hier op de strand besteên.
 Leer, jonge maegden! leer, de minne lusten mijden,
 Tot dat getrouwe liefd u gund bequame tijden;
 Leer, jonge maegden! leer, mins lusten tegen staen,
 Ter tijd toe dat de liefd haer plichten heeft voldaan.
 „ Een goede boom zal vrucht op zijne tijde dragen,
 „ Dats in de lieve tijd van zoete zomer dagen;
 „ Men ziet geen jeugdig kruyd in dorre winter groen;
 „ Men ziet geen bomen vrucht voor hare tijde voen;
 „ Men ziet dat bloem nocht kruyd, nocht granen, nochte zaden,
 „ Als in de zomer tijd met vruchten staen beladen;
 „ Men ziet dat niet een boom haer vruchten dragen mach,
 „ Als op gezette tijd, en op bequame dag.
 Leer, jonge maegden! leer, leer, ô verliefde zinnen!
 Leer, teere spruytjes! leer, eerst lieven en dan minnen;
 Verwacht een zomer dach die uwe liefde voed,
 Wacht met de min zoo lang als trouw liefds wet voldoet.
 Ik hebbe op een tijd eens deze les gelezen,
 Ey! laetze jonge maegd, u ook tot leering wezen;
 't Geschiede dat een Vorst van Coninglijke stam,
 De liefde tot een maegd in zijne herte nam;
 De maegd van lager staet, als hy wel was geboren,
 Doch niet te min heeft hy haer tot zijn lief verkoren;
 Hy van een hooge stam, en Coninglijk gemoed;
 Zy van geringe macht, in slechtheyd opgevoed,

Is deugdzaam , wonder schoon , in frisse jeugd van jaren ,
In alle wetenschap , en geestigheyd ervaren ,

Faustina was haer naem , een slechte Herderin ,

Die met haer gaven trok het Konings hert tot min ;

Zy , van zijn liefd gediend , heeft haer alzo gedragen ,

Dat zy den Koning wift in liefde te behagen ;

Na lange vryigheyd te zamen dus gepleegd ,

Voeld zich het Konings hert tot minne lust beweegd ;

Verzoekt zijn minne graegt aen hare schoot te boete ,

Verzoekt door hare min zijn smerten te verzoete ,

Als dat hy hare schoot , haer maegdelijke leên

Mach strelen na zijn lust , en stellen min te vreên ;

In 't kort , hy zocht met list , met smeken , en met vleyen ,

Faustina tot de lust van minne aen te leyen ,

Hy zocht een geyle hand te drukken op haer borst ,

Wiens zuiverheyd noyt was met zulk een vuyl bemorst ;

Hy kost (wat dat hy deed) niet tot zijn wil geraken ,

Nocht door gevleyery haer kuyfche schoot genaken .

Zie , teere maegden zie , wat dat een kuyfch gemoed ,

Niet om de waerdigheyd van hare kuyf heyd doet ,

Zy schroomd een Koning niet van hare schoot te weeren ,

Hier uyt de maegden staet een nutte les te leeren ,

Dat zy in haer gevry de lusten moeten vlien ,

En noyt een edel hert oft *Prince* zelfs ontzien .

Al is u minnaer rijk , en machtig van vermogen ,

Gy zult des evenwel zijn ranken niet gedogen ;

Gy moet dies niet te min zijn lusten tegen staen ,

Gelijk *Faustina* heeft , aen dezen *Prins* gedaen .

Is 't , Edel-Vorst , zeyd zy , dat gy my liefd ter eeren ,

Zoo moet gy aen de lust ontzeggen mins begeeren ;

Is 't dat gy my bemind , ô Vorst ! gelijk gy zegt ,

Zoo bid ik , dat gy my geen min te vooren legt ;

Is 't Edel-Vorst en Heer , dat gy my zoekt te trouwe ,

Zoo laet my doch zoo lang mijn zuiverheyd behouwe ;

Is 't dat gy my bemind voor u geliefde vrouw ,

Gunt my mijn maegdom doch tot dat ik met u trouw ;

Ik bid u toomd de lust en dwingd de min door reden ,

Tot my de tijd gebied te gunnen u mijn leden ,

Tot dat de rechte tijd vergunnen zal dien dag ,

Dat ik in eerbaerheyd mijn maegdom geven mach ;

Ik bid u wild de min zoo lang ter zijden stellen ,

En om dit vuyl bejag mijn kuyfch gemoed niet quellen ,

Bezadigd uwe lust , en tochten van het hert ,

Tot dat door wet van liefd uw min verzadigd werd ;

Verwacht bequame tijd, verwacht bequame dagen,
 Dat ik mijn zuyverheyd u mach ten offer dragen;
 Bedwingt zoo lang de lust van uw ontsteken brand,
 Tot echte liefde my op offerd aen u hand;
 Eer zal de minne lust op my doch niet vermogen;
 Eer zal ik uwe min die vryheyd niet gedooogen;
 Geen woorden neem ik an, geen eeden ik vertrouw;
 Geen man geniet mijn min, voor dat ik ben zijn vrouw.
 De *Prince* noch eenmael die leyd het op een smeken,
Faustina noyt beweegd, begint hem aen te spreken;
 Geen *Prins* (hoe groot hy zy) is my zoo lieven vriend,
 Dat hy mijn min verkrijgt ten zy die is verdiend.
 De *Prince* sweld van spijt, en met ontsteken zinnen,
 Verlaet zijn eerbaer lief, engaeft een ander minnen.
Faustina dit bespeurd bedenkt een loozen vond,
 Uyt een oprechte liefd en ongevalschte grond;
Faustina die bedekt de maegdelijke leden,
 Op ongewoone wijs, met mannelijke kleden,
 Zy komt in deze schijn voor hare *Prince* treên,
 Zy gaet uyt liefden haer in 's *Princen* dienst besteên;
 Zoo haest zy by de *Prins* ten Hove is gekome,
 Heeft hy *Faustina* voor zijn dienaer aengenome;
 Haer op een zeker tijd gezonden met een brief,
 Aen zekere *Princes*, verkoren voor zijn lief.
Faustina heeft den brief aen de *Princes* gedrage,
 En op *Faustina* heeft de *Princes* 't oog geslage;
 En zeyd, ô jongeling! geloof vry 't geen ik zweer,
 Ik heb de *Prins* wel lief, maer lief u noch veel meer;
 De min, die de *Princes* het herte had ontsteke,
 Deed haer op deze wijs dus aen *Faustina* spreke;
 Zie, dienaer van de *Prins*! zie hier een groote vrouw,
 Die garen aen u min haer lusten boeten zouw;
 Zie hier, ô jongeling! zie hier *Princes* haer minne;
 Zie hier een edel hert, zie hier verliefde zinne;
 Zie hier een rijpe vrucht op haer gezette tijd,
 Die zelve met gemak u in de handen glijt.
Faustina staet verbaest, en ken nauw antwoord geven,
 Wel hoe! zeyd de *Princes*, waer is uw moet gebleven?
 Zoo gy een mannen hert in uwe boezem draegd,
 Betoon het zeyd zy dan, betoon het aen een maegd!
 Een maegd, van staet en stam, in 't eelste van haer jaren,
 Een maegd, gelijk gy ziet geneygd met u te paren,
 Een maegd, een edel vrouw ten hove op gevoed,
 Een maegd, die van uw min haer wellust hebben moet.

Faustina, die begint op deze wijs te spreke,
Faustina, leyd het aen om de *Princes* te smeke,
Faustina, zeyd tot haer, ach! wel geboren vrouw,
 Uw slaef te zijn ik my geheel onwaerdig houw;
 Bedenk eens by u zelfs, en overweeg met rede,
 Hoe gy in dit geval vind duyzend zwarighede;
 Bedenk eens by u zelfs, waer 't niet een zotterny?
 Waer 't niet een dwaes bestaen *Princesse* vrouw; dat gy
 Het koper, voor het goud; voor zilver; loot woud kieze?
 Waer 't niet een zinloos werk, uw eere te verlieze?
 Wat gaet u aen *Princes*! dat gy een slave vleyd
 Om zotte minne, vol ellend, en zwarigheyd?
 Wat gaet u aen *Princes*! een slaef om min te smeke?
 Denk eens met welk een wraek zoud dit mijn *Prince* wreke;
 Denk eens, indien dat ik dit mis bruyk dorst bestaen,
 Hoe bitter, en hoe wreed zoud, leyder, my vergaen;
 Uw edelheyd zoud gy haer hoogste roem ontrekke,
 Uw zuiverheyd *Princes* met lelik vuyl bevelkke,
 Bemorzelen uw eer, uw edelheyd tot schand,
 En dat door snode lust van geyle minne brand;
 Uw edelheyd zoud gy tot een slavinne make,
 En ik in ongenaed by mijne Vorst gerake,
 Gy met de voet getreên, van uwe eer ontbloot,
 Ik als een snode guyt verwezen tot 'er dood.
 Vreest gy in ongena by uwen Vorst te komen?
 Wel aen (zeyd zy) zoo heb ik dan voor mijn genomen,
 (Indien dat gy de lust mijns minne niet vervuld)
 Te maken dat gy ook onschuldig lyen zult.
 Ik zal aen uwen Vorst met zuchten en met klagen,
 Ik zal hem evenwel de misdaed voor gaen dragen,
 Ik zal u evenwel beklagen voor uw Heer,
 Als dat gy hebt geschend mijn zuiverheyd en eer;
 Ontzegt gy my mijn wil zoo zal u straf genake,
 Schoon gy onschuldig zijt ik zal u schuldig make;
 Ik zal met droef gelaet ook voor de Rechters treên,
 (Met klagen en gezucht, met tranen en geweên)
 En eysschen wraek voor smaed, door 't weyg'ren my beweze.
Faustina, zeyd wel aen, ik zal geen pijnen vreeze,
 Ik zal uw valsche wraek, *Princesse* niet ontzien,
 Begeerd gy mijne dood? ik kenze niet ontvlien;
 Zoo gy in pijnen tracht mijn lichaem te doen lijden,
 Mijn ziele zal hier door in haren God verblijden;
 Zoo gy een strenge straf op uwe slaef uyt stort,
 Ik weet hoe dat de ziel hier door vervrolijkt word;

Zoo wraek, onschuldig my als eereeloos doet sterve,
 Ik weet de ziele zal een Hemels loon verwerve;
 Zoo my uw booze lust, onschuldig lyen doet,
 Ik weet hoe God den Heer dat aen de ziel verzoet;
 Zoo gy mijn lichaem drukt met overlast van plage,
 Ik weet dat God mijn ziel die last zal helpen drage;
 Zoo gy voor 't werelds recht uyt booze lusten tredt,
 Om pijnigen mijn vleesch met alles wat gy weet,
 Hoop ik een Hemels vreugd t' ontfange voor die pijn,
 Wanneer de ziele zal voor haren God verschijne;
 Daer zal een aerdsche dood het eeuwig leven voen,
 Een leven, 't welk noyt zal de ziele sterven doen;
 Ik zal door mijn geloof, *Princes*, hier op vertrouwe,
 En van die vuyle zond mijn ziele zuiver houwe.
 Zy heeft op staende voet den *Prins* by haer ontboon,
 En met een valsch beklag geroepen tot de Goon;
 Zy vald ter aerden neer met tranen in de oogen,
 Zy zeyd, de eerbaerheyd en kan het niet gedogen,
 Dat ik ô *Prins!* op u, op u mijn oogen sla,
 Beweend, beween met my, laes! mijn verdriet en scha,
 Beween, eylaes! beween, beween met my de stonden,
 Dat ik gevallen ben in noyt gewilde zonden;
 Ach! *Prince*, treurd met my, mits gy my treuren ziet,
 Om dat ik ben geraekt in 't opperste verdriet,
 In 't opperste ellend, waer toe een Maegd mach komen,
 Mijn zuiverheyd is my door uwe slaef benomen,
 Mijn kuyfheyd is geschend, mijn eerbaerheyd bemorst,
 Uw slaef, eylaes! uw slaef aen my dit plegen dorst.
 Denk hoe het *Princen* hert in spijt most zijn ontsteken,
 Denk wat hy denken mocht om zoo een daed te wreken,
 Denk wat voor pijnen hy niet wel en heeft bedocht,
 Waer meed hy aen zijn slaef dees boofheyd straffen mocht.
 't Geschiede (als de zaak by Rechters op genome,
 d' Onschuldige *Fauslijn* ter vierfchaer dede kome,
 Alwaer zy van het Recht wierd dapper aengetast)
 Dat zy onschuldige, daer meê zy wierd belast;
 Doch haer onschuldiging en heeft niet kunnen baten,
 Zy most daer voor het Recht de waerheyd varen laten.
 „ O droefheyd! daer onschuld als schuldig lyen moet,
 „ Geen smert zoo bitter smert als deze smerte doet.
Faustina werd tot wraek, van noyt gedane daden,
 Een ongemeene straf op haren hals geladen;
 Het Recht spreekt vonnis uyt, uw misdæd eyscht tot straf,
 Dat men u levendig doe smoren in het graf;

D' onschuldige *Faustijn* (met boejens en met banden ,
 Gekluyftert en geknelt om armen , en om handen)
 Komt als mildadig daer voor hare Rechters treên ,
 Valt knielende ter aerd , en offerd haer gebeên .
 O God ! genadig God , befcherm Heer van de goeden ,
 Kan uw langmoedigheyd gedulden de gemoeden ,
 Van 't Goddelooze volk , dat vrome zielen haet ,
 En straft als quade die , die noyt en wilden 't quaed ?
 O God ! langmoedig God , kan 't Goddelijk vermogen ,
 Zoo grooten valfheyd in der boozen hert gedogen ;
 O God ! langmoedig God , ô God ! laet gy 't gefchien ,
 Dat men dees boofheyd kan in fchijn van waerheyd zien ;
 Is 't mooglijk goede God dat vromen zoo veel lijden ;
 Is 't mooglijk dat de tijd kan brengen zulke tijden ,
 Dat ware waerheyd werd door valfcheyd zoo verkeerd ;
 Dat onrecht vromigheyd , als onvroom , overheerd ;
 Ach ! kan de vreeze Gods zoo werden weg genome ,
 Kan in het 's menschen hert zoo snoden valfheyd kome ,
 Had ik nu geen getuyg by 't onrecht dat ik ly ,
 Hoe ongenadig zoud men handelen met my ;
 Had ik geen vastigheyd van mijn onfchuldig lyen ,
 Hoe vinnig zoud bedrog mijn eerbaerheyd bestryen ;
 Had ik nu geen bewijs by 't onrecht , my gedaen ,
 Hoe jammerlijk zoud hier met my , eylaes ! vergaen ;
 Kost ik geen zekerheyd van mijn onfchuld betoonen ,
 Hoe deerlijk zoud men my als een godlooze loonen ;
 Indien dat ik maer waer die gene die ik fchijn ,
 Hoe jammerlijk woud 't nu of loopen hier met mijn ,
 Gy Rechters ! die my hebt gelijk ter dood verwezen ,
 Als een misdadige mijn vonnis voor gelezen ,
 (My 't leven op ge-eyft als een die heeft misdaen)
 Ontfchuldig doet gy my dit groote onrecht aen ,
 Dat ik onfchuldig ben veroordeeld aen het leven ,
 Daer zal ik zelve u getuygenis van geven ;
 Dat ik onfchuldig ben zal komen aen den dag ,
 Zoo klaer dat klaerder noyt de waerheyd blijken mach ;
 Alt' zamen vraeg ik u , gy die hier zijt verfchenen ,
 Behoord men niet de straf te leggen op de genen ,
 Die een onnozel hert , befchuldigd in het quaed ,
 En zelve heeft gezocht de zonde met 'er daed ?
 Komt die geen straffe toe , die 't quaed doen zoekt te plegen ,
 Om dat men tot het quaed my niet en kost bewegen ?
 Ik vraeg , of niet die geen strafbaer veroordeeld word ,
 Die uyt een snode luft der vromen eer verkord ?

Gy rechters, en gy *Prins!* nu zal ik u verklaren,
 (Sprak dees bedroefde maegd) hoe dat ik ben gevaren,
 Weet dat ik niet en ben die, daer men my voor houd,
 Ik ben, eylaes! ik ben die, die gy niet vertrouwd;
 Dat u, in deze schijn, (*ô Prince*) zou verzoeken,
 Ik (die d' onkuysheyd pleeg als godloos te vervloeken)
 Heb noyt onkuysche lust aen u *Princes* getoond,
 Door mijn getuyge zal ik werden wel verschoond;
 Hoe ik onkuysheyd haet dat hebt gy wel bevonden,
 Als ik my heb getoond een vyandin der zonden,
 Wanneer ik uwe lust, en geyle minne brand,
 Door liefde tot mijn eer, ha *Prins!* sloeg van der hand;
 Ik bid u, maek my los van dees geboeyde banden;
 Ik bid u, maek eens los mijn vast besloten handen;
 Ik bid u *Prins* gebied dat yemand my ontbind,
 Op dat gy, 't geen ik zeg, waerachtiglijk bevind;
 Ik bid u, maek my los op dat ik neder buyge,
 En mijn onschuldigheid aen yeder een getuyge;
 Gunt my de handen vry, en zoo veel vryheyd ach!
 Dat ik mijn boven kleed van 't lichaem trekken mach;
 Gunt my die vrygheyd, dat ik u mach betoonen,
 Wat hert en ziele onder deze kleeren woonen;
 Gunt my die vrygheyd, *ô Prins!* op dat gy ziet,
 Wat onrecht en geweld dat hier aen my geschied.
 De *Prins* die staet verbaest en is op 't hoogst verslagen,
 De *Prince* die begint *Faustina* af te vragen,
 Wie dat zy is, en waer dat zy hem heeft gezien?
Faustina zeyd, als gy uw minne my quaemt bien,
 Daer mijne eerbaerheyd die niet en kost gedogen,
 Hebt gy uw liefd van my onwaardig af getogen;
 Mijn liefde blijft standvast, hoe wel dat gyze haet,
 Ik heb uw minne wel, maer noyt uw liefd versmaed;
 Ik ben *Faustina*, hier in deze schijn gekomen.
 De *Prins* en heeft zoo haest haer name niet vernomen,
 Hy valt *Faustina* daer (uyt liefden) om den hals;
Faustina! dus getrouw? *Princesse*, gy dus vals?
Faustina werd met vreugd van hare *Prins* ontfangen,
 De *Prince* kust haer mond, de *Prince* kust haer wangen;
 De *Prince* knield ter aerd, de *Prins* valt haer te voet,
 Nu zien ik (zeyd de *Prins*) wat rechte liefde doet.
 Leer, jonge maegden! leer, leer geyle lusten myen,
 Het zal u 't zijner tijd tot vreugd en eer gedyen;
 Leer, jonge maegden! leer, wat vreugde liefde baerd,
 Wanneer een jonge maegd haer zuyverheyd bewaerd;
 Leer,

Leer, jonge maegden! leer, leer licht beweegde zinnen;
 Hoe gy u dragen moet tegens de lust der minnen,
 Gy, jonge maegden, moet in 't alder eerst begin,
 Noyt gunnen aen u hert de lusten van de min.
 Wanneer men wacht te lang de brand zal opwaerd stijge,
 Met groot geweld en is de vlam niet neer te krijge;
 Het vonkje niet gedooft, in tijds niet uyt gebluft,
 Veroorzaekt groote scha; zoo gaet het met de lust,
 Zoo gaet het met de min, de min gepleegd voor 't trouwe,
 Teeld in een eerbaer hert een knaging en berouwe;
 Want zoo de minne lust werd voor de trouw voldaan,
 Men zal de minnaer zien met uwe maegdom gaen.
 Leer, jonge maegden! leer, hoe gy u hebt te dragen,
 Wanneer een minnaer u om mins genot komt vragen;
 Leer, jonge maegden! leer, hoe gy u dragen moet,
 Wanneer een minnaer u tot min verzoeken doet.
 Indien een slimme boef zoekt tot zijn wil te raken,
 En tracht u dit en dat in 't minnen wijs te maken,
 Zoo leer, ô maegden! leer, hoe dat te licht geloofd,
 Heeft menig eerbaer maegdhaer eerbaerheyd geroofd.
 Leer, jonge maegden! leer, hoe gy in minne daden,
 U dragen moet dat min de eere niet kan schaden;
 Leer, jonge maegden! leer, wat dat 'er diend gedaen,
 Op dat de minnery u eere niet mocht schaen.
 Om minnens oeffening behoorelijk te plegen,
 Ga, teere maegden, ga op wel gebaende wegen;
 Leer middelen waer door gy onderscheyden kend,
 Wat min in d' eer bestaet, wat min de eere schend.
 Hoor, teere maegden! hoor, 'k zal u met rijmpjes leere,
 Wat minne deugd'lijk is, en welk ga buyten d' eere,
 Op dat gy in u min door kennis onderscheyd,
 Wat min dat u tot eer, wat min tot oneer leyd.
 Indien gy word verzocht om echtelijk te trouwen,
 Indien u (jonge maegd) de liefd word voor gehouwen,
 Indien gy in de liefd een trouwe minnaer vind,
 Die u uyt liefde liefd, en met 'er herten mind;
 Die u in liefde diend, en dat verscheyde dagen,
 Die u een zuiver hert in liefden op komt dragen;
 Die u uyt liefde liefd, en verder niet en gaet,
 Als hem, uyt rechter liefd, de eerbaerheyd toe laet;
 Die met 'er herten toond als dat hy is genegen,
 Om u, geliefde maegd! tot weêr liefd te bewegen;
 Die niet een enkel woord laet komen uyt zijn mond,
 Als dat getuyge geeft van een oprechte grond;

Die u alleenig bid om echtelijk te trouwe,
 En zonder u, in 't minst, mins lusten voor te houwe ;
 Die klacht op klachte doet, met een genegen hert,
 Dat hem de liefde pijnd, dat hem de liefde smert ;
 Die met standvastigheyd de neyging zijnes zinnen,
 Op offerd aen de liefd, en niet en zoekt de minne ;
 Die geyle ranken mild, geen minnery betracht,
 Maer lieve weder liefd, op zijne liefd verwacht.
 Noch meerder, jonge maegd, noch meerder minne wetten,
 Waer u met aendacht staet zorgvuldig op te letten ;
 Wanneer gy u ten echt aen yemand wild besteên,
 Zoo volledig deze wet die ik aen u verleên ;
 't Is niet genoeg dat gy u liefd verleend aen deze,
 Daer moet (bedenk het wel) daer moet wat meerder weze ;
 't Is niet genoeg, ô neen! 't is niet genoeg dat hy
 Oprecht in liefden is, en heusch in zijn gevry ;
 't Is niet genoeg dat hy bevallig is van reden,
 In schoonheyd wel begaeft van lichaem en van leden ;
 't Is niet genoeg dat hy veel schoone zaken weet ;
 't Is niet genoeg dat hy een deftig ampt bekleed ;
 't Is niet genoeg dat hy op alles is bedreve,
 In alle geestigheyd kan na de wereld leve ;
 't Is niet genoeg dat hem 't geluk wel heeft bedeed,
 Oft hier een rijmpje maekt, oft daer een deuntje speeld ;
 't Is niet genoeg dat hy ken spelen, quelen, zingen,
 Zich meesterlijk verstaet op alle deze dingen ;
 Schoon hy dit alles heeft, ey! zeg my eens, wat is 't,
 Zoo hem alleenig maer het goed gebruyken mist ?
 Dies leer, indien gy u ten echte wild begeve,
 Indien gy jonge maegd tracht echtelijk te leve,
 Indien gy jonge maegd zoekt wel getroud te zijn,
 Zoo bid ik u onthoud een kleyne les van mijn.
 Leer, hoe hy (die u vrijd) voor al behoord te wezen,
 Geoeffent in de deugd, en God den Heer te vrezén,
 Dat is, een die zich recht op zulke winst verstaet,
 Die eerlijk gedijd geen deugd te buyten gaet ;
 Een die niet is gewend by zulke te verkeeren,
 Daer van men dronkenschap en slempery mocht leeren,
 Een die zich niet gewend tot snode tuischery,
 Maer die zijn oeffening in Godes vreeze zy ;
 Een die zijn naerstigheyd betoond in zulke zaken,
 Waer meed hy eerlijk ken door de wereld raken,
 Geen onrechtvaerdigheyd in zijnen handel lijd ;
 Een die de vrome zoekt, de goddelooze mild ;

Een die zich stadig voegd met vromen te verkeerē ,
 En garen hoord en spreekt het heylig Woord des Heeren ;
 Een die de deugd liefd, en qua begeerte derft ,
 En liefd meer eygen winst, als 't geen hem is ge-erft.
 Wild gy in d' echte staet (ô maegden) zijn behouwen ,
 Zoekt (zoo 't u mooglijk is) met zulken een te trouwen ;
 Leer, maegden! leer hoe gy hier toe geraken kund ,
 Leer middelen waer door dat God-u dit vergund.
 Wanneer een reyne zucht trekt door u teere leden ,
 Wanneer gy zijt geneygt om in de echt te treden ,
 Wanneer gy wenscht te zijn na uwen wensch getroud ,
 Een ding, een noodig ding, in 't minnen onderhoud ,
 Bid God op deze wijs, en dat ook alle dagen ,
 En wild hem dit gebed in uwe ziel op dragen.

O God! *Almachtig God, liefd het u dat ik,
 Mijn naer uw lieve wil in liefdens wetten schik?*
 O God! *Genadig God, zoo bid ik stierd mijn zinnen,
 Dat ik die naer uw wil gebruyken mach in 't minnen;*
 O God! *niet mijne wil, maer uwe wil geschiet,*
En wat gy niet en wild, dat wil mijn wille niet;
 Beliefd het u dat ik zal echtelijke leve ,
 Gunt dat ik my daer toe ten zaligste begeve,
 Niet uyt een drift van lust tot geylen brosse vreugd ,
 Maer minne, die door liefd, mach leyden tot de deugd ;
 Gunt my, ó goede God! een innerlijk genegen ,
 Om in de zoete min te gaen de rechte wegen ;
 Gunt my, ó goede God! een neyging die my trekt ,
 Abwaer dat my de min tot zalig leven strekt ;
 Gunt my geen lust tot min, als die gy hebt gebode ,
 En die tot d' echte staet de menschen is van noode;
 Gunt my geen ander lust in 't minnen, ó mijn Heer!
 Als dat ik uwe Wet door echte liefde eer.
 Ik wil in deze zaek mijn zorgen u bevelen ,
 Wild my ten zaligsten uw zegen mede deelen,
 Wild my (ó goede God!) vergunnen op mijn tijd,
 Een man daer ik in vreugd mijn leven mee verslijt.
 Indien gy my beroept dat ik hier op der aerde ,
 Den houwelijken staet in liefden zal aenvaerde;
 Zoo gunt my (goede God) daer ook een liefde toe ,
 Door welke ik mijn plicht, na mijn beroep, voldoe ;
 En dat ik in 't begin my naerstig mach gewennen ,
 Om my, en mijn beroep zeer wel te leere kennen ,
 Om eer aen hem te bien, die gy mijn Voogd-heer maect ,
 Op dat een goed begin ten goeden eynde raect.

Mijn verblyen „ is maer lyen.

'k **H**eb vreugde, zoo wanneer ik opwaerts ben gevloge,
 Maer, leyder! in de vlucht vind ik my eerst bedroge;
 Al vliëgend acht ik my ontslagen van mijn last,
 Mijn vreugde baerd mijn smert, al vliëgend ben ik vast;
 Dies werd my in de vlucht mijn vrygheyd benome,
 Want daer ik garen waer en weet ik niet te kome;
 Wat baet my dat ik vlieg, al ben ik noch zoo vlog,
 Een kind behoud my vast, en trekt my weër te rug.

Enschouwt verliefde jeugd, de kleyne God der
 minnen,
 En neemt dit kinder werk tot lering voor de zinnen;
 Leer, minnaer! leer hier uyt, al valt het minnen
 zoet, (doet,
 Die zoetheyd heeft by haer het geen u smerten
 De maegd die gy bemind ('t zy om haer groot vermogen)
 Oft gaven des natuurs, 't zy schoonheyd, bruyne oogen,
 Het zy een lief gelonk, oft minnelijk gelaet,
 't Zy om haer goed geslacht, oft om haer hooge staet;
 Die zal u, voor een wijl, haer gunste mede deele,
 Die zal, tot haer vermaek, zomwijle met u speele;

Die

Die zal uw vryery met vrundſchap dikmaels voen ,
 Die zal u alle gunſt op uw verzoeking doen ;
 Die zal u langen wijl , ja dikwijls menig jaren ,
 Bedriegen door de gunſt op hoop met haer te paren ;
 Die zal u liefds vermaek vergunnen langen tijd ,
 En alle vrundſchap doen terwijle dat gy vryd ;
 Maer zoekt gy , 't geen gy wenſcht, een eynde van u zaken ,
 Zoekt gy na lang gevry , haer tot uw vrouw te maken ,
 Waend gy te krygen 't geen haer gunſt u had voorzeyd ,
 Zie hier , 'tis maer bedrog, gy minnaers ! ſtaet bekeyd ;
 Gy zijt (in uwe liefd, door hare gunſt) bedroge ,
 Schoon gy vertrekken wild , uw liefd kend niet gedoge ;
 Zy wil dat gy haer laet , gy wil 't geen zy belaft ,
 Doch alles te vergeefs, haer ſchijn-gunſt houd u vaſt ;
 Gy wild maer uwe wil , is 't willen al benome ,
 De zaek (ô minnaer) iſte ver met u gekome ;
 Gy hebt te langen tijd geveynſde gunſt geloofd ,
 Dies kan de lange brand zeer qualijk zijn gedooft .
 Zie hier hoe 't met u gaet door al te lang te vrye ,
 Uw vreugde baerd u ſmert , uw zoetheyd doet u lye ,
 Uw blijdschap teeld verdriet , uw liefde geeft u pijn ,
 Vermids beveynſde gunſt uw hoope ſcheen te zijn .
 Het gaet hier in met u, gelijk het blijkt by deze ,
 Gy meenden vry te zijn, maer moet gevangen weze ;
 Zoo gy de vryheyd zoekt, u 't minnen wild onſlaen ,
 Wat is 't, eylaes ! wat is 't ? gy wild maer kund niet gaen ;
 Gy zijt, gelijkerwijs het vogeltjen, gebonde ,
 En ſchoon gy vluchten wild , werd machteloos bevonde ;
 De lange oeffening , waer uyt de quelling groeyd ,
 Die heeft u in de min het herte vaſt geboeyd ;
 Gy wild, en kund niet vlien; gy moet, en wild niet ſcheye;
 Gy ſcheyd, maer komt weêrom , midſ hoop u zoekt te peye ;
 Haer ſchijn-gunſt u getoond, iſ als een teye band ,
 Die vaſt gebonden houd de kracht van u verſtand ;
 Een vruchtelooze hoop verwacht haer weder minne ,
 Doch, geeft u anders niet als quelling aen de zinne ;
 Gy krijgt niet dat gy zoekt , ô ! al te groot verdriet ,
 Haer vrundſchap was geveynſt, voor u en iſ 'er niet .
 Dit oorzaekt u gequel , en doet u droevig klage ,
 Dit voed u lievend hert met ſmert van droeve dage ;
 't Zy waer gy keerd oft gaet uw quelling blijft u by ,
 De minne plaegd u hert met liefdens flaverny .
 Wat middel , oft wat raet, wat diend 'er voorgenome ,
 Waer door gy wederom moogt tot uw vryheyd komen ?

De liefde had u noyt in dit verdriet gebracht,
 Had gy op weder-liefd niet al te lang gewacht;
 Indien gy, minnaer, wild bevrijd zijn van dit lye,
 Gy moet voor alle ding niet al te lange vrye,
 Gy moet van eersten aen uw liefds verzoeking doen,
 En niet te vast uw hoop op hare vrundschap voen.

S L V Y T - R E D E N .

Wild gy onbeschadigt vrye,
 Vrye Minnaer, vry van lye,
 Vry van quelling, vry van pijn,
 Leer, hoe u gevry moet zijn.
 Vryd de tijd van weynig dagen,
 Zonder groote liefd te dragen;
 Vrye vryer, vryd de maegd,
 Eer gy vaste liefde draegd.
 Speurd gy dat haer swakke zinnen
 Neygen tot het zoete minnen;
 Speurd gy dat'er yet wat zy
 Toegedaen uw vryery;
 Speurd gy dat zy is genege,
 V te gunnen weer-liefds zege;
 Schijnt haer gunst u toegedaen,
 Leer hoe't vryen voort moet gaen.
 Zoekt zoo veel te weeg te brenge,
 Dat haer gunst u wil gebenge
 Eenig teke, waer door gy
 Vast meugt gaen in u gevry;
 Vaste hoop om haer te trouwe,
 Die gy meugt voor zeker houwe;
 Zeker dat zy u bemind,
 Zoo gy zoo een teken vind.
 Maer in tegen deel van deze,
 Minnaer, wild gewaerschout weze;
 Dat gy op geen maegd vertrouwd,
 Die u lang aen't lopen houd.
 Acht geen gunst van swakke maegden,
 Die (hoe dikmaels gy haer vraegden,
 Om een teken van haer trouw,
 Om te worden uwe vrouw)
 Noyt een teken wilde toone,
 V met weder liefd te loone;
 Maer alleen een zoet gelaet,
 En een vrundelijke praet.

Als een zoete toverye
 Van haer schijn-gunst in het vrye,
 Waer door zy uw liefde trekt,
 Dat het u tot nadeel strekt.
 Hier in't eerst niet af gescheyden,
 Zal uw liefd tot quelling leyden,
 Dees in't eerst niet uyt gedooft,
 Lust en rust door't vryen roofd.
 Dees in't eerste niet verdreve,
 Zal u strijd en quelling geven;
 Dees in't eerste niet ontgaen,
 Zal u in het vryen schaen.
 Schijn-gunst voed u in't verlange,
 Gy door schijn-gunst word gedangen;
 Even als het muysje doet,
 Dat door't uyerlijke zoet,
 Van het lok aes, word bedroge,
 Listig in een strik getoge,
 Daer de graegte al te groot,
 Is de oorzaak van zijn dood.
 Leer hier uyt verliesde zinnen,
 Al te grooten graegt in't minnen,
 Al te lang een maegd gevrijd,
 V tot zwaarigheyd gedijd.
 Al te lang hier na geloopen,
 Op een ydel hoop te hoopen,
 Al te lang hier liefd verzocht,
 Heeft'er veel in smert gebrocht;
 Al te lang een maegd gebeden,
 Zonder dat zy aen haer reden,
 V een teken blijken doet,
 Van een ongeveynst gemoed;
 V een teken wil verklare,
 Dat zy denkt met u te pare;
 Zonder dat zy aen u zeyd,
 Dat haer goe genegentheyd,

Weer-liefd wil aen u verleene

Om in 't minnen te vereene,

Zonder dat gy dit bevind,

Is u vryen enkel wind.

Zonder dat gy dit kund speure,

Zal het vryen u doen treure;

Zonder dat u dit geschied,

Voed het vryen u verdriet.

Wild gy rust door 't vryen winne,

Zoo leerd vryen zonder minne;

Zijt verzekert van de maegd,

Eer gy vaste liefde draegd.

Is 't eene koud, en 't ander hiet,
Zoo wil het aen malkander niet.

W At moeyten dat ik doe, ik kend zoo nauw niet passen,
Dat ik het eene weet aen 't ander vast te lassen;
Hoe dat ik woel en sloof, en arbeyd in het smeen,
't Is al verlooren werk, en 't wil doch niet aen een.
Ey! wat een vreemde zaak, dat ik het niet kan maken,
Dat deze twee door 't vuur, eens vast aen een geraken;
Hoe dat ik beuk en klop de las niet vast en houd;
Waerom? 't een is te hiet, en 't ander is te koud.

Aer zijt gy minnend hert, waer zijt gy jonge zinnen
Waer zijt gy die uw jeugd besteed in 't lieve minnen?
Waer zijt gy lievers nu die Venus handel leerd,
En in de minne-school vast dagelijks verkeerd?

Waer

Waer zijt gy minnaers nu, die garen waert ervaren ,
 Op zoete minnery in 't bloeyen van uw jaren?
 Waer zijt gy die uw vlijt in 't lieve vrye doet ?
 Koom leer door 't smeden eens hoe dat gy vryen moet ;
 Koom minnaers, koom en leer begrijpen uyt het lassen,
 Waer op dat gy behoord voor alle ding te passen ;
 Wanneer dat gy uw jeugd in 't vryen wild besteên ,
 Wanneer gy zijt gezind in d' echte staet te treên ,
 Voor alle zaken leerd een leering in uw zinnen ,
 Wie dat u dienstig is om echtelijk te minnen ,
 Wie dat gy door de liefde, en wettelijke trouw ,
 Wild lieven voor u lief , wild minnen voor uw vrouw ;
 Dat is, in u gevry leerd voor het eerst gewennen,
 De zinnen van u lief te weten en te kennen ,
 Speurt hoe zy is van aert, en oft ook hare zin ,
 Met uw begeerte is eenäerdig in de min ;
 Daer diend in u gevry wel naerftig acht genomen ,
 Oft uw natuur met haer wel over een zal komen ,
 Oft uwe zinnen wel met d' hare eenig zy ,
 Want zonder dit (geloofd) de liefde is slaverny.
 Indien dat man en vrouw in echte plicht verschillen ,
 Indien dat d' echte luy oneenig zijn in 't willen ,
 Indien oneenigheyd is tusschen wijf en man ,
 't Is zeker dat de echt geen vreugde geven kan ;
 Hier om, al eer gy vrijd wild naerftig over wegen,
 Wat dat 'er in de liefde en 't vryen is gelegen ;
 Wat dat 'er nodig diend in deze zaek gedaen ,
 Eer dat gy, minnaers ! wild het minnen onderstaen ;
 Hoe dikmaels losse jeugd, heeft u de min bedrogen ;
 Hoe dikmaels ken de min verblinden uwe oogen ;
 Zoo dat gy heel verblind als een die niet en ziet ,
 Doold van het rechte pad, en sneuveld in verdriet .
 Den een die mind en liefde, dat 's zonder liefde en minnen ,
 Alleenig dat hy mocht veel middelen gewinnen ,
 Alleen is 't dat hy mind, alleen is 't dat hy vrijd ,
 Niet uyt een rechte liefde, maer uyt een quade strijd ;
 Een strijd die hy gevoeld, schoon tegens recht en reden ;
 Een strijd tusschen de liefde , en gelts genegtheden ;
 Een strijd, mids dien de liefde, strijd tegens zijn gemoed ,
 En liefde niet uyt de liefde, maer uyt de lust na 't goed .
 Ik zeg dat menigmael een minnaer word gedreven,
 Om tot de lieve min zijn zinnen te begeven ,
 Schoon dat hy in zijn hert de minne niet gevoeld ,
 Maer qua begeerlijkheyd die hem in 't herte woeld ;

Dees zoekt zomwijl een maegd tot liefde te bewegen,
 Schoon dat hy in het minst tot haer niet is genegen,
 Maer om dat zy bezit de gaven van het goud,
 Zoekt hy alleen te zijn met deze maegd getrouwd;
 O trouwe zonder liefd! ô liefde zonder trouwe!
 O wel geliefde maegd! maer ongeliefde vrouwe,
 Die niet uyt liefde zijt, maer om u gelt bemind,
 In plaets van liefdens vreugd gy droeve quelling vind.
 't Is zeker, en 't gaet vast, dat geenderleye zaken,
 Kunnen eenige vreugd zonder de liefde maken;
 De minne zonder liefd, is vreugde die daer smert,
 Geen liefde by de man, is strijd in 't vrouwen hert.
 Waer echt is zonder liefd, daer is zy zonder vreugden,
 Waer liefde niet en is, verminderen de deugden,
 Schoon dat aen eene zijd de liefde is volmaekt,
 Ten baet niet zoo de liefd u beyde niet en raekt;
 Wat rijft 'er? twist en strijd ontstaet 'er tusschen beyden,
 Zoo dat men dikwijls ziet getrouwde luyden scheidten,
 Ia breken eer en eed, van haer gesworen trouw,
 De vrouw verlaet de man, de man verlaet de vrouw;
 O Goddeloos bedrijf! ô gruwelijke zonden!
 Daer twist de banden breekt door eeden vast gebonden,
 Daer trouwe niet en houd 't geen Gode was beloofd,
 Daer tweedragt breekt de echt 't geen ziel en lichaem roofd;
 Om deze zwarigheyd in d' echte staet te myen,
 Verliefde jeugd, gebruykt voorzichtigheyd in 't vryen;
 En trouwd niet om het goed zoo u de liefde mit,
 Om 't gelt alleen getrouwd, veroorzaekt alle twisten;
 Wie twiftig leefd in d' echt, die is de echt een helle;
 Wie d' echt in vreed beleeft, is 't herte vry van quellen;
 Wie d' echte liefd uyt liefd, een Hemel heeft op aerd,
 Die alle zoetigheyd en Hemels wellust baerd;
 De liefde voed de echt met allerleye vreugde,
 De echt die leefd door liefd na wetten van de deugde;
 Indien gy lieven wild, dat liefde wel gedijd,
 Zoo schikt verliefde jeugd, dat gy gedachtig zijt,
 De leering hier gesteld; hoe dat men diend te passen,
 Twee yzers even heet te maken om te lassen;
 Dat is, steld uwe liefd op een die niet verschild,
 In 't geen dat gy begeerd, maer wil het geen gy wild,
 Een die met uwe zin tracht over een te komen,
 Op dat in vrede zy uw echt ter hand genomen;
 Twee van gelijken aert die kunnen vreedig zijn,
 Twee ongelijk van aert is d' een den ander pijn;

Indien dat men het vuur met water wil vermengen,
 't Is zeker, 't eene ken het ander niet gehengen,
 Het water en het vuur die strijden tegens een,
 Twee dingen ongelijk en worden noyt gemeen.

Verliefde jonkheyd eer gy vryd,
 Zoo schikt dat gy gedachtig zijt,
 Te stellen u verliefde zin,
 Niet op de grond van losse min;
 Niet op een Iufvrouw wel gekleed,
 En die van moye dingen weet,
 En garen op de strate pronkt,
 En met een lodder oogje lonkt;
 Oft die met vriendelijk gelaet,
 Oft met een minnelijke praect,
 Oft met een zoete tovery,
 Vlokt tot Venus lekkerny;
 Maer boven al u liefde zet,
 Dat 's na de plicht van echte wet;
 Dat is, schik dat gy liefde draegd,
 Ik zeg alleen tot zoo een maegd,
 Die haer op alles wel verstaet,
 Dat meest een echte vrouw aen gaet;
 Die van haer moeder heeft geleerd,
 Hoe dat de vader word ge-eerd,
 Hoe dat een vrouw haer dragen moet,
 Wanneer de man zijn beste doet,
 Hoe dat een vrouw moet zijn gezint,
 Wanneer de man een gulde wint,
 Oft hier oft daer een som vergaerd,
 Het voegt de vrouwe dat zy spaerd,
 En nyt de winste van het gelt,

Niet al te mild weër nyt en telt;
 Wanneer de man op winste past,
 Zoo word de vrouw de zorg belast,
 Dat zy de keuken wel verziet,
 Tot nootdruft maer tot weelde niet
 Al wind de man veel gelt en goed,
 En teerd de vrouw in overvloed,
 En loopt, en koopt, een dit een dat,
 Verspilt in 't pronken groote schat;
 Leer, minnaer! dat gy niet en mind,
 Voor urre vrouw, dees moeders kind;
 Maer liefd een maegd, wiens moeder leefd
 Na wetten die de vader geeft;
 Want na de oude vogel zong,
 Zoo pijpt gemeynelijk het jong;
 De takken aerden na de stam,
 Van goede boom goe vruchten quam;
 Gemeenelijk de dochter aerd,
 De moeder die haer heeft gebaerd;
 Neem deze wet in u gevry,
 Let maer hoe dat de moeder zy,
 Zoo haer de moeder voegen kan
 Dats na de wetten van de man,
 't Is zeker dat de dochters zin,
 De moeders plicht zal trekken in,
 En leeren 't geen de moeder doet,
 Zy ook haer man betoonen moet.

Al schijnt mijn lief wat straf en stuur,
 Het is maer oly in het vuur.

CVPIDO stookt de brand, mijn lief zoekt ondertusschen,
 De vlammen van de min te doven en te blusschen;
 Hoe meerder vochtigheyd dat zy van boven stort,
 Hoe felder dat de vlam noch in het branden word;
 't Is oly die zy giet, 't vuur ken geen blussing krijgen,
 Te meerder dat zy lescht, te hooger ziet men 't stijgen;
 Het schijnt de Iufvrouw slaet mijn liefde van der hand,
 Ik speur het is geveynst, dies min te meerder brand.

LUfvrou, het schijnt tot min u zinnen niet en strekken,
 Doch ! evenwel ken ik van u mijn hert niet trekken ;
 Hoe wel gy menigmael het komen my verbied ,
 Iufvrou, dat gy zulx meend en dunkt my lijkwel niet,
 De hoope voed mijn liefd, de liefde mijn vertrouwen,
 De hoop, doet my, Iufvrou, in 't minnen moet behou-

Daer blijkt wel yets in u dat liefde tegen strijd, (wen ;
 Daer blijkt weêr yets dat gy tot liefd genegen zijt ;
 Het is der maegden plicht, al weygerend te minnen,
 't Ontzeggen met de mond, te lieven met de zinnen ;
 Het is der maegden aert, ik houdze als voor goed,
 Dat wel het herte mind, schoon zy 't niet blijken doet ;
 Het is der maegden aert, en waerdig om te loven,
 Dat reede liefdensvlam ken matigen en doven ;
 Het is een goeden aert, die men in maegden vind,
 Te strijden tegen liefd, schoon dat het herte mind.
 Iufvrouw, gy zegt ik zal mijn liefs verzoeken staken,
 En trachten in mijn liefd tot waerdiger te raken ;
 Gy zegt, de liefde is voor u te zwaren last,
 Gy zegt, dat uwe jeugd noch 't minnen niet en past ;
 Ik zeg, in 't tegen deel, dat gy in 't fleur uws jaren,
 Op het bequaemste zijt, om echtelijk te paren ;
 Ik zeg, dat liefde my uw waerdigheyd toevoegd,
 Ik zoek geen waerdiger, u waerde my genoegd.

Dies ik in min volhard, en zal de liefde plegen,
 Op hoop ik met 'er tijd u hertje zal bewegen;
 Iufvrouw, 't is minnaers aert, in zaken van gevry,
 Te offeren zomwijl een kleyne rijmery;
 Iufvrouw, 't is minnaers aert, van min en liefd te klagen,
 Dat 's op een zoete voysliefs lyen voor te dragen,
 Zomwijl een geestig lied te zenden aen een maegd,
 Dat door eens lieve stem zijn droevig lyen klaegd;
 Iufvrouw, oft u de lust tot vrolijkheyd mocht dwingen,
 Om eens een zoete voys, en geestig Lied te zingen;
 Iufvrouw, oft u de lust eens tot het zingen dreef,
 Zoo zing dees rijmpjes dan die ik uyt liefde schreef,
 Op dat gy met vermaek gevoelen meugt mijn smerten,
 En dat gy mijn verdriet met vreugde neemt ter herten;
 Iufvrouw, ik zend u toe een rijmpje dat voor mijn
 Uyt klagen zal met vreugd, mijn lyen en mijn pijn,
 Die ik om uwen 't wil zoo langen tijd van dagen,
 Heb in mijn ziel geleên, heb in mijn hert gedragen,
 Die ik om uwen 't wil tot duslang heb geleên,
 U vruchteloos om hulp tot noch toe aengebeên;
 Iufvrouw, ontfang van my gevoyfde rijmeryen,
 Bootst met u stemme na de Echo van mijn lyen;
 Iufvrouw, queel uyt met vreugd mijn lang geleden smert;
 Die u ten offerand uyt liefd gezongen werd.

Stemme: Moe gebaad.

Minne God gy die u brand
 In mijn boezem hebt ontsteken;
 Venus! laet mijn offerand,
 Zijn getuyg, en waerbeyds teken,
 Dat 'er noyt en is gebleken
 Trouwer liefde als de mijn;
 Ey! wild dit mijn Iufvrouw tuyge,
 Ik, die voor uw Altaer buyge,
 Bid u, wild my gunstig zijn.

II.

Eer Auroor ten oosten daegd,
 's Hemels aenschijn gierd met bloozen;
 Ik ter liefde van een maegd,
 Offer uyt gekipte roozen,
 Die ik heb voor puyk gekoozen,

Vers bedropen van de dourw;
 Onverwellikt fris van bladen,
 Op dat my hier door genaden,
 Mocht geschien van mijn Iufvrouw.

III.

Venus! vraegd gy waerom ik
 Roode roozen vers ontloken,
 Op u hooge Altaer schik,
 Om in minne-brand te stoken,
 En ten Hemel toe doe rooken?
 't Is tot tuyge dat mijn hert,
 (Als een afgeplukte bloeme,
 Die men leven-loos mach noeme)
 Aen mijn lief geoffert werd.

Vreemd

Vreemd is het geen men in my ziet,
'k Doe branden , zelfs en brand ik niet.

Wanneer een herde steen op 't vuur-slag werd geklonken,
Zoo slicht zy vlam en brand , door 't stralen van haer vonken ;
't Schijnd wonder dat men vuur uyt koude steenen slaet ,
En dat het niet en brand , waer uyt de brand ontstaet ;
't Geen zonder branden is , het branden ken verwekken ,
De koude steen die ken een koele vuurs verstrekken ;
Zoo gaet het met de min s' en brand niet in 't gemoet,
Van haer , die in mijn borst de minne branden doet.

Liefvrouw, gelijkerwijs gy slaet uyt steenen vonken,
Slaet gy ook in mijn hert de stralen van uw lonken ;
Liefvrouw, gelijkerwijs de steenen geven vuur ,
Zo voed gy ook mijn brand door gaven van natuur ;
Liefvrouw, ik word door u tot minnen aangedreven,
En gy wild in u hert de min geen plaetze geven ;
Ik brande van de min, gy voed de brand in mijn ,
En zelfs en brand gy niet, ô min ! hoe ken dit zijn ?
Oorsprong mijnes liefd ! ô vuur-slag van mijn minnen !
Hoe blaekt en brand uw vlam , in mijn verliefde zinnen ;
O hertje van mijn lief ! ô koele koude steen !
Die my doet branden, maer hebt daer van niets geme en ;

O gaven

O gaven des natuurs! my menigmael gebleken;
 O vonkjes! die in my de minne-brand ontsteken;
 O lieffelijk gezicht! ô vriendelijk gelaet!
 O zoete zedigheyd! ô aengename praet!
 O lodderlijk gelonk! ô vonkjes uyt bruyn oogen!
 O lipjes als korael! wat hebt gy groot vermogen;
 O schoonheyd in mijn lief! ô schoonheyd ongemeen!
 Uyt de natuur volmaekt van lichaem en van leen;
 O voedzel van mijn min! ô poezelige handen!
 O vonkjes! die in my het minne-vuur doet branden;
 Doch lief! hoe zeer in my het vuur der minne blaekt,
 Vergeefs is 't, mits de vlam u hertje niet en raekt.
 Hoe dat ik bid en smeek, om uw versteende zinnen,
 Te buygen tot mijn liefd, te trekken tot het minnen;
 Hoe ik u vier, en dien, hoe ik u vley, en vry,
 U hert blijft onbeweegd, en even hard tot my;
 Hoe zeer ik lief, om u tot liefde te bewegen,
 Gy valt my even straf, en staet mijn liefde tegen.
 Gy (door uw schoonheyd) hebt in my de min gevoed,
 Ten blijkt niet dat mijn brand u hertje branden doet;
 Gy hebt in minne-brand ontsteken mijne zinnen,
 En zelve voeld gy niet de vlammen van de minnen;
 Gy acht mijn liefde niet, maer drijft mijn klachten heen,
 U hertje blijft verhard, en koud gelijk een steen.
 Hoe ken een zoete maegd die bitterheyd gedogen,
 Dat zy een minnaer ziet verdwijnen voor haer oogen?
 Hoe kund gy zoete maegd gedogen dat mijn hert,
 U liefd, en dat het uw gantsch niet beweegd en werd?
 Hoe ken een zoete maegd die wreede strafheyd lyen,
 Dat zy een minnaer haet die trouwheyd toond in 't vryen?
 Iufvrouw, het is te wreed gehandelt nu met my,
 Ik bid bedenk het eens wat ik om u al ly;
 Hoe liefde met my leefd, hoe dat ik word gedwongen,
 Niet van een wreede *Mars*, maer zoete *Venus* jongen;
 Niet van een groote God, maer van dat kleene kind,
 Dat zelfs de grootste Goon aen zijne banden bind.
 Indien ik mijn natuur tot ruste zoek te stellen,
 De min die voed mijn geest met mymerende quellen,
 Zoo haest mijn oogen maer eens toegeloken zijn,
 Benauwde droomen, lief! die overvallen mijn,
 Zoo dat ik niet en ken tot ruste my begeven,
 Ik werde door de min gedwongen, en gedreven,
 In 't midden van de nacht en koude duyfsteris,
 Ter plaetze daer mijn lief voor mijn verborgen is;

Ter plaetze daer mijn lief met toegesloten deuren
 Geruſtig leyd en ruſt, ik treurig ſta te treuren ;
 Ter plaetze daer mijn lief haer ruſt in luſt voldoet,
 En daer mijn minnend hert zijn noot u klagen moet,
 En zuchten, zucht op zucht, zoo menig duyzend werven,
 Dat gy my in de nacht hier over ſtraet doet ſwerven,
 Doet komen voor uw deur, alwaer geofferd word,
 Een bitterlijk geweën in tranen uyt geſtort ;
 Daer Venus Majesteſt gebied aen my te knielen,
 En daer de minne God de krachten mijner zielen,
 Tot offerande dwingt; ja tergd my tot gebeên,
 Dat ik medogentheyd verzoek op mijn geweën ;
 Vergeefs is 't, ô Goddin! al doen ik duyzend klachten,
 Mijn lief en acht het niet, dies klaeg ik zonder krachten,
 Mijn bidden vruchteloos, mijn liefd geen weer-liefd vind,
 Mijn klachten en gebeên verſtuyven met de wind;
 U hertje blijft verhard, geen zuchten en vermogen,
 U hert, ha wreede lief! te brengen tot medogen ;
 Dies ik uyt liefde wil (door liefds genegentheyd)
 In liefde quijnen tot de dood mijn ziele ſcheyd ;
 Ik wil (gelijk wel eer getrouwe minnaers plegen)
 Betoonen dat oprechte liefde is gelegen
 In het volherden, tot 'er tijd toe dat de dood,
 't Verlieſde ziele van het lichaem heeft ontbloot.
 Het is de rechten aert van trouwe minne ſlaven,
 Te lieven, tot het vleeſch in d' aerde word begraven ;
 't Is rechte liefdens aert te lieven tot 'er tijd,
 Dat liefde (door de dood) het lieven word benijd ;
 't Is rechte liefdens aert, 't geen liefd eens heeft verkoren,
 Zoo lang te lieven, als 't geliefde werd verloren ;
 Ik min, ſchoon ongemind, van die ik min, te zijn,
 Brand liefden niet in haer, zy brand te meer in mijn.

<p> Trouwe minnaers! die uw zinnen Zoo verbonden houd aen 't minnen, Dat gy om de minne lijd, Zoo veel tegenbeyd, en ſtrijd ; Zoo veel pijnen, zoo veel ſmerte, Zoo veel quelling in u herte, Als den Hemel Sterren draegd, Om een liefde-looze maegd. Schoon geen weêr-liefd werd bevonden, Gy blijft aen de liefd verbonden ; En wild lieven tot de tijd, Dat gy zonder leven zijt. </p>	<p> Wild u tot dit rijmpje keeren, En uw groote dwaefheyd leeren ; Trouwe Lievers! leer van my Zoo te lieven, zotbeyd zy. Ey! ten voegd geen wijze zinnen, Zoo te lieven, zoo te minnen ; 't Is geen troubeyd, ſchoon gy 't meend, Zotbeyd is 't die u verkleend. Iaren lang in liefd volherden, Zonder weêr geliefd te werden ; Zulke liefde, zulk gevry, Is maer enkel zotterny. </p>
--	--

Zulke liefde, zulke minnen,
 Is maer quelling aen de zinnen,
 Zoo geliefd, en zoo gevryt,
 Is geslooft en niet bedijt.
 Trouwe minnaers! wild gy leeren,
 Wel en recht u dwaes begeeren;
 Leer het door dit voor-beeld dan
 Dat ik u zal wijzen an.
 Dat 'er yemand wierd gevonden,
 Aen zijn meyning zoo gebonden,
 Dat hy bergen van zijn steê,
 Dat hy 't water uyt de Zee,
 Dat hy woud met spits van eyken,
 Zelfs den Hemel hoog bereyken,
 Dat hy al het zware zand,
 Wilde voeren van de strand;
 En zijn zinnen daer mee quellen,
 Dat hy grondig wilde tellen,
 Al de Sterren die daer staen,
 Aen den Hemel by de Maen;
 Zoud gy 't niet voor dwaesheyd schelde,
 Dat zich yemand zoo aen stelde?
 Even acht ik u gezind,
 Zoo gy vrijd die u niet mind;
 Even groote zotternye
 Toond gy minnaers in u vrye,
 Als gy meenig jaren loopt,
 Daer gy op 't onzeker hoopt;

Daer gy haer niet kund behagen,
 Met getrouwe liefd te dragen;
 Daer (hoe trouw dat gy bemind)
 Niet als stuurre af keer vind;
 Daer, hoe trouw gy zijt in 't dienen,
 Zy geen weêr-liefd wild verlienen;
 Daer (hoe hoog dat gy haer acht)
 Zy u dienst en min belacht;
 Daer uw liefde, daer u minnen,
 Is een walging aen haer zinnen;
 Daer uw deugd, en trouw gemoet,
 Zijn geschopt als met de voet.
 Minnaers, leer! dit minne myen,
 Mijd dit ydel zotte vryen,
 Vrijd niet daer u 't vryen smert,
 En geen weêr-liefd is in 't hert,
 Vrijd niet daer gy stijve zinnen
 Speurt, die door u trouwe minne
 Niet bewegen, schoon dat gy,
 Iaren lang pleegt u gevry;
 't Is gelijk ik zeg hier vooren,
 Tijd verquist, en rust verlooren,
 't Gaet met u gelijk het doet,
 Eener die zijn lusten voet;
 Eener die een groot verlangen,
 Heeft een schoone vrucht 't ontfangen;
 Zoekt een vrucht die hem behaegd,
 Van een boom die niet en draegd.

't En is niet vreemd voor die bemind,
 Dat hy veel smert en lijden vind.

Wie van de Bykens wil de zoetigheyd geniete,
 Moet hem in 't minste deel geen smert laten verdriete;
 Wanneer het Byken prikt, hem steekt, oft quetst, oft
 queld,

Zoo dat hem hier of daer een dikke bulte sweld;

Men zeyd de Goden zelfs geen moeylijkheyd ontzagen,
 Om in de minne lust te plegen haer behagen.

Heeft zelfs den donder-God zijn wezen niet verkeerd,
 En in een vreemde schijn, der vrouwen min begeerd?

Wat moeyten heeft op hem niet Hercules genomen,
 Al eer hy tot zijn wil in 't minnen is gekomen?

In

In welke zwaarigheid, en over groote nood,
 Begaf hy zich, eer hy met *Dianira* vlood.
 Heeft *Paris* niet in zee zoo menig mijl gevaren,
 Om met de Koningin van Griekenland te paren?
 Wat moeyten, wat gevaer, heeft hy niet uyt gestaen,
 Eer hy *Helena* deed met hem na Troyengaen?
Leander, die uyt liefd van minne wierd gedreven,
 Al swemmende ter Zee, ontzag nocht lijf nocht leven,
 Ontzag hem geen gevaer, ja zelve niet de dood,
 Wiens ziel in 't lichaem wierd gevoerd als in een boot,
 Gedreven na zijn lief, zijn *Hero*, zijn beminde,
 Waer ken de minnaer doch getrouwer voor-beeld vinden
 Als dees, die niet ontzach het groot en zwaer verdriet,
 Waer door hy in de zee zijn jonge leven liet.
Aeneas (lang voor zeyd der Goden prophecijen
 Dat hy beminnen zoud, en 's Konings dochter vryen)
 Ontziet geen moeylijkheid, maer neemt gewillig aen,
 Een moeyelijken weg, en zware reys te gaen;
 Hy trok van Troyen na d' Italiaensche kusten,
 Gedreven door de min, gevoerd van liefdens lusten,
 Om liefdens offer aen 't geminde lief te doen,
 Op hoop dat wederliefd zijn liefde zoude voen.
 Het is een vaste les geleerd van wijze ouwen,
 Wat grooten arbeyd kost, in waerde word gehouwen,
 Geen schat zoo aengenaem, geen zoetigheid zoo zoet,
 Als 't geen dat moeyten kost, en daer men vlijt om doet,
 Wat licht verkregen werd, dat acht men kleyn van waerde,
 Wat sweet en arbeyd kost, dat eert men op der aerde;
 De peere die men plukt, en van de takken snijdt,
 Is beter als die peer, die van de steele glijt.
 Een Iufvrouw, al te haest genegen tot het minnen,
 Was noyt zoo aengenaem aen kloeke minnaers zinnen,
 Als wel in dit geval een zulken Iufvrouw doet,
 Aen wien hy groote vlijt in 't vryen plegen moet,
 Ten is geen kloeke geest die weynig tijd wil plegen;
 En zonder moeylijkheid een maegd tot liefd bewegen;
 Ten is geen kloeke geest, ô neen! die zich ontziet,
 Ter liefde van een maegd wat quelling en verdriet;
 Ten is geen schrandere geest die zich in 't stuk van 't vryen,
 Wat moeyten wil ontzien, uyt liefde niet wil lyen.
 Ten is geen wijze maegd, die haer te licht verzeyd,
 Aen een die hem ontziet (in 't vryen) arrebeyd;
 Ten is geen wijze maegd, die haer, in deze zaken,
 Te licht bewegen laet, door veele wijs te maken;

Een dochter zy geleerd, dat zulke min haer past,
 Die al te schielijk niet, maer die allengkens wast;
 Een dochter zy geleerd, in d' oeffening van 't vryen,
 Voor al te vroege gunst haer wel te leere myen;
 Een dochter zy geleerd, 't is eygen aen de min,
 Haer weygering die voed, door 't weygren, 's minnaers zin.
 De min is zoo van aert, en 't zijn haer oude grillen,
 Het willig mild de min, 't onwillig zal hy willen;
 Dit zy u als een wet in liefdens zoete strijd,
 Gy dochters! vrijd doch niet ten zy gy word gevrijd;
 In 't vryen zijt verdacht, geen woorden te vertrouwen,
 Dies wild u in dat stuk vry traeg en langzaam houwen,
 Op dat gy mer 'er tijd uyt woorden leeren meugt,
 Of zulke woorden ook gegrond zijn op de deugd;
 Bespeurd gy 't zoo, als dan kund gy u billijk toonen,
 Om na den eysch van dien uw minnaer te beloonen.

Wie moeyten doet, verkrijgt het zoet.

Oo yemand zich begeeft te reyzen vreemde wegen,
 't Gebeurd, hy op de reys zomwijlen is verlegen,
 Wanneer hy op de weg twee paden leggen ziet,
 Hem zijnde onbekend, en weet haer uyt-komst niet;
 Hy twijffeld in de keur, en dut in zijn gepeyzen,
 En weet niet welk van tweeen dat hy best door zal reyzen,
 Vermits den eenen weg toond schoon in het begin,
 En d' ander (zoo het schijnd) heeft moeylijkheden in;
 Hy doold in zijn beraed, en overleyd na reden,
 Of hy het best, oft slecht in 't eerste wil betreden,
 Na raed van reden vind hy voor hem alderbest,
 Te kiezen 't bitter eerst, en 't zoetste op het lest.
 't Is menigmael gebeurd dat zulk een is bedrogen,
 Die 't beste heeft gekeurd alleenig voor de oogen;
 Dat is, wie op 't begin, en niet op 't eynde ziet,
 Die raekt door 't eerste zoet ten lesten in verdriet;
 Zoo gaet het in de jeugd, en met verliefde zinnen,
 Zoo gaet het met die geen, die vryery beginnen;
 Een die een lufvrouw liefd, een die een lufvrouw mind,
 Haer weygering zomwijl in 't eerste wel bevind;
 Zy toond afkeerigheyd, als niet tot liefd genegen,
 Ia! 't schijnd men eerder zoud een harde rotz bewegen;
 Ia! 't schijnd men eerder zoud de klippen in de zee,
 De bergen op het land verzetten van hun steê,

Al eermen haer gemoet met liefdens zoete reden
 Tot liefd bewegen zouw, door smeken, en gebeden;
 Maer eene die te recht der liefdens treken kend,
 Die is in dit geval het weygren wel gewend;
 En doet gelijkerwijs den Reyfiger in 't reyzen,
 Al zijne tegenheyd verzacht hy door gepeyzen,
 Valt in 't begin den weg wat moeylijk om te gaen;
 Gedachten drijven hem door deze lusten aen.
 Hoe na het zuur verdriet een zoete vreugd zal komen,
 In dees gelijken schijn moet liefde zijn genomen;
 Indien een Minnaer liefd, indien een minnaer vrijd,
 Daer hy in 't alder eerst wat tegenheden lijd,
 Ik leer hem deze les, die noodig diend onthouwen,
 Indien hy is geneygt door reyne zucht te trouwen,
 Dat hy voor eerst en al moet volgen deze wet,
 Daer hem ten hoogsten diend aendchtig op gelet;
 Voegd u, by die gy mind, door goe gelegentheden,
 Voor d' eerste reys of twee, gebruykt geen liefdens reden,
 Maer wel gemeene praet; voerd heusche mond, en hand,
 En onderzoek voor al, haer grond, door u verstand;
 Leer, zeg ik, eer gy vrijd, leer kennen hare zinnen,
 Leer haer ommevang, eer gy u steld om te minnen;
 Na dat gy dan bespeurt hoe haer begeerte zy
 Daer na steld ook het wit van uwe vryery;
 Bevind gy in 't begin haer zonder liefds medogen,
 Al dunkt u in het eerst dat gy niet zult vermogen,
 Al is zy stuur en straf, en acht uw liefde niet,
 Ia 't zy al schoon dat zy het lieven u verbied,
 En laet noch daerom niet uw dienst, en liefde varen,
 Hoe weynig zy u acht, ten moet u niet bewaren;
 Maer noemt haer wreedheyd zoet, haer stuurheyd heerschappy,
 Haer afkeer mogentheyd, haer weygering voogdy;
 Zegt, dat gy dees al t' zaem erkend voor uwe Goden,
 En dat uw liefde wil volbrengen haer geboden;
 En ondertuffchen vaert met u vryaedje voort,
 En zegt, voogdes ik bid dat gy mijn klachten hoord;
 Smeekt haer zoo zoet gy kend, en offerd liefds gebeden,
 Prijft alles wat zy prijft, roemt van d' uytmuntentheden,
 Die de natuur in haer te voorfschijn heeft gebracht,
 Prijft haer, al is 't dat zy uw liefde gantsch veracht;
 Loond zy u liefd met smaed, loond gy haer smaed met minne,
 Waer door gy met 'er tijd haer straf heyd zult verwinne;
 Al is 't in eerste pijn, al geeft het u verdriet,
 Dat gy van eersten aen afkeerigheyd geniet,

Denkt!

Denkt wie zich steld getrooft een weynig tijds 't bedroeven,
 Die zal op zijner tijd ook weder vreugde proeven;
 't Is zeker, zoo u lief (die gy standvastig mind)
 U, in de liefd tot haer, noch even trouw bevind,
 Dat zy voorgaende smaed in liefde zal verkeeren,
 En u voor hare liefin 't lieven zal begeeren;
 Is minne altijd zoet, zoo is haer zoetheyd niet,
 Ik acht de minnezoet, om dat zy geeft verdriet.

*Was de minne altijd zoet,
 Ach! de minne zoud verveelen;
 Neen, ó! neen, de liefde moet,
 Zuur en zoet, van heyde deelen;
 Minne zoet met zuur vermengt,
 Liefdens graegte trouwheyd brengt.*

Een heufche mond „spreekt liefdens grond.

DE liefste die ik lief, de waerste die ik minne,
 Dat zijt gy, die alleen daer toe beweegd mijn zinne;
 Ik kan u langer niet verbergen mijn gemoet,
 En ongewoone smert die my de liefde doet;
 Mijn zin word door de liefd tot uwe min gedreven,
 Mijn tong wil u daer van de grond te kenne geven;
 Y Mijn

Mijn hert dat is gelijk een vat dat overstort,
 Wanneer het al te vol met nat gegoten word;
 Ia! 't is gelijk een kruyk die niet en is gesloten,
 Maer overloopt wanneer zy is te vol gegoten;
 Het hert is my zoo vol, van liefde die ik draeg,
 Dat het te barsten schijnt, is 't dat ik niet en klaeg.
 Vriendinne, ach! vertrouwd, het hert schijnd my te breken,
 Indien ik niet en mach mijn liefdens grond uyt spreken;
 Hoe wel de vreeze wil bedwingen 't sprekend lit,
 En breydelen mijn tong door schromens streng gebit;
 De vrees, eylaes! de vrees, is my op 't hoogste tegen,
 Om u tot wederliefd, meê lufvrouw! te bewegen;
 De liefde, en de vrees die voeren strijd in mijn,
 'k Weet niet wie van die twee zal overwonnen zijn;
 Verwint het liefde al, zoo moet de waerheyd blijken,
 Gaet liefde boven al, zoo moet de vreeze wijken;
 Vlucht vreeze! vlucht voor liefd, ey liefde! houw doch stal,
 Doet blijken, door mijn liefd, dat liefd gaet boven al;
 O liefde! trouwe liefd, die by geen beter teken,
 In dit geval en kund ter wereld zijn geleken
 Als by het vuur, wiens vlam in hoogte opwaerts stijgt,
 Wanneer het pek, oft teer, oft vette oly krijgt;
 Vriendinne, ach! zoo is 't nu ook met mijn gelegen,
 De brand van liefde kan voor u niet zijn verswegen;
 Daer is yets dat haer voed, daer is yets dat haer drijft,
 Daer is yets 't geen niet wil dat liefd verholen blijft,
 Daer is yets dat in my liefds vlam zoo hoog doet blaken,
 Dat ikze dien aen u, mijn lief, bekend te maken;
 U vriendelijk gezicht is 't voedzel van de vlam,
 Waer door in my de liefd haer eerste oorsprong nam,
 Uw oogjens hebben eerst mijn hert in liefd ontsteken,
 Ik ben genootzaekt u om gunsten aen te spreken;
 Vriendinne! van die tijd dat ik u eerst aen zag,
 Bevond ik wat in my de liefde al vermag.
 Voor eerst bespeurden ik liefds opperste vermogen,
 Alleen uyt u gezicht, en vriendelijke oogen;
 Die als twee sterren in u schoone voorhoofd staen,
 Wiens stralen zoeter licht uyt deelen dan de Maen;
 Uw kaekjens root geblooft op zilver witte wangen,
 Zijn met een zoet gezwier van lokjes overhangen;
 Die langs het schoone blos op zilver witte grond,
 Door d' aefems labbre wind bekrullen uwe mond;
 Vw lieffelijke spraek, uw aengename reden,
 De schoone stal en zwier van lichaem en van leden,

Zijn van natuur, na kunst, op 't aerdigste geteeld ,
 Tot pronk en tot çieraed van u volmaekte beeld ;
 Volmaekt, zeg ik, volmaekt, de vingers en de handen,
 Zijn vlammen die in mijn het minne-vuur doen branden,
 Die al te zamen zijn als voedzels van mijn min,
 Dees stookten liefdens brand in mijn verliefde zin ;
 Gy zijt het maer alleen, van wien ik moet ontfangen
 De hoogste vreugd van liefd, die ik met zoet verlangen,
 Van u genadigheyd uyt weêr-liefds gunst verwacht ;
 Gy zijt het die mijn hert kund voeden door uw macht.
 Ik offer u, lufvrouw ! getrouwe minne vruchten,
 Dat zijn mijn klachten, lief ! vermengt met droeve zuchten,
 Die liefde voor u stort met smekende gebeên,
 Om aen uw waardigheyd mijn liefde te besteên ;
 Ontfangt mijn liefde doch, wild na mijn zuchten hooren,
 Versmaed mijn trouwheyd niet tot uwen dienst gebooren ;
 Wild mijn genegentheyd met uwe gunste voen,
 En mijn oprecht verzoek met weder min voldoen ;
 Ach ! ik word op het hoogst, van Venus kleene jongen
 Geprikkeld tot de liefd, en zoete min gedwongen,
 Om u alleên, alleên u overschoone maegd,
 Te offeren de liefd, die u mijn herte draegd ;
 Te lieven voor de liefst, u, die mijn liefd doet leven !
 U, dien ik wil uyt liefd mijn hertje overgeven ;
 Gelijk mijn leven is het waardigst dat ik min,
 Zoo zijt gy ook aen my, mijn waardigste vriendin !
 Geloofd, indien het my stond in mijn keur te kiezen,
 Het zy mijn leven of uw weer-liefd te verliezen,
 Ik weet niet wat ik best van beyde kiezen zouw,
 Vermits mijn leven voed op 't leven van Mevrouw.

Herders klachte.

O P mijn hert ! 't begint te
 dagen,
 'k Wil mijn vee te velde
 jagen,
 'k Zie de Son, ik zie de Maen,
 Beyde aen den Hemel staen ;
 d' Een komt d' anders plaets be-
 kleden,
 d' Een gaet op, en d'aer beneden,
 d' Eene rijst, en d' ander daeld,
 d' Een verflaewt, end' ander
 straeld.
 Nu de Maen begint te dalen,
 Nu de Zon vertoonnd zijn stralen,
 Nu den dageraet begint,
 Met een zoete zuye wind ;
 Nu de roosjes zijn ontsloten,
 Met een Hemels douw begoten,
 Nu het gras bedropen leyd,
 Met een natte zoetigheyd ;

Nu dat loof en bloem ontluiken ,
 Onder schauw van lommer struy-
 ken,
 Nu het helder Zonne licht,
 Straeld op bosschen groen en
 dicht ,
 Schittert door de elzen bomen ,
 In de klare water stromen,
 't Schijnsel van zijn eerste graed,
 In de koele dāgeraet.
 'k Hoor in't bosch de zoete dierē,
 Vrolijk zingen , tierelieren ,
 Neurijt met een zoet gefluyt ,
 Overzoete deuntjes uyt ;
 Dies ik my wat neder zette ,
 Om op deze vreugd te lette ;
 't Oog voldoet het hert en lust,
 't Hert vol lust en heeft geē rust.
 Als ik mijn gedacht en zinne,
 Doe vervallen op het minne ;
 Als ik maer eens denk op die ,
 Die, zeg ik, eylaes! met wie,
 Ik door minne word gedreven,
 Om mijn hert aen haer te geven ,

Hemel! hoe word ik geplaegd,
 Van een zoete wreede maegd;
 Hemel! hoe word ik besprongen,
 Van de zoete min bedwongen ,
 Van een guytjen, hoe het hiet,
 Hoe zijn naemis, weet ik niet.
Phillis! meugje mijn dus quellen ,
 't Hert als op een pijnbank stellen?
Phillis! mach het u van 't hert ,
 Dat gy zulke wreede smert ,
 Dat gy zulke wreede plagen
 (Mijn te zwaer)eylaes! doet dragē?
Phillis, Phillis! kan 't geschien ,
 Meugjet voor u oogen zien?
Phillis! hebje geen medogen ,
 Heeft mijn minne geen vermogē?
 Ach! zoo minne niet vermach,
 Hoor dan, bid ik, mijn geklag;
 Ach! mijn klagtē, ach! mijn zuchtē
 Gy zijt immers zonder vruchten,
 Of ik klaeg van mijn verdriet ,
Phillis die en isser niet ;
 Minne klachten, al verlooren,
Phillis kanze doch niet hooren ,

Phillis

Phillis weet niet van de pijn , 't Zy gevogelt, oftè dieren ,
Phillis is te veer van mijn. 't Zy van Itroompjes, oft rivieren,
 Wat dan best, om *Phillis* herte 't Zy van klaver, gras oft kruyd,
 Te doen voelen minne smerte? 't Zy een elst, oft linde spruyt ;
 Wat aen *Phillis* best gedaen , 't Zy dan bergen , bos oft velden,
 Om mijn pijn te doen verstaen? Alles zal 't mijn droefheyd meldē ;
 Wil ik *Phillis* dan gaen spreken? Alles zal 't te mely zijn
 Oft betoonen door een teken , Met mijn minne met mijn pijn ;
 Dat mijn hert door min bedroeft Dies wil ik my gaen bereyen ,
 Van mijn *Phillis* troost behoeft ; Om met zuchtē en met schreyen,
 Beter kan ik niet verzinnen, Uyt te storten al het leet,
 Beter kan ik niet beginnen , Dat gy my mijn *Phillis* deed ;
 Dan dat ik (in deze druk) Op de hoop dat ik uw zinnen,
 Kruidjes lees , en bloempjes Zal bewegen tot het minnen,
 pluk , (de, En door dit mijn ongeval ,
 Om door bloempjes uyt te beel- U tot min bewegen zal ;
 Dat de min mijn droefheyd teelde 'k Hoop, wanneer het sal gebeurē,
 Dies ik dan van bloempjes moet, Dat gy vind de bomen treuren ,
 Maken haer een roozen hoet ; Dat het alles treurd met mijn
 Die ik zal als letters binden , Wat 'er in het bosch mach zijn,
 Daer mijn *Phillis* in zal vinden , Dat gy *Phillis* , door dit klagen,
 Wat voor quelling, pijn en smert, Mijn uw liefde toe zult dragen ,
 My de minne voed in 't hert ; En ter herten nemen , ach !
 Daer beneffens wil ik mede, Al mijn treuring , en geklag.
 (En dat om verscheyde rede) Zoete *Phillis!* mijn beminde ,
 Drukken met mijn eygen hand, Daer meê zal ik by de linden ,
 Ginder in het natte zand, By de beekjes in het groen,
 Al de quelling die mijn zinnen Gaen mijn minne klagjes doen ;
 Moeten lijden om het minnen , *Phillis!* daer meê gaen ik heene ,
 Al het hertzeer en 't verdriet, Om mijn quelling te beweene ,
 Dat om *Phillis* my geschied ; Om te klagen wat mijn schort ,
Phillis! gy zult inde linden, Op de hoop het beter word.
 Met een mes gesneden vinden, Hier wil ik mijn neder buygen ,
 Tuyge van mijn ongeval, Hier mijn minne doen getuygen ;
 Die ik daer in drukken zal ; Hier wil ik nu klagen gaen ,
 't Zand zal van mijn droefheyd Wat ik heb in 't hert gelaen ;
 klagen, Hier wil ik de water beken
 Als gy bos en boom zult vragen, Bidden, dat zy doen een teken ,
 Waerom dat het hangt en dort, Dat zy tuygen in haer vlied ,
 Waerom dat het treurig word ; Wat voor quelling my geschied ;
 't Antwoord dat gy zult genieten, Hier (om lommaert van de bomen)
 Zal getuyge mijn verdrieten ; Plach mijn *Phillis* vaek te komen ;
 Beekjes, boompjes, bos, en wout Ach! hoe dikmaels heb ik daer
 Al wat zich daer in verhout ; Neer gezeten wel met haer ,

Als de middag-zon gerezen , Als mijn zinnen hier op dwalen,
 Op zijn heetste plach te wezen , Met gedachten achter halen ,
 Liep ik voor de Zon ter schuyt , Dat dees dingen zijn geschied ,
 Hier in deze lommer kuyl ; Heb ik oorzaak van verdriet ;
 Hier in deze graze dalen , Is 't geen oorzaak van verdrieten ,
 Daer de Zon zijn heete stralen , Daer ik plachte te genieten ,
 Daer de hette van de Zon Van mijn *Phillis* deze vreugd ,
 Nimmermeer door schijne kon ; Die mijn noch zo wel geheugd ?
 Daer vond ik mijn *Phillis* ruste , Dat ik die nu dus moet derven ,
Phillis die ik dikmaels kuste , Dat ik nu niet mach verwerven ,
 Phillis die het willig leed , Dat ik haer eens spreken mach ,
 Al wat ik aen *Phillis* deed ; Haer eens bieden goeden dag ;
 Dichte by haer neer gezegen , Zoo verkeerd zijn *Phillis* zinnen ,
 Heb ik menigmael gelegen , *Phillis* die my pleeg te minnen ,
 Met mijn hoofd in *Phillis* schoot , *Phillis* die op eer en trouw ,
 Zy met borst en boezem bloot , Zeyd dat ik haer minnen zou ;
 Liet my in haer armen rusten , Vlied nu als zy my ziet komen ,
 Liet my toe dat ik haer kusten ; Achter hekken , achter boomen ;
 Noyt dat zy het qualik nam , Even als het schaepjen vlied ,
 Dat ik met mijn vingers quam Dat de Wollef komen ziet .
 By haer borsjes , by haer knietjes , Ach ! zoo doet mijn *Phillis* mede ,
 Ia al ging ik vry wat brietjes , Dies ik offer mijn gebede ,
 Noyt dat *Phillis* my bekeef , Aen de boomen , aen het land ,
 Schoon dees vryheyd ik bedreef ; Met haer groente dicht beplant ;
 Zoete *Phillis* ! lieve meysje ! Dat zy toch een teken geven ,
 Weet gy wel hoe meenig reysje Waer door *Phillis* word gedreven
 Dat je my hier by jou riept , Tot berouw , van 't gene zy
 Veynsende al oft gy sliedt ? Heeft betoond , eylaes ! aen my ;
 Daerje van de minne branden , Dat zy uyt mijn klagt mach leerē ,
 Daerje zelve greep mijn handē , Tot de vrygheyd te keeren ,
 Enje deed , dat ik niet dorst , Vrygheyd die ik met haer
 Druktens aenje bloote borst ; Heb gepleegt het gantsche jaer .
 Naer het slapen , om te koelen , *Phillis* denkt hoe gy mijn zinnen
 Gingt gy uwe voetjens spoelen , Eerstmael hebt gebragt tot minnē ,
 In de stroomtjes van de beek , *Phillis* valt my niet zoo straf ,
 Daer ik noch wat anders keek ; *Phillis* voerd my niet in 't graf ;
 Alsje in de klare vlietjes *Phillis* laet my doch niet sterven ,
 Lobberde tot aenje knietjes , *Phillis* laet my eens verwerven ,
 En u keursjen op geschort , *Phillis* , *Phillis* gund my dat
 Aen de middel toe gegord ; Ik voor dezen van u had ;
 Onbeschroomt , en zonder vrezē , 't Geen ik heb van u genoten ,
 Mocht ik daer by *Phillis* wezen , Uyt een goede gunst gesproten ,
 Die daer in het water loopt , *Phillis* , ey ! verkeerd u zin ,
 Met de mouwen opgestroopt ; Loond my met uw weder min ;
Ey !

Ey! wat mach ik hier door klagē, Klaeg met brakke trane stromen
 Van mijn lyen van mijn plagen, Dat ik niet heb waer genomen,
 Ey! wat mach ik hier alleen, Als ik kost en niet en wouw,
 Met een vruchteloos geweē, *Phillis* geven mijne trouw;
Phillis om haer gunste smeken, Nu ik wil, zal zy niet willen,
 Ey! wat mach ik hier doch sprekē, Ach! wat heeft de liefde grillen,
 't Is vergeefs, de wijl ik mis Liefde wil niet als zy mach,
Phillis, die hier niet en is. Dit veroorzaekt mijn geklag;
 Klaeg dan ogen, klaeg dan herte, Dit is oorzaak van mijn treuren,
 Klaeg dan over deze smerte, Doen 't geluk my mocht gebeurē,
 Klaeg dan tonge, klaeg alleen, Toen ik kost, en wild ik niet,
 Klaeg met zuchten en geweē; Nu ik wil, zy van my vlied.
 Klaeg dat gy u Herderinne, Hemel wat is 't my een lyen,
 Niet meugt klagen uwe minne, Wat is 't my een droevig stryen,
 Klaeg om dat zy uwe klacht Wat is 't my een zware pijn,
 Niet en hoord, en niet en acht; Dus van 't luk berooft te zijn;
 Klaeg, op dat zy door u klagen, Dies ik al mijn levens dagen,
 Mach bewegen in uw plagen, Mijn verlies wel mach beklagen;
 Klaeg van u verdriet en druk, Doch oft ik hier klaeg en treur,
 Klaeg van u verlooren luk; 't Is hier voor een dove deur;
 Klaeg, eylaes! beklaegde tyen, Al mijn klachten zijn verlooren,
 Die u het geluk benyen, *Phillis* die en kan 't niet hooren,
 Dat gy *Phillis* niet meugt zien, Dies ik ga na *Phillis* toe,
 En aen haer uw minne bien; En aen haer mijn klachten doe.

Indien u liefste plaetst een ander in het hert,
 Zoo toond haer, minnaer, dan dees droeve minne smert.

LK die voor dezen heb, mijn lief, uw gunst genoten,
 Schijnt nu onwaardelijk van u te zijn verstiten;
 Uw gunst, uw lieve gunst, wel eer aen my betoond,
 Daer word een ander nu, ach leyder! meē geloond;
 Ey! zeg my doch mijn lief, wat oorzaak, en wat rede,
 Dat gy de dienst vergeet, die ik u eertijds dede?

Waerom my afgedankt, en u getoond zoo haets,
 Den ander in u hert, een ander in mijn plaets?
 Wat oorzaak heb ik u, mijn lief, daer toe gegeven,
 Dat al mijn liefden is dus uyt u hert gedreven?
 Waer in mijn lief, waer in heb ik u doch misdaen,
 Dat gy mijn liefde nu doet uyt u hertje gaen?
 Ik ken in 't minst geen schuld in mijn gemoed bevinde,
 Dat ik oyt oorzaak gaf, tot wraek, aen mijn beminde,
 Heb ik niet alle dienst, die my de liefd gebood,
 Bewezen aen mijn lief? en swoer ik niet ter dood

Getrouw te blijven u, en trouwe liefd te dragen,
 Waerom, mijn Engel, zeg, mijn liefden afgellagen?
 Waerom uw lieve gunst verkeerd in wreede haet?
 Een ander nu bemind, en mijne min versmaed?
 Waerom een ander nu onthield, en ik verschooven?
 Zoud gy het meenen lief? ik kan het niet gelooven,
 Dat gy een ander nu meer liefde toond als mijn,
 Dat dunkt my, waerde lief! onmogelijk te zijn;
 Waer vind gy trouwer liefd als ik tot u waerts drage,
 Maer 't loon dat gy my geeft, dat heb ik te beklage;
 Wel eer hebt gy aen my zoo veele gunst besteed,
 Dat ik het lof daer van naeuw uyt te roemen weet;
 Wat heb ik lieve gunst van uwe liefd ontfangen;
 Wat heb ik meenigmael gekust uw roode wangen;
 Hoe menigmael schoot gy een lonkjen in mijn borst,
 Dit maekten my zoo stout dat ik vrymoedig dorst
 Mijn lief om helzen, en bedrukken hare kaken,
 Ophoop dat liefde zoud van u mijn eygen maken;
 Wat isser menig uur, wat isser menig dag,
 In zulke vreugd besteed die ik niet melden mach;
 Wat isser tusschen ons al zoete tijd verflaten,
 Die nu (zoo 't schijnt) by u onwaerdig is vergeten;
 Mijn hert dat smeld van spijt, mijn liefde treurd en klaegd;
 Dat nu een vreemde brak my deze prooy ontjaegd;

Ach!

Ach! lief, ik noem u lief ten aenzien ik u minne;
 Gy huysvest in mijn ziel voogdesse van mijn zinne,
 Ik plaets u in mijn hert, ô vrouw van mijn gemoed!
 Ik voer u in mijn borst, ik voed u met mijn bloed;
 Wat wild gy meer van my, wat kan ik u doen blijke?
 Gy weet mijn liefde heeft op aerde geen gelijke,
 En toon ik niet genoeg dat niemand die daer leefd,
 Zoo tronwen hert tot u in rechte liefde heeft,
 Als ik, die dag en nacht moet klagen, en moet zuchten,
 En steeds in eenzaamheid heel troosteloos gaen vluchten,
 Daer ik mijn tranen stort, daer ik mijn klachten doe,
 Daer ik mijn zuchten zend, tot aen den Hemel toe,
 Daer ik ellendig klaeg met offer van gebeden,
 Dat doch de Goon mijn ziel doen scheidt van de leden;
 Ik ween, ik zucht, ik karm, ik roep de Goden an
 Om hulpe tot de last die ik niet dragen kan;
 Ach! of de goede Goon mijn die genade jonden,
 Dat mijn getrouwigheid haer hert bewegen konden;
 Ach liefste! dat gy wist hoe dikmaels dat ik kniel,
 En druk uw beeltenis in 't diepste van mijn ziel,
 Daer ik u waardigheid *Cibré* ten offer drage,
 Op hoop, dat gy u zult medogen door mijn klagen;
 Mijn lief, ach! oft gy wist hoe willig en bereyd,
 Mijn lievend hertje in dees droeve boezem leyd,
 Al vaerdig en gereet uyt liefd u aen te bieden,
 Alleen dat het van u mocht eenig troost geschieden;
 Troost u bedroefde slaef, die in de slaverny,
 Van zijn getrouwe liefd, en lieve minnery,
 Zoo hobt, zoo tobt, zoo woeld dat hy noch dag noch nachten,
 Geen lust noch ruste heeft in 't minnen te verwachten;
 De nacht de lieve nacht die yder ruste baerd,
 Met onrust mijn gemoed en droeve ziel beswaerd;
 Ik quijn, ik suf, ik klaeg, ik mijmer, ja mijn zinne
 Die zijn aen 't hollen, in de dool-hof van de minne;
 Ik loop, ik dwael, ik dool, en nergens vind ik rust,
 Natuur is voor de liefd beroofd van alle lust,
 Geen spijs die my smaekt, geen drank kan my verquikke,
 De aders zijn verstopt en doen het bloed verstikke,
 Zoo dat de lust vergaet, en dat 'er nimmer vreugd,
 Mijn over droevig hert in 't minste deel verheugd;
 Mijn lievend hertje leyd gerabraekt van de minne,
 Ik weet nu langer niet wat dat ik zal beginne;
 Indien gy my, mijn lief! niet helpt uyt dezen nood,
 En heb ik anders niet te wachten als de dood;

Een dood, een wreede pijn, zal my ter neder vellen,
 Een dood, een wreede dood, zal my in 't graf verzellen;
 Een dood, een wreede dood, zal na een droef geween,
 Mijn uytgeteerde vleesch af knagen tot het been;
 Een dood, een wreede dood, zal my te grave zende,
 Een dood, een wreede dood, zal zachten mijn ellende;
 Een dood, een wreede dood, zal 't lieven my verbien,
 Ten waer dat uwe gunst mijn liefde mocht geschien;
 Een dood, een wreede dood, zal meely aen mijn toonen,
 Een dood, een wreede dood, mijn lijden zal verschoonen;
 Een dood, een wreede dood, zal my dan gunstig zijn,
 Een dood, een wreede dood, zal zachten mijne pijn;
 Een dood, een wreede dood, zal 't lievend hert bevryen,
 Van alle pijn en smert die my de liefd doet lyen;
 Een dood, een wreede dood, zal zelve my ontslaen,
 Van al 't verdriet dat my de liefde heeft gedaen;
 Doch ik vertrouw mijn lief! gy zult het niet vermogen,
 U teer gemoed en zal die wreedheyd niet gedogen;
 Ik hoop mijn lief gy zult veranderen u zin,
 En trekken met 'er tijd mijn trouwe liefde in;
 Ik hoop mijn lief, dat gy uw wreedheyd zult verkeerren,
 Het leven van uw slaef, en niet zijn dood begeeren;
 Ik hoop dat u gemoed die wreedheyd niet zal doen,
 Maer dat gy mijne liefd met weder liefd zult voen;
 Ik hoope dat gy zult verzachten mijn verdrieten,
 En dat ik voor mijn smert uw gunste zal genieten;
 Ik bid u, ach mijn lief! om die gewenschte dag,
 Dat my die lieve gunst van u gebeuren mach.

Zoo u, u lief met troost beloond,
 Haer deze dankbaerheyd betoond.

U ik een weynig troost heb van mijn lief verkregen,
 Kan ook mijn dankbaerheyd nu geenzins zijn ver-
 zwegen;
 Indien een dienaer van een Koning wierd vereerd
 Een schat, een groot juweel, van yder wel begeerd,
 En dat dien dienaer zich ondankbaerlijk betoonde,
 Met geen erkentenis des Konings gunst beloonde,
 Hy waer de gift onwaerd, 't was niet aen hem besteed,
 Het geen den Koning hem uyt goede gunste deed.
 Heel anders wil ik my in gunst van liefde dragen,
 Geen schatten kunnen my ter wereld zoo behagen,

Als wel de gunst die ik van u mijn lief ontving,
 Gunst, dien ik meerder acht als 't alderwaerste ding,
 Oft Koninglijke schat, geen staet, geen werlds eere,
 Zoud ik voor uwe gunst, mijn lufvrouw! oyt begeere;
 Ik zweer dat ik van u de grootste eer geniet,
 Die immer op der aerd een Minnaer is geschied.
 Wie heeft 'er meer geluk ter wereld kunnen vinde,
 Als my voor dees tijd is geschied van mijn beminde?
 Dies zal mijn dankbaerheid zijn in gelijken staet,
 Mijn lief, gy zijt een schat die 't al te boven gaet.
 Dewijl het schijnt dat my 't geluk zoo hoog wil heffen,
 Dat ik (onwaerdig) zal van u die gunst betreffen;
 Dat gy, ik zeg, aen my uw gunste niet alleen,
 Maer ook u hert en ziel uyt liefde zult besteen;
 O waerde waerdigheyd! wat zal ik best betoonen,
 Daer ik, onwaerdige, u waerde meê zal loonen?
 Dewijl ik zeker ben dat aen een jonge maegd,
 Getrouwigheyd op 't hoogst, en boven al behaegd;
 Ik zal in trouwe liefd gediensfigheyd doen blijken,
 Zoo dat men daer in zal naeuw vinden mijns gelijken;
 Gy zult van my gediend, geviert zijn en ge-eerd,
 Ik zal voor deze gunst u doen wat gy begeerd;
 Gy die met uwe gunst mijn liefd te vrede stelde,
 Zult zien, dat ik het zal met trouwe liefd vergelde;
 Gy die mijn lijden hebt met uwe gunst verzoet,
 Zult tot vergelding zien wat trouwe liefde doet;
 Ik zal de gantsche tijd van mijn aenstaende leven,
 Alleen tot u vermaek, my in uw dienst begeben,
 Al wat gy mijn gebied dat zal u zijn vergund
 Ik zal ook alles doen wat gy bedenken kund;
 Nu my uw lieve gunst ten deelen is verscheenen,
 Is ook al mijn verdriet en ongeval verdweenen,
 De droefheyd is verhuyft, en blijdschap woond in my,
 Mijn zieltjen leefd in vreugd, mijn hertje dat is bly;
 De hoop houd d'overhand in 't strijden met de vreeze,
 Ik schijn een ander mensch als ik wel pleeg te wezen;
 Een ongemeten vreugd zit binnen in mijn hert,
 En heeft in blye vreugd verwisselt droeve smert;
 Inwendig is mijn geest in vreugde zoo ontsteken,
 Dat ik u niet en kan ten vollen die uyt spreken;
 Mijn Engel! blijft by 't geen gy hebt aen my besteed,
 Verandert doch mijn vreugd niet wederom in leet;
 Dat is, verwisseld niet de gunste van u zinne,
 Op heden my getoond tot looning van mijn minne;

Is 't dat gy uwe gunst in afgunst weêr verkeerd,
 Zoo denkt dat gy in my het leven niet begeerd;
 De blijdschap die nu is in volheyd ongemeten,
 Die zoud dan op een nieuw ter neder zijn gesmeten,
 En met een meerder pijn my aen het herte gaen,
 Als zy voor dezen wel heeft aen mijn ziel gedaen;
 Ik zoud aen yeder een getuygen door mijn smerte,
 Dat gy de moorderin zoud wezen van mijn herte;
 Een yegelijk die zoud 't uyt mijn gedaente zien,
 Dat gy, mijn lieve vrouw! my 't leven woud verbien;
 Ik hoop u hertje zal noyt tot die wreedheyd komen,
 Dat mijn vergunde gunst my weêr zal zijn benomen;
 Het vonkje van uw gunst, het vuur mijns liefdens lust,
 Dat diend meer aengestookt, en niet weêr uyt gebluft.

M I N N E - L E S S E N ,

Toe gepast

De Min-zieke Vrysters.

Oor lieffelijk geslacht, dat minne zoekt te plegen,
 Hoor teere maegden (hoor) tot zoete min genegen,
 Hoor lieffelijk geslacht, in 't bloeyen van uw jeugd,
 In 't zoetste van uw tijd geneygt tot minne vreugd;
 Dat gy na 't minnen held, dat is u aengeboren,
 Doch moet de zoete min gebruyken na behooren;
 God heeft in u natuur mins eygenschap geplant,
 Maer neffens dien begaest met reden en verstand,
 Op dat, wanneer u hert gevoeld der minne vlagen,
 Gy u door kennis zoud na reden leeren dragen,
 Als gy een minne trek voeld in u hert ontstaen,
 Zoo moet gy, rijpe maegd, na redens wette gaen;
 Gy meugt niet, daer 't u lust, de minne openbaren,
 Gy meugt niet, die gy liefd, u minne graegt verklaren;
 In 't kort, ten past u niet, het zy ook wie gy zijt,
 Dat gy door minne lust aen eenig jongman vrijd;
 Gy meugt in dit geval van geene minne spreken,
 Noch tuygen uwe hert met eenig minne teken,
 't Is nadeel voor de min, 't is schande aen een maegd,
 Dat zy door tekens meld als datze liefde draegd.
 Een zaek heb ik beleefd, en zalze hier beschrijven,
 Een zaek die dienstig is om onze zaek te stijven;
 Ik heb een maegd gekend, een zoet en aerdig dier,
 Ontsteken in de brand van 't geyle minne vyer,

Een

Een dochter rijk van goed, en wel gemaekt van leden ;
 Een dochter schoon en blank, van aenzicht wel befleden ;
 Een dochter die volmaekt in alle schoonheyd was ,
 En uyt wiens zoet gezicht men Venus wetten las ;
 Een dochter zoo volmaekt , in alle haer bedrijven ,
 Dat ik het niet en kan volmaektelijk beschrijven.
 Dees in haer eerste jeugd, van vryers aengezocht ,
 Heeft tegens haer gemoed, haer vaders wil volbrocht ,
 Als zijnde rijk van goed , en daer by schoon van leden ,
 Woud haer de vader niet aen haers gelijk besteden ,
 Maer vry wat hooger zien, als zy was in der daed,
 Het geen hy na beklaegd, als 't klagen was te laet ;
 Zy, die in als haer heeft naer 's vaders wil gedragen,
 En tegen haren dank , de vryers afgeslagen ,
 Op hope dat zy mocht, door reden dat zy zouw ,
 Van hooger zijn verzocht, en tot een echte vrouw ;
 De vader (die gelijk veel vaders daer in missen)
 Die vond in 'r eynd de zaak, heel tegens zijne giften.
 „ Veel vaders hebben schuld, door haer schijnwijze raed ,
 „ Waer nyt dat niet als druk en zwarigheyd ontstaet ;
 „ Veel vaders het verderf van hare kinders brouwen ,
 „ Wanneer zy al te wijs die tot een instal houwen.
 Wie al te hooge vliegt, en boven zijne macht ,
 Dat heeft men vaek gezien, die word ten val gebracht.
 De dochter (in haer jeugd het minnen aen geboren ,
 En die nu het vermaek van vryers had verloren ,)
 Die is een langen tijd als innerlijk bedroeft ,
 Zoo dat zy zit en suft , en weynig spijsze proeft ;
 Zy, die voor dezen haer begaf tot alle dingen ,
 Zy, die eerst vrolijk was, en geestig pleeg te zingen ,
 Zy, die te leven wift in alle werelds eer,
 Queeld noyt een vrolijk lied, zingt noyt een deuntje meer.
 „ 't Gaet haer gelijk een boom in 't eelste van zijn bloeyen ;
 „ 't Gaet haer gelijk een spruyt in 't weeligst van zijn groeyen ;
 „ 't Gaet haer gelijk een roos, oft eenig ander kruid ,
 „ Dat in zijn bloeysem staet , oft nyt zijn knopjen spruyt ;
 „ En dat men in een kort zijn bloeyzem ziet verdoven,
 „ Wanneer dat men het zal van zijne distel roven.
 Zoo ging het deze maegd by wien geen vryer quam,
 Na dat de vader had gedooft haer eerste vlam ;
 Vermits de vader wil de vryers doen verjagen,
 Zoo was het dat men daer noyt vryers weer en zagen ;
 Zoo was het dat de maegd ging quijnen menig dag,
 En nimmermeer zoo wel als menze eertijds zag ;

En zie wat minne doet , wild jonge maegden merket ,
 Wat minne brengt te weeg , wat zy al weet te werken ,
 De dochter quijnt zoo lang in hertzeer en verdriet ,
 Tot dat men haer in 't eynd als krank te bedde ziet ;
 Haer leven dat verteerd in zuchten en in weenen ,
 Het poezelige vleesch dort aen de jonge beenen ,
 Het lieffelijk gebloos van wangen en van mond ,
 Dat zet een bleeke kleur , en krijgt een doode grond ;
 Dat lieffelijk gezicht dat eertijds pleeg te lonken ,
 Die oogen die wel eer als minne sterren blonken ,
 Die storten stromen uyt , van brakke tranen vloed ,
 Gelijkerwijs een beek zijn snelle driften doet .
 De vader als beweegt en met zijn kind te lyen ,
 Die zoekt in dit geval haer voor de dood te vryen ,
 Hy die de oorzaak kend , en weet wat dat haer let ,
 Die voegd zich heel bedroeft daer voor zijn dochters bed ,
 En troost haer waer hy kan , en geeftze schoone woorde ,
 En spreekt haer dikmaels toe van 't geen zy garen hoorde ;
 Hy haeld daer binnen 's huys een kloeken Medecijn ,
 Die brengt hy voor het bed , die zoud haer Doctor zijn ,
 Een wel ervaren geeft , die niemand had te wijke ,
 Ken aen de zieke maegd een zoet gelaet doen blijke ,
 Een braef en geestig quant , die by gebrek van goed ,
 Is schoon van lijf en leën , en deugdzaam van gemoed ;
 Hy spreekt de Iufvrouw aen , wiens droef heyd wat ontlaste ;
 Zoo haest hy met zijn hand begoft haer pols te taste ,
 Hy die , in dit geval , de maegd te dienen wift ,
 Die heeft , gelijk men zeyd , op zijn gety gevift .
 De vader die vertrekt en heeft hem daer gelaten ,
 Den Doctor die begint de Iufvrouw aen te praten ,
 Van liefde , van de min , en dat zoo over zoet ,
 Dat hy de zieke maegd als heel genezen doet .
 Hy ziende wat haer schort , heeft dat in acht genomen ,
 Ik zal , Iufvrouw ! zeyd hy , op morgen weder komen ,
 Ik zal zoo 't u geliefd , u morgen spreken an ,
 En alle diensten doen die ik bedenken kan ;
 Hy die verscheyde mael komt met de Iufvrouw spreken ,
 Hy die haer met 'er tijd betoond een gunstig teken ;
 Zy die aen al zijn doent en reden onder vind ,
 Dat hy haer liefde draegd , en dat hy haer bemind ;
 Zy die haer zinnen steld om zijne min te loonen ,
 Zy die haer vind geneygt hem weder liefd te toonen ;
 Hy die haer gunste speurd , verzuymd in 't minste niet ,
 Dat hy haer liefde toond en weder gunste bied ;

In't eynde is de zaak zoodanig uyt gevallen,
 Dat deze lieve twee wat meer bestaen te mallen;
 De vader die bespeurd zijns dochters zin en grond,
 Dies hy in 't minste deel de zaak niet tegen stond;
 In't kort de liefde groeyd en meerderd alle dage,
 Zy heeft in hem, en hy in haer, groot welbehage;
 Hy heeft de lufvrouw lief zoo lief als eenig man,
 Zijn leven op der aerd een vrouwe hebben kan.
 't Gebeurd op zeker tijd, wanneer zy eens te zamen,
 In liefdens oeffening te veele vryheyd namen,
 Dat hy wat verder ging, oft meerder heeft gedaen,
 Als wel een eerbaer maegd behoorden toe te staen;
 Hy is oft hier oft daer met haer alleen gelegen,
 Heeft zonder tegenstand van haer zijn wil verkregen;
 Zoo lief als hyze had, al eer dat was gedaen,
 Zoo leet kreeg hyze weêr, als zy dit had bestaen.
 Min grage maegden hoor, wat ik u voor wil houwen;
 Ey! leefd na mijne raed ten zal u niet berouwen,
 Hebt gy een vryer lief, draegd hy u liefde toe;
 Zoo luyfterd na de les die ik u heden doe.

*Het alderwaerdigst aen een maegd,
 Dat is de maegdom dieze draegd;
 De maegdom is de hoogste schat,
 Die oyt een jonge maegd bezat;
 Het is de maegdom, lieve kind,
 Waerom dat u een vryer mind;
 Waerom dat hy zoo veele tijd,
 In vryery, en dienst verslijt;
 De maegdom, eer gy zijt gepaerd,
 Is alle dienst en liefde waerd;
 Zy oorzaekt liefde, die door trouw,
 V zoekt te maken echte vrouw,
 Maer zoo gy van de maegdom scheid,
 Al eer de Bruyloft is bereyd,
 Al eer gy na de echte wet,
 Die overgeeft op 't bruylofs bed,
 Zoo koeld de liefd, gy wort geschend,
 Om dat gy maegd nocht vrouwe bent.*

Zoo ging het deze maegd, van wien dat wy hier spreken,
 Zoo haest haer rijpe lust, den Doctör, was gebleken,
 Nam zijne liefden af, en hy verkeerd zijn zin,
 En beeld zich door die daed veel vreesdigheden in;

Hy heeft hier door in haer een tegenheyd gekregen,
 Hy schijnd als nu tot haer niet meer te zijn genegen,
 Hy geeft hem buyten 's lands; de Iufvrouw klaegde en zucht,
 Vermits dat zy haer voeld van die tijd af bevrucht,
 Leeft negen maenden lang in quelling en in quijne,
 En draegde een jonge vrucht, en dat met veele pijn,
 Zy leefde een langen tijd gelijk men denken kan,
 In jammerlijk ellend, als vrouwe zonder man.
 O min! onrijpe min, gebruykt voor uwe tijden,
 Wat oorzaekt gy verdriet, wat oorzaekt gy al lijden,
 Wat baerd gy ongeneugd, wat teeld gy al verdriet,
 Gelijk men dat, eylaes! aen deze Iufvrouw ziet.
 De pijn van haer vrucht, de last van 't kinder dragen,
 Een oorzaak van haer ramp, en oorzaak van haer plagen;
 Hoe zuur en zwaer het valt, brengt zoo veel pijn niet by,
 Als dat in dit geval zy zonder hoeder zy.
 De vader op een nieuw in zwaarigheyd gekomen,
 Heeft leyder dit verdriet zoo diep in 't hert genomen,
 Dat hy na lange quel gestaeg te bedde leyde,
 Tot dat hy in veel pijn van deze wereld scheyde.
 Leer! Ouders hier een les, dat gy in dochters minne,
 Niet al te strikten wet wild stellen aen haer zinne,
 Dat gy niet al te veel wild zien na gelt en goed,
 Op dat gy 't nader hand u niet beklagen doet;
 Op dat gy niet vervalt in diergelijke dwalen,
 Waer van ik voorder zal den lezer noch verhalen;
 De Iufvrouw die nu van haer vader was ontbloot,
 De Iufvrouw die nu zit in droefheyd en in noot,
 Die is op haren tijd in 't kinderbed gelegen,
 En heeft daer buyten echt een jonge zoon gekregen;
 De vader van het kind heeft zijne daed beklaegd,
 Om dat hy zich te veer verliep met deze maegd;
 't Geschied na weynig tijd, de jongman komt te sterven,
 De Iufvrouw buyten echt die moet in droefheyd swerven,
 Als vryster met een kind, als moeder zonder man;
 Zie hier, ô losse jeugd! wat min al werken kan.
 Leer, jonge maegden leer! de maegdom wel bewaren,
 Tot dat gy in de echt zult met u minnaer paren;
 Zoo gyze eer verliest, oft eerder overgeeft,
 Ik zeg u noch eenmael dat het zijn prijkel heeft;
 Leer Ouders! hier een les, om zwaarigheyd te myen,
 Dat is, ziet niet te hoog met dochters in het vryen;
 En zijt niet al te wijs, en gaet niet al te veer;
 Wie al te hooge vliegt, die valt van boven neer.

Noch diend'er meer gezeyd, noch diend'er meer geschreven,
 Noch moet ik hier een les aen jonge maegden geven;
 Noch is'er yets gebeurd dat ik verhalen moet,
 Op dat men leeren mach wat min in maegden doet;
 Op dat men leeren mach dat maegden moeten myen;
 Te zoeken vryers aen om haer te willen vryen;
 Ik weet dat het gebeurd, ik weet dat het geschied,
 En zeker, het en past aen jonge maegden niet.
 Hoe wel dat deze maegd (van wien wy hier vertellen)
 In't eerste niet en woud haer zin tot liefde stellen,
 Hoe wel dat haer ten echt een vryer had verzocht,
 Hoe wel hy zijn verzoek in errenst had volbrocht,
 Hoe wel dat hy haer had tot zijne lief verkoren,
 Zy wilde op die tijd niet na zijn liefde hooren.
 Hy die in dit geval een vreemde reyze deed,
 Op dat hy zijne liefd zoo met'er tijd vergeet;
 Hy die zich vind van haer, steld liefde uyt zijn zinnen,
 Hy denkt geen meer om liefd, hy denkt geen meer om minnen;
 Dat hy haer had geliefd, dat hy haer had gevrijd,
 Dat hy haer had bemind, vergeet hy met'er tijd,
 In't eynde, al zijn liefd is uyt het hert gekomen,
 En zonder datze heeft daer weder plaets genomen.
 Zy die na zijn vertrek inwendig haer gemoed,
 Op zijne minne zet, op zijne liefde voed;
 Zy (die na zijn vertrek, begint in min te mallen)
 Laet op zijn liefde vaek haer jonge zinnen vallen;
 Zy denkt zoo menigmael, hoe was ik zoo verblind,
 Waerom en liefde ik niet als hy my heeft bemind?
 Waerom en heb ik hem, eylaes! niet aengehouwen,
 Als hy my heeft gevrijd om voor zijn bruyd te trouwen?
 Waerom en heb ik hem geen weêr-liefd toe gestaen,
 Daer hy zoo meenigmael heeft zijn verzoek gedaen?
 Die niet wil als hy mach, dat vind ik in de menschen,
 Die mach niet als hy vaek daerom bestaet te wenschen;
 Die kan en niet en wil, wil vaek als hy niet ken,
 Gelijk in dit geval ik zelve schuldig ben;
 Indien het wederom noch eenmael mocht geschieden
 Indien hy my noch eens zijn liefden aen quam bieden,
 Indien hy noch eenmael deed zijn verzoek aen mijn,
 Hy zoud (zeyd deze maegd) hy zoud mijn byslaep zijn,
 Ik zoud my nu geen meer betoonen als voor dezen,
 Hy zoud mijn echte man, en ik zijn vrouwe wezen;
 Hem zoud van my die gunst op zijn verzoek geschien,
 Dat ik hem zoud uyt liefd mijn jonge leden bien;

Al wat 'er is in my dat zoud ik hem verlienen ,
 Al wat 'er is in my dat zoud zijn minne dienen ,
 Ia al wat my natuur aen 't lichaem heeft geplant ,
 Dat offerdenik op aen zijne minne brand ;
 Maer ach ! het schijnd ik zal die vreugde niet beleven ,
 Hy zal zich tot mijn liefd niet willen weêr begeben ;
 Ach ! quam hy maer weêrom , mijn dunk ik hem noch zouw ,
 Bekoren tot mijn min , bewegen tot mijn trouw .
 Ey ! zie wat minne doet in maegdelyke zinnen ,
 Zie wat de minne doet een jonge maegd beginnen ,
 Zie jonge maegden ! zie hoe min een maegd verleyd ,
 Zoo dat zy naderhand haer dwaze daed beschreyd .
 Zy heeft na hare zin , haer slach wel waer genomen ,
 Wanneer de vryer was nu weder t' huys gekomen ,
 Zy door de min verzot , een vreemde daed bestond ;
 Zy al te graeg in min , bedenkt een loozen vond ;
 Zy toond dat in de min al hare zinnen strekken ;
 Zy wist niet hoeze zoud de vryer tot haer trekken ;
 Zy van een goed geslacht , en van een goede staet ;
 Zy die , in dit geval , haer op haer goed verlaet ,
 Meend dat zy daer door zal de vryer wel bekoren ,
 Meend dat hy om haer goed zal na haer liefde hooren ;
 Zy pleegd een vreemde wijs , en leyd een losse grond ,
 Zoo dat ook haer gebouw niet al te vast en stond ;
 Zy die haer voorstel zocht in 't minnen aen te leggen ,
 Die gaet daer , in het kort , haer broeder eerst van zeggen ,
 Aen wien dat zy haer zin en gantsche meening meld ,
 En die een vreemde zaek om haer heeft aengesteld ;
 Mits dien de broeder , en de vryer dikmaels t' zamen ,
 Zoo nu en dan een reys wel by malkander quamen ;
 Zoo is het ook gebeurd , zoo is het eens geschied ,
 Als dat men deze twee verheugd en vrolijk ziet .
 Het is gelijk men zeyd , de wijn doet jonge zinnen ,
 Verwekken tot de lust ontsteken in de minne ;
 De wijn te veel gepleegt krenkt reden en verstand ,
 De wijn te veel gepleegt verwekt de minne brand .
 Hy (die op die tijd had eens al te veel gedronken)
 Die word weder gewaer zijn eerste minne vonken ,
 Die toond een open hert , die toond een dronken mond ,
 Die toond zijn eerste liefd , noch in dien ouden grond ;
 Ik heb , zeyd hy , wel eer uw suster liefd gedragen ,
 Dies is het dat ik moet na haer gezontheyd vragen .
 Dit was het geen de broer van onze vryster zocht ,
 Die voort op dat geval zijn susters wil volbrocht .

Na dat hem nu de zaak zoo schoon was voor gekomen ,
 Zoo heeft hy ook daer by zijn slagen waer genomen ;
 Hy , die de vryer trekt , en met een praetjen peyd ,
 Die heeft hem na zijn huys , en by de maegd geleyd ,
 Die brengt hem voor het bed , alwaer zijn suster ruste ,
 Daer grijpt de vryer toe , die voort de vryster kuste ,
 Die van zijn oude min , en van zijn liefde praet ,
 Zoo dat zy in de vlucht de zwakke veugel slaet .
 Hy die daer zolt en mald als dronke lieden plegen ,
 Die liet hem door gevley , oft winnen , oft bewegen .
 De vryster vraegd hem af , of hy noch liefde draegd ,
 En of de oude liefd zijn herte noch behaegd ,
 En of hy is gezint haer tot zijn bruyd te trouwen ?
 Ik zeg u ja , zeyd hy , en zal mijn woord ook houwen ;
 De broeder op dat pas , als oorzaak van dat stuk ,
 Die noemt hem bruydegom , en wenscht hem veel geluk .
 Ey ! hoor een vreemde zaak , een wonderlijk bedrijve ,
 Waer van ik voorder zal 't vervollig gaen beschrijve ,
 Op dat een jonge maegd aen deze vryster leerd ,
 Dat als een vryster vrijd , de vryer niet begeerd .
 Wie vryers zoekt met list te winnen of te vangen ,
 Die maekt haer eygen strik , en blijft 'er zelfs in hangen ,
 Gelijk het in het eynd met deze vryster vil ,
 Nu dat zy garen zoud , de vryer niet en wil .
 De broeder , 's morgens vroeg is voor zijn bed gekomen ,
 Hy hallef in de slaep , en hallef in zijn dromen ,
 Die zegt ik ben beschaemt dat ik u hier zie staen ,
 Wat oft ik toch te nacht tot uwent heb gedaen ?
 Wat heb ik aengerecht ? wat heb ik doch bedreven ?
 Ey ! isfer yets geschied , gy moet het my vergeven ;
 O neen ! in 't minste niet , ik bid u zwijgt daer van ,
 Voor dees tijd neem ik u voor mijnen swager an .
 Holla ! wat 's dat gezeyd , dat zal niet willen vallen ,
 Al wat ik heb gedaen , dat was maer enkel mallen ,
 Dat was maer jokkerny , en niet dan enkel spel ;
 De broeder zeyd , holla ! bedenkt uw zaken wel ,
 't Is d' eere niet genoeg , een maegd beloofd te trouwen ,
 En dat men naderhand zijn woorden niet wil houwen ;
 't Is d' eere niet genoeg , een maegd ten echt verzocht ,
 Gy hebt haer trouw beloofd , beloften diend volbrocht .
 De vryer wederom , al wat ik deed was mallen ,
 En is my hier of daer een enkel woord ontvallen ,
 Dat is door dronkenschap , en onbekend geschied ,
 En heb ik wat beloofd , voorwaer dat weet ik niet ;

't Is tegens liefdens aert een vryer aen te praten ,
 Dat hy tot vrysters min , hem zoud bewegen laten ;
 't Is tegen liefdens aert dat yemand zich verkloekt ,
 En op zoo vreemden wijs een hou welijk verzoekt ;
 Geen spijsz smaekt 'er wel , aen krank oft zieke luyden ,
 En even kan ik dit op onzen handel duyden ;
 'k Heb geen gezonde lust die my tot minne port ,
 My walligd van de spijs die my geboden word .
 De broeder stond bekeyt , en wijft niet wat te maken ,
 Dewijl hy niet en zach tot zijnen wil te raken ;
 Hy diend 't zijn Zuster aen , wat dat 'er is geschied ,
 Die over deze zaek leefd in een groot verdriet .
 Dit zy een goede les aen maegden voor geschreven ,
 Dit wil ik voor een wet aen alle maegden geven ,
 Dat schoon een vryer haer voor dezen heeft gevrijd ,
 En trouwe liefd getoond ook voor een langen tijd ,
 En dat zy zijne liefd heeft van der hand gellagen ,
 Ik raed haer dat zy hem geen liefde toe wil dragen ;
 Na dat zy zijne liefd , na dat zy zijn begeert ,
 Ziet tot haer ongeneygt , en van haer afgekeerd .
 Ik heb 'er op gelet , en dat op zeker stonden ,
 Ik heb het in der daed waerachtiglijk bevonden ;
 Een vryer die een maegd met trouwer herren miend ,
 Een vryer die een maegd uyt liefde vrijd en diend ,
 Hoe meerder dat hy heeft haer liefde toegedragen ,
 (Al eer zy zijn verzoek heeft van der hand gellagen)
 Hoe meerder dat hy haer uyt liefden heeft begeerd ,
 Hoe meerder hyze haet na dat de liefd verkeerd .
 Dies bid ik dat gy leerd , ô jonge maegden myen !
 Een vryer afgezet , hem niet te willen vryen ;
 Niet is 'er op der aerd dat minder word geacht ,
 Als dat een jonge maegd om vryers minne pracht ;
 Ten voegd geen eerbaer maegd , zoo met de min te mallen ,
 Nocht in die vryigheyd zoo verre te vervallen ,
 Dat zy een geyle lonk uyt haer gezichte schiet ,
 Oft met een dertel oog op eenig minnaer ziet ;
 Ten voegd geen eerbaer maegd , te toonen graegt in kuffen ,
 En door een geyle trek , haer innig yuur te bluffen ;
 Ten voegd geen eerbaer maegd , te drukken met de hand ,
 Te veylen hare min , is voor de maegden schand ;
 Ten voegd geen eerbaer maegd , te sliengeren langs straten ,
 In 't donker van de nacht alleen met vryers praten ;
 Ten voegd geen eerbaer maegd , die hare eer betracht ,
 Te wandelen op straet de gantsche lange nacht ;

Ten voegd geen eerbaer maegd, in 't rijpste van haer vryen,
 Met vryers nu en dan om verre speelen ryen ;
 Ten voegd geen eerbaer maegd, dees wegen in te slaen,
 Hoor, teere dieren, hoor ! ik wil u beter raen.
 Laet af van deze gang, het strekt u eer tot schaden,
 Eyles ! en leer dit rijm, 't zal u ten besten raden.
 „ In 't jagen valt de prooy den jager dan eerst zoet,
 „ Wanneer hy vlijtig die met lust na jagen moet ;
 „ De waerdigheyd van 't wilt is meest daer in gelegen,
 „ Dat het met moeylijkheyd in 't jagen werd verkregen ;
 „ Waer, die men zelve veyld word noyt zoo dier verkocht ;
 „ Als die, die zelve van een kooper word gezocht.
 Ik wil u, zoet geslacht, een vaste regel geven,
 Zy zal u dienstig zijn zoo gyze wild beleven ;
 Ik wil u op een kort met rijmpjes wijzen aen,
 Wat in de zoete min voor vrysters diend gedaen ;
 Ik wil u, teer geslacht ! aen wijzen door gedichten
 Een vaste minne-wet, en rechte maegde plichten ;
 Ik wil u stellen voor een lieffelijke last,
 Die in de zoete min een eerbaer vryster past :
 Liefd niet oft word geliefd, vryd niet oft laet u vryen,
 Mind niet oft word gemind, leer uwe minne myen ;
 't Is meenigmael gebeurd, gelijk ik zeker weet,
 Daer maegden min den eerst, daer was 't vervolgen leet ;
 't Is menigmael geschied, ik hebt in acht genomen,
 En laet het desgelijks ook in u herte komen ;
 Ik hebbe, teer geslacht ! wel eer een maegd gekend,
 Die had in haer gedacht de min te zeer geprent ;
 't Gedacht ontstak begeert, begeerte dreef de wille,
 Om 't herte, door begeert, in zijne wil te stille ;
 Zy steld haer meening voor, en klaegde dat zy bemind,
 Zy schrijft een brief aen hem tot wien zy is gezind,
 Na weynig overleg (door drift van minne vlagen)
 Maekt zy den brief gereed, en laetze tot hem dragen ;
 Gebruykt een vreemde vond waer meê zy brocht te weeg,
 Dat, die zy minne droeg, de brief in handen kreeg ;
 Hy die noyt had verwacht zoo zeer gemind te wezen,
 Die heeft de brief bezien, die heeft de brief gelezen ;
 Wel wat een zeltzaam ding ! dat hier een geyle maegd,
 Haer minne my ontdekt, en van de liefde klaegde ;
 Wel wat een zeldzaam ding ! wat komt my hier ter handen ?
 Ken in een maegden hert zoo zeer de minne branden ?
 't Is voor een eerbaer maegd niet al te wel verzind,
 Te zoeken vryers liefd eer dat hy haer bemind ;

Hy over wreegt de zaak, en wiktze door de reden;
 Word in een maegd, zeyd hy, die vryheyd niet geleden?
 Hoe (zeyd hy) ken een maegd hier in niet zijn verschoond;
 Dat zy uyt liefde mind, en hare minne toond?
 Staet het geen dochter vry haer minne voor te dragen;
 Hem, die de minne keur op offerd haer behagen?
 Hoe (zeyd hy) waerom niet de liefde van een maegd,
 Ontdekt aen die, die zy oprechte liefde draegd?
 't Is eygen door natuur, dat aller menschen zinnen,
 Genegen zijn tot liefd, genegen zijn te minnen;
 't Is eygen door natuur, dat minnens zoet geweld!
 De keur van mins verkies een maegd te voeren steld.
 Wel waerom zoud een maegd haer zinnen dan niet zetten;
 Voor dat zy word verzocht? ik vind verscheyde wetten,
 Ik vinde het te recht, als ik my wel bezin,
 O maegden! 't past u niet te veylen uwe min;
 't Zijn wetten u verleend van over oude tyen,
 Een maegd moet zijn gevrijd, al eer dat zy mach vryen;
 God heeft het zoo geschikt, 't is over lang volbrocht;
 De vrysters lieven niet, oft worden eerst verzocht;
 De rede strekt een wet, die ik de maegden leere,
 Geen maegd vermach de liefd van vryers te begeere,
 Indien zy weten wil waerom 't niet mach geschien,
 Zy zal het in 't vervolg van dezen handel zien.
 De vryer die den brief had van de maegd gekregen,
 En kost in geener wijs met reden over wegen,
 Dat het een eerbaer maegd zoud vry staen hare zin,
 Te melden, die zy liefd, haer ongeminde min;
 Doch na een korten tijd, besluyt hy door gepeynze,
 Als dat hy met de maegd wil in het minnen veynze;
 Hy voegd zich nu en dan daer hy de vryster vind,
 Hy speurd dat zy hem liefd, al eer hy haer bemind;
 Zy toond hem alle dienst, en minnelijke treken,
 Zy voegd haer menigmael tot vleyen en tot smeken;
 Zy die op deze wijs haer minnaer gaende maekt,
 Is oorzaak dat de min hem in het hert geraekt;
 Hy voeld een heete drift door al zijn leden dringe,
 Hy vind zich machteloos de lusten te bedwinge;
 Dies liefd hy, doch geveynst, zy die haer waend gevrijd;
 Blijft efter zonder man, en raekt de maegdom quijt;
 Hier baerd de min berouw, hier gaet het op een treuren,
 O jonge maegden! leer, wat dat 'er kan gebeuren,
 Wanneer een vryster vrijd, al eer zy werd verzocht,
 Het heeft haer menigmael veel onheyl aengebrocht;

Dies leer, uyt dit ons rijm, ô maegden! 't rechte minne ;
 Het past de vryers best het vryen te beginne ;
 Het voegd de vrysters niet het vryen t' onderstaen,
 En waer het zoo geschied, zal 't zelden wel vergaen ;
 Zijt zeker teer geslacht dat zulke min kan schade ,
 Dies laet u lieve jeugd! voor al ten besten rade ;
 Indien gy minnen wild dat minne wel gedijt ,
 Zoo wacht , ô jonge maegd ! tot dat gy werd gevrijd ;
 Indien de minne mocht u teer gemoed ontfonken ,
 En toond het niet door 't oog, nocht geyle minne lonken,
 En zijt niet al te mild , niet al te laf, nocht zoet ,
 Maer weest gelijkerwijs, een dochter wezen moet ;
 Wanneer een minnaer u zijn liefde steld voor oogen ,
 Wild hem (op zijn verzoek) gelegentheyd gedogen ,
 En met uw Ouders raed vergunnen tijd , en dag ,
 Dat hy zijn min, en zin , aen u ontdekken mach ;
 Bespeurd gy zijn gevry gegrond op geyle minne ,
 En in een losse drift van ongebonden zinne ;
 Bespeurd gy yets in hem dat nâ uw kuyfheyd staet ,
 Leer , teere maegden ! leer , dat gy niet vorder gaet ;
 Vind gy in tegendeel zijn liefd gegrond op trouwe ,
 En wild hem niet te lang in zijn verzoek op houwe ;
 Zijt ook niet al te reed, ô vrysters ! met uw gunst,
 Een maegd die veynzen kan die heeft een goede kunst.
 Men pleeg het overlang van wijze liens te hooren ,
 Al wat men schielijk kiest , werd schielijk weêr verlooren ;
 Wat yemand met gemak werd zomtjids toegebracht ,
 Dat heeft hy na der hand , ook weynig waerd geacht ;
 Wie vryers licht geloofd, die vind zich wel bedrogen,
 Dies wild niet al te haest u weder min gedogen ,
 En neemt niet al te dra des minnaers zeggen aen ,
 Want alle vryers rijk zoo lang zy vryen gaen ;
 't Is goud al wat 'er blinkt, en 't zijn al groote zaken,
 Waer meê de vryers vaek de vrysters gaende maken ;
 't Is overlang gebeurd , gelijk men 't ook noch ziet ,
 Dat in de vryery , veel tijds, bedrog geschied.
 Hier staet u jonge maegd ! hier staet u op te letten ,
 En wild niet al te haest u zin op 't minne zetten ;
 Waer vrysters haestig zijn daer baerd de min berouw,
 En maekt de blijde bruyd vaek tot een droeve vrouw ;
 De vrysters te e greet, doen vryers liefde krenken ,
 En geven (niet v ergeefs) de vryers na bedenken ;
 Indien een maegd te graeg in min bevonden word ,
 Den minnaer beeld zich in als dat 'er yets wat schort ;

Maer

Maer voeld gy u geneygt, en met verliefde zinne,
 Om hem, die u verzoekt, te toonen weder minne,
 Schikt dat gy uwe gunst niet al te haest verleend,
 Zijt weygrich in het eerst, schoon dat gy 't anders meend;
 Wanneer een Ionge maegd wil zeker gaen in 't vryen,
 Hoe minder dat zy mind, hoe meer zy zal bedyen;
 Dat is, werd zy gevrijd, dat zy niet weder mind,
 Ten zy haer minnaer zy eerst wel genegen vind;
 Indien gy jonge maegd! de minne plicht wilt leeren,
 Gy kund, in dit geval, geen beter raed begeeren;
 Daer is geen trouwer hulp, daer is geen beter raed,
 Als dat gy in de min tot uwen Schepper gaet,
 En spreekt, genadig God! de krachten mijn 'er ziele
 Gebieden my, dat ik voor uwe Godheyd kniele,
 En offer u mijn Heer! mijn hert, mijn wil, en zin,
 Genegen tot de echt, gedreven door de min;
 O God, genadig God! dewijl het 's menschen leven,
 Door u zijn oorspronk heeft, en werd tot lust gedreven,
 (Uyt eygenschap, die gy den mensch hebt in geplant)
 Dat is, tot zoete min, die my in 't herte brand;
 Dat is, tot reyne liefd, en echtelijke trouwe,
 Om met een vreedig man geruftig huys te houwe;
 Op dat ik door de lust mijn kuyfheyd niet besmet,
 Maer dees mijn zuyverheyd besteed aen 't echte bed;
 Dit bid ik, lieve God! geliefd my te verleene,
 Op dat ik (na uw wil) in 't minnen mach vereene,
 Dat ik, dat noodig werk, van u gesteld, ô Heer!
 Gebruyken mach altijd tot zaligheyd, en eer.
 Verspreyd 'er in mijn hert onkruyd van quade driften,
 Zoo gund my, goede God! dat ik het uyt mach siften;
 Zoo gund my, goede God! in deze zaak te doen,
 Gelijk men is gewend te plegen aen het groen;
 Wat ziet men op het land, en in het groen geschieden?
 Men moet het quade kruyd daer uyt het goede wieden;
 Men ziet hoe 't quade kruyd werd uyt de grond geplukt;
 Om dat het goede kruyd van 't quade werd verdrukt;
 Men ziet het weelig hout van jonge bomen snyen,
 Op dat de teere stam te beter zoud gedyen;
 't Blijkt aen de wijngaerd rank, hoe korter af gefnoeyd,
 Hoe milder dat hy wast, hoe rijker dat hy bloeyd,
 En op gezette tijd, en op bequame dagen,
 Zal aen zijn groene struyk te beter vruchten dragen;
 Mijn zinnen tot een les, mijn minne tot een leer,
 Dat ik in mijn gemoed geen geyle min begeer;

Dat ik mijn jonge jeugd (in 't bloeyen van haer jaren)
 Voor 't onkruid van de lust moet trachten te bewaren ;
 Een tak van geyle min , en innerlijke vlam ,
 Diend , ô mijn lieve ziel ! gesneden van de stam ,
 Van 't lichaem afgekapt , en uyt het hert gedreven ,
 Vermits een quade tak den boom beroofd het leven ;
 Wel aen verliefde ziel ! mins quade ranken mild ,
 Op dat gy door haer lust geen hindernisse lijd ;
 O wilde wijngaerd rank ! ô jonge domme zinne !
 Noch in uw eerste jeugd , en onbedreve minne ;
 Hier diend ô jonge stam ! geen geyle graegt geleên ,
 Hier diend wat uyt geroeyt , daer diend wat af gesneên ;
 Hier diend wat af gekap , en daer wat uyt getogen ;
 Hier diend mijn jeugdigh hert te leeren door de oogen ;
 Hier diend my wel te recht het ooge , het gezicht ,
 Te wezen nodig tot een reyne minne plicht ;
 Dies ik my wederom wil tot mijn Schepper keeren ,
 Hem bidden dat hy my het recht gebruyk wil leeren ,
 Ik zeg het recht gebruyk , hoe ik in dit geval ,
 Mijn oogen in de plicht van min gebruyken zal .
 Wel op , mijn zieltjen op , wel op mijn gantsche leden ,
 En offerd aen uw God , ootmoedige gebeden ,
 Sla van den Hemel af u Goddelijk gezicht ,
 O God ! en leer my doch , mijn rechte maegde plicht ;
 Leer my , ô eeuwig God ! leer my tot dezer stonden ,
 Te schuwen door het oog de liefdelooze gronden ,
 Die 't modder drijven op , van het onkuysche slik ,
 Dat reyne zielen smet vaek in een oogenblik ;
 De drift van quade lust , wiens golven , en wiens vlieten ,
 Meest door de oogen tot in 't diepst des herte schieten ;
 Op dat de lust door 't oog in 't herte niet geraekt ,
 En daer (het zoet begin) geen qua gewoonte maekt .
 O God ! ô goede God ! vry my voor zulke smerte ,
 Laet noyt onreyne zucht op waffen in mijn herte ;
 Het zy mijn lieve God , waer dat ik heene ga ,
 Dat ik noyt dertel oog op eenig minnaers sla ;
 Het zy dat tijds toeval my voegd by jonge lieden ,
 Al waer men alle vreugd , en wellust ziet geschieden ;
 Het zy men hier oft daer , oft elders speelen rijd ,
 Oft daer men vrolijk is naer het beloop van tijd ;
 Het zy men dus of zoo met jonge luy verkeerren ,
 En dat 'er yemand mocht mijn weder min begeeren ,
 Het zy daer yemand waer die mijn tot min verzocht ,
 Zoo stort in my , ô God ! 't geen nodig diend volbrocht ;

Dat is een zedig oog, en laet als roode roozen,
 De schaemte, goede God, op mijne kaken bloezen,
 Een neergeslagen oog, een zedig heus gelaet,
 Voegt voor een teere maegd, als zy van liefde praet;
 Het noodigst dat ik acht dat maegden staet te plegen,
 (Als haer een vryer zoekt tot liefde te bewegen)
 Het noodigst dat hier in, een vryster diend gedaen,
 Dat is, met Sara in haer eenigheyd te gaen;
 Dat is, met Godes vrees in haer slaepkamer treden,
 En offeren aen God ten dienst haer gantsche leden;
 Een reyn en zuyver hert, een onbevlekt gemoed,
 En toond u lieve maegd gelijk als Sara doet;
 Die na dat zy haer had drie dagen lang onthouwen,
 Die, eer zy, voor haer man Tobias wilde trouwen,
 Die na drie dagen lang in vasten en gebeên,
 Op offerden aen God haer zuyverlijke leên;
 Die met een diep gezucht en met betraende ooggen,
 Met een gemorzelt hert in Gode opgetogen,
 Heeft haer gebed gestort, en riep Gods goedheyd an,
 Ten eynde dat haer God gund een Godvreezend man.
 Hoor jonge maegden hoor, dit is het slot van reden,
 Voor alle zaken diend uw Schepper aen gebeden,
 Gy diend voor alle ding tot uwen Heer te gaen,
 En bidden in u hert dien grooten Schepper aen;
 O God! ik die ten dienst mijn lichaem, ziel en leven,
 Aen uwe Godheyd wil ten offerande geven;
 O God! ik die mijn wil, mijn zinnen en gemoet,
 Buyg onder uwe wil, met my uw wille doet;
 O God! gy die my hebt gegeven wil en zinnen,
 Gun dat ik niet en wil, als 't geen gy wilt te minnen,
 Hebt gy my tot de echt, ô goede God! verzien,
 Laet na uw wil, mijn wil, in deze zaak geschien;
 Hebt gy my eeuwig God tot d' echte staet verkoren,
 Zoo wild, ô goede God! na mijn gebeden hooren;
 Ik bid u eeuwig God! ik bid uw Majesteyt,
 Hebt gy my in de echt mijn deeling toegeleyd?
 Ik bid u eeuwig God! zal ik hier op der aerde,
 Den houwelijken staet na uwen wil aenvaerde?
 Ik bid u eeuwig God! zal ik in d' echte treên?
 Dat uwe goedheyd my een wederga verleen;
 Ik bid u wild my doch een goed gezelschap geven,
 Waer mede dat ik mach in rust en vrede leven;
 Ik bid u eeuwig God! vergun my tot een man,
 Een die my door zijn deugd in eeren houden kan;

Tobi. in vj
3 Cap. 13.
14:15:verf.

Ik bid u goede God! is 't mijn beroep te trouwen,
 Gund my een man daer ik mach vreedig huys meê houwen;
 Ik bid u goede God! indien ik trouwen moet,
 Zoo laet mijn herte niet vervallen op het goed;
 Niet op een losse schijn van wel geboren leden,
 Niet op een ydel pracht in dertelheyd van kleden,
 Niet op een moedig held, die prachtig is in staet,
 En meerder in de schijn, als hy is in der daed;
 Niet op een schoon gezicht, oft diergelijke zaken,
 Niet op een zoete tong die herten weet te raken,
 Niet op een aerdig beeld, oft op een kloeke geest,
 Ten zy dat hy by dien voor al zijn Schepper vreeft.
 O God! is 't uwe wil dat ik de echt beginne?
 Verleend my zoo een man goed-aerdig, saft vanzinne;
 Een man, die door zijn deugd, en door zijn kloeke raed,
 Zijn vrouw en huysgezin in alles gade slaet;
 Een man, die zich van jongs heeft naerstelijk gequeten,
 Om op zijn rechte tijd de manne plicht te weten;
 Een man, die zich van jongs en van zijn kindsheyd af,
 Dat 's tot de vreeze Gods, en alle deugd begaf;
 Een man, die 't huysgezin in deugde weet te stijven;
 Een man, die herten weet tot deugden aen te drijven;
 Een man, die wijs beleyd in echte zaken heeft;
 Een man, die 't huysgezin veel goede wetten geeft;
 Een man, een deftig man, begaeft met wijze zinnen,
 En vrouwe zwakheyd weet met reden t' overwinnen;
 Een man, die door beleyd het vrouwelijk gemoed,
 Met teere sausen queekt, en weke spijsze voed;
 Een man, die met een vrouw na reden weet te leven,
 Een minnelijk gezicht zijn vrouwe weet te geven;
 Een man, die alle ding ten goeden eynde keerd,
 Een man, die zijne vrouw uyt liefde diend en eerd;
 Een man, die naerstig is zijn oeffening te drijven;
 Een man, die buyten 's huys, niet is gewent te blijven;
 Een man, die zelden zoekt gezelschap by de weert,
 Maer die zich meesten tijd schikt aen zijn eygen heert.
 Wild my, ô goede God! met zoo een man doen trouwen.
 Gund my, met zoo een man, Godzalig huys te houwen.
 O eeuwige Hemel voogd! verleent my zoo een man,
 Waer meed ik zaliglijk mijn leven eynden kan;
 O eeuwige eenig drie! drie eenig Godlijk wezen,
 Wiens hooge Majesteyt de zielen moeten vreezen;
 Drievuldig eenig God, voor wien ik neder kniel,
 Uytwendig met hetlijf, inwendig met de ziel,

Inwendig met de geest, uytwendig met de leden,
 Opheffende voor God den offer mijns gebeden;
 O Schepper! scheidt in my, een zuiver reyn gemoed,
 Een hertje zonder smet, een ziel die deugde voed;
 O Schepper! scheidt in my, een Goddelijk behagen,
 Op dat ik na uw wil in alles my mach dragen,
 't Zy dat gy my beroept tot d' echte staet of niet,
 Maer na gy dat met my ten zaligsten voorziet;
 O Schepper! gy die hebt geschapen alle dingen,
 En door wiens mogentheid uw scepzelen ontvingen
 Het leven, en de ziel, de wille en 't verstand,
 O Schepper! die den mensch dees drie heeft in geplant,
 Op dat wy door 't verstand uw Godheid zouden kennen,
 En leeren waer door wy van u geschapen bennen,
 Te weten, na de ziel, geschapen en geteeld
 Van Goddelijke macht, na Godes eygen beeld;
 De ziel het opperdeel van 't menschelijke leven,
 Is ons van u, ô God! tot zaligheyd gegeven;
 De wil hebt gy als voogd van mijne ziel gesteld,
 Indien dan dat mijn ziel na quade gangen helt,
 Om tegens u gebod het doolpad in te keeren,
 De ziel vervreemd van God door 't quaed doen te begeeren,
 Maer wil de wil van 't quaed tot deugdens yver spoen,
 Zoo zal die goede wil in ons Gods wet voldoen;
 Maekt my, ô goede God! aen goede wil gebonden,
 Een wil die noyt en wil ten dienste zijn de zonden,
 Een wil die alles wil wat gy mijn God gebied,
 Een wil die wat gy wild, dat naer uw wil geschied.

Besluit der minne wetten.

Z Wakke maegden, zieck van minne;	Maer dat gy het wel verstaet;
Grage vryers, heet van zinne;	Min heeft wetten, tijd, en maet;
Hebt gy quelling, hebt gy strijd,	Wetten zijn 'er voor de minne,
In de ziekte die gy lijd;	Wetten zijn 'er voor de zinne,
Zoekt gy hulpe voor uw smerte?	Wetten die de min gebien,
Zoekt gy vreugde voor u herte?	Datze moet op tijd geschien;
Zoekt gy van uw minne pijn,	Min bestaet in maet van reden,
En uw smert verlost te zijn?	Wie die maet wil over treden,
Zoekt gy van uw minne plagen,	Min gebruyken voor de tijd,
Vry te wezen, en ontslagen?	Die vervalt in minne strijd.
Zoekt gy troost in dit geval?	Dit zijn wetten voor de zinne,
Hoor, wat ik u leeren zal.	Niet te graeg zijn na de minne;
't Minne plegen is van noode,	Dit zy maegdens minne wet,
Aen natuur verleend door Gode;	Dat zy op haer tijde let.

Vryers tot het minne plegen,
 Moeten maegden niet bewegen;
 Maegden hier om aen gegaen,
 Moeten vryers tegen staen,
 Tot ter tijd dat echte wetten,
 't Minne plegen niet beletten;
 Tot ter tijd dat echte trouw,
 Maekt door liefde man en vrouw;
 Eer mach minne niet geschieden,
 Dit zijn wetten die 't verbieden,
 Onge-echt de min volbracht,
 Teeld berouw en droeve klacht;
 Onge-echte minne vruchten,
 Teelen tranen, teelen zuchten;
 Onge-echte minne vreugd,
 Teeld maer droefheyd in de jeugd.
 Min gepleegd voor echte tyen,
 Is een wellust vol van hyen;
 Jonge maegden, zoet geslacht,
 Zijt in 't vryen wel voordacht,

Dat gy u verliefde zinnen,
 Van de min niet laet verwinnen,
 Dat gy noyt (zoo lang gy leefd)
 Uwe maegdom over geeft;
 Schoon verloofd wild niet gelooven,
 Maer de minne vlamme doven,
 Tot gy op het bruylofs bed,
 Minne bluscht door echte wet.
 'k Heb u lessen voorgeschreven,
 Wat verdriet de min kan geven,
 Schoon verlooft, en onder trouwd,
 Zin gepleegd noch waek berouwd;
 Zin gepleegd kan vrucht doen erven,
 En u minnaer komt te sterven,
 Denkt in wat bedroefde staet,
 Hyd' onechte moeder laet;
 Die de min beweend in rouwe,
 Zijnde maeget, nochte vrouwe;
 Zijnde moeder met een kind,
 Dat noyt echte vader vind.

MINNE-LESSEN.

toegepast

De min-grage vryers.

Oor toe verliefde jeugd! gy die in minne zaken,
 Zoekt dagelijks u werk en oeffening te maken,
 Die dagelijks verzoekt het maegdelijk geslacht,
 En offerd met de mond een losse minne klacht;
 En zweert by Venus zelfs, en by Cupidoos wette,
 Hoe dat u herte brand met innerlijke hette;
 Hoe u gemoet en ziel, hoe u verliefde hert,
 Gevoelen minne pijn, beproeven liefdens smert;
 Gy zweert by vuur en vlam, en by de minne vonken,
 Dat gy verwonnen zijt door lodderlijke lonken;
 Gy zweert dat haer gezicht, oft haer korale mond,
 U hebben aen het hert en aen de ziel gewond;
 Gy zweert dat zonder haer uw leven moet verdwijnen,
 En uwe Lentes jeugd in dorre knaging quijnen;
 Gy zweert ik weet niet wat, dat u geschieden moet,
 Indien de zoete maegd uw smerte niet verzoet;

Gy slijt een langen tijd, een groot getal van dagen,
 In zuchten en geweën, in treuren en in klagen;
 Gy bid en smeekt u lief, gy vrijd al wat gy kend,
 Gy klaegd van u verdriet, gy klaegd van uw ellend;
 Gy moet om haren 't wil wel duyzend doode sterven,
 Wanneer gy maer een dag haer by zijn schijnd te derven;
 U lief is een Godin die hert en ziel gebied,
 Noch duyzend dingen meer, de helleft weet ik niet.
 Na al dit minne werk, na al dees minne kuren,
 Die (zoo men dikwijls ziet) niet al te lang en duuren;
 In 't kort na al dit doen, en na een lang getreur,
 Gy slaet het blaedjen om, en gaet weêr schielijk deur;
 Gy (door een losse buy) raekt in de min aen 't doolen,
 En hebt de swakke maegd zomwijl het hert gestolen;
 Leer, door dit slechte rijm, ô licht verkeerde gast!
 Dat noyt een heusch gemoed die slimme streken past;
 Leer, losse minnaer! leer, 't ken noyt ten goede strekken,
 Dat met een eerbaer maegd de vryers willen gekken;
 't Is ô geen eerbaer hert! 't en is geen heusch gemoed,
 Dat aen een eerbaer maegd dees slimme ranken doet;
 Indien gy zijt gezind (zoo dat behoord) te vryen,
 Gy moet voor alle ding, gy moet de streken myen;
 Indien gy uwe eer wild trachten voor te staen,
 Gy moet in 't minste deel noyt zulke gangen gaen;
 Gy moet een eerbaer maegd niet licht van liefde zeggen,
 En haer de geyle min zoo los te vooren leggen;
 Gy moet een eerbaer maegd niet vryen met de mond,
 Indien dat u het hert leyd op een losse grond;
 Gy moet geen eerbaer maegdome weder minne vleyen,
 Indien gy zijt gezint daer schielijk uyt te scheyen.
 Wel aen dan losse jeugd, het is een quade daed,
 Dat gy in uwe min die kromme gangen gaet;
 Hoor, losse minnaer! hoor, een woordje moet ik spreken,
 Schuwt in de zoete min de goddelooze streken,
 Wanneer dat zulke min met uwe zinne strijd,
 Zoo schikt, dat gy voor al een ding gedachtig zijt.
 „ Zoo yemand komt gereyft, zoo yemand komt gereden,
 „ Het zy in verre land, het zy in vreemde steden,
 „ Zoo yemand zich van huys in eenig plaets begeeft,
 „ En daer hy koopmanschap oft zijnen handel heeft;
 „ 't Zy dat hy reyft te land, oft dat hy komt gevaren,
 „ Veel mijlen door de zee, en door de diepe baren;
 „ Is 't zacke dat hy daer voor schaed oft onheyl vreeft,
 „ Leer, hoe in dit geval zijn zorge zy geweest;

„ Hy om geen zwarigheyd oft eenig scha te lyen ,
 „ Hy om voor schade zich in alles te bevryen ,
 „ Hy op dat hem ter zee, geen vyand aen en tast ,
 „ Hy op dat hem te land geen zware over last
 „ Van Rovers en geschied, zal goede zorge dragen ,
 „ Dat hem geen vyand quel, dat hem geen rovers plagen ,
 „ Dat hem zijn goed niet werd genomen met geweld ,
 „ Het zy dan op de zee het zy dan in het veld ,
 „ Hy (om de vrees van dien uyt zijn gemoed te bannen)
 „ Verziet hem op de weg met wel ervaren mannen ,
 „ Die met een goed getal van wapens zijn verzien ,
 „ Ter oorzaak, hem geen leet zoud op de reys geschien.
 Indien gy losse jeugd mijn zin hier uyt wild leeren ,
 Indien gy uwe zin tot deze les wild keeren ,
 Indien gy wild' de zin van dit verhael verstaen ,
 Zoo wild een weynig noch in 't lezen verder gaen ;
 Het gaet ô jonge jeugd ! het gaet zoo in het minnen ,
 Gy hebt in deze zaak te letten op uw zinnen ,
 Dat gy niet al te los u op de weg begeeft ,
 Alwaer de zoete min, voor u veel onheyl heeft ;
 De onheyl die voor u in 't minnen is gelegen ,
 Kund gy in u gedacht door reden over wegen ,
 De zwarigheyd die u de minne geven kan ,
 Die zal ik losse jeugd u nader wijzen an ;

Wanneer een geyle drift u prikkelt in de zinne,
 En drijft u hier oft daer tot ongebonde minne;
 Weet gy wie dat met u op deze tocht moet gaen?
 Ey! let op ons vervolg, gy zult het haest verfaen;
 Indien gy rovers voeld beftrijden uwe leden;
 Indien gy in u hert voeld qua genegentheden;
 Indien gy lusten voeld van ongebonden min;
 Indien onreyne zucht u worstfeld in de zin;
 Indien gy voeld een trek in 't diepft van uw gedachten,
 Meer uyt een geyle drift als Goddelijke krachten,
 Zoo denkt in u gemoed, wat voel ik hier in my,
 O ziel! ô waerde ziel! het is struyk rovery;
 't Is goddeloos gefpuys dat u zoekt aen te randen,
 't Zijn rovers die de min vervallen doen in fchanden,
 't Zijn rovers die de ziel aen tasten tot 'er dood,
 't Zijn rovers waer door 't hert van deugde werd ontbloot,
 't Zijn rovers die alleen de eere niet vernielen,
 't Zijn rovers die ook fcha doen aen der menfchen zielen;
 't Zijn rovers die alleen niet pijnigen het hert,
 Maer plagen ook de ziel met innerlijke fmert.
 Ik weet en ken 'er een, die hem in minne vlagen,
 Niet (zoo het wel behoord) heeft in zijn jeugd gedragen;
 Ik weet en ken 'er een, die eens een maegd verzocht,
 Aen wien zijn snode min, zoo veel te wege brocht,
 Dat hy, na lang gevry, zoo verre was gekomen,
 Dat by de vrienden zelfs de zaak wierd aengenomen;
 Hem wierd op zijn verzoek de dochter toegestaen,
 Het houwlijk wierd gemaekt en alles was gedaen;
 Doch na een kort vertrek, en eenig tijd van dagen,
 Zoo heeft, in dit geval, de zaak zich zoo gedragen;
 Dewijl de dochter was een ouderlooze maegd,
 Die aen haer bruydegom de gantsche staet op draegde,
 En hem als voogd-heer steld in alle hare zaken,
 Om staet en rekening van al haer goed te maken;
 Zy zonder achter docht heeft hem dit toe vertrouwd,
 't Geen na een korten tijd de lieve maegd berouwd,
 Want als hy had doorzocht, en zekerheyd gekregen,
 Hoe dat, in dit geval, de zake was gelegen,
 En dat haer rijkdom was zoo groot niet als hy docht,
 En niet zoo veele goeds, als hy wel had gezocht;
 Wat is 'er doch geschied? een wonderlijk bedrijven,
 Het geen ik nodig acht u tot een leer te fchrijven,
 Ten aenzien dat de jeugd daer uyt yets leeren zouw,
 Niet zoo, in zulk geval, te leven met een vrouw,

Ten aenzien dat de jeugd zich mijde voor dat dwalen ,
 Moet ik haer dit bedrijf in rijmery verhalen.
 Als hy de gantsche grond had van haer staet verstaen ,
 En over alle ding nu zelve had gegaen ,
 En dat het hem hier in ging tegens zijne giften ,
 En dat hem nu de daed zijn meening dede missen ,
 Niet tegenslaende hy met eeden had beloofd ,
 Te zijn haer echte man , haer lief, haer opperhoofd ;
 Niet tegenslaende dat het houw'lijk was besloten ,
 Heeft hy de eer en eed gelijk om veer gestoten ,
 En om een weynig goed dat hy 'er minder vond ,
 Verwiffeld trouw en eed, en breekt het vast verbond.
 Ach ! om het ydel goed steld hy de trouw ter zijen ;
 Ach ! om een weynig goed brengt hy de maegd in 't lijn ;
 Ach ! om een hand vol goud, oft om een weynig meer ,
 Verlaet hy zijne lief, verlaet zijn trouw en eer ;
 Ach ! om dat ydel gelt heeft hy zijn vuyle zinnen
 Getrokken van de maegd, aen wien hy zwoer zijn minnen ;
 Hy die voor die tijd pleeg met liefden om te gaen ,
 Verlaet na die tijd haer, en blijft 'er los van daen.
 Fy ! wat een valsch bedrog en goddelooze schanden ;
 Den linkert neemt de vlucht en reyft in vreemde landen ,
 En laet de eerbaer maegd, in treurigheyd alleen ,
 Die dit onluk beklaegd met tranen en geweën ;
 Zy (in de treuring is) eylaes ! zoo diep gekomen ,
 Dat haer het herte swemt in brakke tranens stromen ;
 Zy (in de treuring is) eylaes ! zoo diep geraekt ,
 Dat zy door het vervolg daer van gewoonte maekt ;
 Zy heeft de treurigheyd zoo diep in 't hert gelaten ,
 Dat men haer niet en weet zulks uyt het hoeft te praten ;
 Zy neemt haer dit zoo na, dat na een korten tijd ,
 Van dit geleën verdriet en innerlijke strijd ,
 Het herte word geknaegd, en door een bitter weenen ,
 De droefheyd haer het vleesch stroopt van de teere beenen ;
 De quijnig krenkt het bloed , het bloed dat tiering schort ;
 Is oorzaak dat de maegd haer jonge leven dort ;
 In 't eynde, na een sloop van zoo geleefde dagen ,
 In treuring en gequijn, in hertzeer, en in klagen ;
 In tranen en geweën, in knaging en verdriet ,
 Was 't dat die lieve maegd haer jonge leven liet.
 O droefheyd over droef ! wat oordeel zal ik geven ?
 Zijt gy, ô snoode guyt ! geen beul van 't maegde leven ?
 Om dat gy haer ontsteeld, om dat gy haer ontroofd,
 Het geen gy haer in trouw met eeden had beloofd.

O snoode

O snoode gierigheyd! ô kanker in de deugden!
 O dief-eg aen de liefde! ô rover aller vreugden!
 O liefdelooze min! ô goddelooze daed!
 Daer men om gelt en goed gezworen trouw verlaet;
 Men acht het moordery die yemand brengt om 't leven,
 En is het niet te recht een moordery bedreven,
 Dat yemand zoo veel leet een eerbaer dochter doet,
 Dat zy door hertzeer, laes! het leven missen moet?
 Zy suft waer dat zy gaet, zy mijmert in de zinnen,
 In 't eynde zy vervalt zoo diep in smert van binnen,
 Dat haer de lust tot spijs gantsch en geheel begeeft,
 Zoo dat de maeg geen kracht tot het ontfangen heeft;
 Het bloed dat werd ontfeld, door droefheyd in te kroppen,
 Zoo dat de lever schijnd de aderen te stoppen;
 Natuur ontbreekt den eysch van 't geen dat zy behoeft,
 Om dat het herte treurd en innig is bedroeft.
 't Is zeker, zoo 'er yets het herte weet te quellen,
 Dat al de leden haer daer over ook ontfellen;
 't Is zeker zoo 'er yets het herte gaet te na,
 Die quelling in 't geheel doet al de leden scha;
 Door quelling kunnen al de leden zoo veer raken,
 Dat zy een snood verderf inwendig kunnen maken,
 Waer door den mensche ken geraken aen zijn end,
 Geraken aen zijn dood, door innerlijk ellend.
 Wee! die den oorzaak geeft van diergelijke daden.
 Laet u, ô teere jeugd! laet u ten besten raden.
 Gy die de minne pleegd, leer wat de minne doet,
 Gedoog dat zulke min, noyt heerscht in u gemoed;
 Het is een slim bedrijf, een teere maegd te vleyen,
 En haer genegentheyd tot liefde aen te leyen;
 Het is een snoode daed, dat yemand minne pleegt,
 Zoo lang een dochter vleyt dat hy haer hert beweegt,
 Dat hy haer zinnen steeld, dat hy haer sweerd te trouwen,
 En mist 'er dit of dat, men wil zijn woord niet houwen;
 Het is een snoode daed, dat yemand maegden mind,
 Dat yemand hem door trouw vast aen een maegd verbind,
 En dat hy na der hand, een dit oft dat mocht speuren,
 Een vieze vazery, oft ander slechte leuren,
 Het zy dat aen 't gellacht, oft zelve aen de maegd,
 Yets was dat hy niet wift, yets is dat hem mis haegd;
 't Zy dat 'er zoo veel goeds niet was als hy wel miende,
 't Zy dat 'er hier oft daer yets mangeld aen de vriende,
 't Zy dat 'er hier oft daer yets in uw menig mist,
 En dat gy 't anders vind, als gy het had gegift;

Ten staet u geenzins vry, uw mening te verkeeren,
 Te wisselen uw zin, te stutten u begeeren,
 't Zy dat 'er dit of dat naer u gevry op staet,
 Als 't maer niet buyten wet van eer en kuyf heyd gaet,
 Vermoogt gy nimmermeer belofenis te breken,
 Gy meugt, ô losse jeugd! de zaek niet laten steken;
 Belofenis maekt schuld, en schuld moet zijn voldaan,
 Wilt gy ontschuldig zijn, zoo leer eerst wel beraen,
 Eer gy, in 't vryen tred, tot minne zijt genegen,
 Wild met uw ouders eerst de zaek wel over wegen,
 Op dat met ouders wil, en wijsfelijk beraed,
 Uw minne wel gedy, uw liefde wel beslaet;
 Belofte eens gedaen, en mach niet zijn gebroken,
 Geschied het, 't is gewis, het word van God gewroken;
 Dies ik u op een kort met rijmery vermaen,
 Hoe gy, verliefde jeugd, moet in het minnen gaen;
 De min die heeft uyt God haer oorsprong eerst gekregen,
 God maekten tot de min het menschen hert genegen,
 God heeft in 's menschen hert de minne in gestort,
 Als middel waer door dat den mensch geboren word;
 De min is het begin van 't menschelijk vereenen,
 De min moet aen den mensch de eygenschap verleenen,
 Waer door de liefde teeld het menschelijk geslacht,
 Het is de min waer door den mensch word voortgebracht;
 Dewijl de min uyt God haer oorsprong heeft genomen,
 Zoo moet gy in de min eerst tot den oorsprong komen,
 Dat is, gy moet voor al tot God in 't minnen gaen,
 En bidden in u hert zijn groote Godheyd aen;
 Gy moet een zuiver hert aen hem ten offer vieren,
 Dat hy u in de min wil met Tobias stieren;
 Gy moet u Heer en God aenroepen met de mond,
 En toonen hem u hert, en toonen hem de grond;
 De grond waer uyt uw min (ô minnaer!) komt gerezen,
 Moet voor u Heer en God, oprecht en zuiver wezen;
 De grond waer op uw min, waer op uw minne leyd,
 Moet opgeoffert zijn aen 's Hemels Majesteyt.
 O eeuwig eenig God! van Hemel en van aerde,
 O Koning! groot van macht, en heerelijk van waerde,
 Algever milde God, die 's Hemels throon bezit,
 En uw genade gund hem, die u daer om bid;
 Ik bid u goede God! dat gy in 't lieve minnen,
 Wild voegen mijne hert, wild stieren mijne zinnen,
 Dat ik geen minne pleeg, als die ten hoogsten mijn
 Mach na uw lieve wil, mijn ziele zalig zijn;

O eeuwig eenig God! indien de minne krachten,
 Door wetten des natuurs, haer lust in my betrachten,
 Zoo gund my dat ik mach my voegen na de wet,
 Die gy in 't minnen hebt een minnaer voor gezet;
 O eeuwig eenig God! gy hebt een wet gegeven,
 Waer na ik schuldig ben te voegen hier mijn leven;
 O eeuwig eenig God! voel ik de min in my,
 Zoo gun my dat zy doch naeruwen wille zy;
 Niet wulleps, licht nocht los, niet ydel ongebonden,
 Niet door een geyle drift genegen tot de zonden,
 Niet om de vuyle lust in dertelheyd te voen,
 Maer in de echte trouw uw wetten te voldoen;
 O eeuwig eenig God! indien ik word gedreven
 Tot lusten van de min, wild my uw zegen geven,
 Dat minne in mijn hert geen ander vruchten voed,
 Als daer de zoete liefd ten hoogst door groeyen moet;
 Dat minne zonder liefd, en liefd niet zonder trouwe,
 In 't binnenst van mijn hert, een vaste plaets behouwe;
 Dat minne zonder liefd, mijn herte niet bezit,
 Maer dat de liefd door trouw, bemik het rechte wit,
 't Geengy, ô eeuwig God! (om niet te mogen dolen)
 Hebt aen de zwakke jeugd in 't minne stuk bevolen;
 Geen minne mach 'er zijn, geen minne mach bestaen,
 Ten zy de minne werd door liefdens plicht voldaan;
 Geen min mach zonder liefd, in 't minnend herte wezen,
 Waer minne zonder liefd in 't herte komt gerezen,
 Daer moet nootzakelijk de reden zijn gedaegd,
 Daer moet het herte zijn de lusten afgevraegd;
 Indien de minne lust werd zonder liefd bevonden,
 De reden wijft 'et aen, het hert held na de zonden;
 De zonden smerten God, God wil de zonden niet,
 't Is zonde, zoo 'er min, buyten de liefd geschied;
 't Is zonde dat men mind, en niet te willen trouwen,
 Een zonde die met recht voor gruwel word gehouwen;
 't Is heylig wederom, dat yemand zich verbind,
 Door echtelijke trouw, een eerbaer vryster mind;
 Zoo mind, dat zijne min bestaet in liefdens deugde,
 En dat hy door de min tracht na de echte vreugde.
 Dit gund my goede God! dit bid ik, my verleen,
 Indien de minne-zucht mocht trekken door mijn leen;
 Gedoog geen min in my, oft laet my liefd verzamnen,
 Door wettelijke trouw tot zaligheden, Amen;
 Dit bid ik goede God! dit wensch ik Hemels Heer,
 Tot mijner zaligheyd, mijn naesten tot een leer.

't Diend

't Diend welgevat,, van die 't noyt had.

HEbt gy noyt liefd gepleegd, gevoelden gy noyt minne,
 Maer, wild voor d' eerste mael de vryery beginne?
 Zoo leer een kleyne les, gy minnaer! in dit stuk,
 De onbedreven min baerd veel tijds ongeluk;
 De min werd menigmael by vuur, en vlam geleden;
 Hy brand zich, die zyn hand in 't vuur bestaet te steken;
 Maer wild gy van de brand, en smert ontslagen zyn,
 Gebruyk voorzichtigheyd, zoo blijft gy vry van pijn.

MEn zeyd voor een gemeensprek-woord, voorzichtigheyd is de moeder van alle wijsheyd; om dan wijselijck te vryen, komt het alle lievers toe voorzichtigheyd te plegen; dit werk (met voorzigt begonnen) ken zeer lichtelijck tot een goede, en gelukkige uytkomst gebracht werden. Zoo yemant wilde weten waer in deze voorzichtigheyd zoude mogen bestaen; zy bestaet hier in, dat zoo wanneer men zich tot liefdens oefening wil begeven, dat men als dan eerstelijck wel bedachte beradinge neemt, vvaer, en aen vrien, men zyn liefde zoekt te besteden; de natuur, en genegentheden zijns geliefde vvel te leeren kennen, die welkennende, zich daer na te voegen.

SToord u lief haer licht in 't minne,
 Leerd u buygen na haer zinne,
 't Geen zy wil, gewillig doet,
 Is zy quaed, toond gy u goed.
 Liefd heeft dikmaels vreemde treken,
 't Hert is ander als het spreken,
 Voegt u na dat zy 't begeerd,
 Tot der tijd, de tijd verkeerd.
 't Is als eygen aen de maegden,
 Die het menigmael behaegden,

Dat zy in het stuk van min,
 Hebben yder uur een zin.
 Yder zin diend waer genomen,
 Wild gy in haer gunste komen;
 Yder zin, die 't meysje had,
 Ionge minnaer! diend gevat;
 Zoo gevat, dat gy in 't vryen,
 Wat zy niet en wil (moet myen)
 Wat zy wil, en niet en zeyd,
 Leeren door voorzichtigheyd.

B b

In de

In de vreugd „ ongeneugd.

Al ben ik by mijn lief, de oorzaak van mijn vreugde,
 Nochtans spruyt wyt die vreugd, mijn grootste ongeneugde;
 Zy is al mijn vermaek, om dat ik haer bemin;
 Zy is die mijn bedroefd, als ik in vreugde bin;
 Mijn vreugde is de min, als ik min zoek te plegen,
 Zoo is zy (die ik min) tot minne niet genegen;
 O minne! gy zijt zoet, ja't zoetste dat men vind;
 Geen pijn smert meer, als dat mijn lief niet weder mind.

IS zoo gemeen, als v wonder, dat men zoodanige menschen vind, die in haer schade haer voordeel vullen zoeken. 't Gaet met deze als die, die minnen; een minnaer liefde gesteld hebbende op al zulk een vryster daer hy ziet dat voor hem niet ten besten is, als een yd'le schijnvreugd voor zijn verkrijgings hope, niet tegenstaende dat hy met vriendelijke lachjes, minnelijke lonkjes, liefelijke kusjes, van zijn geliefde vverd bejegen; deze bedriegelijke lok-lusjes, de oogen des veriefde zoo verblindende, doen hem in zijn zoete smerte, en pijnelijke vreugde, met vreugde in zijn pijn, gevullig in zijn onvulligheyd, door yd'le hoop volherden, tot vermeerdering zijns quelle, en eyndelijke misfing van zijn verhoopte blijdschap.

Wie oorzaekt, my mijn mins verdriet,
 Mijn lief, oft ik ? ò neen ! zy niet;
 Nochtans zoo moet ik om haer lyen,
 Doch d'oorzaak leg ik op mijn vryen;
 Had ik mijn liefd haer niet getoond,
 Liefd waer met geen verdriet beloond;
 Nochtans, mijn lief moet ik mijn plagen,
 Door eygen schuld alleen niet dragen;
 Vw lonkjes, lachjes, minne-kunft,
 Bedrogen my met schijn van gunft;

Had ik gekend der maegden treken,
 Ik waer haer schalk bedrog ontweken;
 Had ik in 't eerst mijn wel beraen;
 En in mijn hert niet laten gaen,
 De lachjes die mijn vriendelijk dochte,
 En dikmaels vreugd in 't herte brochte;
 Had ik uw lonkjes af gekeerd,
 Zoo had de min my noyt gedeert.
 Dies leer met my veriefde zinne,
 De vreugd baerd ongeneugd in 't minne.

Hoe

Hoe lager dat men 't dwingt,, hoe hooger dat het springt.

Het bovenst staet om laeg, het laegst komt op gespronge,
 Een licht vlammeende toorts dwingt VENV's kleene jonge
 Al brandend na de aerd; hoe hyze lager dwingt,
 Hoe meerder datze brand, hoe hooger datze springt;
 't Gaet even zoo met die, die 't minnen zomtijds plegen,
 Hoe meerder in bedwang, hoe grooter in 't genegen;
 't Is even in der daed, gelijk CVPIDO wijst,
 Hoe men de min meer dwingt, hoe datze hooger rijst.

Dagelijksche ervarentheyd, is genoegzaam getuygenisse van 't geen wy door deze afbeeldinge voorgesteld hebben; zoo wanneer de minne plaats neemt in de herten van de lievende jonkheyd, welke minne zeer lichtelijk een oorzaak haerder qualijk varen ken veroorzaaken, 't welk de veeljarige (door beter kennis) dikmaels zoeken voor te komen, zoo met alle middelen van goede vermaningen, als af-beeldinge van navolgende zwaarigheden, en ellenden; dit al vruchteloos zoeken door bedwang de jeugd van de minne af te trekken, doch mede te vergeefs; zulks dat men 't in der daed bevind, hoe de minne meerder werd gedwongen, hoe zy minder werd vernietigt; zoo dat men wel te recht mach zeggen, hoe meerder dwang, hoe grooter liefde.

GY (die tot liefde werd beweegt,
 En buyten raed liefd's handel
 pleegt,)
 Ik wenschte dat gy in de minne,
 Voordachtig waert met raed, en zinne,
 En u van ouders raden liet,
 Zoo had gy toevlucht in verdriet;
 Volgt ouders raed in liefdens zake,
 Zoo kund gy 't nimmer qualik make;
 Dat is, zoo 't u in d' echte staet,

Niet na u wel gevallen gaet,
 Oft dat de voorspoet schijnd te vliede;
 En weygerd u haer gunst te biede;
 Gy vind (ô jeugd) onthoud dit vry,
 Vw ouders gunst; en hulp daer by;
 Maer in het tegendeel, zult vinde,
 Nocht ouders hulp, nocht gunst van
 vrienden,
 Wat volgt 'er ach! een droef ellend,
 Voor die geen ouders raed en kend.

Oudeliens raed,, jongeliens baet.

DE min verzoekt een maegd (in 't eelfte van haer jaren)
 Om met een aerdig geest haer jonge jeugd te paren;
 Haer vader zeyd, o neen! en steld een ander wet,
 Vermits by op 't vervolg, meer als zijn dochter let;
 De minnaer is gewent een los, en veelig leven,
 In handeling, nocht winst het minste deel bedreven;
 Mind, zoo gy minnen wild, en trouwt met zulk een man,
 Wiens eerelijk gewin u onderhouden kan.

Gelukkig zijn die kinderen, die na raed van haer ouders leven; namelijk in zoodanige zaken, daer haer de raed op 't hoogst van noode zy; de jeugd vverd licht beveegt tot liefde, liefde ken licht oorzaak geven tot 's levens qualijk varen, 't vvelk veeltijds door oudeliens raed voorkomen kan vvorden, aengezien hun verder inzichte; daer-de jonkheyd niet en volgd als de raed van haer verblinde genegentheyd, en lust der minne; d' een oft d' ander volgende, is het vvelvaren, offte het qualijk varen der jongeliens gelegen; volgd men mins genegentheden, zoo let men vveynig op het geen daer 't meest aenhangt; dat is, de jonkheyd denkt zoo ver niet, dat by de liefde vereyscht vverd, een eerlijk gevvin, tot opvoedinge, en onderhoud der nakomelingen; 't vvelk spruyten moet uyt een deugdelijken handel, en vvel leven, van die gene, met vvien een dochter haer in liefde zoekt te verbinden.

WAer jonkheyd liefd met ouders raed,
 Daer blijft de liefd in goede staet;
 Waer raed verftoten werd in 't minne,
 Daer zal liefd zelden welvaert vinne;
 Hierom, ô jeugt, als liefd u preft,
 Volgt ouders raed het is u best,
 't Is niet genoeg een man te trouwe,
 Daer diend gelet op 't onderhouwe
 Van wif, van kinders, huysgezin,

Door kloek beleyd, en goed gewin;
 Dit zijn (ô jeugd) des ouders wetten,
 Waer op u naerftig staet te letten,
 Op dat gy niet en slaet ter hand,
 Vyt zotte lust een geestig quant,
 Die onbedreven is in zaken,
 Die meest getrouwde lieden raken;
 Dat is gezeyd, schikt dat gy trouwt,
 Een man die u in eeren houd.

't Is

't Is haest getrouwd,, dat lang beroud.

HY die GOD BACCHVS diend, en stort de maeg vol wijn,
 Gevoeld uyt deze kracht, een zoete VENVS pijn;
 De Wijn teeld minnens lust, en dwingt de zwakke zinne,
 Met ongetoomde liefde tot onvoorzichtig minne;
 De tong geraekt zoo ver, dwaeld buyten voorzichts wet,
 Dat zy haer meester vangt, eer hy daer zelfs op let;
 De lust doet onbedacht vaak meenig minnaer trouwen,
 Daer 't spoedige begin hem teeld een lang berouwen.

MEn bevind veeltijds, dat BACCHVS en VENVS garen by een zijn; te weten dat uyt de wijn, mins lust veel een oorspronk neemt, alzo de kennis door den drank vermeerst word, doet de tong onvoorzichtig voorstellen 't geen de lust gebied, maer de liefde schadelijk is; aengezien zy haer te spoedig bloot geeft, aen die gene waer geen linc aengevangen is; zoo dat de tong door de lust, de lust door de wijn, de min veroorzaken; en op zoodanigen grond van minne ken qualijk goed werk gemaekt werden, door dien haer begin zonder kennis is, haer oorspronk zonder liefde, haer werking zonder deugde, haer voortgang zonder beleyd; in 't kort de min met dronkenschap begonnen, zal meest met quelling, en vruchteloze naklaging ge-eyndicht werden.

WErd gy vermeerst van de wijn,
 Ik raed u wild geen minnaer zijn;
 Wie by den dronk, de min wil plegen,
 Die raekt licht op verkeerde wegen;
 Het minnen eyscht een rijp verstand;
 Onwijze min den minnaer brand
 Met lange smert; door 't haest verkie-
 zen,
 Doet na berou mins vreugd verliezen;
 Om voor te komen 't geen u schaet,

Schouwt dronkenschap, daer 't uyt
 ontfaet,
 De dronk (een wortel aller quade)
 Wijst minnaers op verkeerde pade,
 En drijft de zotte lust al voort,
 Daer zy (ach ! leyder) niet behoord;
 De lust geraekt aen 't wensch genieten,
 De wensch genoten teeld verdrieten;
 En lust (door dronkenschap voldaan,)
 Doet rijkdom vaak met armoed gaen.

Het kleynst is 't grootst,, alacht men 't snoodst.

ALs DAPHNE voor een God ten boswaerd in ging vluchten,
 Heeft by het wout vervult met klagen, en met zuchten ;
 Koom ik omtrent mijn lief, zy oorzaekt mijn geklag,
 En vlucht als DAPHNE deed, toen zy APOLLO zach.
 Gy Vrysters ! leer hier aen met naerstelijk opmerken,
 Geen Vryers af te slaen, oft let eerst op hun werken ;
 Verkiest niet na de schijn, die 't best doet schijnen 't snoodst,
 In 't kleynst is dikmaels 't best, hoe wel gy 't zoekt in 't grootst.

AL zoo men dikwijls beseurt, dat de Liefde zelden verzeld is met achterdocht, zoo is het zeker dat de Liefde veeltijds de Ionkheyd doet doolen ; ter oorzaak, zy het oog slaet op de uiterlijke schijn van hoogheyd, door de bekoorlijke valscheyd van ydle pracht, gaet alleen, na de zotte zinneljkheyd, in Liefde, en niet met achterdocht, te rade ; men denkt op geen deugd, men oogd op geen leven ; in 't kort, men heeft geen inzicht by de Liefde, tot wat eynde zy ons zoude mogen brengen ; Liefde volgt begeerlijkheyd, begeerte werd van de gierigheyd verleyd tot zoodanige Liefde, die de schijn dikmaels boven de daed bemind, die het slegt het best, en 't best het slegste doet schijnen ; oft duydelijker te zeggen, menigen vogel vverd bemind, niet om zijn goeden aert, maer om zijn schoone vederen. Menig dengdzaam Jongman (om zijn vvijsze nedrigheyd) vverd zomvviyl verstootten ; veele om haer uytvrendige prachten, vverden zottelijk daer en tegen bemind, alzoo pracht een getuyge schijnt van gelt en goed te zijn, daerom vverden veele door die schijn bedrogen.

GY Dochters, zonder kennis vlied,
 Als u de Liefd haer gunste bied ;
 Die gy onwaerdelijk versmaed,
 Als trouwe Liefd (in deugdens staet)
 V zoekt te toonen, rechte trouw,
 Gy vlucht, en baerd uw eygen rouw ;
 Om dat die geen die u bemind,
 Niet weyds, nocht prachtig is gezind ;
 Maer pracht (een schijn van gelt, en
 goed,)

V gierig hert verlieven doet ;
 Indien 'er maer een pronkkert komt,
 En door een ydel schijn vermomd,
 Vol hovaerdy, en zotte pracht,
 Zoo hy u liefd, hy word geacht,
 Op hoop dat by zijn rijke schijn,
 Ook Rijkdom in der daed mocht zijn ;
 Gy, die alleen de schijn bemind,
 V nader hand bedrogen vind.

De

De overdaed,, en doet geen baet.

BY TANTALVS mach ik in't minnen my gelijken,
 Mits gy uw gunsten my in overvloed laet blijken;
 Uw vriendschap voed mijn Min, zoo dat ik tot de borst,
 Sta midden in de vocht, en nochtans lijd ik dorst;
 Waer toe, *Ufvrouw!* waer toe, my langer opgehouden,
 Indien ik uwe gunst vind tegens mijn vertrouwen;
 Zoo gy my niet en meend, waer toe veel vrygheyd?
 't Is u de beste eer, my daedlijk afgezeyd.

BEurt het niet dagelijks onder die gene die de Liefde plegen, dat 'er groot bedrog in dien handel omme gaet? ziet men niet hoe lichtveerdig, en vulps, de lusten tot zoodanige oefeningen de Ionckheyd vveten te vervoren? ja zoo, dat meenig minnaer zulks in der daed meer bevind, als ik daer van zoude kunnen verhalen; hoe listelijk (door veynzery) vweet menig Dochter haer hert te vervalschen, en met een schijn-gunft het geheym der minnaers gemoederen nyt te lokken, om zijn hert en meening te verspieden; zijn grond vvetende, haer als dan in zulk bedrog te verhengens. Hoe menig Dochter ken 'er door haer gemoed overtuygd vverden, haer in deze zaek misgaen te hebben; ja zoo verre, dat de eerbaerheyd dikmaels ter zijden gesteld is, om hier door Jongmans aen te houden, op hope, dat zy door dien, anderen mochten bevvegen, om die eere te genieten, dat 'er een blaevve schein gehaelt is.

WAnneer een dochter, oft eē maegd,
 Het lof van deugd, en eer behaegd;
 Ik wil haer dit voor 't beste raēn,
 Geen stoet van vryers toe te staen;
 Veel min (uyt lusten van de keur)
 De vryers lokken voor de deur;
 Helt gy na 't trouwen, wijs'lijk vryd,
 Wie meer als een mind, opspraak lijd.
 Waer toe, ey! zeg eens Jonge Maegd,

Vw eer, zoo lichtelijk gewaegt?
 Dat gy in vryheyd verder gaet,
 Als eerbaer liefde u toelaet?
 Daer gy van herten niet en meend,
 Die geen die gy verlof verleend;
 Dat hy (na lust) u kust, en streeld,
 In 't kort zijn minne ranke speeld;
 Denkt vry (ō maegd) als dit geschied,
 Vw maegdom glijd al weet gy 't niet.

Men geeft „ dat men niet heeft.

Kost *ÆSCVLAPIVS* de dooden doen ontwaken,
 En door zijn krachtig kruyd gestorven levend maken;
 Zoo kan *uw* mogentheyd my in het minnen voen,
 En levend sterven, ja al stervend leven doen;
Uw straf heyd is mijn dood, *uw* gunsten doen mijn leven,
 Ik sterve, mits gy my *uw* gunste niet wild geven;
*V*eynzen toond aen my een vriendelijk gelaet,
 Maer 't hert en meend het niet waer uyt mijn dood ontstaet.

KEn 'er wel meerder smaet, pijn, oft ellenden een oprecht minnaer aengedaen worden? dan wanneer hem (na lange verkeerung) van zijn beminde, afkeerigheyd getoond werd? hoe zwaer het zelfde valt, vveten die gene, die 't beproeft hebben; vvaer toe vrienfchap getoond, en niet gemeent? vvaer toe vrycheyd gebruykt, zonder liefde? inder vvaerheyd doen zoodanige dochters blijken hoe vveynig zy de eer bemippen; en getuygen alzoo met de vverken de valfcheyd haerder herten, om de redelijke hare onredelijkheyd aen te vvijsen; *o* roem zonder eere! *o* vveluft zonder vermaek! doch niet zonder nadeel; zulx dat men te recht mach zeggen, men geeft 't geen men niet heeft; en wat is geven zonder dat men 't heeft? 't is zoodanig, wanneer een dochter van een jongman in eer, en deugde verzocht vverd vvaer op zy alle vrienfchap hem betoond, lange tijd verkeerung met hem gehad heeft, zonder hem meenen; eyndelijk haer weder liefde hem ontrekkende, heeft haer behagen daer in, dat de valfcheyd van haer veynzen oprechte liefde heeft bedrogen.

Hierom, gy Dochters die bemind,
 Zoo gy tot trouwen zijt gezind;
 Wild, eer gy mind, u wel beraen,
 Die gy niet meend, en houd niet aen;
 Maer, zoo gy lust in 't vryen scheidt,
 En geeft niet, 't geen gy niet en hebt;
 Dat is, en toond geen schoon gelaet,
 Oft doet het blijken met 'er daed;
 Het eerbaer veynzen, acht ik goet,

Maer 't geeft haer schand die 't valfchlijk
 Indien gy 't eerbaer vryen mind, (doet.
 Zoo moet gy wezen dus gezind;
 Niet al te zoet, niet al te zuer;
 Niet al te vry, niet al te ftuer;
 Niet al te kort in u beraed;
 Niet al te lang eer gy 't beftaet;
 Te zeggen, oft gy weder mind,
 Oft tot het trouwen niet gezind.

Geen

Geen ware daed,, in schijn bestaet.

ALSPHAËTON de jacht der zonne wilde mennen,
 Liet hy een voorbeeld na, dat elk zich zelf moet kennen ;
 De min zijt my in 't hert, de liefde in 't gemoed ,
 Het voorbeeld leerd aen my , Zie voor u wat gy doet.
 De Iufvrouw dien ik min, munt uyt in schoone leden ,
 Niet min in pronk , en prachte , en aerdigheyd van kleden ;
 Dees lokken my tot min, de min baerd mijn verdriet ,
 Vermits de min alleen op pracht en schoonheyd. *ziet.*

DEze ellendige , en verdorven Eeuve, verblind (God beterd) de oogen der jonkheyd zoo zeer , dat zy niet en kennen 't geen dat zy zien : vullens doen 't geen haer schadelijk is ; de opgeblafentheyd van nytheemfche pracht, en pronkerye betoverd hun het vvelbehagen zo zeer, dat zy de Godzalige ootmoedigheyd voor oneerlijk houden, en verfinaden ; de hovaerdigheyd Rechter en Raets heer maken over haer begeerte, die haer het goed quaed, en het quaed goed, vvijs maekt te vvezen; deze Leydman voerd onze begeerte met PHAËTON na de hoogte daer meenig, die niet kennende, tot een Eeuwig verderf gebracht vverd; ð verblinde jonkheyd, die uuy oogen meer flaet na de hoogte van bedriegelijke prachten , als na de vastigheyd van de onbedriegelijke ootmoedigheyd ; leerd aen PHAËTON, denkt aen ICARVS, hoe hooger begeert, hoe lager verneert ; gy die de pracht meer als 't vermogen doet blijken, zult u ondervverpen een jammerlijke val, en droevige ellende.

ZOo wie wil vryen, wijs bedacht ,
 Die vry geë vryfter om haer pracht
 Meest als de pracht de macht ontbreekt
 Die Iufvrouw in de kleere steekt ;
 Want na dat ik bespeuren kan,
 Een prachtig wijf, een droevig man ;
 Pracht (zonder macht) is groote last ,
 De hovaerdy is veel aen vast ;
 't Zy vryer , vryfte r wie gy zijt ?

Ey ! let 'er op wanneer gy vrijt ;
 Die hoog wil vliegen zonder macht,
 Werd schielijk tot een val gebracht ,
 Waer uyt niet volgt als ellend ,
 Die eer, en goede name schend ;
 Wat vryer pracht, en schoonheyd mind,
 Schoon dat hy schat noch deugde vind,
 Die raekt door min in veel gebrek ,
 En maekt zich zelve tot een gek.

Te

Te hoog „ bedroog.

DE hitte van de zon kost ICARVS bedriege,
 Wanneer hy onderstond om al te hoog te vliege;
 Hest my de min te hoog, ik dool in mijn begeer;
 De Insvrouw die ik min, die ziet na staet, en eer;
 Gy vryers! wie gy zyt, steld u dees les voor ooggen,
 Indien dat u de min heft boven u vermogen;
 Het is een vaste zaek, zoo hier als over al,
 Wie zich te hoog begeeft, die nadert aen zijn val.

EVen al zoo gaet het met een minnaer, als het doet eender die een wagen mend, ziende voor hem het spoor aen d' eene kant veel hooger, als aen d' ander zijde, 't zelfde niet mijdende, is het omvallen onderworpen, vvaer nyt hem schade, en nadeel staet te vervachten; van gelijken gaet het met een minnaer zijn genegentheden, mend hy na de hoogte, dat is, hy steld zijn liefde op zulk een persoon, die in goed en middelen hem ver is overtreffende, vvaer nyt hy niet en heeft te vervachten dan schade; aengezien, de begeerte van een gemeene, tot een ongemeene (in het minnen) aengedreven vverd, zulk dat door deze een minnaer (die boven zijne staet zoekt te vryen) lichtelijk kant vworden afgeslagen, vvaer over hy de schade van zijn verloren arbeyd beklagende, genootzaekt is, om lager te dalen.

Wie zeker wil in 't minne gaen,
 Die moet na zijns gelijke staen;
 Oft die hem 't weygren niet ontziet,
 Die moet beminnen met verdriet;
 „ Wanneer een boom met vrucht belae
 „ Het zoetst, heeft by de hoogste blaen;
 „ En zoo daer nochtans eenig hert,
 „ Vyt lust werd tot genot getert,
 „ En klimt hy na de hooge tak,
 „ Zoo krijgt die lichtelijk een knak,

„ In 't klimmen na een schoone peer,
 „ Den klimmer valt van boven neer;
 „ Schoon, hy hem zeer door 't vallen
 doet
 „ Beswijkt noch geenzins in de moet;
 „ Maer klimt weer met eē nieuwe vond
 „ Na 't geen hem gaf de eerste wond;
 Wie hem niet steurd aen 't veel aflaan
 Verkrijgt wel door lang aen te staen.

't Quaed

't Quaed begeer „ schaed zijn Heer.

't **G**eluk had eertijds aen Perillo gunst bewezen ;
 Maer uyt die gunst is hem zijn droeve dood gerezen ;
 Zy, die ik min, toond my een vriendelijk gelaet ,
 Doch ! 't hert en is niet goet, dies noem ik het verraed ;
 Iufvrouwen ! leer hier uyt geveynsde gunste myen ,
 Waer gunst de daed ontbreekt, zal 't werk tot schand gedyen ;
 Het is der maegden schand , en haer gemoed tot pijn ,
 Wanneer geveynsde gunst haer eygen beul moet zijn.

Is meer te beklagen , als te prijzen , dat men heden-daegs , de jeugd zoo grooten gevallen ; en veel behagen ziet scheppen, in zaeken die (mijns oordeels) van eerlijke perfoonen behoorden gelchnvt te vvorden. De der-tele grooffheyd vveet zoodanige manieren van geveynsde minne te plegen , dat zy menig minnaer daer niede aenlokt ; die zy met een geveynsde vriendschap in zijn liefde vveet te voeden , zulks dat hy in de strikken van schijn-gonst gevangen vvord , gelijkervvijs een vogeltjen dat in handen van de kinderen zijade , moet de handelinghe der kinderen lijdén ; even alzoogae het met de minnaers die de schijn-gonst tot een voedzel van haer minne genieten ; o ellendige ! die in 't eynde liefds belooning verhoopte , maer met lasterlijke afkeer vvord vergolden ; o beklae glijke zotheyd ! daer men blijdschap heeft in een ander zijn verdriet.

Die minnen wil, en niemant schaen,
 Die diend dit korte pad te gaen ;
 Oft zijt ten minsten wel bedacht ,
 Dat gy u van dees dingen wacht ;
 Die gy niet meend, en houd niet aen,
 Die gy niet vryd, daer blijft van daen ;
 't Zy vryfter , vryer, volgd mijn raed,
 Een quaed begeer zijn meester schaed ;
 Een eerbaer komen laek ik niet,

En schoon daer zoete praet geschied ,
 By jonge luyden hier of daer ,
 Dat gaet de eere niet te naer ;
 Maer 't geen ik u zoek af te raen ,
 Is 't geen uw eer , en liefd ken schaen ;
 Dat is , als gy van vryen spreekt ,
 Daer u nochtans de zin ontbreekt ,
 Oft , in u praten verder gaet ,
 Als 't goed genegen, liefd, roelaet.

Kunst,

Kunst,, voor gunst.

I Vvrouw! uw zoete gunst, en vriendelijke oogen,
 Die hebben my de ziel (in 't minnen) opgetogen;
 Gy mind, en mind my niet, ó wonderlijk bedrijf!
 Bedrogen vind ik my mits ik uw minnaer blijf;
 Gy toonden my uw gunst, die gunst is my ontweken,
 Nu dat aen u mijn staet, en middlen zijn gebleken;
 Gy minde my, eer gy waerd van mijn staet voldaan,
 En nu u die mis haegd, gaet u mijn min niet aen.

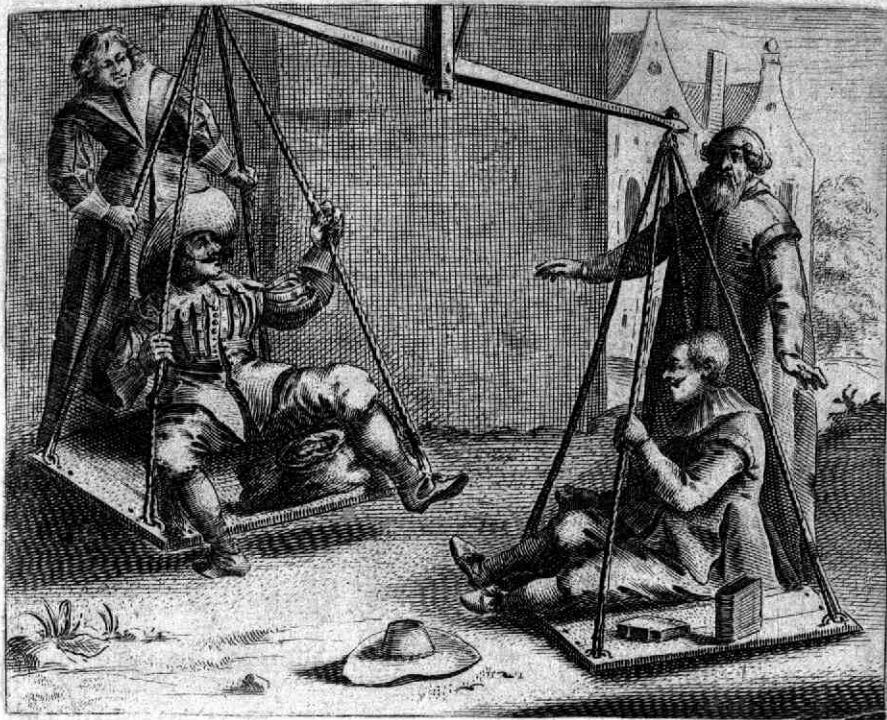
TEn is niet misprijsselijk, dat zoo wanneer een dochter tot liefde verzocht werd, zy als dan, geoorlofde vriendschap vreet te gebruyken, tot der tijd dat zy de gelegentheyd van die gene, die haer verzoekt, zal vernomen hebben; die vvel en goed bevindende, hem met vvederliefde te belonen; daer en tegen, misnoegen vindende, zal kunnen bespeuren, dat het vvijsfelijk gedaen zal vvezen, dat zy de liefde, niet gesteld en heeft boven de voorzichtigheyd, zulx dat zy noch gentind, nochte de min ontzeyd te hebben, een goede gelegentheyd verzuymd, nochte een quade, aengentomen zal hebben. Zoo vvanneer, 't zy dochter, ofte jongman, haer liefde nimmer hooger lieten gaen, als de berading, in der vvaerheyd, men zoude zoo veel onheyls in den houvvvelijken staet niet vinden. Ten aenzien dat de bedenking, ofte voorberading, de liefde, (eer dat zy gesteld vverd) voor oogen houd, ofte de gelegentheyd goet is, ofte niet, ofter goede middelen zijn, oft niet, dit eerst vvel bedacht, doet veel onheyl, achter blijven.

't **I**S wijsfelijk in liefd gedaen,
 Te minnen, dat min niet kan schaen;
 Die vryen kan, en niet en vryd,
 Is zeker dat hy wel bedijft;
 En wie zoo vryen wil, die let
 Te achtervolgen deze wet;
 Vertrouwd geen uyterlijke schijn,

Waer door men kan bedrogen zijn;
 Maer wel beraed, eer gy yets doet,
 Zoo valt in 't eynd, uw werking goed.
 En zijt niet al te mild, maer houd wat in
 het var,
 Al schijnd de pels vaek nieu, s' heeft
 dikwijls noch een gat.

Minst

Minst geacht,, meeste kracht.

Wanneer gelegtheyd een Iufvrouw stelt te veure,
 De rijkdom, oft de deugd, uyt liefdens lust te keure;
 Haer wijs heyd acht ik groot, indien met onderscheyd,
 En wijze kennis, zy, haer Liefds keur wel beleyd,
 En oogd op het ballans, om niet te mogen dwalen,
 Als zy de deugde ziet de rijkdom overhalen;
 De deugd gaet boven goed, als 't goed is buyten deugd,
 Gelukkig zijt gy, die met deugde trouwen meugt.

Het pleeg van onds (meer als heden) een gebruyk te zijn, na 't getuyge van veele Oude-lieden; dat zoo wanneer de Ouders hare Kinderen ten houwelijk besteden wilde. dat zy als dan hare meeste oog-merk namen op de deugd, afkomst, en eerlijk gellacht; alwaer men (God beterd) huydendaegs niet zoo zeer na en ziet, als wel na gelt, en goed; zonder onderscheyd te maeken, van wie dat het gelt en goed bezeten werd, oft het rechtveerdelijk verkregen is, en hoe dat gebruykt word, dit (zeg ik) vverd hedendaegs luttel bedacht; en eylaes! vvat volgt veel-tijd na 't de tijden leeren 't ons, hoe die gene, die de rijkdom bezitten zonder deugde, dieze gebruyken in oneerlijke vvellusten, dieze verkregen hebben zonder rechtveerdigheyd, dat zoodanige rijkdommen, gevveeft zijn oorzake van ellendige gebreken. Gelukkig zijn die gene, die vvelke de deugd, eer, en goede naem, stellen boven zoodanige rijkdommen; gelukkig zoude ik haer achten, die verstonden dat de deugd, en eer behooren voor te gaen, en dat alle menschen daer op dienden te letten, in 't besteden van haer kinderen; aengezien de deugd een oorprong is van alle geluk, daer en tegen de boven verhaelde rijkdommen, een oorzaak van alle ellenden zijn.

Wie boven al het best betracht,
 Is hy, die deugd voor rijkdom
 acht;
 Want rijkdom is van zulken aert,
 Dat door haer macht, zy zonden baerd;
 Daer deugde meest de zonde mijd,
 Om dat zy zonden tegen strijd;

Want rijkdom by een weelig Mensch,
 Die geeft de lust haer volle wensch;
 Oft rijkdom by een wreck gemoed,
 Door quaed begeerte woeker voed;
 Hoe wel dit weynig word bedacht,
 Heeft nochtans 't minst, de meeste
 kracht.

Door liefde, en trouw,, werd vrijster vrouw.

HEeft ORPHEVS niet uyt liefde, zijn minne vast doen stellen,
 Als hy zijn lief vervolgd in 't duyster rijk der hellen?
 Zoo doen ik meê, wanneer mijn lief verkeerd haer zin,
 En toond afkeerigheyd, in plaets van weder min.
Liefvrouw! 't is my een hel, uw lieve gunst te derven,
 Die ik (door trouwheyd) hoop te krijgen, oft te sterven;
 Ik volg ORPHEVS na, door liefds gewill'ge smert,
 Als liefds afkeerigheyd aen my bewezen werd.

HOe verblind zijn veel tijds de oogen der veel jarige, hoe groot van begriip, en kleyn van achterdocht; zoo vvanneer zy hare Dochters, in alle getrouwigheyd geliefde, als lievende zien, 't zelfde vverderhouden, om dat 'er niet genoeg en is daer de begeerlijkheyd mede gepaeyt kan vvorden; voorgevende dat den mensch in dit leven veel behoefde, hier in is haer begriip groot, maer de achterdocht kleyn, aengezien zy de zekerheyt des doods, en d' onzekerheyt haers komste, niet en denken; en dat dit korte, en sterfelijkke leven, met een vveynich ken onderhouden vverden, door dien de natuur met vveynich te vreden is, die ons leerd dat de oprechte rijkdom in 't genoeg, en niet in overvloed bestaet; zoo dat de mensch (door onnutte zorg verblind) dikvvijls, en menichmael, een oorzaak is van zijner kinderen qualijk varen; ten aenzien haer vertrouven meerder staet op de vergankelijke rijkdommen, die maer distelen en doornen zijn voor de Ziele, als op de zegen die God kan geven aen die gene, die in oprechte Liefde, haer met een kleyn genoeg. Hoe getrouvv, en eerlijk meenig Jongman een Dochter liefde, en door zijn getrouwigheyt tot vverder liefde bevveegd, vverd nochtan meenigmael, om zijn kleyne middlen, van de Ouders verstoeten, die niet aenziende de genegtheden van beyde zijden, vvillen sulks verhinderen, maer te vergeefs; sulks dat de verliefde (buyten vvil des Ouders) liefds vvetten volgen, en alzo om 't goeds vville van d' Ouders verstoeten, en van anderen, geen hulp hebbende, komen dikmaels in ellende te vervallen.

ALs deugd uw kinders lieven doet,
 Weêrhoude het niet om gelt oft
 goed;
 Maer ziet de deugd, en trouwheyd an,
 Die geven wel een rijker man;
 Gy Ouders, smaeld niet op mijn reên,
 Zoo gy uw Dochter wilt besteeën,

Voor al dient u hier op gelet,
 Te zien waer zy haer liefde zet;
 Mind zy door deugd, een trouw gemoed,
 En laet het om geen gelt oft goed;
 't Is al vergeefs, is liefde getrouw,
 Die vrijster was, die word een vrouw.

Oner-

Onervaren,, teeld befwaren.

Wanneer ACTEON heeft DIANA naekt gevonden,
 Zoo wierde hy een roof aen zijne eygen honden;
 't Gaet even zoo met my, op heden dezen dag,
 Ik ben de zelfde niet die ik te wezen plag;
 O Min! uw lust is zoet, maer voed ook veel befwaren,
 Wanneer een minnaer is in 't minnen onervaren,
 Mits onervarentheyd de min met smerte vuld;
 Is 't niet een vreemde zaak? onwetend maect men schuld.

Is het niet zeker, dat het roer aen 't schip te vergeefs is, ten zy dat het door een ervaren verstand gebruykt werd? en hoe veel gebeurd het in zulker voegen, met de minnende Ionkheyd, oft (na 't gemeene zeggen) met Vrijers van haer eerste wambuys; zoo vvanneer zy haer, gewond voelen, met de schichten van CUPIDO, volgen de leydsman van haer verblinde genegentheden; de welke haer lichtelijk, weer te vervoeren, buyten de palen van een goed inzicht, oft wijze achterdocht; men kend geen raeds-heer als de min, men volgt geen leyds-man als de lust; in 't kort, men gaat met vreugd zijn droefheyd zoeken, komende daer zy is, men heeft geen rust, voor en al eer dat zy eygen is; eyndelijk, dat met vreugde gezocht is, werd met verdriet gevonden, overmits de ongelijkheyd van den minnaer, en 't geminde, het welk veel twiift, verdriet, en oneenigheyd, is inbrengende; waer uyt volgd de zekerheyd van 't spreekwoord; eerst gedaen, en na bedacht, heeft meening in 't verdriet gebracht.

GY Vrijers van uw eerste min,
 Gy slaven van uw zotte zin;
 Gy dienaers van een zoete lust,
 Die in de minne zoekt uw rust;
 Ik raed u, neemt mijn raed ten goed,
 De minne smert, al is zy zoet;
 Hierom bedenkt, eer gy begint,
 Waer dat gy vrijd, en wie gy mind;

Op dat (onwetend) gy niet raect,
 Een, die van u een ander maect;
 Dat is, gy met een losse praet,
 V hert, en meening bliken laet,
 Een, die met grage lust verlangt,
 Dat zy u in haer strikken vangt;
 In 't kort gezeyd, ik meen een Maegd,
 Die 't eerder meend, als gy 't haer vraegt.

Hoe hooger lust,, hoe minder rust.

D At Koningrijk en Kroon, geen vreugd in 't minnen geve,
 Tuygd ARIADNE wel, verlaten (in haer leve)
 Van THESEVS, Konings Zoon; de vreugd van min bestaet,
 In 't lievende gemoed, dat zich genoeg en laet.
 Insvrouwen! leer hier uyt, dat schatten niet en baten,
 Maer dat de liefde, met liefde, zich moet vernoegeen laten;
 In kleynheyd onbenijd, heeft liefde veel meerder zoet,
 Als hoogheyd, die meer dienst aen Staet als Liefde doet.

H Et is in der daed zeker, dat alle dingen haer eygenschappen hebben; de eygenschappen van alle dingen zijn velé onbekend; zulks dat 'er veel menschen, d' een dit, d' ander dat verkiezende, niet en vveten vvar zy minnen; hoe meenig pleegt 'er Liefde, niet om dat hy door Liefds krachten daer toe beveegd vverd, maer om dat hy door het dekzel van Liefde, zijn begeerlijkheyd, tot gelt-lust, zonde kunnen voldoen; oft om duydelijker te zeggen, meenig Iongman vrijd een Dochter meer om haer rijkdom, als uyt rechte Liefds genegentheyd; hier meed te keunen gevende, dat hy de eygenschap van Liefde niet en kend; en in der vvaerheyd, daer en kan niet uyt volgen als onlust, aengezien dat zijn begeerlijkheyd, door 't verkrijgen, voldaeen vverd; die gepayt zijnde, de Liefde, die niet oprecht maer in schijn vvas, ter zijde steld; daer in tegendeel, de eygenschap van Liefde niet als alle lust, liefde en vrendfchap, veroorzaekt; zoo dat alleinig hier uyt staet te trekken, dat men Liefde met Liefde behoord te loonen, en Liefde uyt Liefde (maer niet uyt begeerte tot hoogheyd) te plegen.

A ls gelt-zucht Liefde overwind,
 Wanneer een Iongman vrijd, oft
 mind;
 Oft als een Dochter, meer op Staet,
 Dan rechte Liefde, haer oogen slaet;
 Oft trouw aen hoogheyd om de pracht,
 Die zy meer dan de Liefde acht;
 't Gebeurd, wie maer om gelt bemind,
 Dat zy in 't hoog veel onrust vind.
 Den lezer moet dit zoo verstaen,

Het gelt en wil ik niet versmaen;
 Zoo vroom, en deugdelijk vaek leefd,
 Die gelt, als die het niet en heeft;
 Dan dit diend hier weêr by gezeyd,
 Het gelt bedriegd genegentheyd;
 In overdaed hy nimmer at,
 Die maer tot noodrust spijs en had;
 Een weynig, by een vroom gemoed,
 Geeft meerder rust dan d' overvloed.

't Schijnt

't Schijnt baet,, maer 't schaed.

Let IVPYN 't Aerdrijk niet met duyster overdekken,
 Als hy een Herders kind zocht in zija lust te trekken?
 Dit 's (Ouders) u een les, als gy (om dit oft dat,)
 Uw Dochter niet en gund het geen zy garen had;
 De minne schusot het licht, en volgd het zoet genegen,
 En met het blinde hert, vind duystere ommewegen;
 Daer min, de min voldoet, uyt vrees van Ouders dwank,
 Dit leerd, hoe menig Maegd, een Vrouw werd tegens dank.

Dat het zeker is, leerd de dapelijkezke ervarentheyd, hoe dat veele Ouders, genegen ziende hare kinderen, oft dochters, tot den Houwelijken-staet, het zelve met alle middelen zullen zoeken te beletten; en dat dobr oorzaak, dat haer herten zoo ingenomen zijn van de wereldsche, en vergankelijke goederen, op 't welk zy haer zinnen, en genegentheden zoo gesteld hebben, dat zy niet en willen, in 't besteden van hare kinderen, yets van hare middelen mede geven, oft missen; waer uyt volgt dat de Dochters, van zoodanigen, niet verzocht en vverden, na haer staet en middelen; eyndelijk, de natuurlijke beveginge haer kracht in minne toonende, steld verkeerde middelen voor, de vvelke meer te beklagen, als te verhalen zijn; en doet meenige Dochter, in duysterheyd, van onbehoorlijke lusten dyvalen en vervallen; vvaer uyt eyndelijk de noot een vvet maekt, dat de kinderen met schanden moeten onvvaerdiger by de hand nemen, als zy anders met eere vvel vvaerdiger (tot haerder vvelvaren) zonden gedaen hebben.

DE min die is een zoete pijn,
 Wanneer zy moet bedwongen zijn;
 Meest als de Vader wetten steld,
 (Wanneer tot min zijn Dochter helt;)
 Te buygen haer genegentheyd,
 Op dat hy niet van 't grootje scheyd;
 't Schijnd baet dat gy u gelt wat spaerd,
 O Vader! door uw zotten aert,
 Maer zult bevinden dat u kind,

Tot hare pijn, een hulper vind;
 Die haer met zulke wetten vrijd,
 Dat goed, en eer daer henen glijd;
 Dewijl u Dochter trouwt een Man,
 Niet zoo zy wil, maer zoo zy kan;
 Had gy u gelt zoo niet gespaert,
 Zy had met rijker wel gepaert;
 Dies men de waarheyd ondervind,
 't Is dikwijls scha, dat voordeel schijnd.

Verlies baerd winst.

Verlooren arbeyd kan somwyl wel voordeel geven,
 Gelijk PENELOPE getwygde met haer weven ;
 Het minnen is vergeefs, indien men lange tijd,
 De Iufvrouw bidden moet, en minnend niet bedijd.
 Gy vryers ! steur u niet, al hebt gy lang gelopen,
 Beter gelegenheyd, kan beter doen verhoppen ;
 Slaet u de eerste af, de tweede neemt u aen,
 En zoo die beter is, hebt gy ook winst gedaen.

Moeyelijk schijnd het, oft 't is het in der daed, zoo wanneer een Jongman liefde tot een Dochter gesteld, en die zelve langen tijd aen haer bewezen heeft, eyndelijk geen hoop ziende van gewenste uytkomst, genoodzaekt is van haer af te scheidten ; kan hy zeer lichtelijk hulp voor zoodanige moeyelijkheid verkrijgen.
 Ik neem hy heeft gevrijd op hope van een goet houwlijk te doen ; dat is gelt en goed, want dat huylendaegs een goet houwlijk genoemd werd ; maer in der waerheyd kan dit geen goet houwlijk maken, zoo daer deugde, wetenschap, en meer andere gaven ontbreken ; voorders van zijn geliefde afgescheyden, komt tot de tweede, zijn haer middelen en rijkdommen minder als de eerste, en haer gaven van deugd, en wetenschap meerder, hy zal lichtelijk aengang by die zelve krijgen, en tot zijn voornemen geraken ; zoo dat hy, al hoewel hem zijn eerste vryen mislukt is, nochtans voordeel gedaen heeft, door dien dat het tweede beter is ; hoe dikmaels gebeurt het, dat een Vryer veel moeyten om een Dochter doet, die niet meer dan zijns gelijk en is, nochtans van haer afgeschafte werd, en daer na op een ander zijn liefde stellende, zal met de laatste ongelijk meer middelen, als met de eerste bekomen ; zoo dat het zeker gaet, dat men voordeel kan doen, daer men niet bedijd.

Men noemt dikwijls een Houwlijk
 goet,
 Alleen om snoode overvloed ;
 Gy die van dat gevoelen bint,
 Gy komt wel daer gy anders vind ;
 Wanneer gy 't ondervind in daed,
 Als 't zeggen u niet aen en gaet ;

Maer, als men raed wel achten zouw,
 Dan komt 'er al te laet berouw ;
 Hierom (gy vryers) leerd met mijn,
 Dat voordeel dikwijls schaede kan zijn ;
 En schade weder voordeel geeft,
 Wanneer gy na de reden leefd.

Onge-

Ongezien,, kan geschien.

NA dat ARION was, d'wers door de woeste baren,
 Gevoert met zulk een schip, wiens zeylen winnen waren;
 Zoo is hy weêr geland, van daer hy was gedwaeld;
 En met een zoet gespel heeft hy zijn vracht betaald.
 Zoo gaet het met de min, s' is van gelijke treken,
 Wanneer een vryster haer bewegen laet door smeken;
 Als min, uyt liefde, betoond bedroefde minnaers staet,
 Zoo komt 't geluk de min op 't onverzienst te baet.

Niet schijnd 'er ongeziender in het minne, dan dat 'er vereeniging zoude kunnen geschieden tusschen twee minnende; den een begaefd met overvloed van tijdelijk geluk, gelt, en goed, niet min met bevallige gaven des natuurs verrijkt; daer in tegendeel een Jongman, alle deze dervende, niet en heeft als een goed beleyd; zal door 't zelfde zoo veel te vvege brengen, dat hy door een goet beleyd in liefde, die tot hem zal vveten te trekken, aengezien hy zich te voegen vveet na gelegentheyd der zake; vind hy afkeerigheyd in zijn geliefde, zijn beleyd steld daer tegen een ootmoedig gevley; blijft zy onbevveeglijk, veynzen is zijn troost, die hem lijf en leven aen zijn geliefde met hertgrondige klachten vveet te doen opofferen; zulks dat de gedurigheyd verandering schijnd te vverken, en allengskens de bedroefde lasten op haerten deele vvat te laden; het beleyd vveet hier zoodanige middelen van dankbaerheyd te toonen, mins gebeden zoo vveemoedig uyt te storten, liefds bevveging zoo blijdelijk te loven, dat hy met die zelvige het herte van zijn geliefde zoo vveet te bevvegen, dat hy in 't ellendigste van zijn staet schijnende, op 't aller hengelijkt vertrouft, en verblijd vverdt.

HY die de rol van minne speeld,
 (Al heeft hem 't luk niet hoog be-
 deeld;)

Zal nochtans wel na hoogheyd zien,
 Schoon dat zy van hem schijnd te vlien;
 Dan doch (door zijn beleyd) zal hy
 Verkrijgen 't luk, met minnery;
 Een linkkert (die de min verstaet,

En met mins treken omme gaet)
 Is sober, rijk, en droevig bly,
 Waer door hem lukt zijn vryery;
 In 't kort, een wel bedreven quant,
 Gebruykt de liefde met verstand;
 Zoo dat hy door zijn kloek beleyd,
 Wint schat, en goed, en ook de meyt.

Een gierig hert,, bemind zijn smert.

OM dat d' een oogde REVS verscheydemaël quam quelle,
 (Om boeten hongers lust) VLISSIS met-gezellen,
 Verloor zijn eene oog; zoo gaet het in de Min,
 Men let alleen op 't goed, men ziet de Liefd niet in.
 Iusvrouwen! wie gy zijt, die minnen wild om 't goetje,
 Een half-bakken knecht, een weet niet, oft een bloetje;
 Leer (bid ik) dit van mijn, indien u schort een man,
 Veel goets is niet genoeg, daer hangt wat meerder an.

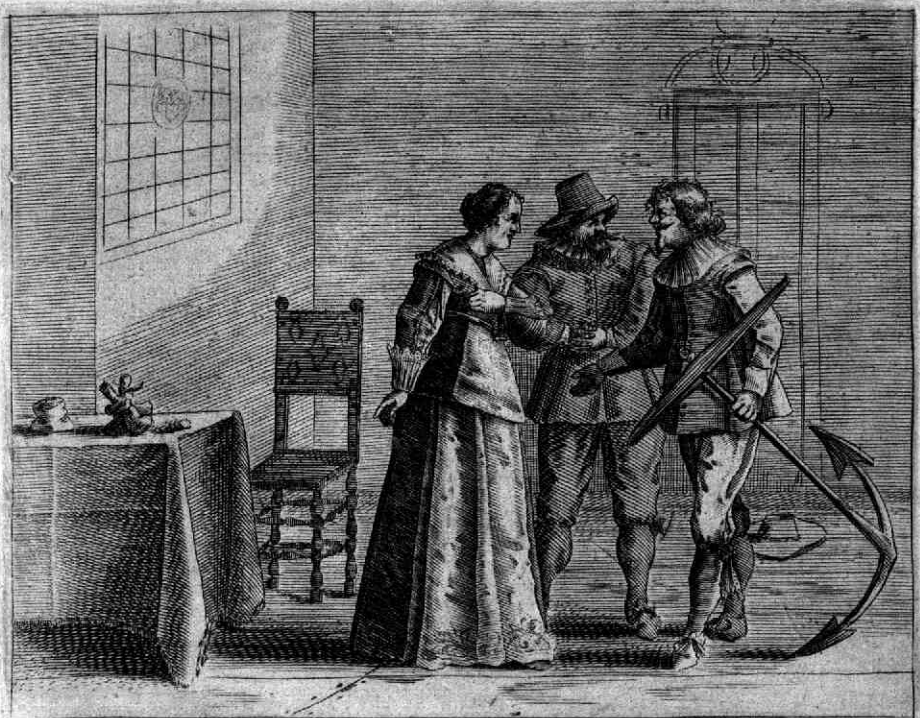
Onder het sterffelijk geslacht der Menschen vind men veelderleye zinnen, en by yder zinn befond're gebreken, en oek verscheyde deugden; een gulzich mensch, kan qualijk zijn gulzigheyd bedwingen, ja al waer 't schoon zake dat zijn eere daer door zoude verlooren werde, zoo is hy zijn gulzigheyd ten dienste. Een gierige vryster die geen staet oft eere aen en ziet, maer alleen om 't gelt en goed bemind, veroorzaekt haer eygen strijd, verderft, en ellende; waer 't zake dat de leeringe om zulks te schuwen, aengenomen werde, 'k zoude my (na mijn vermogen) daer in quyten veel voorbeelden aen te wijzen; doch aengezien zoodanige aenwijzinge voor fabels by veel gehouden werde, is 't vruchteloos arbeyd, gelijkerwijs het kloppen voor een doofmans deur; evenwel is 't dienftig tot ons voor-nemen, den lezer mits dezen te kennen te geven, dat hy, oft zy die lieven, oft geliefd werden, haer behooren te mijden voor een gulzige gierigheyd in 't minnen; dat is, dat men zich zoo zeer niet binden moet aen de vergankelijke ydelheden der rijdelijke goederen, dat men een deugdzaam minnaer zoude verachten, en om 't gelt oft goed, een opfnapper, oft gekk-kap by de hand nemen.

EEn die met munten is verzien,
 Dat is geen Gek, al waer ter ien;
 De Wijfheyd acht men heden gek,
 Indien zy munten heeft gebrek;
 O Zot! die wijze zotlijk scheld,
 Om 't derven van het snode gelt;
 O zotte wijfheyd! die bemind
 Een Gek, om datjer geltje vind;

Ey, denkt dat het verkeeren kan,
 Hoe rijker Gek, hoe armer Man;
 Dat is, als 't luk eens tegen gaet,
 En dat gy zoekt een wijzen raed;
 Maer vind dan niet als droeffenis,
 Om dat gy zoekt daer niet en is;
 Ik prijs veel meer een zulken Man,
 Wiens wijs beleyd wel raden kan.

Getrouw-

Getrouheyd in de leugd,, baerd min de zoetste vreugd.

PYTHIAS goede gunst (uyt trouwigheyd gerezen)
 Werde borge voor de dood, als DAMON was verwezen;
 Door wiens getrouwigheyd, den wrevelen Tyran,
 (Op 't alderhoogst beweegd) geen strafheyd toonen kan;
 't Gaet even in de min, een minnaer afgeslagen,
 Neemt hoop tot liefdens borg in liefds bedroefde plagen;
 Is zijn geliefde vreed, de hoop volherd in min,
 Zy (door zijn trouwigheyd) betoond een zachter zin.

Onder alle deugden is de getrouwigheyd een van de lofvaerdigste, namentlijk in 't minnen; is 't zake dat een minnaer niet dan alle versmaetheyd, afkeer, en misgunstigheyd, is vindende in zijn beminde; vverd zijn liefde met haet geloond, zijn minzaamheyd met stursheyd bejegend, hy (evenvvvel) houd niet op in liefds diensten te volherden; neemt zijn hoop tot een schild, 't volherden tot een trooft, om met die zelfde zijn regendeel te verneesteren; 't vvelk vvel, maer zelden, zoo gelukt, dat hy de overvinninge aen zijn zijde is krijgende; zoo is het nochtans (mijns oordeels) dat daer op behoord gelet te vverden; dat zoo vvanneer een minnaer zijn liefde is stellende met een vaste hoop op zijn getrouwigheyd, dat men zodanige liefde om eenige kleyne vicezaven, niet en behoorde van der hand te slaen, aengezien dat het by vele bevonden vverd, van wat vermogen dat zoodanige liefde is; her gaet 'er mede gelijk eener die, met geen kleyne moeyten, een zeer vvaerdich juvvvel bekomen heeft, 't zelfde in grooter vvaerden is houdende. Gelukkige vrijsters, vviens vvaerdye zoo getrouvve liefde veroorzaken, datze niet als met getrouvve moeyten moet verkregeen vverden.

Wijze Vrijsters, wilje minne,
 Datje lust in Liefde kund vinne?
 Wilje minne, dat de min,
 Wellust geeft aen ziel, en zin?
 Let op deugd, en goede zede,
 Kloek verstand, en wijze rede;
 Let zoo zeer niet op het goed,
 Als wel op een trouw gemoed;

Deugd, en trouwheyd konnen geve,
 Dat de Liefde u doet leve
 In een volle overvloed,
 Van een onuytspreeklijk zoet;
 Dat om gelt niet is te koopen,
 Laet, ey! laet den gelt-zak loopen;
 Wilje 't zoetst dat Liefde geeft?
 Trouwt die trouw, en Liefde heeft.

Om

Om een schijn,, lijd het pijn.

Q Van FIRMVS niet zoo ver, door krachts laet dunkentbeden,
 Dat hy zijn lichaem maekt een ambeeld voor de Smeeden?
 Den Keyzer onbedacht, van leden sterk en grof,
 Betoond met deze daed, een roem van ydel lof.
 Veel Minnaers zijn (als hy) een oorzaak van haer pijnen,
 Om dat zy niet en zijn, het geen zy willen schijnen;
 Want ydel pronkery, de gek jaegt uyt de mouw,
 Want diend'er meer gezeyd, daer schort een rijke Vrouw.

S Eer qualijk zijnder die geen aen, die van die ziekte ingenomen zijn, dat zy meerder als zy bennen, vullen vvezen, oft schijnen; om de oogen van pracht-zuchtige rijke te verblinden, om die zelvige door hun schijn, de vvare daed van rijkdom, vvijs te maken; hoe vvele zijnder, en vvordender noch huydendaegs, door deze tooverye bestrikt en overvwonnen? hoe meenich is 'er te vinden, die zijn hoovaerdige geest den breydel zo los greeft, dat zy hem, oft haer bedvvingt; zoo dat hy, oft zy, door te grooten pracht en stinkende hoovaerdigheyd, meerder vvil en ruymte geven, als de macht vermach, oft toe kan laten; dikmaels uyt oorzaak, om een rijker tot minnen te bevvegen, oft door die middel een goed houvvlijk te mogen doen; ð ellendige! hoe pijnigt gy u eygen zelven, met een ydel schijn die u, in u voorneem, vveet te bedriegen; gedenkt met den schip-lieden, zoo vvaneer het zeyl in onvveer niet ge-reefd, oft ingenomen vvord, dat gy u ondervverpt groote schade, nadeel, en ellende, door jammerlijke Schip-breuke, die u door storm, en quaed vveder staet te vervvachten; derhalven gebruykt voorzichtigheyd, hond oog in 't zeyl, in tegenpoed, vermijd de pracht, gedachtich zijnde deze rijmpjes.

W Aer 't zeyl te hoog in 't onweêr
 stond,
 Daer raekten 't schip wel in de grond;
 Hy is verdoold, en zeer verblind,
 Die niet en reefd in harde wind;
 Hy is een Zot die prachtig gaet,
 En voerd in kleynheyd groote staet;
 Oft, om te zijn geacht voor rijk,

En meer gezien als zijns gelijk;
 Oft, om door zijn gevalschte schijn,
 Tot eer, en staet gebrocht te zijn;
 Voorwaer, ik zie van dag, aen dag,
 Gy werd bespot met zot gelach;
 Den rijkert acht geen rijke schijn,
 De daed wil by de werken zijn.

Hoe

Hoe grooter hoop,, hoe quader koop.

Gelijk HIPPOMENES, (in 't rennen, en in 't loopen)
 Most d' eer van ATALANT om goude appels koopen;
 Zoo gaet het in de min, de Liefde is te koop,
 En daer het meefte zit, daer is de grootste loop.
 Iufvrouwen! leer hier uyt, u zottelijk bedrijven,
 Dat gy, een Molik mind, om overvloed van fchijven;
 En oogd maer op het gelt, al komt 'er veel te kort,
 't Is buydendaegs genoeg als 't aen geen goed en fchort.

IS zoo waerlijk, als reedlijk, dat de goed koop niet en befaet in overvloedige waren voor een kleyne prijs; hy en doet geen voordeel, die een Doetje, om haer goetje neemt; oft die een zoete vaer, oft gorten-telder, om zijn gelt en goed aenflaet, oft by de hand neemt; want wat kan 't baten, dat men veel appelen, om de waerdye van een fluyver weer te koopen, indien zy verrort zijn? immer zoo fchadelijk is 't dat men Gekken om 't gelt mind; vwant een hallef-bakken rijkert laet hem voorftaan dat hy vvijs moet zijn, en in verdoolde vvijsheyd, zal hy alles na zijn zin willen hebben; zijt zoo vvijs als gy vviild, bevvijsft een Gek eens dat hy qualijk doet; veel hier van te verhalen is oomoodich, de vverken zijn getuygen, die met de droes gefcheept is moet 'er meê over; en om al zijn rijkdom, filje geen vvijsheyd te koop vinden; eyndelijk, met verlof gezeyd, vvaerje met malle luy bent, gy komt 'er befcheten meed uyt; en 't maekt het fpreek-vvoord vvaerachtig, uyleh broen uyleh; 't is al maal dat 'er van mal komt; eyndelijk, hoe grooter hoop, hoe quader koop.

MInd g' een Molik om zijn goetje;
 Vrijd gy om het gelt een Doetje;
 Hoort wat u gebeuren kan,
 Wijze Vrouw, en malle Man;
 Wijze Man, en malle Vrouwe,
 Die beyd om het geltje trouwe,
 Die en vinden anders niet,
 Als een huys vol fwaer verdriet;
 Hy, die 't alles hoord te ftieren,
 Met goe zeden, en manieren,

Diend zelfs beter aengeleyd,
 Tot een goede zedigheyd;
 Snege Vrouw, wat is 't u herte
 Sware quel, en droeve fmerte,
 Dat uw wijfheyd niet en kan;
 Wijfheyd planten in de Man;
 Wijze Man, wat lijd gy plage,
 Als een Doetje niet kan drage,
 Laften die zy dragen moet,
 Zoo verzeld u tegenspoed.

Door

Door quaed begeert,, de keur verkeerd.

Zo haest als NESSVS was met DIANIER gevloeden,
 Zoo heeft zy HERCVLES doen sterven duyzend dooden;
 Een Minnaer, die in min zijn Iusvrouws gunst verwekt,
 Is dood, (schoon dat hy leefd) zoo zy s' hem weër ontrekt.
 Iusvrouwen! speurt hier wyt, een vals heyd uws keure,
 Zoo gy verwisselt als u beter mach gebeure;
 Maer zijt vaak in der daed bedrogen door de hoop,
 En vind u na der hand wel aen de quaedste koop.

Zo vvanneer een Jongman zijn (goede meening in) zaken van de liefde, aen een Dochter ontdekt heeft, en daer op alle gunst en vriendschap genooten, vindende naderhand haer gunst in haet verandert, om dat haer het geluk beter (na haer goed dinken) schijnd te verleen; zoo en vveet ik zoodanige Dochter niet bequamer te vergelijken als met eener die blind is, de vvelke in handen gegeven vverd twee stukken gelt, het eene zilver het ander goud, om van beyde te keuren dat haer dunkt best te zijn; 't gezichte dervende, kiest na 't best gevalle van de handeling, zonder zeker kennis te hebben, het slechtste voor 't beste; even alzoo gaet het veeltijds toe, een Dochter van d' eene geliefd zijnde, vverd ondertusschen van de tvveede vvel verzocht, die haer aengenaemer schijnt als d' eerste; zulks dat zy met een blinde genegentheyd, dat is, zonder zekerheyd, oft het in der daed alzoo is, de eerste af-slaet, en de tvveede aen neemt, niet tegenstaende met de eerste groote vrygheyd gepleegt te hebben.

Iusvrouwen! zoo gy word gemind,
 Van eener die gy weër bezind;
 En op een kort uw zin verkeerd,
 Vyt oorspronk van een quaed begeert;
 Oft om een dit, oft om een dat,
 Vw gunste trekt van die s' eerst had;
 Om dat de tweede meerder schijnt,

Als gy wel aen de eerste vijnd;
 Schoon gy met d' eerste waert zo verd,
 Dat gy hem gaest de gunst uws hert;
 't Geen gy om yet, oft niet verkeerd,
 Vyt mijn onwaerde rijmpjes leerd;
 Hoe dat gy door die losse daed,
 Gantsch buyten eer, en reden gaet.

Betemt

Betemt gy 't niet,, het teeld verdriet.

DIANA, van den Prins FLORENTIVS bestrede,
 Steld met een zoete min zijn geyle lust te vrede;
 Hy, na het Lief genot, vlucht trouwloos over Zee,
 En neemt haer kuyfheyd weg, en woerd haer Maegdom mee.
 Iufvrouwen, die de min wild na behooren plegen,
 Strijdt watje strijen kund onechte mins-lust tegen,
 Vertrouwt beloft, nocht eed, neemt vleyery niet an,
 Gy raekt uw Maegdom quijt, blijft efter zonder Man.

Levende Ionkheyd, zijt gedachtig, in 't stuk van u Vryagie, ongeoorloofde lusten uyt te bannen; dat is, zoo wanneer gy in Vryagie zijde, van u geliefde tot Mins luste verzocht werd, met belofte van Trouwe, met Eede van stant-vast te blyven, doet gelijkerwijs het Serpent, wanneer het eenig lieflijk gespel, ofte zoet geluyt komt te hooren, 't gebruykt deze voorzichtigheyd, 't stopt met zijn staert zijn ooren toe, om alzoo, 't gehoor verdovende, door het geluyt niet beweegt te worden, tot zijn nadeel, ofte schade; Van gelijken staet een Dochter haer gehoor te sluyten, wanneer zy tot de lust van Minne aengevochten werd, om door geen Lief gevley, in zoodanige vuyligheyd te vervallen, die doch niet anders als schande, en schade kan veroorzaken; niet tegenslaende, gy met Eede van Trouwvs belofte zijt verzeekert, zoo de lust voor de Trouwv voldaan vverd; dat is, zoo gy Vrouwv gemaakt vverd, eer gy Wet- telijk getrouwvt zijt, kunt gy licht Moeder vvorden zonder Vader, aengezien d' onzekere komste des Doods; vvat staet hier uyt te verwachten, anders als schand, schade, en elende, als zijnde de vruchten van zoodanige vverken.

GY Maegden, die de Liefde pleegt,
 En door Liefd werd tot min be-
 weegt;
 Ey hoord! ik bid u Maegden hoord,
 Zoo u de lust tot min bekoord;
 En zonder gy die weêr wild staen,
 Het zal uw Eer, en kuyfheyd schaen;
 En die u Vryde, werd gevrijt,

O Maegde schand! ô eere spijt!
 Gy zoekt met schand uw eygen scha;
 Schoon, 't is u spijt, gy loopt hem na;
 Gy bid die u te smeeken plach,
 Hy geeft u oorzaak van geklag;
 Zijn lust is al met min verzaet,
 Om dat uw Maegdom met hem gaet.

Geliefdens strijd, spruyt veel uyt nijd.

VAN PHOEBO werden eens twee Dochters voor gehoüwen,
 Te kiezen op der Aerd, al wat zy zelve wouwen;
 't Geen d' eene wenschen mocht, zoud d' ander van IVPYN,
 Verdubbeld, na haer lust, uyt gunst gegeven zijn;
 Den een vergift met nijd, wenst een oog te verliezen,
 Op dat de ander twee, mocht derven door 't verkiezen;
 't Gaet ook zoo in de Min, de nijd is vaak zoo groot,
 Dat zy om Liefds verderf, haer zelve brengt in nood.

Veeltijds gebeurt het onder de Menschen, dat als yemand, van Gode met tijdelijk geluk en vvelvaren, gezegent vverd, dat als dan de nijdigheyd haer vergif, als een Pest, vveet uyt te spouwen, om haer even naestens vvelvaren daer door te verhinderen; Van gelijken vvorde 'er meenige vryagie verhindert, door laster, en leugentael, van nijdigge Klappayen, die doch gemeenlijk in zulke dingen bezich gevonden vvorde, om goede zaken te verhinderen, liefde in haet te veranderen, goe Lieven op te hitzen door spijt, en nijdigheyd, haer eygen verderf dubbeld begeeren, om een ander te beschadigen; qualijk doen zy, die in zulke zaken quade tongen geloof geven, en alzo een goede vvorstel van Liefde tot de grond uytroeyen, zoo vvanneer zy, zonder te bestraffen, oft de zaek vvel en recht te ondertaften, zoodanige Labbe-kakken aen houden, die meenig met een schoone gelijkenis van vvaerheyd, groote leugens vveten in de handt te steeken, vvaer door men eyndelijk zich, tot nadeel, al te laet bedrogen vind.

Niet, dat een Vryer meerder schaet,
 Als tongen valsch, met schoone
 praet;
 Niet, dat meer smert in 't Vryen teeld,
 Als daer de nijd de waerheyd steeld;
 Niet is 'er, dat eer Liefde rooft,
 Als daer men klappers tongen looft;
 Wel aen, ô leugd! die 't Vryen pleegt,

Wanneer dat u de nijd beweegd,
 Om u in uwe Min te schaen,
 Wild nijd, met nijd, doch tegen staen;
 Want weert gy haer niet in 't begin,
 Zy kruypt, en sluypt, vast dieper in,
 Breekt Liefdens wet, en minne vreugd,
 Tot nadeel van verliefde leugd.

Hoe naeuw men 't fluyt,, het breekter uyt.

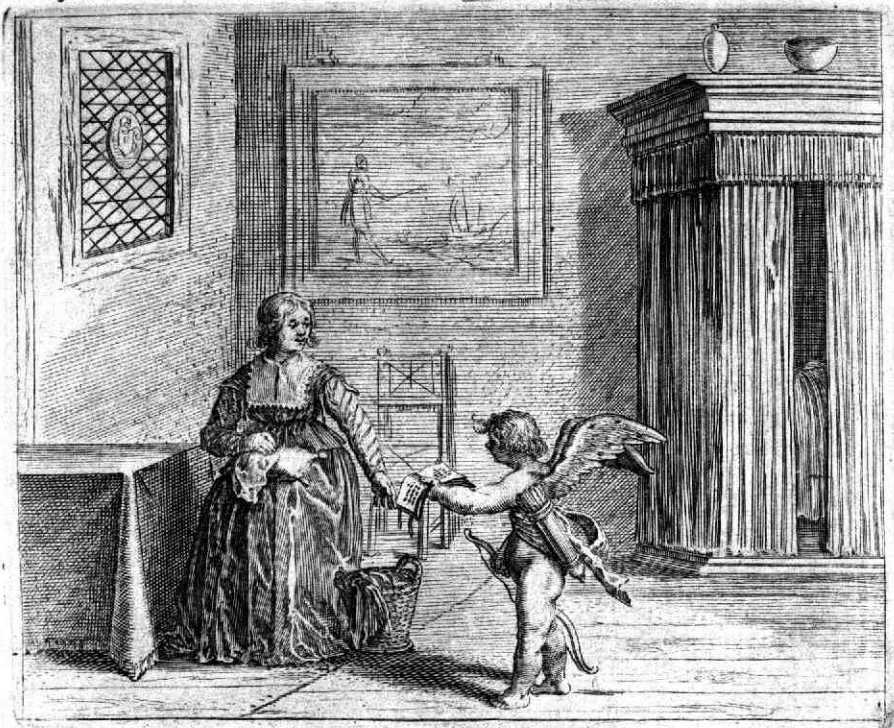
XENOPHON verbaelt, dat men niet kan besteden,
 In zoeter vreugd den tijd, als in Liefds bezigheden;
 En dat het waerlijk schijnt, PYRAMVS blyken deed,
 Wanneer hy THISBE quam 's nachts vryen door de spleet,
 Van een geborsten muer; ó wonderlijke zake!
 Wat is Liefds oeffening een aengenaem vermake,
 Geen dwang beneemt haer kracht, geen kracht beneemt haer zoet,
 Geen vreugd geeft zulken zoet, als wel de Liefde doet.

GEEN XENOPHON verhaelt getuygen ons de dagelykze werken, hoe dat 'er niet zoeter als Liefde is, niet kortswijger als in Liefds oeffening bezich te zijn; de zekerheyd van dien bewijzen ons veele, die haer in zoodanigen handel oeffenen; wederom, hoe verdrietig, en moeyelijk dat het is in zoodanige oeffeninge belet te werden, kunnen die gene wel af-meeten die zulks wedervaren is; niet te min, de Liefde is van zoodanige krachten, dat zy, zoo het oude spreek-woord getuygt, alles overwint; 't werd bevonden, dat 'er niet en is dat Liefde te boven gaet; daer de Liefd oprecht is, zal zy om geen rijkdommen belet, om geen straf heyd verhindert, om geen Dood gescheyden werden; zomma Liefde blijft onveranderlijk, daer haer wortel in een oprecht hert, en trouw gemoed gegrond staet; daer en is niet op aerde dat listiger is als Liefde, niet getrouwer als Liefde, niet zoeter als Liefde; zulks dat met deze drie de Liefde verzeld zijnde, niet mogelijk en is van yemand overwonnen te werden; want Liefde is 't al; 't is al Liefde; Liefde is 't begin, het midden, en het eynde van alle dingen; vermits door Liefde, en uyt Liefde, alle dinget haer begin, voortgank, en eynde zijn krijgende.

HEt is vergeefs, wanneer u Kind,
 V Dochter werd gevrijd, gemint;
 Wanneer haer Liefde werd betoont,
 Die zy met weder Liefde loont;
 't Is al vergeefs, in dien zy helt,
 Na 't geen een Maegd te vrede steld;
 Oft Vader, Moeder, Vriend, oft Maeg,
 Haer bidden, smeeken alle daeg,

Oft dreygen, met een wreede straf,
 Haer hert, en zin te trekken af;
 Van dien, op wien haer Liefde leyd,
 Door trouwe Liefds genegentheyd;
 't Is al vergeefs, wat datje doet,
 Geen straf zoo straf, Liefd vind meer
 zoet.

Vrijsters die minnen,, en hebben geen zinnen.

O Wonderlijke kracht! en eygenschap der minne,
 Hoe quelt gy mijn gedacht, hoe steurt gy my de zinne;
 Mijn plicht vereyscht mijn werk, maer Min gund my geen rust,
 In alles wat ik doe vind ik my zonder lust;
 't Gedacht voed op de Min, de Min voed mijn gedachten,
 Zoo ik 'er tegen strij vind ik my zonder krachten;
 Al wat ik doe, oft maek 't is tegen wil, en zin,
 Vermits dat gy my steurt, ó rusteloze Min!

Swakke Schepzels! ik meen u, min-dragende Maepden; dat dit spreek-woord niet te vergeefs gezeyd werd, daer van vind gy getuygenisse by u eygen zelve; hoe de gedachten kunnen vervoert werden in zoete bedenkinge, dat bevind gy dikmaels; hoe die zoete bedenkingen wederom veranderen in droevige gepeynzen, dat leerd d'ervarenis aen u allen; maer hoe men deze minne krachten zal verwinen, dat leeren u de redenen; wel is waer dat de eygenschap van 't minnen niet alleen de redelijke, maer ook mede alle de onredelijke Schepzelen van Gode in gestort is, zulks dat 'er, mijns oordeels, geen leven zonder beweeginge van minne zijn kan; edoch, meer in d' eene, min in d' ander, en datze noodig zy is onnoodig te bewijzen, maer 't is noodig haer onnoodigheyd te leeren mijde; onnoodige minne werd hier verstaen overvloedige minne, dat is de zoodanige die buyten Eer, en schaemte, voor haer behoorlijke tijd geopenbaert werd.

Als 't Maegde hert de Min gevoeld,
 En Min in haer gedachten woeld,
 Zoo, dat zy die niet tegen staet,
 Maer hare vlammen branden laet;
 Dat is, zoo zy in haer gemoed
 De Min geen tegenstant en doet,
 Maer voed mins zoetheyd in haer hert,
 Zoo baerd die zoetheyd bit're smert;
 't Zy wat zy doet zy heeft geen lust,
 Waer dat zy gaet zy vind geen rust;
 De zinnen strijden onder een,
 De Min past nocht op wet, nocht reën;
 Maer doet een swakke Maegd bestaen,
 't Geen noyt van Maegden diend gedaen.

Liefds

Liefds Offerand,, voed minne brand.

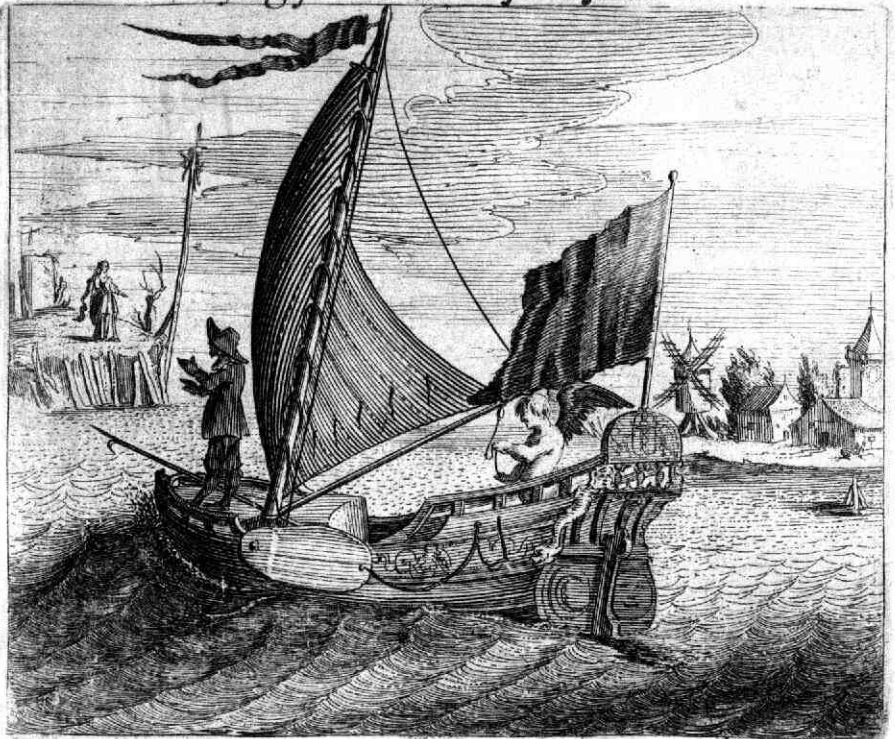

Liefds offer voed de Min, mins lust doet Liefd verwekken,
 De Liefde doet de Min, en Min de Liefde trekken,
 Tot liefdens Offerand; Liefds offer is gevry,
 Waer meê den Minnaer zoekt 't genot van minnery;
 Is Min op Liefd gegrond, zoo baerd die Minne vreugde;
 Maer staetze op de lust, zoo teeldze ongeneugde;
 Waer Min de Liefde voed daer stooktze zoete brand,
 En maekt door Echte trouw een zuyv' re Offerand.

Al zoo wy zeggen dat Liefde Minne, en Min de Liefde veroorzaekt, moet hier verstaen werden zodanige Liefde die uyt beweginge van Minne voort komt; zulks dat die gene die zich van Min, dat is van vleeschelijke lusten voeld geraekt te zijn, zal die zelve lusten aenleyden om te lieven, en door Liefde te komen tot Echtelijk verzamelen; waer toe hy aen 't Geliefde alle beweeg-midd'len zal op offeren; en gelijk de Liefde door de Min, even al zoo kan de Min door de Liefde Echts verbintenisse veroorzaken; dezen in zulker voegen aengeleyd gedijd tot Eer en Wellust, daer in tegendeel de Min zonder Liefde, haer lusten zoekt te plegen, is haer belooning oneer, en ellende.

<p>Waer de Liefd, gegrond op Minne, Minnaers 't lieven doet beginne, Daer geniet de Min haer vreugd, Mits die Min bestaet in Deugd; Min die Liefd gebruykt in 't vrije, Leerd de Liefde Minne mijne; Min die maer alleenig ziet, Op de lust, en verder niet;</p>	<p>Liefdelooze Min teeld schande, Mits haer lust het hert doet brande, Meer tot wellust, als tot trouw, Zulke Minne teeld berouw; Rechte Min moet Liefde plegen, Liefd, en Min tot Echt genegen, Geven aen verliefde Ieugd, Echte wellust, minne vreugd.</p>
--	---

Al zigt gy vert,, noyt uyt het hert.

DE ongebaende Zee vol sporelooze baren,
Doet tusschen hoop, en vrees mijn lievend herte varen;
De Liefd is als de Zee, den Minnaer als het Schip;
De weêr-liefd als een baek, de afkeer als een klip;
In dien het Schip vervalt, door afkeer komt te strande,
Zoo is de hoop te niet van veylig te belande;
Toon my in Liefdens Zee, uw weêr-liefd tot een Baek,
Op dat ik zoo, mijn Lief! in liefdens Have raek.

Wel te recht mach Liefde by de Zee vergeleken werde, ten aenzien haer verandering, die de eene nur hoop, d'ander vreeze doet veroorzaken; even gaet het met een Minnaer als den Schipper, zoo vvanneer hy zich op Zee vind, alvvaer hy d' eene dag goed vveêr, en d' ander dag stormen, en bulderende vvinden gevvaer vverd; drijvende met hoop en vreeze, alvvaer hem de ongestuyne baren, en opgesvvollen vvater-vloeden zullen voeren, en dat niet zonder svvarigheyd van de gevvenschte haven nimmer te bekomen; den Minnaer nu hoop hebbende van zijn geliefde te verkrijgen, gevoelt in kort een vreeze van haer te moeten derve; svveeft in de baren van mistroostigheyd; drijft door de storm-vvinden, van nijdige achterklappers, op de strand van afkeer, en op klippen van misgunstigheyd, alvvaer hy, berooft van liefdens hope, schip-bruek zijnes Liefde heeft te lijden.

Lief! al zigt gy verd gescheyde,
Liefde zal mijn hert geleyde,
Liefde drijft het herte voort,
Liefde komt zijn lief aen boort;
Door de Liefde lijd ik vreeze,
Liefde zoekt uyt vrees te weze,
Even zoo den Schipper doet,
Als hem treft de tegenspoet;

Treft hem 't onweêr met zijn winde,
Hy tracht goede reê te vinde,
Veyle haven, vaste strand,
Daer hy schadeloos beland;
Even gaet het my in 't minne,
Ik zoek gunst by u te winne,
Die my van des nijders nijd,
In mijn liefdens vrees bevrijd.

Lijden

Lijden baerd Liefde.

IK lijd op hoop van vreugd, en zoek mijn vreugd door lijde ;
 Mijn lijde voed mijn troost, mijn smert baerd my verblijde ;
 Gy haet my mits ik min, gy mind om dat ik ly ,
 Al't geen de Min tot straf bedenken kan voor my ;
 Wie zich het zuur getroost, en 't zuur, om 't zoet, wil smake ,
 Die kan uyt pijn zijn vreugd, uyt lijde liefde make ;
 Wie aenhoud die verkrijgt ; wie bid die werd verhoord ;
 Door lijde, en door liefd, werd meenig Maegd bekoord.

Verliefde Ionkhejd, gelijk men de genees middelen vind tegens de ziekte, en dat men de aller hardste stoffen kan verzachten door het vuur ; even alzo is de stantvastighejd een bevveeg middel, aen 't geminde, tot vvederminne ; te meer, vvanneer die zelvige met een lijdzame geduldighejd op neemt, alle de tegenheden die de geliefde aen haer lief-dragende te voren brengt ; 't vverd bevonden eygen te zijn aen de Menschen , en meest de Vrouwen, hier gemeent de Vrijsters, dat haer genegentheden drijven op veranderingen, zijnde heden dus, morgen zoo gezint ; vvat men nu met smeeken niet en kan, zal men dan door geduldig lijden vvel verkrijgen, zulks dat de volherdinge in liefde, dragende liefds lijden lijdzaamelijk, vveder liefde kan veroorzake.

MEn weekt het harde stael door 't
 vuur ,
 Het zoet verkrijgt men door het zuur ;
 De kerne werd niet eer gesmaekt ,
 Voor dat de noote zy gekraekt.
 Wat minne is 'er zonder strijd ?
 Wat Minnaer, die geen weêrstoet lijd ?
 Ik houd die liefde niet zoo zoet ,
 Die noyt met lijde was gevoed ,

Als wel die liefd daer smert en smaet ,
 Zomwijlen tusschen beyde gaet ;
 De zoetste zoethejd die men vind ,
 Wanneer men liefde draegt, oft mind ;
 Die volgt als Min, na veel verdriet ,
 't Geminde voor zijn deel geniet ;
 Geen liever Bruyd, voor 't lievend hert,
 Als die met pijn verkregen werd.

Schijn

Schijn bedriegt.

ZEVXIS, door Schilder-kunst, 't gevogelt heeft bedroogen,
 Als 't na zijn Schildery, uyt lust, is neer gevloogen,
 Om Druyven, met Pinceel gemaeld, te pikken af,
 't Geen aen 't gevogelt niet als hout, en verwe gaf;
 De schijn bedriegt, door lust, en lust bedriegter veele,
 Een Maegd heeft dikwijls niet 't geen zy behoord te deele;
 In 't kort, en tot besluyt, 't is waerdig dat men 't laekt,
 Veel Maegden Vrouwen zijn, eer men haer Vrouwen maakt.

ZEVXIS, op een tijd sekere Druyven geschildert hebbende, heeft die zelvige zoo levendig gemaeld, dat de Vogeltjens daer na gevlogen zijn, om die af te pikken, maer hebben haer, door schijn, bedroogen gevonden; Alzoo gaer het heden in de Wereld, in 't stuk van vryagie, de Vroomen niet te na gesproken; Hoe meenigen Dochter schijnt 'er te weezen het geene dat zy niet en is, te weten Maegd, welke naem ofte de eygenschap van dien, een eerlijke Dochter toe behoord; Maer aengezien de Maegdom dikmaels lang verlooren is geweest, werd 'er meenig door schijn bedroogen; in der waarheyd zijn zoodanige Dochters Zeuxis veri' overtreffende, en veel eerder Parrafius gelijk, die niet de Vogelen, maer de Menschen, ja zelfs Zeuxis, met zijn kunst bedroogen heeft, als hy in een zeeker Schildery, een gordijn gemaakt hadde, 't welk Zeuxis wilden op schuyven, meenende daer de Schildery achter te vinden, maer bevond dat het gordijn, de Schildery zelfs was.

GY die uw handel drijft in Min,
 Leeft dit voor 't laest, let op de zin;
 Het zal u Leeren, hoe en wat
 In 't Minnen diend te zijn gevat;
 En wat 'er, in de Vryery,
 De leugt zomtjids van uode zy;
 Een heufche mond, een kloek verftant,
 Een zoete tong, een kuysche hand,

Een eerbaer hert, een vrome Geest,
 Een Reyn gemoed dat zonden vreeft;
 Geduldigheyd die meenig strijd
 Weet uyt te voeren, tot de tijd
 Vergund, dat gy die tijd beleeft,
 Dat gy de maegdom overgeeft
 Door reyne liefd, en Echte trouw;
 Dit maakt de maegd een blijde Vrouw.

E Y N D E.